

**Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Навчально-науковий інститут економіки і права
Кафедра державно-правових дисциплін**

Міжнародне публічне право в документах

Т.2

**Міжнародно-правові документи
окремих галузей та інститутів
міжнародного публічного права**

**Черкаси
2022**

УДК 341.1/.8(094)
М72

Рецензенти:

Земзюліна Н. І. – д. і. н., професор, директор інституту міжнародних відносин, історії та філософії Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Колісник А. С. – к. ю. н., провідний фахівець з навчально-консультаційної роботи ЦДН “Черкаський інститут” Міжрегіональної академії управління персоналом

Лисенко О. М. – к. політ. н., доцент, декан факультету права та гуманітаристики Східноєвропейського університету імені Рауфа Аблязова

Затверджено до друку рішенням вченої ради
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
(протокол №7 від 24.06.2021 р.)

М72 Міжнародне публічне право в документах : у 3-х т. / уклад.: Т. В. Коваль, І. М. Лубко, О. С. Парамонова / за заг. ред. І. М. Лубко. Черкаси, 2022. Т. 2. Міжнародно-правові документи окремих галузей та інститутів міжнародного публічного права. 571 с.

ISBN 978-966-353-488-6

Видання “Міжнародне публічне право в документах” містить міжнародні акти, необхідні для опанування навчальних курсів міжнародно-правового спрямування, зокрема “Міжнародне право”, “Право зовнішніх зносин”, “Право Європейського Союзу”, “Право міжнародних організацій”, “Міжнародний захист прав людини”, “Міжнародне кримінальне право”, “Міжнародне повітряне право”, “Міжнародне морське право”, “Право міжнародних договорів”, “Право зовнішніх зносин” тощо.

У зміст другого тому увійшли різноманітні за формою та змістом міжнародні документи (конвенції, договори, хартії), які є базовими для функціонування окремих галузей та інститутів міжнародного права, а норми договірної характеру, що містяться в них, стали результатом багаторічної правотворчості суб’єктів міжнародного права.

Збірник документів буде корисним широкому колу учасників освітнього процесу, практикуючим юристам і тим, хто цікавиться проблематикою міжнародного права.

ISBN 978-966-353-488-6

УДК 341.1/.8(094)
М72

© Коваль Т. В., Лубко І. М., Парамонова О. С.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
§ 1. МІЖНАРОДНЕ ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО	7
1.1 ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ОЗОНОВОГО ШАРУ (1985 р.).....	8
1.2 ДЕКЛАРАЦІЯ КОНФЕРЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З ПРОБЛЕМОЮ ОТОЧУЮЧОГО ЛЮДИНУ СЕРЕДОВИЩА (1972 р.).....	16
1.3 ДЕКЛАРАЦІЯ РІО-ДЕ-ЖАНЕЙРО ЩОДО НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА РОЗВИТКУ (1992 р.).....	21
1.4 КОНВЕНЦІЯ ПРО ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ, УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ З ПИТАНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОВКІЛЛЯ (ОХРУСЬКА КОНВЕНЦІЯ (1998 р.).....	24
1.5 КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ (1992 р.).....	37
1.6 КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ВСЕСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРНОЇ Й ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ (1972 р.).....	53
1.7 КОНВЕНЦІЯ ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ТРАНСКОРДОННОМУ КОНТЕКСТІ (1991 р.).....	62
1.8 РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ (1992 р.).....	70
1.8.1 Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату (1997 р.).....	88
§ 2. МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО	104
2.1 КОНВЕНЦІЯ ПРО ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СПОРІВ МІЖ ДЕРЖАВАМИ ТА ІНОЗЕМНИМИ ОСОБАМИ (1965 р.).....	105
2.2 ГЕНЕРАЛЬНА УГОДА ПРО ТАРИФИ Й ТОРГІВЛЮ (1994 р.).....	118
§ 3. МІЖНАРОДНЕ КОСМІЧНЕ ПРАВО	130
3.1 ДОГОВІР ПРО ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ ПО ДОСЛІДЖЕННЮ І ВИКОРИСТАННЮ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ, ВКЛЮЧАЮЧИ МІСЯЦЬ ТА ІНШІ НЕБЕСНІ ТІЛА (1967 р.).....	131
3.2 УГОДА ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВ НА МІСЯЦІ ТА ІНШИХ НЕБЕСНИХ ТІЛАХ (1979 р.).....	135
§ 4. МІЖНАРОДНЕ МОРСЬКЕ ПРАВО	142

4.1 КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З МОРСЬКОГО ПРАВА (1982 р.).....	143
4.2 КОНВЕНЦІЯ ПРО ВІДКРИТЕ МОРЕ (1958 р.).....	239
4.3 КОНВЕНЦІЯ ПРО РЕЖИМ СУДНОПЛАВСТВА НА ДУНАЇ (1948 р.).....	246
4.3.1 Додатковий Протокол до Конвенції про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948 року (1998 р.).....	253
§ 5. МІЖНАРОДНЕ ПОВІТРЯНЕ ПРАВО.....	256
5.1 ДОГОВІР З ВІДКРИТОГО НЕБА (1992 р.).....	257
5.2 КОНВЕНЦІЯ ПРО МІЖНАРОДНУ ЦИВІЛЬНУ АВІАЦІЮ (ЧИКАЗЬКА КОНВЕНЦІЯ) (1944 р.).....	264
§ 6. ПРАВО ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН.....	284
6.1 ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ДИПЛОМАТИЧНІ ЗНОСИНИ (1961 р.).....	285
6.2 ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНСУЛЬСЬКІ ЗНОСИНИ (1963 р.).....	295
6.3 ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРЕДСТАВНИЦТВО ДЕРЖАВ У ЇХ ВІДНОСИНАХ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ УНІВЕРСАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ (1975 р.).....	316
6.4 КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАПОБІГАННЯ Й ПОКАРАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСІБ, ЩО КОРИСТУЮТЬСЯ МІЖНАРОДНИМ ЗАХИСТОМ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДИПЛОМАТИЧНИХ АГЕНТІВ (1973 р.).....	342
6.5 КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ (1946 р.).....	346
6.6 КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УСТАНОВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ (1947 р.).....	351
6.7 КОНВЕНЦІЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНІ МІСІЇ (1969 р.).....	361
§ 7. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ.....	374
7.1 ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВО ДОГОВОРІВ МІЖ ДЕРЖАВАМИ Й МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ АБО МІЖ МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ (1986 р.).....	375
7.2 ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ (1969 р.).....	404
§ 8. ІНСТИТУТ ПРАВОНАСТУПНИЦТВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	426
8.1 ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВОНАСТУПНИЦТВО ДЕРЖАВ ЩОДО ВЛАСНОСТІ, ДЕРЖАВНИХ АРХІВІВ ТА ДЕРЖАВНИХ БОРГІВ (1983 р.).....	427

8.2	ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВОНАСТУПНИЦТВО ДЕРЖАВ ЩОДО ДОГОВОРІВ (1978 р.).....	440
8.3	ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ІМУНІТЕТ ДЕРЖАВ (1972 р.).....	455
8.3.1	Додатковий протокол до Європейської конвенції про імунітет держав (1972 р.).....	467
§ 9.	ІНСТИТУТ ТЕРИТОРІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	471
9.1	ДОГОВІР ПРО АНТАРКТИКУ (1959 р.).....	472
9.1.1	Протокол про охорону навколишнього середовища до договору про Антарктику (1991 р.).....	476
9.2	ДОГОВІР ПРО ПОСТІЙНИЙ НЕЙТРАЛІТЕТ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЮ ПАНАМСЬКОГО КАНАЛУ (1977 р.).....	508
§ 10.	ЄВРОПЕЙСЬКІ РЕГІОНАЛЬНІ ХАРТІЇ.....	511
10.1	ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ (1985 р.).....	512
10.1.1	Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади (2019 р.).....	517
10.2	ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ МОВ АБО МОВ МЕНШИН (1992 р.).....	520
10.3	ПАРИЗЬКА ХАРТІЯ ДЛЯ НОВОЇ ЄВРОПИ (1990 р.).....	531
§ 11.	ДЕКЛАРАЦІЇ.....	542
11.1	ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (1970 р.).....	543
11.2	ДЕКЛАРАЦІЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ ООН (2000 р.).....	549

ВСТУП

Системою міжнародного права охоплюються взаємопов'язані галузі та інститути, які сформувались на основі діючих договірних, звичаєвих норм, загальних принципів права та судових рішень. Особливого значення з-поміж переліченого набувають норми договірного характеру, оскільки в них виражається узгоджена воля суб'єктів міжнародного права, визначаються їхні права та обов'язки, вказується юридична сила та наслідки за неналежне виконання чи невиконання. Міжнародному договору як джерелу сучасного міжнародного права відводять домінуючі позиції в системі джерел права ще й тому, що питома вага міжнародних договірних норм суттєво перевищує кількість решти норм, закріплених в інших формах права.

Позиції міжнародного договору значно зміцніли в другій половині ХХ століття, коли через укладення міжнародних актів набули відповідного юридичного оформлення або почали розвиватися окремі галузі (міжнародне екологічне право, міжнародне космічне право, міжнародне договірне право, право зовнішніх зносин, міжнародне морське право, міжнародне економічне право, міжнародне кримінальне права тощо) та інститути (прав людини, території, правонаступництва, міжнародної безпеки тощо) міжнародного права.

Універсальні й регіональні міжнародні організації, держави в особі урядових та неурядових організацій, які займаються вирішенням глобальних проблем людства, здійснюють узгоджений вплив на міжнародні відносини переважно через міжнародний договір. Адже форма викладу норм міжнародного договору дає можливість здійснювати чіткий контроль за його виконанням міждержавними та внутрішньодержавними інституційними механізмами, неурядовими організаціями, активною частиною світової спільноти.

Механізм реалізації міжнародних договорів значно ефективніший, ніж інструменти впливу міжнародного звичаю або іншого джерела міжнародного права. Попередні переговори щодо укладання міжнародного договору тривають відносно недовго, а процедура його укладення порівняно проста. Договірні норми зазвичай не викликають суперечливого тлумачення або особливого праворозуміння.

Тому у зміст другого розділу збірника, який складається з 11 параграфів, включені різні за формою і змістом міжнародні документи, які є базовими для функціонування окремих галузей та інститутів міжнародного права, а норми договірного характеру, що містяться в них, стали результатом правотворчості суб'єктів міжнародного права. Набуття вміння і навичок їх практичного застосування дозволить професійно вирішувати складні юридичні завдання.

§ 1. МІЖНАРОДНЕ ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ОЗОНОВОГО ШАРУ*

Відень, 22 березня 1985 року

Преамбула

Сторони цієї Конвенції,
усвідомлюючи потенційно згубний вплив зміни стану озонowego шару на здоров'я людини і навколишнє середовище,
посилаючись на відповідні положення Декларації Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем оточуючого людину середовища і, зокрема, на принципі 21, який передбачає, що “згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй і принципами міжнародного права держави мають суверенне право розробляти свої власні ресурси відповідно до своєї політики в галузі навколишнього середовища й несуть відповідальність за забезпечення того, щоб діяльність у рамках їх юрисдикції або контролю не завдавала шкоди навколишньому середовищу інших держав чи районів за межами дії національної юрисдикції”,
беручи до уваги обставини й особливі потреби країн, що розвиваються,
враховуючи роботу та дослідження, що проводяться як у міжнародних, так і в національних організаціях, і, зокрема, Всесвітній план дій щодо озонowego шару Програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища,
враховуючи також запобіжні заходи щодо захисту озонowego шару, вже прийняті на національному й міжнародному рівнях,
усвідомлюючи, що заходи щодо охорони озонowego шару від змін у результаті діяльності людини вимагають міжнародного співробітництва та дій на міжнародному рівні й мають ґрунтуватися на відповідних науково-технічних міркуваннях,
усвідомлюючи також необхідність проведення подальших досліджень і систематичного спостереження для отримання додаткових наукових відомостей про озонівий шар та про можливі негативні наслідки зміни його стану,
сповнені рішучості захистити здоров'я людей і навколишнє середовище від несприятливого впливу змін стану озонowego шару,
домовилися про таке:

Стаття 1 Визначення

У цій Конвенції:

1. “Озонівий шар” означає шар атмосферного озону над пограничним шаром планети.
2. “Несприятливий вплив” означає зміни у фізичному середовищі або біоті, включаючи зміни клімату, які мають значні шкідливі наслідки для здоров'я людини або для складу, відновлювальної здатності чи продуктивності природних і регульованих систем або для матеріалів, використовуваних людиною.
3. “Альтернативні технології або устаткування” означають технології або устаткування, використання яких дає можливість зменшити чи зовсім усунути викиди речовин, що впливають чи здатні несприятливо впливати на озонівий шар.
4. “Альтернативні речовини” означають речовини, які зменшують, усувають несприятливий вплив на озонівий шар чи запобігають йому.
5. “Сторони” з великої літери означають, якщо в тексті не зазначено інше, Сторони цієї

* Віденська конвенція про охорону озонowego шару. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_088 (дата звернення : 02.05.2021)

Конвенції.

6. “Регіональні організації економічної інтеграції” означають організацію, засновану державами даного регіону, яка компетентна в питаннях, що регулюються цією Конвенцією і протоколами до неї, та належним чином уповноважена, згідно з її внутрішніми процедурами, підписувати й ратифікувати, приймати, затверджувати відповідні документи або приєднуватися до них.

7. “Протоколи” означають протоколи до цієї Конвенції.

Стаття 2

Загальні зобов'язання

1. Сторони вживають належних заходів відповідно до положень цієї Конвенції і тих діючих протоколів, сторонами яких вони є, для захисту здоров'я людини і навколишнього середовища від несприятливих наслідків, які є або можуть бути результатом людської діяльності, що змінюють чи здатні змінити стан озонового шару.

2. З цією метою Сторони згідно з наявними в їхньому розпорядженні засобами та своїми можливостями:

а) співробітничать шляхом систематичних спостережень, досліджень та обміну інформацією для того, щоб глибше зрозуміти й оцінити вплив діяльності людини на озоновий шар і наслідки зміни стану озонового шару для здоров'я людини і навколишнього середовища;

б) вживають належних законодавчих або адміністративних заходів та співробітничать у погодженні відповідних програмних заходів для контролю, обмеження, скорочення чи запобігання діяльності людини, що підпадає під їх юрисдикцію або контроль, якщо буде виявлено, що ця діяльність спричиняє чи може спричинити несприятливий вплив, змінюючи або створюючи можливості зміни стану озонового шару;

в) співробітничать у розробці погоджених заходів, процедур і стандартів для виконання цієї Конвенції з метою прийняття протоколів і додатків;

г) співробітничать з компетентними міжнародними органами з метою ефективного виконання цієї Конвенції і протоколів, сторонами яких вони є.

3. Положення цієї Конвенції жодним чином не торкаються права Сторін вживати згідно з міжнародним правом внутрідержавні заходи на доповнення до заходів, передбачених у пунктах 1 і 2 цієї статті; вони не торкаються також додаткових внутрідержавних заходів, уже прийнятих Сторонами, за умови, що такі заходи сумісні з їх зобов'язаннями в рамках цієї Конвенції.

4. Застосування цієї статті ґрунтується на відповідних науково-технічних міркуваннях.

Стаття 3

Дослідження і систематичні спостереження

1. Сторони зобов'язуються у відповідному порядку організувати дослідження й наукові оцінки та співробітничати безпосередньо або через компетентні міжнародні органи в їх проведенні з таких питань:

а) фізичні і хімічні процеси, що можуть впливати на озоновий шар;

б) вплив на здоров'я людини та інші біологічні наслідки, що спричиняються змінами стану озонового шару, особливо змінами ультрафіолетового сонячного випромінювання, що впливає на живі організми (УФ-Б);

в) вплив змін стану озонового шару на клімат;

г) вплив будь-яких змін стану озонового шару та будь-якої наступної зміни інтенсивності випромінювання УФ-Б на природні і штучні матеріали, що використовуються людиною;

д) речовини, практика роботи, процеси й види діяльності, які можуть впливати на озоновий шар, та їх кумулятивний вплив;

е) альтернативні речовини і технології;

ж) відповідні соціально-економічні питання,

а також з інших питань, що докладно розглядаються в додатках I і II*.

2. Сторони зобов'язуються самі або через компетентні міжнародні органи з повним урахуванням національного законодавства й такого роду діяльності, що проводиться як на національному, так і на міжнародному рівні, сприяти проведенню і проводити спільні або взаємно доповнюючі програми систематичні спостереження за станом озонового шару та іншими відповідними параметрами, як це передбачено в додатку I.

3. Сторони зобов'язуються співробітничати безпосередньо або через компетентні міжнародні органи в забезпеченні збирання, перевірки та регулярної і своєчасної передачі дослідних даних через відповідні міжнародні центри даних.

Стаття 4

Співробітництво у правовій і науково-технічній галузях

1. Сторони сприяють обміну науково-технічною, соціально-економічною, комерційною і правовою інформацією, що стосується цієї Конвенції, відповідно до більш докладних положень, що містяться в додатку II. Така інформація надається органами, про які домовляються Сторони. Будь-який такий орган, що отримує її конфіденційно, гарантує нерозголошення такої інформації та узагальнює її таким чином, щоб зберегти її конфіденційний характер до того, коли вона буде надана в розпорядження всіх Сторін.

2. Сторони співробітничать згідно з їх національним законодавством, нормами і практикою та з урахуванням, зокрема, потреб країн, що розвиваються, у сприянні, безпосередньо або через компетентні міжнародні органи, розвитку та передачі технологій і знань. Таке співробітництво здійснюється, зокрема, шляхом:

- a) полегшення придбання альтернативних технологій іншими Сторонами;
- b) надання їм інформації про альтернативні технології і устаткування та відповідних інструкцій;
- c) поставки необхідного устаткування й апаратури для проведення досліджень і систематичних спостережень;
- d) підготовки необхідних науково-технічних кадрів.

Стаття 5

Передача інформації

Сторони через секретаріат передають Конференції Сторін, заснованій на підставі статті 6, інформацію про заходи, які вони вживають для виконання цієї Конвенції і протоколів, сторонами яких вони є, у такій формі і з такою періодичністю, які будуть встановлені на нарадах сторін відповідних договірних документів.

Стаття 6

Конференція Сторін

1. Цим засновується Конференція Сторін. Перша нарада Конференції Сторін скликається призначеним на тимчасовій основі згідно зі статтею 7 секретаріатом не пізніше ніж через рік після набуття чинності цією Конвенцією. Надалі чергові наради Конференції Сторін скликаються з періодичністю, яку встановить Конференція на першій нараді.

2. Позачергові наради Конференції Сторін скликаються тоді, коли Конференція вважає це за потрібне, або за письмовим проханням однієї зі Сторін за умови, що протягом шести місяців після направлення секретаріатом Сторонам це прохання буде підтримано не менш ніж однією третиною Сторін.

3. Конференція Сторін консенсусом погоджує і приймає правила процедури і фінансові правила як свої, так і будь-яких допоміжних органів, які вона може заснувати, а також фінансові положення, що регулюють функціонування секретаріату.

4. Конференція Сторін постійно стежить за виконанням цієї Конвенції і, крім того:

- a) встановлює форму й періодичність передачі інформації, яка має надаватися відповідно

до статті 5, та розглядає таку інформацію, а також доповіді, що подаються будь-яким допоміжним органом;

b) проводить огляд наукової інформації про стан озонового шару, про його можливу зміну та про можливі наслідки будь-яких таких змін;

c) сприяє згідно зі статтею 2 погодженню відповідної політики, стратегії і заходів з метою зведення до мінімуму викидів речовин, що викликають чи здатні викликати зміни стану озонового шару, та готує рекомендації щодо будь-яких інших заходів, які стосуються цієї Конвенції;

d) приймає відповідно до статей 3 і 4 програми досліджень, систематичних спостережень, науково-технічного співробітництва, обміну інформацією та передачі технологій і знань;

e) за необхідності розглядає і приймає поправки до цієї Конвенції або додатки до неї відповідно до статей 9 і 10;

f) розглядає поправки до будь-якого протоколу, а також до будь-яких додатків до нього та, за наявності відповідного рішення, рекомендації Сторонам таких протоколів прийняти їх;

g) за необхідності розглядає і приймає додаткові додатки до цієї Конвенції відповідно до статті 10;

h) за необхідності розглядає і приймає протоколи відповідно до статті 8;

i) засновує такі допоміжні органи, які є необхідними для здійснення цієї Конвенції;

j) користується в разі необхідності послугами компетентних міжнародних органів і наукових комітетів, зокрема Всесвітньої метеорологічної організації і Всесвітньої організації охорони здоров'я, а також Координаційного комітету з озонового шару, в галузі наукових досліджень, систематичних спостережень та інших видів діяльності, пов'язаних з метою даної Конвенції, та належним чином використовує інформацію, що надходить від таких органів і комітетів;

k) розглядає і приймає будь-які додаткові заходи, що можуть, бути потрібними для досягнення мети даної Конвенції.

Стаття 7 **Секретаріат**

1. На секретаріат покладаються такі функції:

a) організація та обслуговування нарад, як це передбачено у статтях 6, 8, 9 і 10;

b) підготовка та передача доповідей, заснованих на інформації, отриманій відповідно до статей 4 і 5, а також на інформації, що надходить від допоміжних органів, заснованих відповідно до статті 6;

c) виконання функцій, що покладаються на нього будь-якими протоколами;

d) підготовка доповідей про його діяльність щодо виконання своїх функцій відповідно до цієї Конвенції та подання їх Конференції Сторін;

e) забезпечення необхідної координації діяльності з відповідними міжнародними органами і, зокрема, укладення таких адміністративних і договірних угод, які можуть бути визначені Конференцією Сторін.

2. Функції секретаріату буде виконувати тимчасово Програма ООН з навколишнього середовища аж до завершення першої чергової наради Конференції Сторін, скликаної на виконання статті 6. На своїй першій черговій нараді Конференція Сторін засновує секретаріат з числа існуючих компетентних міжнародних організацій, які висловили готовність виконувати функції секретаріату відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 8 **Прийняття протоколів**

1. Конференція Сторін може приймати на нарадах протоколи відповідно до статті 2.

2. Текст будь-якого пропонуваного протоколу передає Сторонам секретаріат принаймні за шість місяців до проведення такої наради.

Стаття 9

Поправки до Конвенції чи протоколів

1. Будь-яка із Сторін може пропонувати поправки до цієї Конвенції чи будь-якого протоколу. В таких поправках належним чином враховуються, зокрема, відповідні науково-технічні міркування.

2. Поправки до цієї Конвенції приймаються на нараді Конференції Сторін. Поправки до будь-якого протоколу приймаються на нараді Сторін відповідного протоколу. Текст будь-якої запропонованої поправки до цієї Конвенції чи до будь-якого протоколу, якщо в цьому протоколі не передбачено інше, секретаріат повідомляє Сторонам не пізніше ніж за шість місяців до проведення наради, на якій їх передбачається прийняти. Секретаріат повідомляє також текст запропонованих поправок країнам, що підписали Конвенцію, для ознайомлення.

3. Сторони докладають, усіх зусиль для досягнення згоди щодо прийняття будь-якої запропонованої поправки до цієї Конвенції шляхом консенсусу; якщо вичерпано всі засоби для досягнення консенсусу, а згоди не досягнуто, то як останній захід поправка приймається більшістю в дві третини голосів Сторін Конвенції, що присутні на нараді й беруть участь у голосуванні, та подається депозитарієм усім Сторонам для ратифікації, затвердження або приєднання.

4. Зазначена в пункті 3 процедура застосовується щодо поправок до будь-якого протоколу, за винятком тих випадків, коли для їх прийняття достатньо більшості в дві третини голосів Сторін цього протоколу, що присутні на нараді й беруть участь у голосуванні.

5. Депозитарію надсилаються письмові повідомлення про ратифікацію, затвердження або прийняття поправок. Поправки, прийняті відповідно до пункту 3 або 4, набувають чинності для тих Сторін, які прийняли їх, на дев'яностий день після отримання депозитарієм повідомлення про їх ратифікацію, затвердження або прийняття принаймні трьома четвертими Сторін цієї Конвенції, якщо в цьому протоколі не передбачено інше. Надалі для будь-якої іншої Сторони поправки набувають чинності на дев'яностий день після здачі на зберігання даною Стороною документа про ратифікацію, затвердження або прийняття цих поправок.

6. Для цілей даної статті й під терміном "Сторони, що присутні й беруть участь у голосуванні", маються на увазі Сторони, які присутні й голосують "за" або "проти".

Стаття 10

Прийняття додатків і внесення до них поправок

1. Додатки до цієї Конвенції або до будь-якого протоколу є відповідною, невід'ємною частиною цієї Конвенції або протоколу, і якщо прямо не передбачено інше, то посилання на цю Конвенцію або на протоколи до неї є водночас посиланнями на будь-які додатки до неї. Такі додатки обмежуються науково-технічними та адміністративними питаннями.

2. Якщо яким-небудь протоколом не передбачено інших положень щодо додатків до нього, то застосовується така процедура внесення, прийняття й набуття чинності додатковими додатками до цієї Конвенції або до додатків до протоколу:

а) додатки до цієї Конвенції пропонуються і приймаються згідно з процедурою, встановленою в пунктах 2 і 3 статті 9, а додатки до будь-якого протоколу пропонуються і приймаються згідно з процедурою, встановленою в пунктах 2 і 4 статті 9;

б) будь-яка сторона, що не вважає можливим схвалити додаткові додатки до цієї Конвенції або додаток до будь-якого протоколу, Стороною якого вона є, повідомляє про це депозитарій в письмовій формі протягом шести місяців з дня направлення депозитарієм повідомлення про прийняття. Депозитарій негайно повідомляє всі Сторони про будь-яке отримане ним повідомлення. Сторона може в будь-який час замінити раніше надіслану заяву про заперечення заявою про прийняття, після чого додаток набуває чинності для даної Сторони;

с) після закінчення шести місяців з дня розсилання депозитарієм повідомлень додаток набуває чинності для всіх тих Сторін цієї Конвенції або будь-якого з відповідних протоколів, які не надіслали повідомлення відповідно до положень підпункту “b” цієї статті.

3. Пропозиція, прийняття й набуття чинності поправками до додатків до цієї Конвенції або до будь-якого протоколу регулюються процедурою, аналогічною тій, яка встановлена для пропозицій, прийняття й набуття чинності додатками до Конвенції або додатками до протоколів. У протоколах і додатках до них належним чином враховуються, зокрема, відповідні науково-технічні міркування.

4. Якщо додатковий додаток або поправка до додатка пов'язані з внесенням поправки до цієї Конвенції або протоколу, то цей додатковий додаток з внесеними до нього поправками набуває чинності з поправкою до цієї Конвенції або до відповідного протоколу.

Стаття 11

Врегулювання спорів

1. У разі спору між Сторонами щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції заінтересовані Сторони прагнуть до його врегулювання шляхом переговорів.

2. Якщо заінтересовані Сторони не можуть досягти згоди шляхом переговорів, вони можуть спільно вдатися до добрих послуг третьої Сторони або звернутися до неї з проханням про посередництво.

3. При ратифікації, прийнятті, затвердженні цієї Конвенції або приєднанні до неї чи в будь-який час після цього держава або організація економічної інтеграції можуть надіслати депозитарію письмову заяву про те, що стосовно спору, який не може бути вирішений згідно з положенням пункту 1 або пункту 2 цієї статті, вони визнають один або обидва з наступних засобів врегулювання спору як обов'язкові:

а) арбітраж згідно з процедурами, що будуть встановлені Конференцією Сторін на її першому черговому засіданні;

б) передача спору до Міжнародного суду.

4. Якщо Сторони не прийняли згідно з пунктом 3 цієї статті одну й ту саму або будь-яку з процедур, то спір передається на врегулювання шляхом погоджувальної процедури згідно з пунктом 5 цієї статті, якщо Сторони не домовилися про інше.

5. На прохання однієї зі Сторін спору створюється погоджувальна комісія. Комісія складається з рівного числа членів, що призначаються кожною заінтересованою Стороною, і голови, обраного спільно членами, призначеними кожною Стороною. Комісія приймає остаточне рішення, що має рекомендаційний характер, яке Сторони сумлінно враховують.

6. Положення цієї статті застосовуються щодо будь-якого протоколу, якщо в цьому протоколі не передбачено інше.

Стаття 12

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання державами й регіональними організаціями економічної інтеграції у Федеральному Міністерстві закордонних справ Австрійської Республіки у Відні з 22 березня 1985 року по 21 серпня 1985 року та в центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку з 22 вересня 1985 року по 21 березня 1986 року.

Стаття 13

Ратифікація, прийняття або затвердження

1. Ця Конвенція і будь-який протокол підлягають ратифікації, прийняттю або затвердженню державами й регіональними організаціями економічної інтеграції. Документи про ратифікацію, прийняття або затвердження здаються на зберігання депозитарію.

2. Будь-яка організація, що зазначена в пункті 1 цієї статті, яка стає Стороною Конвенції або будь-якого протоколу і при цьому жодна її держава-член не є такою Стороною, буде пов'язана

всіма зобов'язаннями, що випливають з Конвенції або протоколу відповідно. У разі, коли одна або кілька держав-членів такої організації є Сторонами Конвенції або відповідного протоколу, ця організація і її держави-члени приймають рішення стосовно їх відповідних обов'язків щодо виконання своїх зобов'язань, які випливають з Конвенції або відповідного протоколу.

3. У своїх документах про ратифікацію, прийняття або затвердження організації, згадані в пункті 1 цієї статті, заявляють у межах своєї компетенції з питань, що регулюються Конвенцією або відповідним протоколом. Ці організації також повідомляють депозитарій про будь-які істотні зміни меж своєї компетенції.

Стаття 14 **Приєднання**

1. Ця Конвенція і будь-який протокол відкриті для приєднання держав і регіональних організацій економічної інтеграції з дати припинення підписання Конвенції або відповідного протоколу. Документи про приєднання здаються на зберігання депозитарієві.

2. У своїх документах про приєднання організації, зазначені в пункті 1 цієї статті, заявляють в межах своєї компетенції з питань, що регулюються Конвенцією або відповідним протоколом. Ці організації також повідомляють депозитарія про будь-які істотні зміни меж своєї компетенції.

3. Положення пункту 2 статті 13 застосовуються до регіональних організацій економічної інтеграції, що приєдналися до цієї Конвенції або будь-якого протоколу.

Стаття 15 **Право голосу**

1. Кожна Сторона Конвенції або будь-якого протоколу має один голос.

2. За винятком положення, передбаченого в пункті 1 цієї статті, регіональні організації економічної інтеграції з питань, що належать до їх компетенції, здійснюють своє право голосу, маючи кількість голосів, що дорівнює кількості їх держав-членів. Зазначені організації позбавляються свого права голосу, якщо їх держави-члени здійснюють своє право голосу, і навпаки.

Стаття 16 **Зв'язок між Конвенцією і протоколами до неї**

1. Держава або регіональна організація економічної інтеграції можуть стати сторонами будь-якого протоколу лише в тому разі, якщо вони водночас є або стають Сторонами Конвенції.

2. Рішення, що стосуються будь-якого протоколу, приймаються тільки Сторонами відповідного протоколу.

Стаття 17 **Набуття чинності**

1. Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день з дня здачі на зберігання двадцятого документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання.

2. Будь-який протокол, якщо в цьому протоколі не передбачено інше, набуває чинності на дев'яностий день з дня здачі на зберігання одинадцятого документа про ратифікацію, прийняття або затвердження даного протоколу чи приєднання до нього.

3. Для кожної Сторони, яка ратифікує, приймає або затверджує цю Конвенцію чи приєднується до неї після здачі на зберігання двадцятого документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання, Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після здачі на зберігання такою Стороною документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання.

4. Будь-який протокол, якщо в ньому не передбачено інше, набуває чинності для Сторони, яка ратифікує, приймає або затверджує цей протокол чи приєднується до нього, після набуття ним чинності, згідно з пунктом 2 цієї статті, на дев'яностий день після дати здачі на зберігання цієї

Стороною свого документа про ратифікацію, прийняття, затвердження чи приєднання в день, коли Конвенція набуває чинності для цієї Сторони, залежно від того, який з цих днів настане пізніше.

5. Для мети пунктів 1 і 2 цієї статті будь-який документ, зданий на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не розглядається як додатковий документ, зданий на зберігання державами-членами такої організації.

Стаття 18

Застереження

Жодні застереження до цієї Конвенції не допускаються.

Стаття 19

Вихід

1. У будь-який час через чотири роки після набуття чинності цією Конвенцією для даної Сторони ця Сторона може вийти з Конвенції, надіславши письмове повідомлення депозитарієві.

2. За винятком випадків, передбачених яким-небудь протоколом, в будь-який час через чотири роки після набуття чинності таким протоколом для даної Сторони ця Сторона може вийти з протоколу, надіславши письмове повідомлення депозитарієві.

3. Будь-який такий вихід стає чинним через один рік з дня отримання повідомлення депозитарієм або через такий більш пізній строк, який може бути зазначений у повідомленні про вихід.

4. Будь-яка Сторона, що виходить з цієї Конвенції, вважається також такою, що вийшла з будь-якого протоколу, Стороною якого вона є.

Стаття 20

Депозитарій

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй виконує функції депозитарію цієї Конвенції та будь-яких протоколів.

2. Депозитарій інформує Сторони, зокрема, про:

a) підписання цієї Конвенції і будь-якого протоколу та про здачу на зберігання документів про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання відповідно до статей 13 і 14;

b) дату набуття чинності Конвенцією і будь-яким протоколом відповідно до статті 17;

c) повідомлення про вихід, зроблені відповідно до статті 19;

d) прийняті поправки до Конвенції і будь-якого протоколу, їх прийняття Сторонами та дати набуття ними чинності відповідно до статті 9;

e) всі повідомлення, що стосуються прийняття й затвердження додатків і поправок до них відповідно до статті 10;

f) повідомлення регіональних організацій економічної інтеграції про межу їх компетенції з питань, що регулюються цією Конвенцією, будь-якими протоколами й поправками до них;

g) заяви, зроблені відповідно до пункту 3 статті 1.

Стаття 21

Автентичні тексти

Оригінальний текст цієї Конвенції, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький варіанти якого є цілком автентичними, здається на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені, підписали цю Конвенцію.

**ДЕКЛАРАЦІЯ
КОНФЕРЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
З ПРОБЛЕМ ОТОЧУЮЧОГО ЛЮДИНУ СЕРЕДОВИЩА***

Стокгольм, 16 червня 1972 року

Конференція Організації Об'єдинених Націй по проблемам окружающей человека среды, проведя заседания в Стокгольме с 5 по 16 июня 1972 г., рассмотрев необходимость в общем подходе и общих принципах, которые вдохновят народы мира и послужат им руководством в деле сохранения и улучшения окружающей человека среды

I

провозглашает, что:

1. Человек является творением и одновременно создателем своей окружающей среды, которая обеспечивает его физическое существование и предоставляет ему возможности для интеллектуального, нравственного, социального и духовного развития. В ходе долгой и мучительной эволюции человечества на нашей планете была достигнута такая стадия, на которой в результате ускоренного развития науки и техники человек приобрел способность преобразовывать многочисленными путями и в невиданных до сих пор масштабах свою окружающую среду. Оба аспекта окружающей человека среды, как естественной, так и созданной человеком, имеют решающее значение для его благосостояния и для осуществления основных прав человека, включая даже право на саму жизнь.

2. Сохранение и улучшение качества окружающей человека среды является важной проблемой, влияющей на благосостояние народов и экономическое развитие всех стран мира; это является выражением воли народов всего мира и долгом правительств всех стран.

3. Человек постоянно обобщает накопленный опыт и продолжает делать открытия, изобретать, творить и добиваться дальнейшего прогресса. В наше время способность человека преобразовывать окружающий мир при разумном ее использовании может принести всем народам возможность пользоваться благами развития и повышать качество жизни. Если же эта способность будет использоваться неправильно или необдуманно, она может нанести неизмеримый ущерб человечеству и окружающей его среде. Мы видим вокруг себя все большее число случаев, когда человек наносит ущерб во многих районах земли: опасные уровни загрязнения воды, воздуха, земли и живых организмов; серьезные и нежелательные нарушения экологического баланса биосферы; разрушение и истощение невозполняемых природных ресурсов и огромные изъятия в физическом, умственном и общественном состоянии человека, в созданной человеком окружающей среде, особенно в бытовой и рабочей окружающей среде.

4. В развивающихся странах большинство проблем окружающей среды возникает из-за недостаточного развития. Миллионы людей продолжают жить в условиях, далеко отступающих от минимально необходимых для достойного человека существования, испытывают нехватку в пище и одежде, жилищах и образовании, медицинском и санитарно-гигиеническом обслуживании. Поэтому развивающиеся страны должны направлять свои усилия на развитие, исходя из своих первоочередных задач и необходимости сохранять и улучшать качество окружающей среды. С этой же целью промышленно развитые страны должны приложить усилия для сокращения разрыва между ними и развивающимися странами. В промышленно развитых странах проблемы окружающей среды связаны главным образом с процессом индустриализации и технического развития.

5. Естественный рост народонаселения постоянно приводит к возникновению проблем в области сохранения окружающей среды, и для решения этих проблем в должных случаях

* Декларация Конференции Организации Об'єдинених Націй по проблемам окружающей человека среды.
URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_454 (дата звернення : 30.01.2020)

необходимо проводить соответствующую политику и принимать соответствующие меры. Самым ценным на земле являются люди. Именно люди являются движущей силой социального прогресса, люди создают благосостояние общества, развивают науку и технику и своим упорным трудом постоянно преобразуют окружающую человека среду. С каждым днем вместе с социальным прогрессом и развитием производства, науки и техники повышается способность человека улучшать качество окружающей среды.

6. Наступил такой момент в истории, когда мы должны регулировать свою деятельность во всем мире, проявляя более тщательную заботу в отношении последствий этой деятельности для окружающей среды. Из-за неведения или безразличного отношения мы можем нанести огромный и непоправимый ущерб земной среде, от которой зависят наша жизнь и благополучие. И наоборот, благодаря наиболее полному применению наших знаний и более разумному подходу мы можем обеспечить для себя и для нашего потомства лучшую жизнь в условиях среды, которая в большей степени будет соответствовать потребностям и чаяниям людей. Перед нами широкие перспективы улучшения качества окружающей среды и создания хороших условий для жизни. Для этого необходимы горячий, но твердый ум, напряженный, но организованный труд. В целях достижения свободы в мире природы человек должен использовать свои знания для создания в соответствии с законами природы лучшей окружающей среды. Охрана и улучшение окружающей человека среды для нынешнего и будущих поколений стали важнейшей целью человечества – целью, которая должна достигаться совместно и в соответствии с установленными и основными целями мира и международного экономического и социального развития.

7. Для достижения этой цели в области окружающей человека среды потребуется признание ответственности со стороны граждан и обществ, а также со стороны предприятий и учреждений на всех уровнях и равное участие всех в общих усилиях. Отдельные лица всех профессий и занятий, а также организации различного рода, используя свои возможности, путем общих усилий должны создать окружающую человека среду будущего мира. Местные власти и национальные правительства должны нести наибольшее бремя ответственности за осуществление в широких масштабах политики в области окружающей человека среды и за деятельность в рамках своей юрисдикции. Для обеспечения ресурсов в целях оказания поддержки развивающимся странам, выполняющим свои обязанности в этой области, необходимо также международное сотрудничество. Все возрастающее число проблем, связанных с окружающей средой, поскольку они носят региональный или международный характер или поскольку они оказывают воздействие на общую международную сферу, потребует широкого сотрудничества между государствами и принятия мер со стороны международных организаций в общих интересах. Конференция призывает все правительства и народы приложить совместные усилия в целях охраны и улучшения окружающей человека среды на благо всех народов и ради их процветания.

II

Принципы

Выражает общую убежденность в том, что:

Принцип 1

Человек имеет основное право на свободу, равенство и благоприятные условия жизни в окружающей среде, качество которой позволяет вести достойную и процветающую жизнь, и несет главную ответственность за охрану и улучшение окружающей среды на благо нынешнего и будущих поколений. В связи с этим политика поощрения или увековечения апартеида, расовой сегрегации, дискриминации, колониального и других форм угнетения и иностранного господства осуждается и должна быть прекращена.

Принцип 2

Природные ресурсы земли, включая воздух, воду, землю, флору и фауну, и особенно

репрезентативные образцы естественных экосистем, должны быть сохранены на благо нынешнего и будущих поколений путем тщательного планирования и управления по мере необходимости.

Принцип 3

Способность земли производить жизненно важные восполняемые ресурсы должна поддерживаться, а там, где это практически желательно и осуществимо, восстанавливаться или улучшаться.

Принцип 4

Человек несет особую ответственность за сохранение и разумное управление продуктами живой природы и ее среды, которые в настоящее время находятся под серьезной угрозой в связи с рядом неблагоприятных факторов. Поэтому в планировании экономического развития важное место должно уделяться сохранению природы, включая живую природу.

Принцип 5

Невосполняемые ресурсы земли должны разрабатываться таким образом, чтобы обеспечивалась защита от истощения этих ресурсов в будущем и чтобы выгоды от их разработки получало все человечество.

Принцип 6

Введение в окружающую среду токсических веществ или других веществ и выброс тепла в таких количествах или концентрациях, которые превышают способность окружающей среды обезвреживать их, должны быть прекращены, с тем чтобы это не наносило серьезного или непоправимого ущерба экосистемам. Необходимо поддерживать справедливую борьбу народов всех стран против загрязнения.

Принцип 7

Государства принимают все возможные меры для предотвращения загрязнения морей веществами, которые могут поставить под угрозу здоровье человека, нанести вред живым ресурсам и морским видам, нанести ущерб удобствам или создать препятствия для других законных видов использования морей.

Принцип 8

Экономическое и социальное развитие имеет решающее значение для обеспечения благоприятных окружающих условий жизни и работы человека, а также для создания условий на земле, которые необходимы, для улучшения качества жизни.

Принцип 9

Ухудшение окружающей среды в результате недостаточного развития и стихийных бедствий создает серьезные проблемы, которые могут быть наилучшим образом устранены путем ускорения развития за счет предоставления существенной финансовой и технической помощи в дополнение к усилиям самих развивающихся стран, а также такой своевременной помощи, какая может потребоваться.

Принцип 10

Что касается развивающихся стран, то стабильность цен и соответствующие доходы от сырьевых товаров и материалов имеют существенное значение для управления окружающей средой, поскольку необходимо принимать во внимание как экономические факторы, так и экологические процессы.

Принцип 11

Политика всех государств в области окружающей среды должна повышать существующий или будущий потенциал развития развивающихся стран, а не оказывать на него отрицательное воздействие или препятствовать достижению всеми лучшими условиями жизни, и государства, а также международные организации должны предпринять соответствующие шаги с целью достижения соглашения по преодолению возможных национальных и международных

экономических последствий, возникающих в результате применения мер, связанных с окружающей средой.

Принцип 12

Следует выделять ресурсы для охраны и улучшения окружающей среды с учетом обстоятельств и конкретных потребностей развивающихся стран и любых расходов, которые могут быть связаны с включением мер по охране окружающей среды в их планы развития, а также необходимости предоставлять им по их просьбе дополнительную международную техническую и финансовую помощь в этих целях.

Принцип 13

В целях обеспечения более рационального управления ресурсами и улучшения таким образом окружающей среды государства должны выработать единый и скоординированный подход к планированию своего развития для обеспечения того, чтобы это развитие соответствовало потребностям охраны и улучшения окружающей среды на благо населения этих государств.

Принцип 14

Рациональное планирование является важным средством урегулирования любого несоответствия между потребностями развития и потребностями охраны и улучшения окружающей среды.

Принцип 15

Необходимо осуществлять планирование населенных пунктов и урбанизации, с тем чтобы избежать отрицательных последствий для окружающей среды и получить максимальную пользу от социального и экономического развития. В связи с этим необходимо отказаться от проектов, предназначенных для обеспечения колониалистского расистского господства.

Принцип 16

В тех районах, где быстрые темпы роста или слишком большая плотность населения могут отрицательно сказаться на окружающей человека среде или темпах развития, а также в тех районах, где низкая плотность населения может создавать препятствия в деле улучшения окружающей человека среды или в деле развития, необходимо проводить демографическую политику, не ущемляющую основных прав человека, политику, которую заинтересованные правительства сочтут целесообразной.

Принцип 17

На соответствующие национальные учреждения следует возложить задачи планирования, управления и контроля в отношении ресурсов окружающей среды государств с целью повышения качества окружающей среды.

Принцип 18

Наука и техника, внося свой вклад в социально-экономическое развитие, должны быть использованы с целью определения и предотвращения случаев нанесения ущерба окружающей среде и борьбы с ним, а также для решения проблем окружающей среды на благо всего человечества.

Принцип 19

Ознакомление подрастающего поколения, а также взрослых, с должным учетом низших слоев населения, с проблемами окружающей среды является крайне важным для расширения основы, необходимой для сознательного и правильного поведения отдельных лиц, предприятий и общин в деле охраны и улучшения окружающей среды во всех ее аспектах, связанных с человеком. Важно также, чтобы средства общественной информации не способствовали ухудшению окружающей среды, а, напротив, распространяли знания, касающиеся необходимости охраны и улучшения окружающей среды, с целью обеспечения возможностей всестороннего развития человека.

Принцип 20

Национальные и многонациональные научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы, связанные с проблемами окружающей среды, должны получить поддержку во всех странах, особенно в развивающихся странах. В этих целях необходимо поддерживать и содействовать свободному потоку современной научной информации и передаче опыта, с тем чтобы облегчить разрешение проблем окружающей среды; технические знания в области окружающей среды должны предоставляться развивающимся странам на условиях, которые будут способствовать их широкому распространению и не будут налагать экономическое бремя на развивающиеся страны.

Принцип 21

В соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций и принципами международного права государства имеют суверенное право разрабатывать свои собственные ресурсы согласно своей политике в области окружающей среды и несут ответственность за обеспечение того, чтобы деятельность в рамках их юрисдикции или контроля не наносила ущерба окружающей среде других государств или районов за пределами действия национальной юрисдикции.

Принцип 22

Государства сотрудничают в целях дальнейшего развития международного права, касающегося ответственности и компенсации жертвам за загрязнение и за другие виды ущерба, причиненные в результате деятельности в пределах их юрисдикции, или контроля за окружающей средой в районах, находящихся за пределами действия их юрисдикции.

Принцип 23

Уважая критерии, которые могут быть согласованы международным сообществом, или нормы, которые должны быть установлены на национальном уровне, крайне важно во всех случаях принимать во внимание системы ценностей, установленные в каждой стране, и степень применения норм, которые пригодны для большинства развитых стран, но которые могут не подходить и вызывать неоправданные социальные расходы в развивающихся странах.

Принцип 24

Международные проблемы, связанные с охраной и улучшением окружающей среды, следует решать в духе сотрудничества всех стран, больших и малых, на основе равноправия. Сотрудничество, основанное на многосторонних и двусторонних соглашениях или на другой соответствующей основе, крайне важно для организации эффективного контроля, предотвращения, уменьшения и устранения отрицательного воздействия на окружающую среду, связанного с деятельностью, проводимой во всех сферах, и это сотрудничество следует организовать таким образом, чтобы в должной мере учитывались суверенные интересы всех государств.

Принцип 25

Государства должны содействовать тому, чтобы международные организации играли согласованную, эффективную и динамичную роль в деле охраны и улучшения окружающей человека среды.

Принцип 26

Человек и окружающая его среда должны быть избавлены от последствий применения ядерного и других видов оружия массового уничтожения. Государства должны стремиться к скорейшему достижению договоренности в соответствующих международных органах о ликвидации и полном уничтожении таких видов оружия.

ДЕКЛАРАЦІЯ РІО-ДЕ-ЖАНЕЙРО ЩОДО З НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА РОЗВИТКУ*

Ріо-де-Жанейро, 3-14 червня 1992 року

Конференція Організації Об'єднаних Націй по навколишній середовищі та розвитку, будучи созвана в Ріо-де-Жанейро з 3 по 14 червня 1992 г., підтверждає Декларацію Конференції Організації Об'єднаних Націй по проблемам навколишнього середовища, прийнятую в Стокгольме 16 червня 1972 г., і прагне її розвинути,

преследуючи мету встановлення нового, справедливого глобального партнерства шляхом створення нових рівнів співпраці між державами, ключовими секторами суспільства та людьми,

прикладаючи зусилля для укладання міжнародних угод, що забезпечують повагу до інтересів всіх та захист цілісності глобальної системи навколишнього середовища та розвитку, визнаючи комплексний та взаємозалежний характер Землі, нашого дому, провозглашає, що:

Принцип 1

Збота про людей займає центральне місце в зусиллях по забезпеченню стійкого розвитку. Вони мають право на здорову та плідну життя в гармонії з природою.

Принцип 2

Відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй та принципів міжнародного права держава мають суверенне право розробляти свої власні ресурси згідно своєї політики в області навколишнього середовища та розвитку та несе відповідальність за забезпечення того, щоб діяльність в межах їх юрисдикції або контролю не наносила шкоди навколишньому середовищу інших держав або районів за межами дії національної юрисдикції.

Принцип 3

Право на розвиток має бути реалізовано, щоб забезпечити справедливе задоволення потреб сучасного та майбутніх поколінь в областях розвитку та навколишнього середовища.

Принцип 4

Для досягнення стійкого розвитку захист навколишнього середовища має становити невід'ємну частину процесу розвитку та не може розглядатися в відокремленні від нього.

Принцип 5

Всі держави та всі народи співпрацюють в розв'язанні найважливішої задачі викоренення бідності – необхідного умови стійкого розвитку в цілях зменшення розривів в рівнях життя та більш ефективного задоволення потреб більшості населення світу.

Принцип 6

Особому положенню та потребам розвиваючихся країн, в першу чергу найменш розвинутих та екологічно найбільш вразливих країн, надається особливе значення. Міжнародні дії в області навколишнього середовища та розвитку мають бути також спрямовані на задоволення інтересів та потреб всіх країн.

Принцип 7

Держави співпрацюють в дусі глобального партнерства в цілях збереження, захисту та відновлення здорового стану та цілісності екосистем Землі. Внаслідок своєї

* Ріо-де-Жанейрська декларація по навколишній середовищі та розвитку. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_455 (дата звернення : 30.01.2020)

различной роли в ухудшении состояния глобальной окружающей среды государства несут общую, но различную ответственность. Развитые страны признают ответственность, которую они несут в контексте международных усилий по обеспечению устойчивого развития с учетом стресса, который создают их общества для глобальной окружающей среды, и технологий и финансовых ресурсов, которыми они обладают.

Принцип 8

Для достижения устойчивого развития и более высокого качества жизни для всех людей государства должны ограничить и ликвидировать нежизнеспособные модели производства и потребления и поощрять соответствующую демографическую политику.

Принцип 9

Государства должны сотрудничать в целях укрепления деятельности по наращиванию национального потенциала для обеспечения устойчивого развития благодаря углублению научного понимания путем обмена научно-техническими знаниями и расширения разработки, адаптации, распространения и передачи технологий, включая новые и новаторские технологии.

Принцип 10

Экологические вопросы решаются наиболее эффективным образом при участии всех заинтересованных граждан – на соответствующем уровне. На национальном уровне каждый человек должен иметь соответствующий доступ к информации, касающейся окружающей среды, которая имеется в распоряжении государственных органов, включая информацию об опасных материалах и деятельности в их общинах, и возможность участвовать в процессах принятия решений. Государства развивают и поощряют информированность и участие населения путем широкого предоставления информации. Обеспечивается эффективная возможность использовать судебные и административные процедуры, включая возмещение и средства судебной защиты.

Принцип 11

Государства принимают эффективные законодательные акты в области окружающей среды. Экологические стандарты, цели регламентации и приоритеты должны отражать экологические условия и условия развития, в которых они применяются. Стандарты, применяемые одними странами, могут быть неуместными и сопряженными с необоснованными экономическими и социальными издержками в других странах, в частности в развивающихся странах.

Принцип 12

Для более эффективного решения проблем ухудшения состояния окружающей среды государства должны сотрудничать в деле создания благоприятной и открытой международной экономической системы, которая привела бы к экономическому росту и устойчивому развитию во всех странах. Меры в области торговой политики, принимаемые в целях охраны окружающей среды, не должны представлять собой средства произвольной или неоправданной дискриминации или скрытого ограничения международной торговли. Следует избегать односторонних действий по решению экологических задач за пределами юрисдикции импортирующей страны. Меры в области охраны окружающей среды, направленные на решение трансграничных или глобальных экологических проблем, должны, насколько это возможно, основываться на международном консенсусе.

Принцип 13

Государства должны разрабатывать национальные законы, касающиеся ответственности и компенсации жертвам загрязнения и другого экологического ущерба. Государства оперативным и более решительным образом сотрудничают также в целях дальнейшей разработки международного права, касающегося ответственности и компенсации за негативные последствия экологического ущерба, причиняемого деятельностью, которая ведется под их юрисдикцией или контролем, районам, находящимся за пределами их юрисдикции.

Принцип 14

Государства должны эффективно сотрудничать с целью сдерживать или предотвращать перенос и перевод в другие государства любых видов деятельности и веществ, которые наносят серьезный экологический ущерб или считаются вредными для здоровья человека.

Принцип 15

В целях защиты окружающей среды государства в соответствии со своими возможностями широко применяют принцип принятия мер предосторожности. В тех случаях, когда существует угроза серьезного или необратимого ущерба, отсутствие полной научной уверенности не используется в качестве причины для отсрочки принятия экономически эффективных мер по предупреждению ухудшения состояния окружающей среды.

Принцип 16

Национальные власти должны стремиться содействовать интернализации экологических издержек и использованию экономических средств, принимая во внимание подход, согласно которому загрязнитель должен, в принципе, покрывать издержки, связанные с загрязнением, должным образом учитывая общественные интересы и не нарушая международную торговлю и инвестирование.

Принцип 17

Оценка экологических последствий в качестве национального инструмента осуществляется в отношении предполагаемых видов деятельности, которые могут оказать значительное негативное влияние на окружающую среду и которые подлежат утверждению решением компетентного национального органа.

Принцип 18

Государства немедленно уведомляют другие государства о любых стихийных бедствиях или других чрезвычайных ситуациях, которые могут привести к неожиданным вредным последствиям для окружающей среды в этих государствах. Международное сообщество делает все возможное для оказания помощи пострадавшим от этого государствам.

Принцип 19

Государства направляют государствам, которые могут оказаться затронутыми, предварительные и своевременные уведомления и соответствующую информацию о деятельности, которая может иметь значительные негативные трансграничные последствия, и проводят консультации с этими государствами на раннем этапе и в духе доброй воли.

Принцип 20

Женщины играют жизненно важную роль в рациональном использовании окружающей среды и развитии. Поэтому их всестороннее участие необходимо для достижения устойчивого развития.

Принцип 21

Следует мобилизовать творческие силы, идеалы и мужество молодежи мира в целях формирования глобального партнерства, с тем чтобы достичь устойчивого развития и обеспечить лучшее будущее для всех.

Принцип 22

Коренное население и его общины, а также другие местные общины призваны играть жизненно важную роль в рациональном использовании и улучшении окружающей среды в силу их знаний и традиционной практики. Государства должны признавать и должным образом поддерживать их самобытность, культуру и интересы и обеспечивать их эффективное участие в достижении устойчивого развития.

Принцип 23

Окружающая среда и природные ресурсы народов, живущих в условиях угнетения, господства и оккупации, должны быть защищены.

Принцип 24

Война неизбежно оказывает разрушительное воздействие на процесс устойчивого развития. Поэтому государства должны уважать международное право, обеспечивающее защиту окружающей среды во время вооруженных конфликтов, и должны сотрудничать, при необходимости, в деле его дальнейшего развития.

Принцип 25

Мир, развитие и охрана окружающей среды взаимосвязаны и неразделимы.

Принцип 26

Государства разрешают все свои экологические споры мирным путем и надлежащими средствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций.

Принцип 27

Государства и народы сотрудничают в духе доброй воли и партнерства в выполнении принципов, воплощенных в настоящей Декларации, и в дальнейшем развитии международного права в области устойчивого развития.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ, УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ З ПИТАНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ДОВКІЛЛЯ (ОХРУСЬКА КОНВЕНЦІЯ)*

Орхус, 25 червня 1998 року

Сторони цієї Конвенції,
посилаючись на принцип 1-ї Стокгольмської декларації про середовище навколо людини,
посилаючись також на принцип 10-ї Ріо-де-Жанейрської декларації про навколишнє середовище і розвиток,
посилаючись далі на резолюцію Генеральної Асамблеї 37/7 від 28 жовтня 1982 року про Всесвітню хартію природи і 45/94 від 14 грудня 1990 року про необхідність забезпечення здорового навколишнього середовища в інтересах добробуту людей,
посилаючись на Європейську хартію про навколишнє середовище та охорону здоров'я, яка була прийнята Першою Європейською конференцією "Навколишнє середовище і здоров'я" Всесвітньої організації охорони здоров'я у Франкфурті-на-Майні, Німеччина, 8 грудня 1989 року,
підтверджуючи необхідність захищати та оберігати навколишнє середовище і поліпшувати його стан, а також забезпечувати сталий та екологічно безпечний розвиток,
визнаючи, що адекватна охорона навколишнього середовища важлива для добробуту людини, дотримання основних прав людини, включаючи саме право на життя,
визнаючи також, що кожна людина має право жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, а також зобов'язана як індивідуально, так і спільно з іншими людьми захищати і покращувати навколишнє середовище на благо нинішнього та майбутніх поколінь,
враховуючи, що для забезпечення можливості відстоювати це право та виконувати цей обов'язок, громадяни повинні мати доступ до інформації, право брати участь у процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань, які стосуються навколишнього середовища, і визнаючи при цьому, що громадяни можуть потребувати допомоги для здійснення своїх прав,
визнаючи, що в питаннях, які стосуються навколишнього середовища, удосконалення

* Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) 1998 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015 (дата звернення : 29.01.2020)

доступу до інформації та участь громадськості в процесі прийняття рішень підвищують якість рішень, які приймають, та процесу їх виконання, сприяють поліпшенню поінформованості громадськості щодо екологічних проблем, дають громадськості можливість висловлювати свою стурбованість, а державним органам – вести належний облік таких інтересів,

прагнучи таким чином сприяти підзвітності та прозорості процесу прийняття рішень і посиленню громадської підтримки рішень, що їх приймають у галузі навколишнього середовища, визнаючи бажаність прозорості в усіх гілках державного управління та пропонуючи законодавчим органам додержуватися принципів цієї Конвенції у своїй діяльності,

визнаючи також, що громадськість має бути поінформована щодо процедур участі в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, мати вільний доступ до цих механізмів і знати, як ними користуватися,

визнаючи, крім цього, важливість відповідних ролей, які можуть відігравати в справі охорони навколишнього середовища окремі громадяни, неурядові організації та приватний сектор,

прагнучи сприяти поширенню екологічних знань для кращого розуміння процесів, пов'язаних з навколишнім середовищем і сталим розвитком, і заохочувати всебічну поінформованість громадськості щодо рішень, які мають вплив на стан навколишнього середовища та сталий розвиток, і її участь у процесі прийняття таких рішень,

відзначаючи в цьому контексті важливість використання засобів масової інформації, електронних та інших засобів зв'язку, що з'являться в майбутньому,

визнаючи важливість повного врахування екологічних міркувань у процесі прийняття рішень на урядовому рівні, і, як наслідок цього, необхідність державним органам мати в своєму розпорядженні достовірну, повну та найсучаснішу екологічну інформацію,

визнаючи також, що державні органи володіють екологічною інформацією в інтересах громадськості,

вважаючи, що дієві судочинні механізми мають бути доступними для громадськості, включаючи організації, з метою забезпечення захисту її інтересів і дотримання законності,

відзначаючи важливість забезпечення споживачів належною інформацією про продукцію з метою надання їм можливості робити екологічно обґрунтований вибір,

визнаючи занепокоєність громадськості у зв'язку з навмисним вивільненням генетично змінених організмів у навколишнє середовище і необхідність підвищення прозорості та активізації участі громадськості в процесі прийняття рішень у цій області,

висловлюючи впевненість у тому, що реалізація цієї Конвенції сприятиме зміцненню демократії в регіоні Європейської економічної комісії (ЄЕК) Організації Об'єднаних Націй,

усвідомлюючи ту роль, яку в зв'язку з цим відіграє ЄЕК, а також посилаючись зокрема на Провідні принципи ЄЕК щодо забезпечення доступу до екологічної інформації та участі громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, схвалених Декларацією міністрів, яка була прийнята на третій Конференції міністрів "Навколишнє середовище для Європи" 25 жовтня 1995 року в Софії, Болгарія,

зважаючи на відповідні положення Конвенції щодо оцінки впливу на навколишнє середовище в транскордонному контексті, прийнятої 25 лютого 1991 року в Еспо, Фінляндія, Конвенції про транскордонний вплив промислових аварій і Конвенції про охорону і використання транскордонних річок і міжнародних озер, прийнятих 17 березня 1992 року в Гельсінкі, а також інших регіональних конвенцій,

усвідомлюючи, що прийняття цієї Конвенції сприятиме подальшому зміцненню процесу "Навколишнє Середовище для Європи" і втіленню рішень четвертої Конференції міністрів, що відбулася в червні 1998 року в Орхусі, Данія,

домовились про таке:

Стаття 1

МЕТА

З метою сприяння захисту права кожної людини нинішнього і прийдешніх поколінь жити в навколишньому середовищі, сприятливому для її здоров'я та добробуту, кожна зі Сторін гарантує права на доступ до інформації, на участь громадськості в процесі прийняття рішень і на доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, відповідно до положень цієї Конвенції.

Стаття 2

ВИЗНАЧЕННЯ

Для цілей цієї Конвенції:

1. "Сторона" означає Договірну Сторону цієї Конвенції, якщо в тексті немає іншого визначення;

2. "Державний орган" означає:

а) урядовий орган на національному, регіональному та іншому рівні;

б) фізичні, чи юридичні особи, які виконують державні адміністративні функції згідно з національним законодавством, включаючи конкретні обов'язки, види діяльності та послуги, що мають відношення до навколишнього середовища;

в) будь-які інші фізичні або юридичні особи, на які покладено виконання державних обов'язків чи функцій, або які надають населенню послуги, що мають відношення до навколишнього середовища, під наглядом органу або особи, зазначених вище у підпунктах а) чи б);

г) заклади будь-якої регіональної організації економічної інтеграції, зазначені в статті 17, які є Стороною цієї Конвенції.

Це визначення не включає органи або заклади, які діють у сфері судочинства або законодавства;

3. "Екологічна інформація" означає будь-яку інформацію в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи будь-якій іншій матеріальній формі про:

а) стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими;

б) фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, зазначені вище в підпункті а), і аналізі затрат і результатів та інший економічний аналіз і припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища;

с) стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність або заходи, зазначені вище в підпункті б).

4. "Громадськість" означає одну або більше фізичних чи юридичних осіб, їхнє об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою;

5. "Зацікавлена громадськість" означає громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість.

Стаття 3

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Кожна зі Сторін здійснює необхідні законодавчі, регулятивні та інші заходи, включаючи заходи щодо досягнення відповідності положень, які регламентують порядок виконання положень цієї Конвенції, стосовно інформації, участі громадськості та її доступу до правосуддя, а також відповідних заходів для забезпечення умов їх застосування, для створення і підтримки чіткої, прозорої та злагодженої структури для виконання положень цієї Конвенції.

2. Кожна зі Сторін прагне забезпечити умови, аби посадові особи та державні органи надавали громадськості допомогу та забезпечували їй орієнтацію в отриманні доступу до інформації, сприяли участі у процесі прийняття рішень і в одержанні доступу до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища.

3. Кожна зі Сторін сприяє екологічній просвіті та підвищенню рівня поінформованості громадськості з проблем навколишнього середовища, особливо стосовно одержання доступу до інформації, участі в процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища.

4. Кожна зі Сторін забезпечує належне визнання об'єднань, організацій або груп, що сприяють охороні навколишнього середовища, та надає їм відповідну підтримку і забезпечує відповідність своєї національної правової системи цьому зобов'язанню.

5. Положення цієї Конвенції не впливають на права будь-якої Сторони продовжувати виконувати або впроваджувати заходи, що передбачають більш ширший доступ до інформації, активнішу участь громадськості у процесі прийняття рішень і ширший доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, ніж це передбачено цією Конвенцією.

6. Ця Конвенція не потребує будь-яких послаблень існуючих прав на доступ до інформації, участь громадськості у процесі прийняття рішень і доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища.

7. Кожна зі Сторін сприяє застосуванню принципів цієї Конвенції в міжнародних процесах прийняття рішень з питань, які стосуються навколишнього середовища, і в рамках міжнародних організацій в питаннях, що стосуються навколишнього середовища.

8. Кожна зі Сторін забезпечує умови, аби особи, які здійснюють свої права відповідно до положень цієї Конвенції, не підлягали за свою діяльність покаранню, не зазнавали переслідувань або утисків у будь-якій формі. Це положення не поширюється на повноваження національних судів присуджувати відшкодування поміркованих витрат, пов'язаних зі судовими процедурами.

9. У межах відповідних положень цієї Конвенції громадськість отримує доступ до інформації, має можливість брати участь у процесі прийняття рішень і має доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, без дискримінації за ознаками громадянства, національної приналежності або місця проживання, а у разі юридичної особи – без дискримінації за ознаками її зареєстрованого місцезнаходження або фактичного центру діяльності.

Стаття 4

ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1. Кожна зі Сторін гарантує, що за умови виконання зазначених нижче пунктів цієї Статті державні органи у відповідь на запит про надання екологічної інформації надаватимуть громадськості таку інформацію у рамках національного законодавства; включаючи, за наявності запиту і відповідно до підпункту б) нижче, копії фактичних документів, які містять або охоплюють таку інформацію:

а) без потреби формулювати свою зацікавленість;

б) у формі, відповідно до запиту, якщо тільки:

– державний орган не має підстав надати її в іншій формі, причому повинні бути вказані

причини, що виправдовують надання інформації саме в такій формі; або
– інформація вже не була надана громадськості в іншій формі.

2. Екологічна інформація, про яку згадувалося вище в пункті 1, надається в максимально стислі строки, але не пізніше одного місяця після подання заяви, якщо тільки обсяги та складність відповідної інформації не виправдовують продовження цього терміну до двох місяців після подання заяви. Подавця заяви інформують про будь-яке продовження строків і про причини, які є підставою для цього.

3. У запиті про надання екологічної інформації може бути відмовлено, якщо:

а) державний орган, до якого було направлено запит, не має у своєму розпорядженні відповідної екологічної інформації;

б) запит є очевидно необґрунтованим або сформульованим у надто загальному вигляді; або

в) запит стосується матеріалів, що знаходяться на завершальній стадії їх підготовки, або стосується внутрішнього інформаційного обміну між державними органами, коли такий виняток передбачається національним законодавством чи практикою, що склалася, при цьому враховується зацікавленість громадськості в розкритті такої інформації.

4. У запиті, про надання екологічної інформації може бути відмовлено, якщо її оприлюднення може негативно вплинути на:

а) конфіденційність діяльності державних органів у випадках, коли така конфіденційність передбачається національним законодавством;

б) міжнародні стосунки, національну оборону або державну безпеку;

в) відправлення правосуддя, можливість для осіб бути відданими під справедливий судовий розгляд або спроможність державних органів проводити розслідування кримінального чи дисциплінарного характеру;

г) конфіденційність комерційної та промислової інформації у випадках, коли така конфіденційність охороняється законом з метою захисту законних економічних інтересів. В цьому контексті інформація про викиди, яка стосується охорони навколишнього середовища, підлягає оприлюдненню;

д) права інтелектуальної власності;

е) конфіденційність особистих даних і (чи) архівів, що стосуються фізичної особи, коли ця особа не дала громадськості згоди на оприлюднення такої інформації згідно з положеннями національного законодавства;

є) інтереси третьої сторони, яка надала інформацію, якщо ця сторона не зв'язана зобов'язаннями діяти належним чином, або якщо на цю сторону не може бути покладено такого зобов'язання, і в тих випадках, коли ця сторона не дає згоди на оприлюднення відповідного матеріалу; або

ж) навколишнє середовище, на яке поширюється така інформація, наприклад місця розмноження рідкісних видів. Зазначені вище обґрунтування відмови тлумачаться з урахуванням зацікавленості громадськості в оприлюдненні цієї інформації та з огляду на те, чи стосується інформація, що міститься у запиті, викидів у навколишнє середовище.

5. У тих випадках, коли державний орган не має у своєму розпорядженні екологічної інформації, яка міститься у запиті, цей державний орган у максимально стислий строк інформує подавця запиту про державний орган, до якого, як він вважає, можна звернутися зі запитом про надання відповідної інформації, або передає цей запит такому органу та належним чином повідомляє про це подавця запиту.

6. Кожна зі Сторін гарантує, що у випадках, коли інформація, що не підлягає оприлюдненню згідно з пунктами 3 в) і 4 вище, може бути відокремлена від решти інформації без шкоди для конфіденційності інформації, яка не підлягає оприлюдненню, державні органи

надаватимуть цю решту екологічної інформації.

7. Якщо запит про надання інформації подавався у письмовій формі або якщо того вимагає подавець запиту, відмова у запиті також надсилається у письмовій формі. У відмові зазначаються її причини і наводиться відповідна інформація про доступ до процедур перегляду прийнятого рішення відповідно до Статті 9. Відмова у запиті надається у максимально стислі строки, але не пізніше одного місяця, якщо тільки складність інформації не виправдовує продовження цього строку до двох місяців з моменту подання запиту. Подавець запиту інформують про будь-яке продовження такого строку і про його причини.

8. Кожна зі Сторін може дозволити своїм державним органам стягати плату за інформацію, що надається, за умов, якщо така плата не перевищує поміркованого рівня. Державні органи, які мають намір стягувати плату за інформацію, повідомляють подавцеві запиту про відповідні тарифи розцінок, за якими може стягуватися плата зі зазначенням обставин, що передбачають сплату або звільнення від неї, та умов, коли інформація може надаватися за умови попередньої оплати такого збору.

Стаття 5

ЗБІР ТА ПОШИРЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

1. Кожна зі Сторін забезпечує, щоб:

а) державні органи мали у своєму розпорядженні екологічну інформацію, яка стосується роду їх діяльності, та постійно поновлювали її;

б) було створено обов'язкові системи для забезпечення належного надходження в державні органи інформації про заплановані та здійснювані заходи, які можуть істотно впливати на навколишнє середовище;

в) у випадках, що становлять безпосередню загрозу для здоров'я людини або навколишнього середовища, які виникають в результаті людської діяльності або є наслідком природних явищ, вся інформація, яка могла б дати можливість громадськості вжити заходів щодо відвернення або зменшення шкоди, яка може стати наслідком такої загрози, і яка є у розпорядженні державного органу, має негайно поширюватися серед членів громадськості, яких потенційно торкається загроза.

2. Кожна зі Сторін забезпечує, щоб у межах національного законодавства процедури надання громадськості екологічної інформації були прозорими, а екологічна інформація була легкодоступною, серед іншого, шляхом:

а) надання громадськості достатньої інформації про види та обсяги екологічної інформації, яка є у розпорядженні відповідних державних органів, основні умови, за яких така інформація може надаватися, і доступ до неї, а також про процес її отримання;

б) організації та здійснення таких практичних заходів, як:

– забезпечення доступу громадськості до списків, реєстрів або архівів;

– встановлення вимог до посадових осіб підтримувати громадськість в отриманні доступу до інформації у відповідно до цієї Конвенції; і

– визначення контактних осіб; і

в) забезпечення безплатного доступу до екологічної інформації, що міститься в списках, реєстрах або архівах згідно з підпунктом б) вище.

3. Кожна зі Сторін забезпечує поступове збільшення обсягу екологічної інформації в електронних базах даних, які є легкодоступними для широкого загалу громадськості через публічні мережі зв'язку. Інформація, доступна в такій формі, має включати:

а) звіти про стан навколишнього середовища згідно з пунктом 4 нижче;

б) тексти законодавчих актів з питань, що стосуються навколишнього середовища або мають до нього відношення;

в) у відповідних випадках, документи з питань політики, плани та програми, що

стосуються навколишнього середовища або мають до нього відношення, а також природоохоронні угоди; і

г) іншу інформацію тією мірою, якою наявність зазначеної інформації в такій формі може сприяти застосуванню національного законодавства для виконання положень цієї Конвенції, за умови, якщо така інформація вже є в електронній формі.

4. Кожна зі Сторін через регулярні проміжки часу, що не перевищують три або чотири роки, публікує і поширює національний звіт про стан навколишнього середовища, включаючи інформацію про якість навколишнього середовища та інформацію щодо навантажень на навколишнє середовище.

5. Кожна зі Сторін здійснює в рамках свого законодавства заходи з метою поширення, серед іншого:

а) законодавчих актів і директивних документів, таких як стратегії, документи з питань політики, програми та плани дій, що стосуються навколишнього середовища, звіти про хід їх виконання, які готуються на різних рівнях державної влади;

б) міжнародних договорів, конвенцій і угод з питань, що стосуються навколишнього середовища; і

в) у відповідних випадках інших важливих міжнародних документів з питань, що стосуються навколишнього середовища.

6. Кожна зі Сторін заохочує діячів, чия діяльність справляє значний вплив на навколишнє середовище, регулярно інформувати громадськість про вплив їх діяльності та продуктів цієї діяльності на довкілля, здійснюючи це, у відповідних випадках, у рамках використання добровільних систем екомаркування та екологічної експертизи або за допомогою інших засобів.

7. Кожна зі Сторін:

а) публікує фактичну інформацію та її аналіз, які вона вважає доцільними та важливими для розроблення найсуттєвіших пропозицій з питань екологічної політики;

б) публікує або іншим чином забезпечує доступ до наявного пояснювального матеріалу стосовно своїх контактів з громадськістю з питань, що входять у сферу дії положень цієї Конвенції; і

в) надає в належній формі інформацію про виконання державними органами усіх рівнів державних функцій або про надання населенню послуг, які мають відношення до навколишнього середовища.

8. Кожна зі Сторін розробляє механізми для забезпечення громадськості достатньою інформацією стосовно продуктів таким чином, щоб дати можливість споживачам зробити екологічно обґрунтований вибір.

9. Кожна зі Сторін вживає заходів щодо поступового розгортання узгодженої загальнонаціональної системи кадастрів чи реєстрів забруднень з використанням структурованої, автоматизованої та доступної для громадськості бази даних, що накопичується на основі стандартизованої системи звітності з урахуванням міжнародного досвіду, якщо це доцільно. Така система може містити дані про проникнення, викиди і перенесення певного класу речовин і продуктів, які є наслідком певних видів діяльності, у тому числі при користуванні водою, енергією та природними ресурсами, у різні сфери навколишнього середовища як у місцях переробки та видалення відходів, так і поза ними.

10. Жодне положення цієї Статті не може зашкодити праву Сторін відмовитися від оприлюднення певної екологічної інформації відповідно до підпунктів 3 і 4 Статті 4.

Стаття 6

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПРИЙНЯТТІ РІШЕНЬ ЩОДО КОНКРЕТНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Кожна зі Сторін:

а) застосовує положення цієї Статті стосовно рішень з питань про доцільність дозволу на запропоновані види діяльності, перераховані в Додатку 1;

б) відповідно до свого національного законодавства також застосовує положення цієї Статті стосовно запропонованих видів діяльності, що не наведені в Додатку 1, які можуть істотно впливати на навколишнє середовище. З цією метою Сторони визначають, чи ці положення охоплюють запланований вид діяльності; і

в) може приймати рішення, якщо це передбачається національним законодавством, у деяких конкретних випадках не застосовувати положення цієї Статті до запланованих видів діяльності, які служать цілям національної оборони, якщо ця Сторона вважає, що таке застосування може зашкодити цим цілям.

2. Зацікавлена громадськість адекватно, своєчасно та ефективно одержує інформацію залежно від обставин шляхом публічного повідомлення або в індивідуальному порядку на початковому етапі процедури прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, серед іншого, про:

а) запропонований вид діяльності та заяву, за якою буде прийматися рішення;

б) характер можливих рішень або проект рішення;

в) державний орган, відповідальний за прийняття рішення;

г) передбачувану процедуру, включаючи те, яким чином і коли така інформація може бути надана:

– про початок виконання процедури;

– про можливість для участі громадськості;

– про час і місце будь-якого запланованого громадського слухання;

– про наявність державного органу, в якому можна отримати відповідну інформацію, та про те, куди відповідну інформацію було передано на розгляд громадськості;

– про наявність відповідного державного органу або будь-якого іншого офіційного органу до якого можуть надсилатися зауваження чи запитання, та про строки подання зауважень і запитань; і

– про те, яка екологічна інформація, що стосується запропонованого виду діяльності, є в наявності; і з охоплення даного виду діяльності національною або транскордонною процедурою оцінки впливу на навколишнє середовище.

3. Процедури участі громадськості передбачають помірковані терміни для різних етапів, що забезпечують достатній час для інформування громадськості відповідно до пункту 2 і підготовки та ефективної участі громадськості у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища.

4. Кожна зі Сторін забезпечує участь громадськості вже на ранньому етапі, коли є всі можливості для розгляду різних варіантів і коли участь громадськості може бути найефективнішою.

5. Кожна зі Сторін ще перед поданням заяви про дозвіл на участь має сприяти, у разі потреби, потенційним заявникам у визначенні зацікавлених кіл громадськості, проведенні обговорення та надання інформації стосовно цілей подання заявки.

6. Кожна зі Сторін вимагає від компетентних державних органів забезпечувати, як цього вимагає національне законодавство, зацікавлені кола громадськості, після отримання від них запиту, безплатним доступом до всієї інформації, яка стосується процесу прийняття рішень, про що йдеться у цій Статті, та інформацією, наявною на момент реалізації процедури участі громадськості, з метою її вивчення і по мірі її надходження без шкоди для права Сторін відмовити в оприлюдненні певної інформації згідно з пунктами 3 і 4 Статті 4. Така інформація має, принаймні без порушення положень Статті 4, включати:

а) опис промислового об'єкта, фізичні та технічні характеристики запропонованої

діяльності, включаючи оцінки передбачуваних залишків і викидів;

б) опис найсуттєвіших факторів впливу на навколишнє середовище;

в) опис заходів, передбачених для запобігання та (або) зменшення впливу, включаючи викиди;

г) популярне резюме вищезгаданого;

д) огляд основних альтернатив, розглянутих заявником; і

е) відповідно до національного законодавства основні звіти та рекомендації, адресовані державному органу на момент, коли зацікавленій громадськості буде надано інформацію згідно з пунктом 2, наведеним вище.

7. Процедури участі громадськості дають їй можливість подавати в письмовій формі або, у разі потреби, під час громадських слухань або розгляду питання за участю заявника будь-які зауваження, інформацію, аналіз або міркування, які, на її думку, стосуються запланованої діяльності.

8. Кожна зі Сторін забезпечує, щоб у відповідному рішенні належним чином було враховано результати участі громадськості.

9. Кожна зі Сторін забезпечує, щоб після прийняття рішення державним органом громадськість була б належним чином поінформована про це рішення відповідно до належних процедур. Кожна зі Сторін надає громадськості текст рішення разом з переліком причин і міркувань, покладених в основу цього рішення.

10. Кожна зі Сторін гарантує, що у разі перегляду чи поновлення державним органом умов ведення діяльності, зазначеної в пункті 1, до положення пунктів 2-9 цієї Статті будуть застосовуватись *mutatis mutandis*, а також у тих випадках, коли це доцільно.

11. Кожна зі Сторін у рамках свого національного законодавства та в міру можливостей і доцільності застосовує положення цієї Статті до рішень, які стосуються видачі дозволів на умисне вивільнення генетично змінених організмів у навколишнє середовище.

Стаття 7

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ПИТАННЯХ РОЗРОБЛЕННЯ ПЛАНІВ, ПРОГРАМ І ПОЛІТИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З НАВКОЛИШНІМ СЕРЕДОВИЩЕМ

Кожна зі Сторін передбачає відповідні практичні та (або) інші положення стосовно участі громадськості на принципах прозорості та справедливості в процесі підготовки планів і програм, пов'язаних з навколишнім середовищем, надаючи громадськості необхідну інформацію. В рамках цих принципів застосовуються пункти 3, 4 і 8 Статті 6. Відповідний державний орган з урахуванням цілей Конвенції визначає кола громадськості, які можуть брати участь у цьому процесі. В міру можливостей кожна зі Сторін прагне забезпечити громадськість можливостями для її участі у розробці екологічної політики.

Стаття 8

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ПІДГОТОВЦІ НОРМАТИВНИХ АКТІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ І (АБО) ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВИХ ЮРИДИЧНИХ АКТІВ

Кожна зі Сторін докладас зусиль для сприяння ефективній участі громадськості на відповідному етапі, доки залишаються відкритими можливості вибору, в підготовці державними органами нормативних положень, які мають безпосередню виконавчу силу, та інших загальноприйнятих юридичних правил, обов'язкових для виконання, які можуть істотно впливати на навколишнє середовище. З цією метою вживаються такі заходи:

а) визначаються терміни, достатні для забезпечення ефективної участі;

б) проекти правил публікуються або доводяться до відома громадськості іншим чином;

в) громадськості надається можливість висловлювати свої зауваження безпосередньо або

через представницькі консультативні органи. Результати участі громадськості враховуються максимальним чином.

Стаття 9 ДОСТУП ДО ПРАВОСУДДЯ

1. Кожна зі Сторін у рамках свого національного законодавства гарантує кожній особі, яка вважає, що її запит з отримання інформації відповідно до умов Статті 4 було проігноровано, неправомірно відхилено частково чи повністю, неадекватно задоволено, або підхід до розгляду такого запиту не відповідав положенням зазначеної статті, доступ до процедури розгляду прийнятого рішення в суді або іншому незалежному та неупередженому органі, заснованому згідно зі законом.

У випадках, коли передбачається такий перегляд рішення в суді, Сторона гарантує такій особі доступ до визначеної законом швидкої процедури, яка не потребує оплати або передбачає мінімальні тарифи для перегляду справи державним органом або її розгляду незалежним і неупередженим органом, який не є судовим.

Остаточні рішення, що приймаються відповідно до пункту 1, є обов'язковими для виконання державним органом, який володіє відповідною інформацією. Причини вказуються у письмовій формі, принаймні у випадках, коли в доступі до інформації було відмовлено відповідно до цього пункту.

2. Кожна зі Сторін у рамках свого національного законодавства забезпечує, щоб відповідні представники зацікавленої громадськості,

а) які проявляють достатню зацікавленість, або як альтернатива,

б) які вважають, що мало місце порушення того чи іншого права, коли це обумовлено адміністративно-процесуальними нормами відповідної Сторони, мати доступ до процедури перегляду прийнятих рішень в суді та (або) іншому незалежному та неупередженому органі, заснованому згідно зі законом, з метою оскарження законності будь-якого рішення, дії або бездіяльності з правового та процесуального погляду за умови дотримання положень Статті 6, а також інших відповідних положень цієї Конвенції там, де це передбачено національним законодавством і без шкоди для пункту 3, наведеному нижче.

Наявність достатньої зацікавленості та факт порушення того чи іншого права визначаються згідно з положеннями національного законодавства і залежно від мети надання зацікавленій громадськості широкого доступу до правосуддя в рамках цієї Конвенції. В цьому контексті для цілей вищенаведеного підпункту а) достатньо зацікавленості будь-якої неурядової організації, що відповідає вимогам, зазначеним у пункті 5 Статті 2. Для цілей підпункту б), наведеного вище, така організація також має право заявляти про порушення своїх прав.

Положення даного пункту 2 не виключають можливості використання процедури попереднього перегляду адміністративним органом і не зачіпають вимоги щодо вичерпання адміністративних процедур перегляду перед зверненням до судових процедур перегляду в тих випадках, коли така вимога передбачена національним законодавством.

3. Крім процедур перегляду, передбачених вище пунктами 1 і 2, і без їх порушення, кожна зі Сторін забезпечує представникам громадськості, коли вони відповідають передбаченим законодавством критеріям, якщо такі є, доступ до адміністративних або судових процедур для оскарження дій або бездіяльності приватних осіб і громадських органів, які порушують положення національного законодавства, що стосується навколишнього середовища.

4. Крім цього, і без порушення вищенаведеного пункту 1 процедури, згадані вище в пунктах 1, 2, 3, мають забезпечувати адекватні та ефективні засоби правового захисту, включаючи у разі потреби засоби правового захисту у формі судової заборони, і бути справедливими, неупередженими, своєчасними і не пов'язаними з непомірно великими витратами. Рішення, що приймаються відповідно до цієї Статті, надаються або реєструються у письмовій формі.

Громадськість має доступ до рішень судів, а також, у міру можливостей, до рішень інших органів.

5. Для підвищення ефективності дії положень цієї Статті кожна зі Сторін забезпечує надання громадськості інформації про доступ до адміністративних і судових процедур перегляду рішень, а також розглядає питання зі створення відповідних механізмів надання допомоги для усунення або послаблення фінансових чи інших перешкод на доступ до правосуддя.

Стаття 10 НАРАДА СТОРІН

1. Перша нарада Сторін скликається не пізніше, ніж через один рік від дня набрання чинності цієї Конвенції. Надалі чергові наради Сторін проводитимуться принаймні через кожні два роки, якщо тільки Сторони не приймуть іншого рішення, або на письмове прохання будь-якої зі Сторін за умови, якщо протягом шести місяців від дати повідомлення Виконавчим секретарем Європейської економічної комісії (ЄЕК) всіх Сторін про це цього прохання воно буде підтримане принаймні однією третиною Сторін.

2. На своїх нарадах Сторони постійно контролюють хід виконання цієї Конвенції, беручи за основу регулярну інформацію, що надходить від Сторін, і з цією метою вони:

а) проводять перегляд політики та правових і методологічних підходів з питань доступу до інформації та участі громадськості в процесі прийняття рішень і доступу до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища, для їх подальшого вдосконалення;

б) обмінюються інформацією про набутий досвід в галузі укладання та виконання двосторонніх і багатосторонніх угод або інших домовленостей, що стосуються цілей цієї Конвенції, учасниками яких є одна або більше ніж одна зі Сторін;

в) у разі потреби звертаються до послуг відповідних органів ЄЕК, а також інших компетентних міжнародних органів і спеціальних комітетів для розгляду всіх аспектів, які стосуються досягнення цілей даної Конвенції;

г) у разі потреби засновують будь-які допоміжні органи;

д) у разі доцільності готують протоколи до цієї Конвенції;

е) розглядають і затверджують пропозиції про внесення поправок до цієї Конвенції згідно з положеннями Статті 14;

є) розглядають і затверджують будь-які заходи, що можуть знадобитися для досягнення цілей даної Конвенції;

ж) на своїй першій нараді розглядають і шляхом консенсусу приймають правила процедури своїх нарад і нарад допоміжних органів;

з) на своїй першій нараді розглядають накопичений ними досвід реалізації положень пункту 9 Статті 5 і вирішують питання про заходи, необхідні для досягнення подальшого розвитку системи, про яку йдеться в цьому пункті, з урахуванням процесів і змін, що мають місце на міжнародному рівні, включаючи розробку відповідного документа, який стосується проникнення забруднювачів у навколишнє середовище та реєстрів чи кадастрів, що можуть бути включеними у доповнення до цієї Конвенції.

3. Нарада Сторін у разі потреби може розглядати питання про фінансові операції на основі консенсусу.

4. Організація Об'єднаних Націй, її спеціалізовані установи та Міжнародне агентство з атомної енергії, а також будь-яка інша державна або регіональна організація економічної інтеграції, які згідно зі Статтею 17 мають право підписувати цю Конвенцію, але не є Сторонами цієї Конвенції, та будь-яка міжурядова організація, компетентна в питаннях, яких стосується Конвенція, мають право участі в нарадах Сторін як спостерігачі.

5. Будь-яка неурядова організація, компетентна в питаннях, яких стосується ця Конвенція, та яка поінформувала Виконавчого секретаря Європейської економічної комісії про своє бажання бути представленою на нараді Сторін, має право на таку участь зі статусом спостерігача, у разі,

якщо проти цього не заперечуватиме принаймні одна третина Сторін, присутніх на нараді.

б. Для цілей вищенаведених пунктів 4 і 5 правила процедури, згадані вище в підпункті ж) пункту 2, передбачають практичні механізми щодо процедури допуску, та інші відповідні умови.

Стаття 11 **ПРАВО ГОЛОСУ**

1. За винятком випадків, передбачених нижче пунктом 2, кожна зі Сторін цієї Конвенції має право одного голосу.

2. Регіональні організації економічної інтеграції реалізують своє право голосу з питань, що входять до їх компетенції, маючи кількість голосів, що дорівнює кількості країн-членів цієї організації, які є Сторонами даної Конвенції. Такі організації втрачають право голосу, якщо їхні країни-члени реалізують самі своє право голосу, і навпаки.

Стаття 12 **СЕКРЕТАРІАТ**

Виконавчий секретар Європейської економічної комісії виконує такі функції:

- а) скликає та готує наради Сторін;
- б) передає Сторонам доповіді та іншу інформацію, отриману згідно з положеннями цієї Конвенції;
- в) виконує інші функції, які можуть бути визначені Сторонами.

Стаття 13 **ДОДАТКИ**

Додатки до цієї Конвенції є її невід'ємною частиною.

Стаття 14 **ПОПРАВКИ ДО КОНВЕНЦІЇ**

1. Будь-яка зі Сторін може пропонувати поправки до цієї Конвенції.

2. Текст будь-якої запропонованої поправки до цієї Конвенції подається у письмовій формі Виконавчому секретареві Європейської економічної комісії, який адресує його всім Сторонам принаймні за дев'яносто днів до початку наради Сторін, на якій пропонується прийняти цю поправку.

3. Сторони докладають всіх зусиль для досягнення згоди щодо прийняття будь-якої запропонованої поправки до цієї Конвенції шляхом консенсусу. В разі, якщо всі засоби для досягнення консенсусу вичерпані, а згоди не досягнуто, то як останній засіб для прийняття такої поправки є більшість у три чверті голосів Сторін, присутніх на нараді та які брали участь у голосуванні.

4. Депозитарій доводить до відома всіх Сторін тексти поправок до цієї Конвенції, які були прийнято згідно з пунктом 3 для ратифікації, затвердження або прийняття. Поправки до цієї Конвенції, крім поправок до додатків, набувають чинності для Сторін, які їх ратифікували, затвердили або прийняли, на дев'яностий день після отримання Депозитарієм повідомлення про їх ратифікацію, затвердження або прийняття принаймні трьома чвертями цих Сторін. Надалі стосовно будь-якої іншої Сторони поправки набувають чинності на дев'яностий день після передачі цією Стороною на зберігання документа про ратифікацію, затвердження або прийняття відповідних поправок.

5. Будь-яка зі Сторін, яка неспроможна затвердити яку-небудь поправку до додатку до цієї Конвенції, повідомляє про це Депозитарій у письмовій формі протягом дванадцяти місяців після дати отримання повідомлення про прийняття поправки. Депозитарій негайно сповіщає всі Сторони про отримання будь-якого такого повідомлення. Будь-яка зі Сторін може у будь-який час прийняти поправки, відмовившись від своєї попередньої заяви, а після передачі Депозитарієм документа про прийняття дані поправки до такого додатку набувають чинності для цієї Сторони.

б. Через дванадцять місяців після дати пересилання повідомлення Депозитарієм, як це

передбачено вище пунктом 4, поправка до додатку набирає чинності для тих Сторін, які не надали повідомлення Депозитарієві відповідно до положень вищенаведеного пункту 5, за умови, що не більше однієї третини кількості Сторін надали таке повідомлення.

7. Для цілей даної Статті визначення “Сторонами, які були присутні та брали участь у голосуванні” означає Сторони, які були присутні та проголосували “за” або “проти”.

Стаття 15

КОНТРОЛЬ ЗА ДОТРИМАННЯМ

Нарада Сторін на основі консенсусу визначає альтернативні заходи неконфронтаційного, не судового і консультативного характеру для розгляду дотримання положень цієї Конвенції. Ці заходи забезпечують належну участь громадськості та можуть включати можливість розгляду повідомлень від представників громадських кіл з питань, що стосуються цієї Конвенції.

Стаття 16

ВРЕГУЛЮВАННЯ СПОРІВ

1. Якщо між двома або більше Сторонами виникає спір стосовно тлумачення або застосування положень даної Конвенції, вони прагнуть вирішити його шляхом переговорів або будь-яким іншим шляхом врегулювання спорів, прийнятним для конфлікуючих Сторін.

2. При підписанні, ратифікації, прийнятті, затвердженні цієї Конвенції або у разі приєднання до неї, або в будь-який інший момент після цього Сторона може адресувати Депозитарієві письмову заяву про те, що стосовно спору, який не було урегульовано згідно з положенням вищенаведеного пункту 1, вона визнає один або обидва засоби врегулювання спору обов’язковими стосовно будь-якої зі Сторін, що візьме на себе аналогічне зобов’язання з таких:

а) передача спору до Міжнародного Суду Справедливості;

б) арбітражне слухання відповідно до процедури, зазначеної в Додатку II.

Якщо конфлікуючі Сторони приймають обидва засоби врегулювання спору, зазначені вище у пункті 2, спір може бути передано тільки до Міжнародного Суду Справедливості, якщо тільки Сторони не домовилися про інше.

Стаття 17

ПІДПИСАННЯ

Ця Конвенція відкрита для підписання в Орхусі (Данія) 25 червня 1998 року, а потім у штаб-квартирі Організації Об’єднаних Націй у Нью-Йорку до 21 грудня 1998 року державами-членами Європейської економічної комісії, а також державами, що мають консультативний статус при Європейській економічній комісії відповідно до пунктів 8 і 11 Резолюції 36 (IV) Економічної та Соціальної Ради від 28 березня 1947 року, а також регіональними організаціями економічної інтеграції, утвореними країнами-членами Європейської економічної комісії, яким їхні країни-члени передали повноваження з питань, які регулюються цією Конвенцією, включаючи повноваження укладати договори, що стосуються даних питань.

Стаття 18

ДЕПОЗИТАРІЙ

Функції Депозитарію цієї Конвенції виконує Генеральний Секретар Організації Об’єднаних Націй.

Стаття 19

РАТИФІКАЦІЯ, ПРИЙНЯТТЯ, ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТА ПРИЄДНАННЯ

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню державами та регіональними організаціями економічної інтеграції, що її підписали.

2. З 22 грудня 1998 року ця Конвенція відкрита для приєднання для держав і регіональних організацій економічної інтеграції, згаданих в Статті 17.

3. Будь-яка інша держава, яку не вказано вище в пункті 2, яка є членом Організації Об’єднаних Націй, може приєднатися до цієї Конвенції за згоди Наради Сторін.

4. Будь-яка організація, згадана в Статті 17, яка стає Стороною цієї Конвенції, при тому, що жодна з держав-членів цієї організації не є Стороною даної Конвенції, бере на себе всі зобов'язання, передбачені цією Конвенцією. У разі, якщо одна або більше з держав-членів є Сторонами цієї Конвенції, така організація та її держави-члени приймають рішення про свою належну відповідальність за виконання своїх обов'язків за цією Конвенцією. У таких випадках і організація, і її держави-члени не можуть одночасно користуватися правами, передбаченими цією Конвенцією.

5. У своїх документах про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання регіональні організації економічної інтеграції, згадані в Статті 17, заявляють про масштаби своєї компетенції з питань, що регулюються цією Конвенцією. Такі організації також інформують Депозитарій про будь-які суттєві зміни масштабів своєї компетенції.

Стаття 20

НАБУТТЯ ЧИННОСТІ

1. Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після передачі на зберігання шістнадцятого документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання.

2. Для цілей вищенаведеного пункту 1 будь-який документ, що його здає на зберігання яка-небудь зі регіональних організацій економічної інтеграції, не розглядається як доповнення до документів, що були передані на зберігання державами-членами такої організації.

3. Стосовно кожної держави або кожної організації, які згадуються в Статті 17 і беруть участь у ратифікації, прийнятті або затвердженні цієї Конвенції або приєднуються до неї після передачі на зберігання шістнадцятого документа про ратифікацію, прийняття, затвердження або приєднання, ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після дати передачі такою державою або організацією на зберігання документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання.

Стаття 21

ВИХІД ЗІ КОНВЕНЦІЇ

У будь-який час через три роки після дати набуття чинності цієї Конвенції стосовно будь-якої Сторони ця Сторона може вийти з Конвенції шляхом подання письмового повідомлення на адресу Депозитарію. Будь-який подібний вихід набуває чинності на дев'яностий день після дати отримання такого повідомлення Депозитарієм.

Стаття 22

АУТЕНТИЧНІ ТЕКСТИ

Оригінал цієї Конвенції, текст якого складено англійською, французькою та російською мовами, є однаково аутентичним і передається на зберігання Генеральному Секретареві Організації Об'єднаних Націй.

ЗАСВІДЧУЮЧИ ЗГАДАНЕ, ті, що нижче підписалися, належним чином на те уповноважені, підписали цю Конвенцію.

Укладено в Орхусі (Данія) двадцять п'ятого червня одна тисяча дев'ятсот дев'яносто восьмого року.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ*

Ріо-де-Жанейро, 5 червня 1992 р.

ВСТУП

Договірні Сторони, усвідомлюючи справжню цінність біологічного різноманіття, а також екологічне, генетичне, соціальне, економічне, наукове, виховне, культурне, рекреаційне і

* Конвенція про охорону біологічного різноманіття. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_030#Text
(дата звернення : 02.05.2021)

естетичне значення біологічного різноманіття і його компонентів,

усвідомлюючи також велике значення біологічного різноманіття для еволюції і збереження підтримуючих життя систем біосфери, підтверджуючи, що збереження біологічного різноманіття є спільною справою для всього людства, знов

підтверджуючи, що країни мають суверенні права на свої власні біологічні ресурси,

підтверджуючи також, що країни несуть відповідальність за збереження свого біологічного різноманіття і сталого використання своїх біологічних ресурсів,

будучи занепокоєні тим, що біологічне різноманіття суттєво зменшується внаслідок деяких видів людської діяльності,

усвідомлюючи загальну нестачу інформації і знань відносно біологічного різноманіття і пекучу потребу в розвитку наукового, технічного і організаційного потенціалу з метою забезпечення загального розуміння цієї проблеми, що служитиме основою для планування і впровадження відповідних заходів,

відзначаючи необхідність передбачити, запобігти і усунути причини значного зменшення або втрати біологічного різноманіття в їх основі,

відзначаючи також, що у тих випадках, коли існує загроза значного зменшення або втрати біологічного різноманіття, відсутність безперечних наукових фактів не повинна бути причиною відкладення заходів щодо запобігання або зведення до мінімуму такої загрози,

відзначаючи далі, що основною вимогою щодо збереження біологічного різноманіття є збереження in-situ екосистем і природних місць мешкання, підтримка і відновлення життєздатних популяцій видів у їх природних умовах, відзначаючи далі, що прийняття заходів ex-situ, віддаючи перевагу у країні походження, також має велике значення,

визнаючи велику і традиційну залежність багатьох місцевих общин і корінного населення, що зберігають традиційний спосіб життя, від біологічних ресурсів, і бажаність спільного користування на справедливій основі вигодами, пов'язаними з використанням традиційних знань, нововведень і практики, які мають відношення до збереження біологічного різноманіття і сталого використання його компонентів,

визнаючи також життєво важливу роль жінок у збереженні і використанні біологічного різноманіття і підтверджуючи необхідність повномасштабної участі жінок у проведенні і впровадженні на всіх рівнях політики, націленої на збереження біологічного різноманіття,

підкреслюючи значення і необхідність сприяння міжнародного, регіонального і глобального співробітництва між країнами і міжурядовими організаціями і неурядовим сектором у справі збереження біологічного різноманіття і сталого використання його компонентів,

визнаючи, що надання нових і додаткових фінансових ресурсів і забезпечення належного доступу до відповідних технологій дасть можливість розширити існуючі у світі можливості для вирішення проблеми втрати біологічного різноманіття,

визнаючи далі необхідність спеціального положення для того, щоб задовольнити потреби країн, що розвиваються, включаючи надання нових і додаткових фінансових ресурсів і забезпечення належного доступу до відповідних технологій,

відзначаючи у зв'язку з цим особливі умови найменш розвинутих країн і малих острівних країн, визнаючи, що збереження біологічного різноманіття потребує істотних капіталовкладень і що очікується одержання значної кількості екологічних, економічних і соціальних вигод від таких капіталовкладень,

визнаючи, що економічний і соціальний розвиток і викорінення бідності є першими і пріоритетними завданнями країн, що розвиваються,

усвідомлюючи, що збереження і використання біологічного різноманіття має вирішальне значення для задоволення потреб у продуктах харчування і охороні здоров'я, а також інших потреб зростаючого населення Землі і що доступ як до генетичних ресурсів, так і до технологій і

їх спільне користування має важливе значення у вирішенні цих завдань, відзначаючи, що в кінцевому результаті збереження і стале використання біологічного різноманіття підсилить дружні стосунки між країнами і буде сприяти зміцненню миру для всього людства,

бажаючи укріпити і доповнити існуючі міжнародні домовленості про збереження біологічного різноманіття і стале використання її компонентів, і

сповнені рішучості зберегти і стало використовувати біологічне різноманіття в інтересах теперішнього і майбутнього поколінь,

домовились, як нижче зазначено:

Стаття 1

Цілі

Цілями цієї Конвенції, для досягнення яких слід виконувати відповідні її положення, є збереження біологічного різноманіття, стале використання його компонентів і спільне одержання на справедливій і рівній основі вигод, пов'язаних з використанням генетичних ресурсів і шляхом надання необхідного доступу до генетичних ресурсів і шляхом належної передачі відповідних технологій з урахуванням усіх прав на такі ресурси і технології, а також шляхом належного фінансування.

Стаття 2

Вживання термінів

Для цілей цієї Конвенції:

“Біологічне різноманіття” означає різноманітність живих організмів з усіх джерел, включаючи, серед іншого, наземні, морські та інші водні екосистеми і екологічні комплекси, частиною яких вони є; це поняття включає в себе різноманітність у рамках виду, між видами і різноманіття екосистем.

“Біологічні ресурси” включають генетичні ресурси, організми або їх частини, популяції або будь-які інші біотичні компоненти екосистем, які мають фактичну або потенційну користь або цінність для людства.

“Біотехнологія” означає будь-який вид технології, пов'язаний з використанням біологічних систем, живих організмів або їх похідних для виготовлення або зміцнення продуктів, або процесів з метою їх конкретного вживання.

“Країна походження генетичних ресурсів” означає країну, яка володіє цими генетичними ресурсами в умовах *in-situ*.

“Країна, яка надає генетичні ресурси” означає країну, яка надає генетичні ресурси, зібрані з джерел *in-situ*, включаючи популяції як диких, так і акліматизованих видів, або одержані з джерел *ex-situ*, незалежно від того, виникають вони з цієї країни чи ні.

“Одомашнені або культивовані види” означають види, на процес еволюції яких має вплив людина з метою задоволення своїх потреб.

“Екосистема” означає динамічний комплекс угруповань рослин, тварин і мікроорганізмів, а також їх неживого навколишнього середовища, взаємодіючих як єдине функціональне ціле.

“Збереження *ex-situ*” означає збереження компонентів біологічного різноманіття поза їх природних місць мешкання.

“Генетичний матеріал” означає будь-який матеріал рослинного, тваринного, мікробного або іншого походження, який містить функціональні одиниці спадковості.

“Генетичні ресурси” означають генетичний матеріал, який має фактичну або потенційну цінність.

“Місце мешкання” означає тип місцевості або місце природного мешкання того або іншого організму чи популяції.

“Умови *in-situ*” означають умови, в яких існують генетичні ресурси в рамках екосистем і

природних місць мешкання, а у випадку акліматизованих або культивованих видів □у тому середовищі, в якому вони набули свої характерні ознаки.

“Територія, що охороняється” означає географічно позначену територію, яка виділяється, регулюється і використовується для досягнення конкретних природоохоронних цілей.

“Регіональна організація економічної інтеграції” означає організацію створену суверенними країнами даного регіону, якій її країни-члени передали повноваження з питань, що регулюються цією Конвенцією, і яка належним чином уповноважена відповідно до її внутрішніх процедур підписувати, ратифікувати, приймати, схвалювати Конвенцію або приєднуватися до неї.

“Стале використання” означає використання компонентів біологічного різноманіття таким чином і такими темпами, які не приводять у довгостроковій перспективі до вичерпання біологічного різноманіття, тим самим зберігаючи її властивість задовольнити потреби теперішнього і майбутнього поколінь і відповідати її сподіванням.

“Технологія” включає біотехнологію.

Стаття 3

Принцип

Згідно зі Статутом Організації Об'єднаних Націй і принципів міжнародного права країни мають суверенне право розробляти свої власні ресурси відповідно до своєї політики в галузі навколишнього середовища і несуть відповідальність за забезпечення того, щоб діяльність в рамках їх юрисдикції або під контролем не завдавала шкоди навколишньому середовищу інших країн або районів за межами дії національної юрисдикції.

Стаття 4

Сфера юрисдикції

При умові дотримування прав інших держав і якщо в цій Конвенції явно не передбачено інше, положення цієї Конвенції застосовуються до кожної Договірної Сторони:

а) у тому, що стосується компонентів біологічного різноманіття у межах її національної юрисдикції; і

б) у тому, що стосується процесів і діяльності, незалежно від місця прояви їх наслідків, що здійснюються під юрисдикцією або контролем, як у межах її національної юрисдикції, так і за межами національної юрисдикції.

Стаття 5

Співробітництво

Кожна Договірна Сторона, наскільки це можливо і доцільно, співробітничает з іншими Договірними Сторонами напряму або, якщо це доречно, через компетентні міжнародні організації, стосовно районів, які за межами національної юрисдикції, та з інших питань, які мають взаємний інтерес, у цілях збереження і сталого використання біологічного різноманіття.

Стаття 6

Загальні заходи щодо збереження і сталого використання

Кожна Договірна Сторона відповідно до її конкретних умов і можливостей:

а) розробляє національні стратегії, плани чи програми збереження і сталого використання біологічного різноманіття або адаптує з цією метою існуючі стратегії, плани або програми, які відображають, зокрема, викладені в цій Конвенції заходи, що відносяться до відповідної Договірної Сторони; і

б) передбачає, наскільки це можливо і доцільно, заходи щодо збереження і сталого використання біологічного різноманіття у відповідних секторальних або міжсекторальних планах, програмах і політиці.

Стаття 7

Визначення і моніторинг

Кожна Договірна Сторона, наскільки це можливо і доцільно, зокрема для цілей статей 8-10:

а) визначає компоненти біологічного різноманіття, які мають важливе значення для її збереження і сталого використання, з урахуванням орієнтовного переліку категорій, наведеного у Додатку 1;

б) шляхом вибору зразків та інших методів здійснює моніторинг компонентів біологічного різноманіття, визначених згідно підпунктом а) вище, приділяючи особливу увагу тим, які потребують прийняття негайних заходів щодо збереження, а також тим, які відкривають найбільші можливості для сталого використання;

в) визначає процеси і категорії діяльності, які мають або ймовірні справляти значний несприятливий вплив на збереження і стале використання біологічного різноманіття, і здійснює моніторинг їх наслідків шляхом відбору зразків та інших методик; і

г) збирає і систематизує тим або іншим чином дані, одержані в результаті діяльності визначення і моніторингу згідно з підпунктами а), б) і в) вище.

Стаття 8

Збереження in-situ

Кожна Договірна Сторона, наскільки це можливо і доцільно:

а) встановлює систему охоронних територій або територій, в яких необхідно приймати спеціальні заходи для збереження біологічного різноманіття;

б) розробляє, при необхідності, керівні принципи відбору, встановлення і раціонального використання охоронних територій або територій, у яких необхідно приймати спеціальні заходи для збереження біологічного різноманіття;

в) регулює або раціонально використовує біологічні ресурси, які мають важливе значення для збереження біологічного різноманіття в охоронних територіях або за їх межами, для забезпечення їх збереження і сталого використання;

г) сприяє захисту екосистеми, природних місць мешкання і збереженню життєздатних популяцій видів у природних умовах;

д) заохочує екологічно обґрунтований і сталий розвиток у зонах, що межують з охоронними територіями, з метою сприяння збереженню цих територій;

е) приймає заходи щодо реабілітації і відновлення деградованих екосистем і сприяє відновленню видів, які є під загрозою, зокрема, шляхом розробки і здійснення планів та інших стратегій раціонального використання;

ж) встановлює або підтримує заходи регулювання, контролю або обмеження ризику, пов'язаного з використанням і звільненням живих організмів, видозмінених в результаті біотехнології, які можуть викликати шкідливі екологічні наслідки, що здатні впливати на збереження і стале використання біологічного різноманіття, з урахуванням також небезпеки здоров'ю людини;

з) запобігає впровадженню чужорідних видів, які загрожують екосистемам, місцям мешкання або видам, контролює або знищує такі чужорідні види;

и) докладає зусиль щодо забезпечення умов, необхідних для сумісності існуючих способів використання із збереженням біологічного різноманіття і сталим використанням його компонентів;

й) відповідно до свого національного законодавства забезпечує повагу, збереження і підтримку знань, нововведень і практики корінних і місцевих общин, які зберігають традиційний спосіб життя, що мають значення для збереження і сталого використання біологічного різноманіття, сприяє їх більш широкому застосуванню за схваленням і участю носіїв таких знань,

нововведень практики, а також заохочує спільне користування на справедливій основі вигодами, які виходять із використанням таких знань, нововведень і практики;

k) розробляє і здійснює необхідні законодавчі нормативи і/або інші регулюючі положення щодо охорони видів і популяцій, які знаходяться під загрозою;

l) у випадках, коли відповідно до статті 7 виявлено факт значного несприятливого впливу на біологічне різноманіття, регламентує чи регулює відповідні процеси і категорії діяльності;

m) співробітничує у наданні фінансової та іншої підтримки щодо заходів збереження *in-situ*, викладених у підпунктах a)-l) вище, зокрема, у країнах, що розвиваються.

Стаття 9

Збереження *ex-situ*

Кожна Договірна Сторона, наскільки це можливо і доцільно, і в першу чергу, у цілях доповнення заходів *in-situ*:

a) приймає заходи щодо збереження *ex-situ* компонентів біологічного різноманіття, переважно у країні походження таких компонентів;

b) встановлює і підтримує умови для збереження і дослідження *ex-situ* рослин, тварин і мікроорганізмів, переважно у країні походження генетичних ресурсів;

c) приймає заходи для відновлення і реабілітації видів, які перебувають під загрозою, і для їх реінтродукції у місцях їх природного мешкання при наявності відповідних умов;

d) регламентує і регулює збирання біологічних ресурсів з природних місць мешкання з метою збереження *ex-situ*, таким чином, щоб не завдавати загрози екосистемам і популяціям видів *in-situ*, за виключенням випадків, коли вимагається прийняття спеціальних тимчасових заходів *ex-situ* відповідно до підпункту c) вище; і

e) співпрацює у наданні фінансової та іншої підтримки щодо заходів збереження *ex-situ*, викладених у підпунктах a)-d) вище, а також у створенні і підтримці умов для збереження *ex-situ* в країнах, що розвиваються.

Стаття 10

Стале використання компонентів біологічного різноманіття

Кожна Договірна Сторона, настільки це можливо і доцільно:

a) передбачає розгляд питань збереження і сталого використання біологічних ресурсів у процесі прийняття рішень на національному рівні;

b) приймає заходи щодо використання біологічних ресурсів для запобігання або зведення до мінімуму несприятливого впливу на біологічне різноманіття;

c) захищає і заохочує традиційні способи використання біологічних ресурсів відповідно до встановлених культурних звичаїв, які сумісні з вимогами щодо збереження або сталого використання;

d) надає місцевому населенню підтримку у розробці і впровадженні заходів щодо виправлення становища у деградованих районах, у яких зменшилось біологічне різноманіття;

e) заохочує співробітництво між урядовими органами і приватним сектором своєї країни у розробці методів сталого використання біологічних ресурсів.

Стаття 11

Заходи заохочення

Кожна Договірна Сторона приймає, настільки це можливо і доцільно, оправдані з економічної і соціальної точок зору заходи, які сприяють збереженню і сталому використанню компонентів біологічного різноманіття.

Стаття 12

Дослідження і підготовка кадрів

Договірні Сторони з урахуванням особливих потреб країн, що розвиваються:

a) розробляють і виконують програми науково-технічного навчання і підготовки кадрів

для здійснення заходів щодо визначення, збереження і сталого використання біологічного різноманіття і його компонентів та надають підтримку такому навчанню і підготовці кадрів для задоволення специфічних потреб країн, що розвиваються;

б) сприяють і заохочують дослідження, які сприяють збереженню і сталому використанню біологічного різноманіття, особливо у країнах, що розвиваються, зокрема, відповідно до рішень Конференції Сторін, які приймаються на основі рекомендацій Допоміжного органу по науковим, технічним і технологічним консультаціям; і

с) відповідно до положень статей 16, 18 і 20 сприяють використанню наукових результатів, одержаних під час досліджень біологічного різноманіття, при розробці методів збереження і сталого використання біологічних ресурсів та співробітничать у використанні таких ресурсів.

Стаття 13

Освіта та підвищення просвіти громадськості

Договірні Сторони:

а) сприяють розумінню важливого значення біологічного різноманіття і потрібних для цього заходів, а також його пропаганді засобами масової інформації і включення цих питань до навчальних програм; і

б) співробітничать, у відповідних випадках, з іншими країнами і міжнародними організаціями у розробці навчальних програм і програм у галузі підвищення знань громадськості з питань збереження і сталого використання біологічного різноманіття.

Стаття 14

Оцінка впливу і зведення до мінімуму несприятливих наслідків

1. Кожна Договірна Сторона, наскільки це можливо і доцільно:

а) вводить відповідні процедури, які потребують проведення екологічної експертизи своїх запропонованих проєктів, які ймовірно спричинити значний несприятливий вплив на біологічне різноманіття, з метою уникнення або зведення до мінімуму таких наслідків, і, якщо це доцільно, забезпечує можливості для участі у таких процедурах;

б) приймає відповідні заходи для забезпечення належного обліку екологічних наслідків своїх програм і політики, які ймовірно спричинити значний несприятливий вплив на біологічне різноманіття;

с) сприяє на основі взаємності повідомленню, обміну інформацією і проведенню консультацій про діяльність в рамках її юрисдикції або під її контролем, яка ймовірна спричинити суттєвий несприятливий вплив на біологічне різноманіття в інших країнах або районах за межами національної юрисдикції, за допомогою заохочення укладення, у відповідних випадках, двосторонніх, регіональних або багатосторонніх угод;

д) у випадку неминучої або серйозної небезпеки або шкоди, джерела яких знаходяться під її юрисдикцією або контролем, для біологічного різноманіття у районі під юрисдикцією інших країн або у районах за межами національної юрисдикції, негайно повідомляє країни, які можуть зазнати такої небезпеки або шкоди, а також приймає заходи щодо запобігання або зведення до мінімуму такої небезпеки або шкоди; і

е) сприяє національним заходам у випадку негайного реагування на діяльність або події, які викликані природними або іншими причинами, що являють серйозну і неминучу загрозу біологічному різноманіттю, і заохочує міжнародне співробітництво як доповнення таких національних зусиль і, де це доцільно і узгоджено із зацікавленими країнами або регіональними організаціями економічної інтеграції, розробляє спільні плани на випадок надзвичайних обставин.

2. Конференція Сторін розглядає на основі проведених досліджень питання про відповідальність і виправлення положення, включаючи відновлення і компенсацію за шкоду, нанесену біологічному різноманіттю, за винятком тих випадків, коли така відповідальність є

цілком внутрішньою справою.

Стаття 15

Доступ до генетичних ресурсів

1. Визначаючи суверенні права країн на свої природні ресурси, право визначати доступ до генетичних ресурсів належить національним урядам і регулюється національним законодавством.

2. Кожна Договірна Сторона намагається створити умови для полегшення доступу до генетичних ресурсів у цілях екологічно безпечного використання іншими Договірними Сторонами і не створювати обмежень, які суперечать цілям цієї Конвенції.

3. Для цілей цієї Конвенції до генетичних ресурсів, які надаються Договірною Стороною, як зазначено у цій статті і статтях 16 і 19, відносяться лише ті, які надаються Договірними Сторонами, що є країнами походження таких ресурсів, або сторонами, які одержали ці генетичні ресурси відповідно до цієї Конвенції.

4. Доступ, у випадку його надання, забезпечується на взаємно узгоджених умовах і регулюється положеннями цієї статті.

5. Доступ до генетичних ресурсів регулюється на основі попередньої обґрунтованої згоди Договірної Сторони, яка надає такі ресурси, якщо ця Сторона не вирішить інше.

6. Кожна Договірна Сторона намагається готувати і проводити наукові дослідження, основані на генетичних ресурсах, які надані іншими Договірними Сторонами, з повною їх участю і, коли це можливо, у таких Договірних Сторонах.

7. Кожна Договірна Сторона приймає належні законодавчі, адміністративні або політичні заходи і відповідно до статей 16 і 19 і, при необхідності, через механізм фінансування, встановлений згідно з статтями 20 і 21, у цілях спільного використання на справедливій і рівній основі результатів досліджень і розробок, а також вигод від комерційного або іншого застосування генетичних ресурсів з Договірною Стороною, яка надає такі ресурси. Таке спільне використання здійснюється на взаємно узгоджених умовах.

Стаття 16

Доступ до технології та її передача

1. Кожна Договірна Сторона, визначаючи, що технологія включає біотехнологію і що як доступ до технології, так і передача між Договірними Сторонами є важливими елементами досягнення цілей цієї Конвенції, зобов'язується відповідно до положень цієї статті надавати і/або полегшувати іншим Договірним Сторонам доступ до технологій, які мають відношення до збереження і сталого використання біологічного різноманіття або використовують генетичні ресурси і не завдають значної шкоди навколишньому середовищу, а також передачу їм таких технологій.

2. Як зазначено у пункті 1 вище, доступ до технології і її передача країнам, що розвиваються, забезпечуються і/або полегшуються на справедливих і найбільш сприятливих умовах, в тому числі на пільгових і поступливих умовах, якщо досягнуто взаємної домовленості, і, при необхідності, відповідно до механізму фінансування, встановленого згідно з статтями 20 і 21. У випадку технології, обумовленої патентами та іншими правами інтелектуальної власності, такий доступ і передача забезпечуються на умовах, які враховують достатню і ефективну охорону прав інтелектуальної власності і відповідають їй. Цей пункт вживається відповідно до пунктів 3, 4 і 5 нижче.

3. Кожна Договірна Сторона приймає відповідні законодавчі, адміністративні або політичні заходи з тим, щоб Договірним Сторонам, зокрема, розвиваючим країнам, які надають генетичні ресурси, забезпечувався доступ до технології, яка передбачає використання цих ресурсів, і передавалась ця технологія на взаємно узгоджених умовах, включаючи технологію, яка захищається патентами та іншими правами інтелектуальної власності, і, при необхідності, на основі положень статей 20 і 21 і відповідно до норм міжнародного права, а також згідно з

пунктами 4 і 5 нижче.

4. Кожна Договірна Сторона приймає відповідні законодавчі, адміністративні або політичні заходи для того, щоб приватний сектор полегшував доступ до технологій, згаданих у пункті 1 вище, спільну розробку і передачу цих технологій в інтересах як урядових установ, так і приватного сектору у країнах, що розвиваються, і у зв'язку з цим виконує зобов'язання, викладені у пунктах 1, 2 і 3 вище.

5. Договірні Сторони, визначаючи, що патенти та інші права інтелектуальної власності можуть впливати на впровадження цієї Конвенції, співробітничать у цій галузі, керуючись національним законодавством і нормами міжнародного права, з метою забезпечення, щоб ці права сприяли і не суперечили її цілям.

Стаття 17 **Обмін інформацією**

1. Договірні Сторони сприяють обміну інформацією з усіх загальнодоступних джерел відносно збереження і сталого використання біологічного різноманіття з урахуванням особливих потреб країн, що розвиваються.

2. Такий обмін інформацією включає обмін результатами технічних, наукових і соціально-економічних досліджень, а також інформацією про програми професійної підготовки і обстежень, спеціальними знаннями, місцевими і традиційними знаннями, як такими, і у поєднанні з технологіями, зазначеними у пункті 1 статті 16. Крім того, він включає, коли це можливо, репатріацію інформації.

Стаття 18 **Науково-технічне співробітництво**

1. Договірні Сторони сприяють міжнародному науково-технічному співробітництву у галузі збереження і сталого використання біологічного різноманіття, при необхідності, через відповідні міжнародні і національні установи.

2. Кожна Договірна Сторона сприяє науково-технічному співробітництву з іншими Договірними Сторонами, особливо з країнами, що розвиваються, у впровадженні цієї Конвенції, зокрема, за допомогою розробки і здійснення національної політики. Для сприяння такому співробітництву особливу увагу слід приділяти розвитку і зміцненню національних можливостей шляхом розвитку людських ресурсів і встановлення відповідних установ.

3. Конференція Сторін на своїй першій зустрічі визначає шляхи встановлення механізму посередництва у цілях заохочення і полегшення науково-технічного співробітництва.

4. Договірні Сторони відповідно до національного законодавства і політики заохочують і розробляють форми співробітництва у галузі встановлення і використання технологій, включаючи місцеві і традиційні технології, відповідно до цілей цієї Конвенції. Для цього Договірні Сторони також заохочують співробітництво у галузі підготовки кадрів та обміну спеціалістами.

5. Договірні Сторони за взаємною згодою, домовленістю сприяють встановленню спільних науково-дослідних програм і спільних підприємств для розробки технологій, які мають відношення до цілей цієї Конвенції.

Стаття 19 **Застосування біотехнології і розподіл пов'язаних з нею вигод**

1. Кожна Договірна Сторона приймає відповідні законодавчі, адміністративні або політичні заходи щодо забезпечення ефективної участі у діяльності проведення біотехнологічних досліджень тих Договірних Сторін, особливо розвиваючих країн, які надають генетичні ресурси для таких досліджень, і, коли це можливо, у таких Договірних Сторонах.

2. Кожна Договірна Сторона приймає всі можливі заходи, які б сприяли забезпеченню пріоритетного доступу на справедливій і рівноправній основі Договірним Сторонам, особливо

країнам, що розвиваються, до результатів і вигод, які виходять із біотехнологій, заснованих на генетичних ресурсах, наданих цими Договірними Сторонами. Такий доступ здійснюється на взаємно узгоджених умовах.

3. Сторони розглядають необхідність і умови прийняття заходів, можливо, у формі протоколу, включаючи, зокрема, попередню обґрунтовану згоду, по розробці відповідних процедур у галузі безпечної передачі, використання і застосування будь-яких живих видозмінених організмів, які є результатом біотехнології і здатні спричинити негативний вплив на збереження і стале використання біологічного різноманіття.

4. Кожна Договірна Сторона безпосередньо або за вимогою будь-якої фізичної або юридичної особи, яка є під її юрисдикцією, що надає організми, зазначені у пункті 3 вище, забезпечує передачу будь-якої наявної інформації про правила використання і техніки безпеки, визначених такою Договірною Стороною під час роботи з такими організамами, а також будь-яку наявну інформацію про потенційно шкідливий вплив відповідних конкретних організмів тієї Договірної Сторони, в яку ввозяться ці організми.

Стаття 20

Фінансові ресурси

1. Кожна Договірна Сторона зобов'язується, по мірі своїх можливостей, забезпечувати фінансову підтримку і стимули стосовно тих видів діяльності на національному рівні, які націлені на досягнення цілей цієї Конвенції відповідно зі своїми національними планами, пріоритетами і програмами.

2. Сторони, які є розвиненими країнами, надають нові і додаткові фінансові ресурси з тим, щоб дати можливість Сторонам, які є країнами, що розвиваються, покривати узгоджені повні додаткові витрати, які вони будуть нести під час впровадження заходів щодо виконання зобов'язань за цією Конвенцією, і одержувати вигоди від здійснення її положень; такі витрати узгоджуються між Стороною, яка є країною, що розвивається, і організаційною структурою, як зазначено у статті 21, відповідно до заходів, стратегій, програмних пріоритетів і критеріїв доступу, а також вказаним переліком додаткових витрат, які встановлюються Конференцією Сторін. Інші Сторони, включаючи країни, які знаходяться у процесі переходу до ринкової економіки, можуть добровільно брати на себе зобов'язання Сторін, які є розвиненими країнами. Для цілей цієї статті Конференція Сторін на своїй першій зустрічі встановлює перелік Сторін, які є розвиненими країнами, та інших Сторін, які добровільно беруть на себе зобов'язання Сторін, які є розвиненими країнами. Конференція Сторін періодично переглядає перелік і, при необхідності, вносить до нього поправки.

Будуть заохочуватися також внески інших країн та з інших джерел на добровільній основі. При впровадженні цих зобов'язань необхідно враховувати потребу у передбаченні, адекватності і своєчасному надходженні фондів і важливість спільного несення ноші витрат приймаючими учась у фінансуванні Сторонами, включеними до переліку.

3. Сторони, які є розвиненими країнами, можуть також надавати, а Сторони, які є країнами, що розвиваються, користуватися фінансовими ресурсами по двостороннім регіональним і багатостороннім каналам для впровадження цієї Конвенції.

4. Здатність Сторін, які є країнами, що розвиваються, ефективно виконувати свої зобов'язання до Конвенції буде залежати від ефективного виконання Сторонами, які є розвиненими країнами, своїх зобов'язань щодо Конвенції, пов'язаних з фінансовими ресурсами і передачею технології, і буде у повній мірі визначатися тим фактом, що соціально-економічний розвиток і викорінення бідності є важливими пріоритетами Сторін, які є розвиваючими країнами.

5. У своїх діях, пов'язаних з фінансуванням і передачею технології, Сторони у повній мірі враховують конкретні потреби і особливе положення найменш розвинених країн.

6. Договірні Сторони також приймають до уваги особливі умови, які є результатом

залежності від розподілу і місцезнаходження біологічного різноманіття у країнах, що розвиваються, які є Сторонами, зокрема, в малих острівних країнах.

7. До уваги також враховується особливе положення країн, що розвиваються, включаючи ті з них, які найбільш уразливі з екологічної точки зору, такі як країни з засушливими і напівзасушливими зонами, прибережними і гірськими районами.

Стаття 21

Механізм фінансування

1. Для надання Сторонам, які є країнами, що розвиваються, фінансових ресурсів на безоплатній або пільговій основі для цілей цієї Конвенції встановлюється відповідний механізм, основні елементи якого викладені у цій статті. Для цілей цієї Конвенції цей механізм функціонує під керівництвом і з урахуванням рекомендацій Конференції Сторін та підзвітне їй. Діяльність механізму здійснюється за допомогою тієї організаційної структури, про яку, Конференція Сторін, можливо, прийме рішення на її першій зустрічі. Для цілей цієї Конвенції Конференція Сторін визначає міри, стратегію, програмні пріоритети і критерії, які регулюють доступ до таких ресурсів і їх використання. Внески вносяться з урахуванням необхідності забезпечити передбачене, адекватне і своєчасне надходження фінансових фондів, як зазначено у статті 20, що відповідає потребам у ресурсах, обсяги яких періодично визначаються Конференцією Сторін, а також важливість спільного несення ноші витрат приймаючими участь у фінансуванні Сторонами, включеними до переліку, як зазначено у пункті 2 статті 20.

Добровільні внески можуть також надходити від Сторін, які є розвиненими країнами, а також від інших країн та з інших джерел.

Механізм діє на основі демократичної і відкритої системи управління.

2. Відповідно до цілей цієї Конвенції Конференція Сторін на своєму першому засіданні визначає міри, стратегію і програмні пріоритети, а також докладні критерії і керуючі принципи, які регулюють доступ до фінансових ресурсів і їх використання, включаючи здійснюємих на регулярній основі контроль такого використання і його оцінку. Після консультації з відповідною організаційною структурою, якій доручено управління діяльністю механізму фінансування, Конференція Сторін приймає рішення відносно заходів, які необхідні для виконання положень пункту 1 вище.

3. Конференція Сторін переглядає ефективність механізму фінансування, встановленого відповідно до цієї статті, включаючи критерії і провідні принципи, як зазначено у пункті 2 вище, не раніше, ніж через два роки після вступу в силу цієї Конвенції, а потім на регулярній основі з урахуванням результатів такого перегляду вона приймає, при необхідності, відповідні заходи, націлені на підвищення ефективності діяльності механізму.

4. Договірні Сторони переглядають питання про зміцнення наявних фінансових установ у цілях надання фінансових ресурсів для збереження і сталого використання біологічного різноманіття.

Стаття 22

Зв'язок з іншими міжнародними конвенціями

1. Положення цієї Конвенції не порушують права і обов'язки будь-якої Договірної Сторони, які виходять із будь-якої діючої міжнародної угоди, за винятком випадків, коли в результаті виконання цих прав і зобов'язань спричиняється серйозна шкода і загроза біологічному різноманіттю.

2. У тому, що стосується морського середовища, Договірні Сторони виконують положення цієї Конвенції, не вступаючи у протиріччя щодо прав і зобов'язань країн, передбачених морським правом.

Стаття 23

Конференція Сторін

1. Цим встановлюється Конференція Сторін. Перше засідання Конференції Сторін скликається Виконавчим директором Програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища не пізніше, ніж через один рік після вступу цієї Конвенції в силу.

Після цього звичайні засідання проводяться з періодичністю, яку Конференція Сторін встановить на першому засіданні.

2. Позачергові засідання Конференції Сторін скликаються у випадках, коли Конференція вважає це необхідним або за письмовим проханням будь-якої з Сторін, при умові, що на протязі шести місяців після направлення секретаріатом прохання на їх адресу, це прохання підтримується не менше, ніж третиною Сторін.

3. Конференція Сторін консенсусом узгоджує і приймає свої правила процедури і правила процедури будь-яких допоміжних органів, які вона може встановити, а також фінансові правила, що регулюють фінансування секретаріату. На кожному черговому засіданні вона затверджує бюджет на фінансовий період до наступного чергового засідання.

4. Конференція Сторін наглядає за впровадженням цієї Конференції і з цією метою:

а) встановлює форму і періодичність передачі інформації, що подається на розгляд відповідно до статті 26, і розглядає таку інформацію, а також звіти, що подаються будь-яким допоміжним органом;

б) розглядає наукові, технічні і технологічні рекомендації щодо біологічного різноманіття, що подаються відповідно до статті 25;

с) розглядає і приймає, при необхідності, протоколи відповідно до статті 28;

д) розглядає і приймає, при необхідності, поправки до цієї Конвенції і її додатків відповідно до статей 29 і 30;

е) розглядає поправки до будь-якого протоколу, а також до будь-яких додатків до нього, і, при наявності відповідного рішення, рекомендує їх прийняття Сторонам цього протоколу;

ф) розглядає і приймає, при необхідності, відповідно до статті 30 додаткові додатки до цієї Конвенції;

г) встановлює такі допоміжні органи, зокрема, для консультацій з науково-технічних питань, які вважають необхідними для впровадження цієї Конвенції;

h) встановлює через секретаріат зв'язок з виконавчими органами конвенцій, які розглядають питання, охоплені цією Конвенцією, з метою відпрацювання відповідних форм співробітництва з ними; і

і) розглядає і приймає будь-які допоміжні заходи, які можуть стати потрібними для досягнення цілей цієї Конвенції з урахуванням досвіду, набутого в процесі її здійснення.

5. Організація Об'єднаних Націй, її спеціальні установи і Міжнародне агентство з атомної енергетики, а також будь-яка країна, яка не є Стороною цієї Конвенції, можуть бути представлені на засіданнях Конференції Сторін як спостерігачі. Будь-які інші органи або установи, урядові або неурядові, які мають досвід у галузях щодо збереження і сталого використання біологічного різноманіття, які поінформували секретаріат про своє бажання бути представленими, як спостерігачі, на засіданні Конференції Сторін, можуть бути допущеними, якщо проти цього не суперечитиме не менше однієї третини присутніх на засіданні Сторін. Доступ і участь спостерігачів регулюються правилами процедури, які прийняті Конференцією Сторін.

Стаття 24

Секретаріат

1. Цим встановлюється секретаріат. Його функції:

а) організація і обслуговування засідань Конференції Сторін, як зазначено у статті 23;

б) виконання функцій, покладених на нього будь-яким протоколом;

с) підготовка звітів щодо виконання його функцій відповідно до цієї Конвенції і подання їх Конференції Сторін;

д) координація діяльності з іншими відповідними міжнародними органами і, зокрема, укладення таких адміністративних і договірних угод які можуть бути потрібними для ефективного виконання його функцій; і

е) виконання таких інших функцій, які можуть бути визначені Конференцією Сторін.

2. На своєму першому засіданні Конференція Сторін визначає секретаріат з тих існуючих компетентних міжнародних організацій, які висловили своє бажання виконувати функції секретаріату відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 25

Допоміжний орган з наукових, технічних і технологічних консультацій

1. Цим встановлюється допоміжний орган щодо надання наукових, технічних і технологічних консультацій з метою забезпечення Конференції Сторін і, при необхідності, інших її допоміжних органів своєчасними консультаціями у зв'язку з впровадженням цієї Конвенції. Цей орган є відкритим для участі всіх Сторін і має багатогалузевий характер. До нього входять представники уряду, які компетентні у відповідній галузі знань. Він регулярно подає Конференції Сторін звіти з усіх аспектів своєї роботи.

2. Під керівництвом і відповідно до провідних принципів, викладених Конференцією Сторін, і за її запитом цей орган:

а) забезпечує науково-технічними оцінками стан біологічного різноманіття;

б) готує наукові і технічні оцінки наслідків типів заходів, прийнятих відповідно до положень цієї Конвенції;

с) визначає нові, ефективні і найсучасніші технології і “ноу-хау” у галузі збереження і сталого використання біологічного різноманіття і надає рекомендації стосовно шляхів і засобів розробки і/або передачі таких технологій;

д) надає консультації з наукових програм і міжнародного співробітництва у галузі досліджень і розробок, пов'язаних із збереженням і сталим використанням біологічного різноманіття; і

е) надає відповіді на питання з наукового, технічного, технологічного і методологічного характеру, які можуть бути поставлені перед органом Конференції Сторін і її допоміжними органами.

3. Функції, стосунки, організація і характер діяльності органу можуть надалі визначатися Конференцією Сторін.

Стаття 26

Звіти

Кожна Договірна Сторона з періодичністю, визначеною Конференцією Сторін, надає Конференції Сторін звіти щодо заходів, прийнятих нею для впровадження цієї Конвенції, і ефективності з точки зору досягнення цілей цієї Конвенції.

Стаття 27

Урегулювання Спорів

1. У випадку виникнення спору між Договірними Сторонами відносно інтерпретації або вживання цієї Конвенції зацікавлені Сторони домагаються рішення шляхом переговорів.

2. Якщо зацікавлені Сторони не можуть досягти згоди шляхом переговорів, вони можуть спільно просити допомоги у третьої сторони або звернутися до неї з проханням щодо посередництва.

3. Під час ратифікації, прийняття, схвалення або приєднання до цієї Конвенції або в будь-який час країна або регіональна організація економічної інтеграції можуть направити Депозитарію письмову заяву, що відносно спору, який не був вирішений відповідно до пункту 1

або пункту 2 вище, вони визнають один або обидва з наступних засобів урегулювання спору як обов'язкових:

- а) арбітраж відповідно до процедури, викладеної у частині 1 додатка II;
- б) передачу спору до Міжнародного Суду.

4. Якщо сторони спору не визнали, як зазначено у пункті 3 вище, однакову або будь-яку процедуру, тоді спір розглядається на основі узгодженої процедури відповідно до частини 2 додатка II, якщо сторони не домовились про інше.

5. Положення цієї статті застосовуються відносно будь-якого протоколу, якщо у цьому протоколі не передбачено інше.

Стаття 28

Прийняття протоколів

1. Договірні Сторони співробітничать у розробці і прийнятті протоколів до цієї Конвенції.

2. Протоколи приймаються на засіданні Конференції Сторін.

3. Текст будь-якого пропонованого протоколу секретаріатом направляється Договірним Сторонам не пізніше, ніж за шість місяців до проведення такого засідання.

Стаття 29

Поправки до Конвенції або протоколів

1. Будь-яка Договірна Сторона може пропонувати поправки до цієї Конвенції. Будь-яка Сторона протоколу може пропонувати поправки до цього протоколу.

2. Поправки до цієї Конвенції приймаються на засіданні Конференції Сторін. Поправки до будь-якого протоколу приймаються на засіданні Сторін відповідного протоколу. Текст будь-якої запропонованої поправки до цієї Конвенції або до будь-якого протоколу, якщо у цьому протоколі не передбачено інше, секретаріатом направляється Сторонам, які розглядають документ, не пізніше, ніж за шість місяців до проведення засідання, на якому пропонується його прийняття. Секретаріат також направляє текст пропонованих поправок всім, хто підписав цю Конвенцію для інформації.

3. Сторони докладають всіх зусиль для досягнення згоди щодо будь-якої запропонованої поправки до цієї Конвенції або до будь-якого протоколу шляхом консенсусу. Якщо всі зусилля досягнути консенсусу вичерпані, а згоди не досягнуто, тоді як останній засіб, поправка приймається більшістю в дві третини голосів, присутніх на засіданні, які брали участь в голосуванні Сторін, які розглядають документ, і передається на розгляд Депозитарієм всім Сторонам для ратифікації, прийняття або схвалення.

4. Повідомлення про ратифікацію, прийняття або схвалення поправок направляється письмово Депозитарію. Поправки, прийняті до пункту 3 вище, вступають в силу до тих Сторін, які погодились з ними, на дев'яностий день після здачі на зберігання документів щодо ратифікації, прийняття або схвалення не менше двох третіх Договірних Сторін цієї Конвенції або Сторін відповідного протоколу, якщо у цьому протоколі не передбачено інше. Після цього поправка вступає в силу для будь-якої іншої Сторони на дев'яностий день після здачі цією Стороною на збереження документа щодо ратифікації, прийняття або схвалення цих поправок.

5. Для цілей цієї статті "присутні і голосуючі Сторони" означає Сторони, які присутні і голосують "за" або "проти".

Стаття 30

Прийняття додатків і внесення до них поправок

1. Додатки до цієї Конвенції або будь-який протокол є невід'ємною частиною цієї Конвенції або такого протоколу, і якщо не передбачено інше, посилання на цю Конвенцію або на протоколи до неї становить у той же час посилання на будь-які додатки до них. Такі додатки обмежуються процедурними, науковими, технічними і адміністративними питаннями.

2. Якщо яким-небудь протоколом не передбачено інше стосовно додатків до нього, то вживаються наступні процедури пропозиції, прийняття або вступу в силу додаткових додатків до цієї Конвенції або додатків до будь-якого протоколу:

а) додатки до цієї Конвенції або до будь-якого протоколу пропонуються і приймаються відповідно до процедури, викладеної у статті 29;

б) будь-яка Сторона, яка не може схвалити додатковий додаток до цієї Конвенції або додаток до будь-якого протоколу, Стороною якого вона є, ця Сторона повідомляє про це Депозитарій письмово протягом одного року з дати повідомлення Депозитарієм про її прийняття. Депозитарій негайно повідомляє всі Сторони про будь-яке таке одержане повідомлення. Сторона може у будь-який час відкликати попередню заяву щодо заперечення, після цього додаток вступає в силу для цієї Сторони відповідно до пункту с) нижче.

с) по закінченні одного року з дати повідомлення Депозитарієм про прийняття додаток вступає в силу для всіх Сторін цієї Конвенції або будь-якого протоколу, які не подали повідомлення відповідно до положення підпункту б) вище.

3. Пропозиція, прийняття і вступ в силу поправок до додатків до цієї Конвенції або до будь-якого протоколу регулюється тією ж процедурою, яка встановлена для пропозиції, прийняття і вступу в силу додатків до Конвенції або додатків до будь-якого протоколу.

4. Якщо додатковий додаток або поправка до додатка залежить від внесення поправки до цієї Конвенції або будь-якого протоколу, тоді такий додатковий додаток або поправка вступає в силу після вступу в силу поправки до цієї Конвенції або до відповідного протоколу.

Стаття 31

Право голосу

1. За винятком випадку, зазначеного у пункті 2 нижче, кожна Договірна Сторона цієї Конвенції або будь-якого протоколу має один голос.

2. Регіональні організації економічної інтеграції, у питаннях, які входять до їх компетенції, користуються своїм правом голосу відповідно до кількості голосів, рівних кількості їх крайн-членів, які є Договірними Сторонами Конвенції або відповідного протоколу. Такі організації не користуються своїм правом голосу, якщо їх країни-члени користуються своїм правом голосу і навпаки.

Стаття 32

Зв'язок між цією Конвенцією і протоколами до неї

1. Країна або регіональна організація економічної інтеграції може стати Стороною будь-якого протоколу у випадку, коли вона є або стає у той же час Договірною Стороною цієї Конвенції.

2. Рішення відповідно до будь-якого протоколу приймаються тільки Сторонами цього протоколу. Будь-яка Договірна Сторона, яка не ратифікувала, не прийняла або не схвалила протокол, може приймати участь як спостерігач у будь-якому засіданні Сторін цього протоколу.

Статті 33

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання усіма країнами і будь-якою регіональною організацією економічної інтеграції у Ріо-де-Жанейро з 5 червня 1992 року по 14 червня 1992 рік, а також у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку з 15 червня 1992 року по 4 липня 1993 рік.

Стаття 34

Ратифікація, прийняття або схвалення

1. Ця Конвенція і будь-який протокол є предметом ратифікації, прийняття або схвалення країнами і регіональними організаціями економічної інтеграції. Документи про ратифікацію, прийняття або схвалення здаються на зберігання Депозитарію.

2. Будь-яка організація, як зазначено у пункті 1 вище, яка стає Договірною Стороною цієї Конвенції або будь-якого протоколу, у той час, коли ні одна з її країн-членів не є Договірною Стороною, зв'язана усіма зобов'язаннями, які виходять відповідно з Конвенції або протоколу. У випадку, коли одна або кілька країн-членів такої організації є Договірними Сторонами Конвенції або відповідного протоколу, така організація і країни-члени приймають рішення відносно відповідної відповідальності щодо виконання своїх зобов'язань, які виходять з Конвенції або відповідного протоколу. У таких випадках організація і країни-члени не можуть одночасно здійснювати права, які виходять з Конвенції або відповідно до протоколу.

3. У своїх документах про ратифікацію, прийняття або схвалення організації, згадані у пункті 1 вище, заявляють про сферу своєї компетенції відносно питань, які регулюються Конвенцією або відповідним протоколом. Ці організації також інформують Депозитарій щодо будь-якої відповідної зміни сфери їх компетенції.

Стаття 35

Приєднання

1. Ця Конвенція і будь-який протокол відкриті для приєднання країн і регіональних організацій економічної інтеграції з дати, коли Конвенція або відповідний протокол закриваються для підписання. Документи про приєднання здаються на зберігання Депозитарію.

2. У своїх документах про приєднання організації, згадані у пункті 1 вище, заявляють про сферу своєї компетенції відносно питань, які регулюються Конвенцією або відповідним протоколом. Ці організації також інформують Депозитарій стосовно будь-якої відповідної зміни сфери своєї компетенції.

3. Положення пункту 2 статті 34 стосуються регіональних організацій економічної інтеграції, які приєднуються до цієї Конвенції або будь-якого протоколу.

Стаття 36

Вступ в силу

1. Ця Конвенція вступає в силу на дев'яностий день з дати здачі на зберігання тридцятого документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання.

2. Будь-який протокол вступає в силу на дев'яностий день з дати здачі на зберігання такої кількості документів про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання, яка вказана у цьому протоколі.

3. Для кожної Договірної Сторони, яка ратифікує, приймає або схвалює цю Конвенцію, або приєднується до неї після здачі на зберігання тридцятого документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання, Конвенція вступає в силу на дев'яностий день після здачі на зберігання такою Договірною Стороною свого документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання.

4. Будь-який протокол, за винятком, коли передбачено інше у такому протоколі, вступає в силу для Договірної Сторони, яка ратифікує, приймає або схвалює цей протокол, або приєднується до нього після його вступу в силу, відповідно до пункту 2 вище, на дев'яностий день після дати здачі на зберігання цієї Договірною Стороною свого документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання або з дати, коли Конвенція вступає в силу для цієї Договірної Сторони, в залежності від того, що настане пізніше.

5. Для цілей пунктів 1 і 2 вище будь-який документ, який здається на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не враховується як додатковий до документів, які здані на зберігання країнами-членами такої організації.

Стаття 37

Застереження

Ніякі застереження до цієї Конвенції не допускаються.

Стаття 38

Вихід

1. У будь-який час по закінченню двох років з дати вступу цієї Конвенції в силу для будь-якої Договірної Сторони ця Договірна Сторона може вийти з Конвенції за допомогою письмового повідомлення Депозитарія.

2. Будь-який вихід вступає в силу по закінченні одного року з дати одержання повідомлення Депозитарієм або такою пізнішою датою, яка може вказуватися у повідомленні про вихід.

3. Будь-яка Договірна Сторона, яка виходить з цієї Конвенції, вважається такою, що вийшла з будь-якого протоколу, Стороною якого вона є.

Стаття 39

Тимчасовий порядок фінансування

У випадку його повної перебудови відповідно до положень статті 21, Фонд глобального навколишнього середовища Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, Програма Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища і Міжнародний Банк реконструкції і розвитку є організаційною структурою, як зазначено у статті 21, на тимчасовій основі у період між вступом у силу цієї Конвенції і першим засіданням Конференції Сторін або до того часу, поки Конференція Сторін відповідно до статті 21 не визначить таку організаційну структуру.

Стаття 40

Тимчасові заходи щодо секретаріату

Секретаріат, створення якого забезпечується Виконавчим директором Програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища, є секретаріатом, як зазначено у пункті 2 статті 24, на тимчасовій основі у період між вступом в силу цієї Конвенції і першим засіданням Конференції Сторін.

Стаття 41

Депозитарій

Функції Депозитарію цієї Конвенції і будь-яких протоколів виконує Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 42

Автентичні тексти

Оригінал цієї Конвенції, тексти якого англійською, арабською, іспанською, китайською, російською і французькою мовами є однаково автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На засвідчення цього ми, що нижче підписалися, належним чином уповноважені, підписали цю Конвенцію.

Здійснено у Ріо-де-Жанейро 5 червня 1992 року.

КОНВЕНЦІЯ

ПРО ОХОРОНУ ВСЕСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ*

Париж, 16 листопада 1972 року

Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, що зібралася в Парижі з 17 жовтня по 21 листопада 1972 року на свою сімнадцяту сесію,

констатує, що культурній і природній спадщині дедалі більше загрожує руйнування, що викликається не лише традиційними причинами пошкодження, а й еволюцією соціального й

* Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_089 (дата звернення : 31.01.2020)

економічного життя, яка погіршує їх ще більш небезпечними шкідливими й руйнівними явищами, беручи до уваги, що пошкодження або зникнення будь-яких зразків культурної цінності чи природного середовища є згубним збідненням надбання всіх народів світу,

беручи до уваги, що охорона цієї спадщини на національному рівні часто буває недостатньою у зв'язку з обсягом засобів, яких вона вимагає, і недостатністю економічних, наукових та технічних ресурсів країни, на території якої перебуває цінність, що підлягає захисту, нагадуючи, що в Статуті Організації передбачено, що вона допомагає збереженню прогресу і поширенню знань, виявляючи турботу про збереження й охорону загальної спадщини людства та рекомендуючи заінтересованим народам укладення відповідних міжнародних конвенцій,

вважаючи, що існуючі міжнародні конвенції, рекомендації та резолюції щодо культурних і природних цінностей свідчать про важливість, якою є для всіх народів світу збереження унікальних і незамінних цінностей, незалежно від того, якому народу вони належать,

беручи до уваги, що деякі цінності культурної і природної спадщини становлять значний інтерес, що вимагає їх збереження як частини всесвітньої спадщини всього людства,

беручи до уваги, що у зв'язку з масштабами й серйозністю нових небезпек, які їм загрожують, все міжнародне співтовариство має брати участь в охороні природної і культурної спадщини, надаючи колективного сприяння, яке, не замінюючи діяльності заінтересованої держави, на території якої перебуває цінність, ефективно доповнить її,

беручи до уваги, що з цією метою необхідно прийняти нові договірні положення, що встановлюють ефективну систему колективної охорони пам'яток видатного універсального культурного й природного значення, засновану на постійній основі відповідно до сучасних наукових методів,

вирішивши на своїй шістнадцятій сесії, що це питання є предметом міжнародної конвенції, прийняла шістнадцятого листопада 1972 року цю Конвенцію.

I. ВИЗНАЧЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 1

У цій Конвенції під “культурною спадщиною” розуміються:

Пам'ятки: твори архітектури, монументальної скульптури й живопису, елементи та структури археологічного характеру, написи, печери та групи елементів, які мають видатну універсальну цінність з точки зору історії, мистецтва чи науки;

ансамблі: групи ізольованих чи об'єднаних будівель, архітектура, єдність чи зв'язок з пейзажем яких є видатною універсальною цінністю з точки зору історії, мистецтва чи науки;

визначні місця: твори людини або спільні витвори людини й природи, а також зони, включаючи археологічні визначні місця, що є універсальною цінністю з точки зору історії, естетики, етнології чи антропології.

Стаття 2

У цій Конвенції під “природною спадщиною” розуміються:

природні пам'ятки, створені фізичними й біологічними утвореннями або групами таких утворень, що мають видатну універсальну цінність з точки зору естетики чи науки;

геологічні й фізіографічні утворення й суворо обмежені зони, що є ареалом видів тварин і рослин, які зазнають загрози й мають видатну універсальну цінність з точки зору науки чи збереження;

природні визначні місця чи суворо обмежені природні зони, що мають видатну універсальну цінність з точки зору науки, збереження чи природної краси.

Стаття 3

Кожній державі-стороні цієї Конвенції належить визначити й розмежувати різні цінності,

що перебувають на її території і передбачаються зазначеними вище статтями 1 і 2.

II. НАЦІОНАЛЬНА ОХОРОНА ТА МІЖНАРОДНА ОХОРОНА КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 4

Кожна держава-сторона цієї Конвенції визнає, що зобов'язання забезпечувати виявлення, охорону, збереження, популяризацію й передачу майбутнім поколінням культурної і природної спадщини, що зазначена у статтях 1 і 2, яка перебуває на її території, покладається насамперед на неї. З цією метою вона прагне діяти як власними зусиллями, максимально використовуючи наявні ресурси, так і, за необхідності, використовувати міжнародну допомогу і співробітництво, якими вона може користуватися, зокрема, у фінансовому, художньому, науковому й технічному відношеннях.

Стаття 5

Держави-сторони цієї Конвенції з тим, щоб забезпечити якомога ефективнішу охорону і збереження та якомога активнішу популяризацію культурної і природної спадщини, розміщеної на її території, прагнуть в умовах, властивих кожній країні:

а) проводити загальну політику, спрямовану на надання культурній і природній спадщині певних функцій у громадському житті та на включення охорони цієї спадщини до програм загального планування;

б) створювати, якщо вони ще не створені, на своїй території одну чи кілька служб з охорони, збереження й популяризації культурної й природної спадщини, які мають у своєму розпорядженні відповідний персонал і засоби, що дають змогу виконувати покладені на них завдання;

в) розвивати наукові й технічні опрацювання і дослідження та вдосконалювати методи роботи, які дають змогу державі усунути небезпеку, що загрожує її культурній та природній спадщині;

г) вживати відповідних правових, адміністративних і фінансових заходів щодо виявлення, охорони, збереження, популяризації й відновлення цієї спадщини;

е) сприяти створенню чи розвитку національних або регіональних центрів підготовки в галузі охорони, збереження й популяризації культурної й природної спадщини, а також заохочувати наукові дослідження в цій галузі.

Стаття 6

1. Повністю поважаючи суверенітет держав, на території яких перебуває культурна і природна спадщина, визначена в статтях 1 і 2, і не торкаючись прав, передбачених національним законодавством щодо зазначеної спадщини, держави-сторони цієї Конвенції визнають, що вона є загальною спадщиною, для охорони якої все міжнародне співтовариство зобов'язане співробітничати.

2. Держави-сторони зобов'язуються згідно з положеннями цієї Конвенції сприяти визнанню, охороні, збереженню й популяризації культурної й природної спадщини, зазначеної в пунктах 2 і 4 статті 11, якщо цього попросять держави, на території яких вона розміщена.

3. Кожна держава-сторона цієї Конвенції зобов'язується не вдаватися до будь-яких навмисних дій, що могли б завдати прямо чи посередньо шкоди культурній і природній спадщині, зазначеній у статтях 1 і 2, яка розміщена на території інших держав-сторін цієї Конвенції.

Стаття 7

У цій Конвенції під міжнародною охороною всесвітньої культурної і природної спадщини розуміється створення системи міжнародного співробітництва і допомоги для надання державам-сторонам Конвенції допомоги в зусиллях, спрямованих на збереження й виявлення цієї спадщини.

III. МІЖУРЯДОВИЙ КОМІТЕТ З ОХОРОНИ ВСЕСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 8

1. При Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури засновується Міжурядовий комітет з охорони визначної культурної і природної спадщини загального значення, що називається "Комітет всесвітньої спадщини". Він складається з 15 держав-сторін Конвенції, які обираються державами-сторонами Конвенції, котрі збираються на Генеральну асамблею під час чергових сесій Генеральної конференції ЮНЕСКО. Кількість держав, що входять до складу Комітету, буде доведена до 21, починаючи з чергової сесії Генеральної конференції, яка буде проведена після набуття чинності цієї Конвенцією не менш як для 40 держав.

2. Вибори членів Комітету мають забезпечувати справедливе представництво різних районів і культур світу.

3. На засіданнях Комітету можуть бути присутні з дорадчим голосом по одному представникові від Міжнародного дослідного центру збереження і реставрації культурних цінностей (Римський центр), Міжнародної ради з охорони природи і природних багатств (МРОП), до яких можуть приєднатися на прохання держав-сторін Конвенції представники інших міжурядових і неурядових організацій, що мають аналогічні цілі.

Стаття 9

1. Держави-члени Комітету всесвітньої спадщини здійснюють свої повноваження, починаючи з кінця чергової сесії Генеральної конференції, на якій вони були обрані, до кінця її третьої наступної чергової сесії.

2. Повноваження однієї третини членів, призначених під час перших виборів, закінчуються в кінці першої чергової сесії Генеральної конференції, що відбувається після тієї, на якій вони були обрані, а повноваження другої третини членів, призначених у той же час, закінчуються в кінці другої чергової сесії Генеральної конференції, що відбувається після тієї, на якій вони були обрані. Прізвища цих членів Комітету визначаються головою Генеральної конференції шляхом жеребкування після перших виборів.

3. Держави-члени Комітету добирають своїми представниками компетентних осіб у галузі культурної і природної спадщини.

Стаття 10

1. Комітет всесвітньої спадщини приймає свої правила процедури.

2. Комітет може в будь-який час запрошувати на свої засідання громадські чи приватні організації, а також приватних осіб для консультацій з окремих питань.

3. Комітет може створювати консультативні органи, які він вважає за необхідні для виконання своїх завдань.

Стаття 11

1. Кожна держава-сторона цієї Конвенції подає, за можливості, Комітету всесвітньої спадщини перелік цінностей культурної і природної спадщини, що розміщені на її території і можуть бути включені у список, передбачений у пункті 2 цієї статті. Цей перелік, який не можна вважати вичерпним, має містити документацію щодо місцеперебування даних цінностей та інтересу, що вони собою являють.

2. На підставі переліків, що подаються державами згідно з пунктом 1, Комітет складає, поновлює і публікує список цінностей культурної і природної спадщини (під назвою "Список всесвітньої спадщини"), як вони визначені у статтях 1 і 2 цієї Конвенції, які, на його думку, мають видатну універсальну цінність відповідно до встановлених критеріїв. Оновлений список розсилається не рідше ніж один раз на два роки.

3. Внесення цінностей до списку всесвітньої спадщини не може бути проведене без згоди заінтересованої держави. Включення цінності, розміщеної на території, суверенітет чи

юрисдикція якої оспорюється кількома державами, жодним чином не впливає на права сторін, що спорять.

4. Комітет складає, оновлює й публікує, коли цього вимагають обставини, список цінностей, що фігурують у списку всесвітньої спадщини, для врятування яких вимагаються значні роботи і щодо яких у рамках цієї Конвенції держава просила допомоги (під назвою “Список всесвітньої спадщини, що перебуває під загрозою”). У цьому списку зазначається приблизна вартість операцій. До цього списку можуть бути внесені тільки цінності культурної і природної спадщини, яким загрожують серйозні й конкретні небезпеки, як, наприклад, загроза зникнення внаслідок прогресуючого руйнування, проекти проведення великих громадських чи приватних робіт, швидкий розвиток міст і туризму, руйнування у зв’язку зі змінами призначення або права власності на землю, серйозні пошкодження внаслідок невстановленої причини, занедбаність з яких-небудь причин, стихійне лихо і катаклізми, небезпека збройних конфліктів, великі пожежі, землетруси, зсуви, вулканічні вибухи, зміни рівня води, повені, припливи. У разі надзвичайних обставин Комітет може в будь-який час внести до списку всесвітньої спадщини, що перебуває під загрозою, нову цінність і негайно повідомити про це.

5. Комітет визначає критерії, на підставі яких цінність культурної чи природної спадщини може бути включена до обох списків, передбачених у пунктах 2 і 4 цієї статті.

6. До того як прийняти остаточне рішення про невключення цінності до одного із двох списків, згаданих у пунктах 2 і 4 цієї статті, Комітет консультується з державами-сторонами, на території яких розміщена вищезгадана цінність культурної чи природної спадщини.

7. Комітет, за домовленістю із заінтересованими державами, координує й заохочує проведення вивчення й досліджень, необхідних для складання списків, зазначених у пунктах 2 і 4 цієї статті.

Стаття 12

Той факт, що якась цінність культурної чи природної спадщини не була включена до одного з двох списків, зазначених у пунктах 2 і 4 статті 11, жодною мірою не означає, що вона не має видатної універсальної цінності чи інших цілей, крім тих, які є наслідком включення їх до цих списків.

Стаття 13

1. Комітет всесвітньої спадщини отримує та вивчає заявки про надання міжнародної допомоги, подані державами-сторонами Конвенції щодо культурної і природної спадщини, розміщеної на їхній території, які включені або можуть бути включені до списків, згаданих у пунктах 2 і 4 статті 11. Предметом заявок може бути охорона, збереження, популяризація чи відновлення цих цінностей.

2. Заявки про міжнародну допомогу відповідно до пункту 1 цієї статті можуть стосуватися виявлення культурної і природної спадщини, визначеної у статтях 1 і 2 в тому разі, коли попередні дослідження показали, що це буде виправданим.

3. Комітет приймає рішення щодо цих заявок, визначає, за необхідності, характер і обсяг своєї допомоги та дозволяє укладання від свого імені необхідних угод із заінтересованим урядом.

4. Комітет встановлює порядок черговості для своїх операцій. Він робить це, беручи до уваги важливість для всесвітньої культурної і природної спадщини, що підлягає захисту, необхідності забезпечити міжнародну охорону найбільш представницьких цінностей природи, генія й історії народів світу на терміновість робіт, які необхідно провести, резерв ресурсів держав, на території яких розміщені ці цінності, і, зокрема, ступінь, в якому вони могли б забезпечити схоронність цих цінностей своїми засобами.

5. Комітет складає, оновлює й розповсюджує список цінностей для надання міжнародної допомоги.

6. Комітет приймає рішення про використання засобів фонду, створеного згідно зі статтею

15 цієї Конвенції. Він вишукує способи для поповнення цих засобів і вживає у зв'язку з цим усіх необхідних заходів.

7. Комітет співробітничает з міжнародними й національними, урядовими й неурядовими організаціями, що додержуються цілей, аналогічних цілям цієї Конвенції. З метою виконання своїх програм і проєктів, Комітет може, зокрема, вдаватися до допомоги Міжнародного дослідного Центру збереження і реставрації культурних цінностей (Римський центр), Міжнародної ради з охорони природи і природних багатств (МРОП), а також державних і приватних органів і приватних осіб.

8. Рішення Комітету приймаються більшістю у дві третини присутніх і голосуючих членів. Кворум становить більшість членів Комітету.

Стаття 14

1. Комітету всесвітньої спадщини допомагає Секретаріат, що його призначає Генеральний директор ЮНЕСКО.

2. Генеральний директор, користуючись послугами Міжнародного дослідного центру збереження і реставрації культурних цінностей (Римський центр), Міжнародної ради з охорони пам'яток та історичних місць (ІКОМОС), Міжнародної ради з охорони природи і природних багатств (МРОП) у галузях їхньої компетенції та їхніх відповідних можливостей, готує документацію Комітету, порядок денний його засідань та забезпечує виконання його рішень.

ІV. ФОНД ОХОРОНИ ВСЕСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ

Стаття 15

1. Цим засновується Фонд охорони всесвітньої культурної і природної спадщини, що має видатну універсальну цінність і називається Фондом всесвітньої спадщини.

2. Цей Фонд згідно з відповідними статтями Положення про фінанси ЮНЕСКО є цільовим фондом.

3. Засоби Фонду становлять:

а) добровільні й обов'язкові внески держав-сторін цієї Конвенції;

б) вклади, дари й заповідальні суми, що можуть бути зроблені:

i) іншими державами;

ii) ЮНЕСКО та іншими організаціями системи Організації Об'єднаних Націй, зокрема

Програмою розвитку ООН та іншими міжурядовими організаціями;

iii) державними й приватними органами та фізичними особами;

с) проценти з сум, позичених Фондом;

д) сума зборів і надходжень від заходів, організованих на користь Міжнародного фонду, а також

е) будь-які інші ресурси, затверджені відповідно до положення про Фонд, розробленого Комітетом всесвітньої спадщини.

4. Внески у Фонд та інші форми допомоги, що надається Комітетові, можуть використовуватися тільки в цілях, визначених Комітетом. Комітет може приймати внески, призначені лише для певної програми чи конкретного проєкту, за умови, що Комітет ухвалить рішення про виконання цієї програми чи проєкту. Внески у Фонд не супроводжуються жодними політичними умовами.

Стаття 16

1. Без шкоди будь-якому добровільному додатковому внеску держави-сторони цієї Конвенції зобов'язуються сплачувати регулярно раз на два роки у Фонд всесвітньої спадщини внески, сума яких, що становить однаковий відсоток для всіх держав, буде визначатися Генеральною асамблеєю держав-сторін Конвенції, що збираються на сесію Генеральної конференції ЮНЕСКО. Прийняття цього рішення вимагає більшості голосів присутніх і

голосуючих держав-сторін, які не зробили заяви, передбаченої у пункті 2 цієї статті. Внесок держав-сторін Конвенції у жодному разі не може перевищувати одного відсотка їхнього внеску до звичайного бюджету ЮНЕСКО.

2. Однак, як це передбачено у статті 31 чи 32 цієї Конвенції, кожна держава може в момент здачі своїх ратифікаційних грамот, актів про прийняття або приєднання заявити, що вона не буде зв'язана положеннями пункту 1 цієї статті.

3. Держава-сторона Конвенції, що зробила заяву, передбачену в пункті 2 цієї статті, може в будь-який час зняти згадану вище заяву шляхом повідомлення Генерального директора ЮНЕСКО. Однак зняття заяви буде мати вплив на обов'язковий внесок цієї держави тільки з дня чергової Генеральної асамблеї держав-сторін.

4. Щоб Комітет зміг ефективно планувати свою діяльність, внески держав-сторін цієї Конвенції, що зробили заяви, передбачені в пункті 2 цієї статті, повинні надходити на регулярній основі принаймні раз на два роки й не повинні бути меншим за суми внесків, що мають вноситися в тому разі, якби вони були зв'язані положеннями пункту 1 цієї статті.

5. Будь-яка держава-сторона Конвенції, що має заборгованість по своїх обов'язкових чи добровільних внесках за поточний рік і календарний рік, що безпосередньо передує йому, не може бути обрана до комітету Фонду всесвітньої спадщини; дане оложення не застосовується в ході перших виборів. Повноваження такої держави, що є членом Комітету, закінчуються в момент виборів, передбачених у пункті 1 статті 8 цієї Конвенції.

Стаття 17

Держави-сторони цієї Конвенції сприяють створенню державних чи приватних фондів або асоціацій, що мають на меті заохочення пожертвувань для охорони культурної і природної спадщини відповідно до положень статей 1 і 2 Конвенції.

Стаття 18

Держави-сторони цієї Конвенції надають допомогу організованим під егідою ЮНЕСКО міжнародним компаніям збирання коштів для Фонду всесвітньої спадщини. Вони сприяють збиранню коштів для цих заходів, що проводяться організаціями, зазначеними в пункті 3 статті 15.

V. УМОВИ І ФОРМИ НАДАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ

Стаття 19

Будь-яка держава-сторона цієї Конвенції може звертатися з проханням про надання міжнародної допомоги на користь цінностей культурної чи природної спадщини, що мають видатну універсальну цінність і розміщені на її території. Вона повинна подавати разом зі своєю заявкою інформацію й документацію, передбачені у статті 21, які вона має у своєму розпорядженні і які необхідні Комітету для прийняття рішень.

Стаття 20

Міжнародна допомога згідно з цією Конвенцією може надаватися лише для цінностей культурної і природної спадщини, які Комітет всесвітньої спадщини вирішив чи вирішує включити в один із списків, зазначених у пунктах 2 і 4 статті 11, згідно з пунктом 2 статті 13, пунктом "с" статті 22 та статтею 23.

Стаття 21

1. Комітет всесвітньої спадщини визначає процедуру розгляду заявок про надання Фондом міжнародної допомоги, яку він покликаний надавати, та зазначає, зокрема, елементи, які мають міститися в заявці: опис передбачуваної діяльності, необхідних робіт, їх приблизна вартість та виклад причин, через які ресурси держави, що звертається із заявкою, не дають їй змоги повністю зробити необхідні витрати. Заявки мають щоразу, коли це можливо, підкріплюватися висновком експертів.

2. Заявки про допомогу, подані у зв'язку з катастрофами і стихійними лихами, через терміновість робіт, які, можливо, необхідно буде провести, Комітет повинен розглядати в першу чергу; у розпорядженні Комітету має бути резервний фонд, призначений для подібних випадків.

3. Перед прийняттям рішення Комітет може провести дослідження чи консультації, які він вважатиме за необхідне.

Стаття 22

Допомога, що надається Комітетом всесвітньої спадщини, може мати такі форми:

а) дослідження художніх, наукових і технічних проблем, що їх ставить охорона, збереження, відновлення й популяризація культурної і природної спадщини так, як її визначено в пунктах 2 і 4 статті 11 цієї Конвенції;

б) направлення експертів, техніків і кваліфікованих робітників для забезпечення задовільного виконання затвердженого проекту;

в) підготовка спеціалістів усіх рівнів у галузі виявлення, охорони, збереження, відновлення й популяризації культурної і природної спадщини;

г) надання обладнання, якого заінтересована держава не має і позбавлена змоги його придбати;

д) надання позик з низьким відсотком або без відсотка, що можуть сплачуватися на довгостроковій основі;

е) надання у надзвичайних і спеціально мотивованих випадках безплатних субсидій.

Стаття 23

Комітет всесвітньої спадщини може також надавати міжнародну допомогу національним і регіональним центрам підготовки спеціалістів усіх рівнів у галузі виявлення, охорони, збереження, відновлення й популяризації культурної і природної спадщини.

Стаття 24

Наданню звичайної допомоги мають передувати ретельні наукові, економічні й технічні дослідження. В цих дослідженнях необхідно використовувати найпередовіші методи охорони, збереження, відновлення і популяризації культурної і природної спадщини. В дослідженнях мають також визначатися шляхи, що дають змогу раціонально використовувати наявні ресурси заінтересованої держави.

Стаття 25

У принципі фінансування необхідних робіт має лише частково покладатися на міжнародне співтовариство. Держава, що користується міжнародною допомогою, надає значну частину коштів, які виділяються для кожної програми чи проекту, за винятком тих випадків, коли її фінансовий стан не дозволяє цього.

Стаття 26

Комітет всесвітньої спадщини і держава, що одержує допомогу, визначають в укладених ними угодах умови, на яких мають здійснюватися програми чи проекти, що є предметом міжнародної допомоги згідно з цією Конвенцією. Державі, що користується цією міжнародною допомогою, належить на умовах, визначених в угоді, продовжувати охороняти, зберігати й популяризувати цінності, що підлягають збереженню.

VI. ПРОСВІТНІ ПРОГРАМИ

Стаття 27

1. Держави-сторони цієї Конвенції прагнуть, застосовуючи всі відповідні засоби, і зокрема просвітні й інформаційні програми, зміцнювати повагу і прихильність своїх народів до культурної та природної спадщини, визначеної у статтях 1 і 2 Конвенції.

2. Вони зобов'язуються широко інформувати громадськість про небезпеку, що загрожує цій спадщині, а також про заходи, що вживаються на виконання цієї Конвенції.

Стаття 28

Держави-сторони цієї Конвенції, що одержують міжнародну допомогу згідно з цією Конвенцією, вживають відповідних заходів з метою ознайомлення з важливістю й роллю спадщини.

VII. ДОПОВІДІ

Стаття 29

1. Держави-сторони цієї Конвенції повідомляють у доповідях, які вони подають Генеральній конференції ЮНЕСКО за установленими нею строками і формою, про законодавчі й регламентуючі положення та інші заходи, вжиті ними з метою виконання цієї Конвенції, а також подають відомості про досвід, накопичений ними в цій галузі.

2. Ці доповіді доводяться до відома Комітету всесвітньої спадщини.

3. Комітет подає кожній черговій сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО доповідь про свою діяльність.

VIII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 30

Ця Конвенція укладена англійською, арабською, іспанською, російською і французькою мовами, причому всі п'ять текстів є автентичними.

Стаття 31

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації або прийняттю державами-членами Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури в порядку, передбаченому їх конституціями.

2. Ратифікаційні грамоти або акти про прийняття здаються на зберігання Генеральному директорові ЮНЕСКО.

Стаття 32

1. До цієї Конвенції може приєднатися будь-яка держава, що не є членом ЮНЕСКО, яка отримає від Генеральної конференції ЮНЕСКО запрошення приєднатися до неї.

2. Приєднання здійснюється шляхом здачі акта про приєднання на зберігання Генеральному директорові ЮНЕСКО.

Стаття 33

Ця Конвенція набуває чинності через три місяці з дня здачі на зберігання двадцятої ратифікаційної грамоти або акта про прийняття чи приєднання, але лише щодо тих держав, які здали на зберігання свої акти про ратифікацію, прийняття або приєднання в зазначений день чи раніше.

Щодо будь-якої іншої держави Конвенція набуває чинності через три місяці після того, як вона здала на зберігання свій акт про ратифікацію, прийняття або приєднання.

Стаття 34

Держав-сторін цієї Конвенції, що мають федеративний устрій, стосується таке:

а) відносно положень цієї Конвенції, виконання яких є предметом законодавчої діяльності центральної чи федеральної законодавчої влади, зобов'язання федерального чи центрального уряду будуть такими самими, що й зобов'язання держав-сторін, які не є федеративними державами;

б) відносно положень цієї Конвенції, виконання яких є предметом законодавчої діяльності кожного із штатів, країн, провінцій, кантонів, котрі згідно з системою федерації не зобов'язані вживати законодавчих заходів, належить доводити зазначені положення до відома компетентних властей штатів, країн, провінцій і кантонів з метою їх прийняття.

Стаття 35

1. Кожна держава-сторона цієї Конвенції може денонсувати дану Конвенцію.

2. Денонсація нотифікується письмовим актом, який здається Генеральному директорові ЮНЕСКО.

3. Денонсація стає чинною через дванадцять місяців після отримання акта про денонсацію. Вона жодним чином не змінює фінансових зобов'язань, узятих на себе денонсуючою державою, до дати набуття чинності денонсацією.

Стаття 36

Генеральний директор ЮНЕСКО повідомляє держави-члени Організації, держави, що не є членами Організації, зазначені у статті 32, а також Організацію Об'єднаних Націй про задачу на зберігання всіх актів про ратифікації, прийняття або приєднання, зазначених у статтях 31 і 32, а також про денонсації, зазначені у статті 35.

Стаття 37

1. Ця Конвенція може бути переглянута Генеральною конференцією ЮНЕСКО. Однак її переглянутий текст буде зобов'язувати лише ті держави, які стануть сторонами переглянутої Конвенції.

2. У разі, якщо Генеральна конференція прийме нову Конвенцію в результаті повного або часткового перегляду цієї Конвенції і якщо в новій Конвенції не буде інших вказівок, ця Конвенція буде закрита для ратифікації, прийняття або приєднання з дня набуття чинності новою Конвенцією.

Стаття 38

Згідно зі статтею 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй ця Конвенція буде зареєстрована в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй на прохання Генерального директора ЮНЕСКО.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ОЦІНКУ ВПЛИВУ НА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ТРАНСКОРДОННОМУ КОНТЕКСТІ*

Еспоо, 25 лютого 1991 року

Сторони цієї Конвенції,
враховуючи взаємозв'язок між різними видами економічної діяльності та їхніми екологічними наслідками,
підтверджуючи необхідність забезпечення екологічно обгрунтованого та сталого розвитку,
маючи твердий намір розвивати міжнародне співробітництво в галузі оцінки впливу на навколишнє середовище, зокрема у транскордонному контексті,
беручи до уваги необхідність та важливе значення розробки попереджуючої політики та відвернення, зменшення і моніторингу значних шкідливих видів впливу на навколишнє середовище в цілому, та, зокрема, у транскордонному контексті,
посилаючись на відповідні положення Статуту Організації Об'єднаних Націй, Декларації Стокгольмської конференції з проблем оточуючого людину середовища, Заключного акта Нарadi з безпеки та співробітництва в Європі (НБСЕ) та Підсумкових документів Мадридської і Віденської зустрічей представників держав-учасниць НБСЕ,
високо оцінюючи заходи, які здійснюються державами з метою забезпечення проведення оцінки впливу на навколишнє середовище на основі їхніх національних правових та адміністративних положень та національної політики,
розуміючи необхідність приділення пильної уваги екологічним факторам на ранньому етапі процесу прийняття рішень, застосовуючи оцінку впливу на навколишнє середовище на усіх

* Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272 (дата звернення : 31.01.2020)

належних адміністративних рівнях як необхідного інструмента підвищення якості інформації, яка надається директивним органам, з тим щоб вони могли приймати екологічно обґрунтовані рішення, які особливо враховували б необхідність зведення до мінімуму значної шкідливої дії, зокрема у транскордонному контексті,

беручи до уваги зусилля міжнародних організацій, спрямовані на заохочення використання оцінки впливу на навколишнє середовище як на національному, так і на міжнародному рівнях, та враховуючи роботу в галузі оцінки впливу на навколишнє середовище, яка проводиться під егідою Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй, зокрема результати роботи Семінару з оцінки впливу на навколишнє середовище (вересень 1987 року, Варшава, Польща), а також відзначаючи цілі та принципи оцінки,

впливу на навколишнє середовище, які були прийняті Радою керуючих Програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища, та Міністерську декларацію про сталий розвиток (травень 1990 року, Берген, Норвегія),

домовились про наступне:

Стаття 1 **Визначення**

Для цілей цієї Конвенції:

- I) “Сторони”, якщо у тексті не зазначено іншого, означає Договірні Сторони цієї Конвенції;
- II) “Сторона походження” означає Договірну(і) Сторону(и) цієї Конвенції, під юрисдикцією якої(их) передбачається виконувати заплановану діяльність;
- III) “зачеплена Сторона” означає Договірну(і) Сторону(и) цієї Конвенції, яка(і) може (можуть) бути зачеплена(і) транскордонним впливом запланованої діяльності;
- IV) “заінтересовані Сторони” розуміються як Сторона походження та зачеплена Сторона, які беруть участь у застосуванні методів оцінки впливу на навколишнє середовище відповідно до цієї Конвенції;
- V) “запланована діяльність” розуміється як будь-яка діяльність чи будь-яка суттєва зміна у тій чи іншій діяльності, яка вимагає прийняття рішення компетентним органом відповідно до вживаної національної процедури;
- VI) “оцінка впливу на навколишнє середовище” означає національну процедуру оцінки можливого впливу запланованої діяльності на навколишнє середовище;
- VII) “вплив” означає будь-які наслідки запланованої діяльності для навколишнього середовища, включаючи здоров'я і безпеку людей, флору, фауну, ґрунт, повітря, воду, клімат, ландшафт, історичні пам'ятки та інші матеріальні об'єкти, чи взаємозв'язок між цими факторами; він охоплює також наслідки для культурної спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів;
- VIII) “транскордонний вплив” означає будь-який вплив, не тільки глобального характеру, у районі, який знаходиться під юрисдикцією тієї чи іншої Сторони, викликаний запланованою діяльністю, фізичне джерело якої розташоване повністю чи частково у межах району, який підпадає під юрисдикцію іншої Сторони;
- IX) “компетентний орган” означає національний орган чи органи, що призначаються Стороною як відповідальні за виконання функцій, які охоплюються цією Конвенцією, та/або орган чи органи, на які Сторона покладає повноваження по прийняттю рішень, що мають відношення до запланованої діяльності;
- X) “громадськість” означає одну або декілька фізичних або юридичних осіб.

Стаття 2

Загальні положення

1. Сторони на індивідуальній чи колективній основі вживають всіх належних і ефективних заходів по запобіганню значному шкідливому транскордонному впливу як результату

запланованої діяльності, а також по його зменшенню та контролю за ним.

2. Кожна Сторона вживає необхідних законодавчих, адміністративних або інших заходів для здійснення положень цієї Конвенції, включаючи, стосовно запланованих видів діяльності, перелічених у Додатку I, які можуть чинити значний шкідливий транскордонний вплив, установлення процедури оцінки впливу на навколишнє середовище, яка дає можливість для участі громадськості, та підготовку документації з оцінки впливу на навколишнє середовище, наведеної у Додатку II.

3. Сторона походження забезпечує, щоб оцінка впливу на навколишнє середовище згідно з цією Конвенцією проводилась до прийняття рішення про санкціонування або здійснення запланованого виду діяльності, внесеного до Додатка I, який може призводити до значного шкідливого транскордонного впливу.

4. Сторона походження відповідно до положень цієї Конвенції забезпечує оповіщення зачеплених Сторін про запланований вид діяльності, наведений у Додатку I, який може призводити до значного шкідливого транскордонного впливу.

5. Заінтересовані Сторони проводять з ініціативи будь-якої з таких Сторін консультації відносно можливості того, що який-небудь вид або види запланованої діяльності, які не наведені у Додатку I, будуть призводити до значного шкідливого транскордонного впливу, і чи не слід тому до нього або до них відноситись так, якби вони були наведені у Додатку I. Якщо ці Сторони досягнуть позитивної домовленості, то до цього виду чи видів діяльності застосовується зазначений режим. Загальні принципи для визначення критеріїв, які допомагають встановити значний шкідливий вплив, викладаються у Додатку III.

6. Сторона походження відповідно до положень цієї Конвенції надає громадськості у районах, які, ймовірно, будуть зачеплені, можливість брати участь у відповідних процедурах оцінки впливу запланованої діяльності на навколишнє середовище і забезпечує, щоб ця можливість, яка надається громадськості зачепленої Сторони, була рівноцінна можливості, яка надається громадськості Сторони походження.

7. Відповідно до положень цієї Конвенції оцінки впливу на навколишнє середовище, як мінімальна вимога, проводитимуться на рівні проектів запланованої діяльності. При можливості, Сторони також намагатимуться застосовувати принципи оцінки впливу на навколишнє середовище до політики, планів та програм.

8. Положення цієї Конвенції не порушують право конкретних Сторін застосовувати національні закони, приписи, адміністративні положення або вживану правову практику, які захищають інформацію, надання якої могло б завдати шкоди виробничій або комерційній таємниці або національній безпеці.

9. Положення цієї Конвенції не порушують право конкретних Сторін застосовувати, при необхідності за двосторонньою або багатосторонньою згодою, більш суворі міри, ніж ті, які містяться в цій Конвенції.

10. Положення цієї Конвенції не стосуються будь-яких зобов'язань Сторін відповідно до міжнародного права щодо діяльності, яка призводить або може призводити до транскордонного впливу.

Стаття 3 Оповіщення

1. Щодо запланованого виду діяльності, наведеного у Додатку I, який може призводити до значного шкідливого транскордонного впливу, Сторона походження з метою забезпечення проведення відповідних і ефективних консультацій відповідно до статті 5 оповіщає будь-яку Сторону, котра, на її думку, може бути зачепленою Стороною, як можна скоріше та не пізніше, ніж вона проінформує громадськість власної країни, про заплановану діяльність.

2. Це оповіщення, зокрема, містить:

- a) інформацію про заплановану діяльність, включаючи будь-яку наявну інформацію про її можливий транскордонний вплив;
- b) інформацію про характер можливого рішення; та
- c) зазначення розумного терміну, протягом якого відповідно до пункту 3 цієї статті вимагається дати відповідь з врахуванням характеру запланованої діяльності; та може містити інформацію, зазначену у пункті 5 цієї статті.

3. Зачеплена Сторона дає відповідь Стороні походження протягом терміну, наведеного в оповіщенні, підтверджуючи одержання оповіщення, та зазначає, чи має вона намір брати участь у процедурі оцінки впливу на навколишнє середовище.

4. Якщо зачеплена Сторона повідомляє, що вона не має наміру брати участь у процедурі оцінки впливу на навколишнє середовище, або якщо вона не дає відповідь протягом терміну, зазначеного в оповіщенні, то положення пунктів 5, 6, 7 та 8 цієї статті та положення статей 4-7 не застосовуються. За таких обставин не обмежується право Сторони походження визначати необхідність проведення оцінки впливу на навколишнє середовище на підставі свого національного законодавства та практики.

5. Після одержання відповіді від зачепленої Сторони з повідомленням про її намір брати участь у процедурі оцінки впливу на навколишнє середовище Сторона походження у тому випадку, коли вона ще цього не зробила, надає зачепленій Стороні:

- a) відповідну інформацію, яка стосується процедури оцінки впливу на навколишнє середовище, включаючи зазначення термінів подання зауважень; та
- b) відповідну інформацію про заплановану діяльність та її можливий значний шкідливий транскордонний вплив;

6. На прохання Сторони походження зачеплена Сторона надає їй розумно доступну інформацію про навколишнє середовище, яке може бути потенційно зачепленим і яке знаходиться під юрисдикцією зачепленої Сторони, якщо ця інформація необхідна для підготовки документації з оцінки впливу на навколишнє середовище. Ця інформація надається негайно та, при можливості, через спільний орган, якщо такий існує.

7. Якщо будь-яка Сторона вважає, що вона буде зачеплена у результаті значного шкідливого транскордонного впливу запланованої діяльності, переліченої у Додатку I, та якщо не надходило ніякого оповіщення відповідно до пункту 1 цієї статті, то на прохання зачепленої Сторони заінтересовані Сторони проводять обмін достатньою інформацією з метою обговорення питання про можливість виникнення значного шкідливого транскордонного впливу. Якщо ці Сторони погоджуються, що значний шкідливий транскордонний вплив, судячи з усього, буде мати місце, то відповідно застосовуються положення цієї Конвенції. Якщо ці Сторони не можуть дійти згоди щодо того, що значний шкідливий транскордонний вплив, судячи з усього, буде мати місце, будь-яка така Сторона може винести це питання на розгляд комісії по запиту відповідно до положень Додатка IV з метою з'ясування її думки про ймовірність значного шкідливого транскордонного впливу, якщо Сторони не домовились про інший спосіб урегулювання цього питання.

8. Заінтересовані Сторони забезпечують, щоб громадськість зачепленої Сторони у районах, які, судячи з усього, будуть зачеплені, мала інформацію та можливості для надання зауважень або заперечень до запланованої діяльності та щоб ці зауваження або заперечення були повідомлені компетентному органу Сторони походження або безпосередньо, або, коли це необхідно, через Сторону походження.

Стаття 4

Підготовка документації з оцінки впливу на навколишнє середовище

1. Документація з оцінки впливу на навколишнє середовище, яка має бути надана компетентному органу Сторони походження, містить, як мінімум, інформацію, яка наведена у

Додатку II.

2. Сторона походження надає зачепленій Стороні відповідним чином через спільний орган, якщо такий існує, документацію з оцінки впливу на навколишнє середовище. Заінтересовані Сторони забезпечують розповсюдження цієї документації серед органів та громадськості зачепленої Сторони у районах, які, судячи з усього, підлягатимуть впливу, а також надання зауважень компетентному органу Сторони походження або безпосередньо, або, коли це необхідно, через Сторону походження, у розумні терміни до прийняття остаточного рішення стосовно запланованої діяльності.

Стаття 5

Консультації, які проводяться на підставі документації з оцінки впливу на навколишнє середовище

Сторона походження після завершення підготовки документації з оцінки впливу на навколишнє середовище та без необґрунтованої затримки проводить консультації з відповідною зачепленою Стороною стосовно, зокрема, потенційного транскордонного впливу запланованої діяльності та заходів щодо зменшення або усунення її впливу. Консультації можуть стосуватися:

а) можливих альтернатив запланованої діяльності, включаючи альтернативу незастосування ніяких дій, та вжиття можливих заходів щодо зменшення значного шкідливого транскордонного впливу запланованої діяльності та моніторингу наслідків здійснення таких заходів за рахунок Сторони походження;

б) інших форм можливої взаємної допомоги щодо зменшення будь-якого значного шкідливого транскордонного впливу запланованої діяльності; та

с) будь-яких інших відповідних питань, які мають відношення до запланованої діяльності.

Сторони узгоджують на початковому етапі таких консультацій питання про їх тривалість у прийнятних часових межах. Будь-які такі консультації можуть проводитися через відповідний спільний орган там, де такий існує.

Стаття 6

Остаточне рішення

1. Сторони забезпечують, щоб в остаточному рішенні про заплановану діяльність були належним чином враховані результати оцінки впливу на навколишнє середовище, включаючи документацію з оцінки впливу на навколишнє середовище, а також зауваження до цієї документації, які одержані відповідно до пункту 8 статті 3 та пункту 2 статті 4, та підсумки консультацій, зазначених у статті 5.

2. Сторона походження повідомляє зачепленій Стороні остаточне рішення щодо запланованої діяльності разом з причинами та міркуваннями, на яких воно базується.

3. Якщо додаткова інформація про значний транскордонний вплив запланованої діяльності, яка була відсутньою на час прийняття рішення щодо цієї діяльності і яка була б здатна суттєвим чином вплинути на це рішення, стає відомою заінтересованій Стороні до початку здійснення такої діяльності, то ця Сторона негайно інформує іншу заінтересовану Сторону або заінтересовані Сторони. Якщо одна із заінтересованих Сторін просить про це, то проводяться консультації з питання про необхідність перегляду цього рішення.

Стаття 7

Післяпроектний аналіз

1. З урахуванням ймовірного значного шкідливого транскордонного впливу діяльності, стосовно якої відповідно до цієї Конвенції здійснюється оцінка впливу на навколишнє середовище, заінтересовані Сторони на прохання будь-якої з таких Сторін визначають, чи буде проводитись післяпроектний аналіз, і якщо буде проводитись, то в якій мірі. Будь-який післяпроектний аналіз, що проводиться, містить, зокрема, спостереження за цією діяльністю та визначення будь-якого шкідливого транскордонного впливу. Такі спостереження та визначення

можуть проводитись для досягнення цілей, наведених у Додатку V.

2. Якщо в результаті проведення післяпроектного аналізу Сторона походження або зачеплена Сторона мають достатні підстави вважати, що значний шкідливий транскордонний вплив має місце або виявлені фактори, які можуть призвести до такого впливу, вона негайно інформує про це іншу Сторону. Заінтересовані Сторони потім проводять консультації щодо заходів, які ще необхідно вжити з метою зменшення або усунення впливу.

Стаття 8

Двостороннє та багатостороннє співробітництво

Сторони можуть продовжувати виконувати чинні угоди або укладати нові двосторонні або багатосторонні угоди або інші домовленості з метою додержання своїх зобов'язань відповідно до цієї Конвенції. Такі угоди або інші домовленості можуть бути засновані на елементах, які наведені у Додатку VI.

Стаття 9

Програми досліджень

Сторони приділяють особливу увагу розробці або більш активному виконанню конкретних дослідницьких програм, спрямованих на:

- a) удосконалення існуючих методів якісної та кількісної оцінки наслідків запланованих видів діяльності;
- b) більш глибоке з'ясування причинно-наслідкових зв'язків та їхньої ролі у комплексному раціональному природокористуванні;
- c) проведення аналізу та моніторингу ефективності виконання рішень щодо запланованих видів діяльності з метою зведення до мінімуму або запобігання впливу;
- d) розробку методів заохочення новітніх підходів до пошуку екологічно обґрунтованих альтернатив запланованим видам діяльності, структурам виробництва та споживання;
- e) розробку методології застосування принципів оцінки впливу на навколишнє середовище на макроекономічному рівні.

Сторони обмінюються результатами виконання наведених вище програм.

Стаття 10

Статус додатків

Додатки до цієї Конвенції є невід'ємною частиною Конвенції.

Стаття 11

Нарада сторін

1. Сторони проводять наради приурочені по можливості до щорічних сесій Старших радників урядів держав ЄЕК з проблем навколишнього середовища та водних ресурсів. Перша нарада Сторін проводиться не пізніше ніж через один рік з часу набуття чинності цією Конвенцією. Надалі необхідність проведення нарад та їхні терміни визначаються нарадою Сторін або відповідно до поданого письмового прохання будь-якої Сторони за умови, що протягом шести місяців з часу повідомлення секретаріатом Сторін про це прохання воно буде підтримане не менш ніж третиною Сторін.

2. Сторони постійно контролюють хід виконання цієї Конвенції і для цього:

- a) здійснюють огляд політики та методологічних підходів Сторін до оцінки впливу на навколишнє середовище з метою подальшого удосконалення процедур оцінки впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті;
- b) обмінюються інформацією щодо досвіду, накопиченого в галузі укладання та виконання двосторонніх і багатосторонніх угод або інших домовленостей щодо використання оцінки впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, Сторонами яких є одна або більше Сторін;
- c) при необхідності звертаються до послуг компетентних міжнародних органів або

наукових комітетів для вирішення методологічних або технічних питань, які виникають при досягненні цілей цієї Конвенції;

d) на своїй першій нараді розглядають та приймають консенсусом правила процедури своїх нарад;

e) розглядають і при необхідності приймають пропозиції про поправки до цієї Конвенції;

f) розглядають та вживають будь-яких додаткових заходів, які можуть стати необхідними для досягнення цілей цієї Конвенції.

Стаття 12 **Право голосу**

1. Кожна Сторона цієї Конвенції має один голос.

2. Як виняток із загального правила, передбаченого в пункті 1 цієї статті, регіональні організації з економічної інтеграції здійснюють своє право голосу з питань, які входять до їхньої компетенції, мають кількість голосів, яка дорівнює кількості її держав-членів, які є Сторонами цієї Конвенції. Такі організації втрачають право голосу, якщо їхні держави-члени здійснюють своє право голосу, та навпаки.

Стаття 13 **Секретаріат**

Виконавчий секретар Європейської економічної комісії виконує наступні секретарські функції:

a) скликає та готує нараду Сторін;

b) передає Сторонам доповіді та іншу інформацію, одержану відповідно до положень цієї Конвенції; та

c) здійснює інші функції, які можуть бути передбачені в цій Конвенції або які можуть бути визначені Сторонами.

Стаття 14 **Поправка до Конвенції**

1. Будь-яка із Сторін може пропонувати поправки до цієї Конвенції.

2. Запропоновані поправки надаються у письмовому вигляді секретаріату, який направляє їх усім Сторонам. Запропоновані поправки обговорюються на черговій нараді Сторін за умови, що вони були направлені секретаріатом Сторонам щонайменше за дев'яносто днів до початку наради.

3. Сторони докладають усіх зусиль для досягнення згоди щодо прийняття будь-якої запропонованої поправки до цієї Конвенції шляхом консенсусу. Якщо всі засоби для досягнення консенсусу вичерпані, а згоди не досягнуто, то, як останній засіб, поправка приймається більшістю у три чверті голосів Сторін, які присутні на нараді та беруть участь у голосуванні.

4. Депозитарій доводить до відома усіх Сторін поправки до цієї Конвенції, які були прийняті відповідно до пункту 3 цієї статті, для ратифікації, схвалення або прийняття. Вони набувають чинності для Сторін, які їх ратифікували, схвалили або прийняли, на дев'яностий день після одержання депозитарієм повідомлення про їх ратифікацію, схвалення або прийняття щонайменше трьома чвертями Сторін. Надалі для будь-якої іншої Сторони поправка набувають чинності на дев'яностий день після здачі цією Стороною на зберігання документа про ратифікацію, схвалення або прийняття цих поправок.

5. Для цілей цієї статті під "Сторонами, які присутні та беруть участь у голосуванні" розуміються Сторони, які присутні та голосують "за" або "проти".

6. Процедура голосування, яка викладена у пункті 3 цієї статті, не створює прецеденту для майбутніх угод, які можуть бути укладені у рамках Європейської економічної комісії.

Стаття 15

Врегулювання спорів

1. При виникненні спору між двома або більше Сторонами щодо тлумачення або додержання цієї Конвенції вони намагаються врегулювати спір шляхом переговорів або будь-яким іншим способом на свій розсуд.

2. При підписанні, ратифікації, прийнятті, схваленні цієї Конвенції або приєднанні до неї або у будь-який інший час після цього Сторона може направити депозитарію письмову заяву про те, що стосовно спору, який не був розв'язаний відповідно до положень пункту 1 цієї статті, вона визнає один або обидва із наступних способів врегулювання спору як обов'язкові щодо будь-якої Сторони, яка взяла на себе таке саме зобов'язання:

- а) передача спору до Міжнародного Суду;
- б) передача спору до арбітражу відповідно до процедури, наведеної у Додатку VII.

3. Якщо Сторони в спорі прийняли обидві процедури врегулювання спору, які наведені у пункті 2 цієї статті, то спір може бути переданий тільки до Міжнародного Суду, якщо Сторони не домовились про інше.

Стаття 16

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання у Еспо (Фінляндія) з 25 лютого до 1 березня 1991 року, а потім у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку до 2 вересня 1991 року державами членами Європейської економічної комісії, а також державами, які мають консультативний статус при Європейській економічній комісії, відповідно до пункту 8 резолюції 36 (IV) Економічної і Соціальної Ради від 28 березня 1947 року, та регіональними організаціями по економічній інтеграції, які створені суверенними державами-членами Європейської економічної комісії, яким їхні держави-члени передали повноваження щодо питань, які регулюються цією Конвенцією, а також повноваження укладати угоди щодо цих питань.

Стаття 17

Ратифікація, прийняття, схвалення та приєднання

1. Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами, які її підписали, та регіональними організаціями з економічної інтеграції.

2. Ця Конвенція відкрита для приєднання держав та організацій, які згадані у статті 16, з 3 вересня 1991 року.

3. Документи про ратифікацію, прийняття, схвалення та приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який виконує функції депозитарію.

4. Будь-яка організація, яка згадана у статті 16 і яка стає Стороною цієї Конвенції, при тому, що жодна із держав-членів цієї організації не є Стороною цієї Конвенції, буде зв'язана усіма зобов'язаннями, які випливають із цієї Конвенції. У випадку, коли одна чи декілька держав-членів такої організації є Сторонами цієї Конвенції, така організація та її держави-члени приймають рішення щодо їхніх відповідних обов'язків по виконанню своїх зобов'язань по цій Конвенції. У таких випадках і ця організація, і її держави-члени не можуть одночасно користуватися правами, які випливають з цієї Конвенції.

5. У своїх документах про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання регіональні організації з економічної інтеграції, які згадані у статті 16, заявляють про межі своєї компетенції у питаннях, які регулюються цією Конвенцією. Ці організації також інформують депозитарія про будь-яку зміну меж своєї компетенції.

Стаття 18

Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після здачі на зберігання

шістнадцятого документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання.

2. Для цілей пункту 1 цієї статті будь-який документ, який здала на зберігання будь-яка регіональна організація з економічної інтеграції, не розглядається як додатковий до документів, які здали на зберігання держави-члени такої організації.

3. Для кожної держави або організації, про які згадується у статті 16 і які ратифікують, приймають або схвалюють цю Конвенцію або приєднуються до неї після здачі на зберігання шістнадцятого документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання, ця Конвенція набуває чинності на дев'яностий день після здачі на зберігання такою державою або організацією документа про ратифікацію, прийняття, схвалення або приєднання.

Стаття 19

Вихід із Конвенції

У будь-який час по закінченні чотирьох років з дня набуття чинності цією Конвенцією для даної Сторони ця Сторона може вийти з цієї Конвенції шляхом письмового повідомлення депозитарія. Будь-який такий вихід набуває чинності на дев'яностий день після дати одержання повідомлення про це депозитарієм. Будь-який такий вихід із цієї Конвенції не порушує застосування статей 3-6 цієї Конвенції щодо запланованої діяльності, стосовно якої було зроблено оповіщення відповідно до пункту 1 статті 3 або був зроблений запит відповідно до пункту 7 статті 3 до набуття чинності таким виходом.

Стаття 20

Автентичні тексти

Оригінал цієї Конвенції, англійський, російський та французький тексти якої є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному Секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення цього ті, що нижче підписались та належним чином на це уповноважені, підписали цю Конвенцію.

Вчинено в Еспо (Фінляндія) двадцять п'ятого лютого одна тисяча дев'ятсот дев'яносто першого року.

РАМКОВА КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ*

Нью-Йорк, 9 травня 1992 року

Сторони цієї Конвенції,

– визначаючи, що зміна клімату Землі і її несприятливі наслідки є предметом спільного занепокоєння людства;

– відчуваючи занепокоєння з приводу того, що в результаті людської діяльності відбулося істотне збільшення концентрації парникових газів в атмосфері, що таке збільшення посилює природний парниковий ефект і що це призведе, в середньому, до додаткового потепління поверхні і атмосфери Землі і може несприятливо вплинути на природні екосистеми і людство;

– відзначаючи, що найбільша частка глобальних викидів парникових газів в минулому і сьогодні припадає на розвинуті країни, рівень викидів на душу населення в країнах, які розвиваються, ще порівняно низький, а частка глобальних викидів, що здійснюються в країнах, які розвиваються, буде зростати відповідно до задоволення їх соціальних потреб і потреб у сфері розвитку;

– враховуючи роль і важливість у наземних і морських екосистемах поглиначів і накопичувачів парникових газів;

– відзначаючи численні невизначеності прогнозів зміни клімату, зокрема стосовно їх

* Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#text (дата звернення : 03.05.20221)

строків, масштабів і регіональних особливостей;

– визначаючи, що глобальний характер зміни клімату потребує максимально широкого співробітництва усіх країн і їх участі в діяльності по ефективному і належному міжнародному реагуванню відповідно до їх спільної, але диференційованої відповідальності і реальних можливостей, а також їх соціальних і економічних умов;

– посилаючись на відповідні положення Декларації Конференції Організації Об'єднаних Націй з проблем оточуючого людину середовища, прийнятої у Стокгольмі 16 червня 1972 року;

– нагадуючи, що у відповідності з Статутом Організації Об'єднаних Націй і принципами міжнародного права держави мають суверенне право регулювати свої власні ресурсивідповідно до своєї політики в галузі навколишнього середовища і розвитку і несуть відповідальність за забезпечення того, щоб діяльність у рамках їх юрисдикції або контролю не завдавала шкоди оточуючому середовищу інших держав чи районів за межами дії національної юрисдикції;

– знову підтверджуючи принцип суверенітету держав у міжнародному співробітництві у справі реагування на зміну клімату;

– визначаючи, що держави мають надати чинності ефективному законодавству в галузі навколишнього середовища, що екологічні стандарти, мета і пріоритети в галузі управління повинні відображати ті аспекти навколишнього середовища і розвитку, щодо яких вони застосовуються, і що стандарти деяких держав можуть бути несумісними і необґрунтованими з точки зору економічних і соціальних витрат інших держав, зокрема країн, що розвиваються;

– посилаючись на положення резолюції 44/228 Генеральної Асамблеї від 22 грудня 1989 року про Конференцію Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища і розвитку і резолюції 43/53 від 6 грудня 1988 року, 44/207 від 22 грудня 1989 року, 45/212 від 21 грудня 1990 року і 44/169 від 19 грудня 1991 року про охорону глобального клімату в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь людства;

– посилаючись також на положення резолюції 44/206 Генеральної Асамблеї від 22 грудня 1989 року про можливі несприятливі наслідки підвищення рівня моря для островів прибережних районів, а особливо низинних прибережних районів, і на відповідні положення резолюції 44/172 Генеральної Асамблеї від 19 грудня 1989 року про здійснення Плану дій по боротьбі із опустелюванням;

– посилаючись далі на Віденську конвенцію 1985 року про охорону озонового шару і Монреальський протокол 1987 року про речовини, які руйнують озоновий шар, із змінами і поправками від 29 червня 1990 року;

– беручи до відома Декларацію міністрів, прийняту 7 листопада 1990 року на другій Всесвітній кліматичній конференції;

– усвідомлюючи цінність аналітичної роботи, яка здійснюється багатьма державами у галузі зміни клімату, і важливість внеску Всесвітньої метеорологічної організації, Програми Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища, інших органів, а також організацій і органів системи Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних і міжурядових органів у процес обміну результатами наукових досліджень і координації досліджень;

– визнаючи, що заходи, необхідні для розуміння і вирішення проблем зміни клімату, будуть найбільш ефективними з екологічної, соціальної і економічної точок зору лише за умови їх ґрунтування на відповідних наукових, технічних і економічних засадах і будуть постійно переглядатися у світлі нових результатів, одержаних у цих галузях;

– визнаючи можливість економічного обґрунтування самих заходів по вирішенню проблем зміни клімату, а також їх здатність сприяти вирішенню інших екологічних проблем;

– визнаючи також необхідність негайного прийняття як першого кроку розвинутими країнами гнучких заходів на основі чітких пріоритетів у напрямку розроблення всеохоплюючих стратегій реагування на глобальному, національному і, у випадку погодження, регіональному

рівнях щодо всіх парникових газів з належним урахуванням їх відносної ролі у посиленні парникового ефекту;

– визнаючи далі, що низинні та інші острівні країни, країни з низинними прибережними, посушливими і напівпосушливими районами, або районами, схильними до повеней, посух і опустелювання, і країни, що розвиваються, з уразливими гірськими екосистемами особливо чутливі до несприятливих наслідків зміни клімату;

– визнаючи особливі труднощі цих країн, зокрема країн, що розвиваються, економіка яких особливо залежить від виробництва, використання і експорту викопних видів палива, які виникають внаслідок застосування заходів по обмеженню викидів парникових газів;

– підтверджуючи, що заходи по реагуванню на зміну клімату повинні бути скоординовані із загальним комплексом заходів по соціально-економічному розвитку з метою запобігання несприятливому впливу на нього з повним урахуванням законних пріоритетних потреб країн, що розвиваються, у справі досягнення стійкого економічного росту і подолання зuboжіння;

– визнаючи, що всі країни, і особливо ті, що розвиваються, мають потребу у доступі до ресурсів, необхідних для досягнення стійкого соціально-економічного розвитку, і що для того, щоб країни, що розвиваються, рухалися до цієї мети, їх енергоспоживання повинно зростати з урахуванням можливостей досягнення більш високої енергоефективності і боротьби з викидами парникових газів у цілому, в тому числі шляхом застосування нових технологій на умовах, які роблять таке застосування вигідним з економічної і соціальної точок зору;

– сповнюючись рішучості захищати кліматичну систему в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь;

домовилися про наступне:

Стаття 1 **Визначення**

Для цілей цієї Конвенції:

1. “Несприятливі наслідки зміни клімату” означають зміни у фізичному середовищі або біоті, які викликаються зміною клімату, і дуже негативно впливають на склад, відновну здатність або продуктивність природних і регулюючих екосистем, або на функціонування соціально-економічних систем, або на здоров’я і добробут людини.

2. “Зміна клімату” означає зміну клімату, яка прямо або непрямо обумовлена діяльністю людини, породжує зміни у складі глобальної атмосфери і накладається на природне коливання клімату, що спостерігаються протягом порівняльних періодів часу.

3. “Кліматична система” означає сукупність атмосфери, гідросфери, біосфери, геосфери і їх взаємодію.

4. “Викиди” означають емісію парникових газів і/або їх прекурсорів в атмосферу над конкретним районом і за конкретний період часу.

5. “Парникові гази” означають такі газоподібні складові атмосфери – як природного, так і антропогенного походження, – які поглинають і перевипромінюють інфрачервоне випромінювання.

6. “Регіональна організація економічної інтеграції” означає організацію, засновану суверенними державами даного регіону, до компетенції якої входять питання, що регулюються цією Конвенцією або протоколами до неї, і яка належним чином уповноважена, у відповідності з її внутрішніми процедурами, підписувати, ратифікувати, приймати і затверджувати відповідні документи або присягнути до них.

7. “Нагромаджувач” означає компонент або компоненти кліматичної системи, в яких відбувається нагромадження парникового газу або прекурсора парникового газу.

8. “Поглинач” означає будь-який процес, вид діяльності або механізм, який адсорбує парниковий газ, аерозоль або прекурсор парникового газу із атмосфери.

9. “Джерело” означає будь-який процес або вид діяльності, в результаті якого в атмосферу проникають парниковий газ, аерозоль чи прекурсор парникового газу.

Стаття 2

Мета

Кінцева мета цієї Конвенції і усіх пов’язаних з нею правових документів, які може прийняти Конференція Сторін, полягає у тому, щоб досягти у виконанні відповідних положень Конвенції стабілізації концентрацій парникових газів в атмосфері на такому рівні, який не допускає би небезпечного антропогенного впливу на кліматичну систему. Такий рівень має бути досягнутий у строки, необхідні для природної адаптації екосистем до зміни клімату, що дасть можливість не ставити під загрозу виробництво продовольства і сприятиме забезпеченню подальшого економічного розвитку на стійкій основі.

Стаття 3

Принципи

У своїй діяльності по досягненню мети Конвенції і здійсненню її положень Сторони керуються, зокрема, слідуючим:

1. Сторонам необхідно захищати кліматичну систему на благо нинішнього і майбутніх поколінь людства на основі справедливості і у відповідності з їх спільною, але диференційованою відповідальністю і можливостями. Відповідно, Сторони, які є розвинутими країнами, повинні відігравати головну роль у боротьбі зі зміною клімату та її негативними наслідками.

2. Необхідно повною мірою врахувати конкретні потреби і особливі обставини Сторін, які є країнами, що розвиваються особливо тих, що найбільше потерпають від негативних наслідків змін клімату, а також Сторін, яким у відповідності з цією Конвенцією доведеться нести надмірний чи непосильний тягар, зокрема країн, що розвиваються.

3. Сторонам необхідно вживати попереджувальні заходи з метою прогнозування, запобігання або зведення до мінімуму причин зміни клімату і пом’якшення його негативних наслідків. Там, де існує загроза серйозних або необоротних втрат, недостатня наукова визначеність не повинна бути причиною для віддалення терміну прийняття таких заходів, враховуючи, що політика і заходи, спрямовані на боротьбу зі зміною клімату повинні бути економічно ефективними для забезпечення глобальних благ при найменших можливих витратах. З цією метою такі політика і заходи повинні враховувати різні соціально-економічні умови, бути всеосяжними, охоплювати всі відповідні джерела, поглиначі і нагромаджувачі парникових газів і заходи по адаптації, а також включати всі економічні сектори. Зусилля по реагуванню на зміну клімату можуть докладатися зацікавленими Сторонами на спільній основі.

4. Сторони мають права на стійкий розвиток і повинні йому сприяти. Політика і заходи в галузі захисту кліматичної системи від антропогенних змін мають відповідати конкретним умовам кожної із Сторін і бути інтегрованими з національними програмами розвитку, оскільки економічний розвиток має важливе значення для застосування заходів по реагуванню на зміну клімату.

5. Сторони повинні співробітничати з метою встановлення сприятливої і відкритої міжнародної економічної системи, яка б вела до стійкого економічного росту і розвитку усіх Сторін, особливо Сторін, які є країнами, що розвиваються, надаючи їм, таким чином, можливість краще реагувати на проблеми зміни клімату. Заходи, вжиті з метою боротьби зі зміною клімату, включаючи односторонні заходи, не повинні служити засобом безпідставної чи необгрунтованої дискримінації або прихованого обмеження міжнародної торгівлі.

Стаття 4

Зобов'язання

1. Усі Сторони, враховуючи свою спільну, але диференційовану відповідальність і свої конкретні національні і регіональні пріоритети, цілі і умови розвитку:

а) розробляють, періодично поновлюють, публікують і надають Конференції Сторін у відповідності зі статтею 12 національні кадастри антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами усіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, використовуючи порівняльні методології, які будуть узгоджені Конференцією Сторін;

б) формулюють, здійснюють, публікують і регулярно поновлюють національні і, у відповідних випадках, регіональні програми, які містять у собі заходи по пом'якшенню наслідків зміни клімату шляхом вирішення проблеми антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами усіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, і заходи по сприянню адекватній адаптації до зміни клімату;

в) сприяють і співпрацюють у розробці, застосуванні і розповсюдженні, включаючи передачу технологій, методів і процесів, які дають можливість обмежити, знизити або припинити антропогенні викиди парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, в усіх відповідних секторах, включаючи енергетику, транспорт, промисловість, сільське господарство, лісове господарство і вилучення відходів;

г) сприяють раціональному використанню поглиначів і накопичувачів усіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, включаючи біомасу, ліси, океани та інші наземні, прибережні і морські екосистеми, а також, у відповідних випадках сприяють їх охороні і підвищенню якості і співпрацюють у цьому напрямку;

д) співпрацюють у прийнятті підготовчих заходів з метою адаптації до наслідків зміни клімату; розробляють і розвивають відповідні комплексні плани по веденню господарства у прибережній зоні, водних ресурсів і сільському господарству, і по охороні та відновленню районів, особливо в Африці, що потерпілі від посух, опустелювання, а також повеней;

е) за можливістю враховують пов'язані із зміною клімату міркування при проведенні своєї відповідної соціальної, економічної і екологічної політики і застосуванні заходів і використовують відповідні методи, наприклад оцінки наслідків, складені і визначені на національному рівні, з метою зменшити до мінімуму негативні для економіки, здоров'я суспільства і якості оточуючого середовища наслідки здійснення проектів чи заходів, спрямованих на пом'якшення впливу зміни клімату чи пристосування до нього;

ж) сприяють і співпрацюють при проведенні наукових, технологічних, технічних, соціально-економічних та інших досліджень, систематичних спостережень і створенні банків даних, пов'язаних з кліматичною системою і призначених для поглиблення знань, а також зменшення або усунення невизначеностей, які залишились, щодо причин, наслідків, масштабів і строків зміни клімату та щодо економічних і соціальних наслідків різних стратегій реагування;

з) сприяють і співпрацюють у питаннях повного, відкритого і оперативного обміну відповідною науковою, технологічною, технічною, соціально-економічною і юридичною інформацією, пов'язаною з кліматичною системою та зміною клімату, а також з економічними і соціальними наслідками різних стратегій реагування;

и) сприяють і співпрацюють у галузі освіти, підготовки кадрів і просвіти населення в питаннях зміни клімату і підтримують найширшу участь у цьому процесі, у тому числі неурядових організацій;

й) у відповідності зі статтею 12 направляють Конференції Сторін інформацію, що стосується здійснення.

2. Сторони, які є розвинутими країнами, та інші Сторони, включені до додатка 1, беруть на себе слідуючі конкретні зобов'язання:

а) кожна з цих Сторін проводить національну політику і застосовує відповідні заходи у

пом'якшенні наслідків зміни клімату шляхом обмеження своїх антропогенних викидів парникових газів і захисту та підвищення якості своїх поглиначів і накопичувачів парникових газів. Такі політика і заходи продемонструють лідерство розвинутих країн у зміні довгострокових тенденцій щодо антропогенних викидів відповідно до мети Конвенції з визнанням того факту, що повернення до кінця нинішнього десятиліття колишніх рівнів антропогенних викидів двоокису вуглецю та інших парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, буде сприяти такій зміні, і, беручи до уваги відмінності вихідних точок і підходів цих Сторін в їх економічних структурах і базах ресурсів, необхідність збереження високих і стійких темпів економічного росту, наявні технології та інші конкретні обставини, а також необхідність справедливого і належного вкладу кожної з цих Сторін у глобальні зусилля по реалізації даної мети. Ці Сторони можуть здійснювати таку політику і заходи разом з іншими Сторонами і можуть допомагати іншим Сторонам робити свій внесок у досягнення мети Конвенції і, зокрема, мети цього підпункту;

b) з метою сприяння прогресу у цьому напрямку кожна з цих Сторін відповідно до статті 12 подає протягом шести місяців після набрання чинності для неї Конвенцією, а згодом на періодичній основі, докладну інформацію про свої політику і заходи, про які йдеться у підпункті а) вище, а також про спрогнозовані у зв'язку з ними антропогенні викиди із джерел та абсорбцію поглиначами парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, протягом періоду вказаного у підпункті а), з тим, щоб індивідуально або спільно повернутися до своїх рівнів антропогенних викидів двоокису вуглецю та інших парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, 1990 року. Конференція Сторін розгляне цю інформацію на своїй першій сесії, а згодом буде проводити таке розглядання, на періодичній основі відповідно до статті 7;

c) при розрахунках рівнів викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів для цілей підпункту b) вище, необхідно брати до уваги найкращі наявні наукові знання, в тому числі про фактичну ємність поглиначів і відповідний вплив таких газів на зміну клімату. Конференція Сторін розглядає і узгоджує методології таких розрахунків на своїй першій сесії, а згодом розглядає їх на регулярній основі;

d) Конференція Сторін на своїй першій сесії розглядає адекватність підпунктів a) і b) вище. Таке розглядання проводиться у світлі найкращої наявної наукової інформації і оцінки зміни клімату та її наслідків, а також відповідної технічної, соціальної і економічної інформації. На основі такого розгляду Конференція Сторін застосовує відповідні дії, які можуть включати внесення поправок у зобов'язання, викладені у підпунктах a) і b) вище.

Конференція Сторін на своїй першій сесії приймає також рішення щодо критеріїв спільного здійснення, як вказано у підпункті a) вище. Другий розгляд підпунктів a) і b) проводиться не пізніше 31 грудня 1998 року, а згодом – з регулярною періодичністю, визначеною Конференцією Сторін, до того часу, доки не буде досягнуто мети Конвенції;

e) кожна з цих Сторін:

I) координує, у міру необхідності, з іншими такими Сторонами відповідні економічні та адміністративні документи, розроблені для досягнення мети Конвенції; і

II) визначає та періодично розглядає свою власну політику і практичні методи, які заохочують діяльність, що призводить до більш високих рівнів антропогенних викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, порівняно з рівнями, які б мали місце у протилежному разі;

f) Конференція Сторін не пізніше 31 грудня 1998 року розглядає наявну інформацію з метою прийняття рішень щодо таких поправок до списків у додатках I і II, які можуть бути доречними, за згодою зацікавленої Сторони;

g) будь-яка Сторона, не включена до додатка 1, може у своєму документі про ратифікацію

прийняття, ухвалення чи приєднання або в будь-який інший час згодом повідомити Депозитарію про свій намір виконувати зобов'язання, перелічені у підпунктах а) і б) вище. Депозитарій інформує інших учасників, які підписали Конвенцію, та інші Сторони про будь-яке таке повідомлення.

3. Сторони, які є розвинутими країнами, та інші, які належать до розвинутих країн, включених до додатка 11, надають нові та додаткові фінансові ресурси для покриття усіх погоджених витрат, які виникають при виконанні Сторонами-країнами, що розвиваються, своїх зобов'язань відповідно до статті 12, пункт 1. Вони також надають фінансові ресурси, включаючи ресурси на цілі передачі технологій, необхідні Сторонам, що є країнами, які розвиваються для покриття усіх погоджених витрат, пов'язаних із здійсненням заходів, охоплених пунктом 1 цієї статті і узгоджені між Стороною, яка є країною що розвивається, і міжнародним органом чи органами, вказаними у статті 11, відповідно до цієї статті. При здійсненні цих зобов'язань враховується необхідність адекватності і передбаченості потоку коштів і важливість відповідного поділу тягара між Сторонами, які є розвинутими країнами.

4. Сторони, які є розвинутими країнами, та інші, які належать до розвинутих країн, включених до додатка 11, надають також допомогу Сторонам, які є країнами, що розвиваються, і особливо потерпають від негативних наслідків зміни клімату, для покриття витрат на адаптацію до цих негативних наслідків.

5. Сторони, які є розвинутими країнами, та інші, що належать до розвинутих Сторін, включених до додатка 11, здійснюють усі практичні кроки для заохочення, полегшення і фінансування у відповідних випадках передачі екологічно безпечних технологій та “ноу-хау” або доступу до них інших Сторін, особливо Сторін, які є країнами, що розвиваються, для того, щоб дати їм можливість виконувати положення Конвенції. Під час цього процесу Сторони, які є розвинутими країнами, підтримують розвиток і зміцнення національного потенціалу і технологій Сторін, які є країнами, що розвиваються. Інші Сторони та організації, які спроможні зробити це, можуть також надавати допомогу у сприянні передачі таких технологій.

6. При виконанні своїх зобов'язань по пункту 2 вище певний ступінь гнучкості буде наданий Конференцією Сторін тим Сторонам, включеним до додатка 1, які здійснюють процес переходу до ринкової економіки, для того, щоб зміцнити здатність цих Сторін займатися проблемами, пов'язаними із зміною клімату, зокрема враховуючи історичний рівень антропогенних викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, обраний як вихідна точка.

7. Ступінь ефективності виконання Сторонами, які є країнами, що розвиваються, своїх зобов'язань по Конвенції буде залежати від ефективного виконання Сторонами, які є розвинутими країнами, своїх зобов'язань по Конвенції, пов'язаних із фінансовими ресурсами і передачею технології, при чому повною мірою буде враховуватися той факт, що економічний і соціальний розвиток та подолання зубожіння є головними і домінуючими пріоритетами Сторін-країн, що розвиваються.

8. При виконанні зобов'язань, які містяться у цій статті, Сторони повною мірою розглядають питання про те, яких заходів необхідно вжити, включаючи заходи, що стосуються фінансування, страхування і передачі технологій, для урахування викликані негативними наслідками змін клімату і/або наслідками здійснення заходів по реагуванню на конкретні потреби і занепокоєння Сторін, які є країнами, що розвиваються особливо:

- а) малих острівних країн;
- в) країн з низинними прибережними районами;
- с) країн із посушливими і напівпосушливими районами, районами, вкритими лісами, і районами, де ліси зазнають деградації;
- д) країн із районами, які зазнають стихійного лиха;

е) країн із районами, які зазнають посухи, опустелювання;
ф) країн із районами з високим рівнем атмосферного забруднення у міських районах;
г) країн із районами, які мають уразливі екосистеми, включаючи екосистеми гірських районів;

h) країн, економіка яких значною мірою залежить від прибутку, одержаного за рахунок виробництва, переробки та експорту і/або споживання викопних видів палива і пов'язаних з ними енергоємних продуктів; і

і) країн, що не мають доступу до моря, та транзитних країн. Згодом Конференція Сторон може вжити, у необхідних випадках, заходів щодо цього пункту.

9. Сторони повною мірою враховують конкретні потреби і особливі умови найменш розвинутих країн у своїх діях, пов'язаних з фінансуванням і передачею технологій.

10. Сторони відповідно до статті 10 враховують при виконанні зобов'язань по Конвенції положення Сторін, особливо Сторін, які є країнами, що розвиваються, економіка яких уразлива для негативних наслідків здійснення заходів по реагуванню на зміну клімату. Це стосується головним чином, Сторін, економіка яких значною мірою залежить від прибутку, одержаного за рахунок виробництва, переробки і експорту, і/або споживання викопних видів палива і пов'язаних з ним енергоємних продуктів, і/або такого використання викопних видів палива, при переході від якого до інших альтернатив такі Сторони зазнають серйозних труднощів.

Стаття 5

Дослідження та систематичне спостереження

При виконанні своїх зобов'язань згідно із статтею 4, пункт 1d, Сторони:

а) у міру необхідності підтримують і зміцнюють діяльність міжнародних і міжурядових програм і мереж чи організацій, які мають на меті визначення, проведення, оцінку і фінансування досліджень, збирання даних і систематичне спостереження, зважаючи на необхідність зведення до мінімуму дублювання зусиль;

б) підтримують міжнародні та міжурядові зусилля по зміцненню систематичного спостереження і національного потенціалу та можливостей у галузі наукових і технічних досліджень, особливо в країнах, що розвиваються, і по сприянню доступу до даних і результатів їх аналізу, одержаних із районів, що знаходяться за межами дії національної юрисдикції, та обміну ними; і

с) враховують особливі інтереси і потреби країн, які розвиваються і співпрацюють у зміцненні їх національного потенціалу і можливостей участі в зусиллях, згаданих у підпунктах а) і б) вище.

Стаття 6

Просвіта, підготовка кадрів та інформування громадськості

При виконанні своїх зобов'язань по статті 4, пункт 1i, Сторони:

а) на національному і, при необхідності, субрегіональному і регіональному рівнях та у відповідності з національними законами і нормами і своїми відповідними можливостями підтримують і полегшують:

I) розроблення і здійснення програм просвіти та інформування громадськості з проблем зміни клімату і її наслідків;

II) доступ громадськості до інформації про зміни клімату та їх наслідки;

III) участь громадськості у розгляданні питань зміни клімату та їх наслідків і у розробленні відповідних заходів реагування; і

IV) підготовку наукового, технічного і управлінського персоналу.

б) на міжнародному рівні, використовуючи, де це необхідно, існуючі органи, співпрацюють і сприяють у:

I) розробленні матеріалів з метою просвіти та інформування громадськості з питань зміни

клімату, її наслідків та обміну такими матеріалами; і

II) розробленні і здійсненні програм у галузі освіти та підготовки кадрів, включаючи зміцнення національних установ і обмін персоналом або його відрядження для підготовки експертів у цій галузі, особливо в інтересах країн, які розвиваються.

Стаття 7

Конференція Сторін

1. Цим засновується Конференція Сторін.

2. Конференція Сторін, яка є найвищим органом цієї Конвенції, регулярно розглядає питання про здійснення Конвенції та будь-яких пов'язаних з нею правових документів, які можуть бути прийняті Конференцією Сторін, і ухвалює, в межах своїх повноважень, рішення, необхідні для сприяння ефективному здійсненню Конвенції. З цією метою вона:

а) проводить періодичний огляд зобов'язань Сторін і організаційних механізмів, передбачених Конвенцією, у світлі мети Конвенції, досвіду, набутого під час її здійснення, та розвитку наукових і технічних знань;

б) заохочує і полегшує обмін інформацією про заходи, які вживаються Сторонами, по реагуванню на зміну клімату та її наслідки з урахуванням різного становища, зобов'язань і можливостей Сторін та їх відповідних зобов'язань згідно з Конвенцією;

в) полегшує, на прохання двох або більше Сторін, координацію заходів, які вживаються ними, по реагуванню на зміну клімату і її наслідки з урахуванням різного положення, обов'язків і можливостей Сторін та їх відповідних зобов'язань згідно з Конвенцією;

г) допомагає та здійснює керівництво відповідно до мети і положень Конвенції у справі розроблення і періодичного уточнення порівняльних методологій, які підлягають узгодженню Конференцією Сторін, зокрема для підготовки кадастрів викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів і для оцінки ефективності заходів по обмеженню викидів та збільшенню поглинання цих газів;

д) оцінює на основі всієї наданої їй відповідно до положень Конвенції інформації здійснення Конвенції Сторонами, загальні наслідки заходів, вжитих згідно з Конвенцією, зокрема екологічні, економічні та соціальні, а також їх сукупний вплив і прогрес, досягнутий у реалізації мети Конвенції;

е) розглядає і затверджує регулярні доповіді про здійснення Конвенції та забезпечує їх публікацію;

ж) виносить рекомендації у будь-яких питаннях, необхідних для здійснення Конвенції;

з) прагне мобілізувати фінансові ресурси відповідно до статті 4, пункти 3, 4, і 5, статті 11;

и) засновує такі допоміжні органи, які є необхідними для здійснення Конвенції;

л) розглядає доповіді, подані їй допоміжними органами, і здійснює керівництво їх діяльністю;

м) погоджує і приймає консенсусом процедурні і фінансові правила для себе та будь-яких допоміжних органів;

н) запитує і використовує, у міру необхідності, послуги і співробітництво з боку компетентних міжнародних організацій та міжурядових і неурядових органів і використовує надану ними інформацію; і

о) здійснює такі інші функції, які необхідні для досягнення мети Конвенції, а також усі інші функції, покладені на неї відповідно до Конвенції.

3. Конференція Сторін на своїй першій сесії приймає свої власні правила процедури, а також правила процедури допоміжних органів, заснованих Конвенцією, які включають в себе процедури ухвали рішень з питань, не охоплених процедурами ухвали рішень, передбаченими цією Конвенцією. У таких процедурах може бути чітко обумовлено, яка більшість необхідна для ухвали тих чи інших конкретних рішень.

4. Перша сесія Конференції Сторін скликається тимчасовим секретаріатом, згаданим у статті 21, і проводиться не пізніше, ніж через рік після набрання чинності Конвенцією. Потім чергові сесії Конференції Сторін проводяться один раз на рік, якщо Конференція Сторін не приймає іншого рішення.

5. Позачергові сесії Конференції Сторін скликаються у такі інші строки, які Конференція вважатиме за необхідні, або за письмовим проханням будь-якої із Сторін за умови, що протягом шести місяців після того, як секретаріат направить це прохання Сторонам, до нього приєднається не менше однієї третини від загального числа Сторін.

6. Організація Об'єднаних Націй, її спеціалізовані установи і Міжнародне агентство по атомній енергії, а також будь-яка держава-член цих організацій або будь-який спостерігач при них, які не є Сторонами Конвенції, можуть бути представлені на сесіях Конференції Сторін як спостерігачі. Будь-який орган або будь-яка установа, будь то національна чи міжнародна, урядова чи неурядова, яка є компетентною у питаннях, що стосуються сфери діяльності Конвенції, і яка повідомила секретаріат про своє бажання бути представленою на сесії Конференції Сторін як спостерігач, може бути допущена до участі у ній, якщо проти цього не заперечує щонайменше одна третина присутніх Сторін. Допуск та участь спостерігачів регулюється правилами процедури, прийнятими Конференцією Сторін.

Стаття 8 **Секретаріат**

1. Цим засновується секретаріат.

2. Секретаріат виконує наступні функції:

- а) організовує сесії Конференції Сторін та її допоміжних органів, заснованих відповідно до Конвенції, і надає їм необхідні послуги;
- б) забезпечує копіювання і передачу поданих йому доповідей;
- в) допомагає Сторонам, особливо Сторонам, які є країнами що розвиваються, у збиранні та передачі інформації, необхідної відповідно до положень Конвенції, якщо надходить таке прохання;
- г) готує доповіді про свою діяльність і передає їх Конференції Сторін;
- д) забезпечує необхідну координацію із секретаріатами інших відповідних міжнародних органів;
- е) налагоджує під загальним керівництвом Конференції Сторін такі адміністративні і договірні зв'язки, які можуть бути потрібними для ефективного виконання його функцій; і
- ж) виконує інші функції секретаріату, обумовлені Конвенцією і будь-якими протоколами до неї, і такі інші функції, які можуть бути визначені Конференцією Сторін.

3. Конференція Сторін на своїй першій сесії призначає постійний секретаріат та організовує його функціонування.

Стаття 9

Допоміжний орган для консультування по наукових і технічних аспектах

1. Цим засновується допоміжний орган для консультування по наукових і технічних аспектах з метою забезпечення Конференції Сторін і, при необхідності, її інших допоміжних органів своєчасною інформацією і консультаціями по наукових і технічних аспектах, які стосуються Конвенції. Цей орган відкритий для участі усіх Сторін і є міждисциплінарним. Він складається із компетентних у відповідних галузях знань представників урядів. Він регулярно подає доповіді Конференції Сторін по всіх аспектах своєї роботи.

2. Під керівництвом Конференції Сторін і спираючись на існуючі компетентні міжнародні органи, цей орган:

- а) оцінює стан наукових знань, які стосуються зміни клімату та її наслідків;
- б) проводить наукове оцінювання впливу заходів, які вживаються для здійснення

Конвенції;

с) виявляє нові, ефективні і найсучасніші технології і “ноу-хау” та вносить рекомендації у шляхах і засобах сприяння розробці і/або передачі таких технологій;

д) вносить рекомендації щодо наукових програм, міжнародного співробітництва у галузі досліджень і розробок, які стосуються зміни клімату, а також шляхів і засобів допомоги у створенні національного потенціалу країн, що розвиваються; і

е) дає відповіді на наукові, технічні і методологічні питання, з якими можуть звернутися до даного органу Конференція Сторін і її допоміжні органи.

3. Функції та сфера повноважень цього органу можуть бути більш детально визначені Конференцією Сторін.

Стаття 10

Допоміжний орган по здійсненню

1. Цим засновується допоміжний орган по здійсненню, який допомагає Конференції Сторін в оцінюванні та огляді ефективного здійснення Конвенції. Цей орган відкритий для участі усіх Сторін і складається із представників урядів, які є експертами у питаннях, пов'язаних із зміною клімату. Він регулярно подає доповіді Конференції Сторін по всіх аспектах своєї роботи.

2. Під керівництвом Конференції Сторін цей орган:

а) розглядає інформацію, яка надається відповідно до статті 12, пункт 1, з метою оцінки загального сукупного впливу заходів, які вживаються Сторонами у світлі останніх наукових оцінок щодо зміни клімату;

б) розглядає інформацію, яка надається відповідно до статті 12, пункт 2, з метою надання допомоги Конференції Сторін у проведенні розглядів, передбачених статтею 4, пункт 2d; і

с) допомагає Конференції Сторін, у міру необхідності, у підготовці і здійсненні її рішень.

Стаття 11

Фінансовий механізм

1. Цим визначається механізм для надання фінансових ресурсів, безоплатно або на пільгових умовах, у тому числі для передачі технологій. Він функціонує під керівництвом і підзвітний Конференції Сторін, яка визначає його політику, програмні пріоритети і критерії відбору, пов'язані з цією Конвенцією. Управління ним покладається на один або декілька існуючих міжнародних органів.

2. Фінансовий механізм передбачає справедливу і збалансовану представленість усіх Сторін у рамках відкритої системи управління.

3. Конференція Сторін і орган або органи, на які покладено управління фінансовим механізмом, узгоджують процедури виконання наведених вище пунктів, включаючи наступні:

а) умови, що забезпечують відповідність проектів, які фінансуються, у галузі зміни клімату політиці, програмним пріоритетам і критеріям відбору, встановленим Конференцією Сторін;

б) умови, за яких конкретне рішення про фінансування може бути переглянуте у світлі цієї політики, програмних пріоритетів і критеріїв відбору;

с) подання органом чи органами регулярних доповідей Конференції Сторін про свої фінансові операції, що відповідає вимозі про підзвітність, викладеній у пункті 1 вище; і

д) визначення у передбачуваній і такій, що піддається виявленню, формі обсягу фінансових коштів, необхідних і наявних для здійснення цієї Конвенції, і умов, за яких проводиться періодичний перегляд цього обсягу.

4. Конференція Сторін визначає процедури здійснення вищезгаданих положень на своїй першій сесії на основі огляду і з урахуванням тимчасових механізмів, вказаних у статті 21, пункт 3, та приймає рішення про те, чи зберігати ці тимчасові механізми. Не пізніше ніж через чотири роки після цього Конференція Сторін проводить огляд цього фінансового механізму і вживає необхідних заходів.

5. Сторони, які є розвинутими країнами, можуть також надавати, а Сторони, які є країнами, що розвиваються, одержувати фінансові кошти у зв'язку із здійсненням Конвенції через двосторонні, регіональні та інші багатосторонні канали.

Стаття 12

Надання інформації, яка стосується здійснення

1. Відповідно до статті 4, пункт 1, кожна Сторона подає Конференції Сторін через секретаріат слідує види інформації:

а) національний кадастр антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами усіх парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, тією мірою, якою це можливо, використовуючи порівняльні методології, які будуть запропоновані і узгоджені на Конференції Сторін;

б) загальний опис заходів, вжитих або передбачених Стороною, по здійсненню Конвенції;

в) будь-яку іншу інформацію, яку Сторона вважає за таку, що стосується досягнення мети Конвенції і є доречною для внесення у своє повідомлення, в тому числі, якщо це можливо, матеріали, що стосуються розрахунків глобальних тенденцій викидів.

2. Кожна Сторона, яка є розвинутою країною, і кожна інша Сторона, включена до додатка 1, включає у своє повідомлення слідує види інформації:

а) докладний опис політики і заходів, які вона вжила для виконання своїх зобов'язань по статті 4, пункти 2а та 2б; і

б) конкретну оцінку впливу, який політики і заходи, вказані у попередньому підпункті а) справлять на антропогенні викиди із її джерел і абсорбцію її поглиначами парникових газів протягом періоду, вказаного у статті 4, пункт 2а.

3. Крім того, кожна Сторона, яка є розвинутою країною, і кожна інша, яка належить до розвинутих і включена до додатка 11, включають докладну інформацію про заходи, вжиті у відповідності зі статтею 4, пункти 3, 4, 5.

4. Сторони, які є країнами, що розвиваються, можуть на добровільних засадах пропонувати проекти для фінансування, включаючи конкретні технології, матеріали, обладнання, методи або практику, які будуть потрібні для здійснення таких проектів, а також, у міру можливості, кошторис усіх додаткових витрат, оцінку скорочення викидів і збільшення абсорбції парникових газів, а також оцінку відповідного корисного ефекту.

5. Кожна Сторона, яка є розвинутою країною, і кожна інша Сторона, включена до додатка 1, подає своє початкове повідомлення протягом трьох років після набрання чинності Конвенцією для даної Сторони. Кожна Сторона, не включена до такого списку, подає своє початкове повідомлення протягом трьох років після набрання чинності Конвенцією для цієї Сторони, або з моменту появи фінансових ресурсів відповідно до статті 4, пункт 3. Сторони, що є найменш розвинутими країнами, можуть подавати свої початкові повідомлення на свій розсуд. Частотність наступних повідомлень усіх Сторін визначається Конференцією Сторін з урахуванням диференційованого графіка, який встановлюється цим пунктом.

6. Інформація, надана Сторонами відповідно до цієї статті, перепроводжується секретаріатом якнайскоріше Конференції Сторін і будь-яким відповідним допоміжним органам. При необхідності процедури подання інформації можуть бути більш детально розглянуті Конференцією Сторін.

7. З моменту своєї першої сесії Конференція Сторін вживає заходів по наданню Сторонам, які є країнами, що розвиваються, технічної і фінансової підтримки, на їх прохання, у збиранні і наданні інформації відповідно до цієї статті, а також у визначенні технічних і фінансових потреб, пов'язаних із запропонованими проектами і заходами по реагуванню відповідно до статті 4. Така підтримка може надаватися, у міру необхідності іншими Сторонами, компетентними

міжнародними організаціями і секретаріатом.

8. Будь-яка група Сторін може, відповідно до керівних принципів, прийнятих Конференцією Сторін, і при попередньому повідомленні Конференції Сторін, подавати спільне повідомлення про виконання їх зобов'язань по даній статті за умови, що таке повідомлення містить у собі інформацію про виконання кожною із цих Сторін своїх власних зобов'язань згідно з Конвенцією.

9. Інформація, одержана секретаріатом і означена Стороною як конфіденційна відповідно до критеріїв, які підлягають установленню Конференцією Сторін, узагальнюється секретаріатом з метою забезпечення її конфіденційності до надання її будь-якому органу, який бере участь у передаванні та розгляданні інформації.

10. Згідно з положеннями пункту 9 вище і без нанесення шкоди у спроможності будь-якої Сторони оприлюднити своє повідомлення у будь-який час секретаріат оприлюднить повідомлення Сторін у відповідності з даною статтею у момент їх подання Конференції Сторін.

Стаття 13

Вирішення питань, які стосуються здійснення

Конференція Сторін на своїй першій сесії розглядає питання про організацію багатостороннього консультативного процесу, який надається у розпорядження Сторін на їх прохання для вирішення питань, що стосуються здійснення Конвенції.

Стаття 14

Урегулювання суперечок

1. У випадку виникнення суперечок між двома або більшим числом Сторін щодо тлумачення або застосування Конвенції зацікавлені Сторони прагнуть до врегулювання суперечок шляхом переговорів або будь-якими іншими мирними засобами за їх вибором.

2. При ратифікації, прийнятті, ухваленні Конвенції або приєднанні до неї чи у будь-який час після цього Сторона, яка не є регіональною організацією економічної інтеграції, може подати Депозитарію заяву у письмовій формі про те, що у будь-якій суперечці щодо тлумачення або застосування Конвенції вона визнає як обов'язкову умову *ipso facto* і без спеціальної згоди щодо будь-якої Сторони, яка взяла на себе таке ж зобов'язання:

а) передачу суперечки у Міжнародний Суд і/або;

б) арбітражний розгляд відповідно до процедур, які підлягають прийняттю Конференцією Сторін, за можливістю у найкоротші строки, у додатку, що стосується арбітражу.

Сторона, яка є регіональною організацією економічної інтеграції, може зробити заяву аналогічного характеру щодо арбітражного розгляду у відповідності з процедурами, згаданими у підпункті б) вище.

3. Заява, зроблена у відповідності з пунктом 2 вище, має силу до закінчення строку її дії відповідно до умов цієї заяви або до закінчення трьох місяців після того, як письмове повідомлення про її відкликання було здане на зберігання Депозитарію.

4. Нова заява, повідомлення про відкликання або закінчення строку дії заяви ніяким чином не стосуються справ, які перебувають на розгляді у Міжнародному Суді або арбітражному суді, якщо Сторони у суперечці не домовляться про інше.

5. За умови дії пункту 2 вище, якщо після закінчення дванадцяти місяців після повідомлення однією Стороною іншій Стороні про те, що між ними виникла суперечка, зацікавлені Сторони не змогли урегулювати свої суперечки за допомогою заходів, згаданих у пункті 1 вище, ця суперечка передається на прохання будь-якої із Сторін у цій суперечці на процедуру примирення.

6. Примирювальна комісія утворюється на прохання однієї із Сторін, які беруть участь у суперечці. Комісія складається із рівної кількості членів, призначених кожною зацікавленою Стороною, і голови, обраного спільно членами, призначеними кожною із Сторін. Комісія ухвалює

рекомендаційне рішення,

Стаття 15 **Поправка до Конвенції**

1. Будь-яка Сторона може пропонувати поправки до Конвенції.
2. Поправки до Конвенції приймаються черговою сесією Конференції Сторін. Секретаріат передає Сторонам текст будь-якої запропонованої поправки до Конвенції не менше ніж за шість місяців до початку засідання, на якому вона пропонується для прийняття. Секретаріат передає також текст запропонованих поправок Сторонам, які підписали Конвенцію, і, для інформації, Депозитарію.
3. Сторони роблять усе можливе для досягнення згоди у будь-якій запропонованій поправці до Конвенції на основі консенсусу. Якщо всі зусилля, спрямовані на досягнення консенсусу, були вичерпані і згоди не було досягнуто, то поправка, як остання міра, приймається більшістю у три четверті голосів присутніх і тих, що беруть участь у голосуванні на даному засіданні Сторін. Секретаріат передає текст прийнятої поправки Депозитарію, який перепроводжує його усім Сторонам для прийняття.
4. Документи щодо прийняття поправки здаються на зберігання Депозитарію. Поправка, прийнята відповідно до пункту 3 вище, набирає чинності для тих Сторін, які прийняли її на дев'яностий день від дня одержання Депозитарієм документа про прийняття меншою мірою від трьох четвертих Сторін Конвенції.
5. Поправка набирає чинності для будь-якої іншої Сторони на дев'яностий день після дати передачі даною Стороною на зберігання Депозитарію її документа про прийняття вказаної поправки.
6. Для цілей цієї статті термін “присутні і Сторони, що беруть участь у голосуванні”, означає Сторони, які були присутні і які проголосували “за” або “проти”.

Стаття 16

Прийняття додатків до Конвенції і внесення до них поправок

1. Додаток до Конвенції є її невід'ємною частиною, і, якщо прямо не передбачається інше, посилання на Конвенцію являє собою у той час посилання на будь-який додаток до неї. Без шкоди для положень статті 14, пункти 2b і 7, такі додатки обмежуються переліками, формами або будь-якими іншими матеріалами описового характеру, які стосуються наукових, технічних, процедурних або адміністративних питань.
2. Додатки до Конвенції пропонуються і приймаються відповідно до процедур, встановлених у статті 15, пункти 2, 3 і 4.
3. Додаток, який був прийнятий відповідно до пункту 2 вище, набирає чинності для всіх Сторін Конвенції через шість місяців після дати відправлення Депозитарієм повідомлення таким Сторонам про прийняття даного додатка, за винятком тих Сторін, які протягом цього періоду повідомили Депозитарію в письмовій формі про своє неприйняття даного додатка. Додаток набирає чинності для Сторін, які анулюють своє повідомлення про неприйняття на дев'яностий день після дати одержання Депозитарієм сповіщення про анулювання такого повідомлення.
4. Пропозиція, прийняття і набрання чинності поправок до додатків до Конвенції регулюються тією ж процедурою, що і пропозиція, прийняття і набрання чинності додатків до Конвенції у відповідності з пунктами 2 і 3 вище.
5. Якщо прийняття додатка або поправки до додатка пов'язане із внесенням поправки до Конвенції, то такий додаток або поправка до додатка не набирає чинності до того часу, поки не набере чинності поправка до Конвенції.

Стаття 17

Протоколи

1. Конфедерація Сторін може бути на будь-якій черговій сесії приймати протоколи до Конвенції.
2. Секретаріат передає Сторонам текст будь-якого запропонованого протоколу щонайменше за шість місяців до початку такої сесії.
3. Умови набрання чинності будь-якого протоколу встановлюються у цьому документі.
4. Тільки Сторони Конвенції можуть бути Сторонами протоколу.
5. Рішення у відповідності з будь-яким протоколом приймаються лише Сторонами відповідного протоколу.

Стаття 18

Право голосу

1. За винятком випадків, передбачених пунктом 2 нижче, кожна Сторона Конвенції має один голос.
2. Регіональні організації економічної інтеграції беруть участь у голосуванні по питаннях, які входять до їх компетенції, з числом голосів, що дорівнюють числу їх держав-членів, які є Сторонами Конвенції. Така організація не має права голосу, якщо своїм правом користується будь-яка із її держав-членів, і навпаки.

Стаття 19

Депозитарій

Функції Депозитарію Конвенції і протоколів, прийнятих у відповідності до статті 17, виконує Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 20

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання державами-членами Організації Об'єднаних Націй або будь-якої її спеціалізованої установи або державами-учасниками Статуту Міжнародного Суду і регіональними організаціями економічної інтеграції у Ріо-де-Жанейро під час проведення Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища і розвитку, а згодом у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку з 20 червня 1992 року по 19 червня 1993 року.

Стаття 21

Тимчасові механізми

1. Секретаріатські функції, згадані у статті 8, будуть здійснюватися на тимчасовій основі секретаріатом, заснованим Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй, її резолюцією 45/212 від 21 грудня 1990 року, до закінчення першої сесії Конференції Сторін.
2. Голова тимчасового секретаріату, згаданого у пункті 1 вище, буде здійснювати тісне співробітництво з Міжурядовою групою з питань зміни клімату для забезпечення того, щоб Група могла задовольнити потреби у об'єктивних наукових і технічних консультаціях. Можуть також проводитися консультації з іншими відповідними науковими органами.
3. Глобальний екологічний фонд Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй, Програми Організації Об'єднаних Націй питань навколишнього середовища і Міжнародного банку реконструкції і розвитку є міжнародним органом, на який на тимчасовій основі покладається управління фінансовим механізмом, згаданим у статті 11. У зв'язку з цим для виконання вимог статті 11 структура Глобального екологічного фонду повинна бути належним чином змінена, а його членський склад – мати універсальний характер.

Стаття 22

Ратифікація, прийняття ухвалення або приєднання

1. Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю, ухваленню або приєднанню державами і

регіональними організаціями економічної інтеграції. Вона відкривається для приєднання на наступний день після дня, у який Конвенція закривається для підписання. Документи про ратифікацію, прийняття, ухвалення або приєднання здаються на зберігання Депозитарію.

2. Будь-яка регіональна організація економічної інтеграції, яка стає Стороною Конвенції, але при цьому жодна з її держав-членів не є Стороною, виконує усі зобов'язання, що випливають з Конвенції. У випадку, коли одна або більше держав-членів таких організацій є Сторонами Конвенції, ця організація та її держави-члени приймають рішення щодо їх відповідних обов'язків по виконанню своїх зобов'язань, які випливають з Конвенції. У таких випадках ця організація і держави-члени не можуть паралельно здійснювати права, які випливають із Конвенції.

3. У своїх документах про ратифікацію, прийняття, ухвалення або приєднання регіональні організації економічної інтеграції заявляють про межу своєї компетенції у питаннях, які регулюються Конвенцією. Ці організації також інформують Депозитарія, який у свою чергу інформує Сторони про будь-яку істотну зміну межі своєї Компетенції.

Стаття 23

Набрання чинності

1. Конвенція набирає чинності на дев'яностий день після передачі на зберігання п'ятдесятого документа про ратифікацію, прийняття, ухвалення або приєднання.

2. Для кожної держави або регіональної організації економічної інтеграції, яка ратифікує, приймає або ухвалює Конвенцію чи приєднується до неї після передачі на зберігання п'ятдесятого документа про ратифікацію, прийняття, ухвалення або приєднання, Конвенція набирає чинності на дев'яностий день після дати передачі на зберігання такою державою або такою регіональною організацією економічної інтеграції свого документа про ратифікацію, прийняття, ухвалення чи приєднання.

3. Для цілей пунктів 1 і 2 вище жоден документ, зданий на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не розглядається як додатковий до документів, зданих на зберігання державами-членами цієї організації.

Стаття 24

Застереження

Ніякі застереження до Конвенції не допускаються.

Стаття 25

Вихід

1. У будь-який час після закінчення трьох років від дати набрання чинності Конвенцією для тієї або іншої Сторони ця Сторона може вийти із Конвенції, надіславши письмове повідомлення Депозитарію.

2. Будь-який такий вихід набирає чинності після закінчення одного року від дати одержання Депозитарієм повідомлення про вихід або у такий пізніший строк, який може бути вказаний у повідомленні про вихід.

3. Будь-яка Сторона, яка виходить із Конвенції, вважається також за таку, що вийшла з будь-якого протоколу, Стороною якого вона є.

Стаття 26

Автентичні тексти

Оригінал цієї Конвенції, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською і французькою мовами є однаково автентичними, здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на це уповноважені, підписали цю Конвенцію.

Здійснено у Нью-Йорку дев'ятого дня травня місяця тисяча дев'ятсот дев'яносто другого року.

Додаток I

Австралія
Австрія
Білорусь а)
Бельгія
Болгарія а)
Угорщина а)
Німеччина
Греція
Данія
Європейське співтовариство
Ірландія
Ісландія
Іспанія
Італія
Канада
Латвія а)
Литва а)
Люксембург
Нідерланди
Нова Зеландія
Норвегія
Польща а)
Португалія
Російська Федерація а)
Румунія а)
Об'єднане Королівство Великобританії і Північної Ірландії
Сполучені Штати Америки
Туреччина
Україна а)
Фінляндія
Франція
Чехословаччина а)
Швейцарія
Швеція
Естонія а)
Японія

а) країни, в яких відбувається процес переходу до ринкової економіки.

Додаток II

Австралія
Австрія
Бельгія
Німеччина
Греція
Данія
Європейське співтовариство

Ірландія
Ісландія
Іспанія
Італія
Канада
Люксембург
Нідерланди
Нова Зеландія
Норвегія
Португалія
Об'єднане Королівство Великої Британії і Північної Ірландії
Сполучені Штати Америки
Туреччина
Фінляндія
Франція
Швейцарія
Швеція
Японія

Додаток II до доповіді комітету

Резолюція, прийнята міжурядовим комітетом по проведенню переговорів про Рамкову конвенцію про зміну клімату INC/1992/1.

Тимчасові механізми

Міжурядовий комітет по проведенню переговорів про Рамкову конвенцію про зміну клімату,

– узгодивши та прийнявши текст Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату,

– вважаючи за необхідне проведення підготовчих заходів для найшвидшого і ефективного застосування Конвенції відразу ж після набрання нею чинності,

– вважаючи далі, що у рамках тимчасових механізмів у процесі переговорів вкрай важливо залучити всіх, хто бере участь у роботі Комітету,

– посилаючись на резолюцію Генеральної Асамблеї 45/212 від 21 грудня 1990 року і 46/169 від 19 грудня 1991 року,

1. закликає усі держави і регіональні організації економічної інтеграції, які мають на це право, підписати Конвенцію у ході Конференції Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро або згодом, коли виникне така можливість, а потім ратифікувати, прийняти або ухвалити Конвенцію або приєднатися до неї;

2. просить Генерального секретаря вжити необхідних заходів для скликання сесії Комітету у відповідності з пунктом 4 резолюції 46/169 Генеральної Асамблеї для підготовки до першої сесії Конференції Сторін, як це вказано у Конвенції;

3. просить далі Генерального секретаря винести рекомендації Генеральній Асамблеї на її сорок сьомій сесії щодо організації наступних сесій Комітету до набрання чинності Конвенцією;

4. пропонує Генеральному секретареві включити до своєї доповіді Генеральній Асамблеї, одержаної у пунктах 4 і 9 резолюції 46/169, пропозиції, які дозволили б секретаріату, заснованому відповідно до резолюції 45/212, продовжувати свою діяльність до призначення Конференцією Сторін секретаріату Конвенції;

5. закликає уряди і організації роботи добровільні внески у небюджетні фонди, засновані у відповідності з резолюцією 45/212 Генеральної Асамблеї, для того, щоб зробити внесок у

покриття витрат, пов'язаних з тимчасовими механізмами, і забезпечити, щоб країни, які розвиваються, зокрема найменш розвинуті країни і малі острівні країни, що розвиваються, а також країни, які розвиваються і потерпіли від посух і опустелювання, повною мірою і ефективно брали участь у всіх сесіях Комітету;

б. пропонує державам і регіональним організаціям економічної інтеграції, які мають право підписати Конвенцію, передати, за можливістю у найкоротші строки, керівнику секретаріату інформацію про заходи, які вживаються у відповідності з положеннями Конвенції до набрання нею чинності.

КІОТСЬКИЙ ПРОТОКОЛ ДО РАМКОВОЇ КОНВЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРО ЗМІНУ КЛІМАТУ*

Киото, 11 грудня 1997 року

Сторони цього Протоколу,
будучи Сторонами Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату,
далі – “Конвенція”,
з метою досягнення кінцевої мети Конвенції, як вона викладена у її статті 2,
посилаючись на положення Конвенції,
керуючись статтею 3 Конвенції,
відповідно до Берлінського мандату, прийнятого в рішенні I/СР.1 Конференції Сторін
Конвенції на її першій сесії,
домовились про таке:

Стаття 1

Для цілей цього Протоколу використовуються визначення, які містяться у статті 1 Конвенції. Крім цього:

1. “Конференція Сторін” означає Конференцію Сторін цієї Конвенції.
2. “Конвенція” означає Рамкову конвенцію Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, прийняту в Нью-Йорку 9 травня 1992 року.
3. “Міжурядова група експертів з питань зміни клімату” означає Міжурядову групу експертів з питань зміни клімату, засновану спільно Всесвітньою метеорологічною організацією та Програмою Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища в 1998 році.
4. “Монреальський протокол” означає Монреальський протокол про речовини, які руйнують озоновий шар, прийнятий у Монреалі 16 вересня 1987 року, з внесеними до нього змінами та доповненнями.
5. “Сторони, які присутні та беруть участь у голосуванні” означають Сторони, які присутні та голосують “за” або “проти”.
6. “Сторона” означає, якщо контекст не визначає інше, Сторону цього Протоколу.
7. “Сторона, зазначена у Додатку І” означає Сторону, яка зазначена у Додатку І до цієї Конвенції з можливими змінами та доповненнями, або Сторону, яка надала повідомлення згідно з пунктом 2 г) статті 4 Конвенції.

Стаття 2

1. Кожна зі Сторін, зазначених у Додатку І, при виконанні своїх визначених зобов'язань щодо кількісних обмежень і скорочень викидів відповідно до статті 3, з метою сприяння сталому розвитку:

- а) здійснює та/або продовжує розробляти відповідно до своїх національних умов такі

* Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801#Text (дата звернення : 02.05.2021)

політику та заходи, як:

I) підвищення ефективності використання енергії у відповідних секторах національної економіки;

II) охорона та поліпшення якості поглиначів і накопичувачів парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, з урахуванням своїх зобов'язань за відповідними міжнародними природоохоронними угодами; сприяння поширенню раціональних методів ведення лісового господарства, лісонасадження та лісооновлення на стабільній основі;

III) заохочення форм сталого та раціонального ведення сільського господарства у контексті урахування особливостей зміни клімату;

IV) проведення досліджень, розробка, сприяння широкому використанню та впровадженню нових і відновлюваних видів енергії, технологій поглинання двоокису вуглецю та передових сучасних екологічно безпечних технологій;

V) поступове скорочення або усунення ринкових диспропорцій, фіскальних стимулів, звільнення від податків та мита і субсидій, що суперечать цілям Конвенції, в усіх галузях, які є джерелами викидів парникових газів, і застосування ринкових механізмів;

VI) заохочення належних реформ у відповідних галузях з метою сприяння реалізації політики та заходів обмеження або скорочення викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом;

VII) заходи з обмеження та/або скорочення викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом, у транспортній галузі;

VIII) обмеження та/або скорочення викидів метану шляхом рекуперації та його повторного використання у процесі видалення відходів, а також у виробництві, транспортуванні та розподілі енергії;

b) співробітничатиме з іншими такими Сторонами з метою підвищення індивідуальної та сукупної ефективності їхньої політики та заходів, які вживаються згідно з цією статтею, відповідно до пункту 2 е) і) статті 4 Конвенції. З цією метою Сторони здійснюють заходи для обміну своїм досвідом та інформацією щодо таких заходів і політики, включаючи розробку методик підвищення їхньої сумісності, прозорості та ефективності. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії або згодом, як тільки це буде практично можливо, розгляне шляхи сприяння такому співробітництву з урахуванням всієї відповідної інформації.

2. Сторони, зазначені у Додатку I, прагнуть обмеження або скорочення викидів парникових газів, які не регулюються Монреальським протоколом та є результатом використання авіаційного пального та мазуту під час повітряних і морських перевезень, діючи відповідно через Міжнародну організацію цивільної авіації та Міжнародну морську організацію.

3. Сторони, зазначені у Додатку I, прагнуть здійснювати політику і вживати заходів відповідно до цієї статті таким чином, щоб звести до мінімуму несприятливі наслідки, у тому числі несприятливі наслідки зміни клімату, впливу на міжнародну торгівлю, а також соціальні, екологічні та економічні наслідки для інших Сторін, особливо для Сторін, які є країнами, що розвиваються, і зокрема для тих, що зазначені у пунктах 8 і 9 статті 4 Конвенції, з урахуванням статті 3 Конвенції. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, може також вживати надалі інших заходів, які можуть бути необхідними, з метою сприяння виконанню положень цього пункту.

4. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, якщо вона, з урахуванням особливостей національних умов і потенціальних наслідків, прийме рішення про доцільність координації будь-яких заходів і політики, передбачених пунктом 1 а) вище, розглядає шляхи та засоби налагодження координації таких заходів і політики.

Стаття 3

1. Сторони, зазначені у Додатку I, окремо або разом забезпечують умови для того, щоб їхні сукупні антропогенні викиди парникових газів, перелічених у Додатку А, в еквіваленті двоокису вуглецю не перевищували встановлених для них кількісних показників, визначених з урахуванням встановлених для них зобов'язань з кількісного обмеження та скорочення викидів, визначених у Додатку В, і відповідно до положень цієї статті, з метою скорочення їхніх сукупних викидів таких газів принаймні на п'ять відсотків порівняно з базовим рівнем 1990 року за період дії зобов'язань з 2008 по 2012 роки.

2. Кожна зі Сторін, зазначених у Додатку I, до 2005 року повинна досягти суттєвого прогресу у виконанні своїх зобов'язань за цим Протоколом.

3. Для виконання кожною Стороною, зазначеною у Додатку I, зобов'язань за цією статтею використовуються чисті зміни у кількості викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів, які є прямим результатом діяльності людини у сфері змін землекористування і в лісовому господарстві, яка обмежується, починаючи з 1990 року, лісонасадженням, лісооновленням та збезлісненням, які розглядаються як такі, що можуть бути перевірені за змінами накопичення вуглецю у кожний період дії зобов'язань. Доповіді та звіти про пов'язані з цими видами діяльності викиди з джерел і абсорбції поглиначами парникових газів надаються у прозорому вигляді, що можуть бути перевірені, і розглядаються згідно зі статтями 7 і 8.

4. До першої сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, кожна Сторона, зазначена у Додатку I, надає на розгляд Допоміжного органу з наукових і технологічних консультацій дані для визначення її рівня накопичення вуглецю у 1990 році і для проведення оцінки змін у її накопиченні вуглецю у наступних роках. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії або згодом, як тільки це буде практично можливо, приймає рішення щодо умов, правил і керівних принципів стосовно того, яким чином і які інші види людської діяльності, пов'язані зі зміною викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів у категоріях сільськогосподарських угідь, змін у землекористуванні лісовому господарстві, додаються до кількісних показників, визначених для Сторін, зазначених у Додатку I, або віднімаються від них з урахуванням невизначеностей, прозорості доповідей, можливості їхньої перевірки, методологічної роботи Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату, рекомендацій, що надаються Допоміжним органом з наукових і технологічних консультацій згідно зі статтею 5, і рішень Конференції Сторін. Таке рішення застосовується протягом другого та наступних періодів дії зобов'язань. Сторона може вирішувати, чи застосовувати таке рішення про ці додаткові види людської діяльності протягом свого першого періоду дії зобов'язань за умови, що такі види діяльності мали місце, починаючи з 1990 року.

5. Сторони, які зазначені у Додатку I і знаходяться у процесі переходу до ринкової економіки, для яких базовий рік або період був установлений згідно з рішенням 9/CP.2 другої сесії Конференції Сторін Конвенції, використовують цей базовий рік або період для виконання своїх зобов'язань за цією статтею. Будь-яка інша Сторона, яка зазначена у Додатку I, знаходиться у процесі переходу до ринкової економіки і ще не представила своє перше офіційне національне повідомлення згідно зі статтею 12 Конвенції, може також повідомити Конференцію Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, про те, що для виконання своїх зобов'язань за цією статтею вона має намір використовувати як базовий рік або період не 1990-й, а будь-який інший рік. Рішення про прийнятність такого повідомлення виноситься Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу.

6. З урахуванням пункту 6 статті 4 Конвенції Сторонам, зазначеним у Додатку I, які знаходяться у процесі переходу до ринкової економіки, у ході виконання ними своїх зобов'язань за цим Протоколом, крім передбачених цією статтею, Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, надаватиме певний ступінь гнучкості.

7. Протягом першого періоду дії визначених зобов'язань щодо кількісних обмежень і скорочення викидів з 2008 по 2012 роки для кожної Сторони, зазначеної у Додатку І, встановлений кількісний показник дорівнює зафіксованій для неї у Додатку В відсотковій частці її чистих сукупних антропогенних викидів парникових газів, перелічених у Додатку А, в еквіваленті двоокису вуглецю за 1990 рік або за базовий рік або період, визначений згідно з пунктом 5 вище, помноженій на коефіцієнт п'ять. Ті Сторони, зазначені у Додатку І, для яких зміни у землекористуванні й лісовому господарстві у 1990 році були чистими джерелами викидів парникових газів, для розрахунку визначених для них кількісних показників включають до своїх викидів за базовий 1990 рік або базовий період сукупні антропогенні викиди в еквіваленті двоокису вуглецю за винятком абсорбції викидів поглиначами за 1990 рік в результаті зміни землекористування.

8. Кожна Сторона, зазначена у Додатку І, для розрахунків, згаданих у пункті 7 вище, для таких речовин, як воднефторвуглеці, перофторвуглеці, гексафторид сірки, може взяти 1995 рік за базовий.

9. Зобов'язання на наступні періоди для Сторін, зазначених у Додатку І, встановлюються у вигляді змін та доповнень до Додатку В до цього Протоколу, які приймаються відповідно до положень пункту 7 статті 21. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, починає розгляд таких зобов'язань принаймні за сім років до закінчення першого періоду дії зобов'язань, згаданих у пункті 7 вище.

10. Будь-які величини зменшення викидів або будь-яка частина встановленої кількості викидів, що їх одна Сторона отримує від іншої Сторони згідно з положеннями статті 6 або статті 17, додаються до встановленої кількості Сторони, що набуває.

11. Будь-які величини зменшення викидів або будь-яка частина встановленої кількості викидів, котрі одна Сторона передає іншій Стороні згідно з положеннями статті 6 або статті 17, віднімаються від встановленої кількості Сторони, що передає.

12. Будь-які офіційно оформлені величини скорочення викидів, що їх одна Сторона отримує від іншої Сторони згідно з положеннями статті 12, додаються до встановленої кількості Сторони, що набуває.

13. Якщо кількість викидів Сторони, зазначеної у Додатку І, за будь-який період дії зобов'язань буде меншою за кількість, встановлену для неї згідно з цією статтею, тоді така різниця на прохання цієї Сторони додається до кількості, встановленої для цієї Сторони на наступний період дії зобов'язань.

14. Кожна Сторона, зазначена у Додатку І, прагне виконати зобов'язання, згадані у пункті 1 вище, таким чином, щоб звести до мінімуму несприятливі соціальні, екологічні та економічні наслідки для Сторін, які є країнами, що розвиваються, особливо Сторін, зазначених у пунктах 8 і 9 статті 4 Конвенції. Згідно з відповідними рішеннями Конференції Сторін щодо виконання цих пунктів, Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії розглядатиме, до яких дій необхідно вдатися для того, щоб звести до мінімуму несприятливі наслідки зміни клімату і/або наслідки від вжитих заходів реагування для Сторін, зазначених у вищезгаданих пунктах. Питання, які розглядатимуться, також включатимуть фінансування, страхування та передачі технологій.

Стаття 4

1. Будь-які Сторони, зазначені у Додатку І, які досягли угоди щодо спільного виконання ними своїх зобов'язань за статтею 3, вважаються такими, що виконали такі зобов'язання за умови, що їх спільні сумарні антропогенні викиди парникових газів, згаданих у Додатку А, в еквіваленті двоокису вуглецю не перевищують їхніх встановлених кількісних показників, розрахованих виходячи з визначених зобов'язань щодо кількісних обмежень і скорочення викидів, зафіксованих у Додатку В, і відповідно до положень статті 3. Відповідний рівень викидів,

призначений для кожної зі Сторін такої угоди, визначається цією угодою.

2. Сторони будь-якої такої угоди повідомляють секретаріат про її умови у день здачі на зберігання своїх ратифікаційних грамот або документів про прийняття, схвалення цього Протоколу або приєднання до нього. Секретаріат у свою чергу інформує Сторони і держави, які підписали Конвенцію, про умови цієї угоди.

3. Будь-яка угода залишається чинною на період дії зобов'язань згідно з пунктом 7 статті 3.

4. Якщо Сторони, які діють спільно, роблять це в рамках будь-якої регіональної організації економічної інтеграції та спільно з нею, тоді жодні зміни у складі цієї організації після прийняття цього Протоколу не впливатимуть на чинні зобов'язання за цим Протоколом. Будь-яка зміна у складі організації застосовується лише відносно тих зобов'язань за статтею 3, які були прийняті після таких змін.

5. У разі, якщо Сторони такої угоди не досягли свого спільного сумарного рівня скорочень викидів, кожна зі Сторін угоди несе відповідальність за свій власний рівень викидів, визначений цією угодою.

6. Якщо Сторони, які діють спільно, роблять це в рамках будь-якої регіональної організації економічної інтеграції, яка сама є Стороною цього Протоколу, та діє спільно з нею, у такому разі кожна держава-член цієї регіональної організації економічної інтеграції як окремо, так і разом з регіональною організацією економічної інтеграції, яка діє відповідно до статті 24, у разі досягнення спільного сумарного рівня скорочень викидів несе відповідальність за свій рівень викидів, який повідомляється відповідно до цієї статті.

Стаття 5

1. Кожна Сторона, зазначена у Додатку I, створює не пізніше ніж за один рік до початку першого періоду дії зобов'язань національну систему оцінки антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом. Керівні принципи для таких національних систем, які включають методології, згадані у пункті 2 нижче, затверджуються Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, під час її першої сесії.

2. Методологіями оцінки антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, є методології, прийняті Міжурядовою групою експертів з питань зміни клімату і схвалені Конференцією Сторін на її третій сесії. У випадках, коли такі методології не використовуються, вносяться належні корективи відповідно до методологій, схвалених Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на її першій сесії. На основі роботи, зокрема, Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату та консультацій, що надаються Допоміжним органом з наукових і технологічних консультацій, Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, проводить регулярний огляд таких методологій та корективів, а у разі необхідності – їхній перегляд, у повній мірі беручи до уваги будь-які відповідні рішення Конференції Сторін. Будь-який перегляд методологій або корективів здійснюється виключно з метою оцінки виконання зобов'язань за статтею 3 відносно будь-якого періоду дії зобов'язань, прийнятих після згаданого перегляду.

3. Потенціалами глобального потепління, що використовуються для перерахунку в еквівалент двоокису вуглецю антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами всіх парникових газів, згаданих у Додатку А, є потенціали, прийняті Міжурядовою групою експертів з питань зміни клімату та схвалені Конференцією Сторін на її третій сесії. На основі роботи, зокрема, Міжурядової групи експертів з питань зміни клімату та консультацій, що надаються Допоміжним органом з наукових і технічних консультацій, Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, проводить регулярний огляд величин потенціалу глобального потепління кожного такого парникового газу, а у разі необхідності – їхній перегляд, у повній мірі

беручи до уваги будь-які відповідні рішення Конференції Сторін. Будь-який перегляд величин того або іншого потенціалу глобального потепління здійснюється виключно з метою оцінки виконання зобов'язань за статтею 3 відносно будь-якого періоду дії зобов'язань, прийнятих після згаданого перегляду.

Стаття 6

1. З метою виконання своїх зобов'язань за статтею 3 будь-яка Сторона, зазначена у Додатку I, може передавати будь-якій іншій такій Стороні або отримувати від неї одиниці величин скорочення викидів, визначених у результаті проектів, спрямованих на скорочення антропогенних викидів із джерел або на збільшення абсорбції поглиначами парникових газів у будь-якому секторі економіки за умови, що:

- a) будь-який такий проект схвалений Сторонами-учасницями;
- b) будь-який такий проект передбачає скорочення викидів із джерел або збільшення абсорбції поглиначами на додаток до того, яке могло бути досягнуте в іншому випадку;
- c) вона не отримує жодних одиниць скорочення викидів, якщо вона не дотримується своїх зобов'язань за статтями 5 і 7; а також
- d) отримання одиниць скорочення викидів є додатковим до внутрішніх заходів для цілей виконання зобов'язань за статтею 3.

2. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, може на своїй першій сесії або згодом, як тільки це буде практично можливо, також розробити керівні принципи для виконання цієї статті, у тому числі і для перевірки подання доповідей.

3. Сторона, зазначена у Додатку I, може уповноважувати юридичних осіб, під її відповідальність, брати участь у діях, які призводять до накопичення, передачі або отримання одиниць скорочення викидів відповідно до цієї статті.

4. Якщо згідно з відповідними положеннями статті 8 постає питання щодо виконання якоюсь зі Сторін, зазначених у Додатку I, вимог, згаданих у цій статті, процес передачі та отримання одиниць скорочення викидів може продовжуватися після того, як таке питання постане, за умови, що такі одиниці не можуть бути використані жодною Стороною для виконання її зобов'язань за статтею 3 доти, доки не буде вирішене питання про дотримання вимог.

Стаття 7

1. Кожна Сторона, зазначена у Додатку I, заносить до свого щорічного кадастру антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, необхідну додаткову інформацію, яка надається згідно з відповідними рішеннями Конференції Сторін, з метою забезпечення виконання вимог статті 3, що регламентується пунктом 4 нижче.

2. Кожна Сторона, зазначена у Додатку I, включає до свого національного повідомлення, яке надається відповідно до статті 12 Конвенції, додаткову інформацію, що визначається відповідно до пункту 4 нижче і є необхідною для того, щоб підтвердити виконання своїх зобов'язань за цим Протоколом.

3. Кожна Сторона, зазначена у Додатку I, щорічно надає інформацію, яка вимагається згідно з пунктом 1 вище, починаючи з першого кадастру, який необхідно надати згідно з Конвенцією за перший рік строку дії зобов'язань після набуття чинності цим Протоколом для цієї Сторони. Кожна така Сторона надає інформацію, яка вимагається згідно з пунктом 2 вище, як частину свого першого національного повідомлення, надання якого вимагається згідно з Конвенцією після набуття чинності цим Протоколом для цієї Сторони і після прийняття керівних принципів, як це передбачено пунктом 4 нижче. Періодичність наступного подання інформації, яка вимагається згідно з цією статтею, визначається Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, з урахуванням будь-якого графіка надання національних повідомлень, прийнятого Конференцією Сторін.

4. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, приймає на своїй першій сесії, а після цього періодично переглядає керівні принципи для підготовки інформації, яка вимагається згідно з цією статтею, з урахуванням прийнятих Конференцією Сторін керівних принципів, необхідних для підготовки національних повідомлень Сторонами, зазначеними у Додатку I. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, також до початку першого періоду дії зобов'язань приймає рішення щодо порядку ведення обліку встановлених кількісних величин.

Стаття 8

1. Інформація, яка надається відповідно до статті 7 кожною Стороною, зазначеною у Додатку I, вивчається групами експертів згідно з відповідними рішеннями Конференції Сторін і керівними принципами, прийнятими з цією самою метою Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, як це передбачено у пункті 4 нижче. Інформація, яка надається згідно з пунктом 1 статті 7 кожною Стороною, зазначеною у Додатку I, розглядається як частина щорічного підбору інформації, обліку кадастрів викидів і встановлених кількісних величин. Крім цього, інформація, яка надається згідно з пунктом 2 статті 7 кожною Стороною, зазначеною у Додатку I, розглядається як частина розгляду повідомлень.

2. Групи експертів координуються секретаріатом і складаються з експертів, відібраних з числа кандидатів, призначених Сторонами Конвенції, та, у разі необхідності, – міжурядовими організаціями, відповідно до керівних вказівок, прийнятих з цією метою Конференцією Сторін.

3. У рамках процесу розгляду проводиться ретельна та всебічна технічна оцінка всіх аспектів виконання цього Протоколу тією або іншою Стороною. Групи експертів складають доповідь для Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, де вони наводять оцінку виконання Стороною її зобов'язань та виявляють будь-які потенційні проблеми та фактори, здатні впливати на виконання зобов'язань. Такі доповіді направляються секретаріатом всім Сторонам Конвенції. Секретаріат складає перелік питань щодо виконання, які були наведені у таких доповідях, для подальшого розгляду Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу.

4. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, приймає на своїй першій сесії, а після цього періодично переглядає керівні принципи вивчення ходу виконання цього Протоколу групами експертів з урахуванням відповідних рішень Конференції Сторін.

5. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, за підтримки Допоміжного органу з питань виконання і, залежно від обставин, Допоміжного органу з наукових і технологічних консультацій розглядає:

а) інформацію, яку надають Сторони відповідно до статті 7, і доповіді експертів про її вивчення згідно з цією статтею; і

б) ті питання щодо виконання, які були включені секретаріатом до переліку згідно з пунктом 3 вище, а також будь-які питання, підняті Сторонами.

6. Після розгляду інформації, згаданої у пункті 5 вище, Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, приймає рішення з будь-якого питання, вирішення якого необхідне для виконання цього Протоколу.

Стаття 9

1. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, періодично переглядає цей Протокол у світлі найсучаснішої наявної наукової інформації і оцінок зміни клімату та її наслідків, а також відповідної технічної, соціальної та економічної інформації. Такі перегляди узгоджуються з відповідними переглядами в рамках Конвенції, зокрема з переглядами, передбаченими відповідно до пункту 2 d) статті 4 і пункту 2 a) статті 7 Конвенції. На основі таких переглядів Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, вживає відповідних заходів.

2. Перший перегляд здійснюється на другій сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу. Подальші перегляди проводяться регулярно і своєчасно.

Стаття 10

Усі Сторони, беручи до уваги їхню спільну, але диференційовану відповідальність, а також особливості їхніх національних і регіональних пріоритетів, цілей і умов розвитку, без запровадження будь-яких нових зобов'язань для Сторін, не зазначених у Додатку I, проте підтверджуючи існуючі зобов'язання за пунктом 1 статті 4 Конвенції, а також продовжуючи сприяти виконанню цих зобов'язань для досягнення сталого розвитку, з урахуванням пунктів 3, 5 і 7 статті 4 Конвенції:

а) розробляють, коли це доречно і в міру можливостей, економічно ефективні національні та, у відповідних випадках, регіональні програми підвищення якості місцевих показників викидів, інформації про діяльність і/або моделей, які відображають соціально-економічні умови кожної зі Сторін з метою підготовки та періодичного оновлення національних кадастрів антропогенних викидів із джерел і абсорбції поглиначами парникових газів, що не регулюються Монреальським протоколом, використовуючи порівняльні методології, які мають бути схвалені Конференцією Сторін, і відповідно до прийнятих Конференцією Сторін керівних принципів для підготовки національних повідомлень; і

б) розробляють, виконують, публікують і регулярно оновлюють національні і, у відповідних випадках, регіональні програми, які передбачають заходи, спрямовані на пом'якшення наслідків змін клімату та заходи сприяння адекватній адаптації до змін клімату:

I) такі програми, зокрема, стосуються таких секторів, як енергетика, транспорт і промисловість, а також сільського господарства, лісового господарства та організації видалення відходів. Крім цього, процес адаптації до змін клімату можна удосконалити шляхом використання адаптаційних технологій і методів удосконалення територіально-просторового планування;

II) Сторони, зазначені у Додатку I, надають інформацію про діяльність за цим Протоколом, включаючи національні програми, відповідно до статті 7; а інші Сторони прагнуть у відповідних випадках включити до своїх національних повідомлень інформацію про програми, які передбачають заходи, які, на думку відповідної Сторони, здатні сприяти вирішенню проблем, пов'язаних зі зміною клімату та її несприятливими наслідками, включаючи боротьбу зі збільшенням викидів парникових газів, а також підвищення якості поглиначів і збільшення абсорбційних можливостей поглиначів, зміцнення потенціалу та адаптаційні заходи;

с) співробітничать, у поширенні ефективних шляхів розвитку, застосування і поширення, а також вживають всіх необхідних заходів для сприяння, поширення та фінансування, залежно від обставин, передачі або доступу до екологічно безпечних технологій, ноу-хау, практики та процесів, які мають відношення до зміни клімату, особливо для країн, що розвиваються, включаючи розробку політики і програм ефективної передачі екологічно безпечних технологій, які є власністю держави або надбанням суспільства, а також створення сприятливих умов для розвитку приватного сектора в тому, що стосується сприяння та поширення процесу передачі екологічно безпечних технологій і доступу до них;

д) співробітничать у науково-технічних дослідженнях і сприяють підтриманню та розвитку комплексів систематичного спостереження та накопиченню архівних даних для зменшення невизначеностей, пов'язаних з кліматичною системою, несприятливими наслідками зміни клімату, а також економічними та соціальними наслідками різноманітних стратегій реагування; сприяють розвитку та зміцненню внутрішнього потенціалу і можливостей брати участь у міжнародних і міжурядових зусиллях, програмах і мережах у галузі досліджень і систематичного спостереження, беручи до уваги статтю 5 Конвенції;

е) співпрацюють та сприяють на міжнародному рівні, використовуючи, де це доречно, вже існуючі органи, розвитку та виконанню освітніх програм і програм підготовки кадрів, включаючи

зміцнення національного потенціалу, зокрема, людських і організаційних ресурсів і обмін спеціалістами або відрядження співробітників для підготовки експертів у тій чи іншій галузі, особливо для країн, що розвиваються, а також на національному рівні сприяють поширенню поінформованості громадськості і її доступу до джерел інформації про зміну клімату. Прийнятні умови для здійснення цієї діяльності у рамках відповідних органів Конвенції мають бути розроблені з урахуванням статті 6 Конвенції;

f) включають до своїх національних повідомлень інформацію щодо програм і діяльності, які реалізуються на виконання цієї статті згідно з відповідними рішеннями Конференції Сторін; і

g) у процесі виконання зобов'язань за цією статтею, у повній мірі враховують пункт 8 статті 4 Конвенції.

Стаття 11

1. У ході виконання статті 10 Сторони беруть до уваги положення пунктів 4, 5, 7, 8 і 9 статті 4 Конвенції.

2. У контексті виконання пункту 1 статті 4 Конвенції, відповідно до положень пункту 3 статті 4 і статті 11 Конвенції і через орган або органи, на які покладено управління фінансовим механізмом Конвенції, Сторони, які є розвинутими країнами, а також інші Сторони, які вважаються розвиненими, зазначені у Додатку II до Конвенції:

a) надають нові та додаткові фінансові ресурси для покриття всіх погоджених витрат, що їх несуть Сторони, які є країнами, що розвиваються, при досягненні ними прогресу у виконанні їхніх зобов'язань за пунктом 1 а) статті 4 Конвенції, які також згадуються у підпункті а) статті 10; і

b) також надають такі фінансові ресурси, у тому числі для передачі технологій, необхідних Сторонам, які є країнами, що розвиваються, для покриття всіх погоджених додаткових витрат, пов'язаних з досягненням ними прогресу у виконанні зобов'язань за пунктом 1 статті 4 Конвенції, які також згадуються у статті 10 і погоджені між Стороною, яка є країною, що розвивається, і міжнародним органом або органами, згаданими у статті 11 Конвенції, відповідно до згаданої статті.

У ході виконання цих існуючих зобов'язань до уваги береться потреба в адекватному та передбачуваному надходженні коштів, а також важливість належного розподілу навантаження між Сторонами, які є розвинутими країнами. Керівні вказівки для органу або органів, на які покладається управління фінансовим механізмом Конвенції, які містяться у відповідних рішеннях Конференції Сторін, у тому числі тих, які були погоджені до прийняття цього Протоколу, застосовуються з відповідними змінами та доповненнями до положень цього пункту.

3. Сторони, які є розвинутими країнами, та інші Сторони, які вважаються розвинутими, зазначені у Додатку II до Конвенції, можуть також надавати, а Сторони, які є країнами, що розвиваються, отримувати фінансові кошти для виконання статті 10 по двосторонніх, регіональних та інших багатосторонніх каналах.

Стаття 12

1. Цим визначається механізм чистого розвитку.

2. Мета механізму чистого розвитку полягає у наданні допомоги Сторонам, не зазначеним у Додатку I у досягненні ними сталого розвитку і у сприянні досягненню кінцевої мети Конвенції, а також наданні допомоги Сторонам, зазначеним у Додатку I, у забезпеченні дотримання ними визначених зобов'язань щодо кількісного обмеження та скорочення викидів згідно зі статтею 3.

3. У рамках механізму чистого розвитку:

a) Сторони, не зазначені у Додатку I, користуватимуться перевагами від реалізації діяльності за проектами, що мають на меті сертифіковані скорочення викидів; і

b) Сторони, зазначені у Додатку I, можуть використовувати сертифіковані скорочення викидів, досягнуті у результаті такої діяльності за проектами, з метою сприяння виконанню

частини їхніх визначених зобов'язань щодо кількісних обмежень і скорочень викидів згідно зі статтею 3, як це визначено Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу.

4. Механізм чистого розвитку підпорядковується та керується рекомендаціями Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, і контролюється виконавчою радою механізму чистого розвитку.

5. Скорочення викидів у результаті кожного виду діяльності за проектами сертифікуються оперативними органами, які призначаються Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на основі:

- а) добровільної участі, схваленої кожною Стороною-учасницею;
- б) реальних, вимірюваних і довгострокових переваг, пов'язаних із пом'якшенням наслідків зміни клімату; і
- в) скорочення викидів, додатково до будь-яких інших скорочень, які могли б мати місце за відсутності сертифікованого виду діяльності за проектами.

6. Механізм чистого розвитку допомагає в організації фінансування сертифікованих видів діяльності за проектами, якщо необхідно.

7. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії розробляє способи і процедури, спрямовані на забезпечення прозорості, ефективності і підзвітності шляхом незалежної ревізії та перевірки діяльності за проектами.

8. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, забезпечує, щоб частина надходжень від сертифікованих видів діяльності за проектами використовувалась для покриття адміністративних витрат, а також для надання допомоги Сторонам, які є країнами, що розвиваються, і є особливо уразливими для впливу несприятливих наслідків зміни клімату, у покритті витрат, пов'язаних із адаптацією.

9. У механізмі чистого розвитку, у тому числі в діяльності, згаданій у пункті 3 а) вище, і в отриманні сертифікованих скорочень викидів, можуть брати участь приватні особи і/або державні суб'єкти. Така участь відбувається відповідно до будь-яких керівних вказівок, які можуть надходити від виконавчої ради механізму чистого розвитку.

10. Сертифіковані скорочення викидів, які будуть отримані у період з 2000 року до початку першого періоду дії зобов'язань, можуть використовуватися для надання допомоги у забезпеченні виконання зобов'язань у першому періоді дії зобов'язань.

Стаття 13

1. Конференція Сторін, вищий орган Конвенції, є нарадою Сторін цього Протоколу.

2. Сторони Конвенції, які не є Сторонами цього Протоколу, мають право брати участь у роботі будь-якої сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, в якості спостерігачів. Коли Конференція Сторін проводиться як нарада Сторін цього Протоколу, рішення щодо цього Протоколу приймаються лише Сторонами цього Протоколу.

3. Коли Конференція Сторін проводиться як нарада Сторін цього Протоколу, будьякий член Бюро Конференції Сторін, який представляє Сторону Конвенції, яка на той момент не є Стороною цього Протоколу, заміщується додатковим членом, якого обирають Сторони цього Протоколу з числа їхніх представників.

4. Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, регулярно переглядає виконання положень цього Протоколу та у рамках свого мандату приймає рішення, необхідні для сприяння його ефективній реалізації. Вона виконує функції, покладені на неї відповідно до цього Протоколу, і:

- а) дає оцінку на основі всієї інформації, наданої їй відповідно до положень цього Протоколу, процесу виконання цього Протоколу Сторонами, загальній ефективності заходів, вжитих з метою виконання цього Протоколу, зокрема їхніх екологічних, економічних і соціальних наслідків, а також їхньому сукупному впливу і ступеню прогресу у досягненні мети

Конвенції;

б) проводить періодичні перевірки зобов'язань Сторін за цим Протоколом, належним чином враховуючи будь-які перегляди, які вимагаються згідно з пунктом 2 d) статті 4 і пунктом 2 статті 7 Конвенції, заради досягнення мети Конвенції, досвід, накопичений при її виконанні, і результати еволюції наукових і технічних знань, і у зв'язку з цим розглядає та приймає регулярні доповіді про виконання цього Протоколу;

в) та сприяє процесу обміну інформацією щодо заходів, вжитих Сторонами для вирішення проблем, пов'язаних зі зміною клімату та її несприятливими наслідками, беручи до уваги різниці в умовах, відповідальності та можливостях Сторін, а також їхні відповідні зобов'язання за цим Протоколом;

г) сприяє, на прохання двох або більше Сторін, координації заходів, що вживаються ними для вирішення проблем, пов'язаних зі зміною клімату та її несприятливими наслідками, беручи до уваги різниці в умовах, відповідальності та можливостях Сторін, а також їхні відповідні зобов'язання за цим Протоколом;

д) заохочує та спрямовує розробку та періодичне уточнення порівняльних методологій для ефективного виконання цього Протоколу, які мають бути схвалені Конференцією Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, відповідно до мети Конвенції і положень цього Протоколу, у повній мірі беручи до уваги відповідні рішення Конференції Сторін;

е) надає рекомендації з будь-яких питань, вирішення яких необхідне для виконання цього Протоколу;

ж) вживає заходів для мобілізації додаткових фінансових коштів відповідно до пункту 2 статті 11;

з) засновує такі допоміжні органи, які необхідні для виконання цього Протоколу;

и) звертається за та використовує, якщо це необхідно, послуги і сприяння компетентних міжнародних організацій, міжурядових і неурядових органів, а також інформацію, яку вони надають; і

й) виконує такі інші функції, котрі можуть бути необхідними у ході виконання цього Протоколу, розглядає будь-які завдання, що постають у результаті прийняття рішень Конференцією Сторін.

5. Правила процедури Конференції Сторін і фінансові процедури, які приймаються згідно з Конвенцією, застосовуються з відповідними змінами і доповненнями згідно з цим Протоколом за винятком тих випадків, коли Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, може на основі консенсусу прийняти інше рішення.

6. Секретаріат скликає першу сесію Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, разом із першою сесією Конференції Сторін, яка запланована після дати набуття чинності цим Протоколом. Наступні чергові сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, проводяться щорічно разом з черговими сесіями Конференції Сторін, якщо Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, не прийме іншого рішення.

7. Позачергові сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, скликаються тоді, коли Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, вважатиме таке скликання необхідним або на письмову вимогу будь-якої Сторони за умови, що протягом шести місяців після того, як Секретаріат направить цю вимогу Сторонам, вона буде підтримана принаймні однією третиною Сторін.

8. Організація Об'єднаних Націй, її спеціалізовані установи та Міжнародне агентство з атомної енергії, а також будь-яка держава-член таких організацій або спостерігач при цих організаціях, які не є Сторонами Конвенції, можуть бути представлені на сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, в якості спостерігачів. Будь-які органи або установи, національні або міжнародні, урядові або неурядові, які мають компетенцію у питаннях,

що стосуються сфери дії цього Протоколу, і які сповістили секретаріат про своє бажання бути представленими на сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, в якості спостерігачів, можуть бути допущені до участі в ній за винятком тих випадків, коли проти такої участі заперечує принаймні одна третина присутніх Сторін. Допуск та участь спостерігачів регулюються правилами процедури, згаданими у пункті 5 вище.

Стаття 14

1. Секретаріат, створений згідно зі статтею 8 Конвенції, діє як секретаріат цього Протоколу.

2. Пункт 2 статті 8 Конвенції про функції секретаріату і пункт 3 статті 8 Конвенції про організаційні питання щодо функціонування секретаріату застосовуються до цього Протоколу з відповідними змінами і доповненнями. Крім того, секретаріат виконує функції, покладені на нього відповідно до положень цього Протоколу.

Стаття 15

1. Допоміжний орган з наукових і технологічних консультацій і Допоміжний орган з питань виконання, засновані відповідно до статей 9 і 10 Конвенції, діють відповідно як Допоміжний орган з наукових і технологічних консультацій і Допоміжний орган з питань виконання цього Протоколу. Положення, що регламентують функціонування цих двох органів відповідно до Конвенції, застосовуються до цього Протоколу з відповідними змінами і доповненнями. Сесійні засідання Допоміжного органу з наукових і технологічних консультацій і Допоміжного органу з питань виконання цього Протоколу проводяться відповідно разом із засіданнями Допоміжного органу з наукових і технологічних консультацій і Допоміжного органу з питань виконання Конвенції.

2. Сторони Конвенції, які не є Сторонами цього Протоколу, можуть брати участь в якості спостерігачів у роботі будь-якої сесії допоміжних органів. Коли допоміжні органи діють як допоміжні органи цього Протоколу, рішення щодо цього Протоколу приймаються лише тими Сторонами, які є Сторонами цього Протоколу.

3. Коли допоміжні органи, засновані відповідно до статей 9 і 10 Конвенції, виконують свої функції щодо питань, які стосуються цього Протоколу, будь-який член Бюро допоміжних органів, який представляє Сторону Конвенції, яка на той момент не є Стороною цього Протоколу, заміщається додатковим членом, який обирається Сторонами цього Протоколу з їхніх представників.

Стаття 16

Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, розглядає, як тільки це буде практично можливо, питання про застосування до цього Протоколу багатостороннього консультативного процесу, згаданого у статті 13 Конвенції, і про удосконалення цього процесу, якщо необхідно, відповідно до будь-яких рішень, які можуть бути прийняті Конференцією Сторін. Будь-який багатосторонній консультативний процес, який може бути застосований до цього Протоколу, повинен діяти без шкоди для процедур і механізмів, затверджених згідно зі статтею 18.

Стаття 17

Конференція Сторін визначає відповідні принципи, способи, правила та керівні принципи, зокрема для перевірки подання доповідей, а також контролю за торгівлею викидами. Сторони, зазначені у Додатку В, можуть брати участь у торгівлі викидами з метою виконання своїх зобов'язань за статтею 3. Будь-яка подібна торгівля доповнює внутрішні дії, спрямовані на досягнення цілей виконання визначених кількісних зобов'язань щодо обмеження та скорочення викидів згідно з цією статтею.

Стаття 18

Конференція Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу, на своїй першій сесії затверджує належні та ефективні процедури й механізми для визначення випадків недотримання положень цього Протоколу і реагування на такі випадки у тому числі шляхом розробки переліку наслідків, беручи до уваги причину, вид, ступінь і частоту недотримання. Будь-які процедури та механізми, передбачені цією статтею, які призводять до обов'язкових наслідків, приймаються шляхом внесення зміни до цього Протоколу.

Стаття 19

Положення статті 14 Конвенції про вирішення спорів застосовуються до цього Протоколу з відповідними змінами і доповненнями.

Стаття 20

1. Будь-яка Сторона може запропонувати зміни та доповнення до цього Протоколу.
2. Зміни та доповнення до цього Протоколу приймаються на черговій сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу. Секретаріат направляє Сторонам текст будь-якої запропонованої зміни або доповнення до цього Протоколу щонайменше за шість місяців до початку засідання, на якому пропонується її прийняття. Секретаріат також направляє текст запропонованої зміни або доповнення Сторонам і державам, які підписали цю Конвенцію, а також інформує Депозитарій.
3. Сторони докладають усіляких зусиль для досягнення згоди щодо будь-якої запропонованої зміни або доповнення до цього Протоколу на основі консенсусу. Якщо всі зусилля, спрямовані на досягнення консенсусу, вичерпані, а згода не досягнута, тоді зміна або доповнення, як крайня міра, приймається більшістю у три чверті голосів Сторін, які присутні та беруть участь у голосуванні на засіданні. Секретаріат направляє текст прийнятої зміни або доповнення Депозитарію, який в свою чергу надсилає його всім Сторонам для прийняття.
4. Документи про прийняття змін або доповнень здаються на зберігання Депозитарію. Зміни та доповнення, прийняті відповідно до пункту 3 вище, набувають чинності для тих Сторін, які їх прийняли, на дев'яностий день після дати отримання Депозитарієм документа про прийняття принаймні від трьох чвертей Сторін цього Протоколу.
5. Зміна або доповнення набуває чинності для будь-якої Сторони на дев'яностий день після дати здачі цією Стороною на зберігання Депозитарію її документа про прийняття згаданої зміни або поправки.

Стаття 21

1. Додатки до цього Протоколу є його невід'ємною частиною, і, якщо чітко не передбачається інше, посилання на цей Протокол одночасно є посиланнями на будь-який додаток до нього. Будь-які додатки, прийняті після набуття чинності цим Протоколом, обмежуються переліками, формами або будь-якими іншими описовими матеріалами, які мають науковий, технічний, процедурний або адміністративний характер.
2. Будь-яка Сторона може вносити пропозиції щодо прийняття додатка до цього Протоколу і може пропонувати зміни та доповнення до додатків до цього Протоколу.
3. Додатки до цього Протоколу і зміни до них приймаються на черговій сесії Конференції Сторін, яка є нарадою Сторін цього Протоколу. Секретаріат направляє Сторонам текст будь-якого запропонованого додатка або будь-якої запропонованої зміни чи доповнення до додатка щонайменше за шість місяців до початку засідання, під час якого вони пропонуються для прийняття. Секретаріат направляє також текст будь-якого запропонованого додатка або будь-якої запропонованої зміни чи доповнення до додатка Сторонам і державам, які підписали Конвенцію, та, для інформації, Депозитарію.
4. Сторони докладають усіх зусиль для досягнення згоди щодо будь-якого запропонованого додатка або будь-якої зміни чи доповнення до додатка на основі консенсусу.

Якщо всі зусилля, спрямовані на досягнення консенсусу, вичерпані, а згода не досягнута, тоді додаток або зміна чи доповнення до додатка, як крайня міра, приймається більшістю у три чверті голосів Сторін, які присутні та беруть участь у голосуванні на засіданні. Секретаріат направляє текст прийнятого додатка або прийнятої зміни чи доповнення до додатка Депозитарію, який у свою чергу надсилає його всім Сторонам для прийняття.

5. Додаток або зміна чи доповнення до додатка, крім Додатків А і В, які були прийняті відповідно до пунктів 3 і 4 вище, набувають чинності для всіх Сторін цього Протоколу через шість місяців після дати направлення Депозитарієм повідомлення таким Сторонам про прийняття цього додатка або про прийняття зміни чи доповнення до додатка, за винятком Сторін, які протягом цього періоду письмово повідомили Депозитарій про своє неприйняття цього додатка або цієї зміни чи доповнення до додатка. Додаток або зміна чи доповнення до додатка набувають чинності для Сторін, які відкликають своє повідомлення про неприйняття, на дев'яностий день після дати отримання Депозитарієм повідомлення про відкликання такого повідомлення.

6. Якщо прийняття додатка або зміни чи доповнення до додатка пов'язане з внесенням зміни чи доповнення до цього Протоколу, тоді такий додаток або зміна чи доповнення до додатка не набуде чинності доти, доки не набуде чинності зміна чи доповнення до цього Протоколу.

7. Зміни та доповнення до Додатків А і В до цього Протоколу приймаються і набувають чинності відповідно до процедури, викладеної у статті 20 за умови, що будь-яка зміна або доповнення до Додатка В приймається лише за письмовою згодою заінтересованої Сторони.

Стаття 22

1. За винятком випадків, передбачених пунктом 2 нижче, кожна Сторона має один голос.

2. Регіональні організації економічної інтеграції беруть участь у голосуванні з питань, що входять до їхньої компетенції, з числом голосів, яке дорівнює числу держав-членів цієї організації, які є Сторонами цього Протоколу. Така організація не має права голосу, якщо своїм правом голосу користується будь-яка з її держав-членів, і навпаки.

Стаття 23

Депозитарієм цього Протоколу є Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 24

1. Цей Протокол відкритий для підписання і підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами і регіональними організаціями економічної інтеграції, які є Сторонами Конвенції. Він відкритий для підписання у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку з 16 березня 1998 року по 15 березня 1999 року. Цей Протокол відкривається для приєднання наступного дня після дати його закриття для підписання. Ратифікаційні грамоти та документи про прийняття, схвалення або приєднання здаються на зберігання Депозитарію.

2. Будь-яка регіональна організація економічної інтеграції, яка стає Стороною цього Протоколу, бере на себе всі зобов'язання за цим Протоколом, навіть якщо жодна з її держав-членів не є Стороною цього Протоколу. У випадку організацій, одна або декілька держав-членів яких є Сторонами цього Протоколу, такі організації та їхні держави-члени приймають рішення щодо своєї відповідальності за виконання ними взятих на себе зобов'язань за цим Протоколом. У таких випадках як організація, так і її держави-члени не мають права одночасно користуватися правами, передбаченими цим Протоколом.

3. У своїх ратифікаційних грамотах та документах про прийняття, схвалення або приєднання регіональні організації економічної інтеграції заявляють про сфери своєї компетенції щодо питань, які регулюються цим Протоколом. Ці організації також інформують Депозитарій, який у свою чергу інформує Сторони про будь-які суттєві зміни у сфері їхньої компетенції.

Стаття 25

1. Цей Протокол набуває чинності на дев'яностий день після того, як не менше 55 Сторін Конвенції, включаючи Сторони, зазначені у Додатку I, сукупна частка яких складає щонайменше

55 відсотків загальних викидів двоокису вуглецю Сторін, зазначених у Додатку I, за 1990 рік, здадуть на зберігання свої ратифікаційні грамоти та документи про прийняття, схвалення або приєднання.

2. Для цілей цієї статті поняття “загальні викиди двоокису вуглецю Сторін, зазначених у Додатку I, за 1990 рік” означає кількість викидів, яку Сторони, зазначені у Додатку I, заявили на день прийняття цього Протоколу або раніше у своїх перших національних повідомленнях, які були надані відповідно до статті 12 Конвенції.

3. Для кожної держави або кожної регіональної організації економічної інтеграції, яка ратифікує, приймає або схвалює цей Протокол або приєднується до нього після виконання умов для набуття чинності згідно з пунктом 1 вище, цей Протокол набуває чинності на дев’яностий день після дати здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, схвалення або приєднання.

4. Для цілей цієї статті жодний документ, зданий на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не розглядається як додатковий до документів, які вже були здані на зберігання державами-членами цієї організації.

Стаття 26

Жодні застереження щодо цього Протоколу не допускаються.

Стаття 27

1. Через три роки після дати набуття чинності цим Протоколом для тієї або іншої Сторони така Сторона може у будь-який час вийти з Протоколу, надіславши письмове повідомлення на адресу Депозитарію.

2. Будь-який такий вихід набуває чинності через один рік після дати отримання Депозитарієм повідомлення про вихід або будь-якої пізнішої дати, яка може бути зазначена у повідомленні про вихід.

3. Будь-яка Сторона, яка виходить з Конвенції, вважається такою, що також вийшла з Протоколу.

Стаття 28

Оригінал цього Протоколу, тексти якого англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами є однаково автентичними, здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об’єднаних Націй.

ВЧИНЕНО у м. Кіото одинадцятого дня грудня місяця одна тисяча дев’яност дев’яносто сьомого року.

НА ПОСВІДЧЕННЯ ЧОГО нижчепідписані, належним чином на те уповноважені, поставили свої підписи під цим Протоколом у зазначений день.

Додаток А

Парникові гази:

Двоокис вуглецю (CO₂)

Метан (CH₄)

Закис азоту (N₂O)

Гідрофторвуглеці (ГФВ)

Перфторвуглеці (ПФВ)

Гексафторид сірки (SF₆)

Сектори/категорії джерел

Енергетика

Спалювання палива

Енергетична промисловість

Обробна промисловість та будівництво
Транспорт
Інші сектори
Інше

Витік під час видобутку та транспортування пального

Тверде паливо
Нафта і природний газ
Інше

Промислові процеси

Продукція гірничодобувної промисловості
Хімічна промисловість
Металургія та металообробка Інші виробництва
Виробництво галогенізованих вуглецевих сполук і гексафториду сірки
Використання галогенізованих вуглецевих сполук і гексафториду сірки
Інше

Використання розчинників та інших сполук

Сільське господарство

Інтестинальна ферментація
Видалення, зберігання та використання гною
Вирощування рису
Сільськогосподарські землі
Керований випал саван
Спалювання сільськогосподарських відходів на полях
Інше

Відходи

Видалення твердих відходів на ґрунті
Обробка стічних вод
Спалення відходів
Інше

Додаток В

Сторона Визначені кількісні зобов'язання щодо обмеження та скорочення викидів (у відсотках від базового року або періоду)

Австралія – 108, Австрія – 92, Бельгія – 92, Болгарія* – 92, Греція – 92, Данія – 92, Естонія* – 92, Європейське співтовариство 92, Ірландія – 92, Ісландія – 10, Іспанія – 92, Італія – 92, Канада – 94, Латвія* – 92, Литва* – 92, Ліхтенштейн – 92, Люксембург – 92, Монако – 92, Нідерланди – 92, Німеччина – 92, Нова Зеландія – 100, Норвегія – 101, Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – 92, Польща* – 94, Португалія – 92 Російська Федерація* – 100, Румунія* – 92, Словаччина* – 92, Словенія* – 92, Сполучені Штати Америки – 93, Угорщина* – 94, Україна* – 100, Фінляндія – 92, Франція – 92, Хорватія* – 95, Чеська Республіка* – 92, Швейцарія 92 Швеція – 92, Японія – 94.

* Сторони, які здійснюють процес переходу до ринкової економіки

§ 2. МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ ПРАВО

**КОНВЕНЦІЯ
ПРО ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СПОРІВ
МІЖ ДЕРЖАВАМИ ТА ІНОЗЕМНИМИ ОСОБАМИ***

Вашингтон, 18 травня 1965 року

Преамбула

Договірні держави, беручи до уваги потребу в міжнародному співробітництві для економічного розвитку та значення при цьому приватних іноземних інвестицій;

маючи на увазі ймовірність того, що час від часу можуть виникати спори в зв'язку з такими іноземними інвестиціями між Договірними державами та особами інших Договірних держав;

визнаючи, що, як правило, такі спори будуть підпорядковані національній процедурі вирішення, про те в певних випадках міжнародно правові засоби можуть бути застосовані;

надаючи особливого значення доступності міжнародних засобів примирення або арбітражу, до яких Договірні держави та особи інших Договірних держав можуть звернутись, якщо вони того побажають;

бажаючи встановити такі засоби під егідою Міжнародного банку реконструкції та розвитку;

визнаючи, що взаємна згода сторін підпорядкувати такі спори процедурі примирення або арбітражу за допомогою таких засобів є угодою, що зобов'язує сторони, зокрема, в тому, що стосується рекомендацій, наданих посередниками, та рішень, прийнятих арбітрами;

проголошуючи, що жодна з Договірних держав, лише в силу факту ратифікації, приєднання або схвалення цієї Конвенції і без її згоди на те, не буде зобов'язаною підпорядкувати будь-який конкретний спір погоджувальній процедурі або арбітражу,

домовились про наступне:

Глава I. Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів

Розділ 1. Заснування і структура

Стаття 1

(1) Цим засновується Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів (надалі іменованій Центр).

(2) Метою Центру є забезпечення вирішення через примирення та арбітраж інвестиційних спорів між Договірними державами та особами інших Договірних держав у відповідності з положеннями цієї Конвенції.

Стаття 2

Місцезнаходженням Центру є штаб-квартира Міжнародного банку реконструкції та розвитку (іменованого надалі Банк). Місцезнаходження Центру може бути змінено згідно рішення Адміністративної ради, схваленого двома третинами голосів його членів.

Стаття 3

Центр включає Адміністративну раду та Секретаріат і веде список Посередників і список Арбітрів.

Розділ 2. Адміністративна рада

Стаття 4

(1) Адміністративна рада складається з представників, по одному від кожної Договірної держави. У випадку відсутності представника або неможливості здійснення ним необхідних дій

* Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060 (дата звернення : 24.02.2020)

його функції виконує заступник представника.

(2) Якщо не буде прийнято іншого рішення, кожний з директорів та заступників директора Банку буде *ex officio* виконувати відповідно функції представника і заступника представника.

Стаття 5

Президент банку буде *ex officio* виконувати функції Голови Адміністративної ради, однак без права голосу. У випадку його відсутності або неможливості здійснення ним необхідних дій, а також у випадку, якщо посада Президента Банку буде вільною, функції Голови Адміністративної ради буде виконувати будь-яка особа, що заміщає Президента Банка.

Стаття 6

(1) Без завдання шкоди правам та повноваженням, передбаченим положеннями цієї Конвенції, Адміністративна рада:

а) приймає адміністративний та фінансовий регламенти Центру;

б) приймає правила проведення примирювальної процедури та арбітражу;

в) приймає регламент примирювальної процедури та арбітражу (іменованій надалі Регламент примирювальної процедури та арбітражу);

г) схвалює заходи, застосовувані Банком і спрямовані на використання наявних у нього адміністративних заходів та служб;

д) визначає умови діяльності Генерального секретаря та заступника Генерального секретаря;

е) приймає щорічний бюджет доходів та витрат Центру;

є) схвалює щорічний звіт про діяльність Центру.

Рішення з питань, вказаних в пп. "а", "б", "г" та "е", приймаються більшістю двома третинами голосів членів Адміністративної ради.

(2) Якщо Адміністративна рада вважає це необхідним, вона може призначати комітети.

(3) Адміністративна рада може мати інші повноваження та виконувати інші функції, якщо вважатиме це необхідним для виконання положень цієї Конвенції.

Стаття 7

(1) Адміністративна рада збирається на щорічні збори, а також на інші зібрання, що скликаються за рішенням Адміністративної ради, скликаються за рішенням Голови Адміністративної ради або Генерального секретаря за вимогою не менше ніж п'яти членів Адміністративної ради.

(2) Кожний із членів Адміністративної ради має один голос, і, якщо інше не передбачено цією Конвенцією, всі рішення приймаються простою більшістю голосів.

(3) Адміністративна рада уповноважена приймати рішення, якщо на ній присутні більшість її членів.

(4) Адміністративна рада більшістю двома третинами голосів її членів може приймати рішення, що передбачають процедуру проведення голосування без скликання зборів. Голосування буде дійсним лише в тому випадку, якщо більшість членів Адміністративної ради подасть свої голоси на протязі часу, встановленого в згаданій процедурі.

Стаття 8

Члени Адміністративної ради та Голова не отримують від Центру будь-якої винагороди за виконання своїх обов'язків.

Розділ 3. Секретаріат

Стаття 9

Секретаріат складається з Генерального секретаря, одного або кількох заступників Генерального секретаря та штату секретаріату.

Стаття 10

(1) Генеральний секретар та заступник Генерального секретаря обираються Адміністративною радою більшістю двома третинами голосів членів Ради з осіб, запропонованих Головою, на строк, що не перевищує шести років, з правом наступного переобрання. Після консультації з членами Адміністративної ради Голова пропонує одного або кількох кандидатів на кожну таку посаду.

(2) Посади Генерального секретаря та заступника Генерального секретаря є несумісними із здійсненням будь-якої політичної діяльності. Генеральний секретар та його заступники не мають права займати будь-яку посаду або здійснювати будь-яку іншу діяльність інакше як за згодою Адміністративної ради.

(3) У випадку відсутності Генерального секретаря або неможливості виконання ним своїх обов'язків, а також у випадку, якщо посада Генерального секретаря буде вільною, обов'язки Генерального секретаря буде виконувати заступник Генерального секретаря. У випадку, коли у Генерального секретаря декілька заступників, Адміністративна рада попередньо визначає порядок заміщення ними посади Генерального секретаря.

Стаття 11

Генеральний секретар є повноважним представником та головною посадовою особою Центру, що відповідає за керівництво, включаючи призначення штату, в відповідності з положеннями цієї Конвенції та правилами, затвердженими Адміністративною радою. На нього покладаються функції реєстратора, він уповноважений засвідчувати дійсність арбітражних рішень, прийнятих у відповідності з цією Конвенцією, а також посвідчувати їх копії.

Розділ 4. Списки

Стаття 12

В списки Посередників та списки Арбітрів включаються особи, що мають достатню кваліфікацію, призначені у відповідності з положеннями цієї Конвенції та висловили бажання виконувати покладені на них обов'язки.

Стаття 13

(1) Кожна з Договірних сторін має право призначити по чотири особи в кожний із списків, при цьому ці особи можуть бути, а можуть і не бути громадянами такої Держави.

(2) Голова має право призначити в кожний із списків по десять осіб, при цьому ці особи повинні бути громадянами різних держав.

Стаття 14

(1) Особи, включені до списків, повинні мати високі моральні якості, достатню компетентність в галузі права, комерції, економіки або фінансів для того, щоб бути в змозі приймати належні рішення. При включенні до списків арбітрів особливе значення надається компетентності такої особи в галузі права.

(2) При визначенні осіб, що включаються до списків Посередників та Арбітрів, Голова, крім того, повинен врахувати важливість забезпечення представництва в списках основних правових систем, що існують в світі, а також основних форм економічної діяльності.

Стаття 15

(1) Особи, включенні до списків, виконують свої обов'язки на протязі відновлюваного періоду тривалістю шість років.

(2) У випадку смерті або відставки особи, включеної до списків, особа що призначила його, має право призначити іншу особу для виконання обов'язків на протязі часу, який залишився.

(3) Особи, включені до списків, виконують свої обов'язки до тих пір, поки не будуть призначені наступники.

Стаття 16

(1) Одна і та ж особа може бути включена в обидва списки.

(2) У випадку, якщо одна і та ж особа була призначена для включення в списки кількома Договірними державами, або однією чи декількома Договірними державами та Головою, буде вважатися, що така особа призначена тим, хто першим її призначив, а у випадку, якщо ця особа є громадянином будь-якої Держави, що призначила її, то буде вважатися, що її призначила ця Держава.

(3) Про всі призначення необхідно повідомляти Генеральному секретарю, і ці призначення набувають сили з дати отримання ним такого повідомлення.

Розділ 5. Фінансування Центру

Стаття 17

Якщо витрати Центру не покриваються за рахунок наданих ним послуг або інших надходжень, то в частині, що перевищує доходи, вони будуть покриватися за рахунок Договірних держав, членів Банку пропорційно відповідним часткам їх участі в капіталі Банку, а для держав, що не є членами Банку, у відповідності з правилами прийнятими Адміністративною радою.

Розділ 6. Статус, імунітети та привілеї

Стаття 18

Центр володіє повною міжнародно-правовою правосуб'єктністю. Правоздатність Центру включає в себе право:

- а) укладати договори;
- б) набувати та володіти рухомим та нерухомим майном;
- в) встановлювати порядок здійснення процесуальних дій.

Стаття 19

З метою забезпечення виконання Центром своїх функцій на території кожної Договірної держави Центр володіє імунітетами та привілеями, встановленими в цьому розділі.

Стаття 20

Центр, його майно та активи володіють всіма видами імунітету, за виключенням випадків, коли Центр сам відмовляється від імунітету.

Стаття 21

Голова, члени Адміністративної ради, особи, що виступають в якості Посередників або Арбітрів або членами Комітету, призначеного у відповідності з пунктом (3) статті 52, а також посадові особи та службовці Секретаріату:

- а) володіють всіма видами судового імунітету по відношенню до дій, здійснених ними при виконанні їх функцій, за виключенням випадків, коли Центр сам відмовиться від імунітету;
- б) не є громадянами даної держави володіють такими ж імунітетами щодо імміграційних обмежень, вимог, що стосуються реєстрації іноземців, та виконання інших обов'язків стосовно обмінних обмежень, обмежень в пересуванні, які надаються Договірною державою представникам, посадовим особам та службовцям аналогічного рангу іншою Договірною державою.

Стаття 22

Положення статті 21 застосовуються також і до осіб, які виступають при вирішенні спорів, згідно цієї Конвенції, в якості сторін, представників, консультантів, адвокатів, свідків та експертів; однак що стосується положень, встановлених в підпункті "б" згаданої статті, то вказані положення діють тільки по відношенню до прибуття, від'їзду, а також перебування таких осіб в країні, де відбувається розгляд спору.

Стаття 23

(1) Незалежно від місця знаходження архіву Центру користуються недоторканністю.

(2) Стосовно офіційних каналів зв'язку Центру в Договірній державі встановлюється режим, не менш сприятливий, ніж режим, встановлюваний для інших міжнародних організацій.

Стаття 24

(1) Центр, його активи, майно та доходи, а також угоди та операції, здійснювані ним, звільняються від сплати всіх видів податків та митних зборів. Центр звільняється також від відповідальності, що стосується сплати будь-яких видів податків та митних зборів.

(2) Якщо мова не йде про громадян даної держави, то не будуть обкладатися податками і не будуть здійснюватися відрахування з сум або компенсацій, що виплачуються Центром Голові, членам Адміністративної ради, а також з посадових окладів або компенсацій, що виплачуються Центром посадовим особам та службовцям Секретаріату.

(3) Не будуть обкладатися податками суми або компенсації, що виплачуються особам, які виступають в якості Посередників, Арбітрів або членів Комітету, що створюється відповідно до пункту (3) статті 52 цієї Конвенції, якщо єдиною правовою підставою для стягнення таких податків є місцезнаходження Центру або місця розгляду спорів, або місця де здійснюються такого роду виплати.

Глава II. Компетенція Центру

Стаття 25

(1) До компетенції Центру належить вирішення правових спорів, що виникають безпосередньо з відносин, пов'язаних з інвестиціями, між Договірною державою (або будь-яким уповноваженим органом Договірної держави, про який повідомлено Договірною державою Центру) та особою іншої Договірної держави, при умові наявності письмової згоди учасників спору про передачу такого спору для вирішення Центру. Сторони, що досягли такої згоди не вправі відмовитися від неї в односторонньому порядку.

(2) Під "особами Договірної держави" слід розуміти:

а) будь-яку фізичну особу, яка є громадянином Договірної держави, на відміну від Держави, що виступає в якості сторони в спорі, або до дня досягнення згоди сторонами про передачу спору для вирішення шляхом примирення чи арбітражу, або до дня реєстрації заяви у відповідності з пунктом (3) статті 28 або пунктом (3) статті 36, однак не є такою особою, яка будь-коли була громадянином Договірної держави, що виступає в якості сторони в такому спорі; а також

б) будь-яку юридичну особу, що є юридичною особою Договірної держави, відмінної від Держави, що виступає в якості сторони в спорі до дня досягнення згоди про передачу спорів Центру для вирішення шляхом примирення або арбітражу, а також будь-якою юридичною особою, що є юридичною особою Договірної держави, яка виступає в якості сторони в спорі, до дня досягнення згаданої згоди, якщо в силу контролю, який здійснюється іноземними особами по відношенню до такої юридичної особи, сторони домовились про те, щоб розглядати таку юридичну особу в якості особи іншої Договірної держави для цілей цієї Конвенції.

(3) Згода, уповноваженого органу Договірної держави, вимагає підтвердження зі сторони Держави, якщо Держава не повідомить Центр про те, що така згода не потрібна.

(4) Будь-яка Договірна держава вправі в момент ратифікації, приєднання або схвалення цієї Конвенції, а також в будь-який час після цього повідомити Центр про категорію чи категорії спорів, які підлягають або не підлягають компетенції Центру. Генеральний секретар сповістить про вказане повідомлення всім іншим Договірним державам. Вказане повідомлення не буде означати згоди, про яку йде мова в пункті (1).

Стаття 26

Згода сторін про передачу Центру спору для вирішення методом арбітражу, згідно цієї Конвенції, означає, якщо не передбачено іншого, обов'язковість такої згоди та відмову від використання інших засобів вирішення спорів. Будь-яка Договірна держава вправі вимагати попереднього звернення до національних адміністративних або судових засобів вирішення спорів в якості умови згоди про передачу спору для арбітражного розгляду, згідно цієї Конвенції.

Стаття 27

(1) Жодна з Договірних держав не буде забезпечувати захисту або звертатися з позовами міжнародно-правового характеру, якщо мова йде про спори між її особами та іншою Договірною державою, з приводу яких є згода про передачу чи про передачу їх в майбутньому для вирішення через арбітраж, згідно цієї Конвенції, за винятком випадків, коли Договірна держава відмовиться виконувати чи здійснювати дії у відповідності з рішенням, прийнятим по відношенню до такого спору.

(2) Дипломатичним захистом, для цілей пункту (1), не буде вважатися проведення неофіційних дипломатичних консультацій для досягнення єдиної мети – полегшення вирішення спору.

Глава III. Примирення

Розділ 1. Заява про примирювальну процедуру

Стаття 28

(1) Будь-яка Договірна держава або особа Договірної держави, що бажає звернутись до примирювальної процедури, звертається з відповідною заявою, складеною в письмовій формі, до Генерального секретаря, який направляє копію заяви іншій стороні.

(2) Заява повинна містити відомості з питань, які були підставою для виникнення спору, відомості про сторони та їх згоду на введення примирювальної процедури у відповідності з Правилами проведення примирювальної процедури та арбітражу.

(3) Генеральний секретар реєструє заяву, за виключенням випадків, коли на підставі інформації, яка міститься в заяві, він дійде до висновку про те, що даний спір дійсно знаходиться поза компетенцією Центру. У цьому випадку він зобов'язаний повідомити сторонам про відмову в реєстрації.

Розділ 2. Заснування примирювальної комісії

Стаття 29

(1) Примирювальна комісія (іменована надалі "Комісія") засновується в найкоротший термін після реєстрації заяви у відповідності зі статтею 28.

(2) а) Комісія складається з одного або непарної кількості Посередників, що призначаються у відповідності із згодою сторін.

б) У випадку, якщо сторони не домовились про кількість Посередників та про порядок їх призначення, Комісія складається з трьох Посередників, по одному з яких призначає кожна із сторін, а третій, що є Головою Комісії, призначається за згодою сторін.

Стаття 30

Якщо комісія не була заснована на протязі 90 днів після відправлення Генеральним секретарем повідомлення про реєстрацію заяви у відповідності з пунктом (3) статті 28 або на протязі іншого терміну, про який домовились сторони, Голова Адміністративної ради за вимогою будь-якої із сторін та після консультації з обома сторонами в тій мірі, в якій це можливо, призначає ще не призначеного Посередника або Посередників.

Стаття 31

(1) Посередником може бути призначена особа, не включена до списку Посередників, за

винятком тих випадків, коли призначення здійснюється Головою Адміністративної ради у відповідності зі статтею 30.

(2) Посередники, що призначаються з осіб, не включених до списку Посередників, повинні володіти якостями, про які йшла мова в пункті (1) статті 14.

Розділ 3. Примирювальна процедура

Стаття 32

(1) Комісія сама вирішує питання про свою компетенцію.

(2) Будь-яка заява сторони, яка містить твердження про те, що розгляд даного спору знаходиться поза компетенцією Комісії, повинна бути розглянута Комісією, яка визначить, чи розглядати таку заяву як попереднє питання чи в процесі розгляду спору по суті.

Стаття 33

Будь-яка примирювальна процедура здійснюється у відповідності з положеннями цього розділу і, якщо сторони не домовляться про інше, у відповідності з Правилами примирювальної процедури, діючими в момент, коли сторони погодились про проведення примирювальної процедури. У випадку виникнення процедурного питання, не врегульованого положеннями цього розділу або Правилами проведення примирювальної процедури та арбітражу або іншими правилами, про застосування яких сторони домовились, Комісія сама вирішує таке процедурне питання.

Стаття 34

(1) До обов'язку Комісії входить з'ясування обставин, з приводу яких між сторонами виник спір, та докласти всіх зусиль для прийняття взаємоприйняттого для сторін рішення. З цією метою Комісія має право на будь-якій стадії розгляду спору та час від часу пропонувати сторонам умови, на яких спір може бути врегульований. Сторони зобов'язані добросовісно співробітничати з Комісією, для того щоб Комісія могла виконувати покладені на неї функції, і серйозно ставитись до рекомендацій Комісії.

(2) Якщо сторони досягнуть згоди, Комісія складає доповідь, із зазначенням спірних питань та записом про те, що сторони досягли згоди. Якщо в будь-який момент примирювальної процедури Комісія дійде до висновку про те, що досягнення згоди між сторонами малоімовірно, вона припиняє процедуру та складає доповідь, із зазначенням суті спору та записом про те, що сторонам не вдалось дійти до згоди. У випадку неявки однієї із сторін або відмови від участі у примирювальній процедурі Комісія припиняє процедуру та складає про це доповідь з записом про неявку або відмову сторони від участі в процедурі.

Стаття 35

Якщо сторони не домовились про інше, жодна із сторін в примирювальній процедурі не має права в процесі іншої процедури вирішення спору, шляхом арбітражу чи в судовому порядку чи іншому порядку вирішення, посилаючись на або використовувати будь-які висловлювання, заяви, визнання, пропозиції стосовно погодження, зробленого іншою стороною в примирювальній процедурі, а також на рекомендації Комісії.

Глава IV. Арбітраж

Розділ 1. Заява про арбітражне вирішення спору

Стаття 36

(1) Будь-яка Договірна держава або особа Договірної держави, яка бажає звернутися до арбітражної процедури, направляє відповідну заяву, складену в письмовій формі, до Генерального секретаря, який надсилає копію заяви іншій стороні.

(2) Заява повинна містити відомості з питань, які стали підставою для виникнення спору,

відомості про сторони та їх згоду на арбітражну процедуру згідно з Правилами примирювальної процедури та арбітражу.

(3) Генеральний секретар реєструє заяву, за винятком випадків, коли на підставі інформації, яка міститься в заяві, він дійде до висновку про те, що даний спір не належить до компетенції Центру. В цьому випадку він зобов'язаний повідомити сторони про відмову в реєстрації.

Розділ 2. Заснування арбітражу

Стаття 37

(1) Арбітраж засновується в найкоротший строк після реєстрації заяви згідно з статтею 36.

(2) а) Арбітраж складається з одного або непарної кількості Арбітрів, призначених відповідно за згодою сторін.

(б) У випадку, якщо сторони не домовились про кількість Арбітрів та порядок їх призначення, Арбітраж складається з трьох арбітрів, по одному з яких призначає кожна з сторін, а третій, що є Головою Арбітражу, що призначається за погодженням сторін.

Стаття 38

Якщо Арбітраж не був заснований на протязі 90 днів після відправлення Генеральним секретарем повідомлення про реєстрацію заяви згідно з пунктом (3) статті 36 або протягом іншого строку, про який домовлялись сторони, Голова Адміністративної ради за вимогою будь-якої з сторін та після консультацій в межах можливого з обома сторонами, призначає ще не обраного Арбітра або Арбітрів. Арбітри, призначені Головою Адміністративної ради відповідно до цієї статті, не можуть бути громадянами Договірної держави, які виступають в якості сторони в спорі, або громадянами Договірної держави, особа якої є стороною в спорі.

Стаття 39

Більшість Арбітрів не повинні бути громадянами Договірної держави, яка виступає в якості сторони в спорі, або громадянами Договірної держави, особа якої є стороною в спорі; при цьому, однак, положення даної статті не можуть бути застосовані, якщо мова йде про Арбітраж, який складається з одного арбітра, або якщо кожний член Арбітражу був призначений за згодою сторін.

Стаття 40

(1) Арбітром може бути призначено особу, не включену в список Арбітрів, за винятком тих випадків, коли призначення здійснюється Головою Адміністративної ради згідно із статтею 30.

(2) Арбітри, які призначені з осіб, що не включені до списку Арбітрів, повинні володіти якостями, про які йде мова в пункті (1) статті 14.

Розділ 3. Повноваження та завдання Арбітражу

Стаття 41

(1) Арбітраж сам вирішує питання про свою компетенцію.

(2) Будь-яка заява сторони, яка містить ствердження про те, що розгляд даного спору не належать до компетенції Арбітражу, повинна бути розглянута Арбітражем, який визначить, розглядати таку заяву як попереднє питання чи в процесі розгляду спору по суті.

Стаття 42

(1) Арбітраж розглядає спір, згідно норм права, відповідно до згоди сторін. У випадку відсутності згоди сторін Арбітраж застосовує право Договірної держави, що виступає як сторона в спорі, а також норми міжнародного права, які можуть бути застосовані.

(2) Арбітраж не вправі приймати невизначені рішення (рішення non liquet) посилаючись

на відсутність або неясність правових норм.

(3) Положення пунктів (1) та (2) не впливають на право Арбітражу приймати рішення, які ґрунтуються на справедливості та добрій совісті (ex aequo et bono), якщо сторони домовляться про це.

Стаття 43

Якщо сторони не домовились про інше, Арбітраж має право, якщо це необхідно, у будь-який момент розгляду спору:

- а) вимагати від сторін пред'явлення документів та інших доказів і
- б) виїжджати на місце, пов'язані із спором, та проводити розслідування, якщо цього вимагають обставини.

Стаття 44

Будь-яка процедура арбітражного вирішення спору здійснюється згідно з положеннями цього розділу і, якщо сторони не домовились про інше, у відповідності з Правилами арбітражного вирішення спорів, що діють на момент, коли сторони погодилися про арбітражний порядок розгляду спорів. У випадку виникнення процедурного питання, не врегульованого положеннями цього розділу або Правилами арбітражного розгляду спорів, або іншими правилами, про застосування яких сторони домовились, Арбітраж сам вирішує таке процедурне питання.

Стаття 45

(1) Неявка однієї з сторін або не участь її у розгляді справи не зобов'язує визнавати ствердження другої сторони.

(2) Неявка однієї з сторін або її не участь у розгляді справи не перешкоджає розгляду справи Арбітражем на вимогу протилежної сторони та прийняттю рішення. Перед прийняттям рішення Арбітраж повідомляє та надає традиційний строк відсутній стороні, за винятком випадків, коли він впевнений в тому, що відсутня сторона не скористається ним.

Стаття 46

Якщо сторони не домовились про інше, Арбітраж на вимогу однієї з сторін приймає рішення стосовно додаткових або зустрічних вимог, пов'язаних безпосередньо з предметом спору, при умові, що це відповідає згоді сторін та порядку вирішення спорів і компетенції Центру.

Стаття 47

Якщо сторони не домовились про інше, Арбітраж вправі, якщо вважатиме за необхідне в зв'язку з обставинами справи, рекомендувати сторонам додаткові заходи, спрямовані на забезпечення прав кожної з сторін.

Розділ 4. Арбітражне вирішення

Стаття 48

- (1) Арбітраж приймає рішення більшістю голосів Арбітрів.
- (2) Рішення Арбітражу здійснюється в письмовій формі та підписується Арбітрами, що голосували за це рішення.
- (3) Рішення приймається по кожному з питань, які були предметом арбітражного розгляду, і повинно бути обґрунтованим.
- (4) Кожний з Арбітрів має право додати свою особисту думку з приводу прийнятого рішення, незалежно від того, чи співпадає вона з думкою більшості чи ні, а також заяву про свою незгоду з прийнятим рішенням.
- (5) Центр не має права опублікувати прийняте рішення без згоди сторін.

Стаття 49

- (1) Генеральний секретар терміново направляє завірених копій рішень сторонам. Рішення вважається прийнятим в день відправки його завірених копій сторонам.
- (2) Арбітраж, за заявою однієї з сторін, на протязі 45 днів після прийняття рішення має

право, попередньо повідомивши другу сторону, прийняти додаткове рішення, яке не було включено в рішення Арбітражу, а також зобов'язаний виправити друкарські помилки, арифметичні та інші помилки подібного роду в рішенні. Додаткове рішення є частиною рішення Арбітражу і повідомляється сторонам в тому ж порядку, що і рішення Арбітражу. Строки, передбачені в пункті (2) статті 51 та в пункті (2) статті 52, враховуються з дня прийняття додаткового рішення.

Розділ 5. Тлумачення, зміна та відміна рішення Арбітражу

Стаття 50

(1) У випадку виникнення між сторонами спору щодо змісту та предмета рішення Арбітражу будь-яка з сторін має право вимагати тлумачення рішення шляхом подання письмової заяви Генеральному секретарю.

(2) Заява по можливості повинна бути подана для розгляду Арбітражу, який прийняв рішення. У випадку, якщо це не можливо, повинен бути заснований новий Арбітраж у відповідності з положеннями розділу 2 цієї глави. Арбітраж має право, якщо вважатиме за необхідне, призупинити виконання рішення до прийняття додаткового рішення.

Стаття 51

(1) Кожна з сторін може вимагати зміни рішення шляхом письмової заяви направленої Генеральному секретарю, у випадку, якщо їй стало відомо про нові факти, які могли б суттєво вплинути на рішення Арбітражу, при умові, що ці факти не були відомі Арбітражу та заявнику на час прийняття рішення, а також якщо незнання заявником про такі факти не є результатом його необережності.

(2) Заява повинна бути зроблена на протязі 90 днів після виявлення таких фактів, однак в будь-якому випадку не пізніше ніж на протязі трьох років з дня прийняття рішення.

(3) Заява по можливості повинна бути подана для розгляду в Арбітражу, який прийняв рішення. У випадку, якщо це неможливо, повинен бути заснований новий Арбітраж у відповідності з положеннями розділу 2 цієї глави.

(4) Арбітраж має право, якщо вважатиме за необхідне, призупинити виконання рішення до прийняття додаткового рішення. Якщо заявник вимагає призупинити рішення в своїй заяві, виконання рішення тимчасово призупиняється у відповідності з Правилами арбітражного розгляду спорів.

Стаття 52

(1) Кожна з сторін має право вимагати відміни рішення Арбітражу шляхом подання письмової заяви Генеральному секретарю на наступних підставах:

- а) у випадку, коли Арбітраж був заснований неналежним чином;
- б) у випадку, коли Арбітраж перевищив свої повноваження;
- в) у випадку, якщо мав місце підкуп одного з Арбітрів;
- г) у випадку, якщо було суттєве відхилення від правил процедури; або
- д) у випадку, якщо рішення Арбітражу не було належним чином обґрунтовано.

(2) Заява повинна бути зроблена на протязі 120 днів з дня прийняття рішення Арбітражем, однак якщо в заяві йдеться про відміну рішення Арбітражу на підставі виявлення факту підкупу, то заява повинна бути подана на протязі 120 днів після виявлення такого факту, але в будь-якому випадку не пізніше ніж протягом трьох років з дня прийняття рішення.

(3) Після отримання такої заяви Голова Адміністративної ради призначає з числа осіб, включених до списку Арбітрів, Комітет ad hoc в складі трьох чоловік. Членом Комітету не може бути особа, що входила до складу Арбітражу, який прийняв рішення, членом Комітету не може бути громадянин Договірної держави, що виступає стороною в спорі, або має те ж громадянство, що і особа, яка виступає стороною в спорі, не може бути призначена до списку Арбітрів однією з

таких держав або виступати як посередник в даному спорі. Комітет уповноважується відмінити рішення Арбітражу в цілому або його частину на підставах, вказаних в пункті (1) цієї статті.

(4) Положення статей 41-45, 48, 49, 53 та 54 будуть застосовуватися з необхідними змінами (*mutatis mutandis*) при розгляді спору Комітетом.

(5) Комітет має право, якщо вважатиме за необхідне, призупинити виконання рішення до прийняття додаткового рішення. Якщо заявник вимагає призупинення рішення в своїй заяві, виконання рішення тимчасово призупиняється відповідно до Правил арбітражного розгляду спорів.

(6) У випадку відміни рішення спір за заявою однієї з сторін може бути переданий для вирішення новому складу Арбітражу, заснованому у відповідності з положеннями розділу 2 цієї глави.

Розділ 6. Визнання та виконання рішення Арбітражу

Стаття 53

(1) Рішення Арбітражу є зобов'язуючим для сторін і не підлягає апеляції або іншому способу оскарження, за винятком тих, які передбачені в цій Конвенції. Кожна з сторін зобов'язана підкоритись та здійснювати дії, що відповідають вимогам рішення Арбітражу, за винятком випадків, коли виконання рішення було призупинено у відповідності з положеннями даної Конвенції.

(2) Для мети цього розділу “рішення Арбітражу” означає також і будь-яке рішення, яке тлумачить, змінює або скасовує рішення Арбітражу відповідно до статей 50, 51 або 52.

Стаття 54

(1) Кожна Договірна держава визнає рішення Арбітражу, яке прийняте у відповідності з цією Конвенцією в якості зобов'язуючого та яке забезпечує виконання грошових зобов'язань, покладених рішенням Арбітражу, в межах своєї території, так якби це було остаточне рішення судового органу цієї держави. Договірні держави, що мають федеративний устрій, має право забезпечити виконання рішення Арбітражу в межах або через федеральні судові органи та може передбачити, що такі судові органи будуть розглядати рішення Арбітражу так, якби це було остаточне рішення судового органу держави, який входить до складу держави, яка має федеративний устрій.

(2) Сторона, зацікавлена у виконанні рішення Арбітражу на території Договірної держави, повинна подати у відповідний судовий орган чи інший судовий орган влади, спеціально уповноважений на виконання такого роду дій такою Державою, копію рішення Арбітражу, завірену Генеральним секретарем. Кожна з Договірних держав повідомляє Генерального секретаря про судовий або інший орган державної влади, який уповноважений для цієї мети та про будь-які наступні зміни стосовно до таких органів.

(3) Виконання рішення Арбітражу буде здійснюватися у відповідності з законодавством про виконання судових рішень, які набрали чинності на території Держави, де рішення підлягає виконанню.

Стаття 55

Жодне з положень статті 54 не повинне тлумачитись як відступ від діючого на території Договірної держави законодавства, що стосується імунітету такої Держави або іншої іноземної Держави.

Глава 5. Заміщення та відвід Посередників або Арбітрів

Стаття 56

(1) Після того, як Комісія або Арбітраж були засновані і розгляд справи розпочався, їх склад повинен залишатися незмінним, за винятком, випадків смерті, відставки або неможливості

виконувати свої обов'язки. Тоді місце, яке стало вільним заміщається у відповідності з положеннями розділу 2 глави III або розділу 2 глави IV.

(2) Член складу Комісії або Арбітражу продовжує виконувати свої функції незалежно від того, що дану особу було виключено із списків.

(3) Якщо Арбітр або Посередник, призначений стороною, відмовиться від виконання обов'язків без згоди Комісії або Арбітражу, членом яких він був, Голова Адміністративної ради призначить особу з відповідних списків для проведення заміни.

Стаття 57

Сторона може звернутися до Комісії або Арбітражу і заявити відвід будь-кому з членів на підставі відсутності в них якостей, передбачених пунктом (1) статті 14. Сторона в арбітражному розгляді спору має право, крім того, заявити відвід Арбітра на підставі факту неналежного формування складу Арбітражу у відповідності з розділом 2 глави IV.

Стаття 58

Рішення стосовно заявленого відводу Посередника або Арбітра приймається іншими членами Комісії або Арбітражу, а у випадках, якщо думки членів розділились порівну або відвід заявлений Посереднику або Арбітру в Комісії або Арбітражі, що складається з одного члена, або відвід заявлений стосовно більшості членів Комісії або Арбітражу, рішення приймається Головою Адміністративної ради. Якщо відвід Посередника або арбітра буде визнаний обґрунтованим, Посередник або Арбітр підлягають заміщенню у відповідності з положеннями розділу 2 глави III або розділу 2 глави IV.

Глава VI. Витрати

Стаття 59

Плата, що вноситься сторонами за користування послугами, що надаються Центром, визначається Правилами, які приймаються Адміністративною радою.

Стаття 60

(1) Кожний склад Комісії або Арбітражу визначає розмір виплат, які здійснюються в якості винагороди та відшкодування витрат їх членів в межах, періодично встановлюваних Адміністративною радою, і після консультацій з Генеральним секретарем.

(2) Положення пункту (1) цієї статті не перешкоджає тому, щоб сторони попередньо домовились з Комісією або Арбітражем про розміри виплат, що здійснюються в якості винагороди та відшкодування витрат здійснених членам.

Стаття 61

(1) У випадку проведення примирювальної процедури витрати, пов'язані з винагородою та компенсацією витрат членам Комісії, а також плату за послуги, що надаються Центром розподіляються сторонами на половину. Кожна сторона сама сплачує додаткові витрати, які вона здійснила в процесі примирювальної процедури.

(2) У випадку арбітражного розгляду Арбітраж, якщо інше не передбачено згодою сторін, визначає розмір видатків, здійснених сторонами в процесі розгляду справи, а також ким і в якому порядку ці витрати, будуть виплачуватись включаючи винагороду та компенсацію витрат членам Арбітражу, а також плату за послуги, що надаються Центром. Рішення по цих питаннях є складовою частиною рішення Арбітражу.

Глава VII. Місце розгляду спору

Стаття 62

Примирювальна та арбітражна процедура розгляду спору проводиться в місці

знаходження Центру, якщо в подальшому не буде передбачено інше.

Стаття 63

Примирювальна та арбітражна процедура розгляду спору, якщо інше не передбачено згодою сторін може проводитися:

а) у місці знаходження постійно діючого Арбітражного суду, іншого органу, публічного – або приватноправового характеру, з яким Центр укладає згоду з цією метою; і

б) в будь-якому іншому місці, стосовно до якого Комісія або Арбітраж приймуть рішення після консультацій з Генеральним секретарем.

Глава VIII. Спори між Договірними державами

Стаття 64

Будь-який спір між Договірними державами з приводу тлумачення або застосування цієї Конвенції, невіршений шляхом переговорів передається на розгляд Міжнародного Суду ООН шляхом подання однією з сторін відповідної заяви, якщо такі Держави не домовилися про інший спосіб вирішення спору.

Глава IX. Поправки

Стаття 65

Будь-яка Договірна держава має право запропонувати поправку до цієї Конвенції. Текст запропонованої поправки повинен бути переданий Генеральному секретарю не пізніше 90 днів до зборів Адміністративної ради, на яких пропонується розгляд такої поправки; вона повинна бути розглянута та негайно передана ним всім членам Адміністративної ради.

Стаття 66

(1) Якщо Адміністративна рада прийме з цього питання рішення більшістю в дві третіх голосів її членів, запропонована поправка буде передана всім Договірним державам для ратифікації, прийняття або схвалення. Кожна поправка набирає чинності через 30 днів після відправлення Депозитарієм цієї Конвенції Договірним державам повідомлення про те, що всі Договірні держави ратифікували, прийняли або схвалили поправку.

(2) Жодна поправка не може вплинути на права та обов'язки, згідно цієї Конвенції, будь-якої Договірної держави, її уповноваженого органу або особи такої Держави, які витікають з згоди про підпорядкування компетенції Центру, висловленої до набрання чинності такої поправки.

Глава X. Заключні положення

Стаття 67

Ця Конвенція відкрита для підписання Державами – членами Банку. Вона також відкрита для підписання будь-якою іншою Державою – учасницею Статуту Міжнародного Суду і стосовно якої якого Адміністративна рада більшістю в дві третіх голосів її членів прийме рішення про запрошення до участі у Конвенції.

Стаття 68

(1) Ця Конвенція підлягає ратифікації, прийняттю, схваленню Державами, що підписали її, згідно з їх конституційними вимогами.

(2) Ця Конвенція набирає чинності через 30 днів після депонування 20-го акта про ратифікацію, прийняття, схвалення. Для кожної Держави, яка надалі подасть відповідний акт про ратифікацію, прийняття, схвалення, Конвенція набирає чинності на 30-й день після депонування такого акта.

Стаття 69

Кожна Держава законодавчим або іншим способом в міру необхідності забезпечить дію положень цієї Конвенції на своїй території.

Стаття 70

Ця Конвенція діє на всіх територіях, міжнародні зв'язки яких перебувають у віданні Договірної держави, за винятком тих, які така Держава виключила з сфери дії Конвенції шляхом письмового повідомлення Депозитарія Конвенції або в момент її ратифікації, прийняття чи схвалення, або в подальшому.

Стаття 71

Кожна з Договірних держав має право денонсувати цю Конвенцію шляхом письмового повідомлення Депозитарія цієї Конвенції. Денонсація набирає чинності через шість місяців після отримання вказаного повідомлення.

Стаття 72

Повідомлення, зроблені Договірною державою згідно статей 70 і 71, не зачіпають прав або обов'язків по цій Конвенції, які виникають у такої Держави, її органу або особи відповідно до згоди про підпорядкування компетенції Центру, висловленої до отримання вказаного повідомлення Депозитарієм.

Стаття 73

Акти про ратифікацію, прийняття, схвалення цієї Конвенції, а також поправки до неї депонуються в Банку, що є Депозитарієм цієї Конвенції. Депозитарій передасть завірених копій цієї Конвенції Державам – членам Банку, а також будь-якій Державі, запрошеній підписати цю Конвенцію.

Стаття 74

Депозитарій зареєструє цю Конвенцію в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй згідно з статтею 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй і Правилами, схваленими Генеральною Асамблеєю.

Стаття 75

Депозитарій повідомить Державам, що підписали Конвенцію, про наступне:

- а) підписання відповідно до статті 67;
- б) депонування актів про ратифікацію, прийняття, схвалення відповідно до статті 73;
- в) дату набрання чинності Конвенції відповідно до статті 68;
- г) територіальних виїмок з сфери дії Конвенції відповідно до статті 70;
- д) дату набуття чинності поправок до Конвенції відповідно до статті 66; і
- є) денонсування відповідно до статті 71.

Здійснено у Вашингтоні 18 травня 1965 року англійською, французькою та іспанською мовами, при чому всі тексти мають однакову силу, в одному екземплярі, що підлягає депонуванню в Міжнародному банку реконструкції та розвитку, який згідно підписання цієї угоди буде виконувати обов'язки, покладені на нього згідно цієї Конвенції.

ГЕНЕРАЛЬНА УГОДА ПРО ТАРИФИ Й ТОРГІВЛЮ*

Марракеш, 15 квітня 1994 року

1. Генеральна угода про тарифи й торгівлю 1994 року (далі – ГАТТ 1994) складається з:

а) положень Генеральної угоди про тарифи й торгівлю, датованої 30 жовтня 1947 року, доданої до Заключного акта, який прийнято після закінчення другої сесії Підготовчого комітету конференції Організації Об'єднаних Націй з питань торгівлі та зайнятості (за винятком

* Генеральна угода про тарифи й торгівлю. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_003#Text (дата звернення : 03.05.2021)

Протоколу про тимчасове застосування), з уточненнями, доповненнями чи змінами, унесеними положеннями правових інструментів, які набрали чинності до дати набрання чинності Угодою СОТ;

б) положень зазначених нижче правових інструментів, які набрали чинності в рамках ГАТТ 1947 до дати набрання чинності Угодою СОТ:

I) протоколів та підтверджень, які стосуються тарифних поступок;

II) протоколів про приєднання (за винятком положення “а”, яке стосується тимчасового застосування й відкликання тимчасового застосування, та положення “б”, яке передбачає, що частина II ГАТТ 1947 застосовується тимчасово в найбільшому обсязі та відповідно до законодавства, яке існує в день Протоколу);

III) рішень про звільнення від зобов’язань, які надаються відповідно до статті XXV ГАТТ 1947 та які залишаються чинними в день набрання чинності Угодою СОТ;

IV) інших рішень договірних сторін ГАТТ 1947;

с) зазначених нижче домовленостей:

I) Домовленості про тлумачення статті II: підпункту “б” пункту 1 Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року;

II) Домовленості про тлумачення статті XVII Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року;

III) Домовленості про положення Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року, які стосуються платіжного балансу;

IV) Домовленості про тлумачення статті XXIV Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року;

V) Домовленості стосовно звільнень від зобов’язань за Генеральною угодою про тарифи й торгівлю 1994 року;

VI) Домовленості про тлумачення статті XXVIII Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року, а також

d) Марракеського протоколу до ГАТТ 1994.

2. Пояснювальні примітки

а. Посилання на “договірну сторону” у положеннях ГАТТ 1994 вважаються посиланнями на “члена”. Посилання на “менш розвинену договірну сторону” та “розвинену договірну сторону” вважаються посиланнями на “країну-члена, що розвивається” та “розвинену країну-члена”. Посилання на “Виконавчого секретаря” вважаються посиланнями на “Генерального директора СОТ”.

б. Посилання на договірні сторони, які діють спільно, у статтях XV:1, XV:2, XV:8, XXXVIII та примітках Ad статей XII та XVIII, а також у положеннях про спеціальні угоди про обмін у статтях XV:2, XV:3, XV:6, XV:7 та XV:9 ГАТТ 1994 вважаються посиланнями на СОТ. Інші функції, що положеннями ГАТТ 1994 визначаються для договірних сторін, які діють спільно, розподіляються Конференцією міністрів.

с. I. Текст ГАТТ 1994 є автентичним англійською, французькою та іспанською мовами.

II. Текст ГАТТ 1994 французькою мовою підлягає уточненню термінів, зазначених у додатку А до документа MTN.TNC/41.

III. Автентичним текстом ГАТТ 1994 іспанською мовою є текст, який міститься в томі IV видання Основних правових інструментів і вибраних документів, за умови уточнення термінів, зазначених у додатку В до документа MTN.TNC/41.

3. а. Положення частини II ГАТТ 1994 не застосовуються до заходів, які вживаються членом відповідно до спеціального імперативного законодавства, уведеного таким членом до того, як він став договірною стороною ГАТТ 1947, яке забороняє використання, продаж чи оренду суден, побудованих чи відремонтованих за кордоном для комерційного використання між

пунктами в національних водах або водах виключної економічної зони. Таке вилучення застосовується до: а) продовження дії чи негайного перегляду дії невідповідного положення такого законодавства, а також б) поправки до невідповідного положення такого законодавства так, щоб поправка не зменшувала відповідність цього положення частині II ГАТТ 1947. Це вилучення обмежується заходами, яких ужито згідно з описаним вище законодавством, про що повідомляється й уточнюється до дати набрання чинності Угодою СОТ. Якщо згодом до такого законодавства буде внесено зміни для зменшення його відповідності частині II ГАТТ 1994, воно не підпадатиме під дію цього пункту.

б. Конференція міністрів переглядає це вилучення не пізніше, ніж через п'ять років після набрання чинності Угодою СОТ, а після цього – кожні два роки доти, доки вилучення залишається чинним, для визначення, чи існують все ще умови, які стали причиною необхідності вилучення.

с. Член, заходи якого охоплено цим вилученням, щорічно подає докладне статистичне повідомлення, яке містить середню за п'ять років величину фактичних та передбачуваних обсягів поставок відповідних суден, а також додаткову інформацію про використання, продаж, оренду чи ремонт відповідних суден, які охоплено цим вилученням.

д. Член, який вважає, що це вилучення діє в такий спосіб, який виправдовує взаємне та пропорційне обмеження використання, продажу, оренди чи ремонту суден, побудованих на території члена, який вдається до вилучення, має право впроваджувати таке обмеження за умови попереднього повідомлення Конференції міністрів.

е. Це вилучення не обмежує рішень стосовно спеціальних аспектів законодавства, які охоплено цим вилученням та які погоджено в галузевих угодах або на інших форумах.

Домовленість про тлумачення статті II: 1b) Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року

Члени цим домовляються про таке:

1. Для забезпечення транспарентності законних прав та обов'язків, що впливають з пункту 1b) статті II, характер та рівень “інших мит або зборів”, що стягуються за тарифними статтями, які підлягають обкладенню зв'язаними тарифами, згаданими у цьому пункті, записуються у Розкладах поступок, які додаються до ГАТТ 1994, проти тарифної статті, до якої вони застосовуються. Вважається, що такий запис не змінює правовий характер “інших мит або зборів”.

2. Датою, на яку “інші мита або збори” стають зв'язаними, для цілей статті II, є 15 квітня 1994 року. “Інші мита або збори” після цього записуються у Розкладах за рівнями, які застосовуються на цю дату. При кожних наступних переговорах щодо зміни поступки або введення нової поступки відповідною датою такої тарифної статті буде дата включення нової поступки до відповідного Розкладу. Проте дата прийняття документа, через який поступку за будь-якою окремою тарифною позицією було спочатку включено до ГАТТ 1947 або ГАТТ 1994, повинна буде і надалі записуватися у стовпчику 6 Розкладів із замінюваними аркушами.

3. “Інші мита або збори” повинні записуватися стосовно всіх пов'язаних тарифів.

4. У разі, якщо тарифна позиція вже була раніше предметом поступки, рівень “інших мит або зборів”, записаний у відповідному Розкладі, не повинен бути вищим за рівень, який існував тоді, коли цю поступку було вперше включено до такого Розкладу. Кожний член СОТ має право заперечити існування “іншого мита або збору” на підставі того, що на момент початкового зв'язування певної тарифної позиції такого “іншого мита або збору” не існувало, а також відповідність записаного рівня будь-якого “іншого мита або збору” та попереднього рівня зв'язаного тарифу протягом трьох років після набрання чинності Угодою СОТ або трьох років після передачі на зберігання Генеральному директорові СОТ документа, яким такий Розклад включається до ГАТТ 1994, залежно від того, що відбудеться пізніше.

5. Внесення “інших мит та зборів” до Розкладів не повинен обмежувати їх відповідності правам та обов’язкам членів за ГАТТ 1994, за винятком тих прав, на які поширюється пункт 4. Всі члени СОТ зберігають за собою право у будь-який час заперечити відповідність будь-якого “іншого мита або збору” таким обов’язкам.

6. Для цілей цієї Домовленості положення Статей XXII та XXIII ГАТТ 1994 застосовуються у тому вигляді, у якому вони розроблені й застосовуються за Домовленістю про вирішення спорів.

7. “Інші мита та збори”, які не включено до Розкладу на момент передачі на зберігання документа, яким такий Розклад включається до ГАТТ 1994, Генеральному директорові Договірних Сторін (до набрання чинності Угодою СОТ, або Генеральному директорові СОТ (після набрання чинності Угодою СОТ), не повинні надалі додаватися до нього, і жодні “інші мита та збори”, записані на рівні, меншому за той, що існує на відповідну дату, не повинні відновлюватися до цього рівня, якщо тільки такі додавання або зміни не буде зроблено протягом шести місяців після передачі документа на зберігання.

8. Рішення у пункті 2 щодо дати, яка застосовується до кожної поступки, для цілей пункту 1b) статті II ГАТТ 1994 замінює собою рішення щодо відповідної дати, яке було прийнято 26 березня 1980 року (BISD 27S/24).

Домовленість про тлумачення статті XVII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року

Члени,

відзначаючи, що стаття XVII передбачає зобов’язання членів СОТ щодо діяльності державних торгових підприємств, яку зазначено у пункті 1 статті XVII і яка повинна відповідати загальним принципам недискримінації, встановленим ГАТТ 1994 для урядових заходів щодо імпорту чи експорту, здійснюваного приватними комерсантами;

відзначаючи також, що члени СОТ дотримуються своїх зобов’язань за ГАТТ 1994 стосовно урядових заходів щодо державних торгових підприємств;

визнаючи, що ця Домовленість не обмежує принципів, передбачених у статті XVII;
цим домовляються про таке:

1. Для забезпечення транспарентності діяльності державних торгових підприємств члени СОТ повинні повідомляти про такі підприємства Раді з торгівлі товарами для розгляду їх робочою групою, яку буде засновано згідно з пунктом 5, відповідно до такого робочого визначення:

“Урядові і неурядові підприємства, зокрема Маркетингові дома, яким було надано виняткові або особливі права чи привілеї, у тому числі законодавчі або конституційні повноваження, при здійсненні яких вони впливають шляхом купівлі чи продажу на рівень або напрямок імпорту чи експорту”.

Така вимога щодо повідомлення не поширюється на імпорт товарів, призначених для безпосереднього або кінцевого споживання для урядових цілей або використання таким підприємством, як зазначено вище, але ні в якому разі не для перепродажу чи використання у виробництві товарів, призначених для продажу.

2. Кожний член СОТ повинен проводити перегляд своєї політики стосовно подання повідомлень щодо державних торгових підприємств до Ради з торгівлі товарами з урахуванням положень цієї Домовленості. При проведенні таких переглядів кожний член повинен мати на увазі необхідність забезпечення максимально можливої транспарентності у своїх повідомленнях з тим, щоб надати можливість для об’єктивної оцінки характеру діяльності таких підприємств, а також впливу їхньої діяльності на міжнародну торгівлю.

3. Повідомлення здійснюються відповідно до анкети про державну торгівлю, прийнятої 24 травня 1960 року (BISD 9S/184-185), причому зрозуміло, що члени повідомляють про

підприємства, зазначені у пункті 1, незалежно від того, чи мав насправді місце імпорт або експорт товарів.

4. Будь-який член СОТ, який має підставу вважати, що інший член не виконав належним чином свого зобов'язання щодо повідомлення, може привернути увагу такого члена до цього питання. Якщо питання не буде вирішено задовільним чином, він може зробити зустрічне повідомлення до Ради з торгівлі товарами для розгляду його робочою групою, заснованою згідно з пунктом 5, одночасно повідомивши про це такого члена.

5. При Раді з торгівлі товарами створюється робоча група для розгляду повідомлень та зустрічних повідомлень. Ґрунтуючись на результатах такого розгляду та без обмеження положень пункту 4(с) статті XVII, Рада з торгівлі товарами може давати рекомендації стосовно того, чи зроблено повідомлення належним чином, а також стосовно необхідності надання додаткової інформації. Ґрунтуючись на отриманих повідомленнях, робоча група також вивчає, чи заповнено зазначену вище анкету про державну торгівлю належним чином, та розглядає повноту інформації про державні торгові підприємства, про які повідомляється відповідно до пункту 1. Вона також розробляє наочний перелік, у якому показано характер стосунків між урядами та підприємствами, а також характер діяльності, яку ведуть такі підприємства, що може бути придатним для цілей статті XVII. Зрозуміло, що Секретаріат надаватиме робочій групі документ із загальним оглядом тієї діяльності державних торгових підприємств, яка стосується міжнародної торгівлі. Членство у робочій групі є відкритим для всіх членів СОТ, що заявлять про своє бажання взяти участь у її роботі. Група повинна провести збори протягом одного року після набрання чинності Угодою СОТ, а також проводити їх принаймні щороку після цього. Вона щорічно звітує перед Радою з торгівлі товарами.

Домовленість про положення Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року щодо платіжного балансу

Члени,

визнаючи положення Статей XII та XVIII: В ГАТТ 1994 та Декларації про торговельні заходи, що вживаються у зв'язку з платіжним балансом, прийнятої 28 листопада 1979 року (BISD 26S/205-209, у цій домовленості іменується Декларація 1979), і з метою внесення ясності у ці положення;

цим домовляються про таке:

Застосування заходів

1. Члени СОТ підтверджують своє зобов'язання публічно оголошувати якомога скоріше розклади відміни заходів щодо обмеження імпорту, які вживаються у зв'язку з платіжним балансом. Зрозуміло, що такі розклади можуть змінюватися за необхідністю з тим, щоб урахувати зміни ситуації з платіжним балансом. У будь-якому разі, коли член СОТ не оголосить публічно цього розкладу, такий член повинен дати обґрунтування причин цього.

2. Члени СОТ підтверджують своє зобов'язання надавати перевагу тим заходам, які справляють найменш руйнівний вплив на торгівлю. Вважається, що такі заходи (які у цій Домовленості іменуються цінові заходи) уключають додаткові імпорتنі збори, вимоги про внесення депозитів імпортерами або інші рівноцінні торговельні заходи, що відбиваються на ціні імпортованих товарів. Зрозуміло, що незалежно від положень статті II цінові заходи, які вживаються у зв'язку з платіжним балансом, можуть застосовуватися членом СОТ додатково до мит, передбачених у його Розкладі. Крім того, такий член повинен згідно з процедурою повідомлення, передбаченою у цій Домовленості, чітко і окремо зазначити суму, на яку ціновий захід перевищує зв'язане мито.

3. Члени СОТ повинні намагатися уникнути накладення нових кількісних обмежень у зв'язку з платіжним балансом, якщо тільки через критичну ситуацію платіжного балансу цінові

заходи не можуть припинити різкого погіршення положення із зовнішніми платежами. У таких випадках, коли член СОТ застосовує кількісні обмеження, він повинен дати обґрунтування причин, за яких цінові заходи не є достатнім інструментом для врегулювання ситуації з платіжним балансом. Член СОТ, що вдається до кількісних обмежень, повинен вказувати у ході подальших консультацій на прогрес, якого він досяг у значному зменшенні кількості та обмежувальному впливові таких заходів. Зрозуміло, що стосовно одного товару може вживатися не більше одного виду заходів щодо обмеження імпорту у зв'язку з платіжним балансом.

4. Члени СОТ підтверджують, що заходи щодо обмеження імпорту, які вживаються у зв'язку з платіжним балансом, можуть застосовуватися лише для регулювання загального рівня імпорту і не можуть перевищувати тієї міри, якою вони є необхідними для врегулювання ситуації з платіжним балансом. З метою зведення до мінімуму будь-яких побічних наслідків протекціоністського характеру, член СОТ повинен здійснювати обмеження у транспарентній формі. Органи влади імпортуючого члена СОТ повинні дати задовільне обґрунтування критеріїв, які використовуються для визначення того, які товари підлягають дії обмежень. Як це передбачено у пункті 3 статті XII та пункті 10 статті XVIII, члени СОТ можуть у разі певних життєво необхідних товарів відмінити або обмежити додаткові збори, які застосовуються до всього імпорту, або інші заходи, які вживаються у зв'язку з платіжним балансом. Термін “життєво необхідні товари” означає товари, які задовольняють основні потреби споживання або які сприяють зусиллям члена СОТ поліпшити ситуацію з платіжним балансом, наприклад основні засоби виробництва або сировинні матеріали, необхідні для виробництва. При застосуванні кількісних обмежень член СОТ повинен використовувати вибіркове ліцензування лише тоді, коли цього неможливо уникнути, і поступово його відмінити. Щодо вибору критеріїв, які використовуються для визначення допустимих кількостей та вартостей товарів для імпорту, повинно надаватися відповідне обґрунтування.

Процедури консультацій з питань платіжного балансу

5. Комітет з обмежень у зв'язку з платіжним балансом (який у цій Домовленості іменується Комітет) проводить консультації з метою розгляду всіх заходів щодо обмеження імпорту, які вживаються у зв'язку з платіжним балансом. Членство у Комітеті є відкритим для всіх членів СОТ, що заявлять про своє бажання взяти участь у його роботі. Комітет дотримується процедур консультацій з питань обмежень, що здійснюються у зв'язку з платіжним балансом, затверджених 28 квітня 1970 року (BISD 18S/48-53, які у цій Домовленості іменуються повні процедури консультацій), відповідно до положень, викладених нижче.

6. Член СОТ, що застосовує нові обмеження або піднімає загальний рівень вже існуючих обмежень шляхом значної інтенсифікації відповідних заходів, повинен вступити в консультації з Комітетом протягом чотирьох місяців після прийняття таких заходів. Член, який приймає такі заходи, може вимагати, щоб консультація проводилася відповідно до пункту 4(a) статті XII або пункту 12 (a) статті XVIII залежно від того, яка з них є придатною для цього. Якщо такої вимоги не зроблено, Голова Комітету повинен запропонувати членові СОТ провести таку консультацію. Фактори, які можуть розглядатися у ході такої консультації, включають, *inter alia*, введення нових видів обмежувальних заходів у зв'язку з платіжним балансом або збільшення рівня обмежень чи кола охоплених ними товарів.

7. Усі обмеження, що застосовуються у зв'язку з платіжним балансом, повинні періодично переглядатися Комітетом відповідно до пункту 4b) статті XII або пункту 12b) статті XVIII при можливості зміни періодичності консультацій за домовленістю з членом СОТ, що бере участь у них, або згідно з процедурою окремого перегляду, яку може рекомендувати Генеральна рада.

8. Консультації можуть проводитися за спрощеними процедурами, затвердженими 19 грудня 1972 року (BISD 20S/47-49, які у цій Домовленості іменуються спрощені процедури консультацій), стосовно найменш розвинених країн-членів або тих країн-членів, що

розвиваються, які здійснюють зусилля щодо лібералізації відповідно до розкладу, представленого ними до Комітету при попередніх консультаціях. Спрощені процедури консультацій можуть також застосовуватися тоді, коли Розгляд торговельної політики країни-члена, що розвивається, призначено на той самий календарний рік, що й дата, яку визначено для консультацій. У таких випадках рішення щодо того, чи потрібно застосовувати повні процедури консультацій, приймається на основі факторів, перелічених у пункті 8 Декларації 1979. Крім випадку з найменш розвиненими країнами-членами, за спрощеними процедурами консультацій не може проводитися більше двох консультацій поспіль.

Повідомлення та документація

9. Член СОТ повинен повідомити Генеральній раді про введення або зміну порядку проведення заходів щодо обмеження імпорту, які вживаються у зв'язку з платіжним балансом, а також про будь-які зміни у розкладах відміни таких заходів, про які робиться оголошення відповідно до пункту 1. Про значні зміни Генеральну раду необхідно повідомляти до їх оголошення або не пізніше, ніж через 30 днів після нього. Щороку кожний член СОТ повинен подавати до Секретаріату для розгляду членами СОТ зведене повідомлення, зокрема всі зміни законів, нормативних актів, офіційні урядові заяви або публічні заяви. Повідомлення повинне включати повну інформацію, наскільки це можливо, на рівні тарифних позицій, про вид вжитих заходів, критерії, що використовуються для їх вживання, коло охоплених ними товарів та торговельні потоки, на які вони справили вплив.

10. На запит будь-якого члена СОТ Комітет може переглядати повідомлення. Такі перегляди обмежуються з'ясуванням окремих питань, про які йдеться у повідомленні, або вивченням того, чи є необхідність у проведенні консультації відповідно до пункту 4(а) статті XII або пункту 12 "а" статті XVIII. Члени СОТ, які мають підстави вважати, що певний захід щодо обмеження імпорту, вжитий іншим членом, було вжито у зв'язку з платіжним балансом, можуть привернути до цієї справи увагу Комітету. Голова Комітету вимагає інформації щодо такого заходу та розповсюджує її серед усіх членів. Без обмеження права будь-якого члена Комітету вимагати відповідного з'ясування питань у ході консультації, питання можуть надаватися і заздалегідь для їх розгляду членом СОТ, що бере участь у консультації.

11. Член СОТ, що бере участь у консультації, повинен підготувати для консультації Основний документ, який, крім будь-якої іншої інформації, яка вважається за придатну, повинен включати: а) огляд ситуації з платіжним балансом та її перспективи, у тому числі оцінку внутрішніх та зовнішніх факторів, які справляють вплив на ситуацію з платіжним балансом, і заходів внутрішньої політики, яких було вжито для відновлення рівноваги на здоровій і тривалій основі; б) повну характеристику обмежень, що застосовувалися у зв'язку з платіжним балансом, їхню правову основу та кроки, здійснені для зменшення побічних наслідків протекціоністського характеру; с) заходи, яких було вжито після останньої консультації для лібералізації імпорتنних обмежень у світлі висновків, винесених Комітетом; d) план усунення та поступового послаблення обмежень, що залишилися. При необхідності можуть робитися посилання на інформацію, яку було подано у попередніх повідомленнях або звітах, що подавалися до СОТ. При проведенні консультацій за спрощеними процедурами член СОТ, що бере участь у консультації, повинен подавати письмову заяву, у якій міститься суттєва інформація з питань, що охоплюються Основним документом.

12. З метою полегшення проведення консультацій у Комітеті Секретаріат повинен готувати документ із фактичним оглядом, що стосується різних аспектів плану консультацій. Стосовно країн-членів, що розвиваються, документ Секретаріату повинен включати відповідний огляд та аналітичний матеріал щодо впливу зовнішнього торговельного середовища на ситуацію з платіжним балансом та її перспективи для члена СОТ, що бере участь у консультації. На запит країни-члена СОТ, що розвивається, Секретаріат повинен надати їй технічну допомогу при

підготовці документації для консультацій.

Завершення консультацій з питань платіжного балансу

13. Комітет звітує про проведені консультації перед Генеральною радою. У разі, коли використовувалися повні процедури консультацій, звіт повинен містити висновки Комітету з окремих питань плану консультацій, а також факти та підстави, на яких вони ґрунтуються. Комітет повинен намагатися включити до своїх висновків пропозиції щодо рекомендацій, які мають на меті сприяти виконанню Статей XII та XVIII:В, Декларації 1979 та цієї Домовленості. У тих випадках, коли представлено розклад усунення обмежувальних заходів, які вживаються у зв'язку з платіжним балансом, Генеральна рада може рекомендувати, щоб при дотриманні такого розкладу членом СОТ вважалося, що той діє відповідно до своїх зобов'язань за ГАТТ 1994. У тому разі, якщо Генеральна рада виносить конкретні рекомендації, права та обов'язки членів СОТ оцінюються у світлі таких рекомендацій. За відсутності конкретних пропозицій щодо рекомендацій з боку Генеральної ради у висновках Комітету повинні фіксуватися різні міркування, які було висловлено у Комітеті. При застосуванні спрощених процедур консультацій у звіті повинно міститися резюме основних питань, що розглядалися у Комітеті, та рішення щодо того, чи існує необхідність у застосуванні повних процедур консультацій.

Домовленість про тлумачення статті XXIV Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року

Члени,

зважаючи на положення статті XXIV ГАТТ 1994;

визнаючи, що з часу заснування ГАТТ 1947 кількість та значення митних союзів та зон вільної торгівлі неабияк зросли і сьогодні вони займають значну частку світової торгівлі;

визнаючи той вплив на розвиток світової торгівлі, який може справити більш тісна інтеграція між економіками країн, що є учасниками таких угод;

визнаючи також, що цей вплив збільшується, якщо відміна мит та інших заходів щодо обмеження торгівлі між складовими територіями митних союзів або зон вільної торгівлі поширюється на всю торгівлю, і зменшується, якщо будь-який важливий сектор торгівлі виключається з цього;

знову підтверджуючи, що метою таких угод повинно бути полегшення торгівлі між складовими територіями і утримання від встановлення бар'єрів для торгівлі інших членів СОТ з такими територіями; що при їх укладенні або розширенні кола учасників учасники таких угод повинні по можливості максимально уникати справляння негативного впливу на торгівлю інших членів;

певні того, що існує необхідність у посиленні ефективності ролі Ради з торгівлі товарами при розгляді угод, про які надаються повідомлення відповідно до статті XXIV, шляхом внесення ясності у критерії та процедури оцінки нових угод про створення або угод про розширення існуючих митних союзів та зон вільної торгівлі, а також збільшення транспарентності всіх угод, укладених відповідно до статті XXIV;

визнаючи необхідність у спільній домовленості про обов'язки членів СОТ за пунктом 12 статті XXIV;

цим домовляються про таке:

1. Митні союзи, зони вільної торгівлі та тимчасові угоди, що ведуть до створення митного союзу або зони вільної торгівлі, для відповідності статті XXIV, повинні відповідати, *inter alia*, положенням пунктів 5, 6, 7 та 8 зазначеної статті.

Стаття XXIV:5

2. Визначення відповідно до пункту 5(a) статті XXIV загального обсягу мит та інших заходів щодо регулювання торгівлі, які застосовуються до і після створення митного союзу,

стосовно мит та зборів повинне бути основане на повній оцінці середньозважених ставок тарифів та мит, що стягуються. Ця оцінка має ґрунтуватися на статистиці імпорту за попередній репрезентативний період, яку надає митний союз за тарифними позиціями, а також у вартісному і кількісному вираженні за країнами-членами СОТ. Секретаріат розраховує середньозважені ставки тарифів та мит, що стягуються, за методикою, яка використовувалася при оцінці тарифних пропозицій у ході Уругвайського раунду Багатосторонніх торговельних переговорів. Для цього митами та зборами, які братимуться до розрахунків, будуть діючі ставки мит. Визнається, що для повної оцінки обсягу інших заходів щодо регулювання торгівлі, кількісне вираження яких та його узагальнення є важким, може вимагатися вивчення окремих заходів, дій, охоплених ними товарів та торговельних потоків.

3. “Розумний проміжок часу”, зазначений у пункті 5(с) статті XXIV, повинен перевищувати 10 років лише у виключних випадках. У випадках, коли члени СОТ, які є учасниками тимчасової угоди, вважають, що 10 років недостатньо, вони повинні дати повне пояснення Раді з торгівлі товарами щодо необхідності продовження цього терміну.

Стаття XXIV:6

4. Пункт 6 статті XXIV встановлює процедуру, яка використовується тоді, коли член СОТ, що створює митний союз, пропонує підвищити зв’язану ставку мита. У цьому відношенні члени СОТ знову підтверджують, що процедура, передбачена у статті XXVIII у тому вигляді, у якому її викладено в інструкціях, прийнятих 10 листопада 1980 року (BISD 27S/26-28), та у Домовленості про тлумачення статті XXVIII ГАТТ 1994 повинна бути порушена до того, як буде змінено або відкликано тарифні поступки при створенні митного союзу або укладенні тимчасової угоди, що веде до створення митного союзу.

5. Ці переговори повинні проводитися у доброзичливій атмосфері з метою досягнення взаємозадовільного компенсаційного врегулювання. При таких переговорах, як цього вимагає пункт 6 статті XXIV, належна увага повинна приділятися зменшенню мит за тими самими тарифними позиціями, за якими мито було зменшено іншими складовими територіями митного союзу при його створенні. Якщо таке зменшення не буде достатнім для забезпечення необхідного компенсаційного врегулювання, митний союз пропонує компенсацію, яку може бути здійснено у формі зменшення мит за іншими тарифними позиціями. Така пропозиція береться до уваги членами СОТ, які мають право на ведення переговорів щодо зв’язаних тарифів, які пропонується змінити або відкликати. Якщо компенсаційного врегулювання знову не буде досягнуто, переговори продовжуються. У випадках, коли, незважаючи на всі зусилля, домовленості у ході переговорів щодо компенсаційного врегулювання відповідно до статті XXVIII ГАТТ 1994 у тому вигляді, у якому її розроблено у Домовленості про тлумачення статті XXVIII ГАТТ 1994, не може бути досягнуто протягом розумного періоду часу після початку таких переговорів, митний союз, однак, є вільним змінювати або відкликати поступки; члени СОТ, які постраждають від цього, у такому разі матимуть право відкликати в основному рівноцінні поступки відповідно до статті XXVIII.

6. ГАТТ 1994 не накладає жодних зобов’язань на членів, які отримують перевагу від зменшення мит після створення митного союзу або укладення угоди, що веде до створення митного союзу, щодо компенсаційного врегулювання стосовно його складових територій.

Розгляд митних союзів та зон вільної торгівлі

7. Усі повідомлення, які робляться відповідно до пункту 7(а) статті XXIV, повинні вивчатися робочою групою у світлі відповідних положень ГАТТ 1994 та пункту 1 цієї Домовленості. Робоча група повинна подавати звіт Раді з торгівлі товарами про свої висновки у цьому зв’язку. Рада з торгівлі товарами може надавати членам СОТ такі рекомендації, які вважатиме за потрібні.

8. Стосовно тимчасових угод робоча група може у своєму звіті надати відповідні

рекомендації щодо запропонованих часових рамок та заходів, які є необхідними для завершення створення митного союзу або зони вільної торгівлі. За необхідністю вона може передбачити подальший розгляд тимчасової угоди.

9. Члени СОТ, що є учасниками тимчасової угоди, повинні повідомляти Раду з торгівлі товарами про суттєві зміни в їхньому плані та розкладі, що додаються до такої угоди, і Рада у разі необхідності повинна вивчати такі зміни.

10. Якщо тимчасова угода, про яку повідомлено відповідно до пункту 7(а) статті XXIV, не включає план та розклад, передбачені у пункті 5(с) статті XXIV, робоча група повинна у своєму звіті рекомендувати, щоб такі план та розклад було включено. Сторони не будуть зберігати або вводити в дію таку угоду, якщо вони не готові змінити її відповідно до цих рекомендацій. Повинно бути також передбачено подальший перегляд виконання рекомендацій.

11. Митні союзи та складові території зон вільної торгівлі повинні періодично звітувати перед Радою з торгівлі товарами про дію відповідної угоди, як це передбачено Договірними Сторонами ГАТТ 1947 у їхній інструкції Раді ГАТТ 1947 стосовно звітів про регіональні угоди (BISD 18S/38). Про будь-які суттєві зміни та (або) доповнення до угоди у міру їх виникнення повинні надаватися повідомлення.

Вирішення спорів

12. Положення Статей XXII та XXIII ГАТТ 1994 у тому вигляді, у якому вони розроблені і застосовуються згідно з Домовленістю про вирішення спорів, можуть використовуватися стосовно будь-яких питань, що виникають у результаті застосування тих положень статті XXIV, які стосуються митних союзів, зон вільної торгівлі та тимчасових угод, що ведуть до створення митних союзів або зон вільної торгівлі.

Стаття XXIV:12

13. Кожний член СОТ несе повну відповідальність згідно ГАТТ 1994 за дотриманням всіх положень ГАТТ 1994 і повинен вживати таких розумних заходів, які можуть бути йому доступними, для забезпечення відповідного дотримання регіональними та місцевими органами влади на його території.

14. Положення Статей XXII та XXIII ГАТТ 1994 у тому вигляді, у якому вони розроблені і застосовуються згідно з Домовленістю про вирішення спорів, можуть використовуватися стосовно будь-яких заходів з боку регіональних або місцевих органів влади на території члена СОТ, які перешкоджають дотриманню ним відповідних положень. У разі, коли Орган вирішення спорів робить висновок про те, що певного положення ГАТТ 1994 не було дотримано, відповідальний член СОТ повинен вжити таких розумних заходів, які можуть бути йому доступними, для забезпечення дотримання відповідного положення. У випадках, коли не виявилось можливим забезпечити такого дотримання, застосовуються положення щодо компенсації та тимчасового припинення поступок або інших зобов'язань.

15. Кожний член СОТ зобов'язується виявляти доброзичливе ставлення у ході консультацій, що стосуються будь-яких подань, зроблених іншим членом СОТ стосовно тих заходів, які вживаються на території першого і зачіпають дію ГАТТ 1994, а також надавати відповідні можливості для таких консультацій.

Домовленість щодо звільнення від зобов'язань за Генеральною угодою з тарифів і торгівлі 1994 року

Члени цим домовляються про таке:

1. Прохання про звільнення від зобов'язань або продовження терміну дії існуючого звільнення від зобов'язань повинне містити у собі характеристику заходів, які пропонує вжити член СОТ, конкретних стратегічних цілей, які переслідує член СОТ, а також причин, що заважають членові досягти його стратегічних цілей через заходи, які відповідають його

зобов'язанням за ГАТТ 1994.

2. Звільнення від зобов'язань, що діє на день набрання чинності Угодою СОТ, повинне бути відмінене, якщо тільки його не буде продовжено відповідно до зазначених вище процедур та процедур, описаних у статті ІХ Угоди СОТ, у день припинення його дії або через два роки після набрання чинності Угодою СОТ, залежно від того, що відбудеться раніше.

3. Будь-який член СОТ, який вважає, що перевага, яка належить йому відповідно до ГАТТ 1994, анулюється або їй заподіюється шкода в результаті:

а) неспроможності члена СОТ, якому було надано звільнення від зобов'язань, дотриматися умов такого звільнення від зобов'язань, або

б) застосування певного заходу відповідно до умов такого звільнення від зобов'язань, може застосувати положення статті XXIII ГАТТ 1994 у тому вигляді, у якому вони розроблені й застосовуються за Домовленістю про вирішення спорів.

Домовленість про тлумачення статті XXVIII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року

Члени цим домовляються про таке:

1. Для цілей зміни або відкликання поступки член СОТ, у експорті якого найвищу частку становить експорт, на який поширюється поступка (тобто експорт товару на ринок члена СОТ, що змінює або відкликає поступку), вважається таким, що має основний інтерес до поставки товару, якщо тільки він вже не має права на початок переговорів або основного інтересу поставки товару, як це передбачено пунктом 1 статті XXVIII. Проте зрозуміло, що цей пункт буде переглянуто Радою з торгівлі товарами через п'ять років після набрання чинності Угодою СОТ з метою вирішити, чи задовільним чином діяв цей критерій при перерозподілі прав на переговори на користь малих або середніх експортуючих членів СОТ. Якщо цей критерій не діяв задовільним чином, належну увагу необхідно буде звернути на можливі удосконалення, зокрема, у світлі наявності відповідних даних, прийняття критерію, оснований на частці експорту, на який поширюється поступка, від всього експорту відповідного товару на всі ринки.

2. У разі, коли член СОТ вважає, що він має основний інтерес щодо поставки товару у розумінні пункту 1, він повинен передати свою претензію у письмовій формі разом із доказами, що її підкріплюють, членові, який пропонує змінити або відкликати поступку, і одночасно повідомити Секретаріат. У цьому разі застосовується пункт 4 "Процедур переговорів відповідно до статті XXVIII", прийнятих 10 листопада 1980 року (BISD 27S/26-28).

3. При визначенні того, хто з членів СОТ має основний інтерес щодо поставки товару (чи то відповідно до викладеного вище пункту 1, чи пункту 1 статті XXVIII) або суттєвий інтерес, до уваги береться лише торгівля відповідним товаром, яка здійснювалася на основі режиму найбільшого сприяння. Проте торгівля відповідним товаром, яка здійснювалася не за довірними преференціями, також братиметься до уваги, якщо при такій торгівлі перестали отримуватися переваги від преференційного режиму, і вона таким чином перетворилася на торгівлю у режимі найбільшого сприяння на момент ведення переговорів про зміну чи відкликання поступки або перетвориться на неї до закінчення таких переговорів.

4. У випадку, коли тарифна поступка змінюється або відкликається стосовно нового товару (тобто товару, для якого відсутня статистика за останні три роки), член СОТ, що має права на початок переговорів за тією тарифною позицією, за якою класифікується або раніше класифікувався товар, вважається таким, що має право на початок переговорів за такою поступкою. При визначенні основного інтересу щодо поставки товару та суттєвого інтересу, а також при розрахунку компенсації до уваги повинні братися, *inter alia*, виробничі потужності та інвестиції у відповідний товар з боку експортуючого члена СОТ та оцінки зростання експорту, а також прогнози попиту на товар у країні імпортуючого члена СОТ. Для цілей цього пункту,

зрозуміло, що термін “новий товар” включає тарифні позиції, які створюються шляхом виділення із вже існуючої тарифної позиції.

5. У випадку, коли член СОТ вважає, що він має основний інтерес поставки або суттєвий інтерес у розумінні пункту 4, він повинен передати свою претензію у письмовій формі разом із доказами, що її підкріплюють, членові, який пропонує змінити або відкликати поступку, і одночасно повідомити Секретаріат. У цих випадках застосовується пункт 4 зазначених вище “Процедур переговорів відповідно до статті XXVIII”.

6. Коли необмежену тарифну поступку замінено тарифною квотою, обсяг наданої компенсації повинен перевищувати обсяг торгівлі, яку фактично було зачіплено зміною поступки. Основою для розрахунків компенсації повинен бути прогнозований обсяг, на який майбутня торгівля перевищить рівень квоти. Зрозуміло, що розрахунок прогнозованих обсягів майбутньої торгівлі повинен ґрунтуватися на більшій з таких величин:

а) середньорічний обсяг торгівлі за останній репрезентативний період у три роки, збільшений на середньорічний темп зростання імпорту за той самий період або на 10 відсотків, залежно від того, що більше; або

б) обсяг торгівлі за останній рік, збільшений на 10 відсотків.

У будь-якому разі відповідальність члена СОТ щодо компенсації не повинна перевищувати той обсяг, який би виник у результаті повного відкликання поступки.

7. Будь-якому членові СОТ, що має основний інтерес щодо поставки товару, чи то відповідно до викладеного вище пункту 1, чи пункту 1 статті XXVIII, по поступці, яку змінено або відкликано, повинне надаватися право на початок переговорів з компенсаційних поступок, якщо тільки заінтересовані члени не погодяться на іншій формі компенсації.

§ 3. МІЖНАРОДНЕ КОСМІЧНЕ ПРАВО

**ДОГОВІР
ПРО ПРИНЦИПИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВ
ПО ДОСЛІДЖЕННЮ І ВИКОРИСТАННЮ КОСМІЧНОГО ПРОСТОРУ,
ВКЛЮЧАЮЧИ МІСЯЦЬ ТА ІНШІ НЕБЕСНІ ТІЛА***

Москва, Вашингтон, Лондон, 27 січня 1967 року

Держави-учасниці цього Договору, натхненні великими перспективами, що відкриваються перед людством у результаті проникнення людини в космос, визнаючи спільну заінтересованість всього людства в прогресі дослідження і використання космічного простору в мирних цілях,

вважаючи, що дослідження і використання космічного простору має бути спрямовано на благо всіх народів, незалежно від ступеня їх економічного або наукового розвитку,

бажаючи сприяти розвитку широкого міжнародного співробітництва як у наукових, так і в юридичних аспектах дослідження і використання космічного простору в мирних цілях,

вважаючи, що таке співробітництво сприятиме розвитку взаєморозуміння і зміцненню дружніх стосунків між народами,

нагадуючи резолюцію 1962 (XVIII), що має назву “Декларація правових принципів у діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору”, одностайно прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об’єднаних Націй 13 грудня 1963 р.,

нагадуючи резолюцію 1884 (XVIII), що закликає держави утримуватись від виведення на орбіту навколо Землі будь-яких об’єктів з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення або від установки такої зброї на небесних тілах, одностайно прийняту Генеральною Асамблеєю Організації Об’єднаних Націй 17 жовтня 1963 р.,

беручи до уваги резолюцію Генеральної Асамблеї Організації Об’єднаних Націй 110 (II) від 3 листопада 1947 р., яка засуджує пропаганду, що має на меті або здатну створити або посилити загрозу мирові, порушення миру або акти агресії, і вважаючи, що вказана резолюція застосовувана до космічного простору,

будучи впевненими, що Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, сприятиме здійсненню цілей і принципів Статуту Організації Об’єднаних Націй,

погодилися про таке:

Стаття I

Дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, здійснюються на благо і в інтересах всіх країн, незалежно від ступеня їх економічного або наукового розвитку, і є надбанням всього людства.

Космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, відкрито для дослідження і використання всіма державами без будь-якої дискримінації на основі рівності і згідно з міжнародним правом, при вільному доступі у всі райони небесних тіл.

Космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, вільний для наукових досліджень, і держави сприяють і заохочують міжнародну співпрацю в таких дослідженнях.

Стаття II

Космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, не підлягає національному присвоєнню ані шляхом проголошення на них суверенітету, ані шляхом використання або окупації, ані будь-якими іншими засобами.

Стаття III

Держави-учасниці Договору провадять діяльність по дослідженню і використанню

* Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_480 (дата звернення : 02.02.2020)

космічного простору, у тому числі Місяця та інших небесних тіл, згідно з міжнародним правом, включаючи Статут Організації Об'єднаних Націй, у інтересах підтримання міжнародного миру і безпеки і розвитку міжнародного співробітництва і взаєморозуміння.

Стаття IV

Держави-учасниці Договору зобов'язуються не виводити на орбіту навколо Землі будь-які об'єкти з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення, не встановлювати таку зброю на небесних тілах і не розміщувати таку зброю в космічному просторі будь-яким іншим чином.

Місяць та інші небесні тіла використовуються всіма державами-учасницями Договору виключно в мирних цілях. Забороняється створення на небесних тілах військових баз, споруд і укріплень, випробування будь-яких типів зброї і проведення військових маневрів. Використання військового персоналу для наукових досліджень або якихось інших мирних цілей не забороняється. Не забороняється також використання будь-якого обладнання або засобів, необхідних для мирного дослідження Місяця та інших небесних тіл.

Стаття V

Держави-учасниці цього Договору розглядають космонавтів як посланців людства в космос і надають їм всіляку допомогу в випадках аварії, лиха або вимушеної посадки на території іншої держави-учасниці Договору або у відкритому морі. Космонавти, які здійснюють таку вимушену посадку, мають бути в безпеці і негайно повернуті державі, до реєстру якої занесено їх космічний корабель.

При провадженні діяльності в космічному просторі, у тому числі і на небесних тілах, космонавти однієї держави-учасниці Договору надають можливу допомогу космонавтам інших держав-учасниць Договору.

Держави-учасниці Договору негайно інформують інші держави-учасниці Договору або Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй про встановлені ними явища в космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, які могли б становити небезпеку для життя або здоров'я космонавтів.

Стаття VI

Держави-учасниці Договору несуть міжнародну відповідальність за національну діяльність у космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, незалежно від того, провадиться вона урядовими органами чи неурядовими юридичними особами, і за забезпечення того, щоб національна діяльність провадилася згідно з положеннями, що містяться в цьому Договорі. Діяльність неурядових юридичних осіб у космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, має провадитися з дозволу і під постійним спостереженням відповідної держави-учасниці Договору. У випадку діяльності в космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, міжнародної організації, відповідальність за виконання цього Договору несуть, разом з міжнародною організацією, також і держави, що беруть у ній участь.

Стаття VII

Кожна держава-учасниця Договору, яка здійснює або організує запуск об'єкта в космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, а також кожна держава-учасниця Договору, з території або установок якої здійснюється запуск об'єкта, несе міжнародну відповідальність за шкоду, завдану такими об'єктами або їх складовими частинами на Землі, у повітряному або в космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, іншій державі-учасниці Договору, її фізичним або юридичним особам.

Стаття VIII

Держави-учасниці Договору, до реєстру якої занесено об'єкт, запущений у космічний простір, зберігає юрисдикцію і контроль над таким об'єктом і над будь-яким екіпажем цього об'єкта під час їх знаходження в космічному просторі, у тому числі і на небесному тілі. Права

власності на космічні об'єкти, запущені в космічний простір, включаючи об'єкти, доставлені або споруджені на небесному тілі, і на їх складові частини залишаються непорушеними під час їх знаходження в космічному просторі або на небесному тілі, або після повернення на Землю. Такі об'єкти або їх складові частини, виявлені за межами держави-учасниці Договору, до реєстру якої їх занесено, має бути повернено цій державі-учасниці Договору; при цьому така держава повинна на вимогу надати до повернення опізнавальні дані.

Стаття ІХ

При дослідженні і використанні космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, держави-учасниці Договору повинні керуватися принципом співробітництва і взаємної допомоги і повинні проводити всю свою діяльність у космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, з належним урахуванням відповідних інтересів усіх інших держав-учасниць Договору. Держави-учасниці Договору проводять вивчення і дослідження космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, таким чином, щоб уникати їх шкідливого забруднення, а також несприятливих змін земного середовища внаслідок доставки позаземної речовини, і з цією метою, у разі необхідності, вживають відповідних заходів. Якщо якась держава-учасниця Договору має підстави вважати, що діяльність або експеримент, заплановані цією державою-учасницею Договору або громадянами цієї держави-учасниці Договору в космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, створять потенційно шкідливі перешкоди діяльності інших держав-учасниць Договору у справі мирного дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, то вона повинна провести відповідні міжнародні консультації, перш ніж приступити до такої діяльності або експерименту. Держава-учасниця Договору, що має підстави вважати, що діяльність або експеримент, заплановані іншою державою-учасницею Договору в космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, створять

потенційно шкідливі перешкоди діяльності у справі мирного дослідження і використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, може запитати проведення консультації щодо такої діяльності або експерименту.

Стаття Х

Для сприяння міжнародному співробітництву в дослідженні і використанні космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, згідно з цілями цього Договору, держави-учасниці Договору розглядатимуть на рівних підставах прохання інших держав-учасниць Договору про надання їм можливості для спостереження за польотом космічних об'єктів, що запускаються цими державами.

Характер і умови надання згаданої вище можливості визначаються за погодженням між заінтересованими державами.

Стаття ХІ

Для сприяння міжнародному співробітництву в мирному дослідженні і використанні космічного простору держави-учасниці Договору, здійснюючи діяльність у космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, погоджуються в максимально можливій і практично здійсненній мірі інформувати Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, а також громадськість і міжнародну наукову спільноту про характер, хід, місця і результати такої діяльності. Після одержання вказаної вище інформації Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй має бути готовий до її негайного і ефективного розповсюдження.

Стаття ХІІ

Всі станції, установки, обладнання і космічні кораблі на Місяці та на інших небесних тілах відкриті для представників інших держав-учасниць цього Договору на основі взаємності. Ці представники заздалегідь повідомляють про проєктоване відвідання, щоб дозволити провести відповідні консультації і вжити заходів максимального запобігання для забезпечення і уникнення

перешкод для нормальних операцій на установці, що підлягає відвіданню.

Стаття XIII

Положення цього Договору застосовуються щодо діяльності держав-учасниць Договору по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, незалежно від того, чи провадиться така діяльність однією державою-учасницею Договору або спільно з іншими державами, у тому числі в межах міжнародних міжурядових організацій.

Практичні питання, які можуть виникати у зв'язку з провадженням міжнародними міжурядовими організаціями діяльності по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, вирішуються державами-учасницями Договору або з відповідною міжнародною організацією, або з однією або декількома державами-членами цієї міжнародної організації, що є учасницями цього Договору.

Стаття XIV

1. Цей Договір буде відкрито для його підписання всіма державами. Будь-яка держава, яка не підпише цей Договір до набуття ним чинності згідно з пунктом 3 даної статті, може приєднатись до нього в будь-який час.

2. Цей Договір підлягає ратифікації державами, що підписали його. Ратифікаційні грамоти і документи про приєднання мають бути здані на зберігання урядам Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії і Сполучених Штатів Америки, які цим призначаються як уряди-депозитарії.

3. Цей Договір набирає чинності після здачі на зберігання ратифікаційних грамот п'ятьма урядами, включаючи уряди, призначені як уряди-депозитарії цього Договору.

4. Для держав, ратифікаційні грамоти або документи про приєднання яких буде здано на зберігання після набуття чинності цим Договором, він набуде чинності в день здачі на зберігання їх ратифікаційних грамот або документів про приєднання.

5. Уряди-депозитарії негайно повідомляють всі держави, що підписали цей Договір і приєдналися до нього, про дату кожного підписання, про дату здачі на зберігання кожної ратифікаційної грамоти і документа про приєднання, про дату набуття чинності цим Договором, а також про інші повідомлення.

6. Цей Договір буде зареєстровано урядами-депозитаріями відповідно до статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття XV

Будь-яка держава-учасниця Договору може пропонувати поправки до цього Договору. Поправки набувають чинності для кожної держави-учасниці Договору, що приймає ці поправки, після прийняття їх більшістю держав-учасниць Договору, а згодом для кожної з решти держав-учасниць Договору в день прийняття нею цих поправок.

Стаття XVI

Будь-яка держава-учасниця Договору може повідомити про свій вихід з Договору через рік після набуття ним чинності шляхом письмового повідомлення урядам-депозитаріям. Такий вихід набуває чинності після закінчення одного року з дня одержання цього повідомлення.

Стаття XVII

Цей Договір, російський, англійський, французький, іспанський і китайський тексти якого є рівно автентичними, буде здано на зберігання в архіви урядів-депозитаріїв. Належним чином завірені копії цього Договору буде надіслано урядами-депозитаріями урядам держав, що підписали Договір і приєдналися до нього.

НА ЗАСВІДЧЕННЯ ЧОГО нижчепідписані, належним чином на те уповноважені, підписали цей Договір.

ВЧИНЕНО в трьох примірниках у містах Москві, Вашингтоні і Лондоні січня місяця 27 дня тисяча дев'ятсот шістдесят сьомого року.

УГОДА ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВ НА МІСЯЦІ ТА ІНШИХ НЕБЕСНИХ ТІЛАХ*

Нью-Йорк, 18 грудня 1979 року

Держави-учасниці цієї Угоди,
відзначаючи успіхи, досягнені державами в дослідженні і використанні Місяця та інших небесних тіл,
визнаючи, що Місяць, який є природним супутником Землі, грає важливу роль у дослідженні космосу,
сповнені рішучості сприяти на основі рівності дальшому розвитку співробітництва між державами в дослідженні і використанні Місяця та інших небесних тіл,
бажаючи не допустити перетворення Місяця в район міжнародних конфліктів,
враховуючи вигоди, які може бути одержано від розробки природних ресурсів Місяця та інших небесних тіл,
нагадуючи про Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, Угоду про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених в космічний простір, Конвенцію про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, Конвенцію про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір,
беручи до уваги необхідність конкретизації і розвитку стосовно до Місяця та інших небесних тіл положень цих міжнародних документів з урахуванням подальшого прогресу в дослідженні і використанні космічного простору,
погодилися про таке:

Стаття 1

1. Положення цієї Угоди, що стосуються Місяця, застосовуються також до інших небесних тіл Сонячної системи, окрім Землі, за винятком тих випадків, коли вступають у силу конкретні правові норми стосовно будь-якого з цих небесних тіл.
2. Для цілей цієї Угоди посилення на Місяць включають орбіти навколо Місяця або інші траєкторії польоту до Місяця або навколо нього.
3. Ця Угода не застосовується до позаземних матеріалів, які досягають поверхні Землі природним шляхом.

Стаття 2

Вся діяльність на Місяці, включаючи його дослідження і використання, провадиться згідно з міжнародним правом, зокрема із Статутом Організації Об'єднаних Націй, і з урахуванням Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами згідно з Статутом Організації Об'єднаних Націй, прийнятої Генеральною Асамблеєю 24 жовтня 1970 р., у інтересах підтримання міжнародного миру і безпеки і заохочення міжнародного співробітництва і порозуміння і з належним урахуванням відповідних інтересів всіх інших держав-учасниць.

Стаття 3

1. Місяць використовується всіма державами-учасницями винятково в мирних цілях.
2. На Місяці забороняється загроза силою або застосування сили або будь-які інші ворожі дії або загроза вчинення ворожих дій. Забороняється також використання Місяця для вчинення будь-яких подібних дій або застосування будь-яких подібних загроз щодо Землі, Місяця, космічних кораблів, персоналу космічних кораблів або штучних космічних об'єктів.
3. Держави-учасниці зобов'язуються не виводити на орбіту навколо Місяця або на іншу

* Угода про діяльність держав на Місяці та інших небесних тілах. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_482 (дата звернення : 02.02.2020)

траєкторію польоту до Місяця або навколо нього об'єкти з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення, а також не встановлювати і не використовувати таку зброю на поверхні Місяця або в його надрах.

4. Забороняється створення на Місяці військових баз, споруд і укріплень, випробування будь-яких типів зброї і проведення військових маневрів. Використання військового персоналу для наукових досліджень або якихось інших мирних цілей не забороняється. Не забороняється також використання будь-якого обладнання або засобів, необхідних для мирного дослідження і використання Місяця.

Стаття 4

1. Дослідження і використання Місяця є надбанням всього людства і здійснюється на благо і в інтересах всіх країн, незалежно від ступеня їх економічного або наукового розвитку. При цьому належна увага приділяється інтересам теперішніх і майбутніх поколінь, а також необхідності сприяти підвищенню рівня життя і поліпшенню умов економічного і соціального прогресу і розвитку згідно з Статутом Організації Об'єднаних Націй.

2. Держави-учасниці у своїй своїй діяльності, пов'язаній з дослідженням і використанням Місяця, керуються принципом співробітництва і взаємодопомоги. Міжнародне співробітництво згідно з цією Угодою має бути якомога ширшим і може провадитися на багатосторонній основі, на двосторонній основі і через міжнародні міжурядові організації.

Стаття 5

1. Держави-учасниці інформують у максимально можливій і практично здійсненній мірі Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, а також громадськість і міжнародну наукову спільноту про свою діяльність, пов'язану з дослідженням і використанням Місяця. Якомога швидше після запуску щодо кожної експедиції на Місяць повідомляються дані про час, цілі, місця проведення, параметри орбіти і тривалість, а інформація про результати проведення кожної експедиції, включаючи наукові результати, надається після її завершення. У тому разі, якщо експедиція продовжується більш ніж шістьдесят днів, інформація про хід цієї експедиції, включаючи будь-які наукові результати, надається періодично через кожні тридцять днів. Щодо експедицій, які тривають більш ніж шість місяців, необхідно згодом повідомляти тільки істотно важливі доповнення до такої інформації.

2. Якщо державі-учасниці стає відомо, що інша держава-учасниця планує одночасне проведення діяльності в одному і тому ж районі або на одній і тій же орбіті навколо Місяця, траєкторії польоту до Місяця або навколо нього, вона негайно інформує іншу державу про час і плани проведення своєї діяльності.

3. При провадженні діяльності згідно з цією Угодою держави-учасниці негайно інформують Генерального секретаря, а також громадськість і міжнародну наукову спільноту про будь-які встановлені ними явища в космічному просторі, включаючи Місяць, які могли б створювати загрозу для життя або здоров'я людини, а також про ознаки будь-якого виду органічного життя.

Стаття 6

1. На Місяці проголошується свобода наукових досліджень, що провадяться всіма державами-учасницями, без будь-якої дискримінації, на основі рівності і згідно з міжнародним правом.

2. При проведенні наукових досліджень згідно з положеннями цієї Угоди держави-учасниці мають право збирати на Місяці зразки мінеральних та інших речовин і вивозити їх з Місяця. Такі зразки залишаються в розпорядженні тих держав-учасниць, котрі забезпечили їх збирання, і можуть використовуватись ними для наукових цілей. Держави-учасниці беруть до уваги бажаність надавання частини таких зразків у розпорядження інших заінтересованих держав-учасниць і міжнародної наукової спільноти для проведення наукових досліджень. При

проведенні наукових досліджень держави-учасниці можуть також використовувати мінеральні та інші речовини Місяця для підтримання життєдіяльності своїх експедицій у необхідних для цієї мети кількостях.

3. Держави-учасниці визнають бажаним проведення в максимально можливій і практично здійсненній мірі обміну науковим та іншим персоналом між експедиціями на Місяць або спорудами на ньому.

Стаття 7

1. Проводячи дослідження і використання Місяця, держави-учасниці вживають заходів для запобігання порушенню сформованої рівноваги його середовища внаслідок внесення несприятливих змін у це середовище, його шкідливому забрудненню внаслідок доставки сторонніх для цього середовища речовин або якимось іншим чином. Держави-учасниці вживають також заходів для уникнення внесення несприятливих змін у навколишнє середовище Землі внаслідок доставки позаземної речовини або якимось іншим чином.

2. Держави-учасниці інформують Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй про заходи, вжиті ними згідно з пунктом 1 цієї Статті, а також у максимально можливій мірі заздалегідь повідомляють його про всі випадки розміщення ними радіоактивних матеріалів на Місяці і про цілі такого розміщення.

3. Держави-учасниці надсилають іншим державам-учасницям і Генеральному секретареві повідомлення щодо районів Місяця, що являють особливий науковий інтерес, з тим, щоб без шкоди для інших держав-учасниць можна було розглянути питання про їх оголошення міжнародними науковими заповідниками, стосовно яких має бути узгоджено спеціальні захисні заходи, у консультації з компетентними органами Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 8

1. Держави-учасниці можуть провадити свою діяльність по дослідженню і використанню Місяця в будь-якому місці його поверхні або надр за умови дотримання положень цієї Угоди.

2. У цих цілях держави-учасниці можуть, зокрема:

- a) здійснювати посадку своїх космічних об'єктів на Місяць і їх запуск з Місяця,
- b) розміщувати свій персонал, космічні апарати, обладнання, установки, станції і споруди в будь-якому місці поверхні Місяця або його надр.

Персонал, космічні апарати, обладнання, установки, станції і споруди можуть вільно пересуватися або бути пересунутими на поверхні Місяця або в його надрах.

3. Дії держав-учасниць згідно з пунктами 1 і 2 цієї Статті не повинні створювати перешкод для діяльності, проваджуваної на Місяці іншими державами-учасницями. На випадок виникнення таких перешкод заінтересовані держави-учасниці проводять консультації згідно з пунктами 2 і 3 Статті 15 цієї Угоди.

Стаття 9

1. Держави-учасниці можуть створювати на Місяці заселені і незаселені станції. Держава-учасниця, створюючи станцію, використовує тільки таку площу, яка необхідна для забезпечення потреб цієї станції, і негайно інформує Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй про місцеположення і цілі цієї станції. Далі з інтервалами в один рік ця держава інформує Генерального секретаря також про те, чи продовжується використання цієї станції і чи змінилися її цілі.

2. Станції розміщуються таким чином, щоб не перешкоджали вільному доступу персоналу, апаратів і обладнання інших держав-учасниць, що провадять діяльність на Місяці, у будь-які райони Місяця згідно з положеннями цієї Угоди або Статті I Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла.

Стаття 10

1. Держави-учасниці вживають всіх можливих заходів для охорони життя і здоров'я осіб, що перебувають на Місяці. У цих цілях вони розглядатимуть будь-яку людину, що перебуває на Місяці, як космонавта у значенні Статті V Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, а також як члена екіпажу космічного корабля у значенні Угоди про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір.

2. Держави-учасниці надають особам, що терплять лихо, які перебувають на Місяці, право укриття на своїх станціях, спорудах, апаратах та інших установках.

Стаття 11

1. Місяць і його природні ресурси є спільним спадком людства, що відбито в положеннях цієї Угоди, і, зокрема, у пункті 5 цієї Статті.

2. Місяць не підлягає національному присвоєнню ні шляхом проголошення на нього суверенітету, ні шляхом використання або окупації, ні будь-якими іншими засобами.

3. Поверхня або надра Місяця, а також ділянки його поверхні або надр або природні ресурси там, де вони знаходяться, не можуть бути власністю якоїсь держави, міжнародної міжурядової або неурядової організації, національної організації або неурядової установи або будь-якої фізичної особи. Розміщення на поверхні Місяця або в його надрах персоналу, космічних апаратів, обладнання, установок, станцій і споруд, включаючи конструкції, нерозривно пов'язані з його поверхнею або надрами, не створює права власності на поверхню або надра Місяця або їх ділянки. Викладені вище положення не завдають шкоди міжнародному режиму, згаданому в пункті 5 цієї Статті.

4. Держави-учасниці мають право на дослідження і використання Місяця без будь-якої дискримінації на основі рівності і згідно з міжнародним правом і положеннями цієї Угоди.

5. Держави-учасниці цим зобов'язуються встановити міжнародний режим, включаючи відповідні процедури, для регулювання експлуатації природних ресурсів Місяця, коли буде очевидно, що така експлуатація стане можливою найближчим часом. Це положення здійснюється згідно з Статтею 18 цієї Угоди.

6. З метою сприяння встановленню міжнародного режиму, згаданого в пункті 5 цієї Статті, держави-учасниці інформують Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, а також громадськість і міжнародну наукову спільноту в максимально можливій і практично здійсненній мірі про будь-які природні ресурси, які вони можуть виявити на Місяці.

7. Основні цілі міжнародного режиму, який має бути встановлено, містять:

- a) упорядковане і безпечне опанування природних ресурсів Місяця;
- b) раціональне регулювання цих ресурсів;
- c) розширення можливостей у справі використання цих ресурсів; і
- d) справедливий розподіл між усіма державами-учасницями благ, одержуваних від цих ресурсів, з особливим урахуванням інтересів і потреб країн, що розвиваються, а також зусиль тих країн, які прямо або непрямо зробили свій внесок у дослідження Місяця.

8. Будь-яка діяльність щодо природних ресурсів Місяця проваджується таким чином, щоб це відповідало цілям, вказаним у пункті 7 даної Статті, і положенням пункту 2 Статті 6 цієї Угоди.

Стаття 12

1. Держави-учасниці зберігають юрисдикцію і контроль над своїм персоналом, космічними апаратами, обладнанням, установками, станціями і спорудами на Місяці. Права власності на космічні апарати, обладнання, установки, станції і споруди залишаються непорушними під час їх знаходження на Місяці.

2. До апаратів, споруд і обладнання або їх складових частин, виявлених за межами наміченого місця їх розташування, застосовуються положення Статті 5 Угоди про рятування

космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір.

3. У надзвичайних випадках, пов'язаних з загрозою життю людини, держави-учасниці можуть використати обладнання, апарати, споруди, установки або запаси інших держав-учасниць на Місяці. Повідомлення про таке використання негайно надсилається Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй або заінтересованій державі-учасниці.

Стаття 13

Держава-учасниця, яка виявила, що на Місяці сталася аварійна, вимушена або інша ненавмисна посадка космічного об'єкта, який не було нею запущено, або падіння складових частин такого об'єкта, негайно повідомляє про це державу-учасницю, яка здійснила запуск, і Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 14

1. Держави-учасниці цієї Угоди несуть міжнародну відповідальність за національну діяльність на Місяці, незалежно від того, чи здійснюється вона урядовими органами або неурядовими юридичними особами, і за забезпечення того, щоб національна діяльність проводилась згідно з положеннями, що містяться в цій Угоді. Держави-учасниці забезпечують, щоб неурядові юридичні особи, що знаходяться під їх юрисдикцією, здійснювали діяльність на Місяці тільки під контролем і під постійним спостереженням відповідної держави-учасниці.

2. Держави-учасниці визнають, що в результаті активізації діяльності на Місяці може виникнути необхідність у детальних угодах про відповідальність за шкоду, завдану на Місяці, на доповнення до положень Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, і Конвенції про міжнародну відповідальність з а шкоду, завдану космічними об'єктами. Будь-які такі угоди випрацьовуються згідно з процедурою, передбаченою в Статті 18 цієї Угоди.

Стаття 15

1. Кожна держава-учасниця може переконатися в тому, що діяльність інших держав-учасниць по дослідженню і використанню Місяця здійснюється згідно з положеннями цієї Угоди. З цією метою всі космічні апарати, обладнання, установки, станції і споруди на Місяці відкриті для інших держав-учасниць. Ці держави-учасниці в розумно завчасні строки повідомляють про плановане відвідання, щоб дозволити провести відповідні консультації і вжити максимальних заходів запобігання для убезпечення і уникнення перешкод для нормальних операцій на установці, яка підлягає відвіданню. Згідно з цією Статтею будь-яка держава-учасниця може діяти самостійно, або при повній або частковій допомозі будь-якої іншої держави-учасниці, або через відповідні міжнародні процедури в межах Організації Об'єднаних Націй і згідно Статуту.

2. Держава-учасниця, яка має підстави вважати, що інша держава-учасниця не виконує зобов'язань, що покладаються на неї цією Угодою, або що інша держава-учасниця порушує права, які перша держава має згідно з цією Угодою, може запитати проведення консультацій з цією державою-учасницею. Держава-учасниця, до якої звернено подібний запит, негайно вступає в такі консультації. У таких консультаціях має право взяти участь будь-яка інша держава-учасниця, яка цього вимагає. Кожна держава-учасниця, що бере участь у таких консультаціях, прагне взаємоприйнятному врегулюванню будь-якого спору і враховує права та інтереси всіх держав-учасниць. Інформація про результати цих консультацій надсилається Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який передає одержану інформацію всім заінтересованим державам-учасницям.

3. Якщо консультації не приводять до взаємоприйняттого врегулювання з належним урахуванням прав і інтересів всіх держав-учасниць, заінтересовані сторони вживають всіх заходів для врегулювання спору іншими мирними засобами на свій вибір згідно з обставинами і характером спору. Якщо виникають труднощі у зв'язку з початком консультацій або якщо консультації не дозволяють прийти до взаємоприйняттого врегулювання, будь-яка держава-

учасниця з метою врегулювання спору може звернутися за сприянням до Генерального секретаря, не заручаючись згодою іншої сторони в спорі. Держава-учасниця, яка не підтримує дипломатичних стосунків з іншою заінтересованою державою-учасницею, бере участь у таких консультаціях на свій розсуд або безпосередньо, або через іншу державу-учасницю або Генерального секретаря, що виступають як посередники.

Стаття 16

У цій Угоді, за винятком статей 17-21, посилання на держави розглядаються як такі, що стосуються будь-якої міжнародної міжурядової організації, яка проводить космічну діяльність, якщо ця організація заявляє, що вона бере на себе права і обов'язки, передбачені цією Угодою, і якщо більшість держав-членів цієї організації є державами-учасницями цієї Угоди і Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла. Держави-члени будь-якої такої організації, що є державами-учасницями цієї Угоди, вживають всіх необхідних заходів для забезпечення того, щоб ця організація зробила заяву згідно з положеннями цієї Статті.

Стаття 17

Будь-яка держава-учасниця Угоди може пропонувати поправки до цієї Угоди. Поправки набирають чинності для кожної держави-учасниці Угоди, яка приймає ці поправки, після прийняття їх більшістю держав-учасниць Угоди, а згодом для кожної іншої держави-учасниці Угоди в день прийняття нею цих поправок.

Стаття 18

Через десять років після набрання чинності цією Угодою в попередній порядок денний Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй включається питання про розгляд дії цієї Угоди, щоб обговорити у світлі попереднього застосування Угоди, чи вимагає вона перегляду. Проте в будь-який час через п'ять років після набрання чинності цією Угодою Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй як депозитарій скликає на вимогу однієї третини держав-учасниць Угоди і за згодою більшості держав-учасниць конференцію держав-учасниць для розгляду дії цієї Угоди. Конференція щодо розгляду дії Угоди обговорить також питання про здійснення положень пункту 5 Статті 11 на основі принципу, вказаного в пункті 1 цієї Статті, і з урахуванням, зокрема, будь-яких відповідних технічних досягнень.

Стаття 19

1. Цю Угоду буде відкрито для її підписання всіма державами в центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку.

2. Ця Угода підлягає ратифікації державами, що підписали її. Будь-яка держава, яка не підпише цю Угоду до набрання нею чинності згідно з пунктом 3 цієї Статті, може приєднатися до неї в будь-який час. Ратифікаційні грамоти і документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

3. Ця Угода набирає чинності на 30-й день після здачі на зберігання п'ятої ратифікаційної грамоти.

4. Для кожної держави, що здала на зберігання свою ратифікаційну грамоту або документ про приєднання після набрання цією Угодою чинності, вона набирає чинності на 30-й день після здачі на зберігання такого документа.

5. Генеральний секретар негайно інформує всі держави, що підписали цю Угоду або приєдналися до неї, про дату кожного підписання, дату здачі на зберігання кожної ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, про дату набрання цією Угодою чинності, а також про інші повідомлення.

Стаття 20

Будь-яка держава-учасниця цієї Угоди може повідомити про свій вихід з Угоди через рік після набрання нею чинності шляхом письмового повідомлення Генеральному секретареві

Організації Об'єднаних Націй. Такий вихід набуває чинності через один рік з дня одержання цього повідомлення.

Стаття 21

Цю Угоду, російський, англійський, арабський, іспанський, китайський і французький тексти якої є рівно автентичними, буде здано на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який надішле завірени копії цієї Угоди всім державам, що підписали цю Угоду і приєдналися до неї.

На засвідчення чого нижчепідписані, належним чином на те уповноважені своїми відповідними урядами, підписали цю Угоду, відкриту для підписання в Нью-Йорку 18 грудня 1979 р.

§ 4. МІЖНАРОДНЕ МОРСЬКЕ ПРАВО

КОНВЕНЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ З МОРСЬКОГО ПРАВА*

Монтего-Бей (Ямайка), 10 грудня 1982 року

Держави-учасниці цієї Конвенції,

керуючись прагненням урегулювати, в дусі взаєморозуміння і співробітництва, всі питання стосовно морського права і усвідомлюючи історичне значення цієї Конвенції як важливого внеску в підтримку миру, справедливості і прогресу для всіх народів світу,

беручи до уваги, що розвиток, який стався після конференцій Організації Об'єднаних Націй з морського права, що відбулися в Женеві у 1958 і 1960 роках, підкреслив необхідність розробки нової загальноприйнятої Конвенції з морського права,

усвідомлюючи тісний взаємозв'язок проблем морського простору і необхідність розглядати їх як єдине ціле,

визнаючи бажаність встановлення за допомогою цієї Конвенції і з належним урахуванням суверенітету всіх держав, правового режиму для морів і океанів, який сприяв би міжнародним сполученням, а також використанню морів і океанів у мирних цілях, справедливому та ефективному використанню їхніх ресурсів, збереженню їхніх живих ресурсів, вивченню, захисту і збереженню морського середовища,

враховуючи той факт, що досягнення цієї мети сприятиме встановленню справедливого і рівноправного міжнародного економічного порядку, за якого будуть враховуватися інтереси і потреби всього людства, і зокрема особливі інтереси і потреби країн, що розвиваються, як прибережних, так і тих, що не мають виходу до моря,

прагнучи цією Конвенцією розвинути принципи, передбачені в резолюції 2749 (XXV) від 17 грудня 1970 року, у якій Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй урочисто заявила, серед іншого, що район дна морів і океанів і його надра за межами дії національної юрисдикції, а також його ресурси є спільною спадщиною людства, розвідування і розробка яких здійснюються на благо всього людства незалежно від географічного положення держав,

впевнені в тому, що кодифікація і прогресивний розвиток морського права, досягнуті у цій Конвенції, сприятимуть зміцненню миру, безпеки, співробітництву і дружнім відносинам між усіма державами відповідно до принципів справедливості і рівноправності, а також сприятимуть економічному і соціальному прогресу всіх народів світу відповідно до мети і принципів Організації Об'єднаних Націй, викладених в її Статуті,

підтверджуючи, що питання, які не регулюються цією Конвенцією, продовжують регламентуватися нормами і принципами загального міжнародного права,

погодилися про наступне:

Частина I. Вступ

Стаття 1

Вживання термінів і сфера застосування

I. Для цілей цієї Конвенції:

- 1) "Район" означає дно морів і океанів і його надра за межами національної юрисдикції;
- 2) "Орган" означає Міжнародний орган з морського дна;
- 3) "діяльність у Районі" означає всі види діяльності з розвідування і розробки ресурсів Району;

Району;

- 4) "забруднення морського середовища" означає привнесення людиною, прямо чи побічно, речовин або енергії в морське середовище, включаючи естуарії, що призводить чи може

* Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=0005WDC64C> (дата звернення: 04.03.2020)

призвести до таких згубних наслідків, як завдання шкоди живим ресурсам і життю в морі, небезпека для здоров'я людини, створення перешкод для діяльності на морі, в тому числі для рибальства та інших правомірних видів використання моря, зниження якості використовуваної морської води і погіршення умов відпочинку;

5) а) “поховання” означає:

i) будь-яке навмисне вилучення відходів або інших матеріалів з суден, літальних апаратів, платформ або інших штучно споруджених в морі конструкцій;

ii) будь-яке навмисне знищення суден, літальних апаратів, платформ або інших штучно споруджених конструкцій;

б) “похованням” не вважається:

i) вилучення відходів або інших матеріалів, властивих нормальній експлуатації суден, літальних апаратів, платформ або інших штучно споруджених в морі конструкцій та їх обладнання, або тих які є її результатом, крім відходів або інших матеріалів, що транспортуються суднами, літальними апаратами, платформами або іншими штучно спорудженими в морі конструкціями, які експлуатуються з метою знищення таких матеріалів або підвозяться до таких суден, літальних апаратів, платформ або інших штучно споруджених в морі конструкцій, а також крім тих, що є результатом обробки таких відходів або інших матеріалів на таких суднах, літальних апаратах, платформах або конструкціях;

ii) розміщення матеріалів для іншої мети, ніж їх просте вилучення, за умови, що це не суперечить цілям цієї Конвенції.

2. 1) “Держава-учасниця” означає державу, яка погодилась на обов'язковість для неї цієї Конвенції і для якої ця Конвенція є чинною.

2) Ця Конвенція застосовується *mutatis mutandis* до суб'єктів права, перелічених у пункті 1 б), с), d), e) і f) статті 305, які стають учасниками цієї Конвенції відповідно до умов, характерних для кожного з них, і в тій мірі під терміном “держави-учасниці” маються на увазі ці суб'єкти права.

Частина II. Територіальне море і прилегла зона

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 2

Правовий статус територіального моря, повітряного простору над територіальним морем, а також його дна і надр

1. Суверенітет прибережної держави поширюється за межами його сухопутної території і внутрішніх вод, а у випадку держави-архіпелагу – його архіпелажних вод, на прилеглий морський пояс, що називається територіальним морем.

2. Зазначений суверенітет поширюється на повітряний простір над територіальним морем, рівно як на його дно і надра.

3. Суверенітет над територіальним морем здійснюється з дотриманням цієї Конвенції та інших норм міжнародного права.

Розділ 2. Межі територіального моря

Стаття 3

Ширина територіального моря

Кожна держава має право встановлювати ширину свого територіального моря до межі, що не перевищує дванадцяти морських миль, які відмірюються від вихідних ліній, визначених відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 4

Зовнішня межа територіального моря

Зовнішньою межею територіального моря є лінія, кожна точка якої знаходиться від найближчої точки вихідної лінії на відстані, рівній ширині територіального моря.

Стаття 5

Нормальна вихідна лінія

Якщо інше не передбачене у цій Конвенції, нормальною вихідною лінією для виміру ширини територіального моря є лінія найбільшого відпливу вздовж берега, зазначена на офіційно визнаних прибережною державою морських картах великого масштабу.

Стаття 6

Рифи

У випадку островів, розміщених на атолах, або островів з облямовуючими рифами, вихідною лінією для вимірювання ширини територіального моря є звернена до моря лінія рифу при найбільшому відпливі, як позначено відповідним знаком на морських картах, офіційно визнаних прибережною державою.

Стаття 7

Прямі вихідні лінії

1. У місцях, де берегова лінія глибоко порізана і хвиляста або де є вздовж берега і в безпосередній близькості до нього ланцюг островів, для проведення вихідної лінії, від якої відмірюється ширина територіального моря, може застосовуватися метод прямих вихідних ліній, які з'єднують відповідні точки.

2. Там, де через наявність дельти або інших природних умов берегова лінія є вкрай непостійною, відповідні точки можуть бути вибрані вздовж максимально виступаючої в море лінії найбільшого відпливу, і, незважаючи на наступний відступ лінії найбільшого відпливу, прямі вихідні лінії залишаються дійсними до тих пір, поки вони не будуть змінені прибережною державою відповідно до цієї Конвенції.

3. При проведенні прямих вихідних ліній не допускаються будь-які помітні відхилення від загального напрямку берега, а ділянки моря, розміщені із зовнішнього боку цих ліній, повинні бути достатньо тісно пов'язані з береговою територією, щоб на них міг бути поширений режим внутрішніх вод.

4. Прямі вихідні лінії проводяться до обихаючих при відпливі височин і від них лише у тому випадку, якщо на них зведені маяки або подібні споруди, що знаходяться завжди над рівнем моря, або в разі, якщо проведення вихідної лінії до таких височин або від них одержало загальне міжнародне визнання.

5. У випадках, коли, згідно з пунктом 1, застосовний метод прямих вихідних ліній, при встановленні окремих вихідних ліній можуть братися до уваги особливі економічні інтереси даного району, реальність і значення яких ясно доказані їх тривалим здійсненням.

6. Система прямих вихідних ліній не може застосовуватися державою таким чином, щоб територіальне море іншої держави виявилось відрізаним від відкритого моря або виключної економічної зони.

Стаття 8

Внутрішні води

1. За винятком випадків, передбачених у Частині IV, води, розташовані в бік берега від вихідної лінії територіального моря, становлять частину внутрішніх вод держави.

2. Коли встановлення прямої вихідної лінії згідно з методом, передбаченим у статті 7, приводить до включення до внутрішніх вод районів, які до того не розглядалися як такі, в таких водах застосовується право мирного проходу, передбачене цією Конвенцією.

Стаття 9

Гирла річок

Якщо ріка впадає в море безпосередньо, вихідною лінією є пряма лінія, що проводиться поперек гирла річки між точками на її берегах, які відповідають найбільшому відпливу.

Стаття

10

Затоки

1. Ця стаття відноситься тільки до заток, берега яких належать одній державі.

2. Для цілей цієї Конвенції під затокою розуміється добре окреслене заглиблення берега, яке заходить в сушу в такій мірі, – у співвідношенні до ширини входу в нього, – що містить замкнуті сушею води і утворює дещо більше, ніж просту звивину берега. Заглиблення не визнається, однак, затокою, якщо площа його не рівна або не більша площі півкола, діаметром якого є лінія, що пересікає вхід у це заглиблення.

3. Для цілей вимірювання площею заглиблення вважається площа, розміщена між позначкою найбільшого відпливу навколо берега заглиблення і лінією, що з'єднує позначки найбільшого відпливу пунктів його природного входу. Якщо внаслідок наявності островів заглиблення має декілька входів, за діаметр такого півкола береться лінія, довжина якої дорівнює сумі ліній, що пересікають окремі входи. Острови, розміщені в заглибленні, розглядаються як частини водного простору цього заглиблення.

4. Якщо відстань між позначками найбільшого відпливу пунктів природного входу до затоки не перевищує двадцяти чотирьох морських миль, замикаюча лінія може бути проведена між цими двома позначками найбільшого відпливу, і обмежені таким чином води вважаються внутрішніми водами.

5. Якщо відстань між позначками найбільшого відпливу пунктів природного входу до затоки перевищує двадцять чотири морські милі, пряма вихідна лінія у двадцять чотири морські милі проводиться в середині затоки таким чином, щоб лінією такої довжини було обмежено якомога більший водний простір.

6. Викладені вище положення не поширюються на так звані "історичні" затоки або на будь-які випадки, коли застосовується система прямих вихідних ліній, передбачена у статті 7.

Стаття 11

Порти

Для цілей визначення меж територіального моря найбільш виступаючі в море постійні портові споруди, які є складовою частиною даного порту, розглядаються як частина берега. Прибережні установки і штучні острови не вважаються постійними портовими спорудами.

Стаття 12

Рейди

Рейди, якими звичайно користуються для навантаження, розвантаження і якірної стоянки суден і які інакше були б розміщені цілком або частково поза зовнішньою межею територіального моря, включаються в територіальне море.

Стаття 13

Підвищення, які обсихають під час відпливу

1. Підвищення, яке обсихає під час відпливу, є природно утвореним простором суші, оточеним водою, яке знаходиться вище рівня води під час відпливу, але покривається водою під час припливу. Якщо обсихаюче під час відпливу підвищення повністю або частково знаходиться від материка або від острова на відстані, що не перевищує ширини територіального моря, то лінією найбільшого відпливу такого підвищення можна користуватися як вихідною лінією для вимірювання ширини територіального моря.

2. Якщо обсихаюче під час відпливу підвищення повністю розміщене на відстані від материка або острова, яка перевищує ширину територіального моря, то воно не має свого

територіального моря.

Стаття 14

Посаднання методів встановлення вихідних ліній

Прибережна держава може встановлювати вихідні лінії, використовуючи по черзі будь-який з методів, передбачених у попередніх статтях, залежно від різних умов.

Стаття 15

Делімітація територіального моря між державами з протилежними або суміжними узбережжями

Якщо береги двох держав розміщені один проти одного або прилягають один до одного, жодна з цих держав не має права, якщо тільки між ними не укладена угода про інше, розповсюджувати своє територіальне море за серединну лінію, проведену таким чином, що кожна її точка є розташованою на однаковій відстані від найближчих точок вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря кожної з цих двох держав. Проте вищезазначене положення не застосовується, якщо в силу правових основ, що склалися історично, або інших особливих обставин необхідно розмежувати територіальні моря двох держав іншим чином, ніж це зазначено в цьому положенні.

Стаття 16

Карти і переліки географічних координат

1. Вихідні лінії для вимірювання ширини територіального моря, встановлені відповідно до статей 7, 9 і 10, або межі, визначені на їхній основі, та делімітаційні лінії, проведені відповідно до статей 12 і 15, вказуються на морських картах такого масштабу або масштабів, які прийнятні для точного встановлення їхнього положення. Як альтернатива вони можуть бути замінені переліком географічних координат точок із зазначенням основних вихідних геодезичних даних.

2. Прибережна держава належним чином публікує такі карти або переліки географічних координат и здає на зберігання копію кожної такої карти або кожного такого переліку Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Розділ 3. Мирний прохід у територіальному морі

Підрозділ А. Правила, що застосовуються до всіх суден

Стаття 17

Право мирного проходу

За умови дотримання цієї Конвенції судна всіх держав, як прибережних, так і тих, що не мають виходу до моря, користуються правом мирного проходу через територіальне море.

Стаття 18

Поняття проходу

1. Під проходом розуміється плавання через територіальне море з метою:

- а) перетнути це море, не заходячи у внутрішні води або не стаючи на рейді, або біля портової споруди за межами внутрішніх вод; або
- б) пройти у внутрішні води або вийти з них, або стати на такому рейді, або біля такої портової споруди.

2. Прохід повинен бути безперервним і швидким. Проте прохід включає зупинку і стоянку на якорі, але тільки остільки, оскільки вони зв'язані із звичайним плаванням або необхідні внаслідок непереборної сили або лиха, або з метою надання допомоги особам, суднам або літальним апаратам, які знаходяться у небезпеці або зазнають лиха.

Стаття 19

Поняття мирного проходу

1. Прохід є мирним, якщо тільки ним не порушується мир, добрий порядок або безпека прибережної держави. Такий прохід повинен здійснюватися відповідно до цієї Конвенції та інших

норм міжнародного права.

2. Прохід іноземного судна вважається таким, що порушує мир, добрий порядок або безпеку прибережної держави, якщо в територіальному морі воно здійснює будь-який із наступних видів діяльності:

- a) загрозу силою або її застосування проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності прибережної держави або будь-яким іншим чином на порушення принципів міжнародного права, втілених у Статуті Організації Об'єднаних Націй;
- b) будь-які маневри або навчання із зброєю будь-якого виду;
- c) будь-який акт, спрямований на збір інформації на шкоду обороні або безпеці прибережної держави;
- d) будь-який акт пропаганди, що має на меті посягання на оборону або безпеку прибережної держави;
- e) піднімання в повітря, посадки або прийняття на борт будь-якого літального апарата;
- f) піднімання в повітря, посадки або прийняття на борт будь-якого військового пристрою;
- g) навантаження або розвантаження будь-якого товару або валюти, посадки або висадку будь-якої особи всупереч митним, фіскальним, іміграційним або санітарним законам і правилам прибережної держави;
- h) будь-який акт навмисного і серйозного забруднення всупереч цій Конвенції;
- i) будь-яку рибальську діяльність;
- j) проведення дослідницької або гідрографічної діяльності;
- k) будь-який акт, спрямований на створення перешкод функціонуванню будь-яких систем зв'язку або будь-яких інших споруд або установок прибережної держави;
- l) будь-яку іншу діяльність, що не має прямого відношення до проходу.

Стаття 20

Підводні човни та інші підводні транспортні засоби

У територіальному морі підводні човни та інші підводні транспортні засоби повинні йти на поверхні і піднімати свій прапор.

Стаття 21

Закони і правила прибережної держави щодо мирного проходу

1. Прибережна держава може приймати відповідно до положень цієї Конвенції та інших норм міжнародного права закони і правила, щодо мирного проходу через територіальне море відносно до всіх нижче наведених питань або деяких з них:

- a) безпеки судноплавства і регулювання руху суден;
- b) захисту навігаційних засобів і обладнання, а також інших споруд або установок;
- c) захисту кабелів і трубопроводів;
- d) збереження живих ресурсів моря;
- e) запобігання порушенню рибальських законів і правил прибережної держави;
- f) збереження навколишнього середовища прибережної держави і відвернення, скорочення і збереження під контролем її забруднення;
- g) морських наукових досліджень і гідрографічних зйомок;
- h) запобігання порушенню митних фіскальних, іміграційних або санітарних законів і правил прибережної держави.

2. Такі закони і правила не стосуються проектування, конструкції, комплектування екіпажу або обладнання іноземних суден, якщо тільки вони не вводять в дію загальноприйняті міжнародні норми і стандарти.

3. Прибережна держава відповідним чином публікує всі такі закони і правила.

4. Іноземні судна, здійснюючи право мирного проходу через територіальне море, дотримуються всіх таких законів і правил і всіх загальноприйнятих міжнародних правил щодо

запобігання зіткненню на морі.

Стаття 22

Морські коридори і схеми поділу руху в територіальному морі

1. Прибережна держава у випадку необхідності і з урахуванням безпеки судноплавства може вимагати від іноземних суден, які здійснюють право мирного проходу через його територіальне море, користуватися такими морськими коридорами і схемами поділу руху, які вона може встановити або приписати для регулювання проходу суден.

2. Зокрема, щодо танкерів, суден з ядерними двигунами і суден, що перевозять ядерні та інші небезпечні або отруйні за своєю природою речовини або матеріали, може бути висунута вимога прямувати такими морськими коридорами.

3. Встановлюючи морські коридори і приписуючи схеми поділу руху відповідно до цієї статті, прибережна держава бере до уваги:

- a) рекомендації компетентної міжнародної організації;
- b) будь-які шляхи, які звичайно використовуються для міжнародного судноплавства;
- c) особливі характеристики конкретних суден і шляхів; і
- d) інтенсивність руху суден.

4. Прибережна держава ясно вказує такі морські коридори і схеми поділу руху на морських картах, які належним чином публікуються.

Стаття 23

Іноземні судна з ядерними двигунами і судна, які перевозять ядерні та інші небезпечні або отруйні за своєю природою речовини

Іноземні судна з ядерними двигунами, а також судна, які перевозять ядерні та інші небезпечні або отруйні за своєю природою речовини, при здійсненні права мирного проходу через територіальне море повинні мати на борту документи і дотримуватися особливих застережних заходів, встановлених для таких суден міжнародними угодами.

Стаття 24

Обов'язки прибережної держави

1. Прибережна держава не повинна перешкоджати мирному проходу іноземних суден через територіальне море, за винятком випадків, коли вона діє так відповідно до цієї Конвенції. Зокрема, при застосуванні цієї Конвенції або будь-яких законів або правил, прийнятих відповідно до цієї Конвенції, прибережна держава не повинна:

- a) ставити іноземним суднам вимоги, які на практиці зводяться до позбавлення їх права мирного проходу або порушення цього права; або
- b) допускати дискримінацію ні за формою, ні по суті щодо суден будь-якої держави або щодо суден, що перевозять вантажі в будь-яку державу, з неї або від її імені.

2. Прибережна держава належним чином оголошує про будь-яку відому їй небезпеку для судноплавства в її територіальному морі.

Стаття 25

Права захисту прибережної держави

1. Прибережна держава може вживати в своєму територіальному морі заходів, необхідних для недопущення проходу, що не є мирним.

2. Щодо суден, які прямують до внутрішніх вод або які використовують портові споруди за межами внутрішніх вод, прибережна держава має також право вживати необхідних заходів для попередження будь-якого порушення умов, на яких ці судна допускаються до внутрішніх вод і використовують портові споруди.

3. Прибережна держава може без дискримінації за формою або по суті іноземних суден тимчасово припиняти в певних районах свого територіального моря здійснення права мирного проходу іноземних суден, якщо таке припинення істотно важливе для охорони її безпеки,

включаючи проведення навчань з використанням зброї. Таке припинення набуває чинності тільки після належної його публікації.

Стаття 26

Збори, які можуть стягуватися з іноземних суден

1. З іноземних суден не можуть стягуватися жодні збори лише за їх прохід через територіальне море.

2. З іноземного судна, яке проходить через територіальне море, може стягуватися лише зборами на оплату за конкретні послуги, надані цьому судну. Ці збори стягуються без дискримінації.

Підрозділ В. Правила, що застосовуються до торговельних суден і державних суден, які експлуатуються в комерційних цілях

Стаття 27

Кримінальна юрисдикція на борту іноземного судна

1. Кримінальна юрисдикція прибережної держави не повинна здійснюватися на борту іноземного судна, яке проходить через територіальне море, для арешту будь-якої особи або провадження розслідування у зв'язку з будь-яким злочином, вчиненим на борту судна під час його проходу, за винятком наступних випадків:

- а) якщо наслідки злочину поширюються на прибережну державу;
- б) якщо злочин має такий характер, що ним порушується спокій в країні або добрий порядок в територіальному морі;
- в) якщо капітан судна, дипломатичний агент або консульська посадова особа держави прапора звернеться до місцевої влади з проханням про надання допомоги; або
- г) якщо такі заходи необхідні для припинення незаконної торгівлі наркотичними засобами або психотропними речовинами.

2. Викладені вище положення не зачіпають права прибережної держави вживати будь-яких заходів, які дозволяються її законами, для арешту або розслідування на борту іноземного судна, що проходить через територіальне море після виходу з внутрішніх вод.

3. У випадках, зазначених у пунктах 1 і 2, прибережна держава на прохання капітана повідомляє дипломатичного агента або консульську посадову особу держави прапора до вжиття будь-яких заходів і сприяє встановленню контакту між згаданим агентом або посадовою особою та екіпажем судна. У випадках надзвичайної терміновості це повідомлення може бути зроблено в той час, коли вживаються зазначені заходи.

4. Вирішуючи питання про те, чи потрібно взагалі і яким чином зробити арешт, місцева влада належним чином враховує інтереси судноплавства.

5. За винятком випадків, передбачених у Частині XII, або щодо порушення законів і правил, прийнятих відповідно до Частини V, прибережна держава не може вживати на борту іноземного судна, що проходить через територіальне море, ніяких заходів для арешту будь-якої особи або провадження розслідування з приводу злочину, вчиненого до входу судна в територіальне море, якщо судно, прямуючи з іноземного порту, обмежується проходом через територіальне море, не заходячи у внутрішні води.

Стаття 28

Цивільна юрисдикція щодо іноземних суден

1. Прибережна держава не повинна зупиняти судно, що проходить через територіальне море, або змінювати його курс з метою здійснення цивільної юрисдикції щодо особи, яка перебуває на борту судна.

2. Прибережна держава може застосовувати щодо такого судна заходи стягнення або арешт по будь-якій цивільній справі тільки по зобов'язаннях або в силу відповідальності, взятої

або викликаной на себе цим судном під час або для проходу його через води прибережної держави.

3. Пункт 2 не зачіпає права прибережної держави вживати відповідно до своїх законів заходів стягнення або арешт по цивільній справі щодо іноземного судна, яке знаходиться на стоянці в територіальному морі або яке проходить через територіальне море після виходу із внутрішніх вод.

Підрозділ С. Правила, що застосовуються до військових кораблів та інших державних суден, які експлуатуються в некомерційних цілях

Стаття 29

Визначення військових кораблів

Для цілей цієї Конвенції “військовий корабель” означає судно, яке належить до військових сил будь-якої держави, має зовнішні ознаки, що відрізняють такі судна її національності, та знаходиться під командуванням офіцера, який перебуває на службі уряду даної держави і прізвище якого занесено до відповідного списку військовослужбовців або до еквівалентного йому документа, і має екіпаж, підпорядкований регулярній військовій дисципліні.

Стаття 30

Недотримання військовими кораблями законів і правил прибережної держави

Якщо будь-який військовий корабель не дотримується законів і правил прибережної держави, що стосуються проходу через територіальне море, та ігнорує будь-яку звернену до нього вимогу про їх дотримання, прибережна держава може вимагати від нього негайно покинути територіальне море.

Стаття 31

Відповідальність держави прапора за шкоду, завдану військовим кораблем або іншим державним судном, яке експлуатується в некомерційних цілях

Держава прапора несе міжнародну відповідальність за будь-яку шкоду або збитки, завдані прибережній державі в результаті недотримання будь-яким військовим кораблем або іншим державним судном, яке експлуатується в некомерційних цілях, законів і правил прибережної держави стосовно проходу через територіальне море, або положень цієї Конвенції, або інших норм міжнародного права.

Стаття 32

Імунітет військових кораблів та інших державних суден, які експлуатуються в некомерційних цілях

За винятком випадків, передбачених у підрозділі А і у статтях 30 і 31, ніщо в цій Конвенції не зачіпає імунітету військових кораблів та інших державних суден, які експлуатуються в некомерційних цілях.

Розділ 4. Прилегла зона

Стаття 33

Прилегла зона

1. У зоні, прилеглої до її територіального моря, яка називається прилеглою зоною, прибережна держава може здійснювати контроль, необхідний:

- а) для запобігання порушенню митних, фіскальних, іміграційних або санітарних законів і правил у межах її території або територіального моря;
- б) для покарання за порушення вищезгаданих законів і правил, вчинене в межах її території або територіального моря.

2. Прилегла зона не може поширюватися за межі двадцяти чотирьох миль від вихідної лінії, від якої відмірюється ширина територіального моря.

Частина III. Протоки, які використовуються для міжнародного судноплавства

Розділ I. Загальні положення

Стаття 34

Правовий статус вод, що утворюють протоки, які використовуються для міжнародного судноплавства

1. Режим проходу через протоки, що використовуються для міжнародного судноплавства, який встановлюється в цій частині, не зачіпає в інших відношеннях ні правового статусу вод, що утворюють такі протоки, ні здійснення державами, межуючими з протоками, їхнього суверенітету або юрисдикції над такими водами, повітряним простором над ними, їхніми дном і надрами.

2. Суверенітет або юрисдикція держав, межуючих з протоками, здійснюється з дотриманням цієї частини та інших норм міжнародного права.

Стаття 35

Сфера дії цієї частини

Ніщо в цій частині не зачіпає:

а) будь-яких районів внутрішніх вод в межах протоки, за винятком випадків, коли встановлення прямої вихідної лінії згідно з методом, передбаченим у статті 7, приводить до включення до внутрішніх вод районів, які до того не розглядались як такі;

б) правового статусу вод за межами територіального моря держав, межуючих з протоками, таких, як виключні економічні зони або відкрите море; або

в) правового режиму проток, прохід в яких регулюється в цілому або частково давно існуючими міжнародними конвенціями, які є чинними і відносяться спеціально до таких проток.

Стаття 36

Шляхи у відкритому морі або виключній економічній зоні,

що знаходяться в протоках, які використовуються для міжнародного судноплавства

Ця частина не застосовується до протоки, яка використовується для міжнародного судноплавства, якщо в цій протоці є настільки ж зручний з точки зору навігаційних і гідрографічних умов шлях, що проходить у відкритому морі або виключній економічній зоні; до таких шляхів застосовуються інші відповідні частини цієї Конвенції, включаючи положення щодо свобод судноплавства і польоту.

Розділ 2. Транзитний прохід

Стаття 37

Сфера дії цього розділу

Цей розділ застосовується до проток, які використовуються для міжнародного судноплавства між однією частиною відкритого моря або виключної економічної зони та іншою частиною відкритого моря або виключної економічної зони.

Стаття 38

Право транзитного проходу

1. У протоках, зазначених у статті 37, всі судна і літальні апарати користуються правом транзитного проходу, якому не повинні чинитися перешкоди, за винятком того, що, якщо протока утворюється островом держави, межуючої з протокою, і її континентальною частиною, транзитний прохід не застосовується, якщо в бік від острова є такий же зручний з точки зору навігаційних і гідрографічних умов шлях у відкритому морі або у виключній економічній зоні.

2. Транзитний прохід являє собою здійснення відповідно до цієї частини свободи судноплавства і польоту виключно з метою безперервного і швидкого транзиту через протоку між однією частиною відкритого моря або виключної економічної зони та іншою частиною

відкритого моря або виключної економічної зони. Проте вимога про безперервний і швидкий транзит не виключає прохід через протоку з метою входу, виходу або повернення з держави, яка межує з протокою, при дотриманні умов входу в таку державу.

3. Будь-яка діяльність, яка не є здійсненням права транзитного проходу через протоку, підпадає під дію інших застосовних положень цієї Конвенції.

Стаття 39

Обов'язки суден і літальних апаратів під час транзитного проходу

1. Судна і літальні апарати при здійсненні права транзитного проходу:

а) не зволікаючи прямують через протоку або над нею;

б) утримуються від будь-якої загрози силою або її застосування проти суверенітету, територіальної цілісності або політичної незалежності держав, межуючих з протокою, або будь-яким іншим чином на порушення принципів міжнародного права, втілених у Статуті Організації Об'єднаних Націй;

в) утримуються від будь-якої діяльності, крім тієї, яка властива їхньому звичайному порядку безперервного і швидкого транзиту, за винятком випадків, коли така діяльність викликана обставинами непереборної сили або лихом;

г) дотримуються інших відповідних положень цієї Частини.

2. Судна при транзитному проході:

а) дотримуються загальноприйнятих міжнародних правил, процедур і практики стосовно безпеки на морі, включаючи Міжнародні правила попередження зіткнень в морі;

б) дотримуються загальноприйнятих міжнародних правил, процедур і практики відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення з суден.

3. Літальні апарати при транзитному польоті:

а) дотримуються Правил польотів, встановлених Міжнародною організацією цивільної авіації, оскільки вони належать до цивільної авіації; державні літальні апарати будуть звичайно дотримуватися таких заходів безпеки і постійно діяти з належним урахуванням безпеки польотів;

б) постійно контролюють радіочастоти, виділені компетентним органом контролю за повітряним рухом, призначеним в міжнародному порядку, або відповідні міжнародні частоти, виділені для передачі сигналів лиха.

Стаття 40

Дослідження і гідрографічні зйомки

Під час транзитного проходу через протоки іноземні судна, в тому числі морські науково-дослідні і гідрографічні судна, не можуть проводити будь-які дослідження або гідрографічні зйомки без попереднього дозволу держав, межуючих з протоками.

Стаття 41

Морські коридори і схеми поділу руху в протоках, які використовуються для міжнародного судноплавства

1. Відповідно до цієї Частини держави, які межують з протоками, можуть встановлювати морські коридори та приписувати схеми поділу руху для судноплавства в протоках, коли це необхідно для сприяння безпечному проходу суден.

2. Такі держави можуть, коли цього вимагають обставини і після належного про те повідомлення, замінювати будь-які раніше ними встановлені або приписані морські коридори або схеми поділу руху на інші коридори або схеми.

3. Такі морські коридори або схеми поділу руху повинні відповідати загальноприйнятим міжнародним правилам.

4. Перш ніж встановлювати або замінювати морські коридори або приписувати, або замінити схеми поділу руху, держави, межуючі з протоками, передають пропозиції компетентній міжнародній організації з метою їх затвердження. Ця організація може затверджувати тільки такі

морські коридори і схеми поділу руху, які можуть бути узгоджені з державами, що межують з протоками, після чого ці держави можуть встановити, приписати або замінити їх.

5. Щодо протоки, де передбачаються морські коридори або схеми поділу руху, які проходять через води двох або більше держав, межуючих з протокою, заінтересовані держави співробітничать у розробці пропозицій, консультуючись при цьому з компетентною міжнародною організацією.

6. Держави, що межують з протоками, ясно позначають всі встановлені або приписані ними морські коридори і схеми поділу руху на морських картах, які мають бути відповідним чином опубліковані.

7. Судна при транзитному проході дотримуються застосовних морських коридорів і схем поділу руху, встановлених відповідно до цієї статті.

Стаття 42

Закони і правила держав, які межують з протоками, щодо транзитного проходу

1. За умови дотримання положень цього Розділу держави, які межують з протоками, можуть приймати закони і правила щодо транзитного проходу через протоки стосовно всіх нижченаведених питань або будь-якого з них:

а) безпеки судноплавства і регулювання руху суден, як передбачено в статті 41;

б) відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення шляхом введення в дію застосовних міжнародних правил щодо скидання нафти, нафтомістких відходів та інших отруйних речовин у протоці;

в) у тому, що стосується рибальських суден, – недопущення рибальства, в тому числі вимоги щодо прибирання рибальських снастей;

г) навантаження або розвантаження будь-яких товарів або валюти, посадки або висадки осіб на порушення митних, фіскальних, іміграційних або санітарних законів і правил держав, що межують з протоками.

2. Такі закони і правила не повинні допускати дискримінації за формою або по суті між іноземними суднами, а їхнє застосування не повинно на практиці зводитися до позбавлення, порушення або ущемлення права транзитного проходу, як він визначений в цьому Розділі.

3. Держави, що межують з протоками, належним чином публікують всі такі закони і правила.

4. Іноземні судна, які здійснюють право транзитного проходу, дотримуються таких законів і правил.

5. Коли судно або літальний апарат, які мають суверенний імунітет, діють таким чином, що це суперечить таким законам і правилам або іншим положенням цієї Частини, держава прапора судна або держава реєстрації літального апарата несе міжнародну відповідальність за будь-яку шкоду або збитки, завдані державою, що межує з протоками.

Стаття 43

Навігаційне обладнання і засоби безпеки та інші удосконалення, а також відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення

Державам, які використовують протоки, і державам, які межують з протоками, належить співробітничати шляхом угоди:

а) у встановленні і підтримці у справному стані в протоці необхідного навігаційного обладнання та засобів безпеки або у вдосконаленні інших засобів сприяння міжнародному судноплавству; і

б) у відверненні, скороченні і збереженні під контролем забруднення з суден.

Стаття 44

Обов'язки держав, які межують з протоками

Держави, які межують з протоками, не повинні перешкоджати транзитному проходу і

повинні відповідним чином повідомляти про будь-яку відому їм небезпеку для судноплавства у протоці або для прольоту над протокою. Не повинно бути ніякого припинення транзитного проходу.

Розділ 3. Мирний прохід

Стаття 45

Мирний прохід

1. Режим мирного проходу відповідно до Розділу 3 Частини II застосовується у протоках, які використовуються для міжнародного судноплавства:

а) які виключені із сфери застосування режиму транзитного проходу згідно з пунктом 1 статті 38; або

б) між частиною відкритого моря або виключної економічної зони і територіальним морем іншої держави.

2. Не повинно бути ніякого припинення мирного проходу через такі протоки.

Частина IV. Держави-архіпелаги

Стаття 46

Застосування термінів

Для цілей цієї Конвенції:

а) “державо-архіпелаг” означає державу, яка складається повністю з одного або більше архіпелагів і може включати інші острови;

б) “архіпелаг” означає групу островів, включаючи частини островів, води, що їх поєднують, та інші природні утворення, які настільки тісно взаємопов’язані, що такі острови, води та інші природні утворення складають єдине географічне, економічне і політичне ціле або історично вважаються таким.

Стаття 47

Архіпелажні вихідні лінії

1. Державо-архіпелаг може проводити прямі архіпелажні вихідні лінії, які з’єднують точки найбільш віддалених островів і обсідаючих рифів архіпелагу, які найбільш виступають в море, за умови, що в межі таких вихідних ліній включені головні острови і район, в якому співвідношення між площею водної поверхні і площею суші, включаючи атоли, складає від 1:1 до 9:1.

2. Довжина таких вихідних ліній не повинна перевищувати 100 морських миль, з тим, проте, що до 3% від загального числа вихідних ліній, які замикають будь-який архіпелаг, можуть перевищувати цю довжину до максимальної довжини у 125 морських миль.

3. При проведенні таких вихідних ліній не допускаються скільки-небудь помітні відхилення від загальної конфігурації архіпелагу.

4. Такі вихідні лінії проводяться до обсідаючих при впливі височин і від них тільки в тому випадку, якщо на них зведені маяки або подібні споруди, які знаходяться завжди над рівнем моря, або якщо обсідаюча при впливі височина розташована повністю або частково на відстані, що не перевищує ширину територіального моря від найближчого острова.

5. Система таких вихідних ліній не повинна застосовуватися державою-архіпелагом таким чином, щоб територіальне море опинилося відрізнаним від відкритого моря або виключної економічної зони.

6. Якщо частина архіпелажних вод держави-архіпелагу лежить між двома частинами безпосередньо прилеглої сусідньої держави, існуючі права і всі інші правомірні інтереси, які традиційно здійснювались цією останньою державою в таких водах, і всі права, передбачені за згодою між цими державами, зберігаються і поважаються.

7. З метою обчислення, згідно з пунктом 1, відношення площі води до площі суші суходільні райони можуть включати води, що розміщені в межах рифів, оточуючих острови і атоли, включаючи ту частину океанського плато з крутим схилом, яка замикається або майже замикається ланцюгом вапнякових островів і обсихаючих рифів, що лежать по периметру плато.

8. Вихідні лінії, що проводяться відповідно до цієї статті, повинні позначатися на картах такого масштабу або масштабів, які прийнятні для точного встановлення їхнього положення. Як альтернатива, замість них можуть надаватися переліки географічних координат точок із зазначенням основних вихідних геодезичних даних.

9. Держава-архіпелаг належним чином публікує такі карти або переліки географічних координат і здає на зберігання копію кожної такої карти або переліку Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 48

Вимірювання ширини територіального моря, прилеглої зони, виключної економічної зони і континентального шельфу

Ширина територіального моря, прилеглої зони, виключної економічної зони і континентального шельфу вимірюється від архіпелажних вихідних ліній, проведених відповідно до статті 47.

Стаття 49

Правовий статус архіпелажних вод, повітряного простору над архіпелажними водами, а також дна та його надр

1. Суверенітет держави-архіпелагу поширюється на обмежені архіпелажними вихідними лініями, проведеними відповідно до статті 47, води, що називаються архіпелажними водами, незалежно від їхньої глибини або відстані від берега.

2. Зазначений суверенітет поширюється на повітряний простір над архіпелажними водами, а також на їхнє дно і надра, рівно як і на їхні ресурси.

3. Цей суверенітет здійснюється за умови дотримання цієї Частини.

4. Режим архіпелажного проходу морськими коридорами, що встановлюється в цій Частині, в інших відношеннях не зачіпає статус архіпелажних вод, включаючи морські коридори, або здійснення державою-архіпелагом свого суверенітету над такими водами, повітряним простором над ними, дном і його надрами та ресурсами.

Стаття 50

Делімітація внутрішніх вод

В межах своїх архіпелажних вод держава-архіпелаг може проводити замикаючі лінії для делімітації внутрішніх вод відповідно до статей 9, 10, 11.

Стаття 51

Існуючі угоди, традиційні права на рибальство та існуючі підводні кабелі

1. Без шкоди для статті 49 держава-архіпелаг дотримується існуючих угод з іншими державами і визнає традиційні права на рибальство та інші види правомірної діяльності безпосередньо прилеглих сусідніх держав у певних районах в межах архіпелажних вод. Порядок і умови здійснення таких прав і такої діяльності, включаючи їхній характер, обсяг і райони, в яких вони здійснюються, на прохання будь-якої із заінтересованих держав регулюються двосторонніми угодами між ними. Такі права не можуть передаватися третім державам або їхнім громадянам або здійснюватися спільно з ними.

2. Держава-архіпелаг не завдає шкоди існуючим підводним кабелям, які прокладені іншими державами і проходять через її води, не підходячи до берега. Держава-архіпелаг дозволяє підтримувати в справному стані і замінювати такі кабелі після одержання відповідного повідомлення про їх місцезнаходження і про намір здійснити їх ремонт або заміну.

Стаття 52

Право мирного проходу

1. За умови дотримання статті 53 і без шкоди для статті 50 судна всіх держав користуються правом мирного проходу через архіпелажні води відповідно до Розділу 3 Частини II.

2. Держава-архіпелаг може без дискримінації за формою або по суті щодо іноземних суден тимчасово припиняти в певних районах своїх архіпелажних вод мирний прохід іноземних суден, якщо таке припинення істотно важливе для охорони його безпеки. Таке припинення вступає в силу тільки після відповідного його опублікування.

Стаття 53

Право архіпелажного проходу морськими коридорами

1. Держава-архіпелаг може встановлювати морські коридори і розташовані над ними повітряні коридори, прийнятні для безперервного і швидкого проходу іноземних суден через її архіпелажні води і прилегле територіальне море і прольоту іноземних літальних апаратів над ними.

2. Всі судна і літальні апарати користуються правом архіпелажного проходу такими морськими коридорами і прольоту такими повітряними коридорами.

3. Архіпелажний прохід морськими коридорами являє собою здійснення, відповідно до цієї Конвенції, права судноплавства і прольоту в нормальному режимі виключно з метою безперервного, швидкого і безперешкодного транзиту з однієї частини відкритого моря або виключної економічної зони в іншу частину відкритого моря або виключної економічної зони.

4. Такі морські і повітряні коридори перетинають архіпелажні води і прилегле територіальне море і включають всі звичайні шляхи проходу, які використовуються як шляхи для міжнародного судноплавства в архіпелажних водах або прольоту над ними, а на таких шляхах, в тому, що стосується суден, – всі звичайні судоходні фарватери за умови, що немає необхідності дублювати однаково зручні шляхи між одними і тими ж пунктами входу і виходу.

5. Такі морські і повітряні коридори визначаються серією безперервних осьових ліній від точок початку шляхів проходу до їхніх кінцевих точок. Судна і літальні апарати під час архіпелажного проходу морськими коридорами не повинні відхилитися більш ніж на 25 морських миль в будь-який бік від таких осьових ліній під час проходу за умови, що такі судна і літальні апарати не наблизяться до берегів ближче ніж на 10% відстані між найближчими точками на островах, що межують з морським коридором.

6. Держава-архіпелаг, яка встановлює морські коридори відповідно до цієї статті, може також приписувати схеми поділу руху для безпечного проходу суден вузькими фарватерами в таких морських коридорах.

7. Держава-архіпелаг може, коли цього потребують обставини, після належного про це повідомлення замінити будь-які морські коридори або схеми поділу руху, встановлені або приписані їм раніше, іншими морськими коридорами або схемами поділу руху.

8. Такі морські коридори або схеми поділу руху повинні відповідати загальноприйнятим міжнародним правилам.

9. При встановленні або заміні морських коридорів або приписі чи заміні схем поділу руху держава-архіпелаг передає пропозиції компетентній міжнародній організації з метою їх затвердження. Ця організація може затверджувати тільки такі морські коридори і схеми поділу руху, які можуть бути узгоджені з державою-архіпелагом, після чого держава-архіпелаг встановлює, приписує або замінює їх.

10. Держава-архіпелаг чітко позначає осьові лінії встановлених або приписаних їм морських коридорів і схем поділу руху на морських картах, які повинні бути належним чином опубліковані.

11. Судна при архіпелажному проході морськими коридорами повинні дотримуватись

застосовних морських коридорів і схем поділу руху, встановлених відповідно до цієї статті.

12. Якщо держава-архіпелаг не встановлює морських або повітряних коридорів, право архіпелажного проходу морськими коридорами може здійснюватися шляхами, що звичайно використовуються для міжнародного судноплавства.

Стаття 54

Обов'язки суден і літальних апаратів під час їх проходу, досліджень і гідрографічних зйомок, обов'язки держави-архіпелагу та закони і правила держави-архіпелагу стосовно архіпелажного проходу морськими коридорами

Статті 39, 40, 42 і 44 застосовуються *mutatis mutandis* до архіпелажного проходу морськими коридорами.

Частина V. Виключна економічна зона

Стаття 55

Особливий правовий режим виключної економічної зони

Виключна економічна зона являє собою особливий район, який знаходиться за межами територіального моря, прилягає до нього та підпадає під встановлений в цій частині особливий правовий режим, згідно з яким права і юрисдикція прибережної держави та права і свободи інших держав регулюються відповідними положеннями цієї Конвенції.

Стаття 56

Права, юрисдикція і обов'язки прибережної держави у виключній економічній зоні

1. Прибережна держава у виключній економічній зоні має:

а) суверенні права з метою розвідування, розробки і збереження природних ресурсів як живих, так і неживих, у водах, що покривають морське дно, на морському дні та в його надрах, а також з метою управління цими ресурсами, та щодо інших видів діяльності по економічній розвідці та розробці зазначеної зони, таких як виробництво енергії шляхом використання води, течій і вітру;

б) юрисдикцію, передбачену у відповідних положеннях цієї Конвенції, щодо:

i) створення і використання штучних островів, установок і споруд;

ii) морських наукових досліджень;

iii) захисту і збереження морського середовища;

с) інші права і обов'язки, передбачені цією Конвенцією.

2. Прибережна держава при здійсненні своїх прав і виконанні своїх обов'язків за цією Конвенцією у виключній економічній зоні відповідним чином враховує права та обов'язки інших держав і діє в порядку, сумісному з положеннями цієї Конвенції.

3. Права, викладені в цій статті щодо морського дна і його надр, здійснюються відповідно до Частини VI.

Стаття 57

Ширина виключної економічної зони

Ширина виключної економічної зони не повинна перевищувати 200 морських миль, що відлічуються від вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря.

Стаття 58

Права і обов'язки інших держав у виключній економічній зоні

1. У виключній економічній зоні всі держави як прибережні, так і ті, що не мають виходу до моря, користуються, за умови дотримання відповідних положень цієї Конвенції, зазначеними в статті 87 свободами судноплавства і польотів, прокладення підводних кабелів і трубопроводів та іншими правомірними з точки зору міжнародного права видами використання моря, що відносяться до цих свобод, такими, які зв'язані з експлуатацією суден, літальних апаратів і

підводних кабелів і трубопроводів, і сумісними з іншими положеннями цієї Конвенції.

2. Статті 88-115 та інші відповідні норми міжнародного права застосовуються до виключної економічної зони остільки, оскільки вони не є несумісними з цією Частиною.

3. Держави при здійсненні своїх прав і виконанні своїх обов'язків за цією Конвенцією у виключній економічній зоні належним чином враховують права і обов'язки прибережної держави і дотримуються законів і правил, прийнятих прибережною державою відповідно до положень цієї Конвенції та інших норм міжнародного права, остільки, оскільки вони не є несумісними з цією Частиною.

Стаття 59

Основа для врегулювання конфліктів щодо надання прав і юрисдикції у виключній економічній зоні

У тих випадках, коли ця Конвенція не надає прибережній державі або іншим державам прав або юрисдикції в межах виключної економічної зони і коли між інтересами прибережної держави і будь-якої іншої держави або будь-яких інших держав виникає конфлікт, цей конфлікт потрібно вирішувати на основі справедливості та у світлі всіх обставин, що мають відношення до справи, з урахуванням важливості інтересів, які зачіпаються, для кожної із сторін, а також для міжнародного співтовариства в цілому.

Стаття 60

Штучні острови, установки і споруди у виключній економічній зоні

1. Прибережна держава у виключній економічній зоні має виключне право споруджувати, а також дозволяти і регулювати створення, експлуатацію і використання:

- а) штучних островів;
- б) установок і споруд для цілей, передбачених у статті 56, та для інших економічних цілей;
- в) установок і споруд, які можуть перешкоджати здійсненню прав прибережної держави в зоні.

2. Прибережна держава має виключну юрисдикцію над такими штучними островами, установками і спорудами, в тому числі юрисдикцію щодо митних, фіскальних, санітарних та іміграційних законів і правил, а також законів і правил стосовно безпеки.

3. Про створення таких штучних островів, установок або споруд повинно даватися відповідне повідомлення, а постійні засоби попередження про їх наявність повинні утримуватися у справному стані. Будь-які покинуті установки або споруди, або ті, що більше не використовуються, мають бути прибрані з метою забезпечення безпеки судноплавства з урахуванням будь-яких загальноприйнятих міжнародних стандартів, встановлених у цьому зв'язку компетентною міжнародною організацією. При вилученні таких установок або споруджень належним чином враховуються також інтереси рибальства, захисту морського середовища, права та обов'язки інших держав. Про глибину, місце знаходження та розміри будь-яких установок або споруд, які вилучені не повністю, дається належне повідомлення.

4. Прибережна держава може там, де це необхідно, встановлювати навколо таких штучних островів, установок і споруд розумні зони безпеки, в яких вона може вживати належних заходів для забезпечення безпеки як судноплавства, так і штучних островів, установок і споруд.

5. Ширина зон безпеки визначається прибережною державою з урахуванням застосованих міжнародних стандартів. Ці зони встановлюються таким чином, щоб вони розумно співвідносились з характером і функцією штучних островів, установок або споруд і не простягались навколо них більше ніж на 500 метрів, які відмірюються від кожної точки їхнього зовнішнього краю, за винятком випадків, коли це дозволено загальноприйнятими міжнародними стандартами або рекомендовано компетентною міжнародною організацією. Про довжину зон безпеки дається відповідне повідомлення.

6. Всі судна повинні поважати ці зони безпеки і дотримуватися загальноприйнятих

міжнародних стандартів щодо судноплавства поблизу штучних островів, установок, споруд і зон безпеки.

7. Штучні острови, установки і споруди та зони безпеки навколо них не можуть встановлюватися, якщо це може створити перешкоди для використання визнаних морських шляхів, які мають істотне значення для міжнародного судноплавства.

8. Штучні острови, установки і споруди не мають статусу островів. Вони не мають свого територіального моря, і їх наявність не впливає на визначення меж територіального моря, виключної економічної зони або континентального шельфу.

Стаття 61

Збереження живих ресурсів

1. Прибережна держава визначає допустимий вилов живих ресурсів у своїй виключній економічній зоні.

2. Прибережна держава, з урахуванням наявних найбільш достовірних даних забезпечує шляхом належних заходів по збереженню і управлінню, щоб живі ресурси у виключній економічній зоні не наражалися на небезпеку в результаті надмірної експлуатації. Прибережна держава та компетентні міжнародні організації, субрегіональні, регіональні чи всесвітні, залежно від обставин, співробітничать для досягнення цієї мети.

3. Такі заходи також спрямовані на підтримку або відновлення популяцій виловлюваних видів на рівнях або до рівнів, за яких може бути забезпечено максимально стійкий вилов, який визначається з урахуванням відповідних екологічних та економічних факторів, включаючи економічні потреби прибережних рибальських общин і особливі потреби країн, що розвиваються, і з урахуванням методів ведення рибного промислу, взаємозалежності запасів, а також будь-яких загальнорекомендованих міжнародних мінімальних стандартів, будь-то субрегіональні, регіональні або всесвітні.

4. Прибережна держава, вживаючи таких заходів, враховує наслідки для видів, асоційованих з виловлюваними видами або залежних від них, з метою підтримки або відновлення популяцій таких асоційованих або залежних видів вище рівнів, на яких їхньому відтворенню загрожуватиме серйозна небезпека.

5. Передача наявної наукової інформації, статистичних даних про вилови і промислові зусилля та інших даних стосовно збереження рибних запасів та обмін ними здійснюються на регулярній основі через компетентні міжнародні організації, будь-то субрегіональні, регіональні або всесвітні, залежно від обставин, і за участю всіх заінтересованих держав, включаючи держави, громадянам яких дозволено вести рибний промисел у виключній економічній зоні.

Стаття 62

Використання живих ресурсів

1. Прибережна держава сприяє меті оптимального використання живих ресурсів виключної економічної зони без шкоди для статті 61.

2. Прибережна держава визначає свої можливості промислу живих ресурсів виключної економічної зони. Якщо прибережна держава не має можливості виловити весь допустимий вилов, вона шляхом угод та інших домовленостей і відповідно до положень, умов, законів і правил, згаданих у пункті 4, надає іншим державам доступ до залишку допустимого вилову, спеціально враховуючи положення статей 69 і 70, особливо щодо згаданих у них країн, що розвиваються.

3. Прибережна держава, надаючи доступ іншим державам у свою виключну економічну зону на підставі цієї статті, бере до уваги всі фактори, що відносяться до цього, включаючи, зокрема, значення живих ресурсів даного району для економіки цієї заінтересованої прибережної держави та інші її національні інтереси, положення статей 69 і 70, потреби держав, що розвиваються, даного субрегіону або регіону у вилові частини залишку і необхідність звести до

мінімуму порушення в економіці держав, громадяни яких звичайно вели рибний промисел у даній зоні або які доклали значних зусиль для дослідження і виявлення запасів.

4. Громадяни інших держав, які ведуть рибний промисел у виключній економічній зоні, дотримуються заходів по збереженню та інших положень і умов, встановлених у законах і правилах даної прибережної держави. Ці закони і правила повинні бути сумісними з цією Конвенцією і можуть стосуватися, зокрема, наступного:

а) ліцензування рибалок, рибальських суден і обладнання, включаючи стягнення зборів та інші форми оплати, які по відношенню до прибережних держав, що розвиваються, можуть являти собою адекватну компенсацію у вигляді коштів, обладнання і технології, що стосуються рибної промисловості;

б) визначення видів, які можуть виловлюватися, і встановлення квот вилову по відношенню до конкретних запасів або груп запасів, або вилову на кожне судно протягом будь-якого періоду часу, або вилову громадянами будь-якої держави протягом певного періоду;

с) регулювання сезонів і районів рибного промислу, видів, розмірів і кількості знаряддя вилову, а також типів, розмірів і кількості рибальських суден, які можуть бути використані;

д) встановлення віку і розміру риби та інших видів, які можуть виловлюватися;

е) визначення інформації, що потребується від рибальських суден, включаючи статистичні дані про вилови і промислові зусилля, а також повідомлення про місцезнаходження судна;

ф) проведення з дозволу і під контролем прибережної держави певних програм рибогосподарських досліджень і регулювання проведення таких досліджень, включаючи взяття проб виловів, використання проб і подання пов'язаних з цим наукових даних;

г) розміщення прибережною державою спостерігачів або стажистів на борту таких суден;

h) розвантаження такими суднами всього або будь-якої частини вилову у портах прибережної держави;

і) положень і умов щодо спільних підприємств або інших спільних заходів;

ж) потреб у підготовці персоналу і передачі технології рибного промислу, включаючи вимоги про розширення можливостей прибережної держави щодо проведення рибогосподарських досліджень;

к) процедур забезпечення виконання.

5. Прибережні держави відповідним чином повідомляють про закони і правила щодо збереження живих ресурсів і управління ними.

Стаття 63

Запаси, що зустрічаються у виключних економічних зонах двох або більше прибережних держав, або як у виключній економічній зоні, так і в районі, який знаходиться за її межами та прилеглий до неї

1. У випадку, коли один і той самий запас або запаси асоційованих видів зустрічаються у виключних економічних зонах двох або більше прибережних держав, ці держави прагнуть прямо або через відповідні субрегіональні або регіональні організації узгодити заходи, необхідні для координації і забезпечення збереження і збільшення таких запасів, без шкоди для інших положень цієї Частини.

2. У випадку, коли один і той самий запас або запаси асоційованих видів зустрічаються як у виключній економічній зоні, так і в районі, що розташований за її межами і прилеглий до неї, прибережна держава і держави, які ведуть промисел таких запасів у прилеглому районі, прагнуть прямо або через відповідні субрегіональні або регіональні організації узгодити заходи, необхідні для збереження цих запасів у прилеглому районі.

Стаття 64

Далеко мігруючі види

1. Прибережна держава та інші держави, громадяни яких ведуть у даному районі промисел

далеко мігруючих видів, перелічених у Додатку I, співробітничать прямо або через відповідні міжнародні організації з метою забезпечення збереження таких видів і сприяння їх оптимальному використанню у всьому цьому районі як у виключній економічній зоні, так і за її межами. У районах, для яких не існує відповідної міжнародної організації, прибережні держави та інші держави, громадяни яких ведуть промисел цих видів у даному районі, співробітничать з метою створення такої організації і беруть участь у її роботі.

2. Положення пункту 1 використовуються на додаток інших положень цієї Частини.

Стаття 65

Морські ссавці

Ніщо в цій Частині не обмежує права прибережної держави або у відповідному випадку компетенції міжнародної організації забороняти, обмежувати або регулювати промисел морських ссавців більш суворо, ніж це передбачено в цій Частині. Держави співробітничать з метою охорони запасів морських ссавців, а стосовно китоподібних здійснюють, зокрема, діяльність через належні міжнародні організації з метою їх охорони, управління їхніми запасами і вивчення.

Стаття 66

Анадромні види

1. Держави, у річках яких утворюються запаси анадромних видів, в першу чергу заінтересовані в таких запасах і несуть за них першочергову відповідальність.

2. Держава походження запасів анадромних видів забезпечує їх збереження шляхом вжиття відповідних заходів по врегулюванню рибного промислу у всіх водах до берега від зовнішніх меж своєї виключної економічної зони і рибного промислу, передбаченого в пункті 3 "b". Держава походження може, після консультації з іншими згаданими в пунктах 3 і 4 державами, що ведуть промисел цих запасів, встановлювати загальний обсяг допустимих виловів стосовно запасів, що утворюються в його річках.

3. а) Промисел запасів анадромних видів ведеться лише у водах до берега від зовнішніх меж виключних економічних зон, крім випадків, коли це положення може призвести до порушень в економіці якої-небудь держави, іншої ніж держава походження. Стосовно такого рибного промислу за межами зовнішніх меж виключних економічних зон заінтересовані держави проводять консультації з метою досягнення згоди щодо порядку та умов такого рибного промислу з належним урахуванням вимог стосовно збереження цих видів і потреб в них держави походження.

б) Держава походження співробітничать у зведенні до мінімуму порушень в економіці таких інших держав, що ведуть промисел цих запасів, беручи до уваги звичайний вилов і метод ведення промислу таких держав і всі райони, в яких ведеться такий промисел.

с) Держави, згадані в підпункті "b", які, на основі угод з державою походження, беруть участь у здійсненні заходів по відновленню запасів анадромних видів, особливо шляхом участі у витратах на ці цілі, користуються особливою увагою з боку держави походження стосовно промислу запасів, що утворюються в його річках.

д) Забезпечення виконання правил стосовно запасів анадромних видів за межами виключної економічної зони здійснюється на основі угоди між державою походження та іншими заінтересованими державами.

4. У випадку, коли запаси анадромних видів мігрують у води або через води до берега від зовнішніх меж виключної економічної зони будь-якої держави іншої ніж держава походження, така держава співробітничать з державою походження у зберіганні таких запасів та в управлінні ними.

5. Держава походження анадромних видів та інші держави, що проводять промисел цих запасів, досягають домовленості з метою здійснення положень цієї статті, у відповідних випадках через посередництво регіональних організацій.

Стаття 67

Катадромні види

1. Прибережна держава, у водах якої запаси катадромних видів проводять більшу частину свого життєвого циклу, несе відповідальність за управління цими запасами та забезпечує мігруючій рибі доступ у ці води та вихід з них.

2. Промисел запасів катадромних видів ведеться тільки у водах до берега від зовнішніх меж виключних економічних зон. Коли промисел ведеться у виключних економічних зонах, від підпадає під дію цієї статті та інших положень цієї Конвенції, що стосуються рибальства у цих зонах.

3. У випадку, коли запаси катадромних видів мігрують через виключну економічну зону іншої держави, незалежно від того, молодь це чи статевозріла риба, управління такими запасами, включаючи їхній промисел, регулюється угодою між державою, що згадується в пункті 1, та іншою заінтересованою державою. Така угода повинна забезпечувати раціональне управління цими запасами та брати до уваги обов'язки держави, яка згадується в пункті 1, щодо підтримки цих запасів.

Стаття 68

“Сидячі” види

Ця Частина не застосовується до “сидячих” видів, як вони визначаються в пункті 4 статті 77.

Стаття 69

Право держав, які не мають виходу до моря

1. Держави, які не мають виходу до моря, мають право брати участь на справедливій основі в експлуатації відповідної частини залишку допустимого вилову живих ресурсів у виключних економічних зонах прибережних держав того ж субрегіону або регіону з урахуванням економічних і географічних обставин всіх заінтересованих держав, які мають до цього відношення, і відповідно до положень цієї статті і статей 61 і 62.

2. Умови і порядок такої участі встановлюються заінтересованими державами шляхом двосторонніх, субрегіональних або регіональних угод з урахуванням, серед іншого:

а) необхідності уникати згубних наслідків для риболовецьких общин або для рибної промисловості прибережної держави;

б) ступеня, в якому держава, що не має виходу до моря, відповідно до положень цієї статті бере участь чи має право брати участь, на основі існуючих двосторонніх, субрегіональних або регіональних угод, в експлуатації живих ресурсів виключних економічних зон інших прибережних держав;

в) ступеня, у якому інші держави, що не мають виходу до моря, і держави, що знаходяться в географічно несприятливому положенні, беруть участь в експлуатації живих ресурсів виключної економічної зони прибережної держави, та необхідності, що випливає з цього, уникати особливого обтяження будь-якої окремої прибережної держави або її частини;

г) потреб у продуктах харчування населення відповідних держав.

3. Якщо промислові можливості прибережної держави досягають такого ступеня, що дозволяють їй виловити весь допустимий вилов живих ресурсів її виключної економічної зони, то ця прибережна держава та інші заінтересовані держави співробітничать на двосторонній, субрегіональній або регіональній основі у встановленні справедливих домовленостей, що дають можливість державам цього субрегіону або регіону, які розвиваються і не мають виходу до моря, брати участь в експлуатації живих ресурсів виключних економічних зон прибережних держав цього субрегіону або регіону, як це може бути доречно в даних обставинах і на умовах, що задовольняють всі сторони. При здійсненні цього положення враховуються також фактори, про які йдеться в пункті 2.

4. Розвинені держави, що не мають виходу до моря, відповідно до положень цієї статті мають право брати участь в експлуатації живих ресурсів лише у виключних економічних зонах розвинених прибережних держав того ж субрегіону або регіону з урахуванням ступеня, в якому прибережна держава, надаючи доступ іншим державам до живих ресурсів своєї виключної економічної зони, врахувала необхідність звести до мінімуму шкідливі наслідки для риболовецьких общин і порушення в економіці держав, громадяни яких звичайно ведуть рибний промисел у даній зоні.

5. Вищенаведені положення не завдають шкоди домовленостям, досягнутим у субрегіонах або регіонах, де прибережні держави можуть надавати державам, що не мають виходу до моря, того ж субрегіону або регіону рівні або преференційні права на експлуатацію живих ресурсів виключних економічних зон.

Стаття 70

Право держав, які знаходяться у географічно несприятливому положенні

1. Держави, які знаходяться у географічно несприятливому положенні, мають право на справедливій основі брати участь в експлуатації відповідної частини залишку допустимого вилову живих ресурсів виключних економічних зон прибережних держав того ж субрегіону або регіону з урахуванням економічних і географічних обставин, які мають відношення до цього, всіх заінтересованих держав і відповідно до цієї статті та статей 61 і 62.

2. Для цілей цієї Частини термін “держави, які знаходяться в географічно несприятливому положенні”, означає ті прибережні держави, включаючи держави, які омиваються замкнутими або напівзамкнутими морями, географічне положення яких робить їх залежними від експлуатації живих ресурсів виключних економічних зон інших держав цього субрегіону або регіону стосовно адекватного забезпечення рибою їхнього населення або його частини з метою задоволення потреб у харчуванні, а також прибережні держави, які не можуть претендувати на свої власні виключні економічні зони.

3. Умови і порядок такої участі встановлюються заінтересованими державами шляхом двосторонніх, субрегіональних або регіональних угод з урахуванням, зокрема:

а) необхідності уникати згубних наслідків для риболовецьких общин або для рибної промисловості прибережної держави;

б) ступеня, в якому держава, яка знаходиться в географічно несприятливому положенні, відповідно до цієї статті бере участь або вправі брати участь на основі існуючих двосторонніх, субрегіональних або регіональних угод в експлуатації живих ресурсів виключних економічних зон інших прибережних держав;

в) ступеня, в якому інші держави, які знаходяться в географічно несприятливому положенні, і держави, які не мають виходу до моря, беруть участь в експлуатації живих ресурсів виключної економічної зони прибережної держави, і необхідності, що випливає з цього, уникати особливого обтяження будь-якої окремої держави або її частини;

г) потреб у продуктах харчування населення відповідних держав.

4. Якщо промислові можливості прибережної держави сягають такого ступеня, що це дозволяє їй виловити весь допустимий вилов живих ресурсів її виключної економічної зони, то ця прибережна держава та інші заінтересовані держави співробітничать на двосторонній, субрегіональній або регіональній основі у встановленні справедливих домовленостей, що дають можливість державам, що розвиваються, які знаходяться в географічно несприятливому положенні, державам цього субрегіону або регіону брати участь в експлуатації живих ресурсів виключних економічних зон прибережних держав цього субрегіону або регіону, як це може бути доречно в даних обставинах, і на умовах, що задовольняють всі сторони. При здійсненні цього положення враховуються також фактори, про які йдеться в пункті 3.

5. Розвинені держави, які знаходяться в географічно несприятливому положенні,

відповідно до цієї статті мають право брати участь в експлуатації живих ресурсів лише виключних економічних зон розвинених прибережних держав того ж субрегіону або регіону з урахуванням ступеня, в якому прибережна держава, надаючи доступ іншим державам до живих ресурсів своєї виключної економічної зони, врахувала необхідність звести до мінімуму згубні наслідки для риболовецьких общин і порушення в економіці держав, громадяни яких звичайно ведуть рибний промисел у цій зоні.

6. Вищевикладені положення не завдають збитків домовленостям, узгодженим у субрегіонах або регіонах, в яких прибережні держави можуть надавати державам того ж субрегіону або регіону, які знаходяться в географічно несприятливому положенні, рівні або преференційні права на експлуатацію живих ресурсів у виключних економічних зонах.

Стаття 71

Незастосовність статей 69 і 70

Статті 69 і 70 не застосовуються до прибережних держав, економіка яких у вирішальній мірі залежить від експлуатації живих ресурсів їхніх виключних економічних зон.

Стаття 72

Обмеження на передачу прав

1. Якщо заінтересовані держави не домовляться про інше, права на експлуатацію живих ресурсів, передбачені статтями 69 і 70, не повинні прямо або побічно передаватися третім державам або їхнім громадянам шляхом оренди або ліцензії, створення сучасних підприємств або будь-яким іншим способом, результатом якого буде така передача.

2. Викладене вище положення не перешкоджає заінтересованим державам одержувати технічну або фінансову допомогу від третіх держав або міжнародних організацій, з тим щоб полегшити здійснення прав, передбачених статтями 69 і 70, за умови, що це не призведе до результату, згаданого в пункті 1.

Стаття 73

Забезпечення виконання законів і правил прибережної держави

1. Прибережна держава на здійснення своїх суверенних прав на розвідку, експлуатацію, збереження живих ресурсів і управління ними у виключній економічній зоні може вживати таких заходів, включаючи огляд, інспекцію, арешт і судовий розгляд, які можуть бути необхідними для забезпечення дотримання законів і правил, прийнятих нею відповідно до цієї Конвенції.

2. Заарештоване судно і його екіпаж звільняються негайно після надання розумної застави або іншого забезпечення.

3. Покарання, що накладаються прибережною державою за порушення законів і правил рибальства у виключній економічній зоні, не можуть включати тюремне ув'язнення, за відсутністю домовленості заінтересованих держав про зворотнє, або будь-яку іншу форму особистого покарання.

4. У разі арешту або затримання іноземного судна прибережна держава негайно повідомляє державу прапора відповідними каналами про вжиті заходи і про будь-яке наступне покарання.

Стаття 74

Делімітація виключної економічної зони між державами з протилежними або суміжними узбережжями

1. Делімітація виключної економічної зони між державами з протилежними або суміжними узбережжями здійснюється шляхом угоди на основі міжнародного права, як це зазначається у статті 38 Статуту Міжнародного Суду, з метою досягнення справедливого рішення.

2. Якщо протягом розумного терміну не може бути досягнуто згоди, заінтересовані держави вдаються до процедур, передбачених у Частині XV.

3. До укладення угоди, як передбачається в пункті 1, заінтересовані держави в дусі взаєморозуміння і співробітництва докладають всіх зусиль для того, щоб досягти тимчасової домовленості практичного характеру і протягом цього перехідного періоду не ставити під загрозу досягнення остаточної згоди або не перешкоджати її досягненню. Така домовленість не повина завдавати шкоди остаточній делімітації.

4. Коли між заінтересованими державами існує чинна угода, питання, що стосуються делімітації виключної економічної зони, вирішуються відповідно до положень цієї угоди.

Стаття 75

Карти і переліки географічних координат

1. За умови дотримання цієї Частини лінії зовнішніх меж виключної економічної зони і делімітаційні лінії, проведені відповідно до статті 74, зазначаються на картах такого масштабу або масштабів, які прийнятні для точного встановлення їхнього положення. Там, де це доцільно, такі лінії зовнішніх меж або делімітаційні лінії можуть бути замінені переліками географічних координат точок із зазначенням основних вихідних геодезичних даних.

2. Прибережна держава належним чином публікує такі карти або переліки географічних координат і здає на зберігання копію кожної такої карти або кожного такого переліку Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Частина VI. Континентальний шельф

Стаття 76

Визначення континентального шельфу

1. До континентального шельфу прибережної держави входять морське дно і надра підводних районів, що простягаються за межі її територіального моря на всій довжині природного продовження її сухопутної території до зовнішніх меж підводної окраїни материка або на відстань 200 морських миль від вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря, коли зовнішня межа підводної окраїни материка не простягається на таку відстань.

2. Континентальний шельф прибережної держави не простягається далі меж, передбачених в пунктах 4-6.

3. Підводна окраїна материка включає продовження континентального масиву прибережної держави, що знаходиться під водою, і складається з поверхні і надр шельфу, схилу і підйому. Вона не включає дна океану на великих глибинах, у тому числі його океанічні хребти або його надра.

4. а) Для цілей цієї Конвенції прибережна держава встановлює зовнішню межу підводної окраїни материка у всіх випадках, коли ця окраїна простягається більше ніж на 200 морських миль від вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря, за допомогою:

і) лінії, проведеної відповідно до пункту 7 шляхом відліку від найбільш віддалених фіксованих точок, у кожній з яких товщина осадових порід складає принаймні один відсоток найкоротшої відстані від такої точки до підніжжя континентального схилу;

або

ii) лінії, проведеної відповідно до пункту 7 шляхом відліку від фіксованих точок, віддалених не більше ніж на 60 морських миль від підніжжя континентального схилу.

б) Якщо немає доказів про зворотнє, підніжжя континентального схилу визначається як точка максимальної зміни схилу у його підніжжі.

5. Фіксовані точки, що складають лінію зовнішніх кордонів континентального шельфу на морському дні, проведену відповідно до пунктів 4 а) (i) і (ii), повинні знаходитися не далі 350 морських миль від вихідних ліній, від яких відміряється ширина територіального моря, або не далі 100 морських миль від 2 500-метрової ізобати, яка є лінією, що з'єднує глибини у 2 500

метрів.

6. Незважаючи на положення пункту 5, на підводних хребтах зовнішні кордони континентального шельфу не виходять за межі 350 морських миль від вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря. Цей пункт не застосовується до підводних височин, які є природними компонентами материкової окраїни, таким як її плато, підняття, здіймання, банки і відроги.

7. Прибережна держава встановлює зовнішні кордони свого континентального шельфу у тих випадках, коли шельф простягається більш ніж на 200 морських миль від вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря, прямими лініями, що не перевищують у довжину 60 морських миль і з'єднують фіксовані точки, які визначаються за допомогою координат широти і довготи.

8. Дані про кордони континентального шельфу за межами 200 морських миль від вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря, подаються відповідною прибережною державою до Комісії з кордонів континентального шельфу, яка створюється відповідно до Додатка II на основі справедливого географічного представництва. Комісія дає прибережним державам рекомендації з питань стосовно встановлення зовнішніх кордонів їхнього континентального шельфу. Кордони шельфу, встановлені прибережною державою на основі зазначених рекомендацій, є кінцевими і для всіх обов'язкові.

9. Прибережна держава здає на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй карти і відповідну інформацію, включаючи геодезичні дані, які постійно описують зовнішній кордон її континентального шельфу. Генеральний секретар належним чином їх публікує.

10. Ця стаття не зачіпає питання про делімітацію континентального шельфу між державами з протилежними або суміжними узбережжями.

Стаття 77

Права прибережної держави на континентальний шельф

1. Прибережна держава здійснює над континентальним шельфом суверенні права з метою його розвідування і розробки його природних ресурсів.

2. Права, згадані у пункті 1, є винятковими в тому розумінні, що якщо прибережна держава не здійснює розвідування континентального шельфу або не розробляє його природні ресурси, ніхто не може робити цього без явно висловленої згоди прибережної держави.

3. Права прибережної держави на континентальний шельф не залежать від ефективної або фіктивної окупації нею шельфу або від прямої про це заяви.

4. Згадані у цій частині природні ресурси включають мінеральні та інші неживі ресурси морського дна і його надр, а також живі організми, що належать до "сидячих видів", тобто організми, які в період, коли можливий їх промисел, або перебувають у нерухомому стані на морському дні або під ним, або не здатні пересуватися інакше, як перебуваючи у постійному фізичному контакті з морським дном або його надрами.

Стаття 78

Правовий статус покриваючих вод і повітряного простору та права і свободи інших держав

1. Права прибережної держави на континентальний шельф не зачіпають правового статусу покриваючих вод і повітряного простору над цими водами.

2. Здійснення прав прибережної держави стосовно континентального шельфу не повинно ущемляти здійснення судноплавства та обмежувати інші права і свободи інших держав, передбачені у цій Конвенції, або призводити до будь-яких невинуватих перешкод їхньому здійсненню.

Стаття 79

Підводні кабелі та трубопроводи на континентальному шельфі

1. Всі держави мають право прокладати підводні кабелі і трубопроводи на континентальному шельфі відповідно до положень цієї статті.

2. За умови дотримання права прибережної держави вживати розумних заходів для розвідування континентального шельфу, розробки його природних ресурсів і відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення від трубопроводів ця держава не може перешкоджати прокладенню або підтриманню у справному стані таких кабелів або трубопроводів.

3. Визначення траси для прокладення таких трубопроводів на континентальному шельфі здійснюється за згодою прибережної держави.

4. Ніщо в цій частині не зачіпає право прибережної держави визначати умови прокладення кабелю або трубопроводів, що проходять по її території або в територіальному морі, або її юрисдикцію стосовно кабелів і трубопроводів, прокладених або використовуваних у зв'язку з розвідуванням її континентального шельфу, розробкою її ресурсів або експлуатацією штучних островів, установок або споруд під її юрисдикцією.

5. Під час прокладення підводних кабелів і трубопроводів держави належним чином враховують уже прокладені кабелі і трубопроводи. Зокрема, не повинні погіршуватись можливості ремонту існуючих кабелів і трубопроводів.

Стаття 80

Штучні острови, установки і споруди на континентальному шельфі

Стаття 60 застосовується *mutatis mutandis* до штучних островів, установок і споруд на континентальному шельфі.

Стаття 81

Бурильні роботи на континентальному шельфі

Прибережна держава має виняткове право дозволяти і регулювати бурильні роботи на континентальному шельфі з будь-якою метою.

Стаття 82

Відрахування і внески у зв'язку з розробкою континентального шельфу за межами 200 морських миль

1. Прибережна держава здійснює відрахування або внески натурою у зв'язку з розробкою неживих ресурсів континентального шельфу за межами 200 морських миль, які відлічуються від вихідних ліній, від яких відмірюється ширина територіального моря.

2. Відрахування і внески здійснюються щорічно по відношенню до всієї продукції на ділянці по закінченні перших п'яти років видобутку на цій ділянці. Розмір відрахувань або внеску за шостий рік становить один відсоток вартості або обсягу продукції на даній ділянці. Цей розмір збільшується на один відсоток кожного наступного року до закінчення дванадцятого року і потім зберігається на рівні семи відсотків. Продукція не включає ресурси, використовувані у зв'язку з розробкою.

3. Держава, що розвивається, яка є нетто-імпортером будь-якої корисної копалини, видобуваної на її континентальному шельфі, звільняється від таких відрахувань або внесків стосовно цієї корисної копалини.

4. Відрахування або внески робляться через Орган, який розподіляє їх між державами-учасницями цієї Конвенції на основі критеріїв справедливості, беручи до уваги інтереси і потреби держав, що розвиваються, особливо тих із них, які найменш розвинуті і не мають виходу до моря.

Стаття 83

Делімітація континентального шельфу між державами з протилежними або суміжними узбережжями

1. Делімітація континентального шельфу між державами з протилежними або суміжними узбережжями здійснюється шляхом узгодження на основі міжнародного права, як це зазначається у статті 38 Статуту Міжнародного Суду, з метою досягнення справедливого рішення.

2. Якщо протягом розумного терміну не може бути досягнуто згоди, заінтересовані держави вдаються до процедур, передбачених у Частині XV.

3. До укладення угоди, як передбачається в пункті 1, заінтересовані держави в дусі взаєморозуміння і співробітництва докладають всіх зусиль, для того щоб досягти тимчасової домовленості практичного характеру і протягом цього перехідного періоду не ставити під загрозу досягнення остаточної згоди або не перешкоджати її досягненню. Така домовленість не повинна завдавати шкоди остаточній делімітації.

4. Коли між заінтересованими державами є діюча угода, питання, що відносяться до делімітації континентального шельфу, вирішуються відповідно до положень цієї угоди.

Стаття 84

Карти і переліки географічних координат

1. За умови дотримання цієї Частини лінії зовнішніх кордонів континентального шельфу та делімітаційні лінії, проведені відповідно до статті 83, зазначаються на картах такого масштабу або масштабів, які прийнятні для точного встановлення їхнього положення. Там, де це доцільно, такі лінії зовнішніх кордонів або делімітаційні лінії можуть бути замінені переліками географічних координат точок із зазначенням основних вихідних геодезичних даних.

2. Прибережна держава належним чином публікує такі карти або переліки географічних координат і здає на зберігання копію кожної такої карти або кожного такого переліку Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, а морські карти і переліки географічних координат, що вказують зовнішні кордони континентального шельфу, – Генеральному секретарю Органу.

Стаття 85

Прокладення тунелів

Ця Частина не зачіпає право прибережної держави розробляти надра шляхом прокладення тунелів, незалежно від глибини підводного покриву над надрами.

Частина VII. Відкрите море

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 86

Застосування положень цієї Частини

Положення цієї Частини застосовуються до всіх частин моря, які не входять ні у виключну економічну зону, ні в територіальне море або внутрішні води будь-якої держави, ні в архіпелажні води держави-архіпелагу. Ця стаття не спричиняє будь-яких обмежень свобод, якими користуються всі держави у виключній економічній зоні відповідно до статті 58.

Стаття 87

Свобода відкритого моря

1. Відкрите море відкрите для всіх держав, як прибережних, так і тих, що не мають виходу до моря. Свобода відкритого моря здійснюється відповідно до умов, які визначаються цією Конвенцією та іншими нормами міжнародного права. Вона включає, зокрема, як для прибережних держав, так і для держав, що не мають виходу до моря:

а) свободу судноплавства;

- b) свободу польотів;
- c) свободу прокладати підводні кабелі і трубопроводи, з дотриманням Частини VI;
- d) свободу будувати штучні острови та інші установки, які допускаються відповідно до міжнародних прав, з дотриманням Частини VI;
- e) свободу рибальства, з дотриманням умов, викладених у Розділі 2;
- f) свободу наукових досліджень, з дотриманням Частин VI і XIII.

2. Всі держави здійснюють ці свободи, належним чином враховуючи заінтересованість інших держав у користуванні свободою відкритого моря, а також належним чином враховуючи права, передбачені цією Конвенцією стосовно діяльності в Районі.

Стаття 88

Резервування відкритого моря для мирних цілей

Відкрите море резервується для мирних цілей.

Стаття 89

Неправомірність претензій на суверенітет над відкритим морем

Ніяка держава не має права претендувати на підпорядкування будьякої частини відкритого моря своєму суверенітету.

Стаття 90

Право судноплавства

Кожна держава, незалежно від того, прибережна вона чи не має виходу до моря, має право на те, щоб судна під її прапором плавали у відкритому морі.

Стаття 91

Національність суден

1. Кожна держава визначає умови надання своєї національності суднам, реєстрації суден на її території і права плавати під її прапором. Судна мають національність тієї держави, під прапором якої вони мають право плавати. Між державою і судном повинен існувати реальний зв'язок.

2. Кожна держава видає відповідні документи суднам, яким вона надає право плавати під її прапором.

Стаття 92

Статус суден

1. Судно повинно плавати під прапором тільки однієї держави і, крім виняткових випадків, прямо передбачених у міжнародних договорах або у цій Конвенції, підпорядковується її виключній юрисдикції у відкритому морі. Судно не може змінити свій прапор під час плавання або стоянки при заході в порт, крім випадків дійсного переходу права власності або зміни реєстрації.

2. Судно, яке плаває під прапорами двох або більше держав, користуючись ними для зручності, не може вимагати визнання жодної з відповідних національностей іншими державами і може бути прирівнене до суден, які не мають національності.

Стаття 93

Судна, які плавають під прапором Організації Об'єднаних Націй, її спеціалізованих установ і Міжнародного агентства з атомної енергії

Попередні статті не зачіпають питання про судна, які перебувають на офіційній службі Організації Об'єднаних Націй, її спеціалізованих установ або Міжнародного агентства з атомної енергії і плавають під прапором Організації.

Стаття 94

Зобов'язання держави прапора

1. Кожна держава ефективно здійснює в адміністративних, технічних і соціальних питаннях свою юрисдикцію і контроль над суднами, які плавають під її прапором.

2. Кожна держава, зокрема:

а) веде реєстр суден із зазначенням назв суден, що плавають під її прапором, та їхніх даних, крім тих суден, які виключені із загальноприйнятих міжнародних правил внаслідок їхніх невеликих розмірів; і

б) бере на себе відповідно до свого внутрішнього права юрисдикцію над кожним судном, яке плаває під її прапором, і над його капітаном, офіцерами та екіпажем у адміністративних, технічних і соціальних питаннях, що стосуються даного судна.

3. Кожна держава стосовно суден, які плавають під її прапором, вживає необхідних заходів для забезпечення безпеки у морі, зокрема в тому, що стосується:

а) конструкції, обладнання і придатності до плавання суден;

б) комплектування, умов праці і навчання екіпажів суден з врахуванням застосовних міжнародних документів;

с) користування сигналами, підтримання зв'язку і попередження зіткнень.

4. До числа таких заходів входять заходи, необхідні для забезпечення того, щоб:

а) кожне судно перед ресстрацією, а надалі через відповідні проміжки часу, інспектувалось кваліфікованим судовим інспектором і мало на борту такі карти, мореплавні видання і навігаційне обладнання та прилади, які необхідні для безпечного плавання судна;

б) кожне судно очолювалось капітаном і офіцерами відповідної кваліфікації, зокрема в галузі судноводіння, навігації, зв'язку і судових машин та обладнання, а екіпаж за кваліфікацією і чисельністю відповідав типу, розмірам, механізмам і обладнанню судна;

с) капітан, офіцери і, в необхідній мірі, екіпаж були повністю ознайомлені з застосовними міжнародними правилами з питань охорони людського життя на морі, попередження зіткнення, відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища і підтримання зв'язку по радіо і були зобов'язані дотримуватись таких правил.

5. Вживаючи заходів, передбачених у пунктах 3 і 4, кожна держава зобов'язана дотримуватись загальноприйнятих міжнародних правил, процедур і практики і робити всі необхідні кроки для забезпечення їх дотримання.

6. Держава, яка має явні підстави вважати, що належна юрисдикція і контроль щодо будь-якого судна не здійснюються, може повідомити про такі факти державу прапора. При отриманні такого повідомлення держава прапора зобов'язана розслідувати це питання і, коли це доречно, вжити будь-яких заходів, необхідних для виправлення становища.

7. Кожна держава організовує розслідування достатньо кваліфікованою особою або особами чи під їхнім керівництвом кожної морської аварії або навігаційного інциденту у відкритому морі, за участю судна, яке плаває під її прапором і призвело до загибелі громадян іншої держави або до завдання їм серйозних ушкоджень, або серйозної шкоди суднам або установкам іншої держави, або морському середовищу. Держава прапора та інша держава співробітничать у будь-якому розслідуванні, що проводиться цією іншою державою, будь-якої такої морської аварії або навігаційного інциденту.

Стаття 95

Імунітет військових кораблів у відкритому морі

Військові кораблі користуються у відкритому морі повним імунітетом від юрисдикції якої б то не було держави, крім держави прапора.

Стаття 96

Імунітет суден, що перебувають тільки на некомерційній державній службі

Судна, що належать державі або експлуатуються нею і перебувають тільки на некомерційній державній службі, користуються у відкритому морі повним імунітетом від юрисдикції якої б то не було держави, крім держави прапора.

Стаття 97
Кримінальна юрисдикція у випадку зіткнення або будь-якого іншого навігаційного інциденту

1. У випадку зіткнення або будь-якого іншого навігаційного інциденту із судном у відкритому морі, що спричиняє кримінальну або дисциплінарну відповідальність капітана чи будь-якої іншої особи, яка служить на судні, ніяке кримінальне або дисциплінарне переслідування проти цієї особи не може бути порушене інакше як перед судовими або адміністративними властями держави прапора або тієї держави, громадянином якої ця особа є.

2. У галузі дисциплінарної відповідальності тільки держава, яка видала диплом судноводія або свідоцтво про кваліфікацію чи дозвіл, є компетентною для того, щоб після належної процедури відібрати ці документи, навіть у тому випадку, якщо їхній власник не є громадянином держави, яка їх видала.

3. Ні арешт, ні затримання судна не можуть бути проведені навіть як захід розслідування за розпорядженням будь-яких властей, крім властей держави прапора.

Стаття 98
Обов'язок надання допомоги

1. Кожна держава зобов'язує капітана будь-якого судна, що плаває під її прапором, в тій мірі, в якій капітан може це виконати, не наражаючи на серйозну небезпеку судно, екіпаж чи пасажирів:

- а) надавати допомогу будь-якій знайденій в морі особі, якій загрожує загибель;
- б) прямувати зі всією можливою швидкістю на допомогу потерпаючим, якщо йому повідомлено, що вони потребують допомоги, оскільки на таку дію з його боку можна розумно розраховувати;
- в) після зіткнення надати допомогу іншому судну, його екіпажу і його пасажирам і, коли це можливо, повідомити цьому іншому судну назву свого судна, порт його реєстрації і найближчий порт, в який воно зайде.

2. Кожна прибережна держава сприяє організації, діяльності і утриманню відповідної ефективної пошуково-рятувальної служби для забезпечення безпеки на морі і над морем, а також, коли того вимагають обставини, співробітничает з цією метою з сусідніми державами шляхом взаємних регіональних домовленостей.

Стаття 99
Заборона перевезення рабів

Кожна держава вживає ефективних заходів для запобігання перевезенню рабів на суднах, що мають право плавати під її прапором, для покарання за такі перевезення, а також для попередження протизаконного користування її прапором з цією метою. Раб, який знайшов сховище на судні, під яким би прапором це судно не плавало, ipso facto вільний.

Стаття 100
Обов'язок співробітничати у припиненні піратства

Всі держави співробітничать у максимально можливій мірі у припиненні піратства у відкритому морі або будь-де за межами юрисдикції будь-якої держави.

Стаття 101
Визначення піратства

Піратством є будь-яка з перелічених нижче дій:

а) будь-який неправомірний акт насильства, затримання або будь-яке пограбування, що здійснюється з особистою метою екіпажем чи пасажиром будь-якого приватновласницького судна або приватновласницького літального апарата і спрямований:

і) у відкритому морі проти іншого судна або літального апарата чи проти осіб або майна, які знаходяться на їхньому борту;

ii) проти будь-якого судна або літального апарата, осіб або майна у місці поза юрисдикцією якої б то не було держави;

b) будь-який акт добровільної участі у використанні будь-якого судна або літального апарата, здійснений зі знанням обставин, в силу яких судно або літальний апарат є піратським судном або літальним апаратом;

c) будь-яка дія, яка є підбурюванням або свідомим сприянням вчиненню дії, передбаченої у підпункті a) або b).

Стаття 102

Піратські дії, що вчиняються військовим кораблем, державним судном або державним літальним апаратом, екіпаж якого підняв закорот

Піратські дії, визначені в статті 101, коли вони вчиняються військовим кораблем, державним судном або державним літальним апаратом, екіпаж якого підняв закорот і встановив контроль над цим кораблем, судном або літальним апаратом, прирівнюються до дій, що вчиняються приватновласницьким судном або приватновласницьким літальним апаратом.

Стаття 103

Визначення піратського судна або піратського літального апарата

Судно чи літальний апарат вважається піратським судном чи піратським літальним апаратом, якщо особи, які мають над ними владу, мають намір вчинити будь-яку з дій, передбачених у статті 101. Це стосується також судна або літального апарата, яким користувались для вчинення таких дій, доти, доки вони залишаються під владою осіб, винних у цих діях.

Стаття 104

Збереження або втрата національності піратським судном або піратським літальним апаратом

Судно або літальний апарат можуть зберігати свою національність незважаючи на те, що вони стали піратським судном або піратським літальним апаратом. Збереження чи втрата національності визначається внутрішнім правом тієї держави, якою вона була надана.

Стаття 105

Захоплення піратського судна або піратського літального апарата

У відкритому морі чи в будь-якому іншому місці поза юрисдикцією якої б то не було держави будь-яка держава може захопити піратське судно або піратський літальний апарат або судно, або літальний апарат, захоплений внаслідок піратських дій, яке знаходиться під владою піратів, заарештувати осіб, які знаходяться на цьому судні або літальному апараті, і відібрати майно, що на ньому знаходиться. Судові установи тієї держави, яка здійснила це захоплення, можуть виносити постанови про накладення покарань і визначати, яких заходів слід вжити стосовно таких суден, літальних апаратів або майна, не порушуючи прав добросовісних третіх осіб.

Стаття 106

Відповідальність за захоплення без достатніх підстав

Якщо захоплення судна або літального апарата за підозрою у піратстві здійснене без достатніх підстав, держава, яка здійснила захоплення, відповідає перед державою, національність якої має судно або літальний апарат, за будь-яку шкоду чи будь-які збитки, спричинені захопленням.

Стаття 107

Судна і літальні апарати, які уповноважені здійснювати захоплення за піратство

Захоплення за піратство може здійснюватись тільки військовими кораблями або військовими літальними апаратами чи іншими суднами або літальними апаратами, які мають чіткі зовнішні знаки, які дозволяють розпізнавати їх як такі, що перебувають на урядовій службі, і уповноважені для цієї мети.

Стаття 108

Незаконна торгівля наркотиками чи психотропними речовинами

1. Всі держави співробітничать у припиненні незаконної торгівлі наркотиками та психотропними речовинами, яка здійснюється суднами у відкритому морі на порушення міжнародних конвенцій.

2. Будь-яка держава, яка має розумні підстави вважати, що судно, яке плаває під її прапором, займається незаконною торгівлею наркотиками або психотропними речовинами, може звернутися до інших держав з проханням про співробітництво у припиненні такої незаконної торгівлі.

Стаття 109

Несанкціоноване мовлення з відкритого моря

1. Всі держави співробітничать у припиненні несанкціонованого мовлення з відкритого моря.

2. Для цілей цієї Конвенції “несанкціоноване мовлення” означає передачу, на порушення міжнародних правил, звукових радіо- або телевізійних програм із судна або установки у відкритому морі, призначених для приймання населенням, за винятком, однак, передачі сигналів біди.

3. Будь-яка особа, яка займається несанкціонованим мовленням, може бути притягнута до відповідальності в суді:

- a) держави прапора судна;
- b) держави реєстрації установки;
- c) держави, громадянином якої є ця особа;
- d) будь-якої держави, де можуть прийматися передачі; або
- e) будь-якої держави, санкціонованому радіозв'язку якої робляться перешкоди.

4. У відкритому морі держава, яка має юрисдикцію відповідно до пункту 3, може при дотриманні статті 110 заарештувати будь-яку особу або судно, що займаються несанкціонованим мовленням, і конфіскувати передавальну апаратуру.

Стаття 110

Право на огляд

1. За винятком випадків, коли акти втручання основані на правах, встановлених міжнародними договорами, військовий корабель, що зустрів у відкритому морі іноземне судно інше ніж судно, що користується повним імунітетом відповідно до статей 95 і 96, не мають права піддавати його огляду, якщо відсутні розумні підстави підозрювати, що

- a) це судно займається піратством;
- b) це судно займається работоргівлею;
- c) це судно займається несанкціонованим мовленням, а держава прапора військового корабля має юрисдикцію відповідно до статті 109;
- d) це судно не має національності; або
- e) хоча на ньому піднято іноземний прапор або воно відмовляється підняти прапор, це судно насправді має ту ж національність, що й даний військовий корабель.

2. У випадках, передбачених у пункті 1, військовий корабель може провести перевірку права судна на його прапор. З цією метою він може відправити шлюпку під командуванням офіцера до підозрюваного судна. Якщо після перевірки документів підозра залишається, він може провести подальший догляд на борту цього судна з усією можливою обережністю.

3. Якщо підозра виявляється безпідставною і за умови, що оглянуте судно не вчинило ніяких дій, які б виправдували цю підозру, йому повинні бути відшкодовані будь-які заподіяні збитки або шкода.

4. Ці положення застосовуються *mutatis mutandis* до військових літальних апаратів.

5. Ці положення також застосовуються до будь-яких інших належним чином уповноважених суден або літальних апаратів, що мають чіткі розпізнавальні знаки, які свідчать про те, що вони перебувають на державній службі.

Стаття 111

Право переслідування по гарячих слідах

1. Переслідування по гарячих слідах іноземного судна може бути розпочато, якщо компетентні власті прибережної держави мають достатні підстави вважати, що це судно порушило закони і правила цієї держави. Таке переслідування повинно розпочатися тоді, коли іноземне судно або одна з його шлюпок знаходиться у внутрішніх водах, в архіпелажних водах, в територіальному морі або прилеглий зоні держави, яка переслідує, і може тривати за межами територіального моря або прилеглої зони тільки за умови, якщо воно не переривається. Не потрібно, щоб в той час, коли іноземне судно, яке плаває в територіальному морі або прилеглий зоні, отримує наказ зупинитися, судно, яке віддає цей наказ, також знаходилось у межах територіального моря або прилеглої зони. Якщо іноземне судно знаходиться в прилеглий зоні, визначеній у статті 33, переслідування може розпочатися тільки в зв'язку з порушенням прав, для захисту яких встановлено цю зону.

2. Право переслідування по гарячих слідах застосовується *mutatis mutandis* до порушень у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі, включаючи зони безпеки навколо установок на континентальному шельфі, порушень законів і правил прибережної держави, застосованих відповідно до цієї Конвенції відносно виключної економічної зони або континентального шельфу, включаючи такі зони безпеки.

3. Право переслідування по гарячих слідах припиняється, як тільки переслідуване судно входить в територіальне море своєї держави або в територіальне море будь-якої третьої держави.

4. Переслідування по гарячих слідах вважається розпочатим тільки за умови, якщо судно, що переслідує, переконалося за допомогою практично застосованих засобів, які знаходяться в його розпорядженні, що переслідуване судно або одна з його шлюпок, чи інші плавучі засоби, які діють спільно і використовують переслідуване судно як судно-базу, знаходяться у межах територіального моря або, залежно від випадку, в прилеглий зоні, чи у виключній економічній зоні, чи над континентальним шельфом. Переслідування може бути розпочате лише після подачі сигналу зупинитися, зорового або звукового, з дистанції, яка дозволяє іноземному судну побачити або почути цей сигнал.

5. Право переслідування по гарячих слідах може здійснюватись тільки військовими кораблями або військовими літальними апаратами, чи іншими суднами або літальними апаратами, які мають чіткі зовнішні знаки, які дозволяють розпізнати їх як такі, що перебувають на урядовій службі, і уповноважені для цієї мети.

6. У випадку переслідування по гарячих слідах літальним апаратом:

а) застосовуються *mutatis mutandis* положення пунктів 1-4;

б) літальний апарат, з якого віддається наказ про зупинення, повинен сам активно переслідувати судно, поки будь-яке судно або який-небудь інший літальний апарат прибережної держави, викликаний цим літальним апаратом, не прибуде на місце, щоб продовжувати переслідування, якщо тільки літальний апарат не може сам затримати судно. Щоб виправдати затримання судна поза територіальним морем, недостатньо того, щоб воно було просто помічене літальним апаратом як таке, що здійснило порушення, або як підозрюване у вчиненні порушення, якщо воно не отримало наказу зупинитись і одночасно не було переслідуване цим літальним апаратом або іншими літальними апаратами чи суднами, які продовжували безперервне переслідування.

7. Звільнення судна, затриманого в межах юрисдикції якої-небудь держави або відконвойованого в порт цієї держави з метою проведення розслідування компетентними

власнями, не можна вимагати лише на тій підставі, що судно під час свого плавання конвоювалось через яку-небудь частину виключної економічної зони або відкритого моря, коли обставини зробили це необхідним.

8. Якщо судно було зупинено або затримано поза територіальним морем в умовах, які не виправдовують здійснення права переслідування по гарячих слідах, йому повинно бути відшкодовано будь-які завдані збитки або шкоду.

Стаття 112

Право прокладання підводних кабелів і трубопроводів

1. Всі держави мають право прокладати по дну відкритого моря за межами континентального шельфу підводні кабелі і трубопроводи.

2. Пункт 5 статті 79 застосовується до таких кабелів і трубопроводів.

Стаття 113

Розрив або пошкодження підводного кабелю чи трубопроводу

Кожна держава приймає необхідні закони і правила, які передбачають, що караними діями є розрив або пошкодження підводного кабелю у відкритому морі яким-небудь судном, що плаває під її прапором, або якою-небудь особою під її юрисдикцією, вчинені навмисно або через злочинну недбалість таким чином, що це може перервати або утруднити телеграфний чи телефонний зв'язок, а також розрив або пошкодження за таких же обставин підводного трубопроводу або високовольтного кабелю. Це положення також стосується дій, які розраховані на те, щоб призвести до таких розривів або пошкоджень, або можуть призвести до них. Однак воно не стосується розривів або пошкоджень, заподіяних особами, які діють виключно з правомірною метою рятування свого життя або своїх суден, після вжиття всіх застережних заходів для уникнення таких розривів або пошкоджень.

Стаття 114

Розрив або пошкодження підводного кабелю чи трубопроводу власниками іншого підводного кабелю або трубопроводу

Кожна держава приймає необхідні закони і правила, які передбачають, що, якщо особи, які знаходяться під її юрисдикцією, яким належить підводний кабель або трубопровід у відкритому морі, спричинюють при прокладанні або ремонті цього кабелю чи трубопроводу розрив або пошкодження іншого кабелю чи трубопроводу, вони відшкодовують витрати на ремонт.

Стаття 115

Відшкодування шкоди, зазваної, щоб уникнути пошкодження підводного кабелю або трубопроводу

Кожна держава приймає необхідні закони і правила, для того щоб власники суден, які можуть довести, що вони пожегтвували якорем, сіткою або якоюнебудь іншою риболовною снастю для уникнення пошкодження підводного кабелю чи трубопроводу, могли отримати відшкодування від власника цього кабелю чи трубопроводу за умови, що ними було вжито всіх розумних застережних заходів.

Розділ 2. Збереження живих ресурсів відкритого моря та управління ними

Стаття 116

Право промислу риби у відкритому морі

Всі держави мають право на те, щоб їхні громадяни займалися рибальством у відкритому морі за умови дотримання:

- а) їхніх договірних зобов'язань;
- б) прав і обов'язків, а також інтересів прибережних держав, передбачених, зокрема, в пункті 2 статті 63 і в статтях 64-67; і
- с) положень цього Розділу.

Стаття 117

Обов'язок держав вживати по відношенню до своїх громадян заходів з метою забезпечення збереження живих ресурсів відкритого моря

Всі держави вживають таких заходів або співробітничать з іншими державами у вжитті по відношенню до своїх громадян таких заходів, які будуть необхідні для збереження живих ресурсів відкритого моря.

Стаття 118

Співробітництво держав у збереженні живих ресурсів та управлінні ними

Держави співробітничать одна з одною у збереженні живих ресурсів та управлінні ними в районах відкритого моря. Держави, громадяни яких ведуть промисел різних живих ресурсів в одному і тому ж районі або одних і тих же ресурсів, вступають у переговори з метою вжиття заходів, необхідних для збереження цих живих ресурсів. У відповідних випадках вони співробітничать у створенні для цієї мети субрегіональних або регіональних організацій з рибальства.

Стаття 119

Збереження живих ресурсів відкритого моря

1. При визначенні розміру допустимого улову і встановленні інших заходів по збереженню живих ресурсів відкритого моря держави:

а) вживають на основі наявних у них найбільш достовірних наукових даних заходів з метою підтримання або відновлення популяцій виловлюваних видів на рівнях, при яких може бути забезпечено максимальний сталий вилов, що визначається з урахуванням відповідних екологічних та економічних факторів, включаючи особливі потреби держав, що розвиваються, і з урахуванням методів ведення рибного промислу, взаємозалежності запасів, а також будь-яких загальнорекомендованих міжнародних мінімальних стандартів, чи то субрегіональні, регіональні чи всесвітні;

б) беруть до уваги вплив на види, асоційовані з виловлюваними видами або залежні від них, з метою підтримання чи відновлення популяцій таких асоційованих або залежних видів вище від рівнів, при яких їхньому відтворенню може загрожувати серйозна небезпека.

2. Передача наявної наукової інформації, статистичних даних про вилови і промислове зусилля та інших даних, що стосуються збереження рибних запасів, і обмін ними здійснюються на регулярній основі через компетентні міжнародні організації, чи то субрегіональні, регіональні чи всесвітні, залежно від обставин, і за участю всіх заінтересованих держав.

3. Заінтересовані держави забезпечують, щоб заходи по збереженню і їх здійснення не були ні за формою, ні по суті дискримінаційними по відношенню до рибалок будь-якої держави.

Стаття 120

Морські ссавці

Стаття 65 застосовується також до збереження морських ссавців і управління ними у відкритому морі.

Частина VIII. Режим островів

Стаття 121

Режим островів

1. Острів являє собою природно утворений простір суші, оточений водою, який знаходиться вище рівня води при припливі.

2. За винятком, передбаченим у пункті 3, територіальне море, прилегла зона, виключна економічна зона і континентальний шельф острова визначаються відповідно до положень цієї Конвенції, застосованих до інших сухопутних територій.

3. Скелі, не придатні для підтримання життя людини або для самостійної господарської діяльності, не мають ні виключної економічної зони, ні континентального шельфу.

Частина IX. Замкнені або напівзамкнені моря

Стаття 122

Визначення

Для цілей цієї Конвенції “замкнене або напівзамкнене море” означає затоку, басейн чи море, оточене двома чи більше державами, яке сполучається з іншим морем або океаном через вузький прохід або яке складається повністю чи переважно з територіальних морів і виключних економічних зон двох чи більше прибережних держав.

Стаття 123

Співробітництво держав, що омиваються замкненими або напівзамкненими морями

Державам, що омиваються замкненими або напівзамкненими морями, належить співробітничати одна з одною у здійсненні своїх прав і у виконанні своїх обов’язків по цій Конвенції. З цією метою вони або безпосередньо або через відповідну регіональну організацію прагнуть:

- a) координувати управління живими ресурсами моря, їх збереження, розвідування та експлуатацію;
- b) координувати здійснення своїх прав і обов’язків щодо захисту і збереження морського середовища;
- c) координувати політику проведення наукових досліджень і здійснювати там, де це доцільно, спільні програми наукових досліджень в даному районі;
- d) запрошувати, коли це доцільно, інші заінтересовані держави або міжнародні організації для співробітництва у втіленні в життя положень цієї статті.

Частина X. Право держав, які не мають виходу до моря, на доступ до моря і від нього та на право транзиту

Стаття 124

Вживання термінів

Для цілей цієї Конвенції:

- a) “держава, яка не має виходу до моря”, означає державу, яка не має морського узбережжя;
- b) “держава транзиту” означає державу з морським узбережжям або без нього, яка розташована між державою, яка не має виходу до моря, і морем і через територію якої проходить транзитний рух;
- c) “транзитний рух” означає транзит людей, багажу, товарів і транспортних засобів через територію однієї або кількох держав транзиту, коли прохід через таку територію з перевантаженням, складуванням, поділом партій вантажів або зміною виду транспорту або ж без них є лише частиною повного шляху, який починається або закінчується в межах території держави, яка не має виходу до моря;
- d) “транспортні засоби” означають:
 - i) залізничний рухомий склад, морські, озерні і річкові судна та автомобільний транспорт;
 - ii) носильників і в’ючних тварин, коли цього потребують місцеві умови.

2. Держави, які не мають виходу до моря, і держави транзиту можуть за взаємною згодою включати до числа транспортних засобів трубопроводи і газопроводи та інші транспортні засоби,

крім тих, які внесені до пункту 1.

Стаття 125

Право на доступ до моря і від нього та свобода транзиту

1. Держави, які не мають виходу до моря, мають право на доступ до моря і від нього з метою здійснення прав, передбачених у цій Конвенції, в тому числі прав, що стосуються свободи відкритого моря і загальної спадщини людства. З цією метою держави, які не мають виходу до моря, користуються свободою транзиту через території держав транзиту всіма транспортними засобами.

2. Умови і порядок здійснення свободи транзиту узгоджуються між заінтересованими державами, які не мають виходу до моря, і державами транзиту шляхом двосторонніх, субрегіональних або регіональних угод.

3. Держави транзиту у здійсненні свого повного суверенітету над своєю територією мають право вживати всіх заходів, необхідних для забезпечення того, щоб права і можливості, передбачені у цій Частині для держав, які не мають виходу до моря, ніяким чином не ущемлювали законних інтересів держави транзиту.

Стаття 126

Вилучення із сфери застосування клаузули про найбільш сприятливу націю

При застосуванні клаузули про найбільш сприятливу націю вилучаються ті положення цієї Конвенції, а також спеціальні угоди з питань здійснення права доступу до моря і від нього, які встановлюють права і пільги в зв'язку з особливим географічним положенням держав, які не мають виходу до моря.

Стаття 127

Мито, податки та інші збори

1. Транзитний рух не підлягає обкладенню ніякими митами і податками та іншими зборами, за винятком зборів, що стягуються за конкретні послуги, які надаються у зв'язку з таким рухом.

2. Транспортні засоби, які здійснюють транзит, та інші засоби, які надаються державам, які не мають виходу до моря, і використовуються ними, не підлягають обкладенню податками або зборами, що перевищують ті, які стягуються за користування транспортними засобами держави транзиту.

Стаття 128

Безмитні зони та інші митні пільги

Для зручності транзитного руху можуть бути передбачені безмитні зони або інші митні пільги в портах входу і виходу в державах транзиту за згодою між цими державами і державами, які не мають виходу до моря.

Стаття 129

Співробітництво в будівництві та удосконаленні транспортних засобів

Якщо в державах транзиту відсутні транспортні засоби для здійснення свободи транзиту або якщо існуючих засобів, включаючи портові споруди і обладнання, в якому-небудь відношенні недостатньо, заінтересовані держави транзиту і держави, які не мають виходу до моря, можуть співробітничати у їх будівництві або вдосконаленні.

Стаття 130

Заходи з метою уникнення або усунення затримок чи інших труднощів технічного характеру в транзитному русі

1. Держави транзиту вживають всіх належних заходів з метою уникнення затримок або інших труднощів технічного характеру в транзитному русі.

2. У випадку таких затримок або труднощів компетентні власті держав транзиту і заінтересованих держав, які не мають виходу до моря, співробітничать з метою їх швидкого

усунення.

Стаття 131

Рівність режиму в морських портах

Судна, що плавають під прапором держав, які не мають виходу до моря, користуються в морських портах тим же режимом, як і той режим, що надається іншим іноземним суднам.

Стаття 132

Надання більш широких можливостей транзиту

Ця Конвенція ніяким чином не спричиняє припинення можливостей транзиту, які є більш широкими ніж можливості, які передбачені в цій Конвенції і узгоджені державами-учасницями цієї Конвенції або надані будь-якою державою-учасницею. Ця Конвенція також не перешкоджає такому наданню більш широких можливостей у майбутньому.

Частина XI. Район

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 133

Вживання термінів

Для цілей цієї Частини:

- а) “ресурси” означає всі тверді, рідкі або газоподібні мінеральні ресурси, включаючи поліметалічні конкреції *in situ* у Районі на морському дні або в його надрах;
- б) ресурси, коли вони видобуті з Району, розглядаються як “корисні копалини”;

Стаття 134

Сфера дії цієї Частини

1. Ця Частина застосовується до Району.
2. Діяльність у Районі регулюється положеннями цієї Частини.
3. Вимоги щодо здачі на зберігання і опублікування морських карт або переліків географічних координат, що показують межі, згадані в пункті 1 (1) статті 1, викладені в Частині VI.
4. Ніщо в цій статті не зачіпає встановлення зовнішніх меж континентального шельфу відповідно до Частини VI або юридичної сили угод, що стосуються делімітації, між державами з протилежними або суміжними узбережжями.

Стаття 135

Правовий статус покриваючих вод повітряного транспорту

Ні ця Частина, ні які-небудь права, що надаються або здійснюються згідно з нею, не зачіпають правового статусу вод, покриваючих Район, або правового статусу повітряного простору над цими водами.

Розділ 2. Принципи, що регулюють Район

Стаття 136

Загальна спадщина людства

Район та його ресурси є загальною спадщиною людства.

Стаття 137

Правовий статус Району та його ресурсів

1. Жодна держава не може претендувати на суверенітет чи суверенні права або здійснювати їх відносно якої би то не було частини Району чи його ресурсів, і жодна держава, фізична або юридична особа не може привласнювати яку би то не було їхню частину. Ніякі претензії такого роду або здійснення суверенітету або суверенних прав і ніяке таке привласнення не визнаються.

2. Усі права на ресурси Району належать усьому людству, від імені якого діє Орган. Ці ресурси не підлягають відчуженню. Тим не менш корисні копалини, що видобуваються в Районі, можуть бути від відчужені, але лише згідно з цією Частиною та з нормами, правилами і процедурами Органу.

3. Жодна держава, фізична або юридична особа не може претендувати на права на корисні копалини, що видобуваються в Районі, набувати або здійснювати їх інакше, як згідно з цією Частиною. У протилежному випадку ніякі претензії такого роду на такі права, їх набуття або здійснення не визнаються.

Стаття 138

Загальна поведінка держав відносно Району

Загальна поведінка держав відносно Району визначається згідно з положеннями цієї Частини, принципами, втіленими у Статуті Організації Об'єднаних Націй, та іншими нормами міжнародного права в інтересах підтримання миру і безпеки та сприяння міжнародному співробітництву і взаєморозумінню.

Стаття 139

Обов'язок забезпечити дотримання та відповідальність за шкоду

1. Держави-учасниці зобов'язуються забезпечувати, щоб діяльність у Районі, здійснювана державами-учасницями, державними підприємствами або фізичними чи юридичними особами, які мають національність держав-учасниць або перебувають під ефективним контролем цих держав-учасниць або їхніх громадян, здійснювалась згідно з цією Частиною. Таке ж зобов'язання поширюється на міжнародні організації відносно діяльності в Районі, яка здійснюється такими організаціями.

2. Без шкоди для норм міжнародного права та статті 22 Додатка III шкода, завдана внаслідок невиконання якоюнебудь державою-учасницею або міжнародною організацією своїх обов'язків за цією Частиною, спричинює відповідну відповідальність; держави учасниці або міжнародні організації, діючи спільно, несуть солідарну відповідальність. Держава-учасниця, однак, не несе відповідальності за шкоду, завдану внаслідок недотримання цієї Частини особою, за яку вона поручилась на підставі пункту 2 в) статті 153, якщо ця держава-сторона вжила всіх необхідних і належних заходів для забезпечення ефективного дотримання згідно з пунктом 4 статті 153 та пунктом 4 статті 4 Додатка III.

3. Держави-учасниці, які є членами міжнародних організацій, вживають належних заходів для забезпечення застосування цієї статті у тому, що стосується таких організацій.

Стаття 140

На благо людства

1. Діяльність у Районі здійснюється, як це конкретно передбачається в цій Частині, на благо всього людства, незалежно від географічного положення держав, як прибережних, так і таких, що не мають виходу до моря, із особливим урахуванням інтересів і потреб держав, що розвиваються, та народів, які не досягли повної незалежності або іншого статусу самоврядування, визнаних Організацією Об'єднаних Націй згідно з резолюцією 1514 (XV) та іншими відповідними резолюціями Генеральної Асамблеї.

2. Орган забезпечує справедливий розподіл фінансових та інших економічних вигод, отримуваних від діяльності в Районі, через будь-який відповідний механізм на недискримінаційній основі згідно з пунктом 2 f) (i) статті 160.

Стаття 141

Використання Району виключно в мирних цілях

Район відкритий для використання виключно в мирних цілях усіма державами як прибережними, так і тими, що не мають виходу до моря, без дискримінації та без шкоди для інших положень цієї Частини.

Стаття 142

Права і правомірні інтереси прибережних держав

1. Діяльність у Районі щодо родовищ ресурсів у ньому, що знаходяться також у межах національної юрисдикції, здійснюється з належним урахуванням прав і правомірних інтересів будь-якої прибережної держави, в межах юрисдикції якої знаходяться такі родовища.

2. Щоб уникнути ущемлення таких прав та інтересів із заінтересованими державами проводяться консультації, включаючи систему попередніх повідомлень. У випадках, коли діяльність у Районі може призвести до розробки ресурсів, що знаходяться в межах національної юрисдикції, вимагається попередня згода заінтересованої прибережної держави.

3. Ні ця Частина, ні які-небудь права, що надаються або здійснюються згідно з нею, не зачіпають прав прибережних держав вживати таких суміжних з відповідними положенням Частини XII заходів, які можуть бути необхідними для відвернення, зменшення або усунення серйозної і неминучої небезпеки для їхнього узбережжя або пов'язаних з ним інтересів внаслідок забруднення чи загрози забруднення або інших небезпечних явищ, що виникають внаслідок будь-якої діяльності у Районі або спричиняються такою діяльністю.

Стаття 143

Морські наукові дослідження

1. Морські наукові дослідження у Районі здійснюються виключно в мирних цілях і на благо всього людства згідно з Частиною XIII.

2. Орган може здійснювати морські наукові дослідження відносно Району і його ресурсів та може укладати контракти з цією метою. Орган сприяє проведенню морських наукових досліджень у Районі та заохочує їх, а також координує і поширює результати таких досліджень і аналізів, коли вони стають доступними.

3. Держави-учасниці можуть здійснювати морські наукові дослідження у Районі. Держави-учасниці сприяють міжнародному співробітництву у проведенні морських наукових досліджень у Районі шляхом:

а) участі в міжнародних програмах та заохочення співробітництва у проведенні морських наукових досліджень спеціалістами різних країн і Органу;

б) забезпечення розробки програм через Орган або інші міжнародні організації залежно від обставин на благо держав, що розвиваються, та найменш розвинених у технічному відношенні держав з метою:

i) зміцнення їхнього дослідницького потенціалу;

ii) підготовки їх кадрів та персоналу Органу у галузі методів дослідження та застосування результатів досліджень;

iii) сприяння використанню їхнього кваліфікованого персоналу в дослідженнях у Районі;

е) ефективного розповсюдження результатів досліджень і аналізів, коли вони стають доступними, через Орган або через інші міжнародні організації залежно від обставин.

Стаття 144

Передача технології

1. Орган вживає заходів згідно з цією Конвенцією для:

а) отримання технології і наукових знань, пов'язаних з діяльністю Районі; та

б) сприяння передачі державам, що розвиваються, такої технології і наукових знань та заохочення її з тим, щоб всі держави-учасниці отримували від цього вигоду.

2. З цією метою Орган і держави-учасниці співробітничать у сприянні передачі технології і наукових знань, що стосуються діяльності в Районі, з тим щоб Підприємство та всі держави-сторони могли отримувати від цього вигоду. Зокрема, вони розпочинають і заохочують здійснення:

а) програм передачі Підприємству та державам, що розвиваються, технології, що має

відношення до діяльності в Районі, включаючи, поряд з іншим, полегшення доступу Підприємства та держав, що розвиваються, до відповідної технології на справедливих і розумних умовах;

б) заходів, спрямованих на розвиток технології Підприємства та вітчизняної технології держав, що розвиваються, зокрема надання персоналу Підприємства та спеціалістам з держав, що розвиваються, можливостей для проходження підготовки в галузі морської науки і техніки та для їх повної участі в діяльності у Районі.

Стаття 145

Захист морського середовища

Відповідно до цієї Конвенції стосовно діяльності в Районі вживаються заходи, необхідних для забезпечення ефективного захисту морського середовища від шкідливих для нього наслідків, які можуть виникнути в результаті такої діяльності. З цією метою Орган приймає відповідні норми, правила і процедури, зокрема для:

а) відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища та інших небезпек для нього, у тому числі узбережжя, та відвернення порушень екологічної рівноваги морського середовища, приділяючи особливу увагу необхідності захисту морського середовища від шкідливих наслідків таких видів діяльності як буріння, драгування, виймання ґрунту, видалення відходів, будівництво та експлуатація або технічне обслуговування установок, трубопроводів й інших пристроїв, пов'язаних з такою діяльністю;

б) захисту і збереження природних ресурсів Району та відвернення шкоди флорі і фауні морського середовища.

Стаття 146

Охорона людського життя

Щодо діяльності в Районі вживають необхідних заходів з метою забезпечення ефективною охорони людського життя. З цією метою Орган приймає відповідні норми, правила і процедури на додаток до існуючого міжнародного права, як воно втілено у відповідних договорах.

Стаття 147

Погодження діяльності в Районі та в морському середовищі

1. Діяльність у Районі здійснюється із розумним урахуванням іншої діяльності в морському середовищі.

2. Установки, що використовуються для здійснення діяльності в Районі, мають відповідати таким умовам:

а) такі установки монтуються, установлюються і усуваються тільки відповідно до цієї Частини та з дотриманням норм, правил і процедур Органу. Про монтаж, установлення і видалення таких установок має даватися належне оповіщення, а постійні засоби попередження про їх наявність мають утримуватися у справному стані;

б) такі установки не можуть установлюватися там, де це може створити перешкоди для використання визнаних морських шляхів, які мають істотне значення для міжнародного судноплавства, або в районах інтенсивної рибпромислової діяльності;

в) навколо таких установок створюються зони безпеки із належними знаками, щоб забезпечувати безпеку як судноплавства, так і установок. Конфігурація і розташування таких зон безпеки мають бути такими, щоб вони не створювали пояс, який перешкоджає правомірному доступу суден до конкретних морських зон або судноплавству по міжнародних морських шляхах;

д) такі установки користуються виключно в мирних цілях;

е) такі установки не мають статусу островів. Вони не мають свого територіального моря, і їх наявність не впливає на делімітацію територіального моря, виключної економічної зони та континентального шельфу.

3. Інша діяльність у морському середовищі проводиться із розумним урахуванням

діяльності в Районі.

Стаття 148

Участь держав, що розвиваються, у діяльності в Районі

Ефективна участь держав, що розвиваються, у діяльності в Районі заохочується, як це конкретно передбачається у цій Частині, з належним урахуванням їхніх особливих інтересів і потреб та, зокрема, особливої потреби тих із них, які не мають виходу до моря або знаходяться в географічно несприятливому положенні, у подоланні перешкод, які виникають внаслідок їхнього несприятливого положення, включаючи віддаленість від Району та складність доступу до Району і від нього.

Стаття 149

Археологічні та історичні об'єкти

Усі археологічні та історичні об'єкти, знайдені в Районі, зберігаються або використовуються на благо всього людства, причому особлива увага приділяється преференційним правам держави або країни походження, або держави культурного походження, або держави історичного й археологічного походження.

Розділ 3. Освоєння ресурсів Району

Стаття 150

Політика щодо діяльності в районі

Діяльність у Районі здійснюється, як це конкретно передбачено у цій Частині, таким чином, щоб сприяти здоровому розвитку світової економіки і збалансованому зростанню міжнародної торгівлі та сприяти міжнародному співробітництву для всебічного розвитку всіх країн, особливо держав, що розвиваються, та з метою забезпечення:

- a) освоєння ресурсів Району;
- b) упорядкованого, безпечного і раціонального використання ресурсів Району, включаючи ефективне проведення діяльності в Районі та, згідно з розумними принципами збереження ресурсів, відвернення зайвих втрат;
- c) розширення можливостей для участі у такій діяльності, сумісної, зокрема, із статтями 144 і 148;
- d) участь Органу в доходах і передачі технології Підприємству та державам, що розвиваються, як це передбачається в цій Конвенції;
- e) розширення можливостей отримання корисних копалин, що видобуваються в Районі, в міру необхідності, поряд з корисними копалинами, що видобуваються з інших джерел, для забезпечення споживачів такими корисними копалинами;
- f) сприяння справедливим і сталим, вигідним для виробників і справедливим для споживачів цінам на корисні копалини, що видобуваються як у Районі, так і з інших джерел, та сприяння довгостроковій рівновазі між попитом і пропозицією;
- g) розширення можливостей участі в освоєнні ресурсів Району для всіх держав-учасниць, незалежно від їхніх соціально-економічних систем або географічного положення, та відвернення монополізації діяльності в Районі;
- h) захисту держав, що розвиваються, від негативних наслідків для їхньої економіки або для їхніх експортних надходжень, що виникають у результаті зниження ціни на відповідний вид корисних копалин або зменшення обсягу експорту такого виду корисних копалин у тій мірі, в якій таке зниження або зменшення спричинене діяльністю в Районі, як це передбачається у статті 151;
- i) розробки загальної спадщини на благо всього людства; та
- j) таких умов доступу до ринків для імпорту корисних копалин, що видобуваються з ресурсів Району, та для імпорту сировинних товарів, що виробляються з таких корисних копалин, які не повинні бути більш сприятливими ніж найсприятливіші умови, що застосовуються до

імпорту з інших джерел.

Стаття 151

Політика в галузі виробництва

1. а) Без шкоди для цілей, викладених у статті 150, та в цілях здійснення положень підпункту “h” зазначеної статті Орган, діючи за допомогою існуючих форумів або таких нових домовленостей чи угод, які можуть стати доречними і в яких беруть участь усі заінтересовані сторони, включаючи як виробників, так і споживачів, вживає заходів, необхідних для сприяння зростанню, ефективності та стабільності ринків тих сировинних товарів, які виробляються із корисних копалин, що видобуваються у Районі, за цінами, вигідними для виробників і справедливими для споживачів. Усі держави учасниці співробітничать у цих цілях.

б) Орган має право брати участь у будь-якій конференції щодо сировинних товарів, яка стосується таких сировинних товарів і у якій беруть участь усі заінтересовані сторони, включаючи як виробників, так і споживачів. Орган має право ставати учасником будь-якої домовленості чи угоди, досягнутих у результаті таких конференцій. Участь Органу у будь-яких органах, створених згідно з такими домовленостями чи угодами, відноситься до виробництва у Районі і здійснюється згідно з відповідними правилами цих органів.

в) Орган виконує свої зобов'язання згідно з домовленостями чи угодами, згаданими у цьому пункті, таким чином, щоб забезпечити однакове і недискримінаційне здійснення відносно всього видобутку у Районі відповідних корисних копалин. При цьому Орган діє таким способом, який відповідає умовам діючих контрактів і затверджених планів роботи Підприємства.

2. а) Протягом проміжного періоду, зазначеного в пункті 3, промислове виробництво не розпочинається згідно із затвердженим планом роботи до тих пір, поки виконавець робіт не подасть Органу заявку і не отримає від нього дозволу на виробництво. Така заявка на дозвіл на виробництво не може подаватися і такий дозвіл не може видаватися раніше ніж за п'ять років до планованого початку промислового виробництва згідно з цим планом роботи, якщо тільки в нормах, правилах і процедурах Органу не встановлюється інший період з урахуванням характеру і часу розробки проекту.

б) У заявці на дозвіл на виробництво виконавець робіт вказує річну кількість нікелю, яку передбачається видобувати згідно із затвердженим планом роботи. Заявка включає графік витрат, що будуть зроблені виконавцем робіт після отримання ним такого дозволу, підрахованих на розумній основі, щоб дозволити йому розпочати промислове виробництво у намічений строк.

в) Для цілей підпунктів “а” і “б” Орган установлює відповідні вимоги до проведення робіт згідно зі статтею 17 Додатка III.

г) Орган видає дозвіл на виробництво на запитуваному рівні виробництва, якщо сума цього рівня та вже затверджених рівнів не перевищує верхньої межі виробництва нікелю, підрахованої згідно з пунктом 4 у рік видачі такого дозволу, протягом будь-якого року планованого виробництва, що входить у проміжний період.

д) Виданий дозвіл на виробництво і затверджена заявка стають частиною затвердженого плану роботи.

е) Якщо заявка виконавця робіт щодо дозволу на виробництво відхиляється згідно з підпунктом “d”, він може знову подати таку заявку Органу в будь-який час.

3. Проміжний період починається за п'ять років до 1 січня того року, протягом якого згідно із затвердженим планом роботи планується розпочати перше промислове виробництво. Якщо перше промислове виробництво відкладається на період після первісно запланованого року, то початок проміжного періоду і первісно обчислена верхня межа виробництва коректуються відповідним чином. Проміжний період триває двадцять п'ять років або до закінчення Конференції по огляду, згаданої у статті 155, або до дня набуття чинності такими новими домовленостями чи угодами, які зазначені в пункті 1, залежно від того, який строк наступить раніше. Орган буде

знову мати повноваження, передбачене у цій статті, протягом решти частини проміжного періоду, якщо закінчився строк дії зазначених домовленостей чи угод або якщо вони з якої-небудь причини стали недійсними.

4. а) Верхня межа виробництва для будь-якого року проміжного періоду являє собою суму:

i) різниці між величинами лінії тенденції споживання нікелю, обчислюваними згідно з підпунктом “b” на рік, який безпосередньо передує року першого промислового виробництва, і на рік, який безпосередньо передує початку проміжного періоду; та

ii) шестидесяти відсотків різниці між величинами лінії тенденції споживання нікелю, обчислюваними згідно з підпунктом “b” на рік, для якого застосовується дозвіл на виробництво, і на рік, який безпосередньо передує року першого промислового виробництва.

b) Для цілей підпункту “a”:

i) величинами лінії тенденції, що використовуються для обчислення верхньої межі виробництва нікелю, є величини лінії тенденції річного споживання нікелю розраховані на той рік, у якому видається дозвіл на виробництво. Лінія тенденції будується на основі лінійної регресії логарифмів фактичного споживання нікелю за останній 15-річний період, за який є такі дані, причому час є незалежною змінною величиною. Така лінія називається первісною лінією тенденції;

ii) якщо щорічна норма зростання первісної лінії тенденції становить менше трьох відсотків, то замість неї лінією тенденції, використовуваною для визначення величин, зазначених у підпункті “a”, є лінія, яка проходить через точку на первісній лінії тенденції, що виражає величину для першого року відповідного 15-річного періоду, і зростає на три відсотки щорічно. При цьому, однак, верхня межа виробництва, встановлена для будь-якого року проміжного періоду, ні в якому разі не може перевищувати різницю між величиною на первісній лінії тенденції для цього року і величиною на первісній лінії тенденції для року, який безпосередньо передує початку проміжного періоду.

5. Орган резервує за Підприємством для його первісного виробництва показник у розмірі 38000 метричних тонн нікелю від наявної верхньої межі виробництва, розрахованої згідно з пунктом 4.

6. а) Виконавець робіт може у будь-який рік перевищувати на 8 відсотків чи менше той рівень річного виробництва мінералів із поліметалічних конкрецій, який зазначений у виданому йому дозволі на виробництво, за умови, що загальний обсяг виробництва не перевищує обсягу, зазначеного в дозволі. Щодо будь-якого перевищення понад 8 відсотків і до 20 відсотків у будь-який рік або будь-якого перевищення у перший рік та наступні роки протягом двох років підряд, у які перевищення має місце, ведуться переговори з Органом, який може зажадати, щоб виконавець робіт отримав додатковий дозвіл на виробництво, який передбачає додаткове виробництво.

b) Заявки на дозвіл на таке додаткове виробництво розглядаються Органом тільки після прийняття рішення по всіх нерозглянутих заявках виконавців робіт, які ще не отримали дозволу на виробництво, та з належним урахуванням інших можливих заявників. Орган керується принципом неперевищення загального обсягу виробництва, дозволеного на основі верхньої межі виробництва у будь-який рік проміжного періоду. Він не дає дозволу на виробництво по будь-якому плану роботи понад 46500 метричних тонн нікелю на рік.

7. Рівні виробництва інших металів, таких як мідь, кобальт і марганець, що добуваються із поліметалічних конкрецій, які видобуваються згідно з дозволом на виробництво, не повинні перевищувати рівнів, що були б досягнуті, якщо б виконавець робіт отримав максимальну кількість нікелю з цих конкрецій відповідно до цієї статті. Орган встановлює відповідно до статті 17 Додатка III норми, правила і процедури для виконання цього пункту.

8. Права та обов'язки у зв'язку з несправедливою економічною практикою, що впливають

із відповідних багатосторонніх торговельних угод, застосовуються до розвідування та розробки корисних копалин у Районі. Під час урегулювання спорів, що виникають згідно з цим положенням, держави учасниці, які є сторонами таких багатосторонніх торговельних угод, звертаються до процедур урегулювання спорів, передбачених у таких угодах.

9. Орган має право обмежувати рівень видобутку корисних копалин у Районі, крім корисних копалин, що видобуваються із поліметалічних конкрецій, згідно з такими умовами і застосовуючи такі методи, які можуть бути доречними, шляхом прийняття правил відповідно до пункту 8 статті 161.

10. За рекомендацією Ради на основі пропозицій Економічної планової комісії Асамблея встановлює компенсаційну систему або вживає інших заходів, які сприяють пристосуванню економіки тих країн, що розвиваються, щодо експортних надходжень або економіки яких створилися серйозні негативні наслідки в результаті зниження ціни та відповідний вид корисних копалин або зменшення обсягу експорту такого виду корисних копалин, до такого зниження або зменшення, в тій мірі, в якій вони спричинені діяльністю в Районі, включаючи співробітництво із спеціалізованими установами та іншими міжнародними організаціями у цих цілях. Орган на прохання розпочинає дослідження проблем тих держав, які, вірогідно, можуть більше за всіх постраждати, з метою зведення до мінімуму їхніх труднощів та надання їм сприяння у пристосуванні економіки.

Стаття 152

Здійснення повноважень і функцій Органом

1. Орган не допускає дискримінації при здійсненні своїх повноважень і функцій, в тому числі при наданні можливостей для діяльності в Районі.

2. А втім є допустимою особлива увага державам, що розвиваються, в тому числі особлива увага тим із них, які не мають виходу до моря або знаходяться у географічно несприятливому положенні, що спеціально передбачається у цій Частині.

Стаття 153

Система розвідування і розробки

1. Діяльність у Районі організується, здійснюється і контролюється Органом від імені всього людства відповідно до цієї статті, а також інших відповідних положень цієї Частини та додатків до неї і норм, правил і процедур Органу.

2. Діяльність у Районі здійснюється, як це приписується в пункті 3:

а) Підприємством та

б) в асоціації з Органом державами-учасницями або державними підприємствами, або, в разі, якщо держави-учасниці поручилися за них, фізичними чи юридичними особами, які мають громадянство держав-учасниць або знаходяться під ефективним контролем цих держав або їхніх громадян, або будь-якою групою зазначених вище осіб, якщо вони відповідають вимогам, передбаченим у цій Частині та в Додатку III.

3. Діяльність у Районі здійснюється відповідно до офіційного письмового плану робіт, складеного згідно з Додатком III та ухваленого Радою після його розгляду Юридичною і технічною комісією. Якщо діяльність у Районі здійснюється згаданими в пункті 2 б) суб'єктами таким чином, як це дозволено Органом, такий план роботи відповідно до статті 3 Додатка III складається у формі контракту. Такі контракти можуть передбачати вжиття спільних заходів відповідно до статті 11 Додатка III.

4. Орган здійснює такий контроль за діяльністю в Районі, який необхідний для забезпечення дотримання відповідних положень цієї Частини та додатків, норм, правил і процедур Органу, що відносяться до неї, а також планів роботи, затверджених відповідно до пункту 3. Держави-учасниці надають Органу сприяння, вживаючи всіх необхідних заходів для забезпечення дотримання відповідно до статті 139.

5. Орган має право у будь-який час вжити будь-яких заходів, передбачених цією Частиною, для забезпечення дотримання її положень і здійснення функцій по контролю і регулюванню, покладених на нього відповідно до цієї Частини або з будь-якого контракту. Орган має право інспектувати всі установки в Районі, що використовуються у зв'язку з діяльністю в Районі.

6. Контракт, укладений згідно з пунктом 3, повинен передбачати гарантію прав контрактора. Відповідно, контракт не може бути переглянутий, припинений або скасований інакше, як відповідно до статей 18 і 19 Додатка III.

Стаття 154

Періодичний огляд

Кожні п'ять років з моменту набуття чинності цією Конвенцією Асамблея проводить загальний і систематичний огляд того, як міжнародний режим Району, встановлений цією Конвенцією, здійснюється на практиці. У світлі цього огляду Асамблея може вживати або рекомендувати іншим органам вжити заходів відповідно до положень і процедур цієї Частини і Додатків до неї, які дозволять удосконалити дію цього режиму.

Стаття 155

Конференція по огляду

1. Після закінчення п'ятнадцяти років з 1 січня того року, коли розпочинається перше промислове виробництво по затверженому плану роботи, Асамблея скликає конференцію по огляду тих положень цієї Частини і Додатків, якими регулюється система розвідування і розробки ресурсів Району. Конференція по огляду в світлі досвіду, накопиченого протягом цього періоду, докладно розглядає:

а) чи досягли положення цієї Частини, що регулюють систему розвідування і розробки ресурсів Району, своїх цілей у всіх відношеннях, включаючи те, чи принесли вони користь усьому людству;

б) чи розроблялися протягом цього 15-річного періоду зарезервовані райони ефективно і збалансовано у порівнянні з незарезервованими;

в) чи проводились розробка і використання Району та його ресурсів так, щоб сприяти здоровому розвитку світової економіки та збалансованому росту міжнародної торгівлі;

г) чи відвернена монополізація діяльності в Районі;

е) чи здійснена політика, викладена в статтях 150 і 155; та

ф) чи привела ця система до справедливого розподілу вигод в результаті діяльності в Районі з особливим урахуванням інтересів і потреб держав, що розвиваються.

2. Конференція по огляду забезпечує збереження принципу загальної спадщини людства, міжнародного режиму, спрямованого на забезпечення справедливої розробки ресурсів Району на благо всіх країн, особливо держав, що розвиваються, та Органу для організації і здійснення діяльності в Районі і контролю за її здійсненням. Вона також забезпечує збереження принципів, встановлених в цій Частині, щодо недопустимості претензій на суверенітет або здійснення суверенітету над якою б то не було частиною Району, прав держав та їхньої загальної поведінки відносно Району, а також їхньої участі в діяльності в Районі відповідно до цієї Конвенції, відвернення монополізації діяльності в Районі, використання Району виключно в мирних цілях, економічних аспектів діяльності в Районі, морських наукових досліджень, передачі технології, захисту морського середовища, охорони людського життя, прав прибережних держав, правового статусу вод, що покривають Район, і правового статусу повітряного простору над цими водами та погодження діяльності в Районі й іншої діяльності у морському середовищі.

3. Процедура прийняття рішень, застосовна на Конференції по обзору, є такою ж, як і процедура, застосовна на третій Конференції Організації Об'єднаних Націй з морського права. Конференція докладає всіх зусиль для досягнення згоди по будь-яких поправках консенсусом, і голосування по таких питаннях не повинно проводитися до тих пір, поки не будуть вичерпані всі

зусилля для досягнення консенсусу.

4. Якщо через п'ять років після початку Конференції по огляду вона не досягне згоди про систему розвідування і розробки ресурсів Району, Конференція може прийняти протягом наступних дванадцяти місяців більшістю у три чверті держав-учасниць рішення про прийняття і подання державами-учасницями для ратифікації або приєднання до таких поправок, що змінюють або модифікують цю систему, які вона вважає необхідними і доцільними. Такі поправки набувають чинності для всіх держав-учасниць через дванадцять місяців після здачі на зберігання документів про їхню ратифікацію або приєднання до них трьома чвертями держав-учасниць.

5. Поправки, прийняті Конференцією по огляду згідно з цією статтею, не зачіпають прав, набутих по існуючих контрактах.

Розділ 4. Орган

Підрозділ А. Загальні положення

Стаття 156

Установи Органу

1. Цим засновується Міжнародний орган з морського дна, діяльність якого регулюється цією Частиною.

2. Всі держави-учасниці є *ipso facto* членами Органу.

3. Спостерігачі на третій Конференції Організації Об'єднаних Націй з морського права, які підписали Заключний акт і які не згадуються в пункті 1 с), d), e) або f) статті 305, мають право брати участь в роботі Органу як спостерігачі згідно з його нормами, правилами і процедурами.

4. Місцем перебування Органу є Ямайка.

5. Орган може створювати такі регіональні центри або відділення, які він вважає необхідними для здійснення своїх функцій.

Стаття 157

Характерні основні принципи Органу

1. Орган є організацією, через яку держави-учасниці згідно з цією Частиною організують і контролюють діяльність у Районі, особливо з метою управління його ресурсами.

2. Орган має повноваження і функції, які чітко надані йому згідно з цією Конвенцією. Орган має такі припустимі повноваження, що відповідають цій Конвенції, які впливають з цих повноважень і функцій, пов'язаних з діяльністю у Районі, та необхідні для їхнього здійснення.

3. Орган заснований на принципі суверенної рівності всіх його членів.

4. Всі члени Органу добросовісно виконують зобов'язання, взяті ними на себе згідно з цією Частиною, з метою забезпечення кожному з них прав і переваг, що впливають з їхнього членства.

Стаття 158

Органи Органу

1. Цим як головні органи Органу заснуються Асамблея, Рада і Секретаріат.

2. Цим засновується Підприємство орган, через який Орган здійснює функції, про які йдеться в пункті 1 статті 170.

3. Згідно з цією Частиною можуть засновуватися допоміжні органи, які будуть необхідні.

4. Кожний з головних органів Органу та Підприємство відповідає за здійснення наданих йому повноважень і функцій. При здійсненні таких повноважень і функцій кожний орган утримується від будь-яких дій, які можуть обмежувати або ускладнювати здійснення конкретних повноважень і функцій, наданих іншому органу.

Підрозділ В. Асамблея

Стаття 159

Склад, процедура і голосування

1. Асамблея складається з усіх членів Органу.

Кожний член має в Асамблеї одного представника, якого можуть супроводжувати заступники і радники.

2. Асамблея збирається на чергові щорічні сесії і на такі спеціальні сесії, рішення про скликання яких може бути прийнято Асамблеєю або які можуть бути скликані Генеральним секретарем на прохання Ради або більшості членів Органу.

3. Сесії проводяться у місці перебування Органу, якщо Асамблея не ухвалить іншого рішення.

4. Асамблея приймає свої правила процедури. На початку кожної чергової сесії вона обирає свого Голову та таких інших посадових осіб, які можуть бути потрібними. Вони займають свої посади до тих пір, поки на наступній черговій сесії не будуть обрані новий Голова та інші посадові особи.

5. Більшість членів Асамблеї становить кворум.

6. Кожний член Асамблеї має один голос.

7. Рішення з питань процедури, включаючи рішення про скликання спеціальних сесій Асамблеї, приймаються більшістю голосів членів, які присутні і беруть участь у голосуванні.

8. Рішення з питань суті приймаються більшістю у дві третини голосів членів, які присутні і беруть участь у голосуванні, за умови, що така більшість включає більшість членів, які беруть участь у даній сесії. Коли виникає питання про те, чи є те чи інше питання питанням суті, таке питання розглядається як питання суті, якщо Асамблея більшістю голосів, потрібною відносно рішень з питань суті, не прийме іншого рішення.

9. Коли питання суті ставиться на голосування вперше, Голова може, а якщо про це просить не менш однієї п'ятої членів Асамблеї, повинен відкласти питання про проведення голосування з такого питання на строк не більше п'яти календарних днів. Це правило може застосовуватися до будь-якого питання тільки один раз, і воно не застосовується таким чином, щоб розгляд цього питання відкладався на час після закінчення сесії.

10. Після отримання письмового прохання, направлено на ім'я Голови і поданого принаймні однією четвертю членів Органу, про консультативний висновок щодо того, чи відповідає цій Конвенції розглядувана Асамблеєю пропозиція з якого-небудь питання, Асамблея просить Камеру щодо спорів, які стосуються морського дна Міжнародного трибуналу з морського права дати по ньому консультативний висновок і відкладає голосування щодо такої пропозиції до отримання консультативного висновку Камери. Якщо консультативний висновок не отримано до останнього тижня сесії, протягом якої його запрошено, Асамблея приймає рішення про те, коли вона збереться для голосування по відкладеній пропозиції.

Стаття 160

Повноваження і функції

1. Асамблея, яка є єдиним органом Органу, що складається з усіх його членів, розглядається як вищий орган Органу, перед яким звітують усі інші головні органи, як спеціально передбачається у цій Конвенції. Асамблея має повноваження встановлювати згідно з відповідними положеннями цієї Конвенції загальну політику з будь-якого питання або проблеми у рамках компетенції Органу.

2. Крім цього Асамблея має такі повноваження і функції:

a) обирати членів Ради відповідно до статті 161;

b) обирати Генерального секретаря з числа кандидатів, запропонованих Радою;

c) обирати за рекомендацією Ради членів Правління Підприємства і Генерального директора Підприємства;

d) засновувати допоміжні органи, які вона вважатиме необхідними для здійснення її функцій згідно з цією Частиною. При визначенні складу таких органів належним чином враховується принцип справедливого географічного розподілу і особливі інтереси, а також

потреба у членах, які мають кваліфікацію і компетенцію у відповідних технічних питаннях, якими займаються такі органи;

е) встановлювати внески державчленів в адміністративний бюджет Органу згідно з погодженою шкалою внесків, яка ґрунтується на шкалі, використовуваній для регулярного бюджету Організації Об'єднаних Націй, до тих пір, поки Орган не буде мати достатні надходження з інших джерел для покриття своїх адміністративних витрат;

ф) і) розглядати і затверджувати за рекомендацією Ради норми, правила і процедури справедливого розподілу фінансових та інших економічних вигод, отримуваних від діяльності у Районі, а також відрахувань і внесків, здійснюваних згідно зі статтею 82, з особливим урахуванням інтересів і потреб держав, що розвиваються, та народів, які не досягли повної незалежності або іншого статусу самоврядування. Якщо Асамблея не затверджує рекомендації Ради, вона повертає їх Раді для повторного розгляду у світлі думок, висловлених Асамблеєю;

іі) розглядати і затверджувати норми, правила і процедури Органу, а також будь-які поправки до них, прийняті Радою на тимчасовій основі згідно з пунктом 2 о) (іі) статті 162. Ці норми, правила і процедури відносяться до пошуку, розвідування і розробки у Районі, до управління фінансами і внутрішнього адміністративного управління Органу і за рекомендацією Правління Підприємства до передачі фондів від Підприємства Органу;

г) приймати рішення відносно справедливого розподілу фінансових та інших економічних вигод, отримуваних від діяльності в Районі, сумісної з цією Конвенцією, а також з нормами, правилами і процедурами Органу;

h) розглядати і затверджувати запропонований річний бюджет Органу, представлений Органом;

і) розглядати періодичні доповіді Ради і Підприємства та спеціальні доповіді, що запитуються у Ради чи будь-якого іншого органу Органу;

ж) організовувати дослідження та робити рекомендації з метою сприяння міжнародному співробітництву у питаннях діяльності в Районі та заохочення прогресивного розвитку міжнародного права у цій галузі та його кодифікації;

к) розглядати проблеми загального характеру у зв'язку з діяльністю в Районі, які виникають, зокрема, перед країнами, що розвиваються, а також такі проблеми у зв'язку з діяльністю в Районі, які встають перед державами через їхнє географічне положення, зокрема проблеми держав, які не мають виходу до моря і знаходяться у географічно несприятливому положенні;

l) створювати за рекомендацією Ради на основі пропозицій Економічної планової комісії компенсаційну систему або вживати інших заходів для сприяння пристосуванню економіки, як це передбачено у пункті 10 статті 151;

m) зупиняти здійснення прав і привілеїв членів відповідно до статті 185;

n) обговорювати будь-яке питання або проблему в рамках компетенції Органу та приймати рішення про те, який орган Органу буде займатися розглядом будь-якого такого питання або проблеми, не переданих конкретно якомуньбудь окремому органу, згідно з розподілом повноважень і функцій між органами Органу.

Підпункт С. Рада

Стаття 161

Склад, процедура і голосування

1. Рада складається з 36 членів Органу, які обираються Асамблеєю таким чином:

а) чотири члени обираються з числа тих держав-учасниць, які протягом останніх п'яти років, за які є статистичні дані, або споживали більше 2 відсотків від загального світового споживання, або мали чистий імпорт у розмірі більше 2 відсотків від загального світового імпорту

сировинних товарів, вироблених з тих категорій корисних копалин, які будуть видобуватися в Районі, та у будьякому випадку одна держава від східноєвропейського (соціалістичного) регіону, а також самий великий споживач;

б) чотири члени обираються з числа восьми держав-учасниць, які або безпосередньо, або через своїх громадян здійснюють найбільші капіталовкладення у підготовку і проведення діяльності в Районі, в тому числі не менш однієї держави від східноєвропейського (соціалістичного) регіону;

с) чотири члени обираються з числа державучасниць, які завдяки видобутку в районах, що перебувають під їхню юрисдикцією, є крупними нетто-експортерами тих категорій корисних копалин, які будуть видобуватися в Районі, в тому числі не менш двох держав, що розвиваються, для економіки яких експорт таких корисних копалин має істотне значення;

д) шість членів обираються з числа державучасниць, що розвиваються, які становлять особливі інтерес. Особливі інтереси, які мають бути представлені, включають інтереси держав з великою чисельністю населення, держав, які не мають виходу до моря або знаходяться у географічно несприятливому положенні, держав, які є великими імпортерами тих категорій корисних копалин, що будуть видобуватися в Районі, держав, які є потенційними виробниками таких корисних копалин, і найменш розвинених держав;

е) вісімнадцять членів обираються згідно з принципом забезпечення справедливого географічного розподілу місць у Раді в цілому за умови, що на підставі цього підпункту від кожного географічного регіону обирається не менш одного члена. Географічними регіонами для цієї мети є Африка, Азія, Східна Європа (соціалістичні країни), Латинська Америка, Західна Європа та інші країни.

2. Під час виборів членів Ради згідно з пунктом 1 Асамблея забезпечує, щоб:

а) держави, які не мають виходу до моря, та держави, які знаходяться у географічно несприятливому положенні, були представлені у ступені, розумно пропорційнійному їх представництву в Асамблеї;

б) прибережні держави, особливо держави, що розвиваються, які не відповідають вимогам пункту 1 а), б), с) або д), були представлені у ступені, розумно пропорційньому їх представництву в Асамблеї;

с) кожену групу держав-учасниць, яка повинна бути представлена у Раді, представляють ті члени, якщо вони є, які призначаються групою.

3. Вибори проводяться на чергових сесіях Асамблеї. Кожний член Ради обирається строком на чотири роки. Однак при перших виборах половина членів від кожної з груп, зазначених у пункті 1, обирається строком на два роки.

4. Члени Ради можуть бути переобрані, проте слід приділяти належну увагу їхній ротації.

5. Рада здійснює свої функції у місці перебування Органу і проводить засідання так часто, як цього можуть вимагати справи Органу, але не рідше трьох разів на рік.

6. Більшість членів Ради становить кворум.

7. Кожний член Ради має один голос.

8. а) Рішення з питань процедури приймаються більшістю голосів членів, які присутні і беруть участь у голосуванні.

б) Рішення з питань суті, що виникають у зв'язку з підпунктами f), g), h), i), n), p), V) пункту 2 статті 162 та статтею 191, приймаються більшістю у дві третини голосів членів, які присутні і беруть участь у голосуванні, за

умови, що така більшість включає в себе більшість членів Ради.

с) Рішення з питань суті, що виникають у зв'язку з наступними положеннями, приймаються більшістю у три чверті голосів членів, що присутні і беруть участь у голосуванні, за умови, що така більшість включає в себе більшість членів Ради: пункт 1 статті 162; підпункти

a), b), c), d), e), l), g), r), s), t) пункту 2 статті 162; підпункт u) пункту 2 статті 162 у випадках недотримання контрактором або поручителем; підпункт w) пункту 2 статті 162 за умови, що розпорядження, видані згідно з цим підпунктом, можуть мати обов'язкову силу протягом не більше 30 днів, якщо вони не будуть підтверджені рішенням, прийнятим згідно з підпунктом d); підпункти x), y), z) пункту 2 статті 162; пункт 2 статті 163; пункт 3 статті 174; стаття 11 Додатка IV.

d) Рішення з питань суті, що стосуються підпунктів m) і o) пункту 2 статті 162, а також поправки до Частини XI приймаються консенсусом.

e) Для цілей підпунктів d), f) і g) "консенсус" означає відсутність якого-небудь офіційного заперечення. Протягом чотирнадцяти днів після представлення пропозицій Раді Голова Ради з'ясовує, чи викличе заперечення така пропозиція, якщо вона буде представлена Раді для прийняття. Якщо Голова Ради з'ясує, що таке заперечення виникне, він протягом трьох днів після такого з'ясування створює і скликає погоджувальний комітет у складі не більше дев'яти членів, виступаючи при цьому як його голова, з метою врегулювання розбіжностей та вироблення пропозиції, яка може бути прийнята консенсусом. Цей комітет терміново подає свою роботу і представляє доповідь Раді протягом чотирнадцяти днів після його створення. Якщо комітет не зможе рекомендувати пропозицію, яка могла б бути прийнята на основі консенсусу, він у своїй доповіді викладає причини, через які пропозиція викликає заперечення.

f) Рішення з питань, не перелічених вище, які Рада уповноважена приймати згідно з нормами, правилами і процедурами Органу або іншим чином, приймаються на виконання підпунктів цього пункту, зазначених у нормах, правилах і процедурах, або якщо вони не зазначені в них, то на виконання того підпункту цього пункту, який визначається Радою, по можливості заздалегідь, консенсусом.

g) Якщо виникає питання про те, чи підпадає яке-небудь питання під дію підпунктів a), b), c) або d), це питання розглядається як підпадаюче під дію підпункту, що передбачає більш високий або найвищий рівень більшості або консенсус, залежно від обставин, якщо Рада не прийме іншого рішення зазначеною більшістю або консенсусом.

9. Рада встановлює процедуру, відповідно до якої член Органу, не представлений у Раді, може направити представника для участі у засіданні Ради, коли такий член просить про це або коли розглядається питання, що його особливо торкається. Такий представник має право брати участь у дебатах, але не має права голосу.

Стаття 162

Повноваження і функції

1. Рада є виконавчим органом Органу. Рада має повноваження установлювати згідно з цією Конвенцією, і загальною політикою, визначеною Асамблеєю, конкретну політику, яку повинен проводити Орган з будь-якого питання або проблеми, які відносяться до компетенції Органу.

2. На додаток до цього Орган:

a) контролює і координує виконання положень цієї Частини з усіх питань і проблем у рамках компетенції Органу та звертає увагу Асамблеї на випадки недотримання;

b) подає Асамблеї список кандидатів для обрання на посаду Генерального секретаря;

c) рекомендує Асамблеї кандидатів для обрання членів Правління Підприємства та Генерального директора Підприємства;

d) створює, коли це доречно і з належним урахуванням економії й ефективності, такі допоміжні органи, які він вважатиме необхідним для здійснення його функцій згідно з цією Частиною. При визначенні складу допоміжних органів особлива увага приділяється потребі у членах, які мають кваліфікацію і компетенцію у відповідних технічних питаннях, якими займаються ці органи, за умови належного урахування принципу справедливого географічного розподілу та особливих інтересів;

е) приймає свої правила процедури, включаючи, зокрема, визначення порядку обрання свого голови;

ф) від імені Органу та в його рамках своїх повноважень укладає з Організацією Об'єднаних Націй або іншими міжнародними організаціями угоди, яке підлягають затвердженню Асамблеєю;

г) розглядає доповіді Підприємства і передає їх Асамблеї із своїми рекомендаціями;

h) подає Асамблеї щорічні доповіді, а також такі спеціальні доповіді, які можуть запитуватися Асамблеєю;

і) дає директиви Підприємству відповідно до статті 170;

ж) затверджує плани роботи відповідно до статті 6 Додатка III. Рада приймає рішення по кожному плану роботи протягом 60 днів після його подання Юридичною і технічною комісією на сесії Ради згідно з такою процедурою:

і) якщо Комісія рекомендує затвердити план роботи, то він вважається затвердженим Радою, якщо ніхто з членів Ради не подає Голові протягом чотирнадцяти днів у письмовій формі конкретного заперечення у зв'язку з передбачуваним недотриманням вимог статті 6 Додатка III. Якщо є заперечення, то застосовується погоджувальна процедура, наведена в пункті 8 е) статті 161. Якщо ж до кінця погоджувальної процедури заперечення не знімаються, то в такому випадку вважається, що цей план роботи затверджено Радою, якщо тільки Рада не відхиляє його консенсусом, досягнутим серед її членів, виключаючи будь-яку державу або держави, що подали заявку або виступають як поручителі заявника;

ii) якщо Комісія рекомендує не затверджувати план роботи або не дає ніякої рекомендації, Рада може затвердити цей план роботи більшістю у три чверті голосів депутатів, які присутні і беруть участь у голосуванні, за умови що така більшість членів включає в себе більшість членів, які беруть участь у даній сесії;

к) затверджує плани роботи, подані Підприємством відповідно до статті 12 Додатка IV, застосовуючи *mutatis mutandis* процедури, наведені у підпункті ж);

л) здійснює контроль за діяльністю у Районі згідно з пунктом 4 статті 153 та нормами, правилами і процедурами Органу;

м) вживає за рекомендацією Економічної планової комісії необхідних і належних заходів згідно з підпунктом h) статті 150 для забезпечення захисту від зазначених у ньому негативних економічних наслідків;

п) виносить на основі пропозицій Економічної планової комісії рекомендації Асамблеї відносно компенсаційної системи або інших заходів, що сприяють пристосуванню економіки, як це передбачено в пункті 10 статті 151;

о) і) рекомендує Асамблеї норми, правила і процедури справедливого розподілу фінансових та інших економічних вигод, отриманих від діяльності у Районі, а також відрахувань і внесків, здійснюваних згідно з статтею 82, з особливим урахуванням інтересів і потреб держав, що розвиваються, та народів, які не досягли повної незалежності або іншого статусу самоврядування;

ii) приймає і застосовує на тимчасовій основі, до затвердження Асамблеєю, норми, правила і процедури Органу, а також будь-які поправки до них, беручи до уваги рекомендації Юридичної і технічної комісії або іншого заінтересованого підлеглого органу. Ці норми, правила і процедури стосуються пошуку, розвідування і розробки у Районі, управління фінансами та внутрішнього адміністративного управління Органу. Пріоритет надається прийняттю норм, правил і процедур щодо розвідування і розробки поліметалевих конкрецій. Норми, правила і процедури щодо розвідування і розробки будь-яких інших ресурсів, крім поліметалевих конкрецій, приймаються протягом трьох років з дати подання Органу будь-яким з його членів прохання про це. Всі норми, правила і процедури діють на тимчасовій основі до затвердження Асамблеєю або до внесення Радою змін у світлі будь-яких думок, висловлених Асамблеєю;

- p) перевіряє збирання всіх платежів, які повинен зробити або отримати Орган у зв'язку з операціями згідно з цією Частиною;
- q) робить вибір з числа заявників на дозвіл на виробництво відповідно до статті 7 Додатка III, коли такий вибір передбачається цим положенням;
- r) продає пропонований річний бюджет Органу на затвердження Асамблеї;
- s) виносить рекомендації Асамблеї щодо політики з будь-якого питання або проблеми в рамках компетенції Органу;
- t) виносить рекомендації Асамблеї щодо припинення здійснення прав і привілеїв, пов'язаних з членством, відповідно до статті 185;
- u) порушує від імені Органу розгляд у Камері щодо спорів, які стосуються морського дна, у випадку недотримання;
- v) повідомляє Асамблею про рішення, яке прийняла Камера щодо спорів, які стосуються морського дна, в ході розгляду, порушеного згідно з підпунктом u), та дає будь-які рекомендації, які вона може вважати доцільними у зв'язку із заходами, які мають бути вжиті;
- w) видає за надзвичайних обставин розпорядження, до числа яких можуть входити розпорядження про припинення або коректування операцій з метою відвернення серйозної шкоди морському середовищу в результаті діяльності в Районі;
- x) відмовляє у затвердженні районів для розробки контракторами або Підприємством у випадках, коли є істотні докази, що вказують на ризик заподіяння серйозної шкоди морському середовищу;
- y) створює допоміжний орган для розробки проекту фінансових норм, правил і процедур, які пов'язані з:
 - i) управлінням фінансами згідно зі статтями 171-175; та
 - ii) фінансовими заходами згідно зі статтею 13 та пунктом 1
- c) статті 17 Додатка III;
- z) створює відповідні механізми для керівництва і спостереження за штатом інспекторів, які інспектують діяльність у Районі з метою визначення того, чи дотримуються положення цієї Частини, норми, правила і процедури Органу та положення й умови будь-якого контракту з Органом.

Стаття 163 Органи Ради

1. Цим засновуються такі органи Ради:
 - a) Економічна планова комісія;
 - b) Юридична і технічна комісія.
2. До складу кожної Комісії входять 15 членів, які обираються Радою з кандидатів, представлених державами-учасниками. Однак Рада може, якщо необхідно, прийняти рішення про розширення складу будь-якої Комісії з належним урахуванням вимог економії й ефективності.
3. Члени Комісій повинні мати належну кваліфікацію у сфері компетенції цих Комісій. Держави-учасниці повинні представляти кандидатів, які мають високий рівень компетентності і сумлінності, а також кваліфікацією у відповідних галузях, з тим щоб забезпечити ефективне здійснення функцій Комісій.
4. Під час виборів членів Комісій потрібно належним чином враховувати необхідність справедливого географічного розподілу і представництва особливих інтересів.
5. Ніяка держава-учасниця не може представити більше одного кандидата в одну і ту ж Комісію. Жодна особа не може обиратися для роботи більш ніж в одній Комісії.
6. Члени Комісій займають посади протягом п'яти років. Вони можуть бути переобрані на новий строк.
7. У разі смерті, втрати працездатності або виходу члена будь-якої Комісії у відставку до

закінчення строку його повноважень Рада обирає на решту строку повноважень члена Комісії, який представляє той же географічний район або ту ж сферу інтересів.

8. Члени Комісій не повинні мати фінансової заінтересованості у якій-небудь діяльності, пов'язаній з розвідуванням і розробкою у Районі. З урахуванням їхньої відповідальності перед Комісіями, у яких вони служать, вони не повинні розголошувати навіть після припинення виконання своїх функцій ніяких промислових таємниць, даних, що мають характер власності, які передаються Органу відповідно до статті 14 Додатка III, або будь-яку іншу конфіденційну інформацію, що стала їм відома у зв'язку з виконуваними в Органі обов'язками.

9. Кожна Комісія здійснює свої функції згідно з такими керівними принципами і директивами, які Рада може прийняти.

10. Кожна Комісія формулює і представляє Раді для затвердження такі норми і правила, які можуть бути необхідними для ефективного виконання функцій Комісії.

11. Процедури прийняття Комісіями рішень встановлюються нормами, правилами і процедурами Органу. Рекомендації Раді, в разі необхідності, супроводжуються стислим викладом розбіжностей в думках у Комісії.

12. Кожна Комісія, як правило, здійснює свої функції у місці перебування Органу та проводить засідання так часто, як це потрібно для ефективного здійснення її функцій.

13. При здійсненні своїх функцій кожна Комісія може консультиватися в разі необхідності з іншою Комісією або з будь-яким компетентним органом Організації Об'єднаних Націй та її спеціалізованих установ, або з будь-якою міжнародною організацією, яка компетентна у питанні, що є предметом таких консультацій.

Стаття 164

Економічна планова комісія

1. Члени Економічної планової комісії повинні мати таку необхідну кваліфікацію, як кваліфікація в галузі видобутку, управління діяльністю, пов'язаною з мінеральними ресурсами, і в галузі міжнародної торгівлі або міжнародної економіки. Рада прагне забезпечити, щоб Комісія за своїм складом відповідала всім необхідним кваліфікаційним вимогам. До складу Комісії входять не менш двох членів від держав, що розвиваються, на економіку яких істотно впливає експорт тих категорій корисних копалин, що будуть видобуватися в Районі.

2. Комісія:

а) пропонує на прохання Ради заходи для виконання рішень, що стосуються діяльності в Районі, які прийняті згідно з цією Конвенцією;

б) вивчає тенденції і факти, що впливають на пропозицію корисних копалин, які можуть видобуватися в Районі, на попит і ціни на них, беручи до уваги інтереси як країнекспортерів, так і країн-імпортерів, і особливо інтереси держав, що розвиваються, які входять до їхнього числа;

в) розглядає будь-яку ситуацію, яка може призвести до негативних наслідків, про які йдеться у підпункті h) статті 150, і на яку заінтересована держава-учасниця або держави учасниці звернули її увагу, та дає відповідні рекомендації Раді;

г) пропонує Раді для подання Асамблеї, як це передбачається в пункті 10 статті 151, компенсаційну систему або інші заходи сприяння пристосуванню економіки для держав, що розвиваються, на яких впливають негативні наслідки, спричинені діяльністю в Районі. Комісія дає такі рекомендації Раді, які необхідні у конкретних випадках для застосування цієї системи або інших заходів, прийнятих Асамблеєю.

Стаття 165

Юридична і технічна комісія

1. Члени Юридичної і технічної комісії повинні мати таку необхідну кваліфікацію, як кваліфікація в галузі розвідування, розробки і переробки корисних копалин, океанології, захисту морського середовища або економічних чи правових питань, пов'язаних з морською гірничою

справою та суміжними галузями знань. Рада прагне забезпечити, щоб Комісія за своїм складом відповідала всім необхідним кваліфікаційним вимогам.

2. Комісія:

- a) на прохання Ради виносить рекомендації щодо здійснення функцій Органу;
- b) розглядає офіційні письмові плани роботи по діяльності в Районі відповідно до пункту 3 статті 153 та подає відповідні рекомендації Раді. Комісія ґрунтує свої рекомендації виключно на вимогах, викладених в Додатку III, та повністю доповідає про них Раді;
- c) на прохання Ради здійснює нагляд за діяльністю в Районі, у випадку необхідності в консультації та у співробітництві з будь-яким суб'єктом, який здійснює таку діяльність або з будь-якою заінтересованою державою чи заінтересованими державами, та надає доповіді Раді;
- d) готує оцінки екологічних наслідків діяльності в Районі;
- e) вносить Раді рекомендації щодо захисту морського середовища з урахуванням думок визнаних експертів у цій галузі;
- f) виробляє і представляє Раді норми, правила і процедури, зазначені в пункті 2 о) статті 162, з урахуванням всіх факторів, що відносяться до цих питань, включаючи оцінку екологічних наслідків діяльності в Районі;
- g) постійно розглядає такі норми, правила і процедури та час від часу рекомендує Раді так і поправки до них, які вона може вважати необхідними або бажаними;
- h) виносить Раді рекомендації щодо створення програми моніторингу для нагляду, визначення, оцінки та аналізу за допомогою визнаних наукових методів на регулярній основі ступеня ризику або наслідків забруднення морського середовища в результаті діяльності в Районі, забезпечує належний характер існуючих правил і їхнє виконання та координує здійснення цієї програми моніторингу, затвердженої Радою;
- i) рекомендує Раді розпочати від імені Органу розгляд в Камері по спорах, які стосуються морського дна, відповідно до цієї Частини та додатків, що відносяться до неї, враховуючи, зокрема, статтю 187;
- j) виносить Раді рекомендації щодо заходів, яких необхідно вжити на основі рішення Камери по спорах, які стосуються морського дна, при розгляді справ, розпочатих згідно з підпунктом i);
- k) виносить Раді рекомендації по виданню за надзвичайних обставин розпоряджень, до числа яких можуть входити розпорядження про припинення або коректування операцій, з метою відвернення серйозної шкоди морському середовищу в результаті діяльності в Районі. Такі рекомендації розглядаються Радою на першочерговій основі;
- l) виносить Раді рекомендації про відмову в затвердженні районів для розробки контракторами або Підприємством у випадках, коли є істотні докази, що вказують на ризик завдання серйозної шкоди морському середовищу;
- m) виносить Раді рекомендації щодо керівництва і нагляду за штатом інспекторів, які інспектують діяльність в Районі з метою визначення того, чи дотримуються положення цієї Частини, норми, правила і процедури Органу та положення й умови будь-якого контракту з Органом;
- n) розраховує верхню межу виробництва та видає від імені Органу дозволи на виробництво відповідно до пунктів 2-7 статті 151 після будь-якого необхідного вибору Радою з числа заявників для видачі дозволів на виробництво згідно із статтею 7 Додатка III.

3. Члени Комісії на прохання будь-якої держави-учасниці або іншої заінтересованої сторони, супроводжуються представником такої держави або іншої заінтересованої сторони під час здійснення своїх функцій нагляду та інспектування.

Підрозділ D. Секретаріат

Стаття 166

Секретаріат

1. Секретаріат Органу складається з Генерального секретаря і такого персоналу, який може бути потрібний Органу.

2. Генеральний секретар обирається Асамблеєю з числа кандидатів, пропонованих Радою, строком на чотири роки і може бути переобраний.

3. Генеральний секретар є головною адміністративною посадовою особою Органу і діє як такий на всіх засіданнях Асамблеї, Ради та будь-яких допоміжних органів і виконує такі інші адміністративні функції, які покладаються на нього цими органами.

4. Генеральний секретар подає Асамблеї щорічну доповідь про роботу Органу.

Стаття 167

Персонал Органу

1. Персонал Органу складається з таких кваліфікованих наукових, технічних та інших співробітників, які можуть бути потрібні для виконання адміністративних функцій Органу.

2. При доборі і прийманні на службу та визначенні умов служби належить керуватися, головним чином, необхідністю забезпечити високий рівень працездатності, компетентності та сумлінності. При дотриманні цієї вимоги належна увага приділяється важливості добору персоналу на якомога ширшій географічній основі.

3. Персонал призначається Генеральним секретарем. Порядок і умови призначення, винагороди та звільнення персоналу встановлюються згідно з нормами, правилами і процедурами Органу.

Стаття 168

Міжнародний характер Секретаріату

1. При виконанні своїх обов'язків Генеральний секретар і персонал Органу не повинні запитувати або отримувати вказівки від будь-якого уряду або будь-якого іншого джерела, стороннього для Органу. Вони повинні утримуватися від будь-яких дій, які могли б відбитися на їхньому становищі як міжнародних посадових осіб, відповідальних тільки перед Органом. Кожна держава-учасниця зобов'язується поважати суворо міжнародний характер обов'язків Генерального секретаря і персоналу та не намагатися чинити на них вплив при виконанні ними своїх обов'язків. Будь-яке порушення обов'язків яким-небудь співробітником передається на розгляд відповідного адміністративного трибуналу, як це передбачено в нормах, правилах і процедурах Органу.

2. Генеральний секретар і персонал не повинні мати фінансової заінтересованості у якій-небудь діяльності, пов'язаній з розвідуванням і розробкою в Районі. З урахуванням їхньої відповідальності перед Органом вони не повинні розголошувати навіть після припинення виконання своїх функцій ніяких промислових таємниць, даних, що мають характер власності, які передаються Органу згідно із статтею 14 Додатка III, або будь-яку іншу конфіденційну інформацію, що стала відома їм у зв'язку з роботою в Органі.

3. Порушення яким-небудь співробітником Органу обов'язків, передбачених в пункті 2, передаються Органом на прохання держави учасниці, яка постраждала від такого порушення, або фізичної чи юридичної особи, за яку поручилася держава-учасниця, як це передбачено в пункті 2 б) статті 153, і яка постраждала в результаті такого порушення, до трибуналу, який призначається згідно з нормами, правилами і процедурами Органу, для розгляду справи проти такого співробітника. Сторона, що постраждала, має право брати участь у розгляді. Генеральний секретар звільняє відповідного співробітника, якщо це рекомендується трибуналом.

4. У нормах, правилах і процедурах Органу містяться такі положення, які необхідні для виконання цієї статті.

Стаття 169

Консультації та співробітництво з міжнародними та неурядовими організаціями

1. З питань, що входять до компетенції Органу, Генеральний секретар досягає за схваленням Ради відповідних домовленостей про консультації і співробітництво з міжнародними та неурядовими організаціями, визнаними Економічною і Соціальною Радою Організації Об'єднаних Націй.

2. Будь-яка організація, з якою Генеральний секретар досяг домовленості на підставі пункту 1, може призначити представників для участі спостерігачами у засіданнях органів Органу відповідно до правил процедури цих органів. Встановлюються процедури отримання в належних випадках думок таких організацій.

3. Генеральний секретар може розповсюджувати серед держав-учасниць письмові доповіді, які подаються неурядовими організаціями, згаданими в пункті 1, з питань, які відносяться до їхньої спеціальної компетенції і які пов'язані з роботою Органу.

Підрозділ Е. Підприємство

Стаття 170

Підприємство

1. Підприємство є органом Органу, який згідно з пунктом 2 а) статті 153 безпосередньо здійснює діяльність в Районі, а також транспортування, переробку і збут корисних копалин, добутих в Районі, а також транспортування, переробку і збут корисних копалин, добутих в Районі.

2. Підприємство має в рамках міжнародної правосуб'єктності Органу таку правоздатність, яка передбачається в Статуті, наведеному в Додатку IV. Підприємство діє відповідно до цієї Конвенції і норм, правил і процедур Органу, а також відповідно до загальної політики, встановленої Асамблеєю, та підпорядковується директивам і контролю Ради.

3. Головна контора Підприємства знаходиться у місці перебування Органу.

4. Підприємство згідно з пунктом 2 статті 173 та статтею 11 Додатка IV забезпечується такими засобами, які можуть бути потрібними для виконання ним його функцій, та отримує технологію, як це передбачено статтею 144 та іншими відповідними положеннями цієї Конвенції.

Підрозділ Ф. Фінанси Органу

Стаття 171

Фонди Органу

Фонди Органу включають:

- a) встановлені внески членів Органу згідно з пунктом 2 е) статті 160;
- b) кошти, що отримуються Органом згідно із статтею 13 Додатка III у зв'язку з діяльністю в Районі;
- c) кошти, передані Підприємством згідно із статтею 10 Додатка IV;
- d) засоби, запозичені згідно із статтею 174;
- e) добровільні внески членів або інших суб'єктів; та
- f) виплати у компенсаційний фонд згідно з пунктом 10 статті 151, чиї джерела мають бути рекомендовані Економічною плановою комісією.

Стаття 172

Річний бюджет Органу

Генеральний секретар розробляє проект пропонованого річного бюджету Органу і подає його Раді. Рада розглядає пропонований річний бюджет і подає його Асамблеї разом з будь-якими рекомендаціями, що відносяться до нього. Асамблея розглядає і затверджує пропонований річний бюджет згідно з пунктом 2 h) статті 160.

Стаття 173

Витрати Органу

1. Внески, зазначені в підпункті а) статті 171, вносяться на спеціальний рахунок для покриття адміністративних витрат Органу до тих пір, поки Орган не буде мати достатніх коштів з інших джерел для покриття цих витрат.

2. Із коштів Органу в першу чергу покриваються адміністративні витрати Органу. За винятком встановлених внесків, зазначених в підпункті а) статті 171, кошти, які залишаються після сплати адміністративних витрат, можуть бути, зокрема:

- а) розподілені згідно з статтею 140 та пунктом 2 г) статті 160;
- б) використані для забезпечення Підприємства коштами згідно з пунктом 4 статті 170;
- с) використані для виплати компенсацій державам, що розвиваються, згідно з пунктом 10 статті 151 та пунктом 2 л) статті 160.

Стаття 174

Право запозичення

1. Орган має право запозичувати кошти.
2. Асамблея у фінансових правилах, які приймаються відповідно до пункту 2 л) статті 160, встановлює межі права запозичення, яке має Орган.
3. Рада здійснює право запозичення, яке належить Органу.
4. Держави-учасниці не відповідають за боргами Органу.

Стаття 175

Щорічна ревізія

Документи, книги і рахунки Органу, включаючи його річні фінансові відомості, піддаються щорічній ревізії, незалежним ревізором, який призначається Асамблеєю.

Підрозділ G. Правовий статус, привілеї та імунітети

Стаття 176

Правовий статус

Орган має міжнародну правосуб'єктність і таку правоздатність, яка може стати необхідною для здійснення його функцій та досягнення його цілей.

Стаття 177

Привілеї та імунітети

Орган для здійснення своїх функцій користується на території кожної держави-учасниці привілеями та імунітетами, встановленими в цьому підрозділі. Привілеї та імунітети, що стосуються Підприємства, встановлені в статті 13 Додатка IV.

Стаття 178

Імунітет від юрисдикції

Орган, його майно та активи користуються імунітетом від юрисдикції, за винятком тих випадків, коли Орган явно відмовляється від такого імунітету в якому-небудь конкретному випадку.

Стаття 179

Імунітет від обшуку і будь-яких видів вилучення

Майно та активи Органу, де б і в кого б вони не знаходилися, користуються імунітетом від обшуку, ревізії, конфіскації, експропріації або будь-яких інших видів вилучення на підставі рішень виконавчих або законодавчих органів.

Стаття 180

Звільнення від обмежень, регламентацій, контролю та мораторіїв

Майно і активи Органу звільняються від обмежень, регламентацій, контролю та мораторіїв будь-якого характеру.

Стаття 181

Архіви та офіційні засоби зв'язку Органу

1. Архіви Органу, де б вони не знаходилися, є недоторканими.
2. Дані, що мають характер власності, промислові таємниці або аналогічна інформація та особисті справи не повинні зберігатися у загальнодоступних архівах.
3. У тому, що стосується офіційних засобів зв'язку Органу, кожна держава-учасниця надає йому режим, не менш сприятливий ніж той, якийця держава надає іншим міжнародним організаціям.

Стаття 182

Привілеї та імунітети певних осіб, зв'язаних з Органом

Представники держав-учасниць, які беруть участь у засіданнях Асамблеї, Ради або органів Асамблеї або Ради, а також Генеральний секретар і персонал Органу користуються на території кожної держави-учасниці:

а) імунітетом від юрисдикції щодо дій, вчинених ними при здійсненні своїх функцій, за винятком тих випадків, коли відповідно або держава, яку вони представляють, або Орган безперечно відмовляються від цього імунітету в конкретному випадку;

б) якщо вони не є громадянами цієї держави-учасниці, тими ж звільненнями від імміграційних обмежень, вимог про реєстрацію іноземців та державних повинностей, тими ж пільгами щодо валютних обмежень і таким же режимом щодо умов пересування, що й ті, які надаються цією державою представникам, посадовим особам і службовцям відповідного рангу інших держав-учасниць.

Стаття 183

Звільнення від оподаткування та мит

1. У рамках його офіційної діяльності Орган, його активи, майно і доходи, а також його операції та правочини, що дозволяються цією Конвенцією, звільняються від усякого прямого оподаткування та від усіх мит на товари, імпортовані чи експортовані для його офіційного використання. Орган не вимагає звільнення від податків, які є не більш ніж зборами за надані послуги.

2. Коли закупки товарів або послуг значної вартості, необхідних для офіційної діяльності Органу, здійснюються Органом або від його імені та коли ціна на такі товари або послуги включає в себе податки і мита, держави-учасниці у практично можливій мірі вживають відповідних заходів для надання звільнення від таких податків або мит або для їх відшкодування. Товари, імпортовані або закуплені за умови звільнення від податків або мит, яка передбачена у цій статті, не повинні продаватися або використовуватися на території держави-учасниці, яка надала таке звільнення, інакше ніж на умовах, погоджених з цією державою-учасницею.

3. Держави-учасниці не обкладають ніякими податками оклади, виплачувану винагороду або будь-які інші види виплат Органу Генеральному секретарю і персоналу Органу, а також експертам, які виконують завдання Органу і не є їхніми громадянами.

Підрозділ Н. Призупинення здійснення прав та привілеїв членів

Стаття 184

Припинення права голосу

Держава-учасниця, за якою налічується заборгованість по сплаті Органу фінансових внесків, позбавляється права голосу, якщо сума її заборгованості дорівнює сумі внесків, що припадають на неї за попередні два роки, або перевищує її. Проте Асамблея може дозволити такому члену брати участь у голосуванні, якщо вона визнає, що прострочення платежу сталося з не залежних від нього обставин.

Стаття 185

Припинення здійснення прав і привілеїв членства

1. Здійснення прав і привілеїв, що випливають із членства держави-учасниці, яка грубо і систематично порушує положення цієї Частини, може бути припинено Асамблеєю за рекомендацією Ради.

2. Ніякі дії на підставі пункту 1 не можуть бути розпочаті до тих пір, поки Камера щодо спорів, які стосуються морського дна, не встановить, що держава-учасниця грубо і систематично порушує положення цієї Частини.

Розділ 5. Врегулювання спорів і консультативні висновки

Стаття 186

Камера щодо спорів, які стосуються морського дна, Міжнародного трибуналу з морського дна

Заснування Камери щодо спорів, які стосуються морського дна, і порядок здійснення нею своєї компетенції регулюються цим Розділом, Частиною XV та Додатком VI.

Стаття 187

Компетенція Камери щодо спорів, які стосуються морського дна

Камера щодо спорів, які стосуються морського дна, має компетенцію згідно з цією Частиною та її Додатками у таких категоріях спорів щодо діяльності в Районі:

а) спорів між державами-учасницями, які стосуються тлумачення або застосування цієї Частини та Додатків, що відносяться до неї;

б) спорів між державою-учасницею і Органом щодо:

і) дій або упущень Органу або держави учасниці, які, як стверджується, є порушенням цієї Частини чи додатків, що відносяться до неї, або прийнятих згідно з ними норм, правил і процедур Органу; або

і) дій Органу, які, як стверджується, перевищують його компетенцію або являють собою зловживання повноваженнями;

с) спорів між сторонами контракту, які є державами-учасницями, Органом або Підприємством, державними підприємствами та фізичними або юридичними особами, як про це йдеться в пункті 2 б) статті 153, що стосуються:

і) тлумачення або застосування відповідного контракту чи плану роботи; або

іі) дій або упущень сторони контракту щодо діяльності в Районі та здійснюваних відносно іншої сторони чи таких, що безпосередньо зачіпають її законні інтереси;

д) спорів між Органом і можливим майбутнім контрактором, за якого поручилась держава, як це передбачено в пункті 2 б) статті 153, і який виконав умови, зазначені в пункті 6 статті 4 та пункті 2 статті 13 Додатка III, що стосуються відмови укласти контракт або правового питання, яке виникає в ході переговорів про контракт;

е) спорів між Органом і державою-учасницею, державним підприємством або фізичною або юридичною особою, за які поручилась держава-учасниця, як це передбачено в пункті 2 б) статті 153, коли стверджується, що Орган несе відповідальність, як це передбачається в статті 22 Додатка III;

ф) усяких інших спорів, щодо яких компетенція Камери конкретно передбачається у цій Конвенції.

Стаття 188

Передача спорів до спеціальної камери Міжнародного трибуналу з морського права або до Камери ad hoc Камери щодо спорів, які стосуються морського дна, або на обов'язковий комерційний арбітражний розгляд

1. Спори між державами-учасницями, зазначені в підпункті а) статті 187, можуть

передаватися:

а) на прохання сторін у спорі до спеціальної камери Міжнародного трибуналу з морського права, яка створюється відповідно до статей 15 і 17 Додатка VI; або

б) на прохання будь-якої сторони у спорі до камери ad hoc Камери щодо спорів, які стосуються морського дна, яка створюється відповідно до статті 36 Додатка VI.

2. а) Спори щодо тлумачення або застосування контракту, зазначеного в підпункті с) (і) статті 187, представляються на прохання будь-якої сторони в спорі на комерційний арбітражний розгляд, який спричиняє обов'язкові рішення, якщо сторони не домовились про інше. Комерційний арбітраж, якому представлено спір, не має компетенції висловлюватися з питань тлумачення цієї Конвенції. У випадку, якщо спір торкається також питання про тлумачення Частини XI та додатків, які відносяться до неї, щодо діяльності в Районі, це питання передається на висновок до Камери щодо спорів, які стосуються морського дна.

б) Якщо арбітраж на початку або в ході такого комерційного арбітражного розгляду на прохання будь-якої сторони в спорі або за своєю ініціативою визначає, що його рішення залежить від висновку Камери щодо спорів, які стосуються морського дна, арбітраж передає таке питання на такий висновок до Камери щодо спорів, які стосуються морського дна. Після цього арбітраж виносить своє рішення згідно з висновком Камери.

с) При відсутності в контракті положення про арбітражну процедуру, яка підлягає застосуванню до такого спору, арбітражний розгляд здійснюється згідно з Арбітражними правилами ЮНСІТРАЛ або такими іншими арбітражними правилами, які можуть приписуватися нормами, правилами і процедурами Органу, якщо сторони в спорі не домовились про інше.

Стаття 189

Обмеження компетенції відносно рішень Органу

Камера щодо спорів, які стосуються морського дна, не має компетенції відносно здійснення Органом його дискреційних повноважень згідно з цією Частиною; вона ні в якому разі не підмінює дискреційне повноваження Органу своїм власним дискреційним повноваженням. Без шкоди для статті 191 Камера щодо спорів, які стосуються морського дна, при здійсненні своєї компетенції згідно зі статтею 187 не висловлюється з питання про те, чи відповідають які-небудь норми, правила і процедури Органу цій Конвенції, та не проголошує недійсними усякі такі норми, правила або процедури. Її компетенція в цьому відношенні обмежується розглядом тверджень про те, що застосування яких-небудь норм, правил і процедур Органу в конкретних випадках суперечило б контрактним зобов'язанням, сторін у спорі або їхнім зобов'язанням згідно з цією Конвенцією, розглядом претензій щодо відсутності компетенції або зловживання повноваженнями і претензій щодо відшкодування шкоди або надання іншої компенсації відповідній стороні за невиконання іншою стороною своїх контрактних зобов'язань або своїх зобов'язань за цією Конвенцією.

Стаття 190

Участь і вступ у розгляд держав-учасниць, що поручилися

1. Якщо фізична або юридична особа є стороною в спорі, згаданому в статті 187, державі, що поручилася, дається повідомлення про це, і вона має право брати участь у розгляді шляхом подання письмових або усних заяв.

2. Якщо в спорі, зазначеному в підпункті е) статті 187, позов проти держави-учасниці подається фізичною або юридичною особою, за яку поручилася інша держава-учасниця, держававідповідач може запропонувати державі, що поручилася за цю особу, вступити у розгляд від імені цієї особи. В разі її відмови держававідповідач може забезпечити, щоб від її імені у справу вступила юридична особа її національності.

Стаття 191

Консультативні висновки

На запит Асамблеї або Ради Камера щодо спорів, які стосуються морського дна, дає консультативні висновки з правових питань, що виникають у сфері їхньої діяльності. Такі висновки даються у терміновому порядку.

Частина XII. Захист і збереження морського середовища

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 192

Загальне зобов'язання

Держави зобов'язані захищати і зберігати морське середовище.

Стаття 193

Суверенне право держав розробляти свої природні ресурси

Держави мають суверенне право розробляти свої природні ресурси згідно із своєю політикою в галузі навколишнього середовища та згідно з їхнім обов'язком захищати і зберігати морське середовище.

Стаття 194

Заходи для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища

1. Держави відповідно до своїх можливостей індивідуально чи, залежно від обставин, спільно вживають усіх сумісних з цією Конвенцією заходів, необхідних для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з будь-якого джерела, використовуючи з цією метою найкращі практично застосовні засоби, що є в їхньому розпорядженні, та прагнуть погоджувати свою політику в цьому відношенні.

2. Держави вживають усіх заходів, необхідних для забезпечення того, щоб діяльність під їхньою юрисдикцією або контролем здійснювалася таким чином, щоб вона не завдавала шкоди іншим державам та їхньому морському середовищу шляхом забруднення і щоб забруднення, яке є результатом інцидентів чи діяльності під їхньою юрисдикцією або контролем, не поширювалося за межі районів, де вони здійснюють суверенні права згідно з цією Конвенцією.

3. Заходи, що вживаються згідно з цією Частиною, стосуються всіх джерел забруднення морського середовища. Ці заходи включають, поряд з іншими, заходи, спрямовані на зменшення у максимально можливій мірі:

a) викидання токсичних, шкідливих або отруйних речовин, особливо стійких, із джерел, що знаходяться на суші, з атмосфери або через неї або шляхом захоронення;

b) забруднення з суден, зокрема заходи по відверненню аварій і ліквідації надзвичайних ситуацій, по забезпеченню безпеки робіт на морі, відверненню навмисних і ненавмисних скидань та по регламентації проектування, конструкції, обладнання, комплектування екіпажів і експлуатації суден;

c) забруднення від установок і пристроїв, що використовуються під час розвідування і розробки природних ресурсів морського дна та його надр, зокрема заходи по відверненню аварій і ліквідації надзвичайних ситуацій, забезпеченню безпеки робіт на морі та по регламентації проектування, конструкції, обладнання, комплектування персоналу та експлуатації таких установок і пристроїв;

d) забруднення від інших установок і пристроїв, що експлуатуються в морському середовищі, зокрема заходи по відверненню аварій і ліквідації надзвичайних ситуацій, по забезпеченню безпеки робіт на морі та по регламентації проектування, конструкції, обладнання, комплектування персоналу та експлуатації таких установок або пристроїв.

4. При вжитті заходів по відверненню, скороченню або збереженню під контролем забруднення морського середовища держави утримуються від невикористаного втручання у діяльність, що проводиться іншими державами на здійснення своїх прав та в порядку виконання своїх обов'язків згідно з цією Конвенцією.

5. Заходи, що вживаються відповідно до цієї Частини, включають заходи, необхідні для захисту і збереження рідкісних або уразливих екосистем, а також природного середовища видів риб та інших форм морських організмів, запаси яких виснажені, піддаються загрози або небезпеці.

Стаття 195

Обов'язок не переносити шкоду або небезпеку забруднення та не перетворювати один вид забруднення на інший

При вжитті заходів по відверненню, скороченню і збереженню під контролем забруднення морського середовища держави діють таким чином, щоб не переносити, прямо чи опосередковано, шкоду чи небезпеку забруднення з одного району до іншого або не перетворювати один вид забруднення на інший.

Стаття 196

Використання технології або введення чужих чи нових видів організмів

1. Держави вживають всіх заходів, необхідних для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища в результаті такого використання технології під їхньою юрисдикцією чи контролем або такого навмисного чи випадкового введення видів організмів, чужих чи нових для якої-небудь конкретної частини морського середовища, які можуть викликати в ній значні і шкідливі зміни.

2. Ця стаття не зачіпає застосування цієї Конвенції щодо відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища.

Розділ 2. Всесвітнє і регіональне співробітництво

Стаття 197

Співробітництво на всесвітній і регіональній основі

Держави співробітничать на всесвітній основі і, коли це доречно, на регіональній основі безпосередньо або через компетентні міжнародні організації у формулюванні і розробці міжнародних норм, стандартів та рекомендованих практики і процедур, що відповідають цій Конвенції, для захисту і збереження морського середовища з урахуванням характерних регіональних особливостей.

Стаття 198

Повідомлення про неминучу або завдану шкоду

Якщо державі стає відомо про випадки, коли морське середовище піддається неминучій небезпеці шкоди або коли їй завдана шкода в результаті забруднення, вона негайно повідомляє інші держави, які на її думку, можуть зазнати такої шкоди, а також компетентні міжнародні організації.

Стаття 199

Плани надзвичайних заходів на випадок забруднення

У випадках, зазначених у статті 198, держави району, що зазнав забруднення, відповідно до своїх можливостей, та компетентні міжнародні організації у можливій мірі співробітничать з метою ліквідації наслідків забруднення та відвернення або зведення до мінімуму шкоди. З цією метою держави спільно розробляють плани надзвичайних заходів на випадок інцидентів, що спричиняють забруднення морського середовища, та сприяють їхньому здійсненню.

Стаття 200

Дослідницькі роботи, програми наукових досліджень та обмін інформацією і даними
Держави співробітничать, безпосередньо або через компетентні міжнародні організації,

з метою сприяння дослідницьким роботам, здійснення програм наукових досліджень та заохочення обміну одержаними інформацією і даними про забруднення морського середовища. Вони прагнуть активно брати участь у регіональних і всесвітніх програмах, спрямованих на набуття знань для оцінки характеру і ступеня забруднення, схильності до нього, шляхів його розповсюдження, ризику забруднення і засобів боротьби з ним.

Стаття 201

Наукові критерії для розробки правил

З урахуванням інформації і даних, одержаних відповідно до статті 200, держави співробітничать, безпосередньо або через компетентні міжнародні організації, в установленні належних наукових критеріїв для формулювання і розробки норм, стандартів і рекомендованих практики і процедур для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища.

Розділ 3. Технічна допомога

Стаття 202

Наукова і технічна допомога державам, що розвиваються

Держави безпосередньо або через компетентні міжнародні організації:

а) надають сприяння програмам допомоги державам, що розвиваються, в галузі науки, освіти, техніки, а також в інших галузях з метою захисту і збереження морського середовища і відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища. Така допомога включає, зокрема:

- i) підготовку їхніх наукових і технічних кадрів;
- ii) сприяння їхній участі у відповідних міжнародних програмах;
- iii) надання їм необхідного устаткування і засобів обслуговування;
- IV) розширення їхньої здатності виробляти таке устаткування;

V) надання консультативних послуг та розробку засобів для здійснення програм наукових досліджень, моніторингу, учбових та інших програм;

б) надають відповідну допомогу, особливо державам, що розвиваються, для зведення до мінімуму наслідків крупних інцидентів, які можуть спричинити серйозне забруднення морського середовища;

с) надають відповідну допомогу, особливо державам, що розвиваються, відносно підготовки екологічних оцінок.

Стаття 203

Надання переваг державам, що розвиваються

Державам, що розвиваються, з метою відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища або зведення до мінімуму його наслідків надається перевага міжнародними організаціями при:

- а) розподілі відповідних фондів і технічної допомоги; та
- б) використанні їхніх спеціалізованих послуг.

Розділ 4. Моніторинг та екологічні оцінки

Стаття 204

Моніторинг ризику та наслідків забруднення

1. Держави, діючи сумісним з правами інших держав способом, прагнуть, наскільки це практично здійснено, безпосередньо або через компетентні міжнародні організації здійснювати за допомогою визнаних наукових методів спостереження, вимірювання, оцінку й аналіз ризику та наслідків забруднення морського середовища.

2. Зокрема, держави постійно спостерігають за наслідками будь-якої діяльності, яку вони

дозволяють або яку вони здійснюють, з метою визначити, чи може така діяльність призвести до забруднення морського середовища.

Стаття 205

Публікація доповідей

Держави публікують доповіді про одержані на виконання статті 204 результати або подають такі доповіді через прийнятні проміжки часу компетентними міжнародними організаціям, які будуть представляти їх у розпорядження усіх держав.

Стаття 206

Оцінка потенційних наслідків діяльності

Коли держави мають достатні підстави вважати, що діяльність, що передбачається під їхньою юрисдикцією або контролем може спричинити істотне забруднення морського середовища або призвести до значних та шкідливих змін в ній, вони тією мірою, в якій це практично може бути здійснено, оцінюють потенційні наслідки такої діяльності для морського середовища та передають доповіді про результати такої оцінки в порядку, передбаченому в статті 205.

Розділ 5. Міжнародні норми і національне законодавство по відверненню, скороченню і збереженню під контролем забруднення морського середовища

Стаття 207

Забруднення з джерел, що знаходяться на суші

1. Держави приймають закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з джерел, що знаходяться на суші, в тому числі річок, естуаріїв, трубопроводів і водовідвідних споруд, беручи до уваги погоджені у міжнародному порядку норми, стандарти та рекомендовану практику і процедури.

2. Держави вживають інших заходів, які можуть бути необхідні для відвернення, скорочення і збереження під контролем такого забруднення.

3. Держави прагнуть погоджувати свою політику в цьому відношенні на належному регіональному рівні.

4. Держави, діючи, в першу чергу, через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію, прагнуть встановити глобальні і регіональні норми, стандарти та рекомендовану практику і процедури для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з джерел на суші, беручи до уваги характерні регіональні особливості, економічні можливості держав, що розвиваються, та їхні потреби в економічному розвитку. Такі норми, стандарти та рекомендовані практика і процедури в міру необхідності періодично переглядаються.

5. Закони, правила, заходи, норми, стандарти і рекомендовані практика та процедури, згадані в пунктах 1, 2 і 4, включають положення, які призначені для скорочення в максимально можливому ступені викиду токсичних, шкідливих або отруйних речовин, особливо стійких, у морське середовище.

Стаття 208

Забруднення, що спричинюється діяльністю на морському дні

1. Прибережні держави приймають закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища, що спричинюється або пов'язане з діяльністю на морському дні, яка підпадає під їхню юрисдикцію, та штучними островами, установками і спорудами під їхньою юрисдикцією відповідно до статей 60 і 80.

2. Держави вживають інших заходів, що можуть бути необхідними для відвернення, скорочення і збереження під контролем такого забруднення.

3. Такі закони, правила і заходи мають бути не менш ефективними, ніж міжнародні норми,

стандарти та рекомендовані практика і процедури.

4. Держави прагнуть погоджувати свою політику в цьому відношенні на належному регіональному рівні.

5. Держави, діючи, в першу чергу, через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію встановлюють глобальні і регіональні норми, стандарти та рекомендовані практику і процедури для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища, згаданого у пункті 1. Такі норми, стандарти та рекомендовані практика і процедури в міру необхідності періодично переглядаються.

Стаття 209

Забруднення, що спричинюється діяльністю в Районі

1. Для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища, що спричинюється діяльністю в Районі, встановлюються згідно з Частиною XI міжнародні норми, правила і процедури. Такі норми, правила і процедури в разі необхідності періодично переглядаються.

2. З дотриманням положень даного Розділу, що мають відношення до цього, держави приймають закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища, що спричинюється діяльністю в Районі, яка здійснюється суднами, установками, спорудами та іншими пристроями, які несуть їхній прапор або зареєстровані в них, або експлуатуються під їхньою владою залежно від обставин. Вимоги таких законів і правил мають бути не менш ефективні, ніж міжнародні норми, правила і процедури, зазначені в пункті 1.

Стаття 210

Забруднення, що спричинюється схороненням

1. Держави приймають закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища в результаті схоронення.

2. Держави вживають інших заходів, які можуть бути необхідними для відвернення, скорочення і збереження під контролем такого забруднення.

3. Такі закони, правила і заходи забезпечують, щоб схоронення не здійснювалося без дозволу компетентних властей держав.

4. Держави, діючи, в першу чергу, через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію, прагнуть встановити глобальні і регіональні норми, стандарти та рекомендовані практику і процедури для відвернення, скорочення і збереження під контролем такого забруднення. Такі норми, стандарти та рекомендовані практика і процедури в міру необхідності періодично переглядаються.

5. Схоронення в межах територіального моря та виключної економічної зони або на континентальному шельфі не здійснюється без чітко висловленого попереднього схвалення прибережної держави, яка має право дозволяти, регулювати і контролювати таке схоронення після належного розгляду цього питання з іншими державами, на яких таке схоронення може негативно позначитися через їхнє географічне положення.

6. Національні закони, правила і заходи мають бути не менш ефективними у відверненні, скороченні і збереженні під контролем такого забруднення, ніж глобальні норми і стандарти.

Стаття 211

Забруднення з суден

1. Держави, діючи через компетентну міжнародну організацію або спільну дипломатичну конференцію, встановлюють міжнародні норми і стандарти для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з суден та сприяють встановленню таким же чином, в міру необхідності, систем шляхів для зведення до мінімуму загрози аварій, що можуть спричинити забруднення морського середовища, включаючи узбережжя, та шкоду від

забруднення пов'язаним з ним інтересам прибережних держав. Такі норми і стандарти аналогічно в міру необхідності періодично перевіряються.

2. Держави приймають закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з суден, що плавають під їхнім прапором або зареєстровані в них. Такі закони і правила мають бути принаймні настільки ж ефективними, як і загальноприйняті міжнародні норми і стандарти, встановлені через компетентну міжнародну організацію або загальну дипломатичну конференцію.

3. Держави, які встановлюють особливі вимоги для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища як умову для заходу іноземних суден в їхні порти чи внутрішні води та для зупинки біля їхніх прибережних терміналів, належним чином публікують такі вимоги та повідомляють їхній компетентній міжнародній організації. У випадках, коли дві чи більше прибережних держав у прагненні погодити свою політику встановлюють такі вимоги в ідентичній формі, у повідомленнях зазначається, які держави беруть участь у таких спільних домовленостях. Кожна держава вимагає, щоб капітан судна, яке плаває під її прапором або зареєстроване в ній, коли судно перебуває в територіальному морі держави, що бере участь в таких спільних домовленостях, надавав на прохання цієї держави інформацію про те, чи прямує судно в державу того ж району, яка бере участь у таких спільних домовленостях, і в цьому випадку вказував, чи дотримується судно встановлених такою державою вимог для заходу в порт. Ця стаття не зачіпає питання про безперервне здійснення судном свого права мирного проходу або застосування пункту 2 статті 25.

4. Прибережні держави в межах свого територіального моря можуть в порядку здійснення свого суверенітету приймати закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення моря з іноземних суден, включаючи судна, що здійснюють право мирного проходу. Такі закони і правила згідно з Розділом 3 Частини II не повинні перешкоджати мирному проходу іноземних суден.

5. Прибережні держави з метою забезпечення виконання, як передбачено в Розділі 6, можуть приймати щодо своїх виключних економічних зон закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення з суден, які відповідають загальноприйнятим міжнародним нормам і стандартам, встановленим через компетентну міжнародну організацію або загальну дипломатичну конференцію, та вводять в дію такі норми і стандарти.

б. а) Коли міжнародні норми і стандарти, згадані в пункті 1, не відповідають особливим умовам і прибережна держава має достатні підстави вважати, що певний, чітко позначений район її виключної економічної зони являє собою такий район, у якому з визнаних технічних причин, пов'язаних з океанографічними й екологічними умовами, а також з використанням цього району або захистом його ресурсів та з особливим характером руху суден у ньому, вимагається вжиття спеціальних обов'язкових заходів для відвернення забруднення з суден, прибережна держава може після відповідних консультацій через компетентну міжнародну організацію з будь-якими іншими заінтересованими державами направити щодо такого району повідомлення цій організації, надаючи наукові і технічні докази на підтримку цього, а також інформацію про необхідні приймальні пристрої. Протягом дванадцяти місяців після отримання такого повідомлення ця організація визначає, чи відповідають умови в цьому районі вищевикладеним вимогам. Якщо організація винесе таке визначення, то прибережна держава може прийняти щодо цього району закони і правила для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення з суден, здійснюючи такі міжнародні норми і стандарти або практику мореплавства, які визнаються цією організацією застосовними до особливих районів. Ці закони і правила стають застосовними після іноземних суден лише до закінчення п'ятнадцяти місяців з дня подання зазначеного повідомлення організації.

б) Прибережні держави опубліковують межі будь-якого такого певного, чітко позначеного району.

с) Якщо прибережні держави мають намір прийняти щодо цього району додаткові закони і правила для відвернення скорочення і збереження під контролем забруднення з суден, вони, подаючи вищезгадане повідомлення, одночасно повідомляють про це організацію. Такі додаткові закони і правила можуть стосуватися скидання або практики мореплавства, але не повинні вимагати від іноземних суден дотримуватися стандартів проектування, конструкції, комплектування екіпажу або обладнання, інших, ніж загальноприйняті міжнародні норми і стандарти; вони стають застосовними щодо іноземних суден через п'ятнадцять місяців після подання зазначеного повідомлення організації за умови, що ця організація дасть на це свою згоду протягом дванадцяти місяців після подання згаданого повідомлення.

7. Міжнародні норми і стандарти, зазначені у цій статті, включають, серед іншого, норми і стандарти щодо негайного повідомлення прибережних держав, узбережжя або пов'язані з ним інтереси яких можуть зачіпатися подіями, включаючи морські аварії, що спричиняють скидання чи вірогідність скидання.

Стаття 212

Забруднення з атмосфери або через неї

1. Держави приймають закони і правила щодо відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з атмосфери або через неї, застосовні до повітряного простору під їхнім суверенітетом, до суден, що плавають під їхнім прапором, та суден або літальних апаратів, зареєстрованих в них, беручи до уваги погоджені в міжнародному порядку норми, стандарти та рекомендовані практику і процедури, а також безпеку повітряної навігації.

2. Держави вживають інших заходів, які можуть бути необхідними для відвернення, скорочення і збереження під контролем такого забруднення.

3. Держави, діючи, в першу чергу, через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію, прагнуть встановити глобальні та регіональні норми, стандарти та рекомендовані практику та процедури з метою відвернення, скорочення та збереження під контролем такого забруднення.

Розділ 6. Забезпечення виконання

Стаття 213

Забезпечення виконання законів і правил, що стосуються забруднення з джерел, які знаходяться на суші

Держави забезпечують виконання своїх законів і правил, прийнятих відповідно до статті 207, та приймають закони, правила й інші заходи, необхідні для здійснення застосовних міжнародних норм і стандартів, встановлених через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію з метою відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з джерел, що знаходяться на суші.

Стаття 214

Забезпечення виконання законів і правил, що стосуються забруднення, яке спричинюється діяльністю на морському дні

Держави забезпечують виконання своїх законів і правил, прийнятих відповідно до статті 208, та приймають закони, правила й інші заходи, необхідні для здійснення застосовних міжнародних норм і стандартів, встановлених через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію з метою відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища, яке спричинюється або пов'язане з діяльністю на морському дні, що підпадає під їхню юрисдикцію, та штучними островами, установками і спорудами під

їхньою юрисдикцією відповідно до статей 60 і 80.

Стаття 215

Забезпечення виконання міжнародних правил, що стосуються забруднення, яке спричинюється діяльністю в Районі

Забезпечення виконання міжнародних норм, правил і процедур, встановлених згідно з Частиною XI, з метою відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища, яке спричинюється діяльністю в Районі, регулюється зазначеною Частиною.

Стаття 216

Забезпечення виконання законів і правил, що стосуються схоронення

1. Виконання законів і правил, прийнятих згідно з цією Конвенцією, та застосовних міжнародних норм і стандартів, встановлених через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію з метою відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища в результаті схоронення, забезпечується:

- a) прибережною державою щодо схоронення в її територіальному морі або виключній економічній зоні, або на її континентальному шельфі;
- b) державою прапора щодо суден, які плавають під її прапором, та суден або літальних апаратів, зареєстрованих у ній;
- c) будь-якою державою щодо навантаження відходів чи інших матеріалів, здійснюваного на її території або у її прибережних терміналах.

2. Жодна держава не зобов'язана на підставі цієї статті порушувати розгляд, коли його вже порушено іншою державою згідно з цією статтею.

Стаття 217

Забезпечення виконання державами прапора

1. Держави забезпечують дотримання суднами, що плавають під їхнім прапором або зареєстровані в них, застосовних міжнародних норм і стандартів, встановлених через компетентну міжнародну організацію або спільну дипломатичну конференцію, та своїх законів і правил, прийнятих згідно з цією Конвенцією для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з суден, а також приймають закони, правила та вживають інших необхідних заходів для їхнього здійснення. Держави прапора вживають заходів для забезпечення ефективного виконання таких норм, стандартів, законів і правил незалежно від того, де вчинено порушення.

2. Держави, зокрема, вживають належних заходів з метою забезпечити, щоб суднам, які плавають під їхнім прапором або зареєстровані в них, заборонялося плавання до тих пір, поки вони не будуть в змозі вийти в море з дотриманням згаданих у пункті 1 вимог міжнародних норм і стандартів, включаючи вимоги стосовно проектування, конструкції, обладнання та комплектування екіпажів суден.

3. Держави забезпечують, щоб судна, які плавають під їхнім прапором або зареєстровані в них, мали на борту свідоцтва, які вимагаються міжнародними нормами і стандартами, згаданими в пункті 1, та видані згідно з цими нормами і стандартами. Держави прапора забезпечують періодичний огляд їхніх суден з метою перевірки відповідності таких свідоцтв фактичному стану судна. Такі свідоцтва приймаються іншими державами як документи про стан суден і розглядаються як документи, що мають таку ж чинність, які і видані ними свідоцтва, якщо немає явних підстав вважати, що стан судна у значній мірі не відповідає даним цих свідоцтв.

4. Якщо судно вчинює порушення норм і стандартів, встановлених через компетентну міжнародну організацію або спільну дипломатичну конференцію, держава прапора без шкоди для статей 218, 220 і 228 вживає заходів для безвідкладного розслідування і, коли це доречно, розпочинає розгляд відносно передбачуваного порушення незалежно від того, де вчинено таке

порушення або де в результаті такого порушення сталося чи виявлено таке забруднення.

5. Проводячи розгляд порушення, держави прапора можуть просити сприяння будь-якої іншої держави, співробітництво якої може бути корисним для з'ясування обставин справи. Держави докладають зусиль до того, щоб задовольнити належні прохання держави прапора.

6. Держави на письмове прохання будь-якої держави розслідують будь-яке порушення, нібито вчинене суднами, що плавають під їхнім прапором. Якщо держава прапора переконалася, що є достатні докази для порушення розгляду відносно передбачуваного порушення, то вона безвідкладно порушує такий розгляд згідно зі своїми законами.

7. Держава прапора негайно інформує державу, що запитує, та компетентну міжнародну організацію про вжиті дії та їх результати. Така інформація має бути доступна всім державам.

8. Покарання, передбачені законами і правилами держав відносно суден, що плавають під їх прапором, мають бути достатньо суворими для запобігання порушенням, незалежно від того, де вони вчинені.

Стаття 218

Забезпечення виконання державами порту

1. Якщо судно добровільно перебуває в одному з портів або біля одного з прибережних терміналів якої-небудь держави, ця держава може вдатися до розслідування і, коли це виправдано доказами, порушити розгляд відносно будь-якого скидання з цього судна за межами внутрішніх вод, територіального моря або виключної економічної зони цієї держави на порушення застосованих міжнародних норм і стандартів, встановлених через компетентну міжнародну організацію або загальну дипломатичну конференцію.

2. Ніякий розгляд згідно з пунктом 1 не порушується відносно порушення, пов'язаного із скиданням у внутрішніх водах, територіальному морі або виключній економічній зоні іншої держави, якщо тільки не надійшло прохання цієї держави, держави прапора або держави, яка постраждала або зазнала небезпеки в результаті порушення, зв'язаного із скиданням, або ж якщо таке порушення не спричинило чи не погрожує спричинити забруднення внутрішніх вод, територіального моря або виключної економічної зони держави, що порушила розгляд.

3. Коли судно добровільно перебуває в порту або біля прибережного терміналу якої-небудь держави, ця держава виконує, наскільки це практично здійснимо, прохання будь-якої держави про розслідування зв'язаного із скиданням порушення, згаданого у пункті 1, яке, як можна передбачити, було вчинене у внутрішніх водах, територіальному морі або у виключній економічній зоні держави, що звертається з проханням, або спричинило або погрожує спричинити шкоду зазначеним просторам. Вона також виконує, наскільки це практично здійснимо, прохання держави прапора про розслідування такого порушення незалежно від того, де порушення вчинене.

4. Матеріали розслідування, проведеного державою порту згідно з цією статтею, передаються державі прапора або прибережній державі на їхнє прохання. Будь-який розгляд, розпочатий державою порту на підставі такого розслідування, може за умови додержання Розділу 7 бути припинений на прохання прибережної держави, якщо порушення вчинено в її внутрішніх водах, територіальному морі або виключній економічній зоні. Докази і протоколи по справі, а також будь-яка застава чи інше фінансове забезпечення, залишені у властей держави порту, передаються у такому випадку прибережній державі. Така передача виключає продовження розгляду в державі порту.

Стаття 219

Заходи по відверненню забруднення, що стосуються придатності суден для плавання

З додержанням Розділу 7 держави, які на запит або за власною ініціативою встановили, що судно, яке перебуває в одному з їхніх портів або біля одного з їхніх прибережних терміналів,

порушує застосовні міжнародні норми і стандарти, що стосуються придатності суден до плавання, і тим створює загрозу заподіяння шкоди морському середовищу, вживають у тій мірі, в якій це практично здійснимо, адміністративних заходів, щоб запобігти виходу даного судна в море. Такі держави можуть дозволити даному судну лише перейти на найближчу підхожу судноремонтну верф і після усунення причин порушення негайно дозволяють судну продовжити плавання.

Стаття 220

Забезпечення виконання прибережними державами

1. Коли судно добровільно перебуває в порту або біля прибережного терміналу держави, ця держава може з додержанням Розділу 7 розпочати розслідування відносно будь-якого порушення прийнятих згідно з цією Конвенцією її законів і правил або застосованих міжнародних норм і стандартів для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення з суден, якщо таке порушення вчинено в територіальному морі або виключній економічній зоні цієї держави.

2. Якщо є явні підстави вважати, що судно, яке здійснює плавання в територіальному морі держави, під час проходження через нього порушило прийняті згідно з цією Конвенцією закони і правила цієї держави або застосовні міжнародні норми і стандарти для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення з суден, ця держава без шкоди для застосування відповідних положень Розділу 3 Частини II може провести фактичну інспекцію судна з питань, що стосуються такого порушення, та може, коли це виправдано доказами, розпочати розгляд, включаючи затримання судна, відповідно до своїх законів та з додержанням Розділу 7.

3. Якщо є явні підстави вважати, що судно, яке здійснює плавання у виключній економічній зоні або територіальному морі держави, порушило у виключній економічній зоні застосовні міжнародні норми і стандарти, та закони і правила цієї держави, що або відповідають таким нормам і стандартам та вводять їх у дію, для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з суден, ця держава може вимагати у даного судна інформацію щодо назви судна і його порту приписки, його останнього і наступного портів заходу та іншу інформацію що відноситься до справи, необхідну для того, щоб установити, чи було вчинено порушення.

4. Держави приймають закони і правила та вживають інших заходів для того, щоб судна, які плавають під їхнім прапором, підпорядковувалися вимогам про надання інформації згідно з пунктом 3.

5. Якщо є явні підстави вважати, що судно, яке здійснює плавання у виключній економічній зоні або територіальному морі держави, вчинило у виключній економічній зоні порушення, згадане в пункті 3, яке призвело до великого скидання, що спричиняє значне забруднення або загрозу значного забруднення морського середовища, ця держава може провести фактичну інспекцію судна з питань, що стосуються даного порушення, якщо судно відмовилось надати інформацію або якщо інформація, що надана судном, явно суперечить очевидним фактам і така інспекція виправдана обставинами справи.

6. Якщо є явні об'єктивні докази того, що судно, яке здійснює плавання у виключній економічній зоні або територіальному морі держави, вчинило у виключній економічній зоні порушення, зазначене в пункті 3, яке призвело до тяжкої шкоди чи загрози тяжкої шкоди узбережжю чи пов'язаним з ним інтересам прибережної держави або будь-яким ресурсам її територіального моря або виключної економічної зони, то ця держава може, з додержанням Розділу 7 та за умови, що це виправдано доказами, порушити розгляд, включаючи затримання суден, відповідно до своїх законів.

7. Незважаючи на положення пункту 6, у випадках, коли через компетентну міжнародну організацію встановлені або іншим чином погоджені належні процедури, через які забезпечується

додержання вимог щодо надання застави чи іншого підходящого фінансового забезпечення, прибережна держава, якщо вона зв'язана такими процедурами, дозволяє судну й далі прямувати своїм курсом.

8. Положення пунктів 3, 4, 5, 6 і 7 застосовуються також відносно законів і правил, прийнятих згідно з пунктом 6 статті 211.

Стаття 221

Заходи з метою уникнення забруднення, спричиненого морськими аваріями

1. Ніщо в цій Частині не зачіпає прав держав, згідно з міжнародним правом як звичаєвим, так і договірним, вживати і забезпечувати виконання заходів за межами територіального моря, які відповідають фактичній або загрожуючій шкоді, з метою захисту свого узбережжя чи зв'язаних з ним інтересів, включаючи риболовство, від забруднення чи загрози забруднення в результаті морської аварії чи дій, зв'язаних з такою аварією, які, як можна розумно вважати, призведуть до серйозних шкідливих наслідків.

2. Для цілей цієї статті “морська аварія” означає зіткнення суден, посадку на мілину, інший морський інцидент або іншу подію на борту судна чи поза ним, що призвели до матеріальної шкоди чи неминучої загрози матеріальної шкоди судну або вантажу.

Стаття 222

Забезпечення виконання щодо забруднення з атмосфери або через неї

У повітряному просторі під їхнім суверенітетом або щодо суден, що плавають під їхнім прапором, та суден або літальних апаратів, зареєстрованих у них, держави забезпечують виконання своїх законів і правил, прийнятих згідно з пунктом 1 статті 212 та з іншими положеннями цієї Конвенції, а також приймають закони і правила та вживають інших заходів, необхідних для здійснення встановлених через компетентні міжнародні організації або дипломатичну конференцію застосованих міжнародних норм і стандартів для відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення морського середовища з атмосфери або через неї згідно з усіма пов'язаними з цим міжнародними нормами і стандартами, які стосуються безпеки повітряної навігації.

Розділ 7. Гарантії

Стаття 223

Заходи з полегшення розгляду

При розгляді, порушеному згідно з цією Частиною, держави вживають заходів для того, щоб сприяти допиту свідків та допущенню доказів, які подаються властями іншої держави або компетентною міжнародною організацією, а також сприяють участі у цьому розгляді офіційних представників компетентної міжнародної організації, держави прапору та будь-якої держави, якої торкнулося забруднення в результаті порушення. Офіційні представники, які беруть участь у такому розгляді, мають права і обов'язки, передбачені національними законами і правилами або міжнародним правом.

Стаття 224

Здійснення повноважень по забезпеченню виконання

Повноваження по забезпеченню виконання щодо іноземних суден, передбачені цією Частиною, можуть здійснюватися тільки посадовими особами або військовими кораблями, військовими літальними апаратами, або іншими суднами чи літальними апаратами, які мають чіткі знаки, що дозволяють розпізнати їх як такі, що перебувають на урядовій службі і уповноважені для цієї мети.

Стаття 225

Обов'язок уникати негативних наслідків при здійсненні повноважень по забезпеченню виконання

При здійсненні, згідно з цією Конвенцією, щодо іноземних суден своїх повноважень по

забезпеченню виконання держави не повинні ставити під загрозу безпеку судноплавства, піддавати судно якомусь іншому ризику, або відводити його у небезпечні порти або на небезпечні якірні стоянки, або піддавати морське середовище надмірному ризику.

Стаття 226

Розслідування у зв'язку з іноземними суднами

1. а) Держави не затримують іноземне судно довше, ніж це вимагається для цілей розслідувань, передбачених у статтях 216, 218 і 220. Усяка фактична інспекція іноземного судна обмежується перевіркою таких сертифікатів, судових журналів чи інших документів, які судно зобов'язане мати згідно із загальноприйнятими міжнародними нормами і стандартами, або будь-яких аналогічних документів, які є на судні; подальша фактична інспекція судна може бути розпочата тільки після такої перевірки і лише у випадку, коли:

i) є явні підстави вважати, що стан судна або його устаткування значною мірою не відповідає цим документам;

ii) зміст цих документів є недостатнім для підтвердження або перевірки передбачуваного порушення; або

iii) судно не має дійсних сертифікатів чи судових журналів.

б) Якщо розслідування свідчить про порушення застосовних законів і правил або міжнародних норм і стандартів по захисту і збереженню морського середовища, то судно негайно звільняється за умови виконання таких доцільних процедур, як надання застави або іншого відповідного фінансового забезпечення.

в) Без шкоди для застосовних норм і стандартів, що стосуються придатності судна для плавання, у звільненні судна може бути відмовлено або воно може бути обумовлене переходом судна на найближчу придатну судноремонтну верф, якщо це судно являє собою надмірну загрозу завдання шкоди морському середовищу. Коли у звільненні судна відмовлено або звільнення поставлене у залежність від певних умов, держава прапора має бути негайно повідомлена про це, і вона може вимагати звільнення цього судна згідно з Частиною XV.

2. Держави співробітничать у розробці процедур, спрямованих на те, щоб уникнути непотрібної фактичної інспекції суден у морі.

Стаття 227

Недопущення дискримінації іноземних суден

При здійсненні своїх прав та виконанні своїх обов'язків за цією Частиною держави не допускають ніякої дискримінації по формі або по суті проти суден будь-якої іншої держави.

Стаття 228

Припинення і обмеження порушення розгляду

1. Розгляд з метою накладення покарання за будь-яке порушення застосовних законів і правил або міжнародних норм і стандартів, що стосуються відвернення, скорочення і збереження під контролем забруднення з суден, вчинене якимнебудь іноземним судном за межами територіального моря держави, яка розпочинає розгляд, припиняється, якщо держава прапора порушує розгляд з метою покарання за відповідне звинувачення протягом шести місяців після того, як розгляд було вперше порушено, за винятком випадків, коли розгляд пов'язаний з тяжкою шкодою прибережній державі або коли ця держава прапора неодноразово не виконувала своє зобов'язання щодо ефективного забезпечення виконання застосовних міжнародних норм і стандартів щодо порушень, вчинених її суднами. Держава прапора, яка направляє запит про припинення розгляду згідно з цією статтею, в належний час подає у розпорядження держави, яка першою порушила розгляд, повне дос'є по справі та протоколи розгляду. Коли розгляд, розпочатий державою прапора, завершено, припинений розгляд припиняється. Після сплати витрат, пов'язаних з таким розглядом, будь-яка застава або інше фінансове забезпечення, внесені у зв'язку з припиненим розглядом, повертається прибережною державою.

2. Розгляд з метою поклати накарання на іноземні судна не порушується після закінчення трьох років з моменту вчинення порушення та не розпочинається ніякою державою, якщо розгляд уже порушено іншою державою, за умови дотримання положень, викладених у пункті 1.

3. Ця стаття не завдає шкоди праву держави прапора вживати будь-яких заходів, включаючи порушення розгляду з метою накладити покарання згідно із своїми законами, незалежно від розгляду, порушеного раніше іншою державою.

Стаття 229

Порушення цивільного розгляду

Ніщо в цій Конвенції не зачіпає порушення цивільного розгляду щодо будь-якого позову стосовно до збитків або шкоди, які є результатом забруднення морського середовища.

Стаття 230

Грошові штрафи та дотримання визнаних прав звинуваченого

1. Тільки грошові штрафи можуть накладатися за порушення національних законів і правил або застосовних міжнародних норм і стандартів по відверненню, скороченню і збереженню під контролем забруднення морського середовища, вчинені іноземними суднами за межами територіального моря.

2. Тільки грошові штрафи можуть накладатися за порушення національних законів і правил або застосовних міжнародних норм і стандартів по відверненню, скороченню і збереженню під контролем забруднення морського середовища, вчинені іноземними суднами у територіальному морі, за винятком випадків навмисного і серйозного акта забруднення в територіальному морі.

3. При проведенні розгляду таких порушень, вчинених іноземним судном, за які може бути накладено штраф, дотримуються визнаних прав звинуваченого.

Стаття 231

Повідомлення держави прапора та інших заінтересованих держав

Держави негайно повідомляють державу прапора та будь-яку заінтересовану державу про будь-які заходи, вжиті згідно з Розділом 6 проти іноземних суден, та надають державі прапора всі офіційні повідомлення, що стосуються таких заходів. Однак щодо порушень, вчинених у територіальному морі, ці зобов'язання прибережних держав застосовуються тільки до тих засобів, які вживаються при переслідуванні. Дипломатичні агенти або консульські посадові особи та, коли це можливо, морські власті держави прапора негайно інформуються про будь-які такі заходи.

Стаття 232

Відповідальність держав за заходи по забезпеченню виконання

Держави несуть відповідальність за шкоду або збитки, що можуть бути їм пред'явлені та випливають із заходів, вжитих на підставі Розділу 6, коли такі заходи є незаконними або виходять за рамки розумно необхідних у світлі наявної інформації. Держави забезпечують можливість звернення до їхніх судів з позовами з приводу такої шкоди або збитків.

Стаття 233

Гарантії щодо проток, які використовуються для міжнародного судноплавства

Ніщо в Розділах 5, 6 і 7 не зачіпає правового режиму проток, які використовуються для міжнародного судноплавства. Однак, якщо іноземне судно, крім суден, зазначених у Розділі 10, вчинило порушення законів і правил, згаданих у пункті 1 а) і б) статті 42, яке спричинило або загрожує спричинити тяжку шкоду морському середовищу проток, держави, що межують з протоками, можуть вжити належних заходів для забезпечення виконання та у цьому випадку дотримуються *mutatis mutandis* положень цього Розділу.

Розділ 8. Покриті льодом райони

Стаття 234

Покриті льодом райони

Прибережні держави мають право приймати та забезпечувати виконання недискримінаційних законів і правил по відверненню, скороченню і збереженню під контролем забруднення морського середовища з суден у покритих льодом районах у межах виключної економічної зони, де особливо суворі кліматичні умови та наявність льоду, який покриває такі райони протягом більшої частини року, створюють перешкоди або підвищену небезпеку для судноплавства, а забруднення морського середовища могло б завдати тяжкої шкоди екологічній рівновазі або незворотно порушити його. У таких законах і правилах належним чином беруться до уваги судноплавство та захист і збереження морського середовища на основі наявних найбільш достовірних наукових даних.

Розділ 9. Відповідальність

Стаття 235

Відповідальність

1. На держави покладається виконання їх міжнародних зобов'язань по захисту і збереженню морського середовища. Вони несуть відповідальність згідно з міжнародним правом.

2. Держави забезпечують, щоб була можливість звернення згідно з їхніми правовими системами за отриманням у короткі строки належного відшкодування або іншої компенсації шкоди, завданої забрудненням морського середовища фізичними або юридичними особами під їхню юрисдикцію.

3. З метою забезпечення швидкого та адекватного відшкодування всієї шкоди, завданої забрудненням морського середовища, держави співробітничать у здійсненні діючого міжнародного права та в подальшому розвитку міжнародного права, яке стосується відповідальності, для оцінки і відшкодування шкоди або урегулювання зв'язаних з цим спорів, а також, коли доречно, у розробці критеріїв і процедур виплати належного відшкодування, таких, як обов'язкове страхування або компенсаційні фонди.

Розділ 10. Суверенний імунітет

Стаття 236

Суверенний імунітет

Положення цієї Конвенції, що стосуються захисту і збереження морського середовища, не застосовуються до будь-яких військових кораблів, військово-допоміжних суден, до інших суден або літальних апаратів, що належать державі або експлуатуються нею та використовуються у даний час лише для урядової некомерційної служби. Проте кожна держава шляхом вжиття належних заходів, які не завдають шкоди експлуатації та експлуатаційним можливостям таких суден або літальних апаратів, які належать їй або експлуатуються нею, забезпечує, щоб такі судна або літальні апарати діяли, настільки це доцільно і практично можливо, таким чином, який сумісний з цією Конвенцією.

Розділ 11. Зобов'язання за іншими конвенціями про захист і збереження морського середовища

Стаття 237

Зобов'язання за іншими конвенціями про захист і збереження морського середовища

1. Положення цієї Частини не завдають шкоди конкретним зобов'язанням, взятим на себе державами за укладеними раніше спеціальними конвенціями та угодами, що стосуються захисту

і збереження морського середовища, а також угодами, що можуть бути укладені на розвиток загальних принципів, викладених у цій Конвенції.

2. Конкретні зобов'язання, взяті на себе державами за спеціальними конвенціями відносно захисту і збереження морського середовища, мають виконуватися сумісним із загальними принципами і цілями цієї Конвенції чином.

Частина XIII. Морські наукові дослідження

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 238

Право проводити морські наукові дослідження

Усі держави, незалежно від їхнього географічного положення, та компетентні міжнародні організації мають право проводити морські наукові дослідження за умови дотримання прав і обов'язків інших держав, передбачених у цій Конвенції.

Стаття 239

Заохочення морських наукових досліджень

Держави і компетентні міжнародні організації заохочують та полегшують розвиток і проведення морських наукових досліджень відповідно до цієї Конвенції.

Стаття 240

Загальні принципи проведення морських наукових досліджень

При проведенні морських наукових досліджень застосовуються такі принципи:

- a) морські наукові дослідження проводяться виключно в мирних цілях;
- b) морські наукові дослідження проводяться належними науковими методами і засобами, сумісними з положеннями цієї Конвенції;
- c) морські наукові дослідження не повинні створювати невинуватих перешкод іншим правомірним видам використання моря, сумісним з цією Конвенцією, та належним чином поважаються при здійсненні таких видів використання;
- d) морські наукові дослідження проводяться з дотриманням усіх відповідних правил, прийнятих згідно з цією Конвенцією, включаючи положення про захист і збереження морського середовища.

Стаття 241

Невизнання морських наукових досліджень як правової основи для претензій

Здійснення морських наукових досліджень не створює правової основи для яких би то не було претензій на будь-яку частину морського середовища або на його ресурси.

Розділ 2. Міжнародне співробітництво

Стаття 242

Сприяння міжнародному співробітництву

1. Держави і компетентні міжнародні організації відповідно до принципу поваги суверенітету і юрисдикції та на взаємовигідній основі сприяють міжнародному співробітництву у галузі морських наукових досліджень в мирних цілях.

2. У цьому контексті без шкоди для прав і обов'язків держав за цією Конвенцією будь-яка держава при застосуванні цієї Частини належним чином надає іншим державам розумну можливість отримати від неї або при її співробітництві інформацію, необхідну для відвернення і збереження під контролем шкоди здоров'ю і безпеці людей та морському середовищу.

Стаття 243

Створення сприятливих умов

Держави і компетентні міжнародні організації співробітничать шляхом укладення

двосторонніх і багатосторонніх угод у створенні сприятливих умов для проведення морських наукових досліджень у морському середовищі та в об'єднанні зусиль учених при вивченні суті явищ і процесів, що відбуваються у морському середовищі, та взаємозв'язку між ними.

Стаття 243

Створення сприятливих умов

Держави і компетентні міжнародні організації співробітничать шляхом укладення двосторонніх і багатосторонніх угод у створенні сприятливих умов для проведення морських наукових досліджень у морському середовищі та в об'єднанні зусиль вчених при вивченні суті явищ і процесів, що відбуваються у морському середовищі, та взаємозв'язку між ними.

Стаття 244

Публікація і розповсюдження інформації та знань

1. Держави і компетентні міжнародні організації відповідно до цієї Конвенції забезпечують шляхом публікації і розповсюдження через належні канали доступність інформації про запропоновані основні програми та їхні цілі, а також знань, які є результатом морських наукових досліджень.

2. З цією метою держави як індивідуально, так і у співпраці з іншими державами та компетентними міжнародними організаціями активно сприяють розповсюдженню наукових даних та інформації, передачі отриманих в результаті морських наукових досліджень знань, особливо державам, що розвиваються, та зміцненню здатності держав, що розвиваються, самостійно проводити морські наукові дослідження шляхом, поряд з іншим, здійснення програм забезпечення належного навчання і підготовки їхніх технічних та наукових кадрів.

Розділ 3. Проведення і сприяння проведенню морських наукових досліджень

Стаття 245

Морські наукові дослідження у територіальному морі

Прибережні держави на здійснення свого суверенітету мають виключне право регулювати, дозволяти і проводити морські наукові дослідження у своєму територіальному морі. Морські наукові дослідження у територіальному морі проводяться тільки за ясною висловленою згодою прибережної держави та на встановлених нею умовах.

Стаття 246

Морські наукові дослідження у виключній економічній зоні та на континентальному шельфі

1. Прибережні держави на виконання своєї юрисдикції мають право регулювати, дозволяти і проводити морські наукові дослідження у своїй виключній економічній зоні та на своєму континентальному шельфі згідно з відповідними положеннями цієї Конвенції.

2. Морські наукові дослідження у виключній економічній зоні та на континентальному шельфі проводяться за згодою прибережної держави.

3. Прибережні держави при звичайних обставинах дають свою згоду на здійснення іншими державами або компетентними міжнародними організаціями морських науководослідницьких проектів у своїй виключній економічній зоні або на своєму континентальному шельфі згідно з цією Конвенцією виключно в мирних цілях і для розширення наукових знань про морське середовище на благо всього людства. З цією метою прибережні держави встановлюють норми і процедури, які забезпечують, щоб не було невинуватих затримок або відмови у такій згоді.

4. Для цілей застосування пункту 3 звичайні обставини можуть існувати, незважаючи на відсутність дипломатичних відносин між прибережною державою і державою, що проводить дослідження.

5. Прибережні держави можуть, проте, на свій розсуд відмовити у згоді на здійснення

іншою державою або компетентною міжнародною організацією у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі прибережної держави морського науково-дослідницького проекту, якщо цей проект:

а) має безпосереднє значення для розвідування та розробки природних ресурсів як живих, так і неживих;

б) включає буріння на континентальному шельфі, використання вибухових речовин або привнесення шкідливих речовин у морське середовище;

в) включає будівництво, експлуатацію або використання таких штучних островів, установок і споруд, згаданих у статтях 60 і 80;

г) містить інформацію, надану на підставі статті 248, відносно характеру і цілей проекту, яка є неточною, або якщо держава або компетентна міжнародна організація, які проводять дослідження, мають невиконані зобов'язання перед прибережною державою, що впливають із раніше здійсненого дослідницького проекту.

6. Незважаючи на положення пункту 5, прибережні держави не можуть на свій розсуд відмовляти у згоді відповідно до підпункту а) цього пункту відносно морських науководослідницьких проектів, які мають здійснюватися згідно з положеннями цієї Частици на континентальному шельфі за межами 200 морських миль від вихідних ліній, від яких відлічується ширина територіального моря, поза тими встановленими районами, що їх прибережні держави в будь-який час можуть офіційно оголосити районами, де ведуться або будуть вестися після розумного періоду часу зосереджені в цих районах операції по розробці або детальному розвідуванню. Прибережні держави дають розумні повідомлення про такі райони, які вони можуть оголосити, а також про будь-які зміни відносно цих районів, але не зобов'язані надавати докладний опис операції, які в них проводяться.

7. Положення пункту 6 не завдають шкоди правам прибережних держав на континентальний шельф, як вони встановлені у статті 77.

8. Здійснення морських наукових досліджень, про які йдеться у цій статті, не створює невинуватих перешкод для діяльності, що проводиться прибережними державами, на здійснення їхніх суверенних прав і юрисдикції, передбачених цією Конвенцією.

Стаття 247

Морські науково-дослідницькі проекти, що здійснюються міжнародними організаціями або під їхньою егідою

Вважається, що прибережна держава, яка є членом міжнародної організації або має двосторонню угоду з такою організацією та в чийй виключній економічній зоні або на чиему континентальному шельфі ця організація бажає здійснити безпосередньо або під її егідою морський науково-дослідницький проект, дозволила здійснити цей проект згідно з погодженими специфікаціями, якщо ця держава схвалила докладний проект, коли організація приймала рішення про здійснення даного проекту, або бажає брати участь у ньому, і не висловила яких-небудь заперечень протягом чотирьох місяців з часу повідомлення про проект, направленою організацією прибережній державі.

Стаття 248

Обов'язок надавати інформацію прибережній державі

Держави і компетентні міжнародні організації, які мають намір проводити морські наукові дослідження у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі прибережної держави, надають такій державі не менш ніж за шість місяців до передбачуваної дати початку морського науково-дослідницького проекту повну інформацію про:

а) характер і цілі проекту;

б) метод і засоби, що будуть використані, включаючи назву, тоннаж, тип і клас суден та опис наукового устаткування;

- с) точні географічні райони, в яких буде здійснюватися проект;
- д) передбачувані дати першого прибуття і остаточного відплиття дослідницьких суден або у відповідних випадках розміщення і зняття устаткування;
- е) назву установи, під егідою якої здійснюється проект, директора і особу, відповідальну за проект;
- ф) ступінь, в якому прибережна держава вважається здатною брати участь або бути представленою у проекті.

Стаття 249

Обов'язок дотримуватися певних умов

1. Держави і компетентні міжнародні організації при проведенні морських наукових досліджень у виключній економічній зоні або на континентальному шельфі прибережної держави дотримуються таких умов:

а) забезпечують право прибережної держави, якщо вона цього забажає, брати участь або бути представленою у морському науководослідницькому проекті, особливо на борту дослідницьких суден та інших пристроїв або науково-дослідницьких установок, коли це практично можливо, або без виплати якоїнебудь винагороди вченим прибережної держави та без зобов'язання цієї останньої брати участь в оплаті витрат по здійсненню цього проекту;

б) надають прибережній державі на її прохання попередні доповіді, як тільки це стає практично можливим, а також остаточні результати і висновки після завершення дослідження;

с) зобов'язуються надавати прибережній державі на її прохання доступ до всіх даних і зразків, отриманих у рамках морського науководослідницького проекту, і таким же чином передавати їй дані, з яких можна зробити копії, та зразки, які можна поділити без шкоди для їхньої наукової цінності;

д) надають прибережній державі на її прохання інформацію, що містить оцінку таких даних, зразків та результатів досліджень, або надають допомогу для їхньої оцінки й інтерпретації;

е) забезпечують, з дотриманням пункту 2, щоб результати дослідження були практично якнайшвидше доступні міжнародному співтовариству через відповідні національні та міжнародні канали;

ф) негайно інформують прибережні держави про будь-яку істотну зміну в програмі досліджень;

г) якщо немає домовленості про інше, забирають науково-дослідницькі установки або устаткування, коли дослідження завершено.

2. Ця стаття застосовується без шкоди для умов, встановлених законами і правилами прибережної держави з метою здійснення її дискреційних повноважень давати згоду або відмовляти в ній відповідно до пункту 5 статті 246, включаючи вимоги про попередню згоду на надання у розпорядження міжнародного співтовариства результатів досліджень по проекту, які має безпосереднє значення для розвідування або розробки природних ресурсів.

Стаття 250

Інформація відносно морських науково-дослідницьких проектів

Інформація відносно морських науководослідницьких проектів направляється через належні офіційні канали, якщо не було іншої домовленості.

Стаття 251

Загальні критерії та керівні принципи

Держави прагнуть сприяти через компетентні міжнародні організації встановленню загальних критеріїв та керівних принципів для допомоги державам у визначенні характеру і наслідків морських наукових досліджень.

Стаття 252

Згода, що припускається

Держави або компетентні міжнародні організації можуть приступати до здійснення морського науково-дослідницького проекту після закінчення шести місяців з моменту подання прибережній державі інформації, яка вимагається за статтею 248, якщо протягом чотирьох місяців з дня отримання повідомлення, яке містить таку інформацію, прибережна держава не доводить до відома держав чи організацій, які проводять дослідження, що:

- a) вона відмовляє у своїй згоді на підставі положень статті 246; або
- b) інформація, надана державою чи компетентною міжнародною організацією, про які йдеться, відносно характеру або цілей проекту, не відповідає цілком очевидним фактами; або
- c) вона потребує додаткової інформації стосовно умов й інформації, передбачених на підставі статей 248 і 249; або
- d) є невиконані зобов'язання щодо умов, встановлених у статті 249, у зв'язку з попереднім науково-дослідницьким проектом, що здійснювався такою державою чи організацією.

Стаття 253

Призупинення або припинення діяльності по морських наукових дослідженнях

1. Прибережна держава має право вимагати призупинення будь-якої діяльності по морських наукових дослідженнях, які проводяться в межах її виключної економічної зони або на її континентальному шельфі, якщо:

- a) дослідницька діяльність проводиться не відповідно до повідомленої інформації, як це передбачено статтею 248, на якій прибережна держава обґрунтувала свою згоду; або
- b) держава або компетентна міжнародна організація, які здійснюють дослідницький проект, не дотримуються положень статті 249 відносно прав прибережної держави по морському науково-дослідницькому проекту.

2. Прибережна держава має право вимагати припинення будь-якої діяльності по морських наукових-дослідженнях у випадку будь-якого недотримання положень статті 248, яке рівнозначне серйозній зміні у дослідницькому проекті або у дослідницькій діяльності.

3. Прибережна держава може також вимагати припинення діяльності по морських наукових дослідженнях, якщо будь-яка з ситуацій, описаних в пункті 1, не була виправлена протягом розумного періоду часу.

4. Після отримання від прибережної держави повідомлення про її рішення про призупинення або припинення, держави або компетентні міжнародні організації, уповноважені проводити діяльність по морських наукових дослідженнях, припиняють дослідницьку діяльність, про яку йдеться у такому повідомленні.

5. Постанова про призупинення на підставі пункту 1 скасовується прибережною державою, і діяльність по морських наукових дослідженнях може бути продовжена, як тільки держава або компетентна міжнародна організація, які здійснюють дослідження, виконують умови, що вимагаються статтями 248 і 249.

Стаття 254

Права сусідніх держав, які не мають виходу до моря і знаходяться в географічно несприятливому положенні

1. Держави і компетентні міжнародні організації, які подали прибережній державі проект проведення морських наукових досліджень, про які йдеться в пункті 3 статті 246, повідомляють сусідні держави, що не мають виходу до моря і знаходяться в географічно несприятливому положенні, про намічуваний дослідницький проект та інформують цю прибережну державу про таке повідомлення.

2. Після того, як заінтересована прибережна держава дала згоду на здійснення цього намічаного морського науково-дослідницького проекту, згідно зі статтею 246 та іншими

відповідними положеннями цієї Конвенції, держави і компетентні міжнародні організації, які розпочинають такий проект, надають сусіднім державам, що не мають виходу до моря і знаходяться в географічно несприятливому положенні, на їхнє прохання і коли це доречно, відповідну інформацію, як це передбачено статтею 248 та пунктом 1 f) статті 249.

3. Сусіднім державам, які не мають виходу до моря і знаходяться в географічно несприятливому положенні, зазначеним вище, надається на їхнє прохання можливість, коли це практично здійснимо, брати участь у проведенні наміченого морського науково-дослідницького проекту через кваліфікованих експертів, які призначаються ними і проти яких не заперечує дана прибережна держава, згідно з умовами, погодженими для цього проекту відповідно до положень цієї Конвенції між заінтересованою прибережною державою і державою або компетентними міжнародними організаціями, які проводять наукові дослідження.

5. Держави і компетентні міжнародні організації, зазначені в пункті 1, надають зазначеним вище державам, які не мають виходу до моря і знаходяться в географічно несприятливому положенні, на їхнє прохання, інформацію і допомогу, передбачені в пункті 1 d) статті 249, за умови дотримання пункту 2 цієї ж статті.

Стаття 255

Заходи для полегшення морських наукових досліджень та надання допомоги дослідницьким суднам

Держави прагнуть прийняти розумні норми, правила і процедури для сприяння і полегшення морських наукових досліджень, які проводяться згідно з цією Конвенцією за межами їхнього територіального моря та в необхідних випадках для полегшення, за умови дотримання положень їхніх законів і правил, доступу у свої гавані та сприяння у наданні допомоги морським дослідницьким суднам, які виконують відповідні положення цієї Частини.

Стаття 256

Морські наукові дослідження в Районі

Всі держави, незалежно від їхнього географічного положення, а також компетентні міжнародні організації мають право згідно з Частиною XI проводити морські наукові дослідження в Районі.

Стаття 257

Морські наукові дослідження у водяній товщі за межами виключної економічної зони

Всі держави, незалежно від їхнього географічного положення, а також компетентні міжнародні організації мають право згідно з цією Конвенцією проводити морські наукові дослідження у водяній товщі за межами виключної економічної зони.

Розділ 4. Науково-дослідні установки або устаткування в морському середовищі

Стаття 258

Розміщення та використання

Розміщення та використання науководослідних установок або устаткування будь-якого типу в будь-якому районі морського середовища здійснюються на тих же умовах, що й передбачені в цій Конвенції для проведення морських наукових досліджень у такому районі.

Стаття 259

Правовий статус

Установки або устаткування, які згадуються в цьому Розділі, не мають статусу островів. Вони не мають свого територіального моря, і їх наявність не впливає на делімітацію територіального моря, виключної економічної зони або континентального шельфу.

Стаття 260

Зони безпеки

Згідно з відповідними положеннями цієї Конвенції навколо науково-дослідницьких

установок можуть створюватися зони безпеки розумної ширини, яка не перевищує 500 метрів. Усі держави забезпечують дотримання їх суднами таких зон безпеки.

Стаття 261

Неспричинення перешкод на шляхах судноплавства

Розміщення і використання науководослідницьких установок або устаткування будьякого типу не повинні створювати перешкод на ustalених шляхах морського судноплавства.

Стаття 262

Розпізнавальні знаки і засоби попередження

Установки або устаткування, що згадуються в цьому Розділі, мають розпізнавальні знаки із зазначенням держави реєстрації або міжнародної організації, якій вони належать, а також мають належні погоджені в міжнародному порядку засоби попередження для забезпечення безпеки морської і повітряної навігації, з урахуванням норм і стандартів, встановлених компетентними міжнародними організаціями.

Розділ 5. Відповідальність

Стаття 263

Відповідальність

1. Держави і компетентні міжнародні організації зобов'язані забезпечувати, щоб морські наукові дослідження, розпочаті ними або від їхнього імені, проводились згідно з цією Конвенцією.

2. Держави і компетентні міжнародні організації несуть відповідальність за заходи, що вживаються ними на порушення цієї Конвенції відносно морських наукових досліджень, що проводяться іншими державами, їхніми фізичними або юридичними особами, або компетентними міжнародними організаціями, та забезпечують компенсацію шкоди, заподіяної в результаті таких заходів.

3. Держави і компетентні міжнародні організації несуть відповідальність згідно зі статтею 235 за шкоду, завдану забрудненням морського середовища в результаті морських наукових досліджень, розпочати ними або від їхнього імені.

Розділ 6. Врегулювання спорів і тимчасові заходи

Стаття 264

Врегулювання спорів

Спори щодо тлумачення або застосування положень цієї Конвенції, які стосуються морських наукових досліджень, підлягають врегулюванню згідно з Розділами 2 і 3 Частини XV.

Стаття 265

Тимчасові заходи

До врегулювання спору згідно з Розділом 2 і 3 Частини XV держава або компетентна міжнародна організація, яким дозволено здійснювати морський науково-дослідницький проект, не дозволяє розпочинати або продовжувати дослідницьку діяльність без ясно висловленої згоди заінтересованої прибережної держави.

Частина XIV. Розробка і передача морської технології

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 266

Сприяння розвитку і передачі морської технології

1. Держави безпосередньо або через компетентні міжнародні організації співпрацюють відповідно до своїх можливостей в активному сприянні розвитку і передачі морських наукових

знань і морської технології на справедливих і розумних основах та умовах.

2. Держави сприяють розвитку морського науково-технічного потенціалу держав, які можуть мати потребу в технічній допомозі у цій галузі та просити про її надання, зокрема держав, що розвиваються, включаючи держави, які не мають виходу до моря або знаходяться в географічно несприятливому положенні, в тому, що стосується розвідування, розробки і зберігання морських ресурсів та управління ними, захисту і збереження морського середовища, морських наукових досліджень та іншої діяльності в морському середовищі, сумісної з цією Конвенцією, з метою прискорення соціально-економічного розвитку держав, що розвиваються.

Стаття 267

Захист правомірних інтересів

Держави, сприяючи співробітництву згідно зі статтею 266, належним чином дотримуються всіх правомірних інтересів, включаючи, серед іншого, права і обов'язки власників, постачальників і отримувачів морської технології.

Стаття 268

Основні цілі

Держави безпосередньо або через компетентні міжнародні організації сприяють:

- a) набуттю, оцінці і розповсюдженню морських технічних знань та полегшують доступ до такої інформації і даних;
- b) розвитку належної морської технології;
- c) розвитку необхідної технологічної інфраструктури для полегшення передачі морської технології;
- d) підготовці людських ресурсів шляхом професійного навчання та освіти громадян держав і країн, що розвиваються, і особливо громадян найменш розвинутих серед них;
- e) міжнародному співробітництву на всіх рівнях, особливо на регіональному, субрегіональному і двосторонньому.

Стаття 269

Заходи для досягнення основних цілей

Для досягнення цілей, згаданих у статті 268, держави безпосередньо або через компетентні міжнародні організації прагнуть, серед іншого:

- a) засновувати програми технічного співробітництва для ефективної передачі всіх видів морської технології державам, які можуть мати потребу у технічній допомозі в цій галузі та просити про її надання, особливо державам, які розвиваються, не мають виходу до моря і знаходяться в географічно несприятливому положенні, а також іншим державам, що розвиваються, які були не в змозі створити або розвинути свій власний технологічний потенціал у галузі морської науки та розвідування і розробки морських ресурсів або розвинути інфраструктуру такої технології;
- b) сприяти створенню сприятливих умов для укладення угод, контрактів та досягнення аналогічних домовленостей на справедливих і розумних умовах;
- c) проводити конференції, семінари та симпозиуми з науково-технічних питань, зокрема щодо політики і методів передачі морської технології;
- d) сприяти обміну вченими, а також технічними та іншими експертами;
- e) здійснювати проекти і заохочувати спільні підприємства та інші види двостороннього і багатостороннього співробітництва.

Розділ 2. Міжнародне співробітництво

Стаття 270

Форми міжнародного співробітництва

Міжнародне співробітництво з метою розробки і передачі морської технології

здійснюється, коли це можливо і доречно, як через існуючі двосторонні, регіональні або багатосторонні програми, так і через розширені і нові програми з метою сприяти морським науковим дослідженням, передачі морської технології, особливо в нових галузях, та належному міжнародному фінансуванню досліджень і освоєння океану.

Стаття 271

Керівні принципи, критерії та стандарти

Держави безпосередньо або через компетентні міжнародні організації сприяють встановленню загальноприйнятних керівних принципів, критеріїв та стандартів, що стосуються передачі морської технології на двосторонній основі або в рамках міжнародних організацій та інших форумів, з урахуванням, зокрема, інтересів та потреб держав, що розвиваються.

Стаття 272

Координація міжнародних програм

У галузі передачі морської технології держави прагнуть забезпечити, щоб компетентні міжнародні організації координували свою діяльність, включаючи будь-які регіональні або всесвітні програми, беручи до уваги інтереси та програми держав, що розвиваються, зокрема тих, що не мають виходу до моря або знаходяться в географічно несприятливому положенні.

Стаття 273

Співробітництво з міжнародними організаціями та Органом

Держави активно співробітничать з компетентними міжнародними організаціями та Органом з метою заохочення і полегшення передачі державам, що розвиваються, та їхнім громадянам і Підприємству досвіду і морської технології стосовно діяльності в Районі.

Стаття 274

Цілі Органу

За умови дотримання всіх законних інтересів, включаючи, серед іншого, права і обов'язки власників, постачальників і отримувачів технології, Орган щодо діяльності в Районі забезпечує:

а) включення на основі принципу справедливого географічного розподілу громадян як прибережних, так і таких держав, що розвиваються і не мають виходу до моря або знаходяться в географічно несприятливому положенні, з метою їх підготовки, до складу управлінського, науководослідницького і технічного персоналу, який набирається для здійснення його діяльності;

б) доступ до технічної документації з відповідного устаткування, машин, пристроїв і процесів для всіх держав, особливо держав, що розвиваються, які можуть мати потребу в технічній допомозі у цій галузі та просити про її надання;

в) вжиття Органом належних заходів, які полегшують отримання технічної допомоги в галузі морської технології державами, які можуть мати потребу в ній та просити про її надання, особливо державами, що розвиваються, та оволодіння їхніми громадянами необхідними навичками і "ноу-хау", включ аючи професійну підготовку;

г) надання допомоги державам, які можуть мати потребу у технічній допомозі в цій галузі та просити про її надання, особливо державам, що розвиваються, у придбанні необхідного обладнання, машин, процесів та іншого "ноу-хау" через посередництво будь-яких механізмів фінансування, передбачених цією Конвенцією.

Розділ 3. Національні та регіональні морські науково-технічні центри

Стаття 275

Створення національних центрів

1. Держави безпосередньо або через компетентні міжнародні організації та Орган сприяють створенню, зокрема у прибережних державах, що розвиваються, національних морських науково-технічних дослідницьких центрів і зміцненню існуючих національних центрів з тим щоб стимулювати і удосконалювати проведення морських наукових досліджень

прибережними державами, що розвиваються, а також розширювати їхні національні можливості по використанню і збереженню їхніх морських ресурсів у їхніх економічних інтересах.

2. Держави через компетентні міжнародні організації та Орган надають належну підтримку, щоб полегшити створення і зміцнення таких національних центрів з метою забезпечити сучасні умови для підготовки і необхідне обладнання, навички та “ноу-хау”, а також надання технічних експертів для держав, які можуть мати потребу в такій допомозі та просити про неї.

Стаття 276

Створення національних центрів

1. Держави у координації з компетентними міжнародними організаціями, Органом та національними морськими науково-технічними дослідницькими установами сприяють створенню, зокрема у державах, що розвиваються, регіональних морських науково-технічних дослідницьких центрів, з тим щоб стимулювати і удосконалювати проведення морських наукових досліджень державами, що розвиваються, та сприяти передачі морської технології.

2. Всі держави регіону співробітничать з регіональними центрами з метою забезпечення більш ефективного досягнення їхніх цілей.

Стаття 277

Функції регіональних центрів

Функції таких регіональних центрів включають, серед іншого:

- a) програми професійної підготовки і освіти на всіх рівнях з різних аспектів морських науковотехнічних досліджень і, особливо, з морської біології, включаючи збереження морських живих ресурсів та управління ними, з океанографії, гідрографії, інженерної справи, з геологічної розвідки морського дна, морської гірничої справи та опріснення води;
- b) дослідження з питань управління;
- c) дослідницькі програми щодо захисту і збереження морського середовища та відвернення, скорочення та збереження під контролем забруднення;
- d) організацію регіональних конференцій, семінарів і симпозіумів;
- e) отримання і обробку морських науковотехнічних даних та інформації;
- f) швидке розповсюдження результатів морських науковотехнічних досліджень шляхом публікації у легко доступних виданнях;
- g) розповсюдження відомостей про національну політику щодо передачі морської технології та систематичні порівняльні дослідження такої політики;
- h) збирання і систематизацію інформації про торгівлю технологією, а також про контракти та інші угоди щодо патентів;
- i) технічне співробітництво з іншими державами регіону.

Розділ 4. Співробітництво між міжнародними організаціями

Стаття 278

Співробітництво між міжнародними організаціями

Компетентні міжнародні організації, про які йдеться у цій частині та частині XIII, вживають усіх належних заходів для забезпечення безпосередньо або у тісному співробітництві між собою ефективного виконання своїх функцій і зобов'язань згідно з цією частиною.

Частина XV. Врегулювання спорів

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 279

Обов'язок врегулювати спори мирними засобами

Держави-учасниці врегульовують будь-який спір між собою щодо тлумачення або

застосування цієї Конвенції мирними засобами відповідно до пункту 3 статті 2 Статуту Організації Об'єднаних Націй і з цією метою прагнуть до врегулювання засобами, зазначеними в пункті 1 статті 33 Статуту.

Стаття 280

Врегулювання спорів мирними засобами на вибір сторін

Ніщо у цій частині не зачіпає права будь-яких держав-учасниць у будь-який час домовитися про врегулювання своїх спорів щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції будь-якими мирними засобами на їхній вибір.

Стаття 281

Процедура у випадку, коли сторони не досягли врегулювання

1. Якщо держави-учасниці, які є сторонами в спорі щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, погодилися добиватися врегулювання спору мирними засобами на свій вибір, то передбачені у цій частині процедури застосовуються тільки в тому випадку, якщо врегулювання не було досягнуто в результаті застосування таких засобів і угода між сторонами не виключає застосування будь-якої іншої процедури.

2. Якщо сторони також домовилися про граничний строк, то пункт 1 застосовується тільки після закінчення цього строку.

Стаття 282

Зобов'язання за загальними, регіональними або двосторонніми угодами

Якщо держави-учасниці, які є сторонами в спорі щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, домовилися шляхом загальної, регіональної чи двосторонньої угоди або якимнебудь іншим чином, що такий спір передається на прохання будь-якої сторони у спорі на врегулювання по процедурі, яка веде до обов'язкового рішення, ця процедура застосовується замість процедур, передбачених цією частиною, якщо сторони в спорі не домовилися про таке.

Стаття 283

Обов'язок обмінюватися думками

1. Якщо між державами-учасницями виникає спір щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, то сторони в спорі без зволікань розпочинають обмін думками відносно його врегулювання шляхом переговорів або іншими мирними засобами.

2. Сторони також без зволікань проводять обмін думками, коли процедура врегулювання спору була припинена без досягнення врегулювання або коли спір врегульовано і обставини вимагають консультацій відносно способу здійснення врегулювання.

Стаття 284

Погоджувальна процедура

1. Держава-учасниця, яка є стороною в спорі щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, може запропонувати іншій стороні або сторонам в спорі передати цей спір на врегулювання у порядку погоджувальної процедури відповідно до процедури, передбаченої в Розділі 1 Додатка V, або іншої погоджувальної процедури.

2. Якщо пропозиція приймається і сторони досягають домовленості про погоджувальну процедуру, яка підлягає застосуванню, то будь-яка сторона може передати спір на врегулювання за цією процедурою.

3. Якщо пропозиція не приймається або сторони не досягають домовленості про процедуру, то погоджувальна процедура вважається припиненою.

4. Коли спір передано на врегулювання у порядку погоджувальної процедури, процедура може бути припинена тільки згідно з погоджувальною процедурою, про яку була досягнута домовленість, якщо сторони не домовились про інше.

Стаття 285

Застосування цього Розділу до спорів, переданих на врегулювання згідно з Частиною XI

Цей Розділ застосовується до будь-якого спору, який згідно з Розділом 5 Частини XI має бути врегульований відповідно до процедур, передбачених у цій частині. Якщо стороною в такому спорі є який-небудь суб'єкт, інший ніж держава-учасниця, цей Розділ застосовується *mutatis mutandis*.

Розділ 2. Обов'язкові процедури, які ведуть до обов'язкових рішень

Стаття 286

Застосування процедур, встановлених у цьому Розділі

З дотриманням Розділу 3 будь-який спір щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції, якщо його не було врегульовано шляхом застосування Розділу 1, на вимогу будь-якої сторони в спорі передається до суду або арбітражу, які мають компетенцію на підставі цього Розділу.

Стаття

287

Вибір процедури

1. При підписанні, ратифікації цієї Конвенції або приєднанні до неї або в будь-який час після цього держава може вибрати шляхом письмової заяви один або більше із наступних засобів врегулювання спорів щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції:

а) Міжнародний трибунал з морського права, заснований згідно з Додатком VI;

б) Міжнародний Суд;

в) арбітраж, створений згідно з Додатком VII;

г) спеціальний арбітраж, створений згідно з Додатком VIII, для однієї або більше категорій спорів, зазначених у цьому Додатку.

2. Заява, зроблена згідно з пунктом 1, не зачіпає обов'язок держави-учасниці визнавати компетенцію Камери по спорах, що стосуються морського дна, Міжнародного трибуналу з морського права в обсязі і порядку, передбачених у Розділі 5 Частини XI, і не зачіпає цим обов'язком.

3. Держава-учасниця, яка є стороною в спорі, який не охоплюється діючою заявою, вважається такою, що погодилась на арбітраж згідно з Додатком VII.

4. Якщо сторони в спорі прийняли одну і ту ж процедуру для врегулювання спору, він може бути переданий на врегулювання тільки в порядку такої процедури, якщо сторони не домовляться про інше.

5. Якщо сторони в спорі не прийняли одну й ту саму процедуру для врегулювання спору, він може бути переданий тільки на арбітраж згідно з Додатком VII, якщо сторони не домовляться про інше.

6. Заява, зроблена згідно з пунктом 1, залишається чинною протягом трьох місяців після здачі повідомлення про її відкликання на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

7. Нова заява, повідомлення про відкликання або закінчення строку дії заяви ніяким чином не зачіпають незавершеного розгляду в суді або арбітражі, що мають компетенцію на підставі цієї статті, якщо сторони не домовилися про інше.

8. Заяви і повідомлення, згадані у цій статті, здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який направляє їхні копії державам-учасницям.

Стаття 288

Компетенція

1. Суд або арбітраж, зазначені у статті 287, мають компетенцію щодо спорів, які стосуються тлумачення або застосування цієї Конвенції, які передаються їм згідно з цією Частиною.

2. Суд або арбітраж, зазначені у статті 287, також мають компетенцію щодо спорів, які стосуються тлумачення або застосування міжнародної угоди, зв'язаної з цілями цієї Конвенції, які передаються їм згідно з угодою.

3. Камера по спорах щодо морського дна Міжнародного трибуналу з морського прав, заснована згідно з Додатком VI, та будь-яка інша камера або арбітраж, згадані в Розділі 5 Частини XI, мають компетенцію щодо будь-якого питання, який передано їм згідно зі згаданими Розділом та Додатком.

4. У випадку розбіжностей щодо того, чи має суд або арбітраж компетенцію, це питання вирішується цим судом або арбітражем.

Стаття 289

Експерти

У будь-якому спорі, що торкається наукових або технічних питань, суд або арбітраж, які мають компетенцію на підставі цього Розділу, можуть на прохання однієї із сторін або за власною ініціативою і після консультації зі сторонами або вибрати не менш двох наукових або технічних експертів, переважно із відповідного списку, підготовленого згідно зі статтею 2 Додатка VIII, для участі у засіданнях суду або арбітражу, але без права голосу.

Стаття 290

Тимчасові заходи

1. Якщо спір належним чином передано суду або арбітражу, який вважає, що *prima facie* він має компетенцію на підставі цієї Частини або Розділу 5 Частини XI, суд або арбітраж може приписати, аж до винесення остаточного рішення, будь-які тимчасові заходи, які він вважає належними за даних обставин для забезпечення відповідних прав сторін у спорі або для відвернення серйозної шкоди морському середовищу.

2. Тимчасові заходи можуть бути змінені або відмінені, як тільки обставини, що їх виправдують, змінилися або перестали існувати.

3. Тимчасові заходи можуть бути приписані, змінені або скасовані на підставі цієї статті тільки на прохання однієї із сторін у спорі і тільки після того, як сторонам була надана можливість бути вислуханими.

4. Суд або арбітраж негайно інформує про припис, зміну або скасування тимчасових заходів сторони в спорі та такі інші держави-учасниці, які він вважає за необхідне інформувати.

5. До створення арбітражу, якому на підставі цього Розділу передається спір, будь-який суд або арбітраж за домовленістю сторін або, якщо така домовленість не досягнута протягом двох тижнів з часу подачі прохання про тимчасові заходи, Міжнародний трибунал з морського права, а щодо діяльності в Районі – Камера по спорах, що стосуються морського дна, можуть приписати, змінити або скасувати тимчасові заходи згідно з цією статтею, якщо вони вважають, що *prima facie* арбітраж, що має бути створений, буде мати компетенцію і що цього вимагає терміновий характер ситуації. Відразу після його створення арбітраж, на розгляд якого передано спір, може змінити, скасувати або підтвердити ці тимчасові заходи, діючи відповідно до пунктів 1-4.

6. Сторони в спорі негайно виконують будь-які тимчасові заходи, приписані на підставі цієї статті.

Стаття 291

Доступ

1. Всі процедури врегулювання спорів, передбачені у цій Частині, відкриті для держав-учасниць.

2. Процедури врегулювання спорів, передбачені у цій Частині, відкриті для суб'єктів, інших ніж держави-учасниці, тільки якщо це спеціально передбачається у цій Конвенції.

Стаття 292

Негайне звільнення судна й екіпажу

1. У випадку, коли власті держави-учасниці затримують судно, яке плаває під прапором іншої держави-учасниці, і стверджується, що затримуюча держава не дотримується положень цієї Конвенції про негайне звільнення судна або його екіпажу після надання розумної застави або іншого фінансового забезпечення, питання про звільнення може бути передане будь-якому суду або арбітражу за згодою сторін або, якщо протягом десяти днів з часу затримання такої згоди не буде досягнуто, суду або арбітражу, визнаному затримуючою державою згідно зі статтею 287, або Міжнародному трибуналу з морського права, якщо сторони не домовляться про інше.

2. Заява про звільнення може бути зроблена тільки державою прапора судна або від її імені.

3. Суд або арбітраж негайно розглядає заяву про звільнення і займається тільки питанням про звільнення без шкоди для розгляду будь-якої справи по суті щодо такого судна, його власника або екіпажу у належному національному органі. Власті затримуючої держави зберігають право звільнити судно або його екіпаж у будь-який час.

4. Після надання застави або іншого фінансового забезпечення, визначеного судом або арбітражем, власті затримуючої держави негайно виконують рішення суду або арбітражу про звільнення судна або його екіпажу.

Стаття 293

Застосовне право

1. Суд або арбітраж, що має компетенцію на підставі цього Розділу, застосовує цю Конвенцію та інші норми міжнародного права, які не є несумісні з цією Конвенцією.

2. Пункт 1 не обмежує право суду або арбітражу, що має компетенцію на підставі цього Розділу, вирішувати справу *ex aequo et bono*, якщо сторони з цим згодні.

Стаття 294

Попередні процедури

1. Суд або арбітраж, які передбачені у статті 287 і яким подано заяву щодо спору, згаданого у статті 297, визначають, на прохання сторони або можуть визначити за власною ініціативою, чи є дана вимога зловживанням судовою чи арбітражною процедурою або вона є *prima facie* цілком обгрунтованою. Якщо суд або арбітраж визначають, що така вимога являє собою зловживання судовою чи арбітражною процедурою або є *prima facie* необгрунтованою, вони не вдаються до ніяких подальших дій по даній справі.

2. Після отримання заяви суд або арбітраж негайно повідомляють іншу сторону або сторони про цю заяву та встановлюють розумний граничний строк, протягом якого вони можуть просити його винести визначення згідно з пунктом 1.

3. Ніщо в цій статті не зачіпає право сторін у спорі висувати попередні заперечення згідно із застосовними правилами процедури.

Стаття 295

Необхідність вичерпати місцеві засоби правового захисту

Будь-який спір між державами-учасниками щодо тлумачення або застосування цієї Конвенції може бути переданий на врегулювання в порядку процедур, передбачених у цьому Розділі, тільки після того, як будуть вичерпані місцеві засоби правового захисту, коли цього вимагає міжнародне право.

Стаття 296

Остаточний характер і обов'язкова сила рішень

1. Рішення, винесене судом або арбітражем, що мають компетенцію на підставі цього Розділу, є остаточними і виконується всіма сторонами в спорі.

2. Таке рішення обов'язкове лише для сторін, що беруть участь у спорі, та лише щодо даного спору.

Розділ 3. Обмеження застосування Розділу 2 та винятки з його застосування Стаття 297

Обмеження застосування Розділу 2

1. До спорів, що стосуються тлумачення або застосування цієї Конвенції відносно здійснення прибережною державою своїх суверенних прав або юрисдикції, передбачених у цій Конвенції, процедури, передбачені у Розділі 2, застосовуються в таких випадках:

а) коли стверджується, що прибережна держава порушила цю Конвенцію щодо зазначених у статті 58 свободу і прав судноплавства, польотів або прокладення підводних кабелів і трубопроводів або щодо інших правомірних з точки зору міжнародного права видів використання моря;

б) коли стверджується, що держави, здійснюючи ці свободи і правила або ці види використання моря, порушило цю Конвенцію, закони чи правила, прийняті прибережною державою відповідно до цієї Конвенції та інших норм міжнародного права, які не є несумісними з нею; або

с) коли стверджується, що прибережна держава порушила конкретні міжнародні норми і стандарти захисту і збереження морського середовища, які застосовні до цієї прибережної держави і які встановлені цією Конвенцією, або через компетентну міжнародну організацію, або дипломатичною конференцією відповідно до цієї Конвенції.

2. а) Спори щодо тлумачення або застосування положень цієї Конвенції відносно морських наукових досліджень підлягають врегулюванню відповідно до Розділу 2 за умови, однак, що прибережна держава не зобов'язана погоджуватися з передачею на врегулювання будь-якого спору, який впливає із:

і) здійснення прибережною державою будь-якого права або дискреційного повноваження відповідно до статті 246; або

ii) рішення прибережної держави про призупинення або припинення дослідницького проекту відповідно до статті 253.

в) Спир, що виникає із ствердження здійснюючої дослідження держави про те, що відносно якого-небудь конкретного проекту прибережна держава не здійснює свої права згідно зі статтями 246 і 253 сумісним з цією Конвенцією чином, передається на прохання будь-якої із сторін на розгляд за погоджувальною процедурою відповідно до Розділу 2 Додатка V за умови, що погоджувальна комісія не піддає сумніву ні дискреційне повноваження прибережної держави оголошувати конкретні райони, як про це йдеться в пункті 6 статті 246, ні її дискреційне повноваження відмовити у згоді відповідно до пункту 5 зазначеної статті.

3. а) Спори щодо тлумачення або застосування положень цієї Конвенції стосовно рибальства підлягають врегулюванню відповідно до Розділу 2 за умови, проте, що прибережна держава не зобов'язана погоджуватися з передачею на таке врегулювання будь-якого спору відносно її суверенних прав щодо живих ресурсів виключної економічної зони або їхнього здійснення, включаючи її дискреційні повноваження по визначенню допустимого вилову, її промислових можливостей, по виділенню залишку іншим державам і встановленню відповідного порядку та умов у її законах правилах по збереженню живих ресурсів і управлінню ними.

в) Якщо в результаті застосування Розділу 1 цієї Частини не було досягнуто ніякого врегулювання, то спір передається на врегулювання в порядку погоджувальної процедури відповідно до Розділу 2 Додатка V на вимогу будь-якої сторони в спорі, коли стверджується, що:

і) прибережна держава явно не виконала своїх зобов'язань щодо забезпечення шляхом належних заходів з охорони та управління того, щоб стан живих ресурсів виключної економічної зони не наражався на серйозну небезпеку;

ii) прибережна держава довільно відмовилась, незважаючи на прохання іншої держави, визначити допустимий вилов і свої можливості промислу живих ресурсів із запасів, у вилові яких

заінтересована ця інша держава; або

ііі) прибережна держава довільно відмовилася виділити будь-якій державі на підставі статей 62, 69 і 70 та згідно з порядком та умовами, встановленими цією прибережною державою відповідно до цієї Конвенції, весь залишок або його частину, про наявність якого вона оголошена.

с) У будь-якому випадку погоджувальна комісія не підміняє дискреційного повноваження прибережної держави власним дискреційним повноваженням.

д) Доповідь погоджувальної комісії направляється відповідним міжнародним організаціям.

е) Під час переговорів про угоди відповідно до статей 69 і 70 держави учасниці, якщо тільки вони не домовляться про інше, включають в них положення про заходи, яких вони вживуть, щоб звести до мінімуму можливість розбіжностей щодо тлумачення стосовно застосування такої угоди, а також про те, яким чином їм належить діяти, якщо розбіжності тим не менше виникнуть.

Стаття 298

Факультативні винятки щодо застосування Розділу 2

1. Під час підписання, ратифікації цієї Конвенції або приєднання до неї або в будь-який час після цього держава без шкоди для зобов'язань, що випливають з Розділу 1, може в письмовій формі заявити, що вона не приймає одну або кілька процедур, передбачених у Розділі 2, щодо однієї або більше нижченаведених категорій спорів:

а) і) спорів, пов'язаних з тлумаченням або застосуванням статей 15, 74 і 83, щодо делімітації морських кордонів, або спорів, пов'язаних з історичними затоками або правопідставами, за умови, що держава, яка зробила таку заяву, поки такий спір виникає після набуття чинності цієї Конвенцією, і якщо протягом розумного періоду часу в ході переговорів між сторонами не досягнуто згоди, на прохання будь-якої з них, погоджується на передачу спору на врегулювання по погоджувальній процедурі, зазначеній в Розділі 2 Додатка V; і за умови, що така передача виключає розгляду будь-якого спору, який неминуче зв'язаний із зустрічним врегулюванням будь-якого невирішеного спору щодо суверенітету або інших прав на материкову чи острівну територію;

іі) після того як погоджувальна комісія подала свою доповідь, у якій мають бути зазначені причини, на яких вона ґрунтується, сторони ведуть переговори про укладення угоди на основі цієї доповіді; якщо ці переговори не призведуть до згоди, сторони за взаємною згодою передають це питання на врегулювання за однією з процедур, зазначених у Розділі 2, якщо сторони не домовляться про інше;

ііі) цей підпункт незастосовний до будь-якого спору про морські кордони, який остаточно врегульований в результаті згоди, досягнутої між сторонами, або до будь-якого такого спору, який має бути врегульований відповідно до двосторонньої або багатосторонньої угоди, яка є обов'язковою для цих сторін.

б) спорів щодо військової діяльності, включаючи військову діяльність державних суден і літальних апаратів, які перебувають на некомерційній службі, або спорів щодо діяльності по забезпеченню дотримання законів щодо здійснення суверенних прав або юрисдикції, які виключаються з компетенції суду або арбітражу на підставі пунктів 2 і 3 статті 297;

с) спорів, щодо яких Рада Безпеки Організації Об'єднаних Націй здійснює функції, покладені на неї Статутом Організації Об'єднаних Націй, якщо Рада Безпеки не ухвалить рішення зняти дане питання з свого порядку денного або не закличе сторони врегулювати його засобами, передбаченими в цій Конвенції.

2. Держава-учасниця, яка зробила заяву на підставі пункту 1, може в будь-який час зняти її або дати згоду передати спір, виключений в силу такої заяви, на врегулювання в порядку будь-якої процедури, передбаченої в цій Конвенції.

3. Держава-учасниця, яка зробила заяву на підставі пункту 1, не може вимагати застосування до спору щодо виключеної категорії спорів якоїнебудь процедури, передбаченої в цій Конвенції, проти іншої держави-учасниці без згоди останньої.

4. Якщо одна з держав-учасниць зробила заяву на підставі пункту 1 а), будь-яка інша держава учасниця може вимагати застосування до будь-якого спору щодо виключеної категорії з державою, яка зробила заяву, процедури, зазначеної у такій заяві.

5. Нова заява або відкликання заяви ніяким чином не зачіпає незавершеного розгляду в суді чи арбітражі відповідно до цієї статті, якщо сторони не домовляться про інше.

6. Заяви і повідомлення про відкликання заяв на підставі цієї статті здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй, який направляє їхні копії державам-учасницям.

Стаття 299

Право сторін домовитися про процедуру

1. Спори, виключені на підставі статті 297 або в результаті заяви, зробленої відповідно до статті 298, з процедур врегулювання спорів, передбачених в Розділі 2, можуть бути передані на врегулювання за такими процедурами лише за згодою сторін у спорі.

2. Ніщо в цьому Розділі не зачіпає право сторін у спорі домовитися про будь-яку іншу процедуру врегулювання такого спору або досягти дружнього врегулювання.

Частина XVI. Загальні положення

Стаття 300

Добровільність і незловживання правами

Держави-учасниці добросовісно виконують взяті на себе зобов'язання за цією Конвенцією і здійснюють права і юрисдикцію та користуються свободами, визнаними у цій Конвенції, таким чином, щоб не допускати зловживань правами.

Стаття 301

Використання морів у мирних цілях

При здійсненні своїх прав і виконанні своїх обов'язків згідно з цією Конвенцією держави учасниці утримуються від загрози силою або її застосування проти територіальної цілісності або політичної незалежності будь-якої держави чи яким-небудь іншим чином, не сумісним з принципами міжнародного права, втіленими у Статуті Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 302

Без шкоди для якої-небудь держави-учасниці вдаватися до процедур врегулювання спорів, передбачених у цій Конвенції, ніщо в цій Конвенції не розглядається як таке, що вимагає від держави-учасниці, на виконання її зобов'язань за цією Конвенцією, надання інформації, якщо її розкриття суперечить найважливішим інтересам її безпеки.

Стаття 303

Археологічні та історичні об'єкти, знайдені в морі

1. Держави зобов'язані охороняти археологічні та історичні об'єкти, знайдені в морі, а також співробітничати з цією метою.

2. З метою боротьби з торгівлею такими об'єктами прибережна держава може, при застосуванні статті 33, припустити, що їх діставання з дна моря в зоні, згаданій у зазначеній статті, без її схвалення призведе до порушення в межах її території або її територіального моря законів і правил, згаданих у зазначеній статті.

3. Ніщо у цій статті не зачіпає прав власників, особа яких може бути встановлена, правил рятування на морі чи інших норм, які регулюють торговельне судноплавство, або законів і практики, що відносяться до культурного обміну.

4. Ця стаття не завдає шкоди іншим міжнародним угодам і нормам міжнародного права, що стосуються охорони археологічних та історичних об'єктів.

Стаття 304

Відповідальність за шкоду

Положення цієї Конвенції відносно відповідальності за шкоду не зачіпають застосування існуючих норм і розвитку інших норм, що стосуються відповідальності за міжнародним правом.

Частина XVII. Заключні положення

Стаття 305

Підписання

1. Ця Конвенція відкрита для підписання:

а) усіма державами;

в) Намібією, представленою Радою Організації Об'єднаних Націй по Намібії;

с) усіма самоврядними асоційованими державами, які обрали цей статус шляхом акта самовизначення, здійсненого під наглядом Організації Об'єднаних Націй та схваленого нею згідно з резолюцією 1514 (XV) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, та які мають компетенцію у питаннях, що регулюються цією Конвенцією, у тому числі компетенцію щодо укладення договорів, які стосуються таких питань;

д) усіма самоврядними асоційованими державами, які на підставі відповідних документів про асоціацію мають компетенцію щодо питань, які регулюються цією Конвенцією, в тому числі компетенцію щодо укладення договорів, які стосуються таких питань;

е) усіма територіями, які мають повне внутрішнє самоврядування і визнаються як такі Організацією Об'єднаних Націй, але не досягли повної незалежності згідно з резолюцією 1514 (XV) Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, та які мають компетенцію щодо питань, які регулюються цією Конвенцією, в тому числі компетенцію щодо укладення договорів, які стосуються таких питань;

ф) міжнародними організаціями згідно з Додатком IX.

2. Ця Конвенція залишається відкритою для підписання до 9 грудня 1984 року в Міністерстві закордонних справ Ямайки, а також з 1 липня 1983 року до 9 грудня 1984 року в Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку.

Стаття 306

Ратифікація та офіційне підтвердження

Ця Конвенція підлягає ратифікації державами та іншими суб'єктами права, зазначеними в пункті 1 в), с), d), e) статті 305, та офіційному підтвердженню згідно з Додатком IX суб'єктами права, зазначеними в пункті 1 f) цієї ж статті. Ратифікаційні грамоти і документи про офіційне підтвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 307

Приєднання

Ця Конвенція залишається відкритою для приєднання до неї держав та інших суб'єктів права, зазначених у статті 305. Приєднання суб'єктів права, зазначених у пункті 1 f) статті 305, здійснюється згідно з Додатком IX. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 308

Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності через 12 місяців після дати здачі на зберігання шістдесятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

2. Для кожної держави, яка ратифікувала цю Конвенцію або приєдналася до неї після здачі

на зберігання шістдесятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, Конвенція набуває чинності на тридцятий день після дати здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про приєднання з урахуванням пункту 1.

3. Асамблея Органу збирається в день набуття чинності цією Конвенцією та обирає Раду Органу. Якщо положення статті 161 не можуть суворо застосовуватися, перша Рада створюється в порядку, що відповідає цілям, передбаченим у цій статті.

4. Норми, правила і процедури, розроблені Підготовчою комісією, застосовуються тимчасово до їхнього офіційного затвердження Органом згідно з Частиною XI.

5. Орган та його органи діють згідно з резолюцією II третьої Конференції Організації Об'єднаних Націй з морського права про попередні капіталовкладення та з рішеннями Підготовчої комісії, прийнятими на виконання цієї резолюції.

Стаття 309

Застереження і винятки

Ніякі застереження до цієї Конвенції або винятки з неї не можуть робитися, крім випадків, коли вони явно допустимі згідно з іншими статтями цієї Конвенції.

Стаття 310

Декларації і заяви

Стаття 309 не перешкоджає державі при підписанні, ратифікації цієї Конвенції або приєднанні до неї виступати з деклараціями або заявами у будь-якому формулюванні та під будь-якою назвою з метою, серед іншого, приведення своїх законів і правил у відповідність до положень цієї Конвенції, за умови, що такі декларації або заяви не передбачають виключення або зміни юридичної дії положень цієї Конвенції у їхньому застосуванні до цієї держави.

Стаття 311

Відношення до інших конвенцій та міжнародних угод

1. Ця Конвенція має переважну силу у відносинах між державами-учасниками над Женевськими конвенціями з морського права від 29 квітня 1958 року.

2. Ця Конвенція не змінює прав і зобов'язань держав-учасниць, які випливають з інших угод, сумісних з цією Конвенцією, і які не зачіпають здійснення іншими державами-учасниками своїх прав та виконання ними своїх зобов'язань за цією Конвенцією.

3. Дві або більше держави-учасниці можуть укласти угоди, що змінюють або призупиняють дію положень цієї Конвенції і поширюються тільки на відносини між ними, за умови, що такі угоди не зачіпають положень, відступ від яких несумісний з ефективним здійсненням об'єкта і цілей цієї Конвенції, та за умови також, що такі угоди не зачіпають застосування основних принципів, закріплених у ній, і що положення таких угод не зачіпають здійснення іншими державами-учасниками своїх прав і виконання ними своїх зобов'язань за цією Конвенцією.

4. Держави-учасниці, які мають намір укласти угоду, зазначену в пункті 3, повідомляють інші держави-сторони через депозитарія цієї Конвенції про свій намір укласти таку угоду і про ту зміну або призупинення дії положень цієї Конвенції, які цією угодою передбачаються.

5. Ця стаття не зачіпає міжнародних угод, що явно дозволені або допускаються відповідно до інших статей цієї Конвенції.

6. Держави-учасниці погоджуються з тим, що не повинно бути ніяких поправок, що стосуються основного принципу загальної спадщини людства, викладеного у статті 136, та що вони не будуть стороною якої-небудь угоди на порушення вищезазначеного положення.

Стаття 312

Поправки

1. Після закінчення періоду у 10 років з дати набуття цією Конвенцією чинності будь-яка держава-учасниця може шляхом направлення письмового повідомлення на ім'я Генерального

секретаря Організації Об'єднаних Націй запропонувати конкретні поправки до цієї Конвенції, за винятком поправок, що стосуються діяльності у Районі, та звернутися з проханням про скликання конференції для розгляду таких пропонованих поправок. Генеральний секретар розсилає таке повідомлення всім державам-учасницям. Якщо протягом 12 місяців з дати направлення такого повідомлення не менше половини держав-учасницями дадуть позитивну відповідь на це прохання, то Генеральний секретар скликає конференцію.

2. Процедура прийняття рішень, яка застосовується на конференції по внесенню поправок, є такою ж, що й процедура, яка застосовується на третій Конференції Організації Об'єднаних Націй з морського права, якщо конференція не прийме іншого рішення. Ця конференція повинна докласти усіх зусиль для досягнення згоди щодо будь-яких поправок консенсусом, і голосування з таких питань не повинна проводитися до тих пір, поки не вичерпані всі умови по досягненню консенсусу.

Стаття 313

Прийняття поправок за спрощеною процедурою

1. Будь-яка держава-учасниця може шляхом направлення письмового повідомлення на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй запропонувати поправку до цієї Конвенції, за винятком поправки, що стосується діяльності в Районі, для прийняття за спрощенню процедурою, викладеною у цій статті, без скликання конференції. Генеральний секретар розсилає це повідомлення всім державам-учасницям.

2. Якщо протягом 12 місяців з дати направлення такого повідомлення яка-небудь держава-учасниця заперечить проти запропонованої поправки або пропозиції про її прийняття за спрощеною процедурою, ця поправка вважається відхиленою. Генеральний секретар негайно направляє всім державам-учасницям відповідне повідомлення.

3. Якщо через 12 місяців з дати розповсюдження цього повідомлення жодна з держав-учасниць не заперечить проти запропонованої поправки або пропозиції про її прийняття за спрощеною процедурою, запропонована поправка вважається прийнятою. Генеральний секретар повідомляє всі держави-учасниці про те, що запропонована поправка прийнята.

Стаття 314

Поправки до положень цієї Конвенції, що стосуються виключно діяльності в Районі

1. Будь-яка держава-учасниця може шляхом направлення письмового повідомлення на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй запропонувати поправку до положень цієї Конвенції, що стосуються виключно діяльності в Районі, включаючи Розділ 4 Додатка VI. Генеральний секретар розсилає таке повідомлення всім державам-учасницям. Пропонована поправка підлягає затвердженню Асамблеєю після її затвердження Радою. Представники держав-учасниць у цих органах мають повноваження розглядати і затверджувати пропоновану поправку. Запропонована поправка, затверджена Радою і Асамблеєю, вважається прийнятою.

2. Перед прийняттям будь-якої поправки згідно з пунктом 1 Рада і Асамблея забезпечують, щоб ця поправка не завдала шкоди системі розвідування і розробки ресурсів Району до Конференції з огляду відповідно до статті 155.

Стаття 315

Підписання, ратифікація поправок і приєднання до них та автентичність текстів поправок

1. Поправки до цієї Конвенції після їх прийняття відкриті для підписання державами-учасницями протягом 12 місяців з дати прийняття в Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку, якщо у самій поправці не передбачено інше.

2. Статті 306, 307 і 320 поширюються на всі поправки до цієї Конвенції.

Стаття 316

Набуття чинності поправками

1. Поправки до цієї Конвенції, за винятком поправок, зазначених у пункті 5, набувають чинності для держав-учасниць, які ратифікували їх або приєдналися до них, на тридцятий день після здачі на зберігання ратифікаційних грамот чи документів про приєднання двома третинами держав-учасниць або 60 державами-учасниками, залежно від того, яке з цих чисел більше. Такі поправки не зачіпають здійснення іншими державами-учасницями своїх прав або виконання ними своїх зобов'язань за цією Конвенцією.

2. У будь-якій поправці може передбачатися, що для набуття нею чинності вимагається більше число ратифікаційних грамот або документів про приєднання у порівнянні з числом, що вимагається цією статтею.

3. Для кожної держави-учасниці, яка ратифікувала поправку, зазначену в пункті 1, або приєдналася до неї після здачі на зберігання необхідного числа ратифікаційних грамот або документів про приєднання, поправка набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

4. Держава, яка стала учасницею цієї Конвенції після набуття чинності поправкою згідно з пунктом 1, якщо тільки вона не заявляє про інший намір:

а) вважається учасницею цієї Конвенції з такою поправкою; та

б) вважається учасницею Конвенції без поправки відносно будь-якої держави, не зв'язаної поправкою.

5. Будь-яка поправка, що стосується виключно діяльності в Районі, і будь-яка поправка до Додатка VI набуває чинності для всіх держав-учасниць після закінчення одного року після здачі на зберігання ратифікаційних грамот або документів про приєднання до неї трьома чвертями держав-учасниць.

6. Держава, що стала стороною цієї Конвенції після набуття чинності поправками згідно з пунктом 5, вважається стороною цієї Конвенції з поправками.

Стаття 317

Денонсація

1. Будь-яка держава-учасниця може шляхом направлення письмового повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй денонсувати цю Конвенцію і може викласти причини. Непредставлення причин не зачіпає юридичної сили денонсації. Денонсація набуває чинності через один рік після дати отримання повідомлення, якщо у повідомленні не зазначається пізніший строк.

2. Денонсація не звільняє державу від фінансових і договірних зобов'язань, які вона взяла, будучи стороною цієї Конвенції, і денонсація не зачіпає ніяких прав, зобов'язань або юридичної ситуації цієї держави, що виникли в результаті здійснення цієї Конвенції, до припинення її дії для цієї держави.

3. Денонсація ні в якій мірі не зачіпає обов'язку будь-якої держави-учасниці виконувати будь-яке записане в цій Конвенції зобов'язання, яке має для неї силу згідно з міжнародним правом незалежно від цієї Конвенції.

Стаття 318

Статус додатків

Додатки становлять невід'ємну частину цієї Конвенції, і, якщо явно не передбачене інше, послання на цю Конвенцію або на одну з її частин є посиланням і на Додатки, що відносяться до неї.

Стаття 319

Депозитарій

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй є депозитарієм цієї Конвенції і

поправок до неї.

2. Крім своїх функцій депозитарія, Генеральний секретар:

- а) сповіщає всі держави-учасниці, Орган і компетентні міжнародні організації про проблеми загального характеру, що виникали у зв'язку з цією Конвенцією;
- б) повідомляє Орган про ратифікацію і офіційне підтвердження цієї Конвенції та поправок до неї і про приєднання до них, а також про денонсацію цієї Конвенції;
- в) повідомляє держави-учасниці про угоди згідно з пунктом 4 статті 311;
- г) розсилає державам-учасницям для ратифікації або приєднання поправки, прийняті згідно з цією Конвенцією;
- д) скликає необхідні наради держав-учасниць згідно з цією Конвенцією.

3. а) Генеральний секретар також направляє спостерігачам, про яких йдеться у статті 156:

- i) повідомлення, зазначені в пункті 2 а);
 - ii) повідомлення, зазначені в пункті 2 б) і в); та
 - iii) до їхнього відома тексти поправок, зазначених у пункті 2 г).
- б) Генеральний секретар також запрошує таких спостерігачів брати участь у статусі спостерігачів у нарадах держав-учасниць, про які йдеться в пункті 2 д).

Стаття 320

Автентичні тексти

Оригінал цієї Конвенції, тексти якої англійською, арабською, іспанською, китайською, російською і французькою мовами є рівно автентичними, здається за умови дотримання пункту 2 статті 305 на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення чого нижчепідписані представники, належним чином на те уповноважені, підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Монтего-Бей десятого грудня тисяча дев'ясот вісімдесят другого року.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ВІДКРИТЕ МОРЕ*

Женева, 29 квітня 1958 року

Государства – Стороны настоящей Конвенции, желая кодифицировать постановления международного права, касающиеся открытого моря,

признавая, что заседавшая в Женеве с 24 февраля по 27 апреля 1958 года Конференция Объединенных Наций по вопросам морского права приняла нижеследующие постановления как носящие общий характер декларации установленных принципов международного права, согласились о нижеследующем:

Статья 1

Слова “открытое море” означают все части моря, которые не входят ни в территориальное море, ни во внутренние воды какого-либо государства.

Статья 2

Открытое море открыто для всех наций, и никакое государство не вправе претендовать на подчинение какой-либо части его своему суверенитету. Свобода открытого моря осуществляется в условиях, определяемых настоящими статьями и другими нормами международного права. Она включает, в частности, как для прибрежных, так и для неприбрежных государств:

- 1) свободу судоходства,
- 2) свободу рыболовства,

* Конвенція про відкрите море. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_180#Text (дата звернення : 05.05.2021)

3) свободу прокладывать подводные кабели и трубопроводы,

4) свободу летать над открытым морем.

Все государства осуществляют эти свободы, равно как и другие свободы, признанные в соответствии с общими принципами международного права, разумно учитывая заинтересованность других государств в пользовании свободой открытого моря.

Статья 3

1. Государства, не имеющие морского берега, для того чтобы пользоваться свободой морей на равных правах с прибрежными государствами, должны иметь свободный доступ к морю. Для этой цели государства, расположенные между морем и государством, не имеющим морского берега, по общему соглашению с этим последним и в соответствии с существующими международными конвенциями предоставляют:

а) государству, не имеющему морского берега, на основе взаимности, свободный путь через свою территорию и

б) судам, плавающим под флагом этого государства, на условиях равенства со своими судами или судами других государств, доступ к морским портам и использованию этих портов.

2. Государства, расположенные между морем и государством, не имеющим морского берега, решают по общему соглашению с этим последним и с учетом прав прибрежного государства или государства, через территорию которого совершается транзит, а также особых условий, в которых находится государство, не имеющее морского берега, все вопросы, относящиеся к свободе транзита и равенства в пользовании портами, если такие государства не являются уже сторонами действующих международных конвенций.

Статья 4

Каждое государство, независимо от того, является ли оно прибрежным или нет, имеет право на то, чтобы суда под его флагом плавали в открытом море.

Статья 5

1. Каждое государство определяет условия предоставления своей национальности судам, регистрации судов на его территории и права плавать под его флагом. Суда имеют национальность того государства, под флагом которого они вправе плавать. Между данным государством и данным судном должна существовать реальная связь; в частности, государство должно эффективно осуществлять в области технической, административной и социальной свою юрисдикцию и свой контроль над судами, плавающими под его флагом.

2. Каждое государство выдает судам, которым оно предоставляет право плавать под его флагом, соответствующие документы.

Статья 6

1. Суда должны плавать под флагом только одного государства и, кроме исключительных случаев, прямо предусматриваемых в международных договорах или в настоящих статьях, подчиняются его исключительной юрисдикции в открытом море. Судно не может переменить свой флаг во время плавания или стоянки при заходе в порт, кроме случаев действительного перехода собственности или изменения регистрации.

2. Судно, плавающее под флагами двух или более государств, пользуясь ими смотря по удобству, не может требовать признания ни одной из соответствующих национальностей другими государствами и может быть приравнено к судам, не имеющим национальности.

Статья 7

Постановления предыдущих статей не затрагивают вопроса о судах, состоящих на официальной службе какой-либо межправительственной организации и плавающих под флагом этой организации.

Статья 8

1. Военные корабли пользуются в открытом море полным иммунитетом от юрисдикции

какого бы то ни было государства, кроме государства флага.

2. В настоящих статьях слова “военный корабль” означают судно, принадлежащее к военно-морским силам какого-либо государства и имеющие внешние знаки, отличающие военные корабли его национальности, находящиеся под командой офицера, состоящего на государственной службе, имя которого занесено в список офицеров военно-морского флота, и имеющее экипаж, подчиненный регулярной военной дисциплине.

Статья 9

Суда, принадлежащие государству или эксплуатируемые им и состоящие только на некоммерческой правительственной службе, пользуются в открытом море полным иммунитетом от юрисдикции государств, не являющихся государством флага.

Статья 10

1. Каждое государство обязано принимать необходимые меры для обеспечения безопасности в море судов, плавающих под его флагом, в частности, в том, что касается:

- а) пользования сигналами, поддержания связи и предупреждения столкновения,
- б) комплектования и условий труда экипажей судов, с учетом подлежащих применению международных актов, касающихся вопросов труда,
- с) конструкции, оснащения судов и их мореходных качеств.

2. Предписывая эти меры, государство обязано соблюдать общепринятые международные нормы и предпринимать все необходимые меры для обеспечения их соблюдения.

Статья 11

1. В случае столкновения или какого-либо другого происшествия с судном при плавании в открытом море, вызывающего уголовную или дисциплинарную ответственность капитана или какого-либо другого лица на службе судна, какое-либо уголовное или дисциплинарное преследование против этого лица может быть возбуждено только перед судебными или административными властями государства флага или того государства, гражданином которого это лицо является.

2. В области дисциплинарной ответственности государство, которое выдало диплом судоводителя или свидетельство о квалификации, является единственно компетентным для того, чтобы, после должной процедуры, отобрать эти документы даже в том случае, если их владелец не является гражданином государства, их выдавшего.

3. Ни арест, ни задержание этого судна не могут быть произведены даже в качестве меры расследования по распоряжению каких-либо властей, кроме властей государства флага.

Статья 12

1. Каждое государство вменяет в обязанность капитану любого судна, плавающего под его флагом, поскольку капитан может это сделать, не подвергая серьезной опасности судно, экипаж или пассажиров:

- а) оказать помощь любому обнаруженному в море лицу, которому угрожает гибель,
- б) следовать со всей возможной скоростью на помощь погибающим, если ему сообщено, что они нуждаются в помощи, поскольку на такое действие с его стороны можно разумно рассчитывать,
- с) после столкновения оказать помощь другому судну, его экипажу и его пассажирам и, поскольку это возможно, сообщить этому другому судну наименование своего судна, порт его регистрации и ближайший порт, в который оно зайдет.

2. Все прибрежные государства должны способствовать организации и содержанию соответствующей эффективной спасательной службы для обеспечения безопасности на море и над морем, а также заключать с этой целью в необходимых случаях региональные соглашения о взаимном сотрудничестве с соседними государствами.

Статья 13

Каждое государство обязано принимать эффективные меры против перевозки рабов на судах, имеющих право плавать под его флагом, и налагать наказания за такие перевозки, а также для предупреждения противозаконного пользования его флагом для этой цели. Раб, нашедший убежище на судне, под каким бы флагом это судно ни плавало, ipso facto свободен.

Статья 14

Все государства обязаны содействовать в полной мере уничтожению пиратства в открытом море и во всех других местах, находящихся за пределами юрисдикции какого бы то ни было государства.

Статья 15

Любое из перечисленных ниже действий является пиратством:

1) любой неправомерный акт насилия, задержания или грабежа, совершаемый с личными целями экипажем или пассажирами какого-либо частновладельческого судна или частновладельческого летательного аппарата и направленный

а) в открытом море против какого-либо другого судна или летательного аппарата или против лиц или имущества, находящихся на их борту,

б) против какого-либо судна или летательного аппарата, лиц или имущества в месте, находящемся за пределами юрисдикции какого бы то ни было государства;

2) любой акт добровольного участия в использовании какого-либо судна или летательного аппарата, если тот, кто этот акт совершает, знает обстоятельства, в силу которых это судно или этот летательный аппарат являются пиратским судном или пиратским летательным аппаратом,

3) любое действие, являющееся подстрекательством или сознательным содействием совершению действия, предусмотриваемого в пунктах 1 или 2 настоящей статьи.

Статья 16

Пиратские действия, определяемые в статье 15, которые совершаются военным судном или государственным судном или государственным летательным аппаратом, экипаж которого поднял мятеж и захватил власть над этим судном или летательным аппаратом, приравниваются к действиям, совершаемым частновладельческим судном.

Статья 17

Судно или летательный аппарат считаются пиратским судном или пиратским летательным аппаратом, если они предназначаются лицами, имеющими над ними власть, для совершения действий, предусмотриваемых в статье 15. Это относится также к судну или летательному аппарату, которым пользовались для совершения таких действий, до тех пор пока они остаются под властью лиц, виновных в этих действиях.

Статья 18

Судно или летательный аппарат может сохранять свою национальность, несмотря на то, что они стали пиратским судном или пиратским летательным аппаратом. Сохранение или утрата национальности определяется законом того государства, которым она была предоставлена.

Статья 19

В открытом море или в любом другом месте, находящемся за пределами юрисдикции какого бы то ни было государства, любое государство может захватить пиратское судно или пиратский летательный аппарат или судно, захваченное посредством пиратских действий и находящееся во власти пиратов, арестовать находящихся на этом судне или летательном аппарате лиц и захватить находящееся на нем имущество. Судебные учреждения того государства, которое совершило этот захват, могут выносить постановления о наложении наказаний и определять, какие меры должны быть приняты в отношении таких судов, летательных аппаратов или имущества, не нарушая прав добросовестных третьих лиц.

Статья 20

Если захват судна или летательного аппарата по подозрению в пиратстве совершен без достаточных оснований, государство, совершившее захват, отвечает перед государством, национальность которого имеет судно или летательный аппарат, за всякий вред и всякие убытки, причиненные захватом.

Статья 21

Захват за пиратство может совершаться только военными кораблями или военными летательными аппаратами или другими судами или летательными аппаратами, состоящими на правительственной службе и на то уполномоченными.

Статья 22

1. За исключением случаев, когда акты вмешательства основаны на правах, устанавливаемых международными договорами, военный корабль, встретивший иностранное торговое судно в открытом море, не вправе подвергать его осмотру, если нет достаточных оснований подозревать,

а) что это судно занимается пиратством, или

б) что это судно занимается работоторговлей, или

с) что, хотя на нем поднят иностранный флаг или оно отказывается поднять флаг, это судно в действительности имеет ту же национальность, что и данный военный корабль.

2. В случаях, предусмотряемых в пунктах “а”, “б”, и “с”, военный корабль может произвести проверку судна на его флаг. С этой целью он может послать шлюпку под командой офицера к подозреваемому судну. Если после проверки документов подозрения остаются, он может произвести дальнейшее обследование на борту этого судна, со всей возможной осмотрительностью.

3. Если подозрения оказываются ошибочными, причем осмотренное судно не совершило никаких действий, которые давали бы для этих подозрений основание, ему должны быть возмещены причиненные вред и убытки.

Статья 23

1. Преследование иностранного судна может быть предпринято, если компетентные власти прибрежного государства имеют достаточные основания считать, что это судно нарушило законы и правила этого государства. Преследование должно начаться тогда, когда иностранное судно или одна из его шлюпок находятся во внутренних водах, в территориальном море или в прилегающей зоне преследующего государства, и может продолжаться за пределами территориального моря или прилегающей зоны только при условии, если оно не прерывается. Не требуется, чтобы в то время, когда иностранное судно, плавающее в территориальном море или прилегающей зоне, получает приказ остановиться, судно, отдающее этот приказ, также находилось в пределах территориального моря или прилегающей зоны. Если иностранное судно находится в прилегающей зоне, определенной в статье 24 Конвенции о территориальном море и прилегающей зоне, преследование может начаться только в связи с нарушением прав, для защиты которых установлена эта зона.

2. Право преследования прекращается, как только преследуемое судно входит в территориальное море своей страны или в территориальное море какого-либо третьего государства.

3. Преследование считается начатым только при условии, если преследующее судно удостоверилось при помощи находящихся в его распоряжении и практически применимых средств, что преследуемое судно или одна из его шлюпок или другие шлюпки, которые действуют совместно и используют преследуемое судно в качестве судна-базы, находятся в пределах территориального моря или, в соответствующих случаях, в прилегающей зоне. Преследование может быть начато только после подачи сигнала остановиться, зрительного или звукового, с

дистанции, позволяющей соответствующему судну его увидеть или услышать.

4. Право преследования может осуществляться только военными кораблями или военными летательными аппаратами или же другими судами или летательными аппаратами, находящимися на правительственной службе и специально на то уполномоченными.

5. В случае преследования летательным аппаратом

а) постановления пунктов с 1 по 3 настоящей статьи применяются *mutatis mutandis* и в отношении этого способа преследования;

б) летательный аппарат, отдающий приказ об остановке, должен сам активно преследовать судно, пока какое-либо судно или какой-либо летательный аппарат прибрежного государства, предупрежденный летательным аппаратом, не прибудет на место, чтобы продолжать преследование, если только летательный аппарат не может сам задержать судно. Чтобы обосновать задержание какого-либо судна в открытом море, недостаточно только того, чтобы оно было просто замечено летательным аппаратом, как совершившее нарушение или как подозреваемое в совершении нарушения, если только одновременно оно не получило требования остановиться и не было преследуемо самим летательным аппаратом или другими летательными аппаратами или судами, продолжающими непрерывное преследование.

6. Освобождение судна, задержанного в пределах юрисдикции какого-либо государства и конвоируемого в порт этого государства с целью проведения расследования компетентными властями, не может быть потребовано только потому, что судно и его конвоир пересекли какую-либо часть открытого моря, когда обстоятельства сделали это пересечение необходимым.

7. Если судно было остановлено или задержано в открытом море в условиях, которые не оправдывают осуществление права преследования, ему должны быть возмещены вред и убытки.

Статья 24

Каждое государство обязано издавать правила для предупреждения загрязнения морской воды нефтью с кораблей или из трубопроводов или в результате разработки или разведки поверхности морского дна или его недр, принимая при этом во внимание постановления действующих договоров по данному вопросу.

Статья 25

1. Каждое государство обязано принимать меры для предупреждения загрязнения моря от погружения радиоактивных отходов, с учетом всех норм и правил, которые могут быть выработаны компетентными международными организациями.

2. Все государства обязаны сотрудничать с компетентными международными организациями в принятии мер по предупреждению загрязнения моря или воздушного пространства над морем в результате всякой деятельности, которая включает применение радиоактивных материалов или других вредоносных веществ.

Статья 26

1. Каждое государство имеет право прокладывать по дну открытого моря подводные кабели и трубопроводы.

2. Прибрежное государство не может препятствовать прокладке или поддержанию подводных кабелей или трубопроводов на континентальном шельфе, кроме тех случаев, когда оно осуществляет свое право принимать разумные меры для разведки континентального шельфа и разработки его естественных богатств.

3. Прокладывая эти кабели или трубопроводы, указанное государство обязано принимать должным образом во внимание уже проложенные по дну моря кабели и трубопроводы. В частности, оно не должно препятствовать возможности производить ремонт существующих кабелей и трубопроводов.

Статья 27

Каждое государство обязано принимать необходимые законодательные меры,

предусматривающие, что разрыв или повреждение подводного кабеля в открытом море каким-либо судном, плавающим под его флагом, или каким-либо лицом, подчиненным его юрисдикции, совершаемые намеренно или в силу преступной небрежности таким образом, что могут прервать или затруднить телеграфную или телефонную связь, и, равным образом, разрыв или повреждение подводного трубопровода или высоковольтного кабеля при подобных обстоятельствах являются наказуемым деянием. Это постановление не относится к разрывам или повреждениям, причиняемым лицами, действующими исключительно с правомерной целью спасения своей жизни или своих судов, после принятия всех мер предосторожности для избежания таких разрывов или повреждений.

Статья 28

Каждое государство обязано принимать необходимые законодательные меры, предусматривающие, что, если находящиеся под его юрисдикцией лица, которым принадлежит подводный кабель или трубопровод в открытом море, причиняют при прокладке или ремонте этого кабеля или трубопровода разрыв или повреждение другого кабеля или трубопровода, они несут соответствующие расходы по ремонту.

Статья 29

Каждое государство обязано принимать необходимые законодательные меры для того, чтобы владельцы судов, которые могут доказать, что они пожертвовали якорем, сетью или какой-либо другой рыболовной снастью во избежание повреждения подводного кабеля или трубопровода, могли получить возмещение от владельца этого кабеля или трубопровода при том условии, что ими предварительно были приняты все разумные меры предосторожности.

Статья 30

Постановления настоящей Конвенции не затрагивают конвенций или других международных соглашений, действующих в отношениях между государствами – сторонами этих конвенций или соглашений.

Статья 31

Настоящая Конвенция открыта до 31 октября 1958 года для подписания ее всеми государствами – членами Организации Объединенных Наций или любого из специализированных учреждений и любым другим государством, которое будет приглашено Генеральной Ассамблеей стать стороной Конвенции.

Статья 32

Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Акты ратификации депонируются у Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций.

Статья 33

Настоящая Конвенция остается открытой для присоединения к ней государств, принадлежащих к любой из категорий, упомянутых в статье 31. Акты присоединения депонируются у Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций.

Статья 34

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день, считая со дня, следующего за датой депонирования у Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций двадцать второго акта ратификации или присоединения.

2. В отношении каждого государства, ратифицировавшего Конвенцию или присоединившегося к ней после депонирования двадцать второго акта ратификации или присоединения, Конвенция вступает в силу на тридцатый день после депонирования этим государством своего акта ратификации или присоединения.

Статья 35

1. По истечении пяти лет со дня вступления настоящей Конвенции в силу каждая из Договаривающихся Сторон может в любое время посредством письменного заявления на имя

Генерального Секретаря Організації Об'єднаних Націй просить о пересмотре настоящей Конвенции.

2. Генеральная Ассамблея Організації Об'єднаних Націй постановляет, в соответствующих случаях, о подлежащих принятию в связи с этим заявлением мерах.

Статья 36

Генеральный Секретарь Організації Об'єднаних Націй сообщает всем государствам – членам Організації Об'єднаних Націй и другим государствам, упомянутым в статье 31:

а) о каждом подписании настоящей Конвенции и о депонировании актов ратификации или присоединения, согласно статьям 31, 32 и 33;

б) о дате вступления настоящей Конвенции в силу, согласно статье 34;

с) о просьбах о пересмотре, согласно статье 35.

Статья 37

Подлинник настоящей Конвенции, русский, английский, испанский, китайский и французский тексты которого являются равно аутентичными, депонируется у Генерального Секретаря Організації Об'єднаних Націй, который рассылает заверенные копии всем государствам, упомянутым в статье 31.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся представители, должным образом на то уполномоченные своими правительствами, подписали настоящую Конвенцию.

КОНВЕНЦІЯ ПРО РЕЖИМ СУДНОПЛАВСТВА НА ДУНАЇ*

Белград, 18 серпня 1948 року

Союз Радянських Соціалістичних Республік, Народна Республіка Болгарія, Угорська Республіка, Румунська Народна Республіка, Українська Радянська Соціалістична Республіка, Чехословацька Республіка і Федеративна Народна Республіка Югославія,

Беручи до уваги постанову Ради Міністрів Закордонних Справ від 12 грудня 1946 року про скликання Конференції для вироблення нової Конвенції про режим судноплавства на Дунаї в складі представників зазначених у цьому рішенні держав і

Бажаючи забезпечити вільне судноплавство на Дунаї відповідно до інтересів і суверенних прав придунайських країн, а також з метою зміцнення економічних і культурних зв'язків придунайських країн між собою і з іншими країнами,

Вирішили укласти Конвенцію про режим судноплавства на Дунаї і з цією метою призначили нижчепідписаних як своїх повноважних представників, які після пред'явлення своїх повноважень, визнаних у порядку і належній формі, умовились про таке:

Глава I Загальні положення

Стаття 1

Навігація на Дунаї повинна бути вільною і відкритою для громадян, торгових суден і товарів усіх держав на основі рівності щодо портових і навігаційних зборів та умов торгового судноплавства. Викладене вище не поширюється на перевезення між портами однієї і тієї самої держави.

* Конвенція про режим судноплавства на Дунаї 1948 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_175 (дата звернення 01.02.2020)

Стаття 2

Конвенція поширюється на судноплавну частину Дунаю від Кельхейма до Чорного моря через Сулинське гирло з виходом до моря через Сулинський канал.

Стаття 3

Придунайські держави зобов'язуються утримувати свої ділянки Дунаю в судноплавному стані для річкових і на відповідних ділянках морських суден і виконувати необхідні роботи для забезпечення і поліпшення умов судноплавства, а також не чинити перешкод для судноплавства на фарватерах Дунаю. З питань, зазначених у цій статті, придунайські держави консультуються з Дунайською Комісією (стаття 5 нижче).

Прибережні держави можуть в своїх межах організувати роботи по забезпеченню судноплавства, виконання яких необхідно в зв'язку з виниклими терміновими і непередбаченими обставинами. Держави повідомлять Комісію про причини, що викликали ці роботи, і подадуть короткий опис цих робіт.

Стаття 4

В разі, коли яка-небудь придунайська держава не буде спроможна сама організувати роботи, що входять в її територіальну компетенцію і необхідні для забезпечення нормального судноплавства, то така держава повинна буде передати виконання цих робіт Дунайській Комісії (стаття 5) на умовах, що їх вкаже Комісія, без права передоручення виконання цих робіт іншій державі, за винятком тієї частини річкового шляху, що становитиме кордон даної держави. В цьому останньому випадку Комісія визначить умови виконання таких робіт. Придунайські держави зобов'язуються надавати всіляке сприяння Комісії або державі, яка виконує зазначені роботи.

Глава II

Організаційні положення

Розділ I

Дунайська Комісія

Стаття 5

Засновується Дунайська Комісія, далі "Комісія", до складу якої входять по одному представнику від кожної Договірної Сторони.

Стаття 6

Комісія обирає із свого складу голову, віце-голову і секретаря на трирічний строк.

Стаття 7

Комісія встановлює строки своїх сесій і свої правила процедури. Перше засідання Комісії відбудеться в шестимісячний строк з дня, коли ця Конвенція набере чинності.

Стаття 8

Компетенція Комісії поширюється на Дунай згідно з статтею 2. В компетенцію Комісії входить:

- а) нагляд за виконанням постанов цієї Конвенції;
- б) складання загального плану основних робіт в інтересах судноплавства на базі пропозицій і проектів придунайських держав і спеціальних річкових Адміністрацій (статті 20 і 21), а також складання загального кошторису витрат, що відносяться до цих робіт;
- в) виконання робіт у випадках, передбачених статтею 4;
- г) консультація і рекомендації придунайським державам, що стосуються виконання робіт, зазначених у пункті "б" даної статті, з врахуванням при цьому технічних і економічних інтересів, планів і можливостей зазначених держав;
- е) консультація і рекомендація спеціальним річковим Адміністраціям (статті 20 і 21) і обмін з ними інформацією;

f) встановлення єдиної системи навігаційної шляхової обстановки на всій судноплавній течії Дунаю, а також, з урахуванням специфічних умов окремих ділянок, основних положень про плавання по Дунаю, включаючи основні положення лоцманської служби;

g) уніфікація правил річкового нагляду;

h) координація гідрометеорологічної служби на Дунаї, видання єдиного гідрологічного бюлетеня і гідрологічних прогнозів, короткотермінових і довготермінових, для Дунаю;

l) статистика судноплавства на Дунаї з питань, що входять в компетенцію Комісії;

j) видання довідників, лоцій, навігаційних карт і атласів для потреб судноплавства;

к) складання і затвердження бюджету Комісії, а також встановлення і стягнення зборів, передбачених статтею 10.

Стаття 9

Для виконання зазначених у попередній статті завдань Комісія має свій Секретаріат і необхідний апарат, персонал яких комплектується з громадян придунайських держав. Організація Секретаріату і апарату встановлюється самою Комісією.

Стаття 10

Комісія складає свій бюджет і затверджує його більшістю голосів усіх Договірних Сторін. У бюджеті мають бути передбачені витрати на утримання Комісії та її апарату, які покриваються за рахунок внесків Договірних Сторін, що робляться щороку в однаковому для кожної Договірної Сторони розмірі.

Стаття 11

Рішення Комісії ухвалюються більшістю голосів присутніх членів, крім випадків, спеціально передбачених в цій Конвенції (статті 10, 12 і 13).

Кворум Комісії – п'ять членів.

Стаття 12

Рішення Комісії з питань, передбачених пунктами “b”, “c”, “f”, “g” статті 8, повинні бути ухвалені більшістю голосів усіх членів Комісії, проте, без майоризування держави, на території якої повинні виконуватися роботи.

Стаття 13

Місцем перебування Комісії є місто Галац. Комісія може, проте, рішенням, ухваленим більшістю голосів усіх членів, змінити місце свого перебування.

Стаття 14

Комісії надаються права юридичної особи згідно з законодавством держави за місцем її перебування.

Стаття 15

Офіційними мовами Комісії є німецька, російська та французька.

Стаття 16

Члени Комісії і уповноважені нею службові особи користуються дипломатичним імунітетом. Службові приміщення, архіви і всякого роду документи Комісії недоторканні.

Стаття 17

Службові особи Комісії, які мають відповідні повноваження, сповіщають компетентні власті придунайських держав про порушення правил судноплавства, санітарних правил і правил річкового нагляду, що стали відомі Комісії. Компетентні власті повинні, в свою чергу, сповістити Комісію про заходи, вжиті в зв'язку із згаданими вище повідомленнями про порушення.

Стаття 18

Комісія має свою печатку і свій прапор, що піднімається на службових приміщеннях і судах Комісії.

Стаття 19

Придунайські держави подадуть Комісії, а також її службовим особам і персоналу

необхідне сприяння для виконання їх обов'язків, що впливають з цієї Конвенції.

Ці службові особи і персонал матимуть право вільно пересуватися при виконанні своїх службових обов'язків по річці і в портах у межах юрисдикції Комісії, при умові поважання ними законодавства даної держави.

Розділ II **Спеціальні річкові адміністрації**

Стаття 20

У пониззях Дунаю (від гирла Сулинського каналу до Браїлова включно) створюється спеціальна річкова Адміністрація для виконання гідротехнічних робіт і регулювання судноплавства, в складі представників прибережних суміжних держав (Румунської Народної Республіки і Союзу Радянських Соціалістичних Республік).

Адміністрація діє на підставі угоди між Урядами країн-учасниць Адміністрації.

Місцем перебування Адміністрації є місто Галац.

Стаття 21

На ділянці Залізних Воріт (від Вінце до Костола по правому берегу і від Молдова-Веке до Турну-Северіна по лівому берегу Дунаю) створюється спеціальна річкова Адміністрація Залізних Воріт у складі представників Румунської Народної Республіки і Федеративної Народної Республіки Югославії для виконання гідротехнічних робіт і регулювання судноплавства у зазначеному районі.

Адміністрація діє на підставі угоди між Урядами країн-учасниць Адміністрації.

Місцем перебування Адміністрації є Оршова і Текія.

Стаття 22

Угоди про спеціальні річкові Адміністрації (які далі називаються "Адміністрації"), згадані в статтях 20 і 21, доводяться до відома Комісії.

Глава III **Режим судноплавства**

Розділ I

Навігація

Стаття 23

Судноплавство в пониззях Дунаю і в районі Залізних Воріт здійснюється відповідно до правил плавання, встановлених Адміністраціями зазначених районів. Судноплавство на решті ділянок Дунаю здійснюється згідно з правилами, встановленими відповідними придунайськими країнами, по території яких протікає Дунай, а в тих районах, де береги Дунаю належать двом різним державам, – згідно з правилами, встановленими за угодою між цими державами.

При встановленні правил плавання придунайсьї держави і Адміністрації зважатимуть на основні положення про плавання по Дунаю, встановлені Комісією.

Стаття 24

Судна, що плавають по Дунаю, мають право, додержуючись правил, встановлених відповідними придунайськими державами, заходити в порти, виконувати в них вантажні і розвантажувальні операції, посадку і висадку пасажирів, а також поповнювати запаси палива, предметів постачання і т. д.

Стаття 25

Перевезення пасажирів і вантажів у місцевому сполученні і перевезення між портами однієї і тієї самої держави не можуть проводитись суднами під іноземним прапором інакше, як за погодженістю з національними правилами відповідної придунайської держави.

Стаття 26

Санітарні і поліцейські правила, що застосовуються на Дунаї, повинні здійснюватися без дискримінації з мотивів національної приналежності суден, пунктів їх відправлення і призначення або з будь-яких інших причин.

Функції митного, санітарного і річкового нагляду на Дунаї здійснюються придунайськими державами, які повідомляють Комісію про видані ними правила, щоб Комісія могла сприяти уніфікації митних та санітарних правил і здійснити уніфікацію правил річкового нагляду (стаття 8, пункт “g”).

Митні, санітарні і поліцейські правила повинні бути такими, щоб не перешкоджати судноплавству.

Стаття 27

При проходженні транзитних вантажів через ділянки, де обидва береги річки Дунаю належать одній і тій самій державі, ця держава має право опечатувати або брати під охорону митного нагляду транзитний товар. При цьому дана держава має право вимагати від капітана чи судовласника письмової декларації тільки про те, чи перевозить він товар, ввезення якого заборонене даною державою, але без права заборони транзиту цього товару. Ці формальності не можуть викликати ні огляду товару, ні уповільнення транзиту. За подання неправильної декларації капітан чи судовласник підлягає відповідальності за законами держави, якій була зроблена декларація.

Якщо річка Дунай є кордоном між двома державами, то судна, плоти, пасажирів і транзитний товар звільняються при проходженні по річці від усіх митних формальностей.

Стаття 28

Судна, виділені придунайськими державами для несення служби річкового нагляду (поліції), повинні нести свій національний прапор і, крім того, мати розпізнавальний однаковий знак; опис і номери цих суден повідомляються Комісії. Плавання по Дунаю цих суден, а так само митних суден всіх придунайських країн може мати місце тільки в межах країни, прапор якої несе судно, а поза цими межами – тільки за згодою відповідних придунайських держав.

Стаття 29

Суднам, що плавають по Дунаю, надається можливість користуватися як судовими радіостанціями, так і береговими засобами зв'язку для навігаційних цілей.

Стаття 30

Плавання по Дунаю військових кораблів усіх непридунайських країн забороняється.

Плавання по Дунаю військових кораблів придунайських країн за межами країни, прапор якої несе корабель, може здійснюватися лише за домовленістю між заінтересованими придунайськими державами.

Розділ II

Лоцманська служба

Стаття 31

В пониззях Дунаю і в районі Залізних Воріт створюються лоцманські корпуси, підпорядковані відповідним Адміністраціям (стаття 22).

Правила лоцманської служби встановлюються Адміністраціями згідно з основними положеннями про плавання по Дунаю (стаття 8, пункт “g”) і повідомляються Комісії.

Стаття 32

Проведення суден у пониззях Дунаю і в районі Залізних Воріт здійснюється лоцманами, які входять до складу відповідних лоцманських корпусів, або лоцманами, які склали іспит в органах відповідної річкової Адміністрації і допущені цією Адміністрацією до проведення суден.

Стаття 33

Склад лоцманських корпусів комплектується з громадян придунайських країн-учасниць

відповідних Адміністрацій. Порядок комплектування корпусів встановлюється спеціальними угодами між зазначеними вище (статті 20 і 21) учасниками цих Адміністрацій.

Глава IV

Порядок покриття витрат по забезпеченню судноплавства

Стаття 34

Фінансування гідротехнічних робіт на Дунаї, що проводяться придунайськими країнами згідно з статтею 3 цієї Конвенції, здійснюється відповідними придунайськими країнами.

Фінансування робіт, передбачених статтею 8, пункт "с", проводиться Комісією.

Стаття 35

Для покриття витрат по забезпеченню судноплавства придунайські держави, за погодженістю з Комісією, можуть встановлювати з суден навігаційні збори, розмір яких визначається в залежності від вартості утримання обстановки і вартості робіт, зазначених у статті 34.

Стаття 36

Для покриття витрат по забезпеченню судноплавства і по роботах, що проводяться Адміністраціями, останні встановлюють особливі збори, які стягуються з суден, що проходять на ділянках між гирлом Сулинського каналу і Браїловим і від Вінце до Костола по правому берегу і від Молдова-Веке до Турну-Северіна по лівому берегу Дунаю.

Про встановлені Адміністраціями особливі збори і порядок їх стягання Адміністрації інформують Комісію.

Стаття 37

Суми спеціальних, навігаційних і особливих зборів, що їх стягають Комісія, придунайські держави і Адміністрації, не повинні приносити прибутку.

Стаття 38

Порядок стягання спеціальних, навігаційних і особливих зборів визначається інструкціями, розробленими відповідно Комісією, придунайськими державами і Адміністраціями.

Інструкції, що видаються придунайськими державами і Адміністраціями, погоджуються з Комісією.

Обчислення зборів проводиться за вантажомісткістю суден.

Стаття 39

Виконання робіт і розподіл витрат по проведенню цих робіт на ділянках Дунаю, що утворюють державний кордон, регулюються за угодою між відповідними прикордонними державами.

Стаття 40

Портові збори з суден стягуються властями відповідних придунайських держав. При цьому не допускається ніякої дискримінації з мотивів національної належності суден, пунктів їх відправки чи призначення або з якихось інших причин.

Стаття 41

Судна, що заходять в порти для вантажно-розвантажувальних робіт, матимуть право користуватися вантажно-розвантажувальними механізмами, пристосуваннями, складами, складськими площами і т.п. на підставі угод з відповідними транспортно-експедиторськими установами. При цьому при встановленні розміру оплати за проведені роботи не допускається ніякої дискримінації. Не вважатимуться дискримінацією пільги, які, відповідно до торговельних звичаїв, надаються залежно від обсягу робіт і характеру вантажу.

Стаття 42

Ніякі збори за транзит як такий з суден, плотів, пасажирів і товарів установлюватись не будуть.

Стаття 43

Тарифи лоцманських зборів у пониззях Дунаю і в районі Залізних Воріт встановлюються відповідними Адміністраціями і повідомляються Комісії.

Глава V

Заключні постанови

Стаття 44

У цій Конвенції вирази “придунайська держава” або “придунайська країна” означають державу, яка має берег або береги по Дунаю в розумінні, встановленому статтею 2.

Стаття 45

Будь-який спір між учасниками цієї Конвенції відносно застосування і тлумачення Конвенції, не вирішений шляхом прямих переговорів, на вимогу будь-якої з спорячих сторін буде переданий на вирішення погоджувальної комісії із членів, призначуваних по одному від кожної з спорячих сторін, і одного члена, який призначається головою Дунайської Комісії з числа громадян держав, які не беруть участі у спорі, а якщо голова Комісії є громадянином держави, яка бере участь у спорі, то Дунайською Комісією.

Рішення погоджувальної комісії визнається остаточним і обов'язковим для спорячих сторін.

Стаття 46

Зміни до цієї Конвенції приймаються за взаємною згодою всіх Договірних Сторін. Вони набувають чинності першого числа місяця, що йде за тим, коли всі Договірні Сторони повідомлять Уряд Союзної Республіки Югославія про те, що внутрішньодержавні процедури, необхідні для набуття чинності вищезгаданими змінами, ними виконані.

Стаття 47

Ця Конвенція з Додатками, російський і французький тексти якої є автентичними, має бути ратифікована і набере чинності після здачі шести ратифікаційних грамот. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Уряду Федеративної Народної Республіки Югославії, в архівах якого зберігатиметься оригінал цієї Конвенції.

Уряд Федеративної Народної Республіки Югославії надішле всім учасникам Конвенції завірнені копії оригіналу і повідомлятиме учасників Конвенції про здачу ратифікаційних грамот на зберігання в міру їх надходження.

Додаток I

Про входження Австрії до складу Дунайської Комісії

1. Представник Австрії увійде до складу Дунайської Комісії після врегулювання питання про Договір з Австрією.

2. Цей Додаток набере чинності одночасно з Конвенцією про режим судноплавства на Дунаї як її невід'ємна частина.

Додаток II

Про ділянку Габчіково-Геню

Щодо робіт, необхідних для забезпечення нормальних умов судноплавства на ділянці Габчіково-Геню (від 1821 до 1791 км), Договірні Сторони згодні визнати, що утримання цієї ділянки у належному судноплавному стані є спільним інтересом і що необхідні для цього роботи далеко виходять за межі робіт, яких можна розумно вимагати від відповідних прибережних країн.

Тому умовлено, що Дунайська Комісія повинна обговорити і розв'язати питання про те, чи буде для досягнення цієї мети доцільно заснувати для даної ділянки спеціальну річкову Адміністрацію, подібну до тих, які передбачені у статтях 20 і 21 або чи буде досить застосувати до даної ділянки постанови статей 4 і 34 (абзац,2) цієї Конвенції.

Правила, аналогічні до статті 20 даної Конвенції, невід'ємною частиною якої є цей Додаток, будуть застосовні у випадку, коли Адміністрація буде заснована.

На посвідчення чого нижчепідписані уповноважені підписали цю Конвенцію і приклали до неї печатки.

Складено в місті Белграді серпня 18 дня тисяча дев'ятсот сорок восьмого року.

**Додатковий Протокол
до Конвенції про режим судноплавства на Дунаї,
підписаної у Белграді 18 серпня 1948 року**

1. Констатується, що раніше застосований режим судноплавства на Дунаї, так само як і акти, що передбачали встановлення цього режиму, зокрема, Конвенція, підписана в Парижі 23 липня 1921 року, втратили свою чинність.

2. Все майно, що належало колишній Європейській Дунайській Комісії, передається спеціальній річковій Адміністрації в пониззях Дунаю, заснованій згідно з статтею 20 Конвенції, до якої відноситься цей Протокол.

3. Досягнуто угоди про визнання погашеними всіх зобов'язань колишньої Європейської Дунайської Комісії по сплаті кредитів, наданих їй Великобританією, Францією, Росією та іншими державами.

4. Зобов'язання колишньої Міжнародної Дунайської Комісії, так само як і зобов'язання колишньої Адміністрації Залізних Воріт і Катарактів, і гарантії в забезпечення цих зобов'язань визнаються погашеними.

5. Неліквідоване майно колишньої Міжнародної Дунайської Комісії передається Дунайській Комісії, передбаченій статтею 5 Конвенції, до якої відноситься цей Протокол. Частина майна колишньої Міжнародної Дунайської Комісії, передана у розпорядження колишньої Адміністрації Залізних Воріт і Катарактів, і все майно колишньої Адміністрації Залізних Воріт і Катарактів передаються спеціальній річковій Адміністрації Залізних Воріт, заснованій згідно з статтею 21 Конвенції, до якої відноситься цей Протокол.

Складено в місті Белграді 18 серпня тисяча дев'ятсот сорок восьмого року.

**ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ ВІД 26 БЕРЕЗНЯ 1998 РОКУ
ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО РЕЖИМ СУДНОПЛАВСТВА НА ДУНАЇ
ВІД 18 СЕРПНЯ 1948 РОКУ***

Будапешт, 26 березня 1998 року

Австрійська Республіка,
Республіка Болгарія,
Угорська Республіка,
Федеративна Республіка Німеччина,
Республіка Молдова,
Російська Федерація,
Румунія,
Словацька Республіка,

* Додатковий Протокол від 26 березня 1998 року до Конвенції про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_140#Text (дата звернення : 02.02.2020)

Україна,
Республіка Хорватія та
Союзна Республіка Югославія,
далі “Договірні Сторони”,
переконані у необхідності привести певні положення Конвенції про режим судноплавства на Дунаї, підписаної у Белграді 18 серпня 1948 року, у відповідність до політичних та економічних обставин, які тим часом змінилися,
керуючись прагненням надати всім придунайським державам можливість участі,
домовились про таке:

Стаття 1

(1) Федеративна Республіка Німеччина приєднується до Конвенції про режим судноплавства на Дунаї від 18 серпня 1948 року як Договірна Сторона на рівних правах з державами-учасниками та їхніми правонаступниками.

(2) Державами-учасниками та їхніми правонаступниками є Австрійська Республіка, Республіка Болгарія, Угорська Республіка, Республіка Молдова, Російська Федерація, Румунія, Словацька Республіка, Україна, Республіка Хорватія і Союзна Республіка Югославія.

Стаття 2

Стаття 2 Конвенції приймається у такій редакції:

“Конвенція поширюється на судноплавну частину Дунаю від Кельхейма до Чорного моря через Сулинське гирло з виходом до моря через Сулинський канал”.

Стаття 3

Стаття 5 приймається у такій редакції:

“Засновується Дунайська Комісія, далі “Комісія”, до складу якої входять по одному представнику від кожної Договірної Сторони”.

Стаття 4

Стаття 10 Конвенції приймається у такій редакції:

“Комісія складає свій бюджет і затверджує його більшістю голосів усіх Договірних Сторін. У бюджеті мають бути передбачені витрати на утримання Комісії та її апарату, які покриваються за рахунок внесків Договірних Сторін, що робляться щороку в однаковому для кожної Договірної Сторони розмірі”.

Стаття 5

Стаття 15 Конвенції приймається у такій редакції:

“Офіційними мовами Комісії є німецька, російська та французька”.

Стаття 6

Стаття 46 Конвенції приймається у такій редакції:

“Зміни до цієї Конвенції приймаються за взаємною згодою всіх Договірних Сторін. Вони набувають чинності першого числа місяця, що йде за тим, коли всі Договірні Сторони повідомлять Уряд Союзна Республіки Югославія про те, що внутрішньодержавні процедури, необхідні для набуття чинності вищезгаданими змінами, ними виконані”.

Стаття 7

(1) Цей Додатковий Протокол набуває чинності першого числа місяця, що йде за тим, коли вісім Договірних Сторін повідомлять Уряд Союзна Республіки Югославія про те, що внутрішньодержавні процедури, необхідні для набуття ним чинності, ними виконані. Для інших Договірних Сторін цей Додатковий Протокол набуде чинності в день отримання Урядом Союзна Республіки Югославія їхніх повідомлень про те, що необхідні для набуття ним чинності внутрішньодержавні процедури виконані.

(2) Уряд Союзна Республіки Югославія повідомить Договірні Сторони про отримання

кожного повідомлення згідно з пунктом 1 цієї Статті і про набуття чинності цим Додатковим Протоколом.

На посвідчення цього нижчепідписані належним чином на те уповноважені, підписали цей Додатковий Протокол.

Вчинено в Будапешті двадцять шостого березня тисяча дев'ятсот дев'яносто восьмого року в одному примірнику німецькою, російською і французькою мовами, при цьому всі тексти є автентичними. Цей примірник здається на зберігання Уряду Союзної Республіки Югославія, який направить нижчепідписаним державам завірені копії.

§ 5. МІЖНАРОДНЕ ПОВІТРЯНЕ ПРАВО

ДОГОВІР З ВІДКРИТОГО НЕБА*
(Постатейна характеристика)
Гельсінки, 24 березня 1992 року

Преамбула

Викладаються загальні політичні заяви щодо цілей Договору, в яких підкреслюється важливість режиму відкритого неба для забезпечення безпеки, довір'я та стабільності в Європі та Північній Америці.

Стаття I

Наводиться загальне визначення режиму відкритого неба як режиму, який дозволяє Державам-учасницям здійснювати взаємне спостереження за територією одна одної.

Стаття II

Містяться визначення термінів стосовно цього Договору.

Стаття III

Визначаються право Держави-учасниці Договору проводити певну кількість спостережних польотів над територіями інших Держав-учасниць (активна квота) та зобов'язання Держави-учасниці приймати певну кількість спостережних польотів над своєю територією (пасивна квота).

Кожна Держава-учасниця має право на таку ж кількість спостережних польотів над територією будь-якої Держави-учасниці, яку ця Держава-учасниця має право провести над нею. Тобто, активна квота для будь-якої держави не може перевищувати її пасивну квоту.

Жодна з Держав-учасниць Договору не проводить над територією іншої Держави-учасниці спостережних польотів більше, ніж 50 відсотків її власної активної квоти або пасивної квоти цієї Держави-учасниці залежно від того, що менше.

Визначається можливість щорічного перерозподілу активних квот.

Передбачається можливість об'єднання окремих Держав-учасниць в групи Сторін двох типів: коли об'єднуються та перерозподіляються активні квоти при збереженні індивідуальних пасивних квот та коли об'єднуються індивідуальні пасивні квоти, стосовно чого розподіляється загальна сукупна активна квота.

Визначається порядок урахування квот, а також процедури входження та виходу з групи.

Стаття IV

Визначаються категорії апаратури спостереження, яка може використовуватись в спостережних польотах: кадрові та панорамні аерофотоапарати, відеокамери, інфрачервоні пристрої лінійного сканування та радіолокаційні станції бокового огляду з синтезованою апертурою, – та обмеження на її використання.

В разі, коли літак спостереження надається Стороною, яка спостерігається, він має бути обладнаний усіма категоріями апаратури спостереження з максимальними передбаченими Договором можливостями.

Передбачається, що будь-яка апаратура спостереження, встановлена на літаку спостереження, може бути придбана усіма Державами-учасницями на комерційних умовах. Використання апаратури спостереження можливо тільки після її огляду разом з літаком спостереження.

Стаття V

Надається право кожній Державі-учасниці виділяти власні літаки спостереження, та визначається порядок виділення літака спостереження та повідомлення про це.

Стаття VI

* Договір з відкритого неба (Постатейна характеристика). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_316#Text
(дата звернення : 29.04.2021)

Викладаються загальні принципи організації та проведення місії спостережного польоту, в основу яких покладені рекомендована практика Конвенції про міжнародну цивільну авіацію (ІКАО) та національні правила польотів.

Надається пріоритетне право Стороні, яка спостерігається, використовувати власний літак спостереження для польоту над своєю територією.

Визначається, що Сторона, яка спостерігається, має право приймати одночасно, протягом 96 годин, не більше одного спостережного польоту.

Викладаються вимоги до плану місії, що надається Стороною, яка спостерігає, для організації спостережного польоту, процедури його узгодження, порядку виконання спостережного польоту, а також вимоги до звіту про такий політ. План місії передбачає спостережний політ, який забезпечує спостереження будь-якої точки території Сторони, яка спостерігається.

Визначається кількість персоналу обох Сторін, який може знаходитись на борту літака під час спостережного польоту.

Стаття VII

Регламентується здійснення транзитних польотів для цілей Договору, які виконуватимуться відповідно до існуючої міжнародної практики. При цьому забороняється використання апаратури спостереження та визначаються відповідні процедури контролю.

Стаття VIII

Надається право Стороні, яка спостерігається, заборонити спостережний політ та визначаються можливі причини для такої заборони з подальшим наданням письмового роз'яснення усім Державам-учасникам.

Надається право Стороні, яка спостерігається, вносити зміни до плану місії, та визначається порядок їх подальшого узгодження.

Визначаються причини, за яких допускається відхилення від затвердженого плану польоту, та порядок використання апаратури спостереження при відхиленні від маршруту польоту. При цьому Стороні, яка спостерігає, надається право припинити спостережний політ.

При відхиленні від плану спостережного польоту, а також при виникненні надзвичайних ситуацій екіпаж літака спостереження повинен діяти відповідно до національних правил польотів держави, над якою здійснюється такий політ.

В разі заборони або припинення спостережного польоту він не зараховується до квоти жодної з Держав-учасниць.

Стаття IX

Визначаються вимоги до запису інформації, зібраної під час спостережного польоту, та порядок обробки носіїв інформації.

Викладаються права та обов'язки обох Сторін, яка спостерігає і яка спостерігається, щодо надання та отримання інформації, одержаної під час спостережного польоту.

Зафіксовано право усіх Держав-учасниць мати доступ до усієї інформації одержаної під час спостережного польоту будь-якою Державою-учасницею.

Стаття X

Засновується Консультативна комісія з відкритого неба (ККВН) як імплементаційний орган Договору.

Визначаються функції, які покладаються на ККВН.

Зафіксовано, що рішення та рекомендації ККВН приймаються за умови відсутності заперечень з боку будь-якої Держави-учасниці.

Стаття XI

Зазначається, що всі повідомлення та звіти, передбачені Договором, надаються в письмовій формі з використанням дипломатичних або інших офіційних каналів.

Стаття XII

Міститься загальне положення про те, що відповідно до міжнародного права Держава-учасниця несе відповідальність і зобов'язана сплачувати компенсацію за причинену нею шкоду юридичним або фізичним особам під час виконання Договору.

Стаття XIII

Визначається порядок призначення персоналу кожної Держави-учасниці для виконання положень Договору, в'їзду/виїзду його на територію Сторони, яка спостерігається, а також право надання йому привілей та імунітетів відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року, які можуть використовуватись тільки для виконання обов'язків, пов'язаних з цим Договором.

Стаття XIV

Встановлюється, що для цілей цього Договору Бельгія, Нідерланди та Люксембург вважаються однією Державою-учасницею Бенілюкс. Визначається порядок припинення дії такої домовленості.

Стаття XV

Констатується, що цей Договір є безстроковим. Надається право кожній Державі-учасниці виходу з Договору, і визначається порядок такого виходу.

Стаття XVI

Визначається порядок внесення, розгляду та прийняття поправок до Договору, які набирають чинності через 60 днів після здачі на зберігання відповідних ратифікаційних грамот Держав-учасниць.

Встановлюються строки для періодичного розгляду виконання Договору через 3 роки після набрання ним чинності і надалі через кожні 5 років.

Стаття XVII

Визначається порядок набрання чинності Договором та приєднання до нього інших держав. Договір набирає чинності через 60 днів після здачі на зберігання 20 ратифікаційних грамот, включаючи грамоти Держав-депозитаріїв та Держав-учасниць, чия пасивна квота складає 8 або більше.

Визначаються обов'язки Держав-депозитаріїв.

Стаття XVIII

Встановлюється поетапна реалізація Договору, відповідно до чого період до набрання ним чинності визначається як період тимчасового застосування. Перший етап реалізації Договору визначається з дати набрання чинності, діє до 31 грудня третього року, наступного за роком набрання чинності, після чого розпочинається другий етап реалізації Договору.

Зазначається, що на першому етапі реалізації Договору обов'язковим є надання літака спостереження, обладнаного тільки одним панорамним або двома кадровими фотоапаратами, та анутовання даних, яке може здійснюватись відповідно до національної практики. На першому етапі реалізації Договору не є обов'язковим надання літака, спроможного досягти без дозаправки половини встановленої максимальної дальності спостережного польоту.

Стаття XIX

Визначається, що тексти Договору англійською, іспанською, італійською, німецькою, російською та французькою мовами є рівно аутентичними. Оригінали текстів зберігаються депозитаріями, а завірени копії розсилаються ними Державам-учасницям.

Набуття чинності: через 60 днів після здачі на зберігання 20 ратифікаційних грамот, включаючи грамоти держав, пасивна квота яких складає 8 або більше

Термін участі: безстроковий

Додаток А

Зафіксовано кількість виділених пасивних квот для всіх Держав-учасниць, яка для України становить 12. На першому етапі реалізації Договору Україна зобов'язана прийняти 9 спостережних польотів (75% від своєї пасивної квоти). Надається перший розподіл активних квот для спостережних польотів, який діятиме до 31 грудня року, наступного за роком набрання чинності Договором.

Відповідно до першого розподілу активних квот Україна зобов'язана прийняти спостережні польоти таких держав: США разом з Канадою – 1, Великої Британії – 1, ФРН – 1, Польщі – 1, Словаччини – 1, Угорщини – 1, Румунії – 1, Туреччини – 2 (1 разом з Італією). Разом з тим, Україна має право провести спостережні польоти над Польщею – 1, Румунією – 1, Словаччиною – 1, Угорщиною – 1, Туреччиною – 2.

Встановлюються максимальні дальності спостережних польотів для всіх Держав-учасниць. Для України максимальна дальність становить 2100 км.

Додаток В та додання І до додатку В

Наводиться перелік технічних характеристик апаратури спостереження, які надаються іншим Державам-учасницям при виділенні літака спостереження.

Визначаються елементи інформації, які підлягають анотуванню, та порядок їх анотування на носіях інформації.

Додаток С

Визначається технічна інформація щодо літака спостереження, яка надається всім Державам-учасницям при виділенні літака спостереження.

Додаток D

Визначаються цілі та порядок проведення огляду літаків спостереження та апаратуриспостереження. Огляду підлягає один літак спостереження кожного типу та моделі і, пов'язаний з ним, комплект апаратури спостереження. В огляді має право брати участь кожна Держава-учасниця. Огляд включатиме перевірку на землі та перевірку в польоті. За результатами огляду Державами-учасницями, які братимуть у ньому участь, складається звіт, в якому робиться висновок про можливість використання літака спостереження для спостережних польотів. В разі, коли Держава-учасниця, яка проводить огляд, і Держави-учасниці, які беруть участь в огляді, не можуть дійти згоди щодо змісту звіту, літак спостереження не може використовуватися для спостережних польотів.

Додання І до додатку D

Наводяться вимоги до вимірювального полігону для перевірки можливостей апаратури спостереження під час огляду та демонстраційних польотів.

Міститься загальна методологія виконання перевірки в польоті та зобов'язання щодо розробки в період тимчасового застосування Договору методологій визначення мінімальних висот, на яких дозволяється використання всіх категорій апаратури спостереження.

Примітка: ККВН розроблені методології визначення мінімальної висоти застосування фотоапаратів, відеокамер та інфрачервоних пристроїв, а також методологія визначення розрізняльної здатності радіолокаційних станцій бокового огляду з синтезованою апертурою, і прийняті відповідні рішення, які набирають чинності разом з Договором і діятимуть протягом такого ж часу, що і Договір.

Додаток Е

Регламентуються процедури прибуття персоналу Сторони, яка спостерігає, на територію Сторони, яка спостерігається.

Встановлюються загальні правила визначення максимальної дальності спостережного польоту.

Додання І до додатку Е

Містяться координати пунктів в'їзду/виїзду, аеродромів відкритого неба, аеродромів дозаправки та точок входу та виходу у повітряний простір держави. Визначається можливість проведення передпольотної інспекції літака та апаратури спостереження в пунктах в'їзду/виїзду та на аеродромах відкритого неба.

Для України пунктом в'їзду/виїзду та аеродромом відкритого неба визначено аеропорт Бориспіль, аеропортами дозаправки – аеропорти Одеса та Львів.

Додаток F

Визначаються цілі та порядок проведення передпольотної інспекції літака спостереження, наданого як Стороною, яка спостерігає, так і Стороною, яка спостерігається. Передпольотна інспекція включає передпольотну інспекцію апаратури спостереження та демонстраційний політ.

Зазначається, що демонстраційні польоти виконуються на запит Сторони, яка спостерігається, або Сторони, яка спостерігає, в залежності від того, хто надає літак спостереження. Витрати, пов'язані з демонстраційним польотом, відшкодовуються Стороною, на чий запит він проводиться.

Додаток G

Визначаються права бортконтролерів – від Сторони, яка спостерігається, льотних представників та представників – від Сторони, яка спостерігає, під час спостережного польоту.

Додаток H

Містяться принципи, порядок та строки планування спостережних польотів Державами-учасницями на кожний рік та кожний квартал, яке проводиться на підставі повідомлень Держав-учасниць щодо своїх намірів проводити спостережні польоти.

Додаток I

Визначається, яка інформація щодо повітряного простору кожної Держави-учасниці надається іншим Державам-учасницям. Зазначається, що така інформація повинна відповідати вимогам ІКАО і надаватися не раніше, ніж через 90 днів після набрання чинності Договором, але не пізніше 30 днів після отримання запиту щодо надання такої інформації.

Додаток J

Регламентуються польоти над протоками Босфор, Дарданели та Мраморним морем відповідно до Конвенції Монтьєро 1936 року.

Додаток K

Визначається інформація щодо обладнання для обробки фотоплівки, множувального обладнання та характеристик фотоплівки, яка надається Державам-учасницям при проведенні огляду літака спостереження.

Надається право, та регламентується порядок контролю обробки фотоплівки представниками Держав-учасниць при проведенні огляду, демонстраційних та спостережних польотів.

Додаток L

Регламентується діяльність Консультативної комісії з відкритого неба.

Визначаються процедури щорічного розподілу активних квот при бажанні Держави-

учасниці змінити минулорічний розподіл її активної квоти.

Передбачається можливість виконання надзвичайних спостережних польотів на прохання органів НБСЄ, пов'язаних з врегулюванням та запобіганням конфліктів та кризових ситуацій.

Визначається можливість застосування режиму відкритого неба в інших галузях, зокрема для екологічного моніторингу навколишнього середовища.

Пояснювальна записка щодо Договору з відкритого неба

Договір з відкритого неба, підписаний у м. Хельсінкі 24 березня 1992 року 25 державами, став для України однією з перших міжнародних угод, яку вона підписала як суверенна держава.

Договір є безстроковим і встановлює так званий режим відкритого неба, який надає можливість державам-учасницям здійснювати спостережні польоти над територіями одна одної. Метою таких польотів є сприяння контролю за виконанням діючих за майбутніх угод у галузі обмеження озброєнь, досягненню більшої відкритості у військовій діяльності, розширенню миротворчих можливостей Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) щодо запобігання криз та врегулювання кризових ситуацій.

Таким чином, Договір з відкритого неба, базуючись на принципах ОБСЄ, виконуватиме додаткові верифікаційні функції у галузі контролю над озброєннями та роззброєння і разом з діючими міжнародними угодами, такими як Договір про звичайні збройні сили в Європі та Віденський документ переговорів щодо заходів зміцнення довір'я та безпеки, займатиме важливе місце у розвитку процесу зміцнення взаємного довір'я та безпеки.

Крім того, у майбутньому передбачається можливість розповсюдження режиму відкритого неба на нові галузі, зокрема, екологічний моніторинг навколишнього середовища.

Структурно Договір з відкритого неба складається з преамбули, 19 статей, 11 додатків та 3 додань до них. Постатейна характеристика Договору додається.

За Договором з відкритого неба кожна держава-учасниця зобов'язана прийняти та має право виконати певну кількість спостережних польотів, яка визначається, відповідно, виділеною кожній державі пасивною квотою та щорічним розподілом активних квот. Щорічний перерозподіл активних квот проводиться на підставі та з урахуванням побажань усіх держав-учасниць, при цьому кожній державі надається право здійснювати польоти над тими державами, які здійснюють польоти над нею.

Характерною особливістю Договору, яка має позитивне значення для України, є можливість входження в режим відкритого неба протягом тривалого часу шляхом поетапної реалізації Договору. Стан з моменту підписання Договору до набуття ним чинності визначається як період тимчасового застосування, під час якого в рамках Консультативної комісії з відкритого неба – імплементаційного органу Договору – приймаються рішення щодо методологій огляду апаратури спостереження, визначення мінімальної висоти польоту, обробки інформації, одержаної у спостережному польоті, і необхідного для цього обладнання, форматів повідомлень тощо.

Починаючи з дати набуття чинності Договором, до 31 грудня третього року, наступного за роком набуття чинності, діє перший етап реалізації Договору, коли обов'язковим є надання літака спостереження, обладнаного тільки одним панорамним або двома кадровими фотоапаратами. На першому етапі кожна держава-учасниця зобов'язана прийняти 75% польотів від її пасивної квоти. Після цього розпочинається в повному обсязі.

Спостереження здійснюватиметься з використанням різних категорій апаратури спостереження, встановленої на літаку спостереження, а саме: кадрових і панорамних фотоапаратів, відеокамер, інфрачервоних пристроїв лінійного сканування та радіолокаційних станцій бокового огляду з синтезованою апаратурою. Передбачається можливість придбання апаратури спостереження та обладнання для обробки інформації на комерційних умовах.

Договір регламентує вимоги до літаків спостереження, визначає технічні можливості апаратури спостереження, містить процедури організації спостережних польотів та обробки зібраної під час цих польотів інформації, а також юридичні положення, необхідні для правового забезпечення реалізації режиму відкритого неба, включаючи питання надання інформації третім державам-учасникам. Враховуючи можливості апаратури спостереження отримувати у спостережному польоті значні обсяги інформації, передбачені певні стабілізуючі заходи щодо неї, зокрема, обмеження припустимих значень розв'язувальної здатності на місцевості та максимально припустимих значень ширини маршруту спостереження.

Для виконання спостережних польотів будь-яка держава-учасниця може використовувати або власний літак спостереження, або літак спостереження третьої держави-учасниці на умовах оренди. Враховуючи передбачену Договором можливість спостереження будь-якої точки території держави, яка спостерігається, позитивним для України з точки зору захисту її державних інтересів є пріоритетне право цієї держави використовувати власний літак спостереження для польоту над своєю територією. При цьому максимальна дальність спостережного польоту визначається в залежності від кількості та розташування аеродромів відкритого неба. На даний час Україна визначила один аеродром відкритого неба – Бориспіль, відповідно до чого максимальна дальність спостережного польоту над Україною складає 2100 км.

В основу проведення спостережних польотів покладені національні правила польотів та практика, рекомендована Конвенцією про міжнародну цивільну авіацію. Планування місії спостережного польоту проводиться державою, яка спостерігає, з урахуванням інформації про повітряний простір, включаючи детальну інформацію про небезпечний повітряний простір. При цьому держава, яка спостерігається, має право на внесення певних змін до плану місії. У разі, коли спостережний політ не відповідає вимогам Договору, держава, яка спостерігається, має право його заборонити.

Економічні умови реалізації Договору полягають у тому, що витрати на пально-мастильні матеріали, технічне та комерційне обслуговування літака, носії інформації та хімікати, додаткові послуги, пов'язані з виконанням спостережних польотів, покриваються стороною, яка спостерігає. Сторона, яка спостерігає, також покриває витрати на розміщення та харчування свого персоналу в розмірі на більше 75 єкю у конвертованій валюті на кожну людину в день. Оплата не стягується за використання навігаційного забезпечення та послуги органів керування повітряним рухом, посадку та взліт в аеропорту, наземне аеродромне обслуговування, стоянку та забезпечення охорони на землі для всіх літаків, що здійснюють транзитні, транспортні та спостережні польоти в рамках режиму відкритого неба.

Виходячи з того, що кількість польотів, яку кожна держава-учасниця має право провести протягом року над територіями інших держав-учасниць, не перевищуватиме кількості польотів, яку вона зобов'язана прийняти, є можливими очікувати, що здійснення та прийом Україною місій спостережних польотів відбуватиметься без додаткових витрат. Починаючи з 1 січня 1993 року Україна сплачує свою частку внесків на відшкодування загальних витрат на роботу Консультативної комісії з відкритого неба, яка складає 1,77%.

Конкретні розрахунки необхідних асигнувань на забезпечення підготовки України до реалізації та забезпечення 1-го етапу дії Договору додаються. Після ратифікації Договору Верховною Радою Урядом України буде затверджено Державну програму його реалізації.

На сьогодні Консультативною комісією з відкритого неба прийняті передбачені Договором рішення, які набувають чинності разом з Договором і діятимуть протягом такого ж часу, що й Договір, і які задовольняють усі суттєві передумови для набуття ним чинності. Набуття Договором чинності вимагає його ратифікації 20-ма державами-учасниками (ст. XVII), включаючи держави-депозитарії та держави, пасивна квота яких складає 8 або більше польотів. До останніх належить і Україна, яка має пасивну квоту 12 польотів. На сьогоднішній день Договір

ратифікували 22 держави, і для набуття ним чинності потрібно, щоб його крім України, ратифікували Білорусь та Росія.

В ході підготовки до виконання Договору в Україні міжвідомчою експортною групою розроблено Державну програму реалізації Договору з відкритого неба, створено відповідні підрозділи, підготовлено два літаки спостереження Ан-30 для першого етапу реалізації Договору, здійснено 8 тренувальних спостережних польотів з Великою Британією, США, Словаччиною та ФРН.

Ратифікація і подальша реалізації Україною Договору з відкритого неба з використанням власного літака спостереження матиме для України суттєве значення з політичної, військово-політичної, науково-технічної та економічної точок зору і дозволить:

- підтвердити свою прихильність курсу зміцнення взаємного довір'я, стабільності, безпеки та миру в Європі;
- підвищити роль України при вирішенні важливих загальноєвропейських питань, включаючи розв'язання кризових ситуацій;
- одержувати підтвердження виконання іншими державами зобов'язань відповідно до діючих міжнародних угод в галузі роззброєння;
- надати новий поштовх для розробки нових технологій у авіаційній та радіоелектронній промисловості;
- створити на базі українського літака багатоцільовий авіаційний комплекс спостереження з залученням інших держав для виконання спостережних польотів, польотів з метою екологічного моніторингу, аеротопозйомки;
- надавати український літак спостереження в оренду іншим країнам, що разом з економічною вигодою сприятиме входженню авіаційної промисловості України в світовий ринок.

Положення Договору з відкритого неба не суперечать Конституції України, Конституційному Договорові та чинному законодавству України.

Документ погоджено з Кабінетом Міністрів України, заінтересованими міністерствами та відомствами України.

При розгляді Верховною Радою проекту Закону України про ратифікацію Договору з відкритого неба його представлятиме Міністерство закордонних справ України.

КОНВЕНЦІЯ ПРО МІЖНАРОДНУ ЦИВІЛЬНУ АВІАЦІЮ (ЧИКАЗЬКА КОНВЕНЦІЯ)*

Чикаго, 7 грудня 1944 року

Преамбула

Беручи до уваги, що майбутній розвиток міжнародної цивільної авіації може значною мірою сприяти встановленню і підтриманню дружби і взаєморозуміння між націями і народами світу, тоді як зловживання нею може створити загрозу загальній безпеці;

беручи до уваги, що бажано уникати розходжень і сприяти такому співробітництву між націями і народами, від якого залежить мир у всьому світі;

тому Уряди, що нижчепідписалися, досягнувши згоди щодо певних принципів і заходів з тим, щоб міжнародна цивільна авіація могла розвиватися безпечним і упорядкованим чином, щоб міжнародні повітряні сполучення могли встановлюватися на основі рівності повітряним шляхом

* Конвенція про міжнародну цивільну авіацію 1944 р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038 (дата звернення 01.02.2020)

і здійснюватися раціонально та економічно;
уклали з цією метою дану Конвенцію.

Частина I Аеронавігація Глава I

Загальні принципи і застосування Конвенції

Стаття 1. Суверенітет

Договірні держави визнають, що кожна держава володіє повним і винятковим суверенітетом над повітряним простором над своєю територією.

Стаття 2. Територія

У цілях цієї Конвенції під територією держави розуміються сухопутні території і прилеглі до них територіальні води, які знаходяться під суверенітетом, сюзеренітетом, протекторатом або мандатом даної держави.

Стаття 3. Цивільні і державні повітряні судна

а) Ця Конвенція застосовується тільки до цивільних повітряних суден і не застосовується до державних повітряних суден.

б) Повітряні судна, що використовуються на військовій, митній і поліцейській службах, розглядаються як державні повітряні судна.

в) Жодне державне повітряне судно Договірної держави не здійснює польоту над територією іншої держави і не робить на ній посадку, окрім як з дозволу, що надається спеціальною угодою або іншим чином, і згідно з її умовами.

г) Договірні держави при встановленні правил для своїх державних повітряних суден зобов'язуються звертати належну увагу на безпеку навігації цивільних повітряних суден.

Стаття 4. Неналежне використання цивільної авіації

Кожна Договірна держава погоджується не використовувати цивільну авіацію у будь-яких цілях, несумісних з цілями цієї Конвенції.

Глава II

Політ над територією Договірних держав

Стаття 5. Право нерегулярних польотів

Кожна Договірна держава погоджується, що всі повітряні судна інших Договірних держав, які не є повітряними суднами, зайнятими в регулярних міжнародних повітряних сполученнях, мають право, за умови дотримання положень цієї Конвенції, здійснювати польоти на її територію або транзитні безпосадочні польоти через її територію і здійснювати посадки з некомерційними цілями, без необхідності отримання попереднього дозволу і за умови, що держава, над територією якої здійснюється політ, має право вимагати здійснення посадки. Проте кожна Договірна держава зберігає за собою право з міркувань безпеки польотів вимагати від повітряних суден, які мають намір слідувати над районами, що є недосяжними або не мають належних аеронавігаційних засобів, слідувати за приписаними маршрутами або одержувати спеціальний дозвіл на такі польоти.

Такі повітряні судна, якщо вони зайняті в перевезенні пасажирів, вантажу або пошти за винагороду або за наймом, але не в регулярних міжнародних повітряних сполученнях, користуються також, з урахуванням положень Статті 7, привілеєм брати на борт або вивантажувати пасажирів, вантаж або пошту за умови, що будь-яка держава, де відбувається таке навантаження або вивантаження, має право встановлювати такі правила, умови або обмеження, які вона може визнати бажаними.

Стаття 6. Регулярні повітряні сполучення

Жодні регулярні міжнародні повітряні сполучення не можуть здійснюватися над територією або на територію Договірної держави, окрім як за спеціальним дозволом або з іншої санкції цієї Держави і згідно з умовами такого дозволу або санкції.

Стаття 7. Каботаж

Кожна Договірна держава має право відмовляти повітряним суднам інших Договірних держав у дозволі приймати на борт на її території пасажирів, пошту і вантаж, які перевозяться за винагороду або за наймом і мають інший пункт призначення в межах її території. Кожна Договірна держава зобов'язується не вступати в жодні угоди, які спеціально надають якій-небудь іншій державі або авіапідприємству якої-небудь іншої держави будь-який такий привілей на винятковій основі, і не одержувати будь-який такий винятковий привілей від будь-якої іншої держави.

Стаття 8. Безпілотні повітряні судна

Жодне повітряне судно, здатне здійснювати польоти без пілота, не здійснює політ без пілота над територією Договірної держави, окрім як за спеціальним дозволом цієї держави і згідно з умовами такого дозволу. Кожна Договірна держава зобов'язується при польоті такого повітряного судна без пілота в районах, відкритих для цивільних повітряних суден, забезпечити такий контроль цього польоту, який дозволяв би усунути небезпеку для цивільних повітряних суден.

Стаття 9. Заборонені зони

а) Кожна Договірна держава може з міркувань військової необхідності або суспільної безпеки обмежити або заборонити на однаковій основі польоти повітряних суден інших держав над певними зонами своєї території за умови, що в цьому відношенні не буде проводитися ніякої відмінності між зайнятими в регулярних міжнародних повітряних сполученнях повітряними суднами даної Держави і повітряними суднами інших Договірних держав, зайнятими в аналогічних сполученнях. Такі заборонені зони мають розумні розміри і місцезнаходження з тим, щоб без необхідності не створювати перешкод для аеронавігації. Описи таких заборонених зон на території Договірної держави, а також будь-які наступні зміни в них у можливо найкоротші терміни направляються іншим Договірним державам і Міжнародній організації цивільної авіації.

б) Кожна Договірна держава також зберігає за собою право негайно при виняткових обставинах або в період надзвичайного стану, або в інтересах суспільної безпеки тимчасово обмежити чи заборонити польоти над своєю територією або будь-якою її частиною за умови, що таке обмеження або заборона застосовується до повітряних суден усіх інших держав, незалежно від їх національності.

с) Кожна Договірна держава на підставі правил, які вона може встановити, може зажадати від будь-якого повітряного судна, що входить у зони, передбачені вище в підпунктах а) і б), здійснити посадку в можливо найкоротший строк в якому-небудь вказаному аеропорту в межах її території.

Стаття 10. Посадка в митному аеропорту

За винятком випадків, коли за умовами цієї Конвенції або спеціального дозволу повітряним суднам дозволяється перетинати територію Договірної держави без посадки, будь-яке повітряне судно, яке входить на територію Договірної держави, здійснює, якщо того вимагають правила цієї Держави, посадку в аеропорту, вказаному цією Державою, з метою проходження митного та іншого контролю. При відбутті з території Договірної держави таке повітряне судно відбуває із зазначеного подібним чином митного аеропорту. Відомості про всі означені митні аеропорти публікуються державою і направляються Міжнародній організації цивільної авіації, заснованій згідно з Частиною II цієї Конвенції, для передачі всім іншим Договірним державам.

Стаття 11. Застосування правил про повітряні пересування

За умови дотримання положень цієї Конвенції закони і правила Договірної держави, що стосуються допуску на її територію або відбуття з її території повітряних суден, зайнятих у міжнародній аеронавігації, або експлуатації і навігації таких повітряних суден під час їх перебування в межах її території, застосовуються до повітряних суден усіх Договірних держав без розрізнення їх національності і дотримуються такими повітряними суднами при прибутті, відбутті або під час перебування в межах території цієї Держави.

Стаття 12. Правила польотів

Кожна Договірна держава зобов'язується вживати заходів для забезпечення того, щоб кожне повітряне судно, яке здійснює політ або маневрує в межах її території, а також кожне повітряне судно, яке має її національний знак, де б таке судно не знаходилося, дотримувалося чинних у даному місці правил і регламенту, що стосуються польотів і маневрування повітряних суден. Кожна Договірна держава зобов'язується підтримувати максимально можливу однаковість своїх власних правил у цій галузі і правил, які встановлюються час від часу на підставі цієї Конвенції. Над відкритим морем чинними є правила, встановлені згідно з цією Конвенцією. Кожна Договірна держава зобов'язується забезпечити притягнення до відповідальності всіх осіб, які порушують чинні регламенти.

Стаття 13. Правила про в'їзд і випуск

Закони і правила Договірної держави, які належать до допуску на її територію або відправленню з її території пасажирів, екіпажу або вантажу повітряних суден, такі як правила, що стосуються в'їзду, випуску, імміграції, паспортного і митного контролю і карантину, дотримуються такими пасажирами й екіпажем або від їх імені, а також щодо вантажу при прибутті, вибутті або під час знаходження на території цієї Держави.

Стаття 14. Запобігання поширенню хвороб

Кожна Договірна держава погоджується вживати ефективних заходів з метою запобігання поширенню шляхом аеронавігації холери, тифу епідемічного, віспи, жовтої пропасниці, чуми і таких інших інфекційних хвороб, що час від часу визначаються Договірними державами, і з цією метою Договірні держави будуть підтримувати безпосередні консультації з установами, які відають питаннями міжнародного регулювання в галузі санітарних заходів, що застосовуються до повітряних суден. Такі консультації здійснюються без шкоди для застосування будь-якої чинної з цього питання міжнародної конвенції, учасниками якої можуть бути Договірні держави.

Стаття 15. Аеропортові і подібні їм збори

Кожен аеропорт у Договірній державі, відкритий для громадського користування її національними повітряними суднами, відкритий також, з урахуванням положень Статті 68, на однакових умовах для повітряних суден усіх інших Договірних держав. Такі самі однакові умови застосовуються при користуванні повітряними суднами кожної Договірної держави всіма аеронавігаційними засобами, включаючи радіо- і метеорологічне забезпечення, які можуть бути надані для суспільного користування з метою забезпечення безпеки та оперативності аеронавігації. Будь-які збори, що можуть стягуватися або дозволені для стягування Договірною державою за користування такими аеропортами та аеронавігаційними засобами повітряними суднами будь-якої іншої Договірної держави, не перевищують:

а) щодо повітряних суден, не зайнятих у регулярних міжнародних повітряних сполученнях, – зборів, які стягувалися б зі своїх національних повітряних суден того самого класу, зайнятих в аналогічних сполученнях; і

б) щодо повітряних суден, зайнятих у регулярних міжнародних повітряних сполученнях, – зборів, які стягувалися б зі своїх національних повітряних суден, зайнятих в аналогічних міжнародних повітряних сполученнях.

Інформація про всі такі збори публікується і повідомляється Міжнародній організації

цивільної авіації, при цьому за заявою зацікавленої Договірної держави збори, що стягуються за користування аеропортами та іншими засобами, підлягають розгляду Радою, яка представляє по них доповідь і дає рекомендації для розгляду зацікавленою державою або державами. Жодна Договірна держава не стягує будь-яких мита, податків або інших зборів лише за право транзиту через її територію або вліт на її територію, або вильоту з її території будь-якого повітряного судна Договірної держави або присутніх на ньому осіб, або майна.

Стаття 16. Огляд повітряних суден

Компетентні влади кожної Договірної держави мають право без необґрунтованої затримки проводити огляд повітряних суден інших Договірних держав при їх прибутті або вибутті і перевіряти посвідчення та інші документи, передбачені цією Конвенцією.

Глава III

Національність повітряних суден

Стаття 17. Національність повітряних суден

Повітряні судна мають національність тієї держави, в якій вони зареєстровані.

Стаття 18. Подвійна реєстрація

Не може вважатися дійсною реєстрація повітряного судна більш ніж в одній державі, але його реєстрація може переходити від однієї держави до іншої.

Стаття 19. Національне законодавство, яке регулює реєстрацію

Реєстрація або зміна реєстрації повітряних суден у будь-якій Договірній державі проводиться згідно з її законами і правилами.

Стаття 20. Наявність знаків

Кожне повітряне судно, зайняте в міжнародній аеронавігації, має відповідні національні та реєстраційні знаки.

Стаття 21. Повідомлення про реєстрацію

Кожна Договірна держава зобов'язується надавати за запитом будь-якій іншій Договірній державі або Міжнародній організації цивільної авіації інформацію щодо реєстрації і належності будь-якого конкретного повітряного судна, зареєстрованого в цій Державі. Крім того, кожна Договірна держава направляє Міжнародній організації цивільної авіації згідно з тими правилами, які остання може встановити, повідомлення, що містять такі відповідні дані, які можуть бути надані про належність і контроль над повітряними суднами, зареєстрованими в цій Державі і звичайно зайнятими в міжнародній аеронавігації. Дані, отримані таким шляхом Міжнародною організацією цивільної авіації, надаються нею іншим Договірним державам за їх проханням.

Глава IV

Заходи сприяння аеронавігації

Стаття 22. Спрощення формальностей

Кожна Договірна держава погоджується шляхом видання спеціальних правил або іншим чином вживати всіх можливих заходів щодо сприяння і прискорення навігації повітряних суден між територіями Договірних держав і щодо запобігання не викликаних необхідністю затримок повітряних суден, екіпажів, пасажирів і вантажу, особливо при застосуванні законів, що стосуються імміграції, карантину, митного контролю і випуску.

Стаття 23. Митні та імміграційні процедури

Кожна Договірна держава зобов'язується, наскільки вона визнає за можливе, встановлювати митні та імміграційні процедури, що стосуються міжнародної аеронавігації, згідно з практикою, яка час від часу може встановлюватися як перешкода створенню аеропортів, вільних від виконання митних формальностей.

Стаття 24. Мито

а) При польотах на територію, з території або через територію іншої Договірної держави повітряні судна тимчасово допускаються без сплати мита з урахуванням митних правил цієї Держави. Паливо, мастила, запасні частини, комплектне обладнання і запаси, які знаходяться на борту повітряного судна Договірної держави після прибуття на територію іншої Договірної держави і залишаються на борту при відбутті з території цієї держави, звільняються від митних зборів, оглядових зборів і подібних державних або місцевих мита і зборів. Це звільнення не застосовується до будь-яких вивантажених вантажів, незалежно від їх кількості та найменування, за винятком випадків, передбачених митними правилами даної Держави, які можуть вимагати, щоб вони утримувалися під митним наглядом.

б) Запасні частини та обладнання, які ввозяться на територію Договірної держави для установки або використання на повітряному судні іншої Договірної держави, зайнятої в міжнародній аеронавігації, звільняються від мита за умови дотримання правил даної Держави, які можуть передбачати, щоб дані предмети були під наглядом і контролем.

Стаття 25. Повітряні судна, що зазнають лиха

Кожна Договірна держава зобов'язується вживати таких заходів щодо надання допомоги повітряним суднам, які зазнають лиха на її території, яких вона визнає за можливе, і, за умови здійснення контролю з боку своїх влад, дозволяти власникам цих повітряних суден або владам держави, в якій ці повітряні судна зареєстровані, надавати такі заходи допомоги, які можуть диктуватися даними обставинами. Кожна Договірна держава при організації пошуку зниклого повітряного судна буде співробітничати в здійсненні погоджених заходів, які час від часу можуть рекомендуватися згідно з цією Конвенцією.

Стаття 26. Розслідування подій

У випадку події з повітряним судном однієї Договірної держави, яка сталася на території іншої Договірної держави і спричинила смерть або серйозні тілесні ушкодження чи свідчить про серйозний технічний дефект повітряного судна або аеронавігаційних засобів, держава, на території якої сталася пригода, призначає розслідування обставин пригоди згідно з процедурою, яка може бути рекомендована Міжнародною організацією цивільної авіації, наскільки це допускає її законодавство. Державі, в якій зареєстровано повітряне судно, надається можливість призначити спостерігачів для присутності при розслідуванні, а держава, яка проводить розслідування, направляє цій державі звіт і висновок про розслідування.

Стаття 27. Звільнення від арешту за патентними позовами

а) При здійсненні міжнародної аеронавігації будь-який дозволений вліт повітряного судна однієї Договірної держави на територію іншої Договірної держави або дозволений транзитний політ через територію такої Держави з посадками або без посадок не спричиняє накладення арешту на це повітряне судно або його затримання, пред'явлення якого-небудь позову до власника або до експлуатанта останнього або якого-небудь іншого втручання з боку або від імені цієї Держави або будь-якої особи, яка знаходиться на її території на тій підставі, що конструкція, механізми, вузли, допоміжне обладнання повітряного судна або його експлуатація є порушенням будь-яких прав на патент, промисловий зразок або модель, належним чином виданих або зареєстрованих у державі, на територію якої прибуло це повітряне судно; при цьому мається на увазі, що в державі, на територію якої прибуло таке повітряне судно, ні за яких обставин не вимагається застава у зв'язку з вищезазначеним звільненням від накладення арешту або затримання повітряного судна.

б) Положення пункту а) цієї Статті поширюються також на зберігання запасних частин та запасного обладнання для повітряних суден і на право їх використання і установки при ремонті повітряного судна Договірної держави, на території будь-якої іншої Договірної держави за умови, що будь-яка запатентована деталь або обладнання, які зберігаються таким чином, не будуть

продаватися або розповсюджуватися всередині країни або експортуватися в комерційних цілях з Договірної держави, на територію якої прибуло це повітряне судно.

с) Привілеї, передбачені цією Статтею, поширюються лише на такі Держави-учасниці цієї Конвенції, які або 1) є учасниками Міжнародної конвенції по охороні промислової власності і будь-яких поправок до неї, або 2) прийняли патентне законодавство, яке визнає винаходи громадян інших Держав-учасників цієї Конвенції і забезпечує їх належний захист.

Стаття 28. Аеронавігаційні засоби і стандартні системи

Кожна Договірна держава зобов'язується, наскільки вона визнає це можливим:

а) надавати на своїй території аеропорти, радіо- і метеорологічні служби та інші аеронавігаційні засоби для сприяння міжнародній аеронавігації згідно з цією Конвенцією;

б) приймати і вводити в дію належні стандартні системи процедур зв'язку, кодів, маркування, сигналів, світлообладнання та іншу експлуатаційну практику і правила, які час від часу можуть рекомендуватися або встановлюватися згідно з цією Конвенцією;

с) співпрацювати в міжнародних заходах по забезпеченню видання аеронавігаційних карт і схем згідно зі стандартами, які час від часу можуть рекомендуватися або встановлюватися згідно з цією Конвенцією.

Глава V

Умови, які підлягають дотриманню щодо повітряних суден

Стаття 29. Документація, яка є на повітряному судні

Кожне повітряне судно Договірної держави, зайняте в міжнародній навігації, згідно з умовами, встановленими цією Конвенцією, має на борті такі документи:

а) свідоцтво про його реєстрацію;

б) посвідчення про його придатність до польотів;

с) відповідні свідоцтва на кожного члена екіпажу;

д) бортовий журнал;

е) якщо воно обладнане радіоапаратурою – дозвіл на бортову радіостанцію;

ф) якщо воно перевозить пасажирів – список їхніх прізвищ із зазначенням пунктів відправлення і призначення;

г) якщо воно перевозить вантаж – маніфест і докладні декларації на вантаж.

Стаття 30. Радіобладнання повітряних суден

а) Повітряні судна кожної Договірної держави, які перебувають на території або над територією інших Договірних держав, можуть мати радіопередавачі тільки в тому випадку, якщо компетентними владами держави, в якій зареєстроване повітряне судно, видано дозвіл на установку і використання такої апаратури. Використання радіопередавачів на території Договірної держави, над якою робиться політ, здійснюється згідно з правилами, встановленими даною Державою.

б) Радіопередавачі можуть використовуватися тільки членами льотного екіпажу, які мають спеціальний дозвіл, виданий компетентними владами держави, в якій зареєстроване повітряне судно.

Стаття 31. Посвідчення про придатність до польотів

Кожне повітряне судно, зайняте в міжнародній навігації, забезпечується посвідченням про придатність до польотів, яке видане або якому надано чинності державою, в якій це повітряне судно зареєстроване.

Стаття 32. Свідоцтва на членів екіпажу

а) Пілот кожного повітряного судна та інші члени льотного складу екіпажу кожного повітряного судна, зайнятого в міжнародній навігації, забезпечуються посвідченнями про кваліфікацію і свідоцтвами, які видані або яким надано чинності державою, в якій це повітряне

судно зареєстроване.

б) Кожна Договірна держава зберігає за собою право відмовитися визнати для цілей виконання польоту над її власною територією посвідчення про кваліфікацію і свідоцтва, видані будь-якому з її громадян іншою Договірною державою.

Стаття 33. Визнання посвідчень і свідоцтв

Посвідчення про придатність до польотів і посвідчення про кваліфікацію, а також свідоцтва, які видані або яким надано чинності Договірною державою, в якій зареєстровано повітряне судно, визнаються дійсними іншими Договірними державами за умови, що вимоги, згідно з якими такі посвідчення або свідоцтва видані або яким надано чинності, відповідають мінімальним стандартам, що час від часу можуть встановлюватися згідно з цією Конвенцією, або перевищують їх.

Стаття 34. Бортові журнали

На кожному повітряному судні, зайнятому в міжнародній навігації, ведеться бортовий журнал, в який заносяться дані про повітряне судно, його екіпаж і кожний політ у такій формі, яка може час від часу встановлюватися згідно з цією Конвенцією.

Стаття 35. Обмеження щодо вантажів

а) Жодне військове спорядження або військові матеріали не можуть перевозитися на територію або над територією держави на повітряних суднах, зайнятих у міжнародній навігації, крім як з дозволу такої держави. Кожна держава в своїх правилах визначає, що є військовим спорядженням або військовими матеріалами стосовно до цієї Статті, належним чином враховуючи в цілях однаковості такі рекомендації, які може час від часу давати Міжнародна організація цивільної авіації.

б) Кожна Договірна держава в інтересах дотримання громадського порядку і безпеки зберігає за собою право регулювати або забороняти перевезення на свою територію або над своєю територією інших предметів, крім тих, які перелічені в пункті а), за умови, що стосовно цього не буде проводитися відмінностей між її національними повітряними суднами, зайнятими в міжнародній навігації, та повітряними суднами інших держав, зайнятих подібним чином, а також за умови, що не будуть встановлюватися жодні обмеження, які можуть перешкоджати перевезенню та використанню на повітряних суднах апаратури, необхідної для експлуатації повітряних суден чи навігації або для забезпечення безпеки членів екіпажу чи пасажирів.

Стаття 36. Фотографічна апаратура

Кожна Договірна держава може забороняти або регламентувати використання фотографічної апаратури на борту повітряних суден над своєю територією.

Глава VI

Міжнародні стандарти і рекомендована практика

Стаття 37. Прийняття міжнародних Стандартів і процедур

Кожна Договірна держава зобов'язується співпрацювати у забезпеченні максимально можливого ступеня однаковості правил, стандартів, процедур і організації, що стосуються повітряних суден, персоналу, повітряних трас і допоміжних служб, з усіх питань, в яких така однаковість сприятиме аеронавігації і вдосконалювати її.

З цією метою Міжнародна організація цивільної авіації приймає і в міру необхідності час від часу змінює міжнародні Стандарти, Рекомендовану практику і процедури, які стосуються:

- а) систем зв'язку та аеронавігаційних засобів, включаючи наземне маркування;
- б) характеристик аеропортів і посадочних майданчиків;
- с) правил польотів і практики управління повітряним рухом;
- д) присвоєння кваліфікації льотному і технічному персоналу;
- е) придатності повітряних суден до польотів;

- f) реєстрації та ідентифікації повітряних суден;
- g) збору метеорологічної інформації та обміну нею;
- h) бортових журналів;
- l) аеронавігаційних карт і схем;
- j) митних та імміграційних процедур;
- k) повітряних суден, що зазнають лиха, і розслідування пригод;

а також таких інших питань, що стосуються безпеки, регулярності та ефективності аеронавігації, які час від часу можуть виявитися доцільними.

Стаття 38. Відхилення від міжнародних Стандартів і процедур

Будь-яка держава, що визнає практично важким дотримуватися в усіх відношеннях будь-яких міжнародних Стандартів або процедур або приводити свої власні правила або практику у повну відповідність з якими-небудь міжнародними Стандартами або процедурами після зміни останніх, або яка визнає за необхідне прийняти правила або практику, які мають яку-небудь особливу відмінність від тих правил, що встановлені міжнародним Стандартом, негайно повідомляє Міжнародну організацію цивільної авіації про відмінності між її власною практикою і тією, яка встановлена міжнародним Стандартом. У випадку зміни міжнародних Стандартів будь-яка держава, яка не внесе відповідних змін у свої власні правила або практику, повідомляє про це Раду протягом шістдесяти днів після прийняття поправки до міжнародного Стандарту або вказує заходи, яких вона передбачає вжити. У будь-якому такому випадку Рада негайно повідомляє всі інші держави про відмінності, які існують між одним або кількома положеннями міжнародного Стандарту і відповідною національною практикою цієї держави.

Стаття 39. Відмітки в посвідченнях і свідоцтвах

а) У посвідченнях про придатність до польотів будь-якого повітряного судна або його частини, щодо яких існує міжнародний Стандарт придатності до польотів або льотних характеристик і які в якому-небудь відношенні не відповідають цьому Стандарту в момент сертифікації, вноситься або додається до нього повний перелік деталей, за якими повітряне судно або його частина не відповідає такому Стандарту.

б) У свідоцтво будь-якої особи, яка не задовольняє повністю умовам, встановленим міжнародним Стандартом стосовно класу свідоцтва або посвідчення, власником якого ця особа є, вноситься або додається до нього повний перелік усіх даних, за якими ця особа не відповідає таким умовам.

Стаття 40. Дійсність посвідчень і свідоцтв з внесеними відмітками

Жодне повітряне судно, а також жоден член персоналу, які мають посвідчення або свідоцтва із зазначеними відмітками, не беруть участь у міжнародній навігації інакше, як з дозволу держави або держав, на територію яких вони прибувають. Реєстрація або використання будь-якого такого повітряного судна або будь-якої його сертифікованої частини в будь-якій іншій державі, крім тієї, в якій воно первісно сертифіковано, залишаються на розсуд держави, в яку імпортується повітряне судно або його частина.

Стаття 41. Визнання існуючих Стандартів придатності до польотів

Положення цієї Глави не застосовуються до повітряних суден та авіаційного обладнання таких типів, прототип яких представлено компетентним національним органам для сертифікації до закінчення трьох років з дня прийняття міжнародного Стандарту придатності до польотів для такого обладнання.

Стаття 42. Визнання існуючих Стандартів кваліфікації персоналу

Положення цієї Глави не застосовуються до персоналу, якому первісно видані свідоцтва до закінчення одного року після першого прийняття міжнародного Стандарту про кваліфікацію такого персоналу; однак вони у будь-якому випадку застосовуються до всього персоналу, свідоцтва якого залишаються дійсними протягом п'яти років з дати прийняття такого Стандарту.

Частина II
Міжнародна організація цивільної авіації
Глава VII
Організація

Стаття 43. Назва і структура

Цією Конвенцією засновується організація під назвою “Міжнародна організація цивільної авіації”. Вона складається з Асамблеї, Ради і таких інших органів, які можуть бути необхідні.

Стаття 44. Цілі

Цілями і завданнями Організації є розробка принципів і методів міжнародної аеронавігації та сприяння плануванню і розвитку міжнародного повітряного транспорту з тим, щоб:

- a) забезпечувати безпечний і упорядкований розвиток міжнародної цивільної авіації у всьому світі;
- b) заохочувати мистецтво конструювання та експлуатації повітряних суден у мирних цілях;
- c) заохочувати розвиток повітряних трас, аеропортів та аеронавігаційних засобів для міжнародної цивільної авіації;
- d) задовольняти потреби народів світу в безпечному, регулярному, ефективному та економічному повітряному транспорті;
- e) запобігати економічним втратам, викликаним нерозумною конкуренцією;
- f) забезпечувати повну повагу прав Договірних держав і справедливі для кожної Договірної держави можливості використовувати авіапідприємства, зайняті в міжнародному повітряному сполученні;
- g) уникати дискримінації стосовно Договірних держав;
- h) сприяти безпеці польотів у міжнародній аеронавігації;
- l) надавати спільне сприяння розвитку міжнародної цивільної аеронавтики в усіх її аспектах.

Стаття 45. Постійне місцезнаходження

Постійне місцезнаходження Організації знаходиться в такому місці, яке визначається на підсумковому засіданні Тимчасової асамблеї Тимчасової міжнародної організації цивільної авіації, заснованої Тимчасовою угодою про міжнародну цивільну авіацію, підписаною в Чикаго 7 грудня 1944 року. Місцезнаходження може бути тимчасово перенесене за рішенням Ради в будь-яке інше місце.

Стаття 46. Перша сесія Асамблеї

Перша сесія Асамблеї скликається Тимчасовою радою вищезгаданої Тимчасової організації негайно після набуття чинності цією Конвенцією в такий час і в такому місці, як це визначить Тимчасова рада.

Стаття 47. Правоздатність

Організація користується на території кожної Договірної держави такою правоздатністю, яка може бути необхідна для виконання її функцій. Їй надається повна правосуб'єктність повсюди, де це сумісно з конституцією і законодавством відповідної держави.

Глава VIII
Асамблея

Стаття 48. Сесії Асамблеї і голосування

a) Асамблея збирається щороку і скликається Радою в зручний час і в підходящому місці. Надзвичайні сесії Асамблеї можуть проводитися у будь-який час на вимогу Ради або на прохання будь-яких десяти Договірних держав, направлене Генеральному секретарю.

b) Усі Договірні держави мають рівне право бути представленими на сесіях Асамблеї і

кожна Договірна держава має право на один голос. Делегатів, які представляють Договірні держави, можуть супроводжувати технічні радники, які можуть брати участь у засіданнях, але не мають права голосу.

с) На засіданнях Асамблеї для одержання кворуму потрібні більшість Договірних держав. Якщо інше не передбачено цією Конвенцією, рішення Асамблеї приймаються більшістю поданих голосів.

Стаття 49. Права та обов'язки Асамблеї

Права та обов'язки Асамблеї полягають у тому, щоб:

- а) обирати на кожній сесії її голову та інших посадових осіб;
- б) обирати Договірні держави для представництва в Раді згідно з положеннями Глави ІХ;
- с) розглядати звіти Ради і вживати по них відповідних заходів, а також виносити рішення з будь-якого питання, переданого їй Радою;
- д) визначати свої власні правила процедури і засновувати такі допоміжні комісії, які вона може визнати необхідними або бажаними;
- е) затверджувати шляхом голосування річний бюджет і визначати фінансові заходи Організації згідно з положеннями Глави ХІІ;
- ф) перевіряти видатки і затверджувати фінансові звіти Організації;
- г) передавати на свій розсуд Раді, допоміжним комісіям або якому-небудь іншому органу будь-яке питання, що входить в її сферу діяльності;
- h) наділяти Раду правами і повноваженнями, необхідними або бажаними для виконання обов'язків Організації, та у будь-який час скасовувати або змінювати такі делеговані повноваження;
- І) виконувати відповідні положення Глави ХІІІ;
- ј) розглядати пропозиції про зміни положень цієї Конвенції і поправки до них і у випадку прийняття нею цих пропозицій рекомендувати їх Договірним державам згідно з положеннями Глави ХХІ;
- к) розглядати будь-які питання, що входять у сферу діяльності Організації, які конкретно не поставлені в обов'язок Раді.

Глава ІХ

Рада

Стаття 50. Склад і вибори Ради

а) Рада є постійним органом, відповідальним перед Асамблеєю. Вона складається з двадцяти однієї Договірної держави, обраної Асамблеєю. Вибори проводяться на першій сесії Асамблеї і надалі через кожні три роки; обрані таким чином члени Ради виконують свої обов'язки до наступних чергових виборів.

б) При виборах членів Ради Асамблея забезпечує належне представництво 1) державам, які відіграють провідну роль у повітряному транспорті; 2) державам, не включеним на іншій підставі, які вносять найбільший внесок у надання засобів обслуговування для міжнародної цивільної авіонавігації; 3) державам, не включеним на іншій підставі, призначення яких забезпечить представництво в Раді всіх основних географічних районів світу. Будь-яка вакансія в Раді заповнюється Асамблеєю у якомога найкоротший термін; будь-яка Договірна держава, обрана таким чином у Раду, виконує свої обов'язки до закінчення терміну повноважень свого попередника.

с) Жоден представник Договірної держави в Раді не буде активно пов'язаний з експлуатацією міжнародних повітряних сполучень або мати фінансову зацікавленість у таких сполученнях.

Стаття 51. Президент Ради

Рада обирає свого Президента строком на три роки. Він може бути переобраний. Він не

має права голосу. Рада обирає з числа своїх членів одного або декількох віце-президентів, які зберігають за собою право голосу під час виконання обов'язків Президента. Президент не обов'язково обирається з числа представників членів Ради, але якщо такий представник обраний на пост Президента, його місце вважається вакантним і займається державою, яку він представляв. Обов'язки Президента полягають у тому, щоб:

- a) скликати засідання Ради, Авіатранспортного комітету та Аеронавігаційної комісії;
- b) діяти як представник Ради;
- c) виконувати від імені Ради ті функції, які покладає на нього Рада.

Стаття 52. Голосування в Раді

Рішення Ради вимагають схвалення більшістю її членів. Рада може делегувати свої повноваження з якого-небудь окремого питання комітету, створеному з її членів. Рішення будь-якого комітету Ради можуть бути оскаржені в Раду будь-якою зацікавленою Договірною державою.

Стаття 53. Участь без права голосу

Будь-яка Договірна держава може брати участь без права голосу в розгляді Радою та її комітетами і комісіями будь-якого питання, що особливо зачіпає її інтереси. Ніхто з членів Ради не бере участь у голосуванні при розгляді Радою спору, стороною якого вона є.

Стаття 54. Обов'язкові функції Ради

Рада:

- a) представляє Асамблеї річні доповіді;
- b) виконує вказівки Асамблеї і виконує обов'язки і зобов'язання, покладені на неї цією Конвенцією;
- c) визначає свою організаційну структуру і свої правила процедури;
- d) призначає Авіатранспортний комітет, який формується з числа представників членів Ради і відповідальний перед нею, і визначає його обов'язки;
- e) засновує Аеронавігаційну комісію згідно з положеннями Глави X;
- f) розпоряджається фінансами Організації згідно з положеннями Глав XII і XV;
- g) визначає оклад Президента Ради;
- h) призначає головну виконавчу посадову особу, названу Генеральним секретарем, а також згідно з положеннями Глави XI вживає заходів для призначення такого іншого персоналу, який може виявитися необхідним;
- i) запитує, збирає, вивчає і публікує відомості, що стосуються розвитку аеронавігації та експлуатації міжнародних повітряних сполучень, включаючи відомості про експлуатаційні видатки і докладні дані про субсидії, які виплачуються авіапідприємствам із державних фондів;
- j) повідомляє Договірні держави про будь-яке порушення цієї Конвенції, а також про будь-яке невиконання рекомендацій або рішень Ради;
- k) доповідає Асамблеї про будь-яке порушення цієї Конвенції, коли Договірна держава не вжила належних заходів протягом розумного строку після повідомлення її про порушення;
- l) приймає згідно з положеннями Глави VI цієї Конвенції міжнародні Стандарти і Рекомендовану практику; для зручності іменує їх Додатками до цієї Конвенції; і повідомляє всі Договірні держави про вжиті заходи;
- m) розглядає рекомендації Аеронавігаційної комісії по зміні Додатків і вживає заходів згідно з положеннями Глави XX;
- n) розглядає будь-яке питання, що стосується Конвенції, яке передає їй будь-яка Договірна держава.

Стаття 55. Факультативні функції Ради

Рада може:

а) коли це доцільно і, як може показати досвід, бажано, створювати на регіональній або іншій основі підлеглі їй авіатранспортні комісії і визначати групи держав або авіапідприємств, за допомогою або через посередництво яких Рада може сприяти здійсненню цілей цієї Конвенції;

б) передавати Аеронавігаційній комісії обов'язки в доповнення до тих, які викладені в Конвенції, і у будь-який час скасовувати або змінювати такі делеговані повноваження;

с) проводити дослідження по всіх аспектах повітряного транспорту та аеронавігації, які мають міжнародне значення, повідомляти про результати своїх досліджень Договірним державам з питань повітряного транспорту та аеронавігації;

д) вивчати будь-які питання, що впливають на організацію та експлуатацію міжнародного повітряного транспорту, включаючи питання міжнародної власності та експлуатації міжнародних повітряних сполучень по основних маршрутах, і подавати Асамблеї пропозиції з цих питань;

е) розслідувати на прохання будь-якої Договірної держави будь-яку ситуацію, за якої можуть виникати перешкоди, які можна усунути, для розвитку міжнародної аеронавігації, і після цього розслідування випускати такі звіти, які вона може вважати бажаними.

Глава X

Аеронавігаційна комісія

Стаття 56. Висування і призначення членів Комісії

Аеронавігаційна комісія складається з дванадцяти членів, призначених Радою з числа осіб, висунутих Договірними державами. Ці особи мають відповідну кваліфікацію і досвід у науковій і практичній галузях аеронавтики. Рада звертається до всіх Договірних держав з проханням про подання кандидатур. Голова Аеронавігаційної комісії призначається Радою.

Стаття 57. Обов'язки комісії

Аеронавігаційна комісія:

а) розглядає пропозиції про зміну Додатків до цієї Конвенції і рекомендує їх Раді для прийняття;

б) засновує технічні підкомісії, в яких може бути представлено будь-яку Договірну державу, якщо вона того забажає;

с) консультує Раду щодо збору і передачі Договірним державам усіх відомостей, які вона визнає необхідними і корисними для розвитку аеронавігації.

Глава XI

Персонал

Стаття 58. Призначення персоналу

З урахуванням правил, встановлених Асамблеєю, і положень цієї Конвенції Рада визначає порядок призначення і звільнення з посади, підготовку, оклади, допомогу та умови служби Генерального секретаря та іншого персоналу Організації і може наймати на роботу громадян будь-якої Договірної держави або користуватися їхніми послугами.

Стаття 59. Міжнародний характер персоналу

Президент Ради, Генеральний секретар та інший персонал не повинні запитувати або одержувати інструкції від будь-якої влади, сторонньої для Організації, щодо виконання своїх обов'язків. Кожна Договірна держава зобов'язується повністю поважати міжнародний характер обов'язків персоналу і не намагатися впливати на кого-небудь із своїх громадян щодо виконання ними своїх обов'язків.

Стаття 60. Імунітети і привілеї персоналу

Кожна Договірна держава зобов'язується, наскільки це дозволяє її конституційний порядок, надавати Президенту Ради, Генеральному секретарю та іншому персоналу Організації імунітети та привілеї, які надаються відповідному персоналу інших міжнародних міждержавних

організацій. Якщо буде укладена спільна міжнародна угода про імунітети і привілеї міжнародних цивільних службовців, то імунітети та привілеї, які надаються Президенту, Генеральному секретарю та іншому персоналу Організації, мають відповідати імунітетам і привілеям, які надаються такою спільною міжнародною угодою.

Глава XII

Фінанси

Стаття 61. Бюджет і розподіл видатків

Рада подає Асамблеї річний бюджет, річні звіти про стан рахунків і припущення по всіх надходженнях і видатках. Асамблея шляхом голосування приймає бюджет з усіма змінами, які вона визнає необхідними, і, за винятком внесків згідно з Главою XV для держав, які дають на те згоду, розподіляє витрати Організації між Договірними державами на такій основі, яку вона визначає час від часу.

Стаття 62. Зупинення права голосу

Асамблея може зупинити право голосу в Асамблеї і в Раді будь-якої Договірної держави, яка не виконує в межах розумного строку своїх фінансових зобов'язань перед Організацією.

Стаття 63. Видатки делегацій та інших представників

Кожна Договірна держава бере на себе видатки своєї делегації на Асамблеї, а також утримання, дорожні та інші витрати будь-якої особи, яку вона призначає для роботи в Раді, і призначених нею членів або представників у будь-яких допоміжних комітетах або комісіях Організації.

Глава XIII

Інші міжнародні угоди

Стаття 64. Угоди про безпеку

Щодо питань, які стосуються авіації, що належать до компетенції Організації і безпосередньо впливають на міжнародну безпеку, Організація може, за схваленням Асамблеї шляхом голосування, вступати у відповідні угоди з будь-якою всесвітньою організацією, заснованою народами світу для збереження миру.

Стаття 65. Угоди з іншими міжнародними установами

Рада від імені Організації може вступати в угоди з іншими міжнародними установами для утримання спільних служб і для прийняття спільних правил щодо персоналу і за схваленням Асамблеї може вступати в такі інші угоди, які можуть сприяти роботі Організації.

Стаття 66. Функції, які належать до інших угод

а) Організація також виконує функції, покладені на неї Угодою про транзит у міжнародних повітряних сполученнях і Угодою про міжнародний повітряний транспорт, здійсненими в Чикаго 7 грудня 1944 року, згідно зі встановленими в них умовами і положеннями.

б) Члени Асамблеї і Ради, які не прийняли Угоду про транзит у міжнародних повітряних сполученнях або Угоду про міжнародний повітряний транспорт, здійснені в Чикаго 7 грудня 1944 року, не мають права брати участь у голосуванні по жодному з питань, переданих Асамблеї або Раді на підставі положень відповідної Угоди.

Частина III

Міжнародний повітряний транспорт

Глава XIV

Інформація і звіти

Стаття 67. Подання звітів у Раду

Кожна Договірна держава зобов'язується, що її авіапідприємства, зайняті в міжнародному повітряному сполученні, згідно з вимогами, встановлюваними Радою, будуть подавати в Раду

звіти про перевезення, статистику по видатках і фінансові дані із зазначенням в числі іншого всіх надходжень та їх джерел.

Глава XV

Аеропорти та інші аеронавігаційні засоби

Стаття 68. Встановлення маршрутів та аеропортів

Кожна Договірна держава з урахуванням положень цієї Конвенції може встановлювати маршрут, за яким у межах її території здійснюється будь-яке міжнародне повітряне сполучення, а також аеропорти, які можуть використовуватися при будь-якому такому сполученні.

Стаття 69. Удосконалення аеронавігаційних засобів

Якщо Рада вважає, що аеропорти або інші аеронавігаційні засоби якої-небудь Договірної держави, включаючи засоби радіо- і метеорологічного обслуговування, недостатньо відповідають вимогам безпечної, регулярної, ефективної та економічної експлуатації міжнародних повітряних сполучень, як існуючих, так і планових, то Рада консультиється з цією безпосередньо зацікавленою державою та іншими державами, інтереси яких зачіпаються, з тим, щоб вишукати засоби, з допомогою яких таке положення може бути виправлено, і з цією метою може давати рекомендації. Жодна Договірна держава не вважається винною в порушенні цієї Конвенції, якщо вона не виконує ці рекомендації.

Стаття 70. Фінансування аеронавігаційних засобів

Договірна держава при виникненні обставин, передбачених положеннями Статті 69, може укласти угоду з Радою з метою здійснення таких рекомендацій. Держава може прийняти рішення взяти на себе всі видатки, пов'язані з будь-якою такою угодою. Якщо держава не приймає такого рішення, Рада може на прохання цієї держави дати згоду покрити всі або частину цих видатків.

Стаття 71. Надання і утримання засобів Радою

Якщо Договірна держава про це просить, Рада може дати згоду на надання, укомплектування персоналом, утримання і адміністративне керівництво діяльністю аеропортів та інших аеронавігаційних засобів, повністю або частково, включаючи засоби радіо- і метеорологічного обслуговування, які необхідні на її території для безпечної, регулярної, ефективної та економічної експлуатації міжнародних повітряних сполучень інших Договірних держав, і може встановити справедливі й розумні збори за користування наданими засобами.

Стаття 72. Придбання або використання земельних ділянок

Якщо потрібні земельні ділянки під засоби, повністю або частково фінансовані Радою на прохання якої-небудь Договірної держави, то ця Держава або надає самі земельні ділянки, зберігаючи за своїм бажанням право власності, або сприяє використанню цих земельних ділянок Радою на справедливих і розумних умовах і згідно із законодавством цієї Держави.

Стаття 73. Витрачання і розподіл фондів

У межах фондів, які можуть бути надані їй Асамблеєю згідно з Главою XII, Рада може робити поточні видатки для цілей цієї Глави із спільних фондів Організації. Рада розподіляє покриття основних видатків, потрібних для цілей цієї Глави, із спільних фондів Організації. Рада розподіляє покриття основних видатків, потрібних для цілей цієї Глави, у попередньо погоджених пропорціях на розумний період часу між Договірними державами, які дали на це згоду і авіапідприємства яких користуються вищезгаданими аеронавігаційними засобами. Рада може також розподіляти між державами, що дали на це згоду, покриття будь-яких необхідних оборотних фондів.

Стаття 74. Технічна допомога і використання доходів

Коли Рада на прохання Договірної держави авансує фонди або надає повністю чи частково аеропорти або інші засоби, угода може передбачати за згодою цієї Держави технічну допомогу в управлінні діяльністю і в експлуатації цих аеропортів та інших засобів і оплату поточних видатків

по експлуатації цих аеропортів та інших засобів і відсоткові та амортизаційні відрахування за рахунок прибутків від експлуатації аеропортів та інших засобів.

Стаття 75. Передача засобів з відання Ради

Договірна держава може у будь-який час відмовитися від зобов'язань, прийнятих нею згідно зі Статтею 70, і взяти в своє відання аеропорти та інші засоби, надані Радою на її території згідно з положеннями Статей 71 і 72, сплативши Раді суму, яка, на думку Ради, є розумною за даних обставин. Якщо Держава визнає, що призначена Радою сума виходить за розумні межі, вона може оскаржити рішення Ради перед Асамблеєю і Асамблея може затвердити або змінити рішення Ради.

Стаття 76. Повернення фондів

Фонди, отримані Радою в порядку відшкодування згідно зі Статтею 75, а також за рахунок відсотків і амортизаційних відрахувань згідно зі Статтею 74, у випадку, якщо внески первісно внесені державами згідно зі Статтею 73, повертаються всім державам, для яких первісно визначені внески, пропорційно розмірам їх внесків, встановлених Радою.

Глава XVI

Організації спільної експлуатації і пульні сполучення

Стаття 77. Дозволені організації спільної експлуатації

Ніщо в цій Конвенції не перешкоджає двом або більше Договірним державам засновувати авіатранспортні підприємства спільної експлуатації або міжнародні експлуатаційні агентства та об'єднувати в пул їхні повітряні сполучення на будь-яких маршрутах і в будь-яких районах. Однак на такі організації або агентства, а також пульні сполучення поширюються всі положення цієї Конвенції, в тому числі ті, які стосуються реєстрації угод у Раді. Рада визначає порядок застосування положень цієї Конвенції, що стосуються національності повітряних суден, до повітряних суден, експлуатованих міжнародними експлуатаційними агентствами.

Стаття 78. Роль Ради

Рада може пропонувати зацікавленим Договірним державам створювати спільні організації для експлуатації повітряних сполучень на будь-яких маршрутах або у будь-яких районах.

Стаття 79. Участь в організаціях щодо експлуатації

Держава може брати участь в організаціях спільної експлуатації або в пульних угодах чи через свій уряд, чи через одну або декілька авіатранспортних компаній, призначених її урядом. Ці компанії виключно на розсуд зацікавленої держави можуть перебувати або в державній власності повністю, чи частково, або в приватній власності.

Частина IV

Прикінцеві положення

Глава XVII

Інші угоди з питань авіації

Стаття 80. Паризька і Гаванська конвенції

Кожна Договірна держава зобов'язується негайно після набуття чинності цією Конвенцією зробити заяву про денонсацію Конвенції про регулювання повітряної навігації, підписаної в Парижі 13 жовтня 1919 року, або Конвенції про комерційну авіацію, підписаної в Гавані 20 лютого 1928 року, якщо вона є учасником будь-якої з них. У відносинах між Договірними державами ця Конвенція замінює вищезгадані Паризьку і Гаванську конвенції.

Стаття 81. Реєстрація існуючих угод

Усі угоди з питань авіації, які існують на дату набуття чинності цією Конвенцією та укладені між Договірною державою і будь-якою іншою державою, або між авіапідприємством

Договірної держави і будь-якою іншою державою або авіапідприємством будь-якої іншої держави, підлягають негайній реєстрації в Раді.

Стаття 82. Скасування несумісних угод

Договірні держави визнають, що ця Конвенція скасовує всі зобов'язання та угоди між ними, несумісні з її положеннями, і зобов'язуються не брати на себе будь-які такі зобов'язання і не вступати в подібні угоди. Договірна держава, яка до вступу в Організацію взяла на себе будь-які зобов'язання стосовно недоговірної держави або громадянина Договірної держави або недоговірної, не сумісні з положеннями цієї Конвенції, негайно вживе заходів до того, щоб звільнитися від цих зобов'язань. Якщо авіапідприємство будь-якої Договірної держави взяло на себе будь-які такі несумісні зобов'язання, держава його національності робить все можливе, щоб забезпечити їх негайне припинення, і в будь-якому випадку домагається їх припинення, як тільки така дія може бути здійснена на законній підставі після набуття чинності цією Конвенцією.

Стаття 83. Реєстрація нових угод

За умови дотримання положень попередньої Статті будь-яка Договірна держава може укладати угоди, які не є несумісними з положеннями цієї Конвенції. Будь-яка така угода підлягає негайній реєстрації в Раді, яка робить про неї публікацію в якомога коротший термін.

Глава XVIII

Спори і невиконання зобов'язань

Стаття 84. Вирішення спорів

Якщо яка-небудь розбіжність між двома або більше Договірними державами, що стосується тлумачення або застосування цієї Конвенції та її Додатків, не може бути врегульована шляхом переговорів, вона на прохання будь-якої держави, втягнутої в цю розбіжність, вирішується Радою. Жоден член Ради, який є стороною в якому-небудь спорі, не бере участь у голосуванні при розгляді Радою цього спору. Будь-яка Договірна держава може за умови дотримання положень Статті 85 оскаржити рішення Ради в третейський суд *ad hoc*, створений за погодженням з іншими сторонами в спорі, або в Постійну Палату Міжнародного Правосуддя. Про будь-яке таке оскарження Рада повідомляється протягом шістдесяти днів після отримання повідомлення про рішення Ради.

Стаття 85. Процедура третейського суду

Якщо яка-небудь Договірна держава-сторона в спорі, за яким оскаржується рішення Ради, не визнає Статут Постійної Палати Міжнародного Правосуддя та якщо Договірні держави-сторони в спорі не можуть дійти згоди про вибір третейського суду, то кожна з Договірних держав-сторін у спорі називає по одному арбітру, а арбітри обирають суперарбітра. Якщо яка-небудь з Договірних держав – сторін у спорі не назве арбітра протягом тримісячного періоду з дня оскарження рішення, то арбітр від імені цієї держави призначається Президентом Ради із списку, що веде Рада, кваліфікованих осіб, яких Рада може мати у своєму розпорядженні. Якщо протягом тридцяти днів арбітри не зможуть домовитися про суперарбітра, Президент Ради призначає його з вищевказаного списку. Після цього арбітри і суперарбітр спільно створюють третейський суд. Будь-який третейський суд, заснований згідно з цією або попередньою Статтями, встановлює свою власну процедуру і виносить свої рішення більшістю голосів за умови, що Рада може вирішувати процедурні питання у випадку будь-якої затримки, яка, на думку Ради, є надмірною.

Стаття 86. Оскарження

Якщо Рада не вирішить інакше, будь-яке рішення Ради про те, чи експлуатує авіапідприємство міжнародні авіаційні лінії згідно з положеннями цієї Конвенції, залишається в силі за умови, що воно не скасоване в порядку оскарження. Рішення Ради з будь-якого іншого питання у випадку їх оскарження зупиняються до прийняття рішення по оскарженню. Рішення

Постійної Палати Міжнародного Правосуддя і третейського суду є остаточними та обов'язковими.

Стаття 87. Санкції щодо авіапідприємства, яке не виконує рішення

Кожна Договірна держава зобов'язується не дозволяти діяльність авіапідприємства будь-якої Договірної держави в повітряному просторі над своєю територією, якщо Рада прийняла рішення, що дане авіапідприємство не виконує остаточне рішення, винесене згідно з попередньою Статтею.

Стаття 88. Санкції щодо держави, яка не виконує зобов'язань

Асамблея зупиняє право голосу в Асамблеї та в Раді будь-якої Договірної держави, що визначена як така, що не виконує зобов'язань, передбачених положеннями цієї Глави.

Глава XIX

Війна

Стаття 89. Війна і надзвичайний стан

У разі війни положення цієї Конвенції не зачіпають свободу дій будь-якої зачепленої війною Договірної держави, як воюючої, так і нейтральної. Такий самий принцип застосовується у випадку, коли будь-яка Договірна держава оголошує у себе надзвичайний стан і повідомляє про це Раду.

Глава XX

Додатки

Стаття 90. Прийняття Додатків і поправок до них

а) Прийняття Радою Додатків, згаданих у підпункті 1) Статті 54, вимагає дві третини голосів Ради на скликаному з цією метою засіданні, після чого вони направляються Радою кожній Договірній державі. Будь-який такий Додаток або будь-яка поправка до Додатка набуває чинності протягом трьох місяців після направлення їх Договірним державам або після закінчення такого більш тривалого періоду часу, який може встановити Рада за умови, що протягом цього часу більшість Договірних держав не повідомить Раду про свою незгоду.

б) Рада негайно повідомляє всі Договірні держави про набуття чинності будь-яким Додатком або поправкою до нього.

Глава XXI

Ратифікація, приєднання, поправки та денонсація

Стаття 91. Ратифікація Конвенції

а) Ця Конвенція підлягає ратифікації державами, які її підписали. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання в архіви уряду Сполучених Штатів Америки, який повідомляє про дату такої здачі на зберігання кожному з держав, які підписали цю Конвенцію і приєдналися до неї.

б) Як тільки двадцять шість держав ратифікують цю Конвенцію або приєднуються до неї, вона набуває для них чинності на тридцятий день після здачі на зберігання двадцять шостого документа. Надалі вона набуває чинності для кожної держави, що її ратифікувала, на тридцятий день після здачі на зберігання її ратифікаційної грамоти.

в) Обов'язок повідомляти уряд кожної з держав, які підписали цю Конвенцію або приєдналися до неї, про дату набуття чинності цією Конвенцією лежить на уряді Сполучених Штатів Америки.

Стаття 92. Приєднання до Конвенції

а) Ця Конвенція відкрита для приєднання членів Об'єднаних Націй і держав, що до них приєдналися, а також держав, які залишалися нейтральними протягом цього світового конфлікту.

б) Приєднання здійснюється шляхом повідомлення, яке направляється уряду Сполучених Штатів Америки і набуває чинності на тридцятий день з дня отримання повідомлення урядом Сполучених Штатів Америки, який сповіщає про це всі Договірні держави.

Стаття 93. Допуск інших держав

Окрім держав, згаданих у Статтях 91 і 92 а), до участі в цій Конвенції, за умови схвалення будь-якою загальною міжнародною організацією, заснованою народами світу для збереження миру, можуть бути допущені інші держави чотирма п'ятьми голосів Асамблеї і на таких умовах, які може встановити Асамблея; при цьому в кожному окремому випадку необхідна згода кожної держави, яка зазнала вторгнення або нападу під час цієї війни з боку держави, що домагається допуску.

Стаття 94. Поправки до Конвенції

а) Будь-яка запропонована поправка до цієї Конвенції має бути схвалена двома третинами голосів Асамблеї і після цього набуває чинності щодо держав, які ратифікували таку поправку, після того, як її ратифікує встановлена Асамблеєю кількість Договірних держав. Встановлена таким чином кількість становить не менше двох третин загального числа Договірних держав.

б) Якщо, на думку Асамблеї, характер поправки виправдовує цей захід, то Асамблея в своїй резолюції, яка рекомендує прийняття поправки, може передбачити, що будь-яка держава, яка не ратифікує поправку протягом встановленого періоду після набуття нею чинності, внаслідок цього перестає бути членом Міжнародної організації цивільної авіації та учасником Конвенції.

Стаття 95. Денонсація Конвенції

а) Будь-яка Договірна держава може повідомити про денонсацію цієї Конвенції через три роки після набуття нею чинності шляхом повідомлення, яке направляється уряду Сполучених Штатів Америки, який негайно повідомляє про це кожну Договірну державу.

б) Денонсація набуває чинності через рік з дня отримання повідомлення і діє тільки щодо держави, яка денонсувала Конвенцію.

Глава XXII

Стаття 96. Визначення

У цілях цієї Конвенції:

а) "Повітряне сполучення" означає будь-яке регулярне повітряне сполучення, здійснюване повітряними суднами з метою суспільних перевезень пасажирів, пошти або вантажу.

б) "Міжнародне повітряне сполучення" означає повітряне сполучення, здійснюване через повітряний простір над територією більше ніж однієї держави.

с) "Авіапідприємство" означає будь-яке авіатранспортне підприємство, яке пропонує або експлуатує міжнародні повітряні сполучення.

д) "Зупинка з некомерційними цілями" означає посадку з будь-якою метою, іншою ніж прийняття на борт або вивантаження пасажирів, вантажу або пошти.

На посвідчення чого повноважні представники, що нижче підписалися, належним чином уповноважені, підписали цю Конвенцію від імені своїх відповідних урядів у дати, вказані проти їх підписів.

Здійснено в Чикаго сьомого дня грудня 1944 року на англійській мові. Текст, складений на англійській, іспанській і французькій мовах, кожний з яких є однаково автентичним, відкривається для підписання у Вашингтоні, округ Колумбія. Обидва тексти здаються на зберігання в архіви уряду Сполучених Штатів Америки, а завірені копії направляються цим урядом урядам усіх держав, які можуть підписати цю Конвенцію або приєднатися до неї.

Тексти поправок до Чиказької конвенції

Поправка до Статті 45

(Протокол, підписаний у Монреалі 14 червня 1954 року)

У кінці Статті 45 Конвенції крапка замінюється комою і додається таке:

"а по іншому, ніж тимчасово, – за рішенням Асамблеї, причому таке рішення повинно бути

прийняте числом голосів, установленим Асамблеєю. Встановлене таким чином число голосів буде становити не менше трьох п'ятих від загального числа Договірних держав”.

Поправки до Статей 48 а), 49 е) і 61

(Протокол, підписаний у Монреалі 14 червня 1954 року)

У Статті 48 а) слово “щороку” замінюється висловом “не рідше одного разу на три роки”.

У Статті 49 е) вислів “річний бюджет” замінюється висловом “річні бюджети”.

У Статті 61 вислови “річний бюджет” і “шляхом голосування приймає бюджет” замінюються висловами “річні бюджети” і “шляхом голосування приймає бюджети”.

Поправка до Статті 48 а)

(Протокол, підписаний в Римі 15 вересня 1962 року)

У Статті 48 а) Конвенції друге речення скасовується і замінюється на:

“Надзвичайні сесії Асамблеї можуть проводитися у будь-який час на вимогу Ради або на прохання не менше однієї п'ятої від загального числа Договірних держав, направленої Генеральному секретарю”.

Поправка до Статті 50 а)

(Протокол, підписаний у Монреалі 21 червня 1961 року)

У Статті 50 а) Конвенції вислів “двадцяти одного” скасовується і замінюється висловом “двадцяти семи”.

Поправка до Статті 50 а)

(Протокол, підписаний у Нью-Йорку 12 березня 1971 року)

У пункті а) Статті 50 Конвенції друге речення скасовується і замінюється на:

“Він складається з тридцяти Договірних держав, обраних Асамблеєю”.

Поправка до Статті 50 а)

(Протокол, підписаний у Монреалі 16 жовтня 1974 року)

У Статті 50 а) Конвенції змінити друге речення, замінивши “тридцяти” на “тридцяти трьох”.

Поправка до Статті 56

(Протокол, підписаний у Відні 7 липня 1971 року)

У Статті 56 Конвенції вислів “дванадцяти членів” замінюється висловом “п'ятнадцяти членів”.

Поправка-включення Статті 93 (bis)

(Протокол, підписаний у Монреалі 27 травня 1947 року)

Стаття 93 (bis)

а) Незалежно від викладених вище положень вищезазначених Статей 91, 92 і 93

1) держава, уряд якої Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй рекомендувала позбавити права членства в міжнародних установах, що створені Організацією Об'єднаних Націй або що вступили з нею у відносини, автоматично перестає бути членом Міжнародної організації цивільної авіації;

2) держава, виключена з членів Організації Об'єднаних Націй, автоматично перестає бути членом Міжнародної організації цивільної авіації, якщо тільки Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй не доповнить свій акт про виключення рекомендацією про протилежне.

б) Держава, яка перестає бути членом Міжнародної організації цивільної авіації в силу положень вищевказаного пункту а), може після схвалення Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй бути знову допущена в Міжнародну організацію цивільної авіації на її прохання і за схвалення більшості Ради.

в) Якщо здійснення членами даної Організації прав і привілеїв, які належать їм як членам Організації Об'єднаних Націй, призупинено, то, на вимогу останньої, зупиняється здійснення ними прав і привілеїв, що випливають із членства в даній Організації.

§ 6. ПРАВО ЗОВНІШНІХ ЗНОСИН

ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ДИПЛОМАТИЧНІ ЗНОСИНИ*

Відень, 18 квітня 1961 року

Государства, являющиеся Сторонами настоящей Конвенции, отмечая, что народы всех стран с древних времен признают статус дипломатических агентов, принимая во внимание цели и принципы Устава Организации Объединенных Наций в отношении суверенного равенства государств, поддержания международного мира и безопасности и содействия развитию дружественных отношений между государствами, будучи убеждены, что заключение международной конвенции о дипломатических сношениях, привилегиях и иммунитетах будет способствовать развитию дружественных отношений между государствами, независимо от различий в их государственном и общественном строе, сознавая, что такие привилегии и иммунитеты предоставляются не для выгод отдельных лиц, а для обеспечения эффективного осуществления функций дипломатических представительств как органов, представляющих государства, подтверждая, что нормы международного обычного права будут продолжать регулировать вопросы, прямо не предусмотренные положениями настоящей Конвенции, согласились о нижеследующем:

Статья 1

В настоящей Конвенции приводимые ниже термины имеют следующее значение:

- а) “глава представительства” есть лицо, на которое, аккредитирующим государством возложена обязанность действовать в этом качестве;
- б) “сотрудниками представительства” являются глава представительства и члены персонала представительства;
- с) “членами персонала представительства” являются члены дипломатического персонала, административно-технического персонала и обслуживающего персонала представительства;
- д) “членами дипломатического персонала” являются члены персонала представительства, имеющие дипломатический ранг;
- е) “дипломатический агент” есть глава представительства или член дипломатического персонала представительства;
- ф) “членами административно-технического персонала” являются члены персонала представительства, осуществляющие административно-техническое обслуживание представительства;
- г) “членами обслуживающего персонала” являются члены персонала представительства, выполняющие обязанности по обслуживанию представительства;
- h) “частный домашний работник” есть лицо, выполняющее обязанности домашнего работника у сотрудника представительства и не являющееся служащим аккредитующего государства;
- l) “помещения представительства” означают здания или части зданий, используемые для целей представительства, включая резиденцию главы представительства, кому бы ни принадлежало право собственности на них, включая обслуживающий данное здание или часть здания земельный участок.

Статья 2

Установление дипломатических отношений между государствами и учреждение постоянных дипломатических представительств осуществляются по взаимному согласию.

* Віденська конвенція про дипломатичні зносини URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_048 (дата звернення : 29.01.2020)

Статья 3

1. Функции дипломатического представительства состоят, в частности:
 - а) в представительстве аккредитуемого государства в государстве пребывания;
 - б) в защите в государстве пребывания интересов аккредитуемого государства и его граждан в пределах, допускаемых международным правом;
 - в) в ведении переговоров с правительством государства пребывания;
 - г) в выяснении всеми законными средствами условий и событий в государстве пребывания и сообщении о них правительству аккредитуемого государства;
 - д) в поощрении дружественных отношений между аккредитуемым государством и государством пребывания и в развитии их взаимоотношений в области экономики, культуры и науки.
2. Ни одно из положений настоящей Конвенции не должно истолковываться как препятствующее выполнению дипломатическим представительством консульских функций.

Статья 4

1. Аккредитуемое государство должно убедиться в том, что государство пребывания дало агреман на то лицо, которое оно предполагает аккредитировать как главу представительства в этом государстве.
2. Государство пребывания не обязано сообщать аккредитуемому государству мотивы отказа в агремане.

Статья 5

1. Аккредитуемое государство может, надлежащим образом уведомив соответствующие государства пребывания, аккредитовать главу представительства или назначить любого члена дипломатического персонала, смотря по обстоятельствам, в одно или несколько других государств, если не заявлено возражений со стороны любого из государств пребывания.
2. Если аккредитуемое государство аккредитует главу представительства в одном или нескольких других государствах, то оно может учредить дипломатические представительства, возглавляемые временными поверенными в делах, в каждом государстве, где глава представительства не имеет постоянного местопребывания.
3. Глава представительства или любой член дипломатического персонала представительства может действовать в качестве представителя аккредитуемого государства при любой международной организации.

Статья 6

Два или несколько государств могут аккредитовать одно и то же лицо в качестве главы представительства в другом государстве, если государство пребывания не возражает против этого.

Статья 7

С исключениями, предусмотренными в статьях 5, 8, 9 и 11, аккредитуемое государство может свободно назначать членов персонала представительства. Что касается военных, морских или авиационных атташе, то государство пребывания может предложить, чтобы их имена заранее сообщались на его одобрение.

Статья 8

1. Члены дипломатического персонала представительства в принципе должны быть гражданами аккредитуемого государства.
2. Члены дипломатического персонала представительства не могут назначаться из числа лиц, являющихся гражданами государства пребывания, иначе как с согласия этого государства, причем это согласие может быть в любое время аннулировано.
3. Государство пребывания может оговорить за собой то же право в отношении граждан третьего государства, которые не являются одновременно гражданами аккредитуемого

государства.

Статья 9

1. Государство пребывания может в любое время, не будучи обязано мотивировать свое решение, уведомить аккредитуемое государство, что глава представительства или какой-либо из членов дипломатического персонала представительства является *persona non grata* или что любой другой член персонала представительства является неприемлемым. В таком случае аккредитуемое государство должно, соответственно, отозвать данное лицо или прекратить его функции в представительстве. То или иное лицо может быть объявлено *persona non grata* или неприемлемым до прибытия на территорию государства пребывания.

2. Если аккредитуемое государство откажется выполнить или не выполнит в течение разумного срока свои обязательства, предусматриваемые в пункте 1 настоящей статьи, государство пребывания может отказаться признавать данное лицо сотрудником представительства.

Статья 10

1. Министерство иностранных дел государства пребывания или другое министерство, в отношении которого имеется договоренность, уведомляется:

а) о назначении сотрудников представительства, их прибытии и о их окончательном отбытии или о прекращении их функций в представительстве;

б) о прибытии и окончательном отбытии лица, принадлежащего к семье сотрудника представительства, и, в надлежащих случаях, о том, что то или иное лицо становится или перестает быть членом семьи сотрудника представительства;

в) о прибытии и окончательном отбытии частных домашних работников, состоящих на службе у лиц, упомянутых в подпункте “а” настоящего пункта, и, в надлежащих случаях, об оставлении ими службы у таких лиц;

г) о найме и увольнении лиц, проживающих в государстве пребывания в качестве сотрудников представительства или домашних работников, имеющих право на привилегии и иммунитеты.

2. Уведомление о прибытии и окончательном отбытии, по возможности, должно делаться также предварительно.

Статья 11

1. При отсутствии конкретного соглашения о численности персонала представительства государство пребывания может предложить, чтобы численность персонала представительства сохранялась в пределах, которые оно считает разумными и нормальными, учитывая обстоятельства и условия, существующие в государстве пребывания, и потребности данного представительства.

2. Государство пребывания может также, на тех же основаниях и без дискриминации, отказаться принять должностных лиц какой-либо определенной категории.

Статья 12

Аккредитуемое государство не может, без предварительного определенно выраженного согласия государства пребывания, учреждать канцелярии, составляющие часть дипломатического представительства, в других населенных пунктах, кроме тех, где учреждено само представительство.

Статья 13

1. Глава представительства считается приступившим к выполнению своих функций в государстве пребывания, в зависимости от практики, существующей в этом государстве, которая должна применяться единообразно, либо с момента вручения своих верительных грамот, либо с момента сообщения о своем прибытии и представления заверенных копий верительных грамот министерству иностранных дел государства пребывания или другому министерству, в отношении

которого имеется договоренность.

2. Очередность вручения верительных грамот или представления их заверенных копий определяется датой и часом прибытия главы представительства.

Статья 14

1. Главы представительств подразделяются на три класса, а именно:

а) класс послов и нунциев, аккредитуемых при главах государств, и других глав представительств эквивалентного ранга;

б) класс посланников и интернунциев, аккредитуемых при главах государств;

с) класс поверенных в делах, аккредитуемых при министрах иностранных дел.

2. Иначе как в отношении старшинства и этикета, не должно проводиться никакого различия между главами представительств вследствие их принадлежности к тому или иному классу.

Статья 15

Класс, к которому должны принадлежать главы представительств, определяется по соглашению между государствами.

Статья 16

1. Старшинство глав представительств соответствующего класса определяется датой и часом вступления ими в выполнение своих функций, согласно статье 13.

2. Изменения в верительных грамотах главы представительства, которые не влекут за собой перемены класса, не отражаются на его старшинстве.

3. Настоящая статья не затрагивает принятой в государстве пребывания практики относительно старшинства представителя Ватикана.

Статья 17

Старшинство членов дипломатического персонала представительства сообщается главой представительства министерству иностранных дел или другому министерству, в отношении которого имеется договоренность.

Статья 18

Порядок, соблюдаемый в каждом государстве при приеме глав представительств, должен быть одинаков в отношении каждого класса.

Статья 19

1. Если пост главы представительства вакантен или если глава представительства не может выполнять своих функций, временно исполняющим обязанности главы представительства является временный поверенный в делах. Фамилия временного поверенного в делах сообщается министерству иностранных дел государства пребывания или другому министерству, в отношении которого имеется договоренность, либо главой представительства, либо, если он не в состоянии это сделать, министерством иностранных дел аккредитуемого государства.

2. В тех случаях, когда ни один дипломатический сотрудник представительства не находится в государстве пребывания, член административно-технического персонала может, с согласия государства пребывания, быть назначен аккредитуемым государством ответственным за ведение текущих административных дел представительства.

Статья 20

Представительству и его главе принадлежит право пользоваться флагом и эмблемой аккредитуемого государства на помещениях представительства, включая резиденцию главы представительства, а также на его средствах передвижения.

Статья 21

1. Государство пребывания должно либо оказать содействие аккредитуемому государству в приобретении на своей территории, согласно своим законам, помещений, необходимых для его представительства, либо оказать помощь аккредитуемому государству в получении помещений

каким-либо иным путем.

2. Оно должно также, в случае необходимости, оказывать помощь представительствам в получении подходящих помещений для их сотрудников.

Статья 22

1. Помещения представительства неприкосновенны. Власти государства пребывания не могут вступать в эти помещения иначе, как с согласия главы представительства.

2. На государстве пребывания лежит специальная обязанность принимать все надлежащие меры для защиты помещений представительства от всякого вторжения или нанесения ущерба и для предотвращения всякого нарушения спокойствия представительства или оскорбления его достоинства.

3. Помещения представительства, предметы их обстановки и другое находящееся в них имущество, а также средства передвижения представительства пользуются иммунитетом от обыска, реквизиции, ареста и исполнительных действий.

Статья 23

1. Аккредитуемое государство и глава представительства освобождаются от всех государственных, районных и муниципальных налогов, сборов и пошлин в отношении помещений представительства, собственных или наемных, кроме таких налогов, сборов и пошлин, которые представляют собой плату за конкретные виды обслуживания.

2. Фискальные изъятия, о которых говорится в настоящей статье, не касаются тех налогов, сборов и пошлин, которыми, согласно законам государства пребывания, облагаются лица, заключающие контракты с аккредитуемым государством или главой представительства.

Статья 24

Архивы и документы представительства неприкосновенны в любое время и независимо от их местонахождения.

Статья 25

Государство пребывания должно предоставлять все возможности для выполнения функций представительства.

Статья 26

Поскольку это не противоречит законам и правилам о зонах, въезд в которые запрещается или регулируется по соображениям государственной безопасности, государство пребывания должно обеспечить всем сотрудникам представительства свободу передвижения по его территории.

Статья 27

1. Государство пребывания должно разрешать и охранять свободные сношения представительства для всех официальных целей. При сношениях с правительством и другими представительствами и консульствами аккредитуемого государства, где бы они ни находились, представительство может пользоваться всеми подходящими средствами, включая дипломатических курьеров и закодированные или шифрованные депеши. Тем не менее представительство может устанавливать и эксплуатировать радиопередатчик лишь с согласия государства пребывания.

2. Официальная корреспонденция представительства неприкосновенна. Под официальной корреспонденцией понимается вся корреспонденция, относящаяся к представительству и его функциям.

3. Дипломатическая почта не подлежит ни вскрытию, ни задержанию.

4. Все места, составляющие дипломатическую почту, должны иметь видимые внешние знаки, указывающие на их характер, и они могут содержать только дипломатические документы и предметы, предназначенные для официального пользования.

5. Дипломатический курьер, который должен быть снабжен официальным документом с

указанием его статуса и числа мест, составляющих дипломатическую почту, пользуется при исполнении своих обязанностей защитой государства пребывания. Он пользуется личной неприкосновенностью и не подлежит аресту или задержанию в какой бы то ни было форме.

6. Аккредитуемое государство или представительство могут назначать дипломатических курьеров ad hoc. В таких случаях положения пункта 5 настоящей статьи также применяются, за тем исключением, что упомянутые в нем иммунитеты прекращаются в момент доставки таким курьером порученной ему дипломатической почты по назначению.

7. Дипломатическая почта может быть вверена командиру экипажа гражданского самолета, направляющегося в аэропорт, прибытие в который разрешено. Командир должен быть снабжен официальным документом с указанием числа мест, составляющих почту, но он не считается дипломатическим курьером. Представительство может направить одного из своих сотрудников принять дипломатическую почту непосредственно и беспрепятственно от командира самолета.

Статья 28

Вознаграждение и сборы, взимаемые представительством при выполнении своих официальных обязанностей, освобождаются от всех налогов, сборов и пошлин.

Статья 29

Личность дипломатического агента неприкосновенна. Он не подлежит аресту или задержанию в какой бы то ни было форме. Государство пребывания обязано относиться к нему с должным уважением и принимать все надлежащие меры для предупреждения каких-либо посягательств на его личность, свободу или достоинство.

Статья 30

1. Частная резиденция дипломатического агента пользуется той же неприкосновенностью и защитой, что и помещения представительства.

2. Его бумаги, корреспонденция и, с исключениями, предусмотренными в пункте 3 статьи 31, его имущество равным образом пользуются неприкосновенностью.

Статья 31

1. Дипломатический агент пользуется иммунитетом от уголовной юрисдикции государства пребывания. Он пользуется также иммунитетом от гражданской и административной юрисдикции, кроме случаев:

а) вещных исков, относящихся к частному недвижимому имуществу, находящемуся на территории государства пребывания, если только он не владеет им от имени аккредитуемого государства для целей представительства;

б) исков, касающихся наследования, в отношении которых дипломатический агент выступает в качестве исполнителя завещания, попечителя над наследственным имуществом, наследника или отказополучателя как частное лицо, а не от имени аккредитуемого государства;

с) исков, относящихся к любой профессиональной или коммерческой деятельности, осуществляемой дипломатическим агентом в государстве пребывания за пределами своих официальных функций.

2. Дипломатический агент не обязан давать показаний в качестве свидетеля.

3. Никакие исполнительные меры не могут приниматься в отношении дипломатического агента, за исключением тех случаев, которые подпадают под пункты "а", "б" и "с" пункта 1 настоящей статьи, и иначе как при условии, что соответствующие меры могут приниматься без нарушения неприкосновенности его личности или его резиденции.

4. Иммунитет дипломатического агента от юрисдикции государства пребывания не освобождает его от юрисдикции аккредитуемого государства.

Статья 32

1. От иммунитета от юрисдикции дипломатических агентов и лиц, пользующихся

иммунитетом согласно статье 37, может отказаться аккредитуемое государство.

2. Отказ должен быть всегда определенно выраженным.

3. Возбуждение дела дипломатическим агентом или лицом, пользующимся иммунитетом от юрисдикции согласно статье 37, лишает его права ссылаться на иммунитет от юрисдикции в отношении встречных исков, непосредственно связанных с основным иском.

4. Отказ от иммунитета от юрисдикции в отношении гражданского или административного дела не означает отказа от иммунитета в отношении исполнения решения, для чего требуется особый отказ.

Статья 33

1. При условии соблюдения положений пункта 3 настоящей статьи, постановления о социальном обеспечении, действующие в государстве пребывания, не распространяются на дипломатического агента в отношении услуг, оказываемых аккредитуемому государству.

2. Изъятие, предусмотренное в пункте 1 настоящей статьи, распространяется также на домашних работников, которые находятся исключительно на службе у дипломатического агента, при условии,

а) что они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно,

б) что на них распространяются постановления о социальном обеспечении, действующие в аккредитуемом государстве или в третьем государстве.

3. Дипломатический агент, нанимающий лиц, на которых не распространяется изъятие, предусмотренное в пункте 2 настоящей статьи, должен выполнять обязательства, налагаемые на работодателей постановлениями о социальном обеспечении, действующими в государстве пребывания.

4. Изъятие, предусмотренное в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, не препятствует добровольному участию в системе социального обеспечения государства пребывания, при условии, что такое участие допускается этим государством.

5. Положения настоящей статьи не затрагивают двусторонних или многосторонних соглашений о социальном обеспечении, заключенных ранее, и не препятствуют заключению таких соглашений в будущем.

Статья 34

Дипломатический агент освобождается от всех налогов, сборов и пошлин, личных и имущественных, государственных, районных и муниципальных, за исключением:

а) косвенных налогов, которые обычно включаются в цену товаров или обслуживания;

б) сборов и налогов на частное недвижимое имущество, находящееся на территории государства пребывания, если он не владеет им от имени аккредитуемого государства для целей представительства;

с) налогов на наследство и пошлин на наследование, взимаемых государством пребывания, с изъятиями, предусмотренными в пункте 4 статьи 39;

д) сборов и налогов на частный доход, источник которого находится в государстве пребывания, и налогов на капиталовложения в коммерческие предприятия в государстве пребывания;

е) сборов, взимаемых за конкретные виды обслуживания;

ф) регистрационных, судебных и реестровых пошлин, ипотечных сборов и гербового сбора в отношении недвижимого имущества, с изъятиями, предусмотренными в статье 23.

Статья 35

Государство пребывания обязано освободить дипломатических агентов от всех трудовых и государственных повинностей, независимо от их характера, а также от военных повинностей, таких как реквизиции, контрибуции и военный постой.

Статья 36

1. Государство пребывания в соответствии с принятыми им законами и правилами, разрешает ввозить и освобождает от всех таможенных пошлин, налогов и связанных с этим сборов, за исключением складских сборов, сборов за перевозку и подобного рода услуги:

- а) предметы, предназначенные для официального пользования представительства;
- б) предметы, предназначенные для личного пользования дипломатического агента или членов его семьи, живущих вместе с ним, включая предметы, предназначенные для его обзаведения.

2. Личный багаж дипломатического агента освобождается от досмотра, если нет серьезных оснований предполагать, что он содержит предметы, на которые не распространяются изъятия, упомянутые в пункте 1 настоящей статьи, или предметы, ввоз или вывоз которых запрещен законом или регулируется карантинными правилами государства пребывания. Такой досмотр должен производиться только в присутствии дипломатического агента или его уполномоченного представителя.

Статья 37

1. Члены семьи дипломатического агента, живущие вместе с ним, пользуются, если они не являются гражданами государства пребывания, привилегиями и иммунитетами, указанными в статьях 29-36.

2. Члены административно-технического персонала представительства и члены их семей, живущие вместе с ними, пользуются, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, привилегиями и иммунитетами, указанными в статьях 29 – 35, с тем исключением, что иммунитет от гражданской и административной юрисдикции государства пребывания, указанный в пункте 1 статьи 31, не распространяется на действия, совершенные ими не при исполнении своих обязанностей. Они пользуются также привилегиями, указанными в пункте 1 статьи 36, в отношении предметов первоначального обзаведения.

3. Члены обслуживающего персонала представительства, которые не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, пользуются иммунитетом в отношении действий, совершенных ими при исполнении своих обязанностей, и освобождаются от налогов, сборов и пошлин на заработок, получаемый ими по своей службе, а также пользуются освобождением, упомянутым в статье 33.

4. Домашние работники сотрудников представительства, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, освобождаются от налогов, сборов и пошлин на заработок, получаемый ими по своей службе. В других отношениях они могут пользоваться привилегиями и иммунитетами только в той мере, в какой это допускает государство пребывания. Однако государство пребывания должно осуществлять свою юрисдикцию над этими лицами так, чтобы не вмешиваться ненадлежащим образом в осуществление функций представительства.

Статья 38

1. Помимо дополнительных привилегий и иммунитетов, которые могут быть предоставлены государством пребывания, дипломатический агент, который является гражданином государства пребывания или постоянно в нем проживает, пользуется лишь иммунитетом от юрисдикции и неприкосновенностью в отношении официальных действий, совершенных им при выполнении своих функций.

2. Другие члены персонала представительства и домашние работники, которые являются гражданами государства пребывания или постоянно в нем проживают, пользуются привилегиями и иммунитетами только в той мере, в какой это допускает государство пребывания. Однако государство пребывания должно осуществлять свою юрисдикцию над этими лицами так, чтобы не вмешиваться ненадлежащим образом в осуществление функций представительства.

Статья 39

1. Каждое лицо, имеющее право на привилегии и иммунитеты, пользуется ими с момента вступления его на территорию государства пребывания при следовании для занятия своего поста или, если оно уже находится на этой территории, с того момента, когда о его назначении сообщается министерству иностранных дел или другому министерству, в отношении которого имеется договоренность.

2. Если функции лица, пользующегося привилегиями и иммунитетами, заканчиваются, эти привилегии и иммунитеты нормально прекращаются в тот момент, когда оно оставляет страну, или по истечении разумного срока для того, чтобы это сделать, но продолжают существовать до этого времени даже в случае вооруженного конфликта. Однако в отношении действий, совершенных таким лицом при выполнении своих функций сотрудника представительства, иммунитет продолжает существовать.

3. В случае смерти сотрудника представительства члены его семьи продолжают пользоваться привилегиями и иммунитетами, на которые они имеют право, до истечения разумного срока для оставления страны пребывания.

4. В случае смерти сотрудника представительства, который не был гражданином государства пребывания или не проживал в нем постоянно, или члена его семьи, жившего вместе с ним, государство пребывания должно разрешить вывоз движимого имущества умершего, за исключением всего того имущества, которое приобретено в этой стране и вывоз которого был запрещен ко времени его смерти. Налог на наследство и пошлины на наследование не взимаются с движимого имущества, нахождение которого в государстве пребывания обусловлено исключительно пребыванием здесь умершего как сотрудника представительства или члена семьи сотрудника представительства.

Статья 40

1. Если дипломатический агент проезжает через территорию третьего государства, которое выдало ему визу, если таковая необходима, или находится на этой территории, следуя для занятия своего поста или возвращается на этот пост или же в свою страну, это третье государство предоставляет ему неприкосновенность и такие другие иммунитеты, какие могут потребоваться для обеспечения его проезда или возвращения. Это относится также к любым членам его семьи, пользующимся привилегиями или иммунитетами, которые сопровождают дипломатического агента или следуют отдельно, чтобы присоединиться к нему или возвратиться в свою страну.

2. При обстоятельствах, подобных тем, которые указаны в пункте 1 настоящей статьи, третьи государства не должны препятствовать проезду через их территорию членов административно-технического или обслуживающего персонала представительства и членов их семей.

3. Третьи государства должны предоставлять официальной корреспонденции и другим официальным сообщениям, следующим транзитом, включая закодированные или шифрованные депеши, ту же свободу и защиту, которая предоставляется государством пребывания. Они должны предоставлять дипломатическим курьерам, которым выдана виза, если таковая необходима, и дипломатической почте, следующей транзитом, ту же неприкосновенность и защиту, которую обязано предоставлять государство пребывания.

4. Обязанности третьих государств, предусмотренные пунктами 1, 2 и 3 настоящей статьи, относятся к лицам, упомянутым в этих пунктах, и к официальным сообщениям и дипломатической почте, нахождение которых на территории третьего государства вызвано форс-мажорными обстоятельствами.

Статья 41

1. Без ущерба для их привилегий и иммунитетов все лица, пользующиеся такими привилегиями и иммунитетами, обязаны уважать законы и постановления государства

пребывания. Они также обязаны не вмешиваться во внутренние дела этого государства.

2. Все официальные дела с государством пребывания, вверенные представительству аккредитуящим государством, ведутся с министерством иностранных дел государства пребывания или через это министерство, либо с другим министерством, в отношении которого имеется договоренность, или через это другое министерство.

3. Помещения представительства не должны использоваться в целях, не совместимых с функциями представительства, предусмотренными настоящей Конвенцией, или другими нормами общего международного права, или же какими-либо специальными соглашениями, действующими между аккредитуящим государством и государством пребывания.

Статья 42

Дипломатический агент не должен заниматься в государстве пребывания профессиональной или коммерческой деятельностью в целях личной выгоды.

Статья 43

Функции дипломатического агента прекращаются, в частности:

а) по уведомлении аккредитуящим государством государства пребывания о том, что функции дипломатического агента прекращены;

б) по уведомлении государством пребывания аккредитуящего государства, что, согласно пункту 2 статьи 9, оно отказывается признать дипломатического агента сотрудником представительства.

Статья 44

Государство пребывания должно, даже в случае вооруженного конфликта, оказать содействие, необходимое для возможного скорого выезда пользующихся привилегиями и иммунитетами лиц, являющихся гражданами государства пребывания, и членов семей таких лиц, независимо от их гражданства. Оно должно, в частности, предоставить в случае необходимости в их распоряжение перевозочные средства, которые требуются для них самих и их имущества.

Статья 45

В случае разрыва дипломатических сношений между двумя государствами либо окончательного или временного отозвания представительства

а) государство пребывания должно, даже в случае вооруженного конфликта, уважать и охранять помещения представительства вместе с его имуществом и архивами;

б) аккредитуящее государство может вверить охрану помещений своего представительства вместе с его имуществом и архивами третьему государству, приемлемому для государства пребывания;

в) аккредитуящее государство может вверить защиту своих интересов и интересов своих граждан третьему государству, приемлемому для государства пребывания.

Статья 46

Аккредитуящее государство может, с предварительного согласия государства пребывания и по просьбе третьего государства, не представленного в государстве пребывания, взять на себя временную защиту интересов этого третьего государства и его граждан.

Статья 47

1. При применении положений настоящей Конвенции государство пребывания не должно проводить дискриминации между государствами.

2. Однако не считается, что имеет место дискриминация:

а) если государство пребывания применяет какое-либо из положений настоящей Конвенции ограничительно ввиду ограничительного применения этого положения к его представительству в аккредитуящем государстве;

б) если по обычаю или соглашению государства предоставляют друг другу режим более благоприятный, чем тот, который требуется положениями настоящей Конвенции.

Статья 48

Настоящая Конвенция открыта для подписания всеми государствами-членами Организации Объединенных Наций или специализированных учреждений, государствами, являющимися участниками Статута Международного Суда, а также любым другим государством, приглашенным Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций стать участником Конвенции: до 31 октября 1961 года – в Федеральном министерстве иностранных дел Австрии, а затем, до 31 марта 1962 года – в Центральных Учреждениях Организации Объединенных Наций в Нью-Йорке.

ВИДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО КОНСУЛЬСЬКІ ЗНОСИНИ*

Відень, 24 квітня 1963 року

Государства, являющиеся сторонами настоящей Конвенции, отмечая, что консульские сношения устанавливались между народами с древних времен, принимая во внимание цели и принципы Устава Организации Объединенных Наций в отношении суверенного равенства государств, поддержания международного мира и безопасности и содействия развитию дружественных отношений между государствами, учитывая, что Конференция Организации Объединенных Наций по дипломатическим сношениям и иммунитетам приняла Венскую конвенцию о дипломатических сношениях, которая была открыта для подписания 18 апреля 1961 года, будучи убеждены, что заключение международной Конвенции о консульских сношениях, привилегиях и иммунитетах также будет способствовать развитию дружественных отношений между государствами, независимо от различий в их государственном и общественном строе, сознавая, что такие привилегии и иммунитеты предоставляются не для выгод отдельных лиц, а для обеспечения эффективного осуществления консульскими учреждениями функций от имени их государств, подтверждая, что нормы международного обычного права продолжают регулировать вопросы, прямо не предусмотренные положениями настоящей Конвенции, согласились о ниже следующем:

Статья 1

Определения

1. В настоящей Конвенции приводимые ниже термины имеют следующее значение:

- a) “консульское учреждение” означает любое генеральное консульство, консульство, вице-консульство или консульское агентство;
- b) “консульский округ” означает район, отведенный консульскому учреждению для выполнения консульских функций;
- c) “глава консульского учреждения” означает лицо, которому поручено действовать в этом качестве;
- d) “консульское должностное лицо” означает любое лицо, включая главу консульского учреждения, которому поручено в этом качестве выполнение консульских функций;
- e) “консульский служащий” означает любое лицо, выполняющее административные или технические обязанности в консульском учреждении;
- f) “работник обслуживающего персонала” означает любое лицо, выполняющее обязанности по обслуживанию консульского учреждения;
- g) “работники консульского учреждения” означает консульские должностные лица,

* Венская конвенция о консульских сношениях. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_047?lang=uk#Text (дата звернення : 20.02.2021)

консульские служащие и работники обслуживающего персонала;

h) “работники консульского персонала” означает консульские должностные лица (за исключением главы консульского учреждения), а также консульские служащие и работники обслуживающего персонала;

i) “частный домашний работник” означает лицо, состоящее исключительно на частной службе у работника консульского учреждения;

j) “консульские помещения” означает используемые исключительно для целей консульского учреждения здания или части зданий и обслуживающий данное здание или части зданий земельный участок, кому бы ни принадлежало право собственности на них;

к) “консульские архивы” включают все бумаги, документы, корреспонденцию, книги, фильмы, ленты звукозаписи и реестры консульского учреждения вместе с шифрами и кодами, картотеками и любыми предметами обстановки, предназначенными для обеспечения их сохранности или хранения.

2. Существуют две категории консульских должностных лиц, а именно штатные консульские должностные лица и почетные консульские должностные лица. Положения главы 2 настоящей Конвенции распространяются на консульские учреждения, возглавляемые штатными консульскими должностными лицами; положения главы 3 распространяются на консульские учреждения, возглавляемые штатными консульскими должностными лицами; положения главы 3 распространяются на консульские учреждения, возглавляемые почетными консульскими должностными лицами.

3. Статус работников консульских учреждений, являющихся гражданами государства пребывания, или постоянно проживающих в нем, регулируется статьей 71 настоящей Конвенции.

Глава 1. Общие положения о консульских сношениях

Раздел 1. Установление и осуществление консульских сношений

Статья 2

Установление консульских сношений

1. Установление консульских сношений между государствами осуществляется по взаимному согласию.

2. Согласие, данное на установление дипломатических отношений между двумя государствами, означает, если не оговорено, согласие на установление консульских сношений.

3. Разрыв дипломатических отношений не влечет за собой ipso facto разрыва консульских сношений.

Статья 3

Выполнение консульских функций

Консульские функции выполняются консульскими учреждениями. Они выполняются также дипломатическими представительствами в соответствии с положениями настоящей Конвенции.

Статья 4

Открытие консульского учреждения

1. Консульское учреждение может быть открыто на территории государства пребывания только с согласия этого государства.

2. Местонахождение консульского учреждения, его класс и консульский округ определяется представляемым государством и подлежат одобрению государства пребывания.

3. Дальнейшие изменения местонахождения консульского учреждения, его класса или консульского округа могут осуществляться представляемым государством только с согласия государства пребывания.

4. Согласие государства пребывания также требуется, если какое-либо генеральное консульство или консульство желает открыть вице-консульство или консульское агентство не в том населенном пункте, где они сами находятся.

5. Предварительное определенно выраженное согласие государства пребывания необходимо также для открытия канцелярии, составляющей часть существующего консульского учреждения, вне местонахождения последнего.

Статья 5

Консульские функции

Консульскими функциями являются:

а) защита в государстве пребывания интересов представляемого государства и его граждан (физических и юридических лиц) в пределах, допускаемых международным правом;

б) содействие развитию торговых, экономических, культурных и научных связей между представляемым государством и государством пребывания, а также содействие развитию дружественных отношений между ними иными путями в соответствии с положениями настоящей Конвенции;

в) выяснение всеми законными путями условий и событий в торговой, экономической, культурной и научной жизни государства пребывания, сообщение о них правительству представляемого государства и представление сведений заинтересованным лицам;

г) выдача паспортов и проездных документов гражданам представляемого государства и виз или соответствующих документов лицам, желающим поехать в представляемое государство;

д) оказание помощи и содействия гражданам (физическим и юридическим лицам) представляемого государства;

е) исполнение обязанностей нотариуса, регистратора актов гражданского состояния и других подобных обязанностей, а также выполнение некоторых функций административного характера, при условии что в этом случае ничто не противоречит законам и правилам государства пребывания;

ж) охрана интересов граждан (физических и юридических лиц) представляемого государства в случае преемства "mortis causa" на территории государства пребывания в соответствии с законами и правилами государства пребывания;

з) охрана в рамках, установленных законами и правилами государства пребывания, интересов несовершеннолетних и иных лиц, не обладающих полной дееспособностью, которые являются гражданами представляемого государства, в особенности когда требуется установление над такими лицами какой-либо опеки или попечительства;

и) с соблюдением практики и порядка, принятых в государстве пребывания, представительство или обеспечение надлежащего представительства граждан представляемого государства в судебных и иных учреждениях государства пребывания с целью получения, в соответствии с законами и правилами государства пребывания, распоряжений о предварительных мерах, ограждающих права и интересы этих граждан, если, в связи с отсутствием или по другим причинам, такие граждане не могут своевременно осуществлять защиту своих прав и интересов;

к) передача судебных и несудебных документов или исполнение судебных поручений по снятию показаний для судов представляемого государства в соответствии с действующими международными соглашениями или, при отсутствии таких соглашений, в любом ином порядке, не противоречащем законам и правилам государства пребывания;

л) осуществление предусматриваемых законами и правилами представляемого государства прав надзора и инспекции в отношении судов, имеющих национальность представляемого государства, и самолетов, зарегистрированных в этом государстве, а также в отношении их экипажа;

м) оказание помощи судам и самолетам, упомянутым в пункте л настоящей статьи, и их

экипажу, принятие заявлений относительно плавания судов, осмотр и оформление судовых документов и, без ущерба для прав властей государства пребывания, расследование любых происшествий, имевших место в пути, и разрешение всякого рода споров между капитаном, командным составом и матросами, поскольку это предусматривается законами и правилами представляемого государства;

m) выполнение других функций, возложенных на консульское учреждение представляемым государством, которые не запрещаются законами и правилами государства пребывания или против выполнения которых государство пребывания не имеет возражений или же которые предусмотрены международными договорами, действующими между представляемым государством и государством пребывания.

Статья 6

Выполнение консульских функций за пределами консульского округа

Консульское должностное лицо может при особых обстоятельствах, с согласия государства пребывания, выполнять свои функции за пределами своего консульского округа.

Статья 7

Выполнение консульских функций в третьем государстве

Представляемое государство может, после уведомления соответствующих государств, поручить консульскому учреждению, открытому в одном государстве, выполнять консульские функции в другом государстве, если не имеется определенно выраженного возражения со стороны какого-либо из этих государств.

Статья 8

Выполнение консульских функций от имени третьего государства

После соответствующего уведомления государства пребывания консульское учреждение представляемого государства может, если государство пребывания не возражает, выполнять консульские функции в государстве пребывания от имени третьего государства.

Статья 9

Класс глав консульских учреждений

1. Главы консульских учреждений делятся на четыре класса, а именно:

- a) генеральных консулов,
- b) консулов,
- c) вице-консулов,
- d) консульских агентов.

2. Пункт 1 настоящей статьи никоим образом не ограничивает права любой из Договаривающихся Сторон определять наименование консульских должностных лиц, не являющихся главами консульских учреждений.

Статья 10

Назначение и допущение глав консульских учреждений

1. Главы консульских учреждений назначаются представляемым государством и допускаются к выполнению своих функций государством пребывания.

2. При условии соблюдения положений настоящей Конвенции формальности в отношении назначения и допущения главы консульского учреждения определяются, соответственно, законами, правилами и обычаями представляемого государства и государства пребывания.

Статья 11

Консульский патент или уведомление о назначении

1. Представляемое государство снабжает главу консульского учреждения документом, имеющим форму патента или подобного ему акта, составляемым при каждом назначении, удостоверяющим его должность и указывающим, как общее правило, его полное имя и фамилию, категорию или класс, к которому он принадлежит, консульский округ и местонахождение

консульского учреждения.

2. Представляемое государство направляет этот патент или подобный ему акт дипломатическим или иным соответствующим путем правительству того государства, на территории которого глава консульского учреждения должен выполнять свои функции.

3. Если государство пребывания согласно, представляемое государство может вместо патента или подобного ему акта послать государству пребывания уведомление, содержащее данные, о которых говорится в пункте 1 настоящей статьи.

Статья 12

Экзекватура

1. Глава консульского учреждения допускается к выполнению своих функций разрешением со стороны государства пребывания, называемым экзекватурой, какую бы форму такое разрешение ни имело.

2. Государство, отказывающее в выдаче экзекватуры, не обязано сообщать представляемому государству мотивы такого отказа.

3. За исключением случаев, предусмотренных в статьях 13 и 15, глава консульского учреждения не может приступить к исполнению своих обязанностей до получения им экзекватуры.

Статья 13

Временное допущение глав консульских учреждений

До выдачи глава консульского учреждения может быть временно допущен к выполнению своих функций. В таком случае применяются положения настоящей Конвенции.

Статья 14

Уведомление властей консульского округа

Как только глава консульского учреждения допущен, даже временно, к выполнению своих функций, государство пребывания немедленно уведомляет об этом компетентные власти консульского округа. Кроме того, оно обеспечивает принятие мер, необходимых для того, чтобы глава консульского учреждения мог исполнять обязанности по своей должности и пользоваться преимуществами, вытекающими из настоящей Конвенции.

Статья 15

Временное выполнение функций главы консульского учреждения

1. Если глава консульского учреждения не может выполнять своих функций, если должность главы консульского учреждения не может выполнять своих функций, если должность главы консульского учреждения вакантна, функции главы консульского учреждения могут временно выполняться исполняющим обязанности главы консульского учреждения.

2. Полное имя и фамилия исполняющего обязанности главы консульского учреждения сообщаются министерству иностранных дел государства пребывания или указанному этим министерством органу дипломатическим представительством представляемого государства или, если это государство не имеет такого представительства в государстве пребывания, - главой консульского учреждения, или, если он не в состоянии этого сделать, - любым компетентным органом представляемого государства. Как общее правило, это сообщение делается заранее. Государство пребывания может обусловить своим согласием допущение исполняющего обязанности главы консульского учреждения, который не является ни дипломатическим агентом, ни консульским должностным лицом представляемого государства в государстве пребывания.

3. Компетентные органы государства пребывания оказывают исполняющему обязанности главы консульского учреждения помощь и защиту. Пока он возглавляет учреждение, на него распространяются положения настоящей Конвенции на том же основании, как и на главу соответствующего консульского учреждения. Тем не менее государство пребывания не обязано

предоставлять лицу, временно исполняющему обязанности главы учреждения, преимущества, привилегии и иммунитеты, которыми пользуется глава консульского учреждения, лишь в силу условий, которым временно исполняющий обязанности главы консульского учреждения не отвечает.

4. Если член дипломатического персонала дипломатического представительства представляемого государства в государстве пребывания назначается представляемым государством в соответствии с положениями пункта 1 настоящей статьи временно исполняющим обязанности главы консульского учреждения, он продолжает пользоваться дипломатическими привилегиями и иммунитетами, при условии что государство пребывания против этого не возражает.

Статья 16

Старшинство между главами консульских учреждений

1. Главам консульских учреждений присваиваются в каждом классе различные места в порядке старшинства, определяемые датами выдачи экзекватур.

2. Если, однако, глава консульского учреждения до получения экзекватуры временно допущен к выполнению своих функций, его место в порядке старшинства определяется датой временного допущения; это место сохраняется за ним и после выдачи ему экзекватуры.

3. Старшинство между двумя или несколькими главами консульских учреждений, получившими экзекватуры или временно допущенными к выполнению своих функций в один и тот же день, определяется датами представления государству пребывания их патентов или подобных патентам актов или же датами уведомлений, упоминаемых в пункте 3 статьи 11.

4. Исполняющие обязанности глав консульских учреждений занимают в порядке старшинства места после всех глав консульских учреждений, а старшинство между ними определяется датами их вступления во временное исполнение обязанностей глав учреждений, указанными в сообщениях, сделанных в соответствии с пунктом 2 статьи 15.

5. Почетные консульские должностные лица, являющиеся главами консульских учреждений, занимают в каждом классе места после штатных глав консульских учреждений в порядке и согласно правилам, изложенным в предшествующих пунктах.

6. Главам консульских учреждений принадлежат в порядке старшинства места выше консульских должностных лиц, не имеющих этого статуса.

Статья 17

Совершение консульскими должностными лицами дипломатических актов

1. В государстве, где представляемое государство не имеет дипломатического представительства и где оно не представлено дипломатическим представительством третьего государства, консульское должностное лицо может, с согласия государства пребывания и без изменения его консульского статуса, быть уполномочено на совершение дипломатических актов. Совершение таких актов консульским должностным лицом не дает ему права претендовать дипломатические привилегии и иммунитеты.

2. Консульское должностное лицо может, после уведомления государства пребывания, действовать в качестве представителя представляемого государства при любой межправительственной организации. Действуя в этом качестве, оно имеет право пользоваться всеми привилегиями и иммунитетами, предоставляемыми такому представителю международным обычным правом или международными договорами. Однако в том, что касается выполнения им любой консульской функции, оно не имеет права на больший иммунитет от юрисдикции, чем тот, на который консульское должностное лицо имеет право согласно настоящей Конвенции.

Статья 18

Назначение двумя или несколькими государствами одного и того же лица консульским должностным лицом

Два или несколько государств могут, с согласия государства пребывания, назначить одно и то же лицо в качестве консульского должностного лица в этом государстве.

Статья 19

Назначение работников консульского персонала

1. С исключениями, предусмотренными в положениях статей 20, 22 и 23, представляемое государство может свободно назначать работников консульского персонала.

2. Представляемое государство заблаговременно сообщает государству пребывания полное имя и фамилию, категорию и класс всех консульских должностных лиц, помимо главы консульского учреждения, с тем чтобы государство пребывания могло, если оно это пожелает, осуществить свои права, предусмотренные в пункте 3 статьи 23.

3. Представляемое государство может, если это требуется по его законам и правилам, просить государство пребывания о выдачи экзекватуры консульскому должностному лицу, не являющемуся главой консульского учреждения.

4. Государство пребывания может, если это требуется по его законам и правилам, выдать экзекватуру консульскому должностному лицу, не являющемуся главой консульского учреждения.

Статья 20

Численность консульского персонала

При отсутствии конкретной договоренности о численности консульского персонала государство пребывания может предложить, чтобы численность персонала не переходила за пределы, которые оно считает разумными и нормальными, учитывая обстоятельства и условия, существующие в консульском округе, и потребности данного консульского учреждения.

Статья 21

Порядок старшинства между консульскими должностными лицами консульского учреждения

Дипломатическое представительство представляемого государства или, если это государство не имеет в государстве пребывания такого представительства, глава консульского учреждения сообщает министру иностранных дел государства пребывания или указанному этим министерством органу о порядке старшинства между консульскими должностными лицами консульского учреждения, а также о любых изменениях этого порядка.

Статья 22

Гражданство консульских должностных лиц

1. В принципе консульские должностные лица должны быть гражданами представляемого государства.

2. Консульские должностные лица не могут назначаться из числа граждан государства пребывания иначе, как с определенно выраженного согласия этого государства, причем это согласие может быть в любое время аннулировано.

3. Государство пребывания может оговорить за собой подобное же право в отношении граждан третьего государства, которые не являются одновременно гражданами представляемого государства.

Статья 23

Лица, объявленные non grata

1. Государство пребывания может в любое время уведомить представляемое государство о том, что то или иное консульское должностное лицо является *persona non grata* или что любой работник консульского персонала является неприемлемым. В таком случае представляемое

государство должно, соответственно, отозвать это лицо или прекратить его функции в консульском учреждении.

2. Если представляемое государство откажется выполнять или же не выполнит в течении разумного срока свои обязательства, предусмотренные в пункте 1 настоящей статьи, государство пребывания может, соответственно, аннулировать экзекватуру данного лица или перестать считать его работником консульского персонала.

3. Лицо, назначенное в качестве работника консульского учреждения, может быть объявлено неприемлемым до прибытия на территорию государства пребывания или, если оно уже находится в государстве пребывания, до того, как оно приступит к исполнению своих обязанностей в консульском учреждении. В любом таком случае представляемое государство аннулирует его назначение.

4. В случаях, указанных в пунктах 1 и 3 настоящей статьи, государство пребывания не обязано сообщать мотивы своего решения представляемому государству.

Статья 24

Уведомление государства пребывания о назначениях, прибытии и отбытии

1. Министерство иностранных дел государства пребывания или указанный этим министерством орган уведомляется:

а) о назначении работников консульского учреждения, их прибытии после назначения в консульское учреждение, об их окончательном отбытии или о прекращении их функций и обо всех других изменениях, влияющих на их статус, которые могут произойти во время их работы в консульском учреждении;

б) о прибытии или окончательном отбытии лица, являющегося членом семьи работника консульского учреждения и постоянно вместе с ним проживающего, а также, в надлежащих случаях, о том, что то или иное лицо становится или перестает быть таким членом семьи;

с) о прибытии и окончательном отбытии частных домашних работников и, в надлежащих случаях, о прекращении их службы в качестве таковых;

д) о найме и увольнении лиц, проживающих в государстве пребывания, и в качестве работников консульского учреждения или частных домашних работников, имеющих право на привилегии и иммунитеты.

2. Уведомление о прибытии или окончательном отбытии должно делаться по возможности заблаговременно.

Раздел 2. Прекращение консульских функций

Статья 25

Прекращение функций работников консульских учреждений

Функции работников консульских учреждений прекращаются, в частности:

а) по уведомлении государства пребывания представляемым государством о том, что его функции прекращаются;

б) по аннулированию экзекватуры;

с) по уведомлении государства пребывания представляемого государства о том, что государство пребывания перестало считать его работником консульского персонала.

Статья 26

Отбытие из государства пребывания

Государство пребывания должно, даже в случае вооруженного конфликта, предоставлять работникам консульского учреждения и частным домашним работникам, не являющимся гражданами государства пребывания, а также членам их семей, проживающим вместе с ними, независимо от их гражданства, время и условия, необходимые для того, чтобы они могли

подготовиться к отъезду и выехать как можно скорее после прекращения функций соответствующих работников. В частности, оно должно предоставить, в случае необходимости, в их распоряжение транспортные средства, которые требуются для них самих или для их имущества, за исключением имущества, приобретенного в государстве пребывания, вывоз которого во время отбытия запрещен.

Статья 27

Охрана консульских помещений и архива, а также интересов представляемого государства при исключительных обстоятельствах

1. В случае разрыва консульских отношений между двумя государствами:

а) государство пребывания должно, даже в случае вооруженного конфликта, уважать и охранять консульские помещения, а также имущество консульского учреждения и консульский архив;

б) представляемое государство может вверить охрану консульских помещений, а также имущества, которое в них находится, и консульского архива третьему государству, приемлемому для государства пребывания;

с) представляемое государство может вверить защиту своих интересов и интересов своих граждан третьему государству, приемлемому для государства пребывания.

2. В случае временного или окончательного закрытия консульского учреждения применяются положения подпункта а пункта 1 настоящей статьи. Кроме того:

а) если представляемое государство не имеет в государстве пребывания дипломатического представительства, но имеет на территории этого государства другое консульское учреждение, этому консульскому учреждению может быть вверена охрана помещений закрытого консульского учреждения вместе с находящимся в них имуществом и консульским архивом и, с согласия государства пребывания, выполнение консульских функций в округе этого консульского учреждения; или

б) если представляемое государство не имеет в государстве пребывания ни дипломатического представительства, ни другого консульского учреждения, применяются положения подпунктов в и с пункта 1 настоящей статьи.

Глава 2. Преимущества, привилегии и иммунитеты консульских учреждений, штатных консульских должностных лиц и других работников консульских учреждений

Раздел 1. Преимущества, привилегии и иммунитеты консульских учреждений

Статья 28

Облегчение работы консульских учреждений

Государство пребывания должно предоставить все возможности для выполнения функций консульского учреждения.

Статья 29

Пользование государственным флагом и гербом

1. Представляемое государство имеет право пользоваться своим государственным флагом и гербом в государстве пребывания в соответствии с положениями настоящей статьи.

2. Государственный флаг представляемого государства может быть вывешен и его государственный герб укреплен на здании, занимаемом консульским учреждением, на его входных дверях, а также на резиденции главы консульского учреждения и, когда это связано с использованием служебных обязанностей, на его средствах передвижения.

3. При осуществлении предусмотренного в настоящей статье права должны приниматься во внимание законы, правила и обычаи государства пребывания.

Статья 30

Обеспечение помещениями

1. Государство пребывания должно либо оказать содействие представляемому государству в приобретении на своей территории, согласно своим законам и правилам, помещений, необходимых для его консульского учреждения, либо оказать помощь последнему в получении помещений иным путем.

2. Оно должно также, в случае необходимости, оказывать помощь консульскому учреждению в получении подходящих помещений для его работников.

Статья 31

Неприкосновенность консульских учреждений

1. Консульские помещения неприкосновенны в той мере, в какой это предусматривается в настоящей статье.

2. Власти государства пребывания не могут вступать в ту часть консульских помещений, которая используется исключительно для работы консульского учреждения, иначе как с согласия консульского учреждения, назначенного им лица или главы дипломатического представительства представляемого государства. Тем не менее согласие главы консульского учреждения может предполагаться в случае пожара или другого стихийного бедствия, требующего безотлагательных мер защиты.

3. При условии соблюдения положений пункта 2 настоящей статьи на государстве пребывания лежит специальная обязанность принимать все надлежащие меры для защиты консульских помещений от всяких вторжений или нанесения ущерба и для предотвращения всякого нарушения спокойствия консульского учреждения или оскорбления его достоинства.

4. Консульские помещения, предметы их обстановки, имущество консульского учреждения, а также его средства передвижения пользуются иммунитетом от любых видов реквизиции в целях государственной обороны или для общественных нужд. В случае необходимости отчуждения помещения для указанных выше целей принимаются все возможные меры во избежание нарушения выполнения консульских функций и представляемому государству безотлагательно выплачивается соответствующая и эффективная компенсация.

Статья 32

Освобождение консульских помещений от налогов

1. Консульские помещения и резиденции штатного главы консульского учреждения, владельцем или нанимателем которых является представляемое государство или любое лицо, действующее от его имени, освобождаются от всех государственных, районных и муниципальных налогов, сборов и пошлин, за исключением тех, которые представляют собой плату за конкретные виды обслуживания.

2. Налоговые изъятия, указанные в пункте 1 настоящей статьи, не распространяется на те сборы, пошлины и налог, которыми по законодательству государства пребывания облагаются лица, заключившие договор с представляемым государством или с лицом, действующим от его имени.

Статья 33

Неприкосновенность консульского архива и документов

Консульские архивы и документы неприкосновенны в любое время и независимо от их местонахождения.

Статья 34

Свобода передвижений

Поскольку это не противоречит законам и правилам о зонах, въезд в которые запрещается или регулируется по соображениям государственной безопасности, государство пребывания должно обеспечить всем работникам консульского учреждения свободу передвижений и

путешествий по его территории.

Статья 35 **Свобода сношений**

1. Государство пребывания должно разрешать и охранять свободу сношений консульского учреждения для всех официальных целей. При сношениях с правительством, дипломатическими представительствами и другими консульскими учреждениями представляемого государства, где бы они ни находились, консульское учреждение может пользоваться всеми подходящими средствами, включая дипломатических и консульских курьеров, дипломатические и консульские вализы и закодированные или шифрованные депеши. Однако установить радиопередатчик и пользоваться им консульское учреждение может лишь с согласия государства пребывания.

2. Официальная корреспонденция консульского учреждения неприкосновенна. Под официальной корреспонденцией понимается вся корреспонденция, относящаяся к консульскому учреждению и его функциям.

3. Консульская вализа не подлежит ни вскрытию, ни задержанию. Однако в тех случаях, когда компетентные власти государства пребывания имеют серьезные основания полагать, что в вализе содержится что-то другое, кроме корреспонденции, документов или предметов, перечисленных в пункте 4 настоящей статьи, они могут потребовать, чтобы вализа была вскрыта в их присутствии уполномоченным представителем представляемого государства. В том случае, если власти представляемого государства откажутся выполнить это требование, вализа возвращается в место отправления.

4. Все места, составляющие консульскую вализу, должны иметь видимые внешние знаки, указывающие на их характер, и могут содержать только официальную корреспонденцию и документы или предметы, предназначенные исключительно для официального пользования.

5. Консульский курьер снабжается официальным документом, в котором указываются его статус и число мест, составляющих консульскую вализу. За исключением случаев, когда имеется согласие государства пребывания, ни, если он не является гражданином представляемого государства, лицом, постоянно проживающим в государстве пребывания. При выполнении своих функций он должен находиться под защитой государства пребывания. Он пользуется личной неприкосновенностью и не подлежит ни аресту, ни задержанию в какой бы то ни было форме.

6. Представляемое государство, его дипломатические представительства и консульские учреждения могут назначать специальных консульских курьеров *ad hoc*. В таких случаях положения пункта 5 настоящей статьи также применяются, за тем исключением, что упомянутые в нем иммунитеты прекращаются в момент доставки таким курьером вверенной ему консульской вализы по назначению.

7. Консульская вализа может быть вверена командиру судна или гражданского самолета, направляющегося в порт или аэропорт, прибытие в который разрешено. Он снабжается официальным документом с указанием числа мест, составляющих вализу, но он не считается консульским курьером. По согласованию с компетентными местными властями консульское учреждение может направить одного из своих работников принять вализу непосредственно и беспрепятственно от командира судна или самолета.

Статья 36

Сношения и контакты с гражданами представляемого государства

1. В целях облегчения выполнения консульских функций в отношении граждан представляемого государства:

а) консульские должностные лица могут свободно сноситься с гражданами представляемого государства и иметь доступ к ним. Граждане представляемого государства имеют такую же свободу в том, что касается сношений с консульскими должностными лицами представляемого государства и доступа к ним;

б) компетентные органы государства пребывания должны безотлагательно уведомлять консульское учреждение представляемого государства о том, что в пределах его консульского округа какой-либо гражданин этого государства арестован, заключен в тюрьму или взят под стражу в ожидании судебного разбирательства, или же задержан в каком-либо порядке, если этот гражданин этого требует. Все сообщения, адресуемые этому консульскому учреждению лицом, находящимся под арестом, в тюрьме, под стражей или задержанным, также безотлагательно передаются этими органами консульскому учреждению. Указанные органы должны безотлагательно сообщать этому лицу о правах, которые он имеет согласно настоящему подпункту;

с) консульские должностные лица имеют право посещать гражданина представляемого государства, который находится в тюрьме, под стражей или задержан, для беседы с ним, а также имеют право переписываться с ним и принимать меры к обеспечению ему юридического представительства. Они также имеют право посещать любого гражданина представляемого государства, который находится в тюрьме, под стражей или задержан в их округе во исполнение судебного решения. Тем не менее консульские должностные лица должны воздерживаться выступать от имени гражданина, который находится в тюрьме, под стражей или задержан, если он определенно возражает против этого.

2. Права, о которых говорится в пункте 1 настоящей статьи, должны осуществляться в соответствии с законами и правилами государства пребывания, при условии, однако, что эти законы и правила должны способствовать полному осуществлению целей, для которых предназначены права, предоставляемые в соответствии с настоящей статьей.

Статья 37

Уведомление о смерти, опеке или попечительстве и об авариях судов и самолетов

При наличии соответствующей информации у компетентных властей государства пребывания эти власти обязаны:

а) в случае смерти гражданина представляемого государства безотлагательно уведомить об этом консульское учреждение, в округе которого произошла смерть;

б) безотлагательно уведомить компетентное консульское учреждение о любом случае, когда назначение опекуна или попечителя отвечает интересам несовершеннолетнего или другого лица, не обладающего полной дееспособностью и являющегося гражданином представляемого государства. Однако предоставление этой информации не должно препятствовать применению законов и правил государства пребывания в том, что касается таких назначений;

с) если судно, имеющее национальность представляемого государства, потерпело крушение или село на мель в территориальных или внутренних водах государства пребывания, или самолет, зарегистрированный в представляемом государстве, потерпел аварию на территории государства пребывания, безотлагательно уведомить об этом ближайшее к месту происшествия консульское учреждение.

Статья 38

Сношения с органами государства пребывания

При выполнении своих функций консульские должностные лица могут обращаться:

а) в компетентные местные органы своего консульского округа;

б) в компетентные местные органы своего государства пребывания, если это допускается и в той степени, в какой это допускается законами, правилами и обычаями государства пребывания или соответствующими международными договорами.

Статья 39

Консульские сборы

1. Консульское учреждение может взимать за совершение консульских актов на территории государства пребывания сборы и пошлины, предусматриваемые законами и

правилами представляемого государства.

2. Суммы, собираемые в форме сборов и пошлин, о которых упоминается в пункте 1 настоящей статьи, и квитанции в получении таких сборов и пошлин освобождаются в государстве пребывания от всех налогов, сборов и пошлин.

Раздел 2. Примушества, привилегии и иммунитеты штатных консульских должностных лиц и других работников консульских учреждений

Статья 40

Защита консульских должностных лиц

Государство пребывания обязано относиться к консульским должностным лицам с должным уважением и принимать все надлежащие меры для предупреждения каких-либо посягательств на их личность, свободу или достоинство.

Статья 41

Личная неприкосновенность консульских должностных лиц

1. Консульские должностные лица не подлежат ни аресту, ни предварительному заключению, иначе как на основании постановлений компетентных судебных властей в случае совершения тяжких преступлений.

2. За исключением случаев, указанных в пункте 1 настоящей статьи, консульские должностные лица не могут быть заключены в тюрьму и не подлежат никаким другим формам ограничений личной свободы, иначе как во исполнение судебных постановлений, вступивших в законную силу.

3. Если против консульского должностного лица возбуждается уголовное дело, это лицо должно явиться в компетентные органы. Тем не менее при производстве дела ему должно оказываться уважение ввиду его официального положения и, кроме случаев, предусмотренных в пункте 1 настоящей статьи, должно ставиться как можно меньше препятствий выполнению им консульских функций. Когда возникает необходимость задержания консульского должностного лица в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи, судебное преследование должно быть начато против него в возможно короткий срок.

Статья 42

Уведомление об аресте, предварительном заключении или судебном преследовании

В случае ареста или предварительного заключения какого-либо работника консульского персонала, или возбуждения против него уголовного дела государство пребывания незамедлительно уведомляет об этом главу консульского учреждения. Если последний сам подвергается таким мерам, государство пребывания уведомляет об этом представляемого государство через дипломатические каналы.

Статья 43

Иммунитет от юрисдикции

1. Консульские должностные лица и консульские служащие не подлежат юрисдикции судебных или административных органов государства пребывания в отношении действий, совершаемых ими при выполнении консульских функций.

2. Однако положения пункта 1 настоящей статьи не применяются в отношении гражданского иска:

а) вытекающего из договора, заключенного консульским должностным лицом или консульским служащим, по которому они прямо или косвенно не приняли на себя обязательств в качестве агента представляемого государства; либо

б) третьей стороны за вред, причиненный несчастным случаем в государстве пребывания,

вызванным дорожным транспортным средством, судном или самолетом.

Статья 44

Обязанность давать свидетельские показания

1. Работники консульского учреждения могут вызываться в качестве свидетелей при производстве судебных или административных дел. Консульский служащий или работник обслуживающего персонала, за исключением случаев, упомянутых в пункте 3 настоящей статьи, не может отказываться давать показания. Если консульское должностное лицо отказывается давать показания, к нему не могут применяться никакие меры принуждения или наказания.

2. Орган, которому требуется показание консульского должностного лица, должен избегать причинения помех выполнению этим лицом своих функций. Он может, когда это возможно, заслушивать такие показания на дому у этого лица или в консульском учреждении или же принимать от него письменные показания.

3. Работники консульского учреждения не обязаны давать показания по вопросам, связанным с выполнением ими своих функций, или представлять относящуюся к их функциям официальную корреспонденцию и документы. Они также не обязаны давать показания, разъясняющие законодательство представляемого государства.

Статья 45

Отказ от привилегий и иммунитетов

1. Представляемое государство может отказаться от любых привилегий и иммунитетов работников консульского учреждения, предусмотренных в статьях 41, 43 и 44.

2. За исключением случая, предусмотренного в пункте 3 настоящей статьи, такой отказ должен быть всегда определенно выраженным, и о нем должно быть сообщено государству пребывания в письменной форме.

3. Возбуждение консульским должностным лицом или консульским служащим дела в том случае, когда он мог бы воспользоваться иммунитетом от юрисдикции, согласно статье 43, лишает его права ссылаться на иммунитет от юрисдикции в отношении какого бы то ни было встречного иска, непосредственно связанного с основным иском.

4. Отказ от иммунитета от юрисдикции в отношении гражданского или административного дела не означает отказа от иммунитета от исполнительных действий, являющихся результатом судебного решения; в отношении таких действий необходим отдельный отказ.

Статья 46

Освобождение от регистрации иностранцев и от получения разрешения на жительство

1. Консульские должностные лица, консульские служащие и члены их семей, проживающие вместе с ними, освобождаются от всех обязанностей, предусмотренных законами и правилами государства пребывания в отношении регистрации иностранцев, и от получения разрешения на жительство.

2. Положения пункта 1 настоящей статьи не применяются, однако, к любому консульскому служащему, который не является постоянным служащим представляемого государства или который занимается частной деятельностью с целью получения доходов в государстве пребывания, а также к любому члену семьи такого служащего.

Статья 47

Освобождение от получения разрешения на работу

1. Работники консульского учреждения в том, что касается выполнения работы для представляемого государства, освобождаются от любых обязанностей, связанных с получением разрешения на работу, установленных законами и правилами государства пребывания о найме на работу иностранцев.

2. Частные домашние работники консульских должностных лиц и консульских служащих, если они не занимаются в государстве пребывания никакой другой частной деятельностью с целью получения доходов, освобождаются от обязанностей, о которых говорится в пункте 1 настоящей статьи.

Статья 48

Изъятие, относящееся к социальному обеспечению

1. За исключением случаев, предусмотренных в пункте 3 настоящей статьи, постановления о социальном обеспечении, действующие в государстве пребывания, не распространяются на работников консульского учреждения и на членов их семей, проживающих вместе с ними, в том, что касается работы, выполняемой ими для представляемого государства.

2. Изъятие, предусмотренные в пункте 1 настоящей статьи, распространяются также на частных домашних работников, которые находятся исключительно на службе у работников консульского учреждения, при условии:

а) что они не являются гражданами государства пребывания и не проживают в нем постоянно; и

б) что на них распространяются постановления о социальном обеспечении, действующим в представляемом государстве или в третьем государстве.

3. Работники консульского учреждения, нанимающие лиц, на которых не распространяются изъятия, предусмотренные в пункте 2 настоящей статьи, должны выполнять обязательства, налагаемые на нанимателей постановлениями о социальном обеспечении, действующими в государстве пребывания.

4. Изъятия, предусмотренные в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, не препятствуют добровольному участию в системе социального обеспечения в государстве пребывания, при условии что такое участие разрешается этим государством.

Статья 49

Налоговые изъятия

1. Консульские должностные лица и консульские служащие, а также члены их семей, проживающие вместе с ними, освобождаются от всех налогов, сборов и пошлин, личных и имущественных, государственных, районных и муниципальных, за исключением:

а) косвенных налогов, которые обычно включаются в стоимость товаров или обслуживания;

б) сборов и налогов на частное недвижимое имущество, находящееся на территории государства пребывания, с изъятиями, предусмотренными в положениях статьи 32;

в) налогов на наследственное имущество или пошлин на наследование, или налогов на переход имущества, взимаемых государством пребывания, с изъятиями, предусмотренными в положениях пункта в статьи 51;

г) налогов и сборов на частный доход, включая доходы с капитала, источник которого находится в государстве пребывания, и налогов на капиталовложения в коммерческие или финансовые предприятия в государстве пребывания;

е) сборов, взимаемых за конкретные виды обслуживания;

ф) регистрационных, судебных и реестровых пошлин, ипотечных сборов, гербовых сборов, с изъятиями, предусмотренными в положениях статьи 32.

2. Работники обслуживающего персонала освобождаются от налогов, сборов и пошлин на заработную плату, получаемую ими за свою работу.

3. Работники консульского учреждения, нанимающие лиц, заработная плата которых не освобождена от подоходного налога в государстве пребывания, выполняют обязательства, налагаемые законами и правилами этого государства на нанимателей в том, что касается взимания подоходного налога.

Статья 50

Освобождение от таможенных пошлин и досмотра

1. Государство пребывания, в соответствии с принятыми в нем законами и правилами, разрешает ввоз и освобождает от всех таможенных пошлин, налогов и связанных с ними сборов, за исключением сборов за хранение, перевозку и подобного рода услуги:

а) предметы, предназначенные для официального пользования консульским учреждением;
б) предметы, предназначенные для личного пользования консульским должностным лицом или членами его семьи, проживающие вместе с ним, включая предметы, предназначенные для его обзаведения. Количество потребительских товаров не должно превышать количества, необходимого для непосредственного потребления соответствующими лицами.

2. Консульские служащие пользуются привилегиями и освобождениями, предусмотренными в пункте 1 настоящей статьи, в отношении предметов, ввезенных во время их первоначального обзаведения.

3. Личный багаж консульских должностных лиц и членов их семей, проживающих вместе с ними, который следует вместе с этими лицами, освобождается от досмотра. Он может быть досмотрен лишь в случае, если есть серьезные основания предполагать, что в нем содержатся предметы иные, чем это указано в подпункте b пункта 1 настоящей статьи, или же предметы, ввоз и вывоз которых запрещены законами и правилами государства пребывания или которые подпадают под его карантинные законы и правила. Такой досмотр должен производиться в присутствии соответствующего консульского должностного лица или члена его семьи.

Статья 51

Наследственное имущество работников консульского учреждения и членов их семей

В случае смерти работника консульского учреждения или члена его семьи, проживающего вместе с ним, государство пребывания:

а) разрешает вывоз движимого имущества, которое было приобретено в государстве пребывания и вывоз которого был запрещен в момент его смерти;

б) не берет никаких государственных, районных или муниципальных налогов на наследство или пошлин на наследование с движимого имущества, которое находится в государстве пребывания исключительно в связи с пребыванием в этом государстве умершего лица в качестве работника консульского учреждения или члена его семьи.

Статья 52

Освобождение от личных повинностей и обложений

Государство пребывания обязано освобождать работников консульского учреждения и членов их семей, проживающих вместе с ними, от всех трудовых и государственных повинностей, независимо от их характера, а также от воинских повинностей, таких как реквизиция, контрибуция и военный постой.

Статья 53

Начало и конец консульских привилегий и иммунитетов

1. Каждый работник консульского учреждения пользуется привилегиями и иммунитетами, предусмотренными в настоящей Конвенции, с момента его вступления на территорию государства пребывания при следовании к месту своего назначения или, если он уже находится на этой территории, с момента, когда он приступил к выполнению своих обязанностей в консульском учреждении.

2. Члены семьи работника консульского учреждения, проживающие вместе с ним, и его частные домашние работники пользуются привилегиями и иммунитетами, предусмотренными в настоящей Конвенции, с момента предоставления ему привилегий и иммунитетов в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи или с момента вступления их на территорию государства

пребывания, или же с того момента, когда они стали членами его семьи или частными домашними работниками, в зависимости от того, что имело место позднее.

3. Когда функции работника консульского учреждения прекращаются, его привилегии и иммунитеты, а также привилегии и иммунитеты члена его семьи, проживающего вместе с ним, или его частного домашнего работника обычно прекращаются в момент, когда данное лицо оставляет государство пребывания, или по истечении разумного срока, чтобы это сделать, в зависимости от того, какой из этих моментов наступит раньше, но до этого времени они продолжают существовать, даже в случае вооруженного конфликта. Что касается лиц, упомянутых в пункте 2 настоящей статьи, их привилегии и иммунитеты прекращаются, когда они перестают быть членами семьи работника консульского учреждения или оставляют свою службу у него, однако с оговоркой, что если такие лица намереваются покинуть государство пребывания в течение разумного срока, то их привилегии и иммунитеты сохраняются до момента их отъезда.

4. Однако в отношении действий, совершаемых консульским должностным лицом или консульским служащим при выполнении своих функций, иммунитет от юрисдикции продолжает существовать без ограничения сроком.

5. В случае смерти работника консульского учреждения члены его семьи, проживающие вместе с ним, продолжают пользоваться предоставленными им привилегиями и иммунитетами до момента оставления ими государства пребывания или до истечения разумного срока на оставление государства пребывания, в зависимости от того, какой из этих моментов наступит раньше.

Статья 54

Обязанности третьих государств

1. Если консульское должностное лицо, следуя к месту назначения или возвращаясь на свой пост, или возвращаясь в представляемое государство, проезжает через территорию или находится на территории третьего государства, выдавшего ему визу, если таковая необходима, это третье государство предоставляет ему все иммунитеты, предусматриваемые другими статьями настоящей Конвенции, которые могут потребоваться для обеспечения его проезда или возвращения. Это распространяется на членов его семьи, проживающих вместе с ним и пользующихся такими привилегиями и иммунитетами, когда они следуют с консульским должностным лицом или отдельно, чтобы присоединиться к нему или возвратиться в представляемое государство.

2. При обстоятельствах, которые указаны в пункте 1 настоящей статьи, третьи государства не должны препятствовать проезду через их территорию других работников консульского учреждения или членов их семей, проживающих вместе с ними.

3. Третьи государства должны обеспечивать официальной корреспонденции и другим официальным сообщениям, следующим транзитом, включая закодированные или зашифрованные депеши, такую же свободу и защиту, которые должны предоставляться государством пребывания в соответствии с настоящей Конвенцией. Они должны предоставлять консульским курьерам, которым выданы визы, если таковые необходимы, а также консульским вализам, следующим транзитом, такую же неприкосновенность и защиту, которые обязано предоставлять государство пребывания в соответствии с настоящей Конвенцией.

4. Обязанности третьих государств, предусмотренные в пунктах 1, 2 и 3 настоящей статьи, распространяются также на лиц, упомянутых, соответственно, в этих пунктах, и на те официальные сообщения и консульскую вализу, нахождение которых на территории третьего государства вызвано форс-мажорными обстоятельствами.

Статья 55

Уважение законов и правил государства пребывания

1. Все лица, пользующиеся привилегиями и иммунитетами, обязаны, без ущерба для их

привилегий и иммунитетов, уважать законы и правила государства пребывания. Они также обязаны не вмешиваться во внутренние дела этого государства.

2. Консульские помещения не должны использоваться в целях, не совместимых с выполнением консульских функций.

3. Положения пункта 2 настоящей статьи не исключают возможности размещения канцелярий и других органов или учреждений в части здания, где находятся консульские помещения, при условии, что помещения, отведенные таким канцеляриям, будут отделены от помещений, которыми пользуется консульское учреждение. В этом случае указанные канцелярии не являются частью консульских помещений согласно настоящей Конвенции.

Статья 56

Страхование от вреда, причиненного третьим лицам

Работники консульского учреждения должны соблюдать любые требования, предусматриваемые законами и правилами государства пребывания в отношении страхования от вреда, который может быть причинен третьим лицам в связи с использованием любого дорожного транспортного средства, судна или самолета.

Статья 57

Специальные положения относительно частной деятельности с целью получения доходов

1. Штатные консульские должностные лица не должны заниматься в государстве пребывания какой-либо профессиональной или коммерческой деятельностью с целью получения личных доходов.

2. Привилегии и иммунитеты, предусмотренные в настоящей главе, не предоставляются:

а) консульским служащим или работникам обслуживающего персонала, которые в государстве пребывания занимаются частной деятельностью с целью получения доходов;

б) членам семьи лица, о котором идет речь в подпункте а настоящего пункта, или его частным домашним работникам;

в) членам семьи работника консульского учреждения, которые сами занимаются в государстве пребывания частной деятельностью с целью получения доходов.

Глава 3. Режим, применяемый к почетным консульским должностным лицам и консульским учреждениям возглавляемым такими должностными лицами

Статья 58

Общие положения, относящиеся к преимуществам, привилегиям и иммунитетам

1. Статьи 28, 29, 30, 34, 35, 36, 37, 38 и 39, пункт 3 статьи 54 и пункты 2 и 3 статьи 55 распространяются на консульские учреждения, возглавляемые почетными консульскими должностными лицами. Кроме того, преимущества, привилегии и иммунитеты таких консульских учреждений регулируются статьями 59, 60, 61 и 62.

2. Статьи 42 и 43, пункт 3 статьи 44, статьи 45 и 53 и пункт 1 статьи 55 распространяется на почетные консульские должностные лица. Кроме того, преимущества, привилегии и иммунитеты таких консульских должностных лиц регулируются статьями 63, 64, 65, 66 и 67.

3. Привилегии и иммунитеты, предусматриваемые настоящей Конвенцией, не предоставляются членам семьи почетного консульского должностного лица или консульского служащего, работающего в консульском учреждении, возглавляемом почетным консульским должностным лицом.

4. Обмен консульскими вализами между двумя консульскими учреждениями, возглавляемыми почетными консульскими должностными лицами и находящимися в разных

государствах, не будет разрешаться без согласия двух соответствующих государств пребывания.

Статья 59

Защита консульских помещений

Государство пребывания обязано принимать все необходимые меры для защиты консульских помещений консульского учреждения, возглавляемого почетным консульским должностным лицом, от всякого вторжения или нанесения ущерба и для предотвращения всякого нарушения спокойствия консульского учреждения или оскорбления его достоинства.

Статья 60

Освобождение консульских помещений от налогов

1. Консульские помещения консульского учреждения, возглавляемого почетным консульским должностным лицом, владельцем или нанимателем которых является представляемое государство, освобождаются от всех государственных, районных и муниципальных налогов, сборов и пошлин, за исключением тех, которые представляют собой плату за конкретные виды обслуживания.

2. Освобождение от налогов, о которых говорится в пункте 1 настоящей статьи, не распространяется на такого рода сборы, пошлины и налоги, если, согласно законам и правилам государства пребывания, они должны уплачиваться лицом, заключившим договор с представляемым государством.

Статья 61

Неприкосновенность консульского архива и документов

Консульский архив и документы консульского учреждения, возглавляемого почетным консульским должностным лицом, неприкосновенны в любое время и независимо от их местонахождения, при условии, что они хранятся отдельно от других бумаг и документов, и в том числе от частной корреспонденции главы консульского учреждения и любого лица, которое с ним работает, а также от материалов, книг и документов, относящихся к их профессии или занятию.

Статья 62

Освобождение от таможенных пошлин

Государство пребывания, действуя в соответствии с принятыми в нем законами и правилами, разрешает ввоз и освобождает от уплаты всех таможенных пошлин, налогов и связанных с этим сборов, за исключением сборов за хранение, перевозку и подобного рода услуги, следующие предметы, при условии, что они предназначены для официального пользования консульским учреждением, возглавляемым почетным консульским должностным лицом: государственные гербы, флаги, вывески, печати и штампы, книги, официальный печатный материал, канцелярскую мебель, канцелярское оборудование и другие подобные предметы, получаемые консульским учреждением из представляемого государства или по требованию последнего.

Статья 63

Уголовные дела

Если против почетного консульского должностного лица возбуждается уголовное дело, это лицо должно явиться в компетентные органы. Тем не менее при производстве дела ему должно оказываться уважение ввиду его официального положения и, за исключением случаев, когда оно арестовано или задержано, должно ставиться как можно меньше препятствий выполнению им консульских функций. Когда возникает необходимость задержать почетное консульское должностное лицо, судебное преследование против него должно быть начато в возможно короткий срок.

Статья 64

Защита почетных консульских должностных лиц

Государство пребывания обязано предоставлять почетному консульскому должностному

лицу такую защиту, какая может потребоваться в связи с занимаемым им официальным положением.

Статья 65

Освобождение от регистрации иностранцев и от получения разрешения на жительство

Почетные консульские должностные лица, за исключением тех, которые занимаются в государстве пребывания любой профессиональной или коммерческой деятельностью с целью получения личных доходов, освобождаются от всех обязанностей, налагаемых законами и правилами государства пребывания в связи с регистрацией иностранцев и получением разрешения на жительство.

Статья 66

Налоговые изъятия

Почетное консульское должностное лицо освобождается от всех налогов, сборов и пошлин на вознаграждение и заработную плату, которые оно получает от представляемого государства за выполнение консульских функций.

Статья 67

Освобождение от личных повинностей и обложений

Государство пребывания должно освобождать почетные консульские должностные лица от всех трудовых и государственных повинностей, независимо от их характера, а также от воинских повинностей, таких как реквизиция, военная контрибуция и военный постой.

Статья 68

Факультативный характер института почетных консульских должностных лиц

Каждое государство свободно решать, будет ли оно назначать или принимать почетных консульских должностных лиц.

Глава 4. Общие постановления

Статья 69

Консульские агенты, не являющиеся главами консульских учреждений

1. Каждое государство свободно решать, будет ли оно учреждать или допускать учреждение консульских агентов, возглавляемых консульскими агентами, которые не назначены представляемым государством главами консульских учреждений.

2. Условия, при которых консульские агентства, упомянутые в пункте 1 настоящей статьи, могут пользоваться возглавляющие их консульские агенты, устанавливаются по договоренности между представляемым государством и государством пребывания.

Статья 70

Выполнение консульских функций дипломатическими представительствами

1. Положения настоящей Конвенции также применяются в той степени, в какой это вытекает из контекста, в случаях выполнения консульских функций дипломатическим представительством.

2. Фамилии сотрудников дипломатического представительства, которые назначены в консульский отдел или которым иным образом поручено выполнение консульских функций представительства, сообщаются министерству иностранных дел государства пребывания или органу, указанному этим министерством.

3. При выполнении консульских функций дипломатическое представительство может обращаться:

а) к местным властям консульского округа;

б) к центральным властям государства пребывания, если это разрешают законы, правила и обычаи государства пребывания или соответствующие международные соглашения.

4. Привилегии и иммунитеты сотрудников дипломатического представительства, о которых говорится в пункте 2 настоящей статьи, продолжают регулироваться нормами международного права, касающимися дипломатических отношений.

Статья 71

Граждане государства пребывания и лица, постоянно проживающие в нем

1. Если консульским должностным лицам, являющимся гражданами государства пребывания или постоянно проживающим в нем, государство пребывания не предоставляет каких-либо дополнительных преимуществ, привилегий и иммунитетов, они пользуются только иммунитетом от юрисдикции и личной неприкосновенностью в отношении официальных действий, совершаемых ими при выполнении своих функций, и привилегией, предусмотренной в пункте 4 статьи 44. В отношении этих должностных лиц государство пребывания также обязано соблюдать условия, изложенные в статье 42. Если против такого консульского должностного лица возбуждается уголовное дело, судебное разбирательство, за исключением тех случаев, когда это лицо арестовано или задержано, должно вестись таким образом, чтобы как можно меньше препятствовать выполнению консульских функций.

2. Прочие работники консульского учреждения, являющиеся гражданами государства пребывания или постоянно проживающие в нем, и члены их семей, а также члены семей консульских должностных лиц, о которых идет речь в пункте 1 настоящей статьи, пользуются преимуществами, привилегиями и иммунитетами лишь в той степени, в какой они предоставлены им государством пребывания. Члены семей работников консульского учреждения и частные домашние работники, являющиеся гражданами государства пребывания или постоянно проживающие в нем, также пользуются преимуществами, привилегиями и иммунитетами лишь в той степени, в какой они предоставлены им государством пребывания. Государство пребывания, однако, должно осуществлять свою юрисдикцию над этими лицами таким образом, чтобы не создать ненужных препятствий выполнению функций консульского учреждения.

Статья 72

Недопущение дискриминации

1. При применении положений настоящей Конвенции государство пребывания не должно проводить дискриминации между государствами.

2. Однако не считается, что имеет место дискриминация:

а) если государство пребывания применяет какое-либо из положений настоящей Конвенции ограничительно ввиду ограничительного применения этого положения к его консульским учреждениям в представляемом государстве;

б) если по обычаю или по соглашению государства предоставляют друг другу режим, более благоприятный, чем тот, который требуется положениями настоящей Конвенции.

Статья 73

Отношение настоящей Конвенции к другим международным соглашениям

1. Положения настоящей Конвенции не отражаются на других международных соглашениях, действующих между участвующими в них государствами.

2. Ни одно из положений настоящей Конвенции не препятствует государствам заключать международные соглашения, подтверждающие, дополняющие, распространяющие или расширяющие ее положения.

Глава 5. Заключительные положения

Статья 74

Подписание

Настоящая Конвенция открыта для подписания всеми государствами-членами Организации Объединенных Наций или специализированных учреждений или государствами, являющимися участниками Статута Международного Суда, а также любым другим,

приглашенным Генеральной Ассамблеей Организации Объединенных Наций стать участником Конвенции до 31 октября 1963 года – в федеральном министерстве иностранных дел Австрийской Республики, а затем, до 31 марта 1964 года, – в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций в Нью-Йорке.

Статья 75 **Ратификация**

Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 76 **Присоединение**

Настоящая Конвенция открыта для присоединения любого государства, принадлежащего к одной из четырех категорий, перечисленных в статье 74. Акты о присоединении сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 77 **Вступление в силу**

1. Настоящая Конвенция вступит в силу на тридцатый день после сдачи на хранение двадцать второй ратификационной грамоты или акта о присоединении Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

2. В отношении каждого государства, которое ратифицирует Конвенцию или присоединяется к ней после сдачи на хранение двадцать второй ратификационной грамоты или акта о присоединении, Конвенция вступит в силу на тридцатый день после сдачи на хранение этим государством своей ратификационной грамоты или акта о присоединении.

Статья 78 **Уведомления, направляемые Генеральным секретарем**

Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет все государства, принадлежащие к одной из четырех категорий, перечисленных в статье 74:

- а) о подписании настоящей Конвенции и о сдаче на хранение ратификационных грамот или актов о присоединении в соответствии со статьями 74, 75 и 76;
- б) о дате вступления в силу настоящей Конвенции в соответствии со статьей 77.

Статья 79 **Аутентичные тексты**

Подлинник настоящей Конвенции, тексты которой на английском, испанском, китайском, русском и французском языках являются равно аутентичными, будет сдан на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций, который направит его заверенные копии всем государствам, принадлежащим к одной из четырех категорий, перечисленных в ст. 74.

В Удостоверение Чего нижеподписавшиеся, надлежащим образом уполномоченные своими правительствами, подписали настоящую Конвенцию.

Совершено в Вене двадцать четвертого апреля тысяча девятьсот шестьдесят третьего года.

ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРЕДСТАВНИЦТВО ДЕРЖАВ У ЇХ ВІДНОСИНАХ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ УНІВЕРСАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ*

Відень, 14 березня 1975 року

* Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_254 (дата звернення : 01.02.2020)

Государства-участники настоящей Конвенции,
признавая все более важную роль многосторонней дипломатии в отношениях между государствами, а также ответственность Организации Объединенных Наций, ее специализированных учреждений и других международных организаций универсального характера в рамках международного сообщества,

принимая во внимание цели и принципы Устава Организации Объединенных Наций в отношении суверенного равенства государств, поддержания международного мира и безопасности и содействия развитию дружественных отношений и сотрудничества между государствами,

напоминая о работе по кодификации и прогрессивному развитию международного права, применяемого к двусторонним отношениям между государствами, которая была осуществлена Венской конвенцией о дипломатических сношениях 1961 года, Венской конвенцией о консульских сношениях 1963 года и Конвенцией о специальных миссиях 1969 года,

считая, что международная конвенция о представительстве государств в их отношениях с международными организациями универсального характера явится вкладом в развитие дружественных отношений и сотрудничества между государствами, независимо от их политических и социально-экономических систем,

ссылаясь на положения статьи 105 Устава Организации Объединенных Наций,

признавая, что цель привилегий и иммунитетов, предусмотренных в настоящей Конвенции, заключается не в обеспечении выгод для отдельных лиц, а в обеспечении эффективного осуществления их функций в связи с такими организациями и конференциями,

учитывая Конвенцию о привилегиях и иммунитетах Объединенных Наций 1946 года, Конвенцию о привилегиях и иммунитетах специализированных учреждений 1947 года и другие действующие соглашения между государствами, а также между государствами и международными организациями,

утверждая, что нормы международного обычного права продолжают регулировать вопросы, которые не нашли четкого отражения в положениях настоящей Конвенции, согласились о нижеследующем

Часть I Введение

Статья 1 Используемые термины

1. В настоящей Конвенции;
 - 1) “международная организация” означает межправительственную организацию;
 - 2) “международная организация универсального характера” означает Организацию Объединенных Наций, ее специализированные учреждения, Международное агентство по атомной энергии и любую аналогичную организацию, членский состав и ответственность которой носят широкий международный характер;
 - 3) “Организация” означает данную международную организацию;
 - 4) “орган” означает:
 - a) любой главный или вспомогательный орган международной организации или
 - b) любую комиссию, комитет или подгруппу любого такого органа, членами которых являются государства;
 - 5) “конференция” означает конференцию государств, созываемую международной организацией или под ее руководством;
 - 6) “представительство” означает соответственно постоянное представительство или

постоянную миссию наблюдателя;

7) “постоянное представительство” означает миссию постоянного характера, направляемую государством-членом международной организации, чтобы представлять его при этой организации;

8) “постоянная миссия наблюдателя” означает миссию постоянного характера, направляемую государством, не являющимся членом международной организации, чтобы представлять его при этой организации;

9) “делегация” означает соответственно делегацию в органе или делегацию на конференции;

10) “делегация в органе” означает делегацию, направляемую государством для участия от его имени в работе органа;

11) “делегация на конференции” означает делегацию, направляемую государством для участия от его имени в работе конференции;

12) “делегация наблюдателя” означает соответственно делегацию наблюдателя в органе или делегацию наблюдателя на конференции;

13) “делегация наблюдателя в органе” означает делегацию, направляемую государством для участия от его имени в качестве наблюдателя в работе этого органа;

14) “делегация наблюдателя на конференции” означает делегацию, направляемую государством для участия от его имени в качестве наблюдателя в работе этой конференции;

15) “государство пребывания” означает государство, на территории которого:

а) расположена штаб-квартира или отделение Организации или

б) созывается сессия органа или конференции;

16) “посылающее государство” означает государство, которое:

а) учреждает представительство при штаб-квартире или отделении Организации или

б) направляет делегацию в орган или делегацию на конференцию или

с) направляет делегацию наблюдателя в орган или делегацию наблюдателя на конференцию;

17) “глава представительства” означает соответственно постоянного представителя или постоянного наблюдателя;

18) “постоянный представитель” означает лицо, на которое посылающим государством возложена обязанность действовать в качестве главы постоянного представительства;

19) “постоянный наблюдатель” означает лицо, на которое посылающим государством возложена обязанность действовать в качестве главы постоянной миссии наблюдателя;

20) “сотрудники представительства” означает главу представительства и членов персонала представительства;

21) “глава делегации” означает делегата, на которого посылающим государством возложена обязанность действовать в этом качестве;

22) “делегат” означает любое лицо, назначенное государством для участия в качестве его представителя в работе органа или конференции;

23) “члены делегации” означает делегатов и членов персонала;

24) “глава делегации наблюдателя” означает делегата-наблюдателя, на которого посылающим государством возложена обязанность действовать в этом качестве;

25) “делегат-наблюдатель” означает любое лицо, назначенное государством для участия в качестве наблюдателя в работе органа или конференции;

26) “члены делегации наблюдателя” означает делегатов-наблюдателей и членов персонала;

27) “члены персонала” означает членов дипломатического персонала, административно-технического персонала и обслуживающего персонала представительства, делегации или

делегации наблюдателя;

28) “члены дипломатического персонала” означает членов персонала представительства, делегации или делегации наблюдателя, имеющих статус дипломата для целей представительства, делегации или делегации наблюдателя;

29) “члены административно-технического персонала” означает членов персонала, используемых для административно-технического обслуживания представительства, делегации или делегации наблюдателя;

30) “члены обслуживающего персонала” означает членов персонала, используемых представительством, делегаций или делегацией наблюдателя в качестве домашних работников или для выполнения аналогичных функций;

31) “частный обслуживающий персонал” означает лиц, состоящих исключительно на частной службе у сотрудников представительства или членов делегации;

32) “помещения представительства” означает здания или части зданий, используемые для целей представительства, включая резиденцию главы представительства, а также относящиеся к ним земельные участки, кому бы ни принадлежало право собственности на них;

33) “помещения делегации” означает здания или части зданий, используемые исключительно в качестве служебных помещений делегаций, кому бы ни принадлежало право собственности на них;

34) “правила Организации” означает, в частности, учредительные акты, соответствующие решения и резолюции, а также установившуюся практику Организации.

2. Положения пункта 1 настоящей статьи, касающиеся используемых в настоящей Конвенции терминов, не наносят ущерба использованию этих терминов или значению, которое может быть им придано, в других международных документах или во внутреннем праве любого государства.

Статья 2

Сфера применения настоящей Конвенции

1. Настоящая Конвенция применяется к представительству государств в их отношениях с любой международной организацией универсального характера и к их представительству на конференции, созываемых такой организацией или под ее руководством, в тех случаях, когда Конвенция принята государством пребывания и Организация выполнила процедуру, предусмотренную в статье 90.

2. Тот факт, что настоящая Конвенция не применяется к другим международным организациям, не наносит ущерба применению к представительству государств в их отношениях с другими такими организациями любого установленного в Конвенции правила, которое подлежало бы применению согласно международному праву независимо от Конвенции.

3. Тот факт, что настоящая Конвенция не применяется к другим конференциям, не наносит ущерба применению к представительству государств на таких конференциях любого установленного в Конвенции правила, которое подлежало бы применению согласно международному праву независимо от Конвенции.

4. Ничто в настоящей Конвенции не препятствует заключению между государствами или между государствами и международными организациями соглашений, делающих Конвенцию полностью или частично применимой к другим международным организациям или конференциям, помимо упомянутых в пункте 1 настоящей статьи.

Статья 3

Связь между настоящей Конвенцией и соответствующими правилами международных организаций или конференций

Положения настоящей Конвенции не наносят ущерба любым соответствующим правилам Организации или любым соответствующим положениям правил процедуры конференции.

Статья 4

Связь между настоящей Конвенцией и другими международными соглашениями

Положения настоящей Конвенции:

а) не наносят ущерба другим действующим международным соглашениям между государствами или между государствами и международными организациями универсального характера и

б) не препятствуют заключению других международных соглашений относительно представительства государств в их отношениях с международными организациями универсального характера или их представительства на конференциях, созываемых такими организациями или под их руководством.

Часть II

Представительства при международных организациях

Статья 5

Учреждение представительств

1. Государства-члены могут, если это допускается правилами Организации, учреждать постоянные представительства для выполнения функций, изложенных в статье 6.

2. Государства, не являющиеся членами Организации, могут, если это допускается правилами Организации, учреждать постоянные миссии наблюдателей для выполнения функций, изложенных в статье 7.

3. Организация уведомляет государство пребывания об учреждении представительства предварительно.

Статья 6

Функции постоянного представительства

Функции постоянного представительства состоят, в частности:

- а) в обеспечении представительства посылающего государства при Организации;
- б) в поддержании связи между посылающим государством и Организацией;
- с) в ведении переговоров с Организацией и в ее рамках;
- д) в выяснении осуществляемой в Организации деятельности и сообщении о ней правительству посылающего государства;
- е) в обеспечении участия посылающего государства в деятельности Организации;
- ф) в защите интересов посылающего государства по отношению к Организации;
- г) в содействии осуществлению целей и принципов Организации путем сотрудничества с Организацией и в ее рамках.

Статья 7

Функции постоянной миссии наблюдателя

Функции постоянной миссии наблюдателя состоят, в частности:

- а) в обеспечении представительства посылающего государства и в охране его интересов по отношению к Организации, а также в поддержании связи с ней;
- б) в выяснении осуществляемой в Организации деятельности и сообщении о ней правительству посылающего государства;
- с) в содействии сотрудничеству с Организацией и ведении с ней переговоров.

Статья 8

Множественное аккредитование или назначение

1. Посылающее государство может аккредитовать одно и то же лицо в качестве главы представительства при двух или нескольких международных организациях или назначить главу

представительства в качестве члена дипломатического персонала другого своего представительства.

2. Посылающее государство может аккредитовать члена дипломатического персонала представительства в качестве главы представительства при других международных организациях или назначить члена персонала представительства в качестве члена персонала другого своего представительства.

3. Два или несколько государств могут аккредитовать одно и то же лицо в качестве главы представительства при одной и той же международной организации.

Статья 9

Назначение сотрудников представительства

С учетом положений статей 14 и 73 посылающее государство может по своему усмотрению назначать сотрудников своего представительства.

Статья 10

Полномочия главы представительства

Полномочия главы представительства выдаются от имени главы государства, главы правительства, министра иностранных дел или, если это допускается правилами Организации, другим компетентным органом посылающего государства и препровождаются Организации.

Статья 11

Аккредитование при органах Организации

1. Государство-член может указать в полномочиях, выданных его постоянному представителю, что он уполномочен действовать в качестве делегата в одном или нескольких органах Организации.

2. Если государство-член не указывает иного, его постоянный представитель может действовать в качестве делегата в тех органах Организации, для которых не установлены специальные условия в отношении представительства.

3. Государство, не являющееся членом Организации, может указать в полномочиях, выданных его постоянному наблюдателю, что он уполномочен действовать, когда это допускается правилами Организации или соответствующего органа, в качестве делегата-наблюдателя в одном или нескольких органах Организации.

Статья 12

Полномочия на заключение договоров с Организацией

1. Глава представительства, в силу своих функций и без предъявления полномочий, считается представляющим свое государство в целях принятия текста договора между этим государством и Организацией.

2. Глава представительства не считается в силу своих функций представляющий свое государство в целях окончательного подписания договора или подписания договора ad referendum между этим государством и Организацией, если только из практики Организации или из других обстоятельств не явствует, что намерением сторон было не требовать предъявления полномочий.

Статья 13

Состав представительства

Помимо главы представительства представительство может включать дипломатический персонал, административно-технический персонал и обслуживающий персонал.

Статья 14

Численность персонала представительства

Численность персонала представительства не должна выходить за пределы, которые являются разумными и нормальными с учетом функций Организации, потребностей данного представительства и обстоятельств и условий, существующих в государстве пребывания.

Статья 15

Уведомления

1. Посылающее государство уведомляет Организацию:

а) о назначении, должности, звании и старшинстве сотрудников представительства, о их прибытии и окончательном отбытии или о прекращении их функций в представительстве, а также о любых других изменениях, отражающихся на их статусе, которые могут произойти во время их службы в представительстве;

б) о прибытии и окончательном отбытии любого лица, принадлежащего к семье сотрудника представительства и живущего вместе с ним, и, в надлежащих случаях, о том, что он или иное лицо становится или перестает быть таким членом семьи сотрудника представительства;

с) о прибытии и окончательном отбытии частных домашних работников, состоящих на службе у сотрудников представительства, и о прекращении их службы в качестве таковых;

д) о начале и прекращении службы лиц, проживающих в государстве пребывания, в качестве членов персонала представительства или частных домашних работников;

е) о местонахождении помещений представительства и частных резиденций, пользующихся неприкосновенностью в соответствии со статьями 23 и 29, а также сообщает любые другие данные, которые могут оказаться необходимыми для идентификации таких помещений.

2. Когда это возможно, уведомление о прибытии и окончательном отбытии делается также предварительно.

3. Организация препровождает государству пребывания уведомления, упомянутые в пунктах 1 и 2 настоящей статьи.

4. Посылающее государство может также препровождать государству пребывания уведомления, упомянутые в пунктах 1 и 2 настоящей статьи.

Статья 16

Исполняющий обязанности главы представительства

Если пост главы представительства вакантен или если глава представительства не может выполнять свои функции, посылающее государство может назначить исполняющего обязанности главы представительства, фамилия которого доводится до сведения Организации и последней □ до сведения государства пребывания.

Статья 17

Старшинство

1. Старшинство постоянных представителей определяется алфавитным порядком названий государств, применяемым в Организации.

2. Старшинство постоянных наблюдателей определяется алфавитным порядком названий государств, применяемым в Организации.

Статья 18

Местонахождение представительства

Представительства учреждаются в месте нахождения штаб-квартиры Организации. Однако, если это допускается правилами Организации и с предварительного согласия государства пребывания, посылающее государство может учреждать представительство или отделение представительства в месте, ином чем место нахождения штаб-квартиры Организации.

Статья 19

Пользование флагом и эмблемой

1. Представительству принадлежит право пользоваться флагом и эмблемой посылающего государства на своих помещениях. Главе представительства принадлежит то же право в отношении его резиденции и средств передвижения.

2. При осуществлении предусмотренного в настоящей статье права принимаются во внимание законы, правила и обычаи государства пребывания.

Статья 20

Общие возможности

1. Государство пребывания предоставляет представительству все возможности, необходимые для выполнения его функций.

2. Организация оказывает представительству содействие в получении этих возможностей и предоставляет ему такие возможности, какие входят в сферу ее собственной компетенции.

1. Государство пребывания и Организация оказывают посылающему государству помощь в получении на приемлемых условиях помещений, необходимых для представительства, на территории государства пребывания. Государство пребывания, в случае необходимости и в соответствии со своими законами, оказывает содействие в приобретении таких помещений.

2. В случае необходимости, государство пребывания и Организация также оказывают представительству помощь в получении на приемлемых условиях подходящих жилых помещений для его сотрудников.

Статья 22

Содействие, оказываемое Организацией в отношении предоставления привилегий и иммунитетов

1. Организация, в случае необходимости, оказывает посылающему государству, его представительству и сотрудникам его представительства содействие в обеспечении привилегий и иммунитетов, предусмотренных в соответствии с настоящей Конвенцией.

2. Организация, в случае необходимости, оказывает государству пребывания содействие в обеспечении выполнения посылающим государством, его представительством и сотрудниками его представительства обязательств в отношении привилегий и иммунитетов, предусмотренных в соответствии с настоящей Конвенцией.

Статья 23

Неприкосновенность помещений

1. Помещения представительства неприкосновенны. Власти государства пребывания не могут вступать в эти помещения иначе, как с согласия главы представительства.

2. а) На государстве пребывания лежит специальная обязанность принимать все надлежащие меры для защиты помещений представительства от всякого вторжения или нанесения ущерба и для предотвращения всякого нарушения спокойствия представительства или оскорбления его достоинства;

б) В случае какого-либо посягательства на помещения представительства государство пребывания принимает все надлежащие меры к возбуждению судебного преследования и наказанию лиц, виновных в совершении такого посягательства.

3. Помещения представительства, предметы их обстановки и другое находящееся в них имущество, а также средства передвижения представительства пользуются иммунитетом от обыска, реквизиции, наложения ареста или исполнительных действий.

Статья 24

Освобождение помещения от налогообложения

1. Помещения представительства, владельцем или съемщиком которых является посылающее государство или любое лицо, выступающее от его имени, освобождаются от всех государственных, районных и муниципальных налогов, сборов и пошлин, кроме таких налогов, сборов и пошлин, которые представляют собой плату за конкретные виды обслуживания.

2. Освобождение от налогообложения, о котором говорится в настоящей статье, не касается тех налогов, сборов и пошлин, которыми согласно законам государства пребывания облагаются лица, заключающие контракты с посылающим государством или с любым лицом,

выступающим от его имени.

Статья 25

Неприкосновенность архивов и документов

Архивы и документы представительства неприкосновенны всегда и независимо от их местонахождения.

Статья 26

Свобода передвижения

С учетом положений законов и правил о зонах, въезд в которые запрещается или регулируется по соображениям государственной безопасности, государство пребывания обеспечивает свободу передвижения по его территории всем сотрудникам представительства и членам их семей, живущий вместе с ними.

Статья 27

Свобода сношений

1. Государство пребывания разрешает и охраняет свободные сношения представительства для всех официальных целей. При сношениях с правительством посылающего государства, его постоянными дипломатическими представительствами, консульскими учреждениями, постоянными представительствами, постоянными миссиями наблюдателей, специальными миссиями, делегациями и делегациями наблюдателей, где бы они ни находились, представительство может пользоваться всеми подходящими средствами, включая курьеров и закодированные или шифрованные депеши. Однако представительство может устанавливать и эксплуатировать радиопередатчик лишь с согласия государства пребывания.

2. Официальная корреспонденция представительства неприкосновенна. Под официальной корреспонденцией понимается вся корреспонденция, относящаяся к представительству и его функциям.

3. Почта представительства не подлежит ни вскрытию, ни задержанию.

4. Все места, составляющие почту представительства, должны иметь видимые внешние знаки, указывающие на их характер, и могут содержать только документы или предметы, предназначенные для официального пользования представительства.

5. Курьер представительства, который должен быть снабжен официальным документом с указанием его статуса и числа мест, составляющих почту, пользуется при исполнении своих обязанностей защитой государства пребывания. Он пользуется личной неприкосновенностью и не подлежит аресту или задержанию в какой бы то ни было форме.

6. Посылающее государство или представительство может назначать курьеров *ad hoc* представительства. В таких случаях положения пункта 5 настоящей статьи также применяются, за тем исключением, что упомянутые в нем иммунитеты прекращаются в момент доставки курьером *ad hoc* порученной ему почты представительства по назначению.

7. Почта представительства может быть вверена командиру судна или гражданского самолета, направляющегося в порт или аэропорт, прибытие в который разрешено. Командир должен быть снабжен официальным документом с указанием числа мест, составляющих почту, но он не считается курьером представительства. По договоренности с соответствующими властями государства пребывания представительство может направить одного из своих сотрудников принять почту непосредственно и беспрепятственно от командира судна или самолета.

Статья 28

Неприкосновенность личности

Личность главы представительства и членов дипломатического персонала представительства неприкосновенна. Они не подлежат аресту или задержанию в какой бы то ни было форме. Государство пребывания обязано относиться к ним с должным уважением и

принимать все надлежащие меры для предупреждения каких бы то ни было посягательств на их личность, свободу или достоинство, а также преследовать в судебном порядке и наказывать лиц, совершивших такие посягательства.

Статья 29

Неприкосновенность резиденции и имущества

1. Частная резиденция главы представительства и членов дипломатического персонала представительства пользуется той же неприкосновенностью и защитой, что и помещения представительства.

2. Документы, корреспонденция и с исключениями, предусмотренными в пункте 2 статьи 30, имущество главы представительства или членов дипломатического персонала представительства также пользуются неприкосновенностью.

Статья 30

Иммунитет от юрисдикции

1. Глава представительства и члены дипломатического персонала представительства пользуются иммунитетом от уголовной юрисдикции государства пребывания. Они пользуются также иммунитетом от гражданской и административной юрисдикции государства пребывания, кроме случаев:

а) вещных исков, связанных с частным недвижимым имуществом, находящимся на территории государства пребывания, если только данное лицо не владеет им от имени посылающего государства для целей представительства;

б) исков, связанных с наследованием, в отношении которых данное лицо выступает в качестве исполнителя завещания, администратора наследства, наследника по закону или наследника по завещанию как частное лицо, а не от имени посылающего государства;

с) исков, связанных с любой профессиональной или коммерческой деятельностью, осуществляемой данным лицом в государстве пребывания за пределами его официальных функций.

2. Никакие исполнительные меры не могут приниматься в отношении главы представительства или члена дипломатического персонала представительства, за исключением тех случаев, которые подпадают под подпункты а), б) и с) пункта 1 настоящей статьи, и иначе как при условии, что соответствующие меры могут приниматься без нарушения неприкосновенности его личности или его резиденции.

3. Глава представительства и члены дипломатического персонала представительства не обязаны давать показаний в качестве свидетелей.

4. Иммунитет главы представительства или члена дипломатического персонала представительства от юрисдикции государства пребывания не освобождает его от юрисдикции посылающего государства.

Статья 31

Отказ от иммунитета

1. Посылающее государство может отказаться от иммунитета от юрисдикции главы представительства, членов дипломатического персонала представительства и лиц, пользующихся иммунитетом согласно статье 36.

2. Отказ должен быть всегда определенно выраженным.

3. Возбуждение дела любым лицом, указанным в пункте 1 настоящей статьи, лишает его права ссылаться на иммунитет от юрисдикции в отношении любого встречного иска, непосредственно связанного с основным иском.

4. Отказ от иммунитета от юрисдикции в отношении гражданского или административного судопроизводства не означает отказа от иммунитета в отношении исполнения решения, для чего требуется особый отказ.

5. Если посылающее государство не отказывается от иммунитета какого-либо лица, упомянутого в пункте 1 настоящей статьи, в отношении гражданского иска, оно прилагает все усилия для справедливого разрешения дела.

Статья 32

Изъятие из законодательства в области социального обеспечения

1. С учетом положений пункта 3 настоящей статьи положения о социальном обеспечении, которые могут действовать в государстве пребывания, не распространяются на главу представительства и членов дипломатического персонала представительства в отношении услуг, оказываемых посылающему государству.

2. Изъятие, предусмотренное в пункте 1 настоящей статьи, распространяется также на частных домашних работников, которые находятся исключительно на службе главы представительства или члена дипломатического персонала представительства, при условии:

а) что такие лица не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно и

б) что на них распространяются положения о социальном обеспечении, которые могут действовать в посылающем государстве или в третьем государстве.

3. Глава представительства и члены дипломатического персонала представительства, нанимающие лиц, на которых не распространяется изъятие, предусмотренное в пункте 2 настоящей статьи, выполняют обязательства, налагаемые на работодателей положениями о социальном обеспечении, действующими в государстве пребывания.

4. Изъятие, предусмотренное в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, не препятствует добровольному участию в системе социального обеспечения государства пребывания, при условии, что такое участие допускается этим государством.

5. Положения настоящей статьи не затрагивают двусторонних или многосторонних соглашений о социальном обеспечении, заключенных ранее, и не препятствуют заключению таких соглашений в будущем.

Статья 33

Освобождение от сборов и налогов

Глава представительства и члены дипломатического персонала представительства освобождаются от всех налогов, сборов и пошлин, личных и имущественных, государственных, районных и муниципальных, за исключением:

а) косвенных налогов, которые обычно включаются в цену товаров или обслуживания;

б) сборов и налогов на частное недвижимое имущество, находящееся на территории государства пребывания, если данное лицо не владеет им от имени посылающего государства для целей представительства;

с) различных видов налогов на наследство, взимаемых государством пребывания, с изъятиями, предусмотренными в пункте 4 статьи 38;

д) сборов и налогов на частный доход, источник которого находится в государстве пребывания, и налогов на капиталовложения в коммерческие предприятия в государстве пребывания;

е) сборов, взимаемых за конкретные виды обслуживания;

ф) регистрационных, судебных и реестровых пошлин, ипотечных сборов и гербового сбора в отношении недвижимого имущества, с изъятиями, предусмотренными в статье 24.

Статья 34

Освобождение от личных повинностей

Государство пребывания освобождает главу представительства и членов дипломатического персонала представительства от всех личных и государственных повинностей, независимо от их характера, а также от военных повинностей, таких как реквизиции, контрибуции

и военный постой.

Статья 35

Освобождение от таможенных пошлин и досмотра

1. Государство пребывания, в соответствии с такими законами и правилами, которые оно может принять, разрешает ввозить и освобождает от всех таможенных пошлин, налогов и связанных с этим сборов, за исключением складских сборов, сборов за перевозку и подобного рода услуги:

- а) предметы, предназначенные для официального пользования представительства;
- б) предметы, предназначенные для личного пользования главы представительства или члена дипломатического персонала представительства, включая предметы, предназначенные для его обзаведения.

2. Личный багаж главы представительства или члена дипломатического персонала представительства освобождается от досмотра, если нет серьезных оснований предполагать, что он содержит предметы, на которые не распространяются изъятия, упомянутые в пункте 1 настоящей статьи, или предметы, ввоз или вывоз которых запрещен законом или регулируется карантинными правилами государства пребывания. В таких случаях досмотр производится только в присутствии лица, на которое распространяется освобождение, или его уполномоченного представителя.

Статья 36

Привилегии и иммунитеты других лиц

1. Члены семьи главы представительства, живущие вместе с ним, и члены семьи сотрудника дипломатического персонала представительства, живущие вместе с ним, пользуются, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, привилегиями и иммунитетами, указанными в статьях 28, 29, 30, 32, 33, 34 и в пунктах 1 б) и 2 статьи 35.

2. Члены административно-технического персонала представительства и члены их семей, живущие вместе с ними, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, пользуются привилегиями и иммунитетами, указанными в статьях 28, 29, 30, 32, 33 и 34, с тем исключением, что иммунитет от гражданской административной юрисдикции государства пребывания, указанный в пункте 1 статьи 30, не распространяется на действия, совершенные ими не при исполнении своих обязанностей. Они пользуются также привилегиями, указанными в пункте 1 б) статьи 35, в отношении предметов первоначального обзаведения.

3. Члены обслуживающего персонала представительства, не являющиеся гражданами государства пребывания или не проживающие в нем постоянно, пользуются иммунитетом в отношении действий, совершенных ими при исполнении своих обязанностей, и освобождаются от налогов, сборов и пошлин на заработок, получаемый ими по своей службе, а также пользуются освобождением, указанным в статье 32.

4. Частные домашние работники сотрудников представительства, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, освобождаются от налогов, сборов и пошлин на заработок, получаемый ими по своей службе. В других отношениях они могут пользоваться привилегиями и иммунитетами только в той мере, в какой это допускает государство пребывания. Однако государство пребывания должно осуществлять свою юрисдикцию над этими лицами так, чтобы не вмешиваться ненадлежащим образом в осуществление функций представительства.

Статья 37

Граждане государства пребывания и лица, постоянно проживающие в нем

1. Помимо дополнительных привилегий и иммунитетов, которые могут быть

предоставлены государством пребывания, глава представительства или любой член дипломатического персонала представительства, который является гражданином государства пребывания или постоянно в нем проживает, пользуется лишь иммунитетом от юрисдикции и неприкосновенностью в отношении официальных действий, совершенных им при выполнении своих функций.

2. Другие сотрудники представительства, которые являются гражданами государства пребывания или постоянно в нем проживают, пользуются лишь иммунитетом от юрисдикции в отношении официальных действий, совершенных ими при выполнении своих функций. Во всех других случаях эти сотрудники, а также частные домашние работники, которые являются гражданами государства пребывания или постоянно в нем проживают, пользуются привилегиями и иммунитетами только в той мере, в какой это допускает государство пребывания. Однако государство пребывания должно осуществлять свою юрисдикцию над такими сотрудниками и домашними работниками так, чтобы не вмешиваться ненадлежащим образом в осуществление функций представительства.

Статья 38

Срок действия привилегий и иммунитетов

1. Каждое лицо, имеющее право на привилегии и иммунитеты, пользуется ими с момента вступления его на территорию государства пребывания при следовании для занятия своего поста или, если оно уже находится на этой территории, с того момента, когда о его назначении сообщается государству пребывания Организацией или посылающим государством.

2. Если функции лица, пользующегося привилегиями и иммунитетами, заканчиваются, его привилегии и иммунитеты обычно прекращаются в тот момент, когда оно оставляет территорию государства пребывания, или по истечении разумного срока для того, чтобы это сделать. Однако в отношении действий, совершенных таким лицом при выполнении своих функций сотрудника представительства, иммунитет продолжает существовать.

3. В случае смерти сотрудника представительства члены его семьи продолжают пользоваться привилегиями и иммунитетами, на которые они имеют право, до истечения разумного срока для оставления территории государства пребывания.

4. В случае смерти сотрудника представительства, который не был гражданином государства пребывания или не проживал в нем постоянно, или члена его семьи, жившего вместе с ним, государство пребывания разрешает вывоз движимого имущества умершего, за исключением всего того имущества, которое приобретено в пределах территории государства пребывания и вывоз которого был запрещен ко времени его смерти. Различные виды налогов на наследство не взимаются с движимого имущества, находящегося в государстве пребывания, исключительно в силу пребывания здесь умершего как сотрудника представительства или члена семьи сотрудника представительства.

Статья 39

Профессиональная или коммерческая деятельность

1. Глава представительства и члены дипломатического персонала представительства не должны заниматься в государстве пребывания профессиональной или коммерческой деятельностью в целях личной выгоды.

2. Кроме случаев, когда такие привилегии и иммунитеты могут быть предоставлены государством пребывания, члены административно-технического персонала, а также лица, живущие вместе с сотрудниками представительства, при осуществлении профессиональной или коммерческой деятельности в целях личной выгоды не пользуются никакими привилегиями или иммунитетами в отношении действий, совершаемых ими при осуществлении или в связи с осуществлением такой деятельности.

Статья 40

Прекращение функций

Функции главы представительства или члена дипломатического персонала представительства прекращаются, в частности:

- а) по уведомлении Организации об их прекращении посылающим государством;
- б) если представительство отзывается окончательно или временно.

Статья 41

Охрана помещений, имущества и архивов

1. Когда представительство временно или окончательно отзывается, государство пребывания должно уважать и охранять помещения, имущество и архивы представительства. Посылающее государство должно принять все надлежащие меры, чтобы освободить государство пребывания от этой особой обязанности как можно скорее. Оно может вверить Организации, если она на это согласна, или третьему государству, приемлемому для государства пребывания, охрану помещений, имущества и архивов представительства.

2. Государство пребывания, если поступает просьба от посылающего государства, предоставляет последнему возможности для вывоза имущества и архивов представительства с территории государства пребывания.

Часть III

Делегации в органах и на конференциях

Статья 42

Направление делегаций

1. Государство может направить делегацию в орган или на конференцию в соответствии с правилами Организации.

2. Два или несколько государств могут направить одну и ту же делегацию в орган или на конференцию в соответствии с правилами Организации.

Статья 43

Назначение членов делегации

С учетом положений статей 46 и 73 посылающее государство может по своему усмотрению назначать членов своей делегации.

Статья 44

Полномочия делегатов

Полномочия главы делегации и других делегатов выдаются от имени главы государства, главы правительства, министра иностранных дел или, если это допускается правилами Организации или правилами процедуры конференции, другим компетентным органом посылающего государства. Они препровождаются соответственно Организации или конференции.

Статья 45

Состав делегации

Помимо главы делегации делегация может включать других делегатов, дипломатический персонал административно-технический персонал и обслуживающий персонал.

Статья 46

Численность персонала делегации

Численность персонала делегации не должна выходить за пределы, которые являются разумными и нормальными с учетом соответственно функций органа или целей конференции, а также потребностей данной делегации и обстоятельств и условий, существующих в государстве

пребывания.

Статья 47 **Уведомления**

1. Посылающее государство уведомляет соответственно Организацию или конференцию:
 - а) о составе делегации, включая данные о должностях, званиях и старшинстве членов делегации, и о любых последующих изменениях в нем;
 - б) о прибытии и окончательном отбытии членов делегации и о прекращении их функций в делегации;
 - в) о прибытии и окончательном отбытии любого лица, сопровождающего члена делегации;
 - г) о начале и прекращении службы лиц, проживающих в государстве пребывания, в качестве членов персонала делегации или домашних работников;
 - д) о местонахождении помещений делегации и частных жилых помещений, пользующихся неприкосновенностью в соответствии со статьей 59, а также сообщает любые другие данные, которые могут оказаться необходимыми для идентификации таких помещений.
2. Когда это возможно, уведомление о прибытии и окончательном отбытии делается также предварительно.
3. Соответственно Организация или конференция препровождает государству пребывания уведомления, упомянутые в пунктах 1 и 2 настоящей статьи.
4. Посылающее государство может также препровождать государству пребывания уведомления, упомянутые в пунктах 1 и 2 настоящей статьи.

Статья 48 **Исполняющий обязанности главы делегации**

1. Если глава делегации отсутствует или не может выполнять свои функции, глава делегации или, если он не может этого сделать, компетентный орган посылающего государства назначает исполняющего обязанности главы делегации из числа других делегатов. Фамилия исполняющего обязанности главы делегации сообщается соответственно Организации или конференции.
2. Если в составе делегации нет другого делегата, способного исполнять обязанности главы делегации, для этой цели может быть назначено другое лицо. В этом случае полномочия должны выдаваться и препровождаться в соответствии со статьей 44.

Статья 49 **Старшинство**

Старшинство делегаций определяется алфавитным порядком названий государств, применяемым в Организации.

Статья 50 **Статус главы государства и лиц высокого ранга**

1. Глава государства или каждый член коллегиального органа, выполняющего функции главы государства согласно конституции соответствующего государства, когда он возглавляет делегацию, пользуется в государстве пребывания или в третьем государстве, помимо того, что предоставляется ему в силу настоящей Конвенции, возможностями, привилегиями и иммунитетами, которые признаются международным правом за главами государств.
2. Глава правительства, министр иностранных дел или другое лицо высокого ранга, когда оно возглавляет делегацию или является ее членом, пользуется в государстве пребывания или в третьем государстве, помимо того, что предоставляется ему в силу настоящей Конвенции, возможностями, привилегиями и иммунитетами, которые признаются международным правом за такими лицами.

Статья 51

Общие возможности

1. Государство пребывания предоставляет делегации все необходимые возможности для выполнения ее задач.

2. Соответственно Организация или конференция оказывают делегации содействие в получении этих возможностей и предоставляет делегации такие возможности, какие входят в сферу ее собственной компетенции.

Статья 52

Помещения

Государство пребывания и, если это необходимо, Организация или конференция по просьбе посылающего государства оказывают ему содействие в получении на приемлемых условиях необходимых помещений для делегации и подходящих жилых помещений для ее членов.

Статья 53

Содействие в отношении предоставления привилегий и иммунитетов

1. Организация или, соответственно, Организация и конференция, в случае необходимости, оказывают посылающему государству, его делегации и членам его делегации содействие в обеспечении привилегий и иммунитетов, предусмотренных в соответствии с настоящей Конвенцией.

2. Организация или, соответственно, Организация и конференция, в случае необходимости, оказывают государству пребывания содействие в обеспечении выполнения посылающим государством, его делегацией и членами его делегации обязательств в отношении привилегий и иммунитетов, предусмотренных в соответствии с настоящей Конвенцией.

Статья 54

Освобождение помещений от налогообложения

1. Посылающее государство или любой член делегации, действующий от имени делегации, освобождается от всех государственных, районных и муниципальных налогов, сборов и пошлин в отношении помещений делегации, кроме таких налогов, сборов и пошлин, которые представляют собой плату за конкретные виды обслуживания.

2. Освобождение от налогообложения, о котором говорится в настоящей статье, не касается тех налогов, сборов и пошлин, которыми согласно законам государства пребывания облагаются лица, заключающие контракты с посылающим государством или с членом делегации.

Статья 55

Неприкосновенность архивов и документов

Архивы и документы делегации неприкосновенны всегда и независимо от их местонахождения.

Статья 56

Свобода передвижения

С учетом положений законов и правил о зонах, въезд в которые запрещается или регулируется по соображениям государственной безопасности, государство пребывания обеспечивает свободу передвижения по его территории всем членам делегации в той мере, в какой это необходимо для выполнения задач делегации.

Статья 57

Свобода сношений

1. Государство пребывания разрешает и охраняет свободные сношения делегации для всех официальных целей. При сношениях с правительством посылающего государства, его постоянными дипломатическими представительствами, консульскими учреждениями,

постоянными представительствами, постоянными миссиями наблюдателей, специальными миссиями, другими делегациями и делегациями наблюдателей, где бы они ни находились, делегация может пользоваться всеми подходящими средствами, включая курьеров и закодированные или шифрованные депеши. Однако делегация может устанавливать и эксплуатировать радиопередатчик лишь с согласия государства пребывания.

2. Официальная корреспонденция делегации неприкосновенна. Под официальной корреспонденцией понимается вся корреспонденция, относящаяся к делегации и ее задачам.

3. Там, где это практически возможно, делегация пользуется средствами сношений, в том числе дипломатической почтой и услугами курьера, постоянного дипломатического представительства, консульского учреждения, постоянного представительства или постоянной миссии наблюдателя посылающего государства.

4. Почта делегации не подлежит ни вскрытию, ни задержанию.

5. Все места, составляющие почту делегации, должны иметь видимые внешние знаки, указывающие на их характер, и могут содержать только документы или предметы, предназначенные для официального пользования делегации.

6. Курьер делегации, который должен быть снабжен официальным документом с указанием его статуса и числа мест, составляющих почту, пользуется при исполнении своих обязанностей защитой государства пребывания. Он пользуется личной неприкосновенностью и не подлежит аресту или задержанию в какой бы то ни было форме.

7. Посылающее государство или делегация может назначать курьеров *ad hoc* делегации. В таких случаях положения пункта 6 настоящей статьи также применяются, за тем исключением, что упомянутые в нем иммунитеты прекращаются в момент доставки курьером *ad hoc* порученной ему почты делегации по назначению.

8. Почта делегации может быть вверена командиру судна или гражданского самолета, направляющегося в порт или аэропорт, прибытие в который разрешено. Командир должен быть снабжен официальным документом с указанием числа мест, составляющих почту, но он не считается курьером делегации. По договоренности с соответствующими властями государства пребывания делегация может направить одного из своих членов принять почту непосредственно и беспрепятственно от командира судна или самолета.

Статья 58

Неприкосновенность личности

Личность главы делегации, других делегатов и членов дипломатического персонала делегации неприкосновенна. Они не подлежат, в частности, аресту или задержанию в какой бы то ни было форме. Государство пребывания обязано относиться к ним с должным уважением и принимать все надлежащие меры для предупреждения каких бы то ни было посягательств на их личность, свободу или достоинство, а также преследовать в судебном порядке и наказывать лиц, совершивших такие посягательства.

Статья 59

Неприкосновенность частных жилых помещений и имущества

Частные жилые помещения главы делегации, других делегатов и членов дипломатического персонала делегации пользуются неприкосновенностью и защитой.

2. Документы, корреспонденция и с исключениями, предусмотренными в пункте 2 статьи 60, имущество главы делегации и других делегатов или членов дипломатического персонала делегации также пользуется неприкосновенностью.

Статья 60

Иммунитет от юрисдикции

1. Глава делегации, другие делегаты и члены дипломатического персонала делегации пользуются иммунитетом от уголовной юрисдикции государства пребывания, а также

иммунитетом от его гражданской и административной юрисдикции в отношении всех действий, совершенных ими при выполнении своих официальных функций.

2. Никакие исполнительные меры не могут приниматься в отношении таких лиц, за исключением тех случаев, когда они могут быть приняты без нарушения их прав в соответствии со статьями 58 и 59.

3. Такие лица не обязаны давать показаний в качестве свидетелей.

4. Ничто в настоящей статье не освобождает такие лица от гражданской и административной юрисдикции государства пребывания в отношении исков о взыскании убытков, причиненных несчастным случаем, вызванным транспортным средством, включая судно или летательный аппарат, которым пользуются данные лица или которое принадлежит им, если эти убытки не могут быть возмещены страховщиком.

5. Любой иммунитет таких лиц от юрисдикции государства пребывания не освобождает их от юрисдикции посылающего государства.

Статья 61

Отказ от иммунитета

1. Посылающее государство может отказаться от иммунитета от юрисдикции главы делегации, других делегатов, членов дипломатического персонала делегации и лиц, пользующихся иммунитетом согласно статье 60.

2. Отказ должен быть всегда определенно выраженным.

3. Возбуждение дела любым лицом, указанным в пункте 1 настоящей статьи, лишает его права ссылаться на иммунитет от юрисдикции в отношении любого встречного иска, непосредственно связанного с основным иском.

4. Отказ от иммунитета от юрисдикции в отношении гражданского или административного судопроизводства не означает отказа от иммунитета в отношении исполнения решения, для чего требуется особый отказ.

5. Если посылающее государство не отказывается от иммунитета какого-либо лица, упомянутого в пункте 1 настоящей статьи, в отношении гражданского иска, оно прилагает все усилия для справедливого разрешения дела.

Статья 62

Изъятие из законодательства в области социального обеспечения

1. С учетом положений пункта 3 настоящей статьи положения о социальном обеспечении, которые могут действовать в государстве пребывания, не распространяются на главу делегации, других делегатов и членов дипломатического персонала делегации в отношении услуг, оказываемых посылающему государству.

2. Изъятие, предусмотренное в пункте 1 настоящей статьи, распространяется также на частных домашних работников, которые находятся исключительно на службе главы делегации, любого другого делегата или члена дипломатического персонала делегации, при условии:

а) что такие лица не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно и

б) что на них распространяются положения о социальном обеспечении, которые могут действовать в посылающем государстве или в третьем государстве.

3. Глава делегации, другие делегаты и члены дипломатического персонала делегации, нанимающие лиц, на которых не распространяется изъятие, предусмотренное в пункте 2 настоящей статьи, выполняют обязательства, налагаемые на работодателей положениями о социальном обеспечении, действующими в государстве пребывания.

4. Изъятие, предусмотренное в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, не препятствует добровольному участию в системе социального обеспечения государства пребывания, при условии, что такое участие допускается этим государством.

5. Положения настоящей статьи не затрагивают двусторонних или многосторонних соглашений о социальном обеспечении, заключенных ранее, и не препятствуют заключению таких соглашений в будущем.

Статья 63

Освобождение от сборов и налогов

Глава делегации, другие делегаты и члены дипломатического персонала делегации освобождаются, по мере возможности, от всех налогов, сборов и пошлин, личных и имущественных, государственных, районных и муниципальных, за исключением:

- a) косвенных налогов, которые обычно включаются в цену товаров или обслуживания;
- b) сборов и налогов на частное недвижимое имущество, находящееся на территории государства пребывания, если данное лицо не владеет им от имени посылающего государства для целей делегации;
- c) различных видов налогов на наследство, взимаемых государством пребывания, с изъятиями, предусмотренными в пункте 4 статьи 68;
- d) сборов и налогов на частный доход, источник которого находится в государстве пребывания, и налогов на капиталовложения в коммерческие предприятия в государстве пребывания;
- e) сборов, взимаемых за конкретные виды обслуживания;
- f) регистрационных, судебных и реестровых пошлин, ипотечных сборов и гербового сбора в отношении недвижимого имущества, с изъятиями, предусмотренными в статье 54.

Статья 64

Освобождение от личных повинностей

Государство пребывания освобождает главу делегации, других делегатов и членов дипломатического персонала делегации от всех личных и государственных повинностей независимо от их характера, а также от военных повинностей, таких как реквизиции, контрибуции и военный постой.

Статья 65

Освобождение от таможенных пошлин и досмотра

1. Государство пребывания, в соответствии с такими законами и правилами, которые оно может принять, разрешает ввозить и освобождает от всех таможенных пошлин, налогов и связанных с этим сборов, за исключением складских сборов, сборов за перевозку и подобного рода услуги:

- a) предметы, предназначенные для официального пользования делегации;
- b) предметы, предназначенные для личного пользования главы делегации или любого другого делегата или члена дипломатического персонала делегации, ввозимые в его личном багаже при его первом въезде на территорию государства пребывания с целью участия в работе сессии органа или конференции.

2. Личный багаж главы делегации или любого другого делегата или члена дипломатического персонала делегации освобождается от досмотра, если нет серьезных оснований предполагать, что он содержит предметы, на которые не распространяются изъятия, упомянутые в пункте 1 настоящей статьи, или предметы, ввоз или вывоз которых запрещен законом или регулируется карантинными правилами государства пребывания. В таких случаях досмотр производится только в присутствии лица, на которое распространяется освобождение, или его уполномоченного представителя.

Статья 66

Привилегии и иммунитеты других лиц

1. Члены семьи главы делегации, сопровождающие его, и члены семьи любого другого делегата или члена дипломатического персонала делегации, если они сопровождают таких членов

делегации, пользуются, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, привилегиями и иммунитетами, указанными в статьях 58, 60 и 64 и в пунктах 1 b) и 2 статьи 65, и освобождением от обязанности иностранцев регистрироваться.

2. Члены административно-технического персонала делегации, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, пользуются привилегиями и иммунитетами, указанными в статьях 58, 59, 60, 62, 63 и 64. Они пользуются также привилегиями, указанными в пункте 1 b) статьи 65, в отношении предметов, ввозимых в их личном багаже при их первом въезде на территорию государства пребывания с целью участия в работе сессии органа или конференции. Члены семьи сотрудника административно-технического персонала, сопровождающие его, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, пользуются привилегиями и иммунитетами, указанными в статьях 58, 60 и 64 и в пункте 1 b) статьи 65, в объеме, предусмотренном такому сотруднику персонала.

3. Члены обслуживающего персонала делегации, не являющиеся гражданами государства пребывания или не проживающие в нем постоянно, пользуются таким же иммунитетом в отношении действий, совершенных ими при исполнении своих обязанностей, какой признается за членами административно-технического персонала делегации, освобождаются от налогов, сборов и пошлин на заработок, получаемый ими по своей службе, а также пользуются освобождением, указанным в статье 62.

4. Частные домашние работники членов делегации, если они не являются гражданами государства пребывания или не проживают в нем постоянно, освобождаются от налогов, сборов и пошлин на заработок, получаемый ими по своей службе. В других отношениях они могут пользоваться привилегиями и иммунитетами только в той мере, в какой это допускает государство пребывания. Однако государство пребывания должно осуществлять свою юрисдикцию над этими лицами так, чтобы не вмешиваться ненадлежащим образом в осуществление задач делегации.

Статья 67

Граждане государства пребывания и лица, постоянно проживающие в нем

1. Помимо дополнительных привилегий и иммунитетов, которые могут быть предоставлены государством пребывания, глава делегации или любой другой делегат или член дипломатического персонала делегации, который является гражданином государства пребывания или постоянно в нем проживает, пользуется лишь иммунитетом от юрисдикции и неприкосновенностью в отношении официальных действий, совершенных им при выполнении своих функций.

2. Другие члены персонала делегации и частные домашние работники, которые являются гражданами государства пребывания или постоянно в нем проживают, пользуются привилегиями и иммунитетами лишь в той мере, в какой это допускают государство пребывания. Однако государство пребывания должно осуществлять свою юрисдикцию над такими членами персонала и домашними работниками так, чтобы не вмешиваться ненадлежащим образом в осуществление задач делегации.

Статья 68

Срок действия привилегий и иммунитетов

1. Каждое лицо, имеющее право на привилегии и иммунитеты, пользуется ими с момента вступления его на территорию государства пребывания с целью участия в работе сессии органа или конференции или, если оно уже находится на этой территории, с того момента, когда о его назначении сообщается государству пребывания Организацией, конференцией или посылающим государством.

2. Если функции лица, пользующегося привилегиями и иммунитетами, заканчиваются,

его привилегии и иммунитеты обычно прекращаются в тот момент, когда оно оставляет территорию государства пребывания, или по истечении разумного срока для того, чтобы это сделать. Однако в отношении действий, совершенных таким лицом при выполнении своих функций члена делегации, иммунитет продолжает существовать.

3. В случае смерти члена делегации члены его семьи продолжают пользоваться привилегиями и иммунитетами, на которые они имеют право, до истечения разумного срока для оставления территории государства пребывания.

4. В случае смерти члена делегации, который не был гражданином государства пребывания или не проживал в нем постоянно, или члена его семьи, сопровождавшего его, государство пребывания разрешает вывоз движимого имущества умершего, за исключением всего того имущества, которое приобретено в пределах территории государства пребывания и вывоз которого был запрещен ко времени его смерти. Различные виды налогов на наследство не взимаются с движимого имущества, находящегося в государстве пребывания, исключительно в силу пребывания здесь умершего как члена делегации или члена семьи члена делегации.

Статья 69

Прекращение функций

Функции главы делегации или любого другого делегата или члена дипломатического персонала делегации прекращаются, в частности:

- a) по уведомлении Организации или конференции об их прекращении посылающим государством;
- b) по окончании сессии органа или конференции.

Статья 70

Охрана помещений, имущества и архивов

1. После окончания сессии органа или конференции государство пребывания должно уважать и охранять помещения делегации, пока она пользуется ими, а также имущество и архивы делегации. Посылающее государство должно принять все надлежащие меры, чтобы освободить государство пребывания от этой особой обязанности как можно скорее.

2. Государство пребывания, если поступает просьба от посылающего государства, предоставляет последнему возможности для вывоза имущества и архивов делегации с территории государства пребывания.

Часть IV

Делегации наблюдателей в органах и на конференциях

Статья 71

Направление делегации наблюдателей

Государство может направить делегацию наблюдателя в орган или на конференцию в соответствии с правилами Организации.

Статья 72

Общее положение, касающееся делегаций наблюдателей

Все положения статей 43-70 настоящей Конвенции применяются к делегациям наблюдателей.

Часть V

ОБЩИЕ ПОЛОЖЕНИЯ

Статья 73

Гражданство сотрудников представительства, членов делегации или членов делегации наблюдателя

1. Глава представительства и члены дипломатического персонала представительства, глава делегации, другие делегаты и члены дипломатического персонала делегации, глава делегации наблюдателя, другие делегаты-наблюдатели и члены дипломатического персонала делегации наблюдателя в принципе должны быть гражданами посылающего государства.

2. Глава представительства и члены дипломатического персонала представительства не могут назначаться из числа граждан государства пребывания иначе, как с согласия этого государства, причем это согласие может быть в любой момент аннулировано.

3. Когда глава делегации, любой другой делегат или любой член дипломатического персонала делегации или глава делегации наблюдателя, любой другой делегат-наблюдатель или любой член дипломатического персонала делегации наблюдателя назначается из числа граждан государства пребывания, согласие этого государства предполагается в том случае, если оно было уведомлено об этом и если такое назначение гражданина государства пребывания не вызвало возражений.

Статья 74

Законодательство, касающееся приобретения гражданства

Сотрудники представительства, члены делегации или члены делегации наблюдателя, не являющиеся гражданами государства пребывания, и члены их семей, живущие вместе с ними или, соответственно, сопровождающие их, не приобретают гражданства государства пребывания исключительно в силу законодательства этого государства.

Статья 75

Привилегии и иммунитеты при одновременном осуществлении нескольких функций

Когда сотрудники постоянного дипломатического представительства или консульского учреждения, находящегося в государстве пребывания, включаются в состав представительства, делегации или делегации наблюдателя, они сохраняют свои привилегии и иммунитеты в качестве сотрудников постоянного дипломатического представительства или консульского учреждения, помимо привилегий и иммунитетов, предоставляемых настоящей Конвенцией.

Статья 76

Сотрудничество между посылающими государствами и государствами пребывания

Когда это необходимо и в той степени, в какой это совместимо с независимым выполнением функций представительства, делегации или делегации наблюдателя, посылающее государство в возможно более полной мере сотрудничает с государством пребывания при проведении любого расследования или судебного преследования, осуществляемого во исполнение положений статей 23, 28, 29 и 58.

Статья 77

Уважение законов и постановлений государства пребывания

1. Без ущерба для своих привилегий и иммунитетов все лица, пользующиеся такими привилегиями и иммунитетами, обязаны уважать законы и постановления государства пребывания. Они также обязаны не вмешиваться во внутренние дела этого государства.

2. В случае серьезного и очевидного нарушения уголовного законодательства государства пребывания лицом, пользующимся иммунитетом от юрисдикции, посылающее государство, если оно не отказывается от иммунитета данного лица, отзывает его, прекращает его функции в представительстве, делегации или делегации наблюдателя или принимает меры к его отъезду, в зависимости от обстоятельств. Посылающее государство принимает такие же меры в случае серьезного и очевидного вмешательства во внутренние дела государства пребывания.

Положения настоящего пункта не распространяются на любые действия, которые данное лицо совершило при выполнении функций представительства, задач делегации или делегации наблюдателя.

3. Помещения представительства и помещения делегации не должны использоваться в целях, несовместимых с выполнением функций представительства или задач делегации.

4. Ничто в настоящей статье не должно толковаться как запрещающее государству пребывания принимать такие меры, какие необходимы для защиты своих интересов. В таких случаях государство пребывания, без ущерба для положений статей 84 и 85, проводит надлежащим образом консультации с посылающим государством с целью обеспечения того, чтобы такие меры не мешали нормальному функционированию представительства, делегации или делегации наблюдателя.

5. Меры, предусмотренные в пункте 4 настоящей статьи, принимаются с одобрения министра иностранных дел или любого другого правомочного министра в соответствии с конституционными нормами государства пребывания.

Статья 78

Страхование ответственности перед третьими лицами

Сотрудники представительства, члены делегации или члены делегации наблюдателя выполняют все обязательства, вытекающие из законов и постановлений государства пребывания о страховании ответственности перед третьими лицами в отношении всех транспортных средств, включая суда и летательные аппараты, которыми они пользуются или которые им принадлежат.

Статья 79

Въезд на территорию государства пребывания

1. Государство пребывания разрешает въезд на свою территорию:

- a) сотрудникам представительства и членам их семей, живущим вместе с ними;
- b) членам делегации и членам их семей, сопровождающим их, и
- c) членам делегации наблюдателя и членам их семей, сопровождающим их.

2. Визы, если таковые требуются, выдаются любому лицу, упомянутому в пункте 1 настоящей статьи, в возможно короткий срок.

Статья 80

Содействие выезду

Государство пребывания, когда к нему обращена соответствующая просьба, оказывает лицам, пользующимся привилегиями и иммунитетами и не являющимися гражданами государства пребывания, и членам семей таких лиц, независимо от их гражданства, содействие в обеспечении их выезда со своей территории.

Статья 81

Транзит через территорию третьего государства

1. Если глава государства или член дипломатического персонала представительства, глава делегации, другой делегат или член дипломатического персонала делегации, глава делегации наблюдателя, другой делегат-наблюдатель или член дипломатического персонала делегации наблюдателя проезжает через территорию или находится на территории третьего государства, которое выдало ему визу, если таковая необходима, следуя для осуществления или возобновления своих функций или возвращаясь в свою страну, это третье государство предоставляет ему неприкосновенность и такие другие иммунитеты, какие могут потребоваться для обеспечения его транзита.

2. Положения пункта 1 настоящей статьи относятся также к:

a) членам семьи главы представительства или члена дипломатического персонала представительства, живущим вместе с ним и пользующимся привилегиями и иммунитетами, независимо от того, следуют ли они вместе с ним или отдельно, чтобы присоединиться к нему или возвратиться в свою страну;

b) членам семьи главы делегации, любого другого делегата или члена дипломатического персонала делегации, сопровождающим его и пользующимся привилегиями и иммунитетами,

независимо от того, следуют ли они вместе с ним или отдельно, чтобы присоединиться к нему или возвратиться в свою страну;

с) членам семьи главы делегации наблюдателя, любого другого делегата-наблюдателя или члена дипломатического персонала делегации наблюдателя, сопровождающим его и пользующимся привилегиями и иммунитетами независимо от того, следуют ли они вместе с ним или отдельно, чтобы присоединиться к нему или возвратиться в свою страну.

3. При обстоятельствах, подобных тем, которые указаны в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, третьи государства не препятствуют проезду через свою территорию членов административно-технического или обслуживающего персонала и членов их семей.

4. Третьи государства предоставляют официальной корреспонденции и другим официальным сообщениям, следующим транзитом, включая закодированные или шифрованные депеши, такую же свободу и защиту, какую государство пребывания обязано предоставлять в соответствии с настоящей Конвенцией. Они предоставляют курьерам представительства, делегации или делегации наблюдателя, которым была выдана виза, если таковая необходима, и почте представительства, делегации или делегации наблюдателя, следующим транзитом, такую же неприкосновенность и защиту, какую государство пребывания обязано предоставлять в соответствии с настоящей Конвенцией.

5. Обязанности третьих государств, предусмотренные пунктами 1, 2, 3 и 4 настоящей статьи, относятся также к лицам, упомянутым соответственно в этих пунктах, и к официальным сообщениям и почте представительства, делегации или делегации наблюдателя, нахождение которых на территории третьего государства вызвано чрезвычайными обстоятельствами.

Статья 82

Непризнание государств или правительств или отсутствие дипломатических или консульских отношений

1. На права и обязанности государства пребывания и посылающего государства, предусмотренные в настоящей Конвенции, не влияет ни отказ одного из этих государств признать другое государство или его правительство, ни отсутствие или разрыв дипломатических или консульских отношений между ними.

2. Учреждение или сохранение представительства, направление или присутствие делегации или делегации наблюдателя или любое действие, совершенное во исполнение настоящей Конвенции, не подразумевают сами по себе ни признания посылающим государством государства пребывания или его правительства, ни признания государством пребывания посылающего государства или его правительства.

Статья 83

Недопущение дискриминации

При применении положений настоящей Конвенции дискриминация между государствами не допускается.

Статья 84

Консультации

Если между двумя или несколькими государствами-участниками настоящей Конвенции возникает спор по поводу ее применения или толкования, по просьбе любой из них между ними проводятся консультации. По просьбе любой из сторон в споре для участия в консультациях приглашается Организация или конференция.

Статья 85

Примирительная процедура

1. Если спор не был разрешен в результате консультаций, указанных в статье 84, в течение одного месяца с момента начала консультаций, любое государство, участвующее в консультациях, может передать спор в примирительную комиссию, создаваемую в соответствии

с положениями настоящей статьи, путем направления письменного уведомления Организации и другим государствам, участвующим в консультациях.

2. Каждая примирительная комиссия состоит из трех членов: двух членов, назначаемых, соответственно, каждой из сторон в споре, и председателя, назначаемого согласно пункту 3 настоящей статьи. Каждое государство-участник настоящей Конвенции заблаговременно назначает лицо, призванное действовать в качестве члена такой комиссии. Оно уведомляет об этом назначение Организацию, которая ведет список назначаемых лиц. Если государство не делает этого заблаговременно, оно может произвести такое назначение в ходе примирительной процедуры, вплоть до того момента, когда комиссия начнет составлять доклад, который она должна подготовить в соответствии в пунктом 7 настоящей статьи.

3. Председатель комиссии избирается двумя другими членами. Если между двумя другими членами, в течение одного месяца после направления уведомления, упомянутого в пункте 1 настоящей статьи, не было достигнуто соглашения или если одна из сторон в споре не использовала своего права назначить одного из членов комиссии, председатель назначается по просьбе одной из сторон в споре главным должностным лицом Организации. Это назначение должно быть произведено в течение одного месяца после поступления такой просьбы. Главное должностное лицо Организации назначает в качестве председателя квалифицированного юриста, который не должен являться ни сотрудником Организации, ни гражданином государства-стороны в споре.

4. Любая вакансия должна заполняться в порядке, предусмотренном для первоначального назначения.

5. Комиссия приступает к работе с момента назначения председателя, даже при неполном составе.

6. Комиссия устанавливает свои собственные правила процедуры и принимает свои решения и рекомендации большинством голосов. Она может рекомендовать Организации, если последняя на то уполномочена в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, запросить консультативное заключение Международного суда относительно применения или толкования настоящей Конвенции.

7. Если комиссия не в состоянии достигнуть соглашения между сторонами в споре о разрешении спора в течение двух месяцев с момента назначения председателя, она должна подготовить в возможно короткий срок доклад о своей работе и направить его сторонам в споре. Доклад должен содержать заключения комиссии относительно фактов и вопросов права, а также рекомендации, которые она сделала сторонам в споре в целях содействия разрешению спора. Упомянутый выше двухмесячный срок может быть продлен по решению комиссии. Рекомендации, содержащиеся в докладе комиссии, не имеют обязательной силы для сторон в споре до тех пор, пока все стороны в споре не примут их. Тем не менее, любая сторона в споре имеет право заявить в одностороннем порядке, что она будет выполнять относящиеся к ней рекомендации доклада.

8. Ничто в предыдущих пунктах данной статьи не препятствует установлению какой-либо другой подходящей процедуры для разрешения споров, возникающих в связи с применением или толкованием настоящей Конвенции, или достижению какой-либо договоренности между сторонами в споре о применении в целях разрешения данного спора установленной в Организации процедуры или любой другой процедуры.

9. Настоящая статья не наносит ущерба положениям о разрешении споров, содержащимся в действующих международных соглашениях между государствами или между государствами и международными организациями.

Часть VI

Заключительные статьи

Статья 86

Подписание

Настоящая Конвенция открыта для подписания всеми государствами до 30 сентября 1975 года в Федеральном министерстве иностранных дел Австрийской Республики, а затем до 30 марта 1976 года □ в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций в Нью-Йорке.

Статья 87

Ратификация

Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 88

Присоединение

Настоящая Конвенция открыта для присоединения любого государства. Документы о присоединении сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 89

Вступление в силу

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение тридцать пятой ратификационной грамоты или тридцать пятого документа о присоединении.

2. Для каждого государства, ратифицировавшего Конвенцию или присоединившегося к ней после сдачи на хранение тридцать пятой ратификационной грамоты или тридцать пятого документа о присоединении, Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение этим государством своей ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 90

Выполнение положений организациями

После вступления в силу настоящей Конвенции компетентный орган международной организации универсального характера может принять решение о выполнении соответствующих положений Конвенции. Организация уведомляет об этом решении государство пребывания и депозитария Конвенции.

Статья 91

Уведомления, направляемые депозитарием

1. В качестве депозитария настоящей Конвенции Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций информирует все государства:

- a) о фактах подписания Конвенции и сдачи на хранение ратификационных грамот или документов о присоединении в соответствии со статьями 86, 87 и 88;
- b) о дате вступления в силу Конвенции в соответствии со статьей 89;
- c) о любом решении, сообщаемом ему в соответствии со статьей 90.

2. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций информирует также все государства, когда это необходимо, о других актах, уведомлениях или сообщениях, касающихся настоящей Конвенции.

Статья 92

Аутентичные тексты

Подлинник настоящей Конвенции, тексты которой на английском, испанском, китайском, русском и французском языках являются равно аутентичными, сдается на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций, который направляет его заверенные копии всем

государствам.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся полномочные представители, должным образом на то уполномоченные своими соответствующими правительствами, подписали настоящую Конвенцию.

Конвенция вступила в силу 11.06.76.

**КОНВЕНЦІЯ
ПРО ЗАПОБІГАННЯ Й ПОКАРАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ОСІБ, ЩО
КОРИСТУЮТЬСЯ МІЖНАРОДНИМ ЗАХИСТОМ, У ТОМУ ЧИСЛІ
ДИПЛОМАТИЧНИХ АГЕНТІВ***

Нью-Йорк, 14 грудня 1973 року

Держави-учасниці цієї Конвенції,

беручи до уваги цілі і принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, що стосуються підтримання міжнародного миру та розвитку дружніх відносин і співробітництва між державами, вважаючи, що злочини проти дипломатичних агентів та інших осіб, які користуються міжнародним захистом, загрожуючи безпеці цих осіб, створюють серйозну загрозу підтриманню нормальних міжнародних відносин, що необхідні для співробітництва між державами,

вважаючи, що вчинення таких злочинів викликає серйозне занепокоєння міжнародного товариства,

будучи переконані, що є невідкладна необхідність вжиття відповідних і ефективних заходів для запобігання та покарання таких злочинів,

погодилися про таке:

Стаття 1

В цілях цієї Конвенції:

1. "Особа, яка користується міжнародним захистом", є: а) глава держави, у тому числі кожний член колегіального органу, який виконує функції глави держави згідно з конституцією відповідної держави, глава уряду чи міністр закордонних справ, який перебуває в іноземній державі, а також супроводжуючі члени його сім'ї;

б) будь-який представник чи службова особа держави, чи будь-яка службова особа, чи інший агент міжурядової міжнародної організації, коли проти нього, його офіційних приміщень, його житлового приміщення чи його транспортних засобів було вчинено злочин, має право згідно з міжнародним правом на спеціальний захист від будь-якого нападу на його особу, свободу і гідність, а також члени його сім'ї, що проживають з ним.

2. "Гаданий злочинець" є особа, щодо якої є докази, достатні для встановлення *prima facie*, що вона вчинила один чи більше злочинів, зазначених у статті 2, або брала участь у їх вчиненні.

Стаття 2

1. Навмисне вчинення:

а) вбивства, викрадення та іншого нападу проти особистості чи свободи особи, що користується міжнародним захистом;

б) насильницький напад на офіційне приміщення, житлове приміщення або транспортні засоби особи, яка користується міжнародним захистом, що може погрожувати особистості чи свободі останньої;

с) загроза будь-якого нападу;

* Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text (дата звернення : 31.01.2020)

d) спроба будь-якого нападу, і
e) дії в якості співучасника будь-якого такого нападу мають розглядатися кожною державою-учасницею згідно з її внутрішнім законодавством як злочин.

2. Кожна держава-учасниця передбачає відповідні покарання за такі злочини з урахуванням їх тяжкого характеру.

3. Пункти 1 і 2 цієї статті ніяким чином не звільнюють держав-учасниць від зобов'язань згідно з міжнародним правом вживати всіх належних заходів для запобігання іншим посяганням на особистість, свободу і гідність особи, яка користується міжнародним захистом.

Стаття 3

1. Кожна держава-учасниця вживає відповідних заходів для встановлення своєї юрисдикції над злочинами, зазначеними в статті 2, у таких випадках:

a) коли злочин вчинено на території цієї держави або на борту судна чи літака, зареєстрованого в цій державі;

b) коли гаданий злочинець є громадянином цієї держави;

c) коли злочин вчинено проти особи, яка користується міжнародним захистом за смыслом статті 1 та має статус такої у зв'язку з тими функціями, які вона виконує від імені цієї держави.

2. Кожна держава-учасниця аналогічним чином вживає необхідних заходів для встановлення своєї юрисдикції під цими злочинами у випадку, коли гаданий злочинець перебуває на його території, і не видає його відповідно до статті 8 будь-якій із держав, згаданих у пункті 1 цієї статті.

3. Ця Конвенція не виключає будь-якої юрисдикції, що здійснюється згідно з національним правом.

Стаття 4

Держави-учасниці співробітничать у справі запобігання злочинам, переліченим у статті 2, особливо шляхом:

a) вжиття всіх практично здійснимих заходів по запобігання підготовці в межах їх відповідних територій вчинення таких злочинів в межах чи поза межами їх територій;

b) обміну інформацією та координації вжиття адміністративних заходів для того, щоб запобігти вчиненню таких злочинів.

Стаття 5

1. Держава-учасниця, в межах території якої було вчинено будь-які із злочинів, зазначених у статті 2, якщо вона має підстави вважати, що гаданий злочинець залишив її територію, повідомляє всі інші заінтересовані держави чи безпосередньо, чи через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй про всі факти, що стосуються вчиненого злочину, а також про всі наявні в її розпорядженні дані щодо встановлення особистості гаданого злочинця.

2. У випадку вчинення проти особи, яка користується міжнародним захистом, будь-якого із злочинів, зазначених у статті 2, кожна держава-учасниця, що має інформацію щодо жертви та обставин вчинення злочину, докладає зусиль, щоб надати її в умовах, передбачених відповідним законодавством держави, повністю і своєчасно державі-учасниці, від імені якої ця особа здійснювала свої функції.

Стаття 6

1. Переконавшись, що обставини цього вимагають, держава-учасниця, на території якої перебуває гаданий злочинець, вживає згідно із своїм внутрішнім законодавством належних заходів, що забезпечують його присутність для кримінального переслідування або видачі. Про ці заходи невідкладно повідомляється чи безпосередньо, чи через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй:

a) державі, на території якої було вчинено злочин;

b) державі чи державам, громадянином якої є гаданий злочинець, або у випадку, якщо він

є апатридом, на території якої він постійно проживає;

с) державі чи державам, громадянином якої є заінтересована особа, яка користується міжнародним захистом, чи від імені якої вона здійснювала свої функції;

d) всім іншим заінтересованим державам; та

е) міжурядовій міжнародній організації, агент чи будь-яка службова особа якої є відповідною особою, яка користується міжнародним захистом.

2. Будь-якій особі, щодо якої вживаються заходи, передбачені в пункті 1 цієї статті, надається можливість:

а) невідкладно зв'язатися з найближчим відповідним представником держави, громадянином якої вона є, або який іншим чином має право захищати її права, чи, якщо вона є апатридом, до якого вона звертається з проханням і який погоджується захищати її права; та

б) відвідання представником цієї держави.

Стаття 7

Держава-учасниця, на території якої перебуває гаданий злочинець, у тому випадку, коли вона не видає його, передає справу без будь-яких винятків і без необґрунтованого зволікання своїм компетентним органам для кримінального переслідування із затриманням процедур, встановлених законами цієї країни.

Стаття 8

1. Якщо злочини, зазначені в статті 2, не включені до числа злочинів, що тягнуть за собою видачу, в будь-який договір про видачу між державами-учасницями, вони вважаються включеними як такі в будь-який відповідний договір між ними. Держави-учасниці зобов'язуються включати такі злочини в якості злочинів, що тягнуть за собою видачу, в будь-який договір про видачу, що укладається між ними.

2. Якщо держава-учасниця, яка обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої держави-учасниці, з якої у неї немає договору про видачу, вона може, якщо вирішить видати злочинця, розглядати цю Конвенцію в якості правової підстави для видачі у зв'язку з даними злочинами. Видача проводиться згідно з процесуальними положеннями та іншими умовами законодавства держави, до якої адресовано прохання про видачу.

3. Держави-учасниці, які не обумовлюють видачу наявністю договору, розглядають у відносинах між собою такі злочини в якості злочинів, що тягнуть за собою видачу, дотримуючись процесуальних положень та інших умов законодавства держави, до якої адресовано прохання про видачу.

Стаття 9

Будь-якій особі, щодо якої здійснюється розгляд у зв'язку з будь-яким злочином, зазначеним у статті 2, гарантується справедливий розгляд справи на всіх стадіях розгляду.

Стаття 10

1. Держави-учасниці подають одна одній найбільш повну правову допомогу в зв'язку з кримінально-процесуальними діями, здійсненими щодо злочинів, зазначених у статті 2, включаючи надання всіх наявних у їх розпорядженні доказів, необхідних для судового розгляду.

2. Положення пункту 1 цієї статті не впливають на зобов'язання про взаємну правову допомогу, встановлені будь-яким іншим договором.

Стаття 11

Держава-учасниця, яка здійснила кримінально-процесуальні дії щодо гаданого злочинця, повідомляє про їх остаточні результати Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який направляє дану інформацію іншим державам-учасницям.

Стаття 12

Положення цієї Конвенції не торкаються застосування договорів про притулок, що діють на час прийняття цієї Конвенції між державами-учасницями цих договорів; однак держава-

учасниця цієї Конвенції не може вдаватися до цих договорів щодо іншої держави-учасниці цієї Конвенції, яка не є учасницею цих договорів.

Стаття 13

1. Будь-який спір між двома чи більш державами-учасницями, що стосується тлумачення або застосування цієї Конвенції, який не врегульовано шляхом переговорів, передається на прохання однієї з них на арбітраж. Якщо протягом шести місяців з дня прохання про арбітраж сторони не досягнуть згоди щодо організації арбітражу, на прохання будь-якої із сторін спір може бути переданий до Міжнародного суду відповідно до Статуту Суду.

2. Кожна держава-учасниця може при підписанні чи ратифікації цієї Конвенції або при приєднанні до неї зробити заяву про те, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями пункту 1 цієї статті. Інші держави-учасниці не будуть зв'язані положеннями пункту 1 цієї статті щодо будь-якої держави-учасниці, що зробила таке застереження.

3. Будь-яка держава-учасниця, що зробила застереження згідно з пунктом 2 цієї статті, може в будь-який час зняти це застереження шляхом повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 14

Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами до 31 грудня 1974 року в центральних установах Організації Об'єднаних Націй в Нью-Йорку.

Стаття 15

Ця Конвенція підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 16

Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 17

1. Ця Конвенція набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй двадцять другої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

2. Для кожної держави, яка ратифікує цю Конвенцію або приєднається до неї після здачі на зберігання двадцять другої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, Конвенція набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання цією державою своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 18

1. Держава-учасниця може денонсувати цю Конвенцію шляхом письмового повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

2. Денонсація набирає чинності після закінчення шести місяців після дати держання повідомлення Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 19

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй інформує всі держави поряд з іншим:

а) про факти підписання цієї Конвенції, здачі на зберігання ратифікаційних грамот або документів про приєднання відповідно до статей 14, 15, і 16 та про одержання повідомлень відповідно до статті 18;

б) про дату набрання чинності цією Конвенцією відповідно до статті 18.

Стаття 20

Оригінальний текст цієї Конвенції, тексти якої англійською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами є цілком автентичними, здається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином на це уповноважені своїми

відповідними урядами, підписали цю Конвенцію, відкриту для підписання в Нью-Йорку 14 грудня 1973 року.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ*

Лейк Саксесс, Нью-Йорк, 13 лютого 1946 року

Поскольку статья 104 Устава Объединенных Наций предусматривает, что Организация пользуется на территории каждого из своих Членов такой правоспособностью, какая может оказаться необходимой для выполнения ее функций и достижения ее целей, а также

поскольку статья 105 Устава Объединенных Наций предусматривает, что Организация пользуется на территории каждого из своих Членов такими привилегиями и иммунитетами, какие необходимы для достижения ее целей, и что представители Членов Организации Объединенных Наций и ее должностные лица также пользуются такими привилегиями и иммунитетами, какие необходимы для самостоятельного выполнения ими своих функций, связанных с деятельностью Организации,

вследствие вышеизложенного, Генеральная Ассамблея в резолюции, принятой 13 февраля 1946 года, одобряет следующую Конвенцию и предлагает, чтобы к этой Конвенции присоединились все Члены Объединенных Наций.

Статья I

Юридическое лицо

Раздел 1. Объединенные Нации являются юридическим лицом и правомочны:

- а) заключать договоры;
- б) приобретать недвижимое и движимое имущество и распоряжаться им;
- в) возбуждать дела в суде.

Статья II

Имущество, фонды и актив

Раздел 2. Объединенные Нации, их имущество и активы, где бы и в чем бы распоряжении они ни находились, пользуются иммунитетом от любой формы судебного вмешательства, кроме случаев, когда Организация сама определенно отказывается от иммунитета в каком-либо отдельном случае. Однако предполагается, что никакой отказ от иммунитета не распространяется на судебные-исполнительные меры.

Раздел 3. Помещения Объединенных Наций неприкосновенны. Имущество и активы Объединенных Наций, где бы и в чем бы распоряжении они ни находились, не подлежат обыску, реквизиции, конфискации, экспроприации и какой-либо другой форме вмешательства путем ли исполнительных, административных, судебных, законодательных или иных действий.

Раздел 4. Архивы Объединенных Наций и вообще все документы, принадлежащие Организации или находящиеся в ее распоряжении, неприкосновенны, где бы они ни находились.

Раздел 5. Не будучи ограничены финансовым контролем, правилами или мораторием какого бы то ни было рода:

- а) Объединенные Нации могут располагать фондами, золотом или валютой любого рода и производить операции в любой валюте;
- б) Объединенные Нации могут переводить свои фонды, золото или валюту из одной страны в другую, или в пределах любой страны, и обращать любую валюту, находящуюся в их распоряжении, в любую другую валюту.

Раздел 6. При пользовании своими правами согласно предшествующему разделу 5,

* Конвенція о привілеях и иммунитетах Объединенных Наций. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_150 (дата звернення : 31.01.2020)

Объединенные Нации должны считаться с любыми представлениями со стороны правительства каждого Члена Организации, поскольку Организация признает, что такие представления могут быть приняты во внимание без ущерба для интересов Объединенных Наций.

Раздел 7. Объединенные Нации, их активы, доходы и другая собственность:

а) освобождаются от всех прямых налогов; однако предполагается, что Объединенные Нации не будут требовать освобождения от обложения такими налогами, которые в действительности являются оплатой предоставляемого коммунального обслуживания;

б) освобождаются от таможенных сборов, импортных и экспортных запрещений и ограничений при ввозе и вывозе Организацией предметов для служебного пользования. Однако предполагается, что предметы, ввозимые в изъятие из общих правил, не будут продаваться в стране, в которую они ввезены иначе, как на условиях, согласованных с Правительством этой страны;

с) освобождаются от таможенных сборов, импортных и экспортных запрещений и ограничений при ввозе и вывозе собственных изданий.

Раздел 8. Хотя Объединенные Нации не требуют, как правило, освобождения от акцизных сборов и налогов, включаемых в покупную цену при продажах движимого и недвижимого имущества, тем не менее, в тех случаях, когда Объединенные Нации покупают для официальных целей значительное имущество, обложенное или подлежащее обложению пошлиной или налогом, Члены Организации всякий раз, когда это возможно, принимают соответствующие административные меры к освобождению от уплаты пошлины или налога или к возвращению уже уплаченной суммы.

Статья III Средства связи

Раздел 9. Для своих официальных средств связи Объединенные Нации пользуются на территории каждого Члена Организации не менее благоприятными условиями, чем те, которые Правительство этого Члена Организации предоставляет любому другому правительству, включая его дипломатические представительства, в отношении приоритета, тарифов и ставок на почтовые отправления, каблогаммы, телеграммы, радиогаммы, телефото, телефон и другие средства связи, а также в отношении тарифов, установленных для прессы, при передаче информации для печати и радио. Официальная корреспонденция и другие официальные сообщения Объединенных Наций не подлежат цензуре.

Раздел 10. Объединенные Нации имеют право пользоваться шифром и получать и отправлять корреспонденцию посредством курьеров или вализ, которые пользуются теми же иммунитетами и привилегиями, что и дипломатические курьеры и вализы.

Статья IV Представители Членов Организации

Раздел 11. Представителям Членов Организации в главных и вспомогательных органах Объединенных Наций и на конференциях, созываемых Объединенными Нациями, при исполнении ими своих служебных обязанностей и во время поездки к месту заседания и обратно, предоставляются следующие привилегии и иммунитеты:

а) иммунитет от личного ареста или задержания и от наложения ареста на личный багаж, а также всякого рода судебно-процессуальный иммунитет в отношении всего сказанного, написанного или совершенного ими в качестве представителей;

б) неприкосновенность всех бумаг и документов;

с) право пользоваться шифром и получать бумаги или корреспонденцию посредством курьеров или вализ;

д) изъятие их самих и их жен из ограничений по иммиграции, регистрации иностранцев или государственной служебной повинности в стране, в которой они временно пребывают или

через которую они проезжают во исполнение своих служебных обязанностей;

е) те же льготы в отношении ограничений обмена денег или валюты, какие предоставляются представителям иностранных правительств, находящимся во временных служебных командировках;

ф) те же иммунитеты и льготы в отношении их личного багажа, какие предоставляются дипломатическим представителям;

г) прочие привилегии, иммунитеты и льготы, не противоречащие вышеизложенному, какими пользуются дипломатические представители, за исключением права требовать освобождения от таможенных сборов на ввозимые товары (не составляющие часть их личного багажа) или от акцизных сборов или сборов с продаж.

Раздел 12. Для обеспечения полной свободы слова и независимости при исполнении ими служебных обязанностей представителям Членов Организации в главных и вспомогательных органах Объединенных Наций и на конференциях, созываемых Объединенными Нациями, продолжает предоставляться судебно-процессуальный иммунитет в отношении сказанного или написанного ими, а также в отношении всех действий, совершенных ими при исполнении служебных обязанностей; этот иммунитет продолжает предоставляться даже после того, как лица, которых это касается, уже не являются представителями Членов Организации.

Раздел 13. Когда обложение какой-либо формой налогов зависит от местожительства, период времени, в течение которого представители Членов Организации в главных и вспомогательных органах Объединенных Наций и на конференциях, созываемых Объединенными Нациями, находятся в стране для исполнения своих обязанностей, не зачитывается в срок пребывания.

Раздел 14. Привилегии и иммунитеты предоставляются представителям Членов Организации не для личной выгоды отдельных лиц, а для того, чтобы обеспечить независимое выполнение ими своих функций, связанных с работой в Объединенных Нациях. Поэтому Член Организации не только имеет право, но и обязан отказаться от иммунитета своего представителя в каждом случае, когда по мнению Члена Организации иммунитет препятствует отправлению правосудия, причем этот отказ может быть произведен без ущерба для цели, с которой иммунитет был предоставлен.

Раздел 15. Положения разделов 11, 12 и 13 не применяются к взаимоотношениям между представителем и властью страны, гражданином которой он состоит или представителем которой он является или являлся.

Раздел 16. Понятие “представители” в настоящей статье включает всех делегатов, их заместителей, советников, технических экспертов и секретарей делегаций.

Статья V

Должностные лица

Раздел 17. Генеральный Секретарь определяет категории должностных лиц, по отношению к которым применяются положения настоящей статьи и статьи VII. Он представляет это распределение по категориям Генеральной Ассамблее, после чего оно сообщается Правительствам всех Членов Организации. Фамилии должностных лиц, включенных в эти категории, будут периодически доводиться до сведения Правительств Членов Организации.

Раздел 18. Должностные лица Объединенных Наций:

а) не подлежат судебной ответственности за сказанное или написанное ими и за все действия, совершенные ими в качестве должностных лиц;

б) освобождаются от обложения налогами окладов и вознаграждений, уплачиваемых им Объединенными Нациями;

с) освобождаются от государственных служебных повинностей;

д) освобождаются вместе с женами и родственниками, находящимися на их иждивении, от

ограничений по иммиграции и от регистрации иностранцев;

е) пользуются теми же привилегиями в отношении обмена валюты, которые предоставляются должностным лицам соответствующего ранга, входящим в состав дипломатических миссий, аккредитованным при соответствующем правительстве;

ф) пользуются вместе со своими женами и родственниками, состоящими на их иждивении, теми же льготами по репатриации, какими пользуются дипломатические представители во время международных кризисов;

г) имеют право ввезти беспошлинно свою мебель и имущество при первоначальном занятии должности в соответствующей стране.

Раздел 19. Кроме иммунитетов и привилегий, указанных в разделе 18, Генеральный Секретарь и все Помощники Генерального Секретаря пользуются в отношении себя, своих жен и несовершеннолетних детей привилегиями и иммунитетами, изъятиями и льготами, предоставляемыми, согласно международному праву, дипломатическим представителям.

Раздел 20. привилегии и иммунитеты предоставляются должностным лицам в интересах Объединенных Наций, а не для их личной выгоды. Генеральный Секретарь имеет право и обязанность отказаться от иммунитета, предоставленного любому должностному лицу, в тех случаях, когда, по его мнению, иммунитет препятствует отправлению правосудия и от него можно отказаться без ущерба для интересов Объединенных Наций. В отношении Генерального Секретаря, право отказа от иммунитета принадлежит Совету Безопасности.

Раздел 21. Объединенные Нации постоянно сотрудничают с соответствующими властями Членов Организации в целях облегчения надлежащего отправления правосудия, обеспечения выполнения предписаний полиции и предупреждения каких-либо злоупотреблений в связи с привилегиями, иммунитетами и льготами, упомянутыми в настоящей статье.

Статья VI

Эксперты в командировках по делам Объединенных Наций

Раздел 22. Эксперты (иные, чем должностные лица, к которым относится статья V), выполняющие поручения Объединенных Наций, пользуются такими привилегиями и иммунитетами, какие необходимы для независимого выполнения их функций в продолжение командировок, включая время, потраченное на поездки в связи с командировками. В частности им предоставляется:

а) иммунитет от личного ареста или задержания и от наложения ареста на их личный багаж;

б) всякого рода судебно-процессуальный иммунитет в отношении всего сказанного или написанного ими и совершенного ими при исполнении служебных обязанностей. Этот судебно-процессуальный иммунитет продолжает предоставляться даже после того, как лица, которых это касается, уже не состоят в командировке по делам Объединенных Наций;

с) неприкосновенность всех бумаг и документов;

д) право пользоваться шифром и получать бумаги или корреспонденцию посредством курьеров или вализ для сношений с Объединенными Нациями;

е) те же льготы в отношении ограничений обмена денег или валюты, какие предоставляются представителям иностранных правительств, находящихся во временных служебных командировках;

ф) те же иммунитеты и льготы в отношении их личного багажа, какие предоставляются дипломатическим представителям.

Раздел 23. Привилегии и иммунитеты предоставляются экспертам в интересах Объединенных Наций, а не для личной выгоды экспертов. Генеральный Секретарь имеет право и обязанность отказаться от иммунитета, предоставленного эксперту, в тех случаях, когда, по его мнению, иммунитет препятствует отправлению правосудия и от него можно отказаться без

ущерба для интересов Объединенных Наций.

Статья VII

Пропуска Объединенных Наций

Раздел 24. Объединенные Нации могут выдавать своим должностным лицам пропуска Объединенных Наций. Эти пропуска Объединенных Наций признаются и принимаются властями Членов Организации, как законные документы для совершения поездок, причем принимаются во внимание положения раздела 25.

Раздел 25. Просьбы о выдаче виз (где они требуются) от лиц, имеющих пропуска Объединенных Наций, когда эти просьбы сопровождаются удостоверением, что эти лица едут по делам Объединенных Наций, рассматриваются в кратчайший срок. Кроме того, таким лицам предоставляются льготы для быстрого передвижения.

Раздел 26. Льготы, подобные указанным в разделе 25, предоставляются экспертам и другим лицам, которые, хотя и не имеют пропусков Объединенных Наций, но снабжены свидетельствами о том, что они следуют по делам Объединенных Наций.

Раздел 27. Генеральный Секретарь, помощники Генерального Секретаря и Директора, едущие с пропусками Объединенных Наций по делам Объединенных Наций, пользуются теми же льготами, какие предоставляются дипломатическим представителям.

Раздел 28. Положения настоящей статьи могут применяться к соответствующим должностным лицам специализированных учреждений, если это предусмотрено в соглашении об установлении связи, согласно статьи 63 Устава.

Статья VIII

Разрешение споров

Раздел 29. Объединенные Нации устанавливают положения для соответствующих способов разрешения:

а) споров, возникающих в связи с контрактами, или других споров по вопросам частного права, в которых Объединенные Нации являются стороной;

б) споров, затрагивающих какое-либо должностное лицо Объединенных Наций, которое в силу своего официального положения пользуется иммунитетом, если Генеральный Секретарь не отказался от этого иммунитета.

Раздел 30. Все разногласия, возникающие из толкования или применения настоящей Конвенции, передаются на рассмотрение Международного Суда, за исключением случаев, когда стороны соглашаются разрешить их иным путем. В случае возникновения разногласия между Объединенными Нациями, с одной стороны, и Членами Организации, с другой, запрашивается, согласно статье 96 Устава и статье 65 Статута Суда, консультативное заключение по любому затронутому юридическому вопросу. Заключение Суда признается сторонами решающим.

Заключительная статья

Раздел 31. Настоящая Конвенция представляется каждому члену Объединенных Наций для присоединения.

Раздел 32. Присоединение производится посредством сдачи на хранение Генеральному Секретарю Объединенных Наций акта о присоединении, причем Конвенция вступает в силу в отношении каждого отдельного Члена Организации в день сдачи на хранение каждого отдельного акта о присоединении.

Раздел 33. Генеральный Секретарь извещает всех Членов Объединенных Наций о получении каждого акта о присоединении.

Раздел 34. Предполагается, что когда акт о присоединении будет передан от имени какого-либо Члена Организации, последний будет в состоянии, согласно его собственным законам, выполнять условия настоящей Конвенции.

Раздел 35. Настоящая Конвенция остается в силе в отношении Объединенных Наций и

каждого Члена Организации, передавшего акт о присоединении, до тех пор, пока этот Член Организации будет оставаться Членом Объединенных Наций, или до тех пор, пока Генеральной Ассамблеей не будет утверждена пересмотренная общая конвенция, и данный Член Организации не присоединится к такой пересмотренной Конвенции.

Раздел 36. Генеральный Секретарь может заключать с любым Членом или любыми Членами Организации дополнительные соглашения, регулирующие положения настоящей Конвенции, поскольку это касается данного Члена или данных Членов Организации. Эти дополнительные соглашения, в каждом случае, подлежат утверждению Генеральной Ассамблеей. Советский Союз присоединился к Конвенции о привилегиях и иммунитетах Объединенных Наций 22 сентября 1953 года со следующей оговоркой: “Советский Союз не считает себя связанным постановлением раздела 30 Конвенции, предусматривающего обязательную юрисдикцию Международного Суда, и в отношении подсудности Международному Суду споров по толкованию и применению Конвенции Советский Союз будет придерживаться, как он это делал и до сего времени, такой позиции, согласно которой для передачи того или иного спора на разрешение Международного Суда необходимо в каждом отдельном случае согласие всех спорящих сторон. Эта оговорка относится в равной степени и к содержащемуся в данном разделе положению, предусматривающему, что консультативное заключение Международного Суда признается решающим”.

КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УСТАНОВ ООН*

Нью-Йорк, 21 листопада 1947 року

Принимая во внимание, что Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций приняла 13 февраля 1946 года резолюцию, предусматривающую установление, поскольку это представляется возможным, единообразия в привилегиях и иммунитетах, которыми пользуются Организация Объединенных Наций и различные специализированные учреждения,

принимая во внимание, что консультации между Организацией Объединенных Наций и специализированными учреждениями уже состоялись по вопросу о проведении в жизнь вышеуказанной резолюции,

Генеральная Ассамблея резолюцией 179 (II), принятой 21 ноября 1947 года, утвердила нижеследующую Конвенцию, которая предлагается специализированным учреждениям для ее принятия и всем членам Организации Объединенных Наций и всем другим государствам-членам одного или нескольких специализированных учреждений для присоединения к ней.

Статья I

Определения и сфера действия

Раздел I. В настоящей Конвенции:

- i) Выражение “стандартные статьи” относится к положениям статей II-IX.
- ii) Выражение “специализированные учреждения” применяется к:
 - a) Международной организации труда;
 - b) Продовольственной и сельскохозяйственной организации Объединенных Наций;
 - c) Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры;
 - d) Международной организации гражданской авиации;
 - e) Международному валютному фонду;

* Конвенція про привілеї та імунітети спеціальних установ ООН. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_170 (дата звернення : 31. 01. 2020)

f) Международному банку реконструкции и развития;
g) Всемирной организации здравоохранения;
h) Всемирному почтовому союзу;
i) Международному союзу электросвязи;
j) всем другим учреждениям, поставленным в связь с Организацией Объединенных Наций в соответствии со статьями 57 и 63 Устава.

iii) Термин “Конвенция” в применении к любому специализированному учреждению означает стандартные статьи, измененные в соответствии с окончательным (или пересмотренным) текстом дополнения, представленного данным учреждениям согласно разделам 36 и 38.

iv) В статье III выражение “имущество и активы” включает также имущество и фонды, управляемые специализированными учреждениями при выполнении ими предусмотренных в их уставах функций.

v) В статьях V и VII выражение “представители членов” включает представителей, заместителей, советников, технических экспертов и секретарей делегаций.

vi) В разделах 13, 14, 15 и 25 выражение “заседания, созываемые специализированными учреждениями” означает заседания: 1) их общих собраний и исполнительных органов (независимо от наименования), 2) комиссий, предусмотренных в их уставах, 3) созванных ими конференций и 4) всяких комитетов этих органов.

vii) Термин “главный администратор” означает главное административное лицо данного специализированного учреждения, независимо от того, именуется ли оно “генеральным директором” или как-либо иначе.

Раздел 2. Каждое государство, присоединившееся к настоящей Конвенции в отношении какого-либо специализированного учреждения, к которому настоящая Конвенция уже применяется согласно разделу 37, предоставляет этому учреждению, или в связи с этим учреждением, привилегии и иммунитеты, изложенные в стандартных статьях, на предусмотренных в них условиях, подлежащим изменениям, содержащимся в положениях окончательного (или пересмотренного) дополнения, относящегося к этому учреждению и представленного в соответствии с разделами 36 и 38.

Статья II Правовой статус

Раздел 3. Специализированные учреждения имеют статус юридического лица. Они обладают правоспособностью:

- a) заключать контракты,
- b) приобретать недвижимое и движимое имущество и располагать таковыми и
- c) возбуждать судебные преследования.

Статья III Имущество, фонды и активы

Раздел 4. Специализированные учреждения, с имуществом и активами, где бы и в чем бы распоряжении они ни находились, пользуются иммунитетом от любой формы судебного вмешательства, кроме случаев, когда они определенно отказываются от иммунитета в каком-либо отдельном случае. Однако предполагается, что никакой отказ от иммунитета не распространяется на меры исполнения судебных решений.

Раздел 5. Помещения специализированных учреждений неприкосновенны. Имущество и активы специализированных учреждений, где бы и в чем бы распоряжении они ни находились, не подлежат обыску, реквизиции, конфискации, экспроприации или какой-либо другой форме вмешательства как путем исполнительных, административных и судебных действий, так и путем законодательных действий.

Раздел 6. Архивы специализированных учреждений и вообще все документы, принадлежащие им или хранимые ими, неприкосновенны, где бы они ни находились.

Раздел 7. Не будучи ограничены финансовым контролем, правилами или мораторием какого бы то ни было рода,

а) специализированные учреждения могут располагать фондами, золотом или валютой любого рода и производить операции в любой валюте;

б) специализированные учреждения могут свободно переводить свои фонды, золото или валюту из одной страны в другую или в пределах любой страны и обращать любую валюту, находящуюся в их распоряжении, в любую другую валюту.

Раздел 8. В пользовании своими правами согласно предшествующему разделу 7, каждое специализированное учреждение должно считаться с представлениями со стороны правительства любого присоединившегося к настоящей Конвенции государства, поскольку оно признает, что такие представления могут быть удовлетворены без ущерба для интересов данного учреждения.

Раздел 9. Специализированные учреждения, их активы, доходы и другая собственность:

а) освобождаются от всех прямых налогов; однако предполагается, что специализированные учреждения не будут требовать освобождения от обложения налогами, являющимися фактически лишь оплатой коммунального обслуживания;

б) освобождаются от таможенных сборов, импортных и экспортных запрещений и ограничений при ввозе или вывозе специализированными учреждениями предметов для служебного пользования. Однако предполагается, что предметы, ввозимые согласно таким изъятиям, не будут продаваться в стране, в которую они ввезены, иначе как на условиях, выработанных с правительством этой страны;

с) освобождаются от таможенных сборов и импортных и экспортных запрещений и ограничений при ввозе и вывозе собственных изданий.

Раздел 10. Хотя специализированные учреждения, как общее правило, не будут требовать освобождения от акцизных сборов и налогов, включаемых в покупную цену при продаже движимого и недвижимого имущества, тем не менее, в случаях, когда специализированные учреждения покупают для официальных целей значительное количество имущества, обложенного или подлежащего обложению такими налогами и пошлинами, присоединившиеся к настоящей Конвенции государства будут принимать, когда это возможно, соответствующие административные меры к освобождению от уплаты пошлин или налогов или к возвращению уже уплаченной суммы.

Статья IV

Средства связи

Раздел 11. Для своей официальной связи каждое специализированное учреждение пользуется на территории каждого присоединившегося к Конвенции государства не менее благоприятными условиями, чем те, которые правительство этого государства представляет любому другому правительству, включая дипломатические представительства последнего, в отношении приоритета, тарифов и ставок на почтовые отправления, каблогаммы, телеграммы, радиогаммы, телефото, телефон и другие средства связи, а также в отношении тарифов на передачу информации, предназначенной для органов печати и радиовещания.

Раздел 12. Официальная корреспонденция и другие официальные сообщения специализированных учреждений не подлежат цензуре.

Специализированные учреждения имеют право пользоваться шифром и получать и отправлять корреспонденцию посредством курьеров или вализы, к которым применяются те же иммунитеты и привилегии, что и к дипломатическим курьерам и вализам.

Ничто в настоящем разделе не должно истолковываться как положение, исключающее принятие надлежащих мер предосторожности, которые будут определены соглашениями между

присоединившимися к Конвенции государствами и специализированными учреждениями.

Статья V

Представители членов специализированных учреждений

Раздел 13. Представители членов специализированных учреждений в созываемых последними заседаниях, при исполнении ими своих обязанностей и при поездках к месту заседаний и обратно, пользуются следующими привилегиями и иммунитетами:

а) иммунитетом от личного ареста или задержания и от наложения ареста на личный багаж, а также всякого рода судебнo-процессуальным иммунитетом в отношении всего сказанного, написанного или совершенного ими в качестве должностных лиц;

б) неприкосновенностью всех бумаг и документов;

с) правом пользоваться шифром и получать бумаги или корреспонденцию посредством курьеров или вализы;

д) изъятием их самих и их жен из ограничений по иммиграции, регистрации иностранцев и государственной служебной повинности в стране, в которой они временно пребывают или через которую они проезжают при исполнении своих обязанностей;

е) теми же льготами в отношении валютных ограничений и ограничений обмена денег, какие предоставляются представителям иностранных правительств, находящимся во временных служебных командировках;

ф) теми же иммунитетами и льготами в отношении их личного багажа, какие предоставляются дипломатическим представителям соответствующего ранга.

Раздел 14. Для обеспечения полной свободы слова и полной независимости при исполнении ими своих обязанностей, представителям членов специализированных учреждений, участвующим в созываемых последними заседаниях, продолжает предоставляться судебнo-процессуальный иммунитет в отношении всего сказанного или написанного ими, а также в отношении всех действий, совершенных ими при исполнении служебных обязанностей, даже и после того, как означенные лица перестают исполнять эти обязанности.

Раздел 15. Когда обложение какой-либо формой налогов зависит от проживания в данной стране, периоды, в течение которых представители членов специализированных учреждений, участвующие в созываемых этими учреждениями заседаниях, находятся в пределах государства-члена для исполнения своих обязанностей, не рассматриваются как периоды проживания в этой стране.

Раздел 16. Привилегии и иммунитеты предоставляются представителям членов специализированных учреждений не для личной выгоды отдельных лиц, а для того, чтобы обеспечить независимое выполнение ими своих функций, связанных с работой специализированных учреждений. Поэтому государство, состоящее членом специализированного учреждения, не только имеет право, но и обязано отказываться от иммунитета своих представителей в каждом случае, когда, по его мнению, иммунитет препятствует отправлению правосудия и когда отказ от него не причиняет ущерба той цели, ради которой иммунитет был предоставлен.

Раздел 17. Положения разделов 13, 14 и 15 не применяются в отношении властей государства, гражданином которого данное лицо состоит или представителем которого оно является или являлось.

Статья VI

Должностные лица

Раздел 18. Каждое специализированное учреждение определит категории должностных лиц, по отношению к которым должны применяться положения настоящей статьи и статьи VIII. Оно представляет эту информацию правительствам всех государств, присоединившихся к настоящей Конвенции в качестве членов этого учреждения, и Генеральному Секретарю

Организации Объединенных Наций. Фамилии должностных лиц, включенных в эти категории, периодически доводятся до сведения вышеуказанных правительств.

Раздел 19. Должностные лица специализированных учреждений:

а) не подлежат судебной ответственности за сказанное или написанное ими и за все действия, совершенные ими в качестве должностных лиц;

б) пользуются теми изъятиями из обложения налогами окладов и вознаграждения, уплачиваемых им специализированными учреждениями, и на таких же условиях, какими пользуются должностные лица Организации Объединенных Наций;

в) освобождаются, вместе с женами и родственниками, находящимися на их иждивении, от ограничений по иммиграции и от регистрации иностранцев;

г) пользуются теми же привилегиями в отношении обмена валюты, которые предоставляются должностным лицам соответствующего ранга, входящим в состав дипломатических миссий;

д) пользуются, вместе со своими женами и родственниками, находящимися на их иждивении, такими же льготами по репатриации, какими пользуются должностные лица соответствующего ранга, входящие в состав дипломатических миссий, во время международных кризисов;

е) имеют право ввезти беспошлинно свою мебель и имущество при первоначальном вступлении в должность в соответствующей стране.

Раздел 20. Должностные лица специализированных учреждений освобождаются от государственных повинностей при условии, что в отношении государств, гражданами которых они состоят, такими изъятиями пользуются лишь должностные лица специализированных учреждений, фамилии которых, ввиду их обязанностей, включены в списки, составленные главными администраторами соответствующих специализированных учреждений и утвержденные соответствующими правительствами.

В случае призыва других должностных лиц специализированных учреждений для выполнения государственных повинностей, соответствующее правительство, по просьбе о том соответствующего специализированного учреждения, предоставляет в отношении призыва этих должностных лиц такую временную отсрочку, какая окажется необходимой для избежания перерыва в продолжении основной работы учреждения.

Раздел 21. Кроме иммунитетов и привилегий, указанных в разделах 19 и 20, главный администратор и должностные лица, исполняющие его обязанности в его отсутствие, пользуются в отношении себя, своих жен и несовершеннолетних детей привилегиями и иммунитетами, изъятиями и льготами, предоставляемыми, согласно международному праву, дипломатическим представителям.

Раздел 22. Привилегии и иммунитеты предоставляются должностным лицам лишь в интересах специализированных учреждений, а не для их личной выгоды. Каждое специализированное учреждение имеет право и обязано отказаться от иммунитета, предоставленного любому должностному лицу, в тех случаях, когда, по его мнению, иммунитет препятствует отправлению правосудия и когда отказ от иммунитета может быть произведен без ущерба для интересов специализированного учреждения.

Раздел 23. Каждое специализированное учреждение постоянно сотрудничает с соответствующими властями государств-членов в целях облегчения надлежащего отправления правосудия, обеспечения выполнения предписаний полиции и предупреждения каких-либо злоупотреблений в связи с привилегиями, иммунитетами и льготами, упомянутыми в настоящей статье.

Статья VII **Злоупотребления привилегиями**

Раздел 24. Если какое-либо присоединившееся к настоящей Конвенции государство находит, что имело место злоупотребление какой-либо привилегией или иммунитетом, предусматриваемыми настоящей Конвенцией, между данным государством и соответствующим специализированным учреждением проводятся консультации, для того чтобы установить, имело ли место такое злоупотребление, и чтобы попытаться найти методы для предупреждения повторения таких злоупотреблений. Если результаты таких консультаций оказываются неудовлетворительными для данного государства и соответствующего специализированного учреждения, вопрос о том, произошло ли злоупотребление привилегиями или иммунитетами, передается Международному Суду согласно разделу 32. Если Международный Суд находит, что такое злоупотребление имело место, присоединившееся к Конвенции государство, заявившее об указанном злоупотреблении, имеет право, по извещении соответствующего специализированного учреждения, не предоставлять этому специализированному учреждению привилегий или иммунитетов, являющихся предметом злоупотребления.

Раздел 25. 1. Представители членов специализированных учреждений в заседаниях, созываемых специализированными учреждениями, при исполнении своих обязанностей и во время поездок к месту заседаний и возвращения в свои страны, а также должностные лица, предусмотренные в разделе 18, не высылаются по требованию территориальных властей стран, в которых они выполняют свои обязанности, по причине какой-либо деятельности, проводимой ими при выполнении своих служебных обязанностей. Однако, в случае злоупотребления со стороны таких лиц привилегиями в связи с проживанием в данной стране, путем действий в этой стране, не входящих в их служебные обязанности, правительство может потребовать выезда этих лиц из своей страны при условии, что:

2. i) представители членов специализированных учреждений или лица, пользующиеся, согласно разделу 21, дипломатическим иммунитетом, высылаются за пределы данной страны лишь согласно дипломатической процедуре, применяющейся к дипломатическим представителям, аккредитованным в данной стране;

ii) приказ о высылке должностных лиц, к которым положения раздела 21 не применяются, отдается только по утверждению такового министром иностранных дел данной страны, и это утверждение осуществляется лишь по консультации с главным администратором соответствующего специализированного учреждения, и что по возбуждении дела о высылке какого-либо должностного лица, главный администратор специализированного учреждения имеет право выступать в качестве представителя этого лица.

Статья VIII **Пропуска**

Раздел 26. Должностным лицам специализированных учреждений предоставляется право пользоваться пропусками Организации Объединенных Наций в соответствии с административными соглашениями, которые будут заключены между Генеральным Секретарем Организации Объединенных Наций и уполномоченными на то властями специализированных учреждений, которым может быть передано право выдачи пропусков. Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций извещает все присоединившиеся к Конвенции государства о каждом заключенном с этой целью соглашении.

Раздел 27. Присоединившиеся к настоящей Конвенции государства признают и принимают пропуска Организации Объединенных Наций, выдаваемые должностным лицам специализированных учреждений, как законные документы для совершения поездок по их территориям.

Раздел 28. Заявления о выдаче виз, где таковые требуются, от должностных лиц специализированных учреждений, имеющих пропуска Организации Объединенных Наций, рассматриваются в спешном порядке, когда эти заявления сопровождаются удостоверениями в

том, что эти лица следуют по делам специализированных учреждений. Кроме того, таким лицам предоставляются льготы для быстрого передвижения.

Раздел 29. Такие же льготы, как и льготы, предусмотренные в разделе 28, предоставляются экспертам и другим лицам, не имеющим пропусков Организации Объединенных Наций, но снабженных удостоверениями в том, что они следуют по делам специализированных учреждений.

Раздел 30. Главные администраторы, помощники главных администраторов, начальники департаментов и другие должностные лица ранга не ниже начальника департамента специализированных учреждений, едущие с пропусками Организации Объединенных Наций по делам специализированных учреждений, пользуются теми же льготами при совершении поездок, какие предоставляются дипломатическим представителям соответствующего ранга.

Статья IX

Разрешение споров

Раздел 31. Каждое специализированное учреждение устанавливает положения для соответствующих способов разрешения:

а) споров, возникающих в связи с контрактами, или других споров частного характера, в которых специализированное учреждение является стороной;

б) споров, затрагивающих какое-либо должностное лицо специализированных учреждений, которое, в силу своего официального положения, пользуется иммунитетом, если не было отказа от этого иммунитета в соответствии с положением раздела 22.

Раздел 32. Все разногласия, возникающие из толкования или применения настоящей Конвенции, передаются Международному Суду, за исключением случаев, когда стороны соглашаются разрешать разногласия иным путем. В случае возникновения разногласия между каким-либо специализированным учреждением, с одной стороны, и государством-членом, с другой, запрашивается консультативное заключение по любому связанному с данным разногласием юридическому вопросу, согласно статье 96 Устава и статье 65 Статута Суда и соответствующим положениям соглашений, заключенных между Организацией Объединенных Наций и соответствующими специализированными учреждениями. Заключение Суда признается сторонами решающим.

Статья X

Дополнения и применение Конвенции к отдельным специализированным учреждениям

Раздел 33. В отношении каждого специализированного учреждения стандартные статьи подлежат применению с теми изменениями, которые указаны в окончательном (или пересмотренном) тексте относящегося к этому учреждению дополнения к настоящей Конвенции, как предусмотрено в разделах 36 и 38.

Раздел 34. В отношении любого специализированного учреждения положения Конвенции должны толковаться в свете тех функций, которые возложены на это учреждение его учредительным актом.

Раздел 35. Проекты дополнений I-IX рекомендуются для указанных в них специализированных учреждений. В том случае, когда какое-либо специализированное учреждение не указано в разделе 1, Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций направляет этому учреждению проект дополнения, рекомендованный Экономическим и Социальным Советом.

Раздел 36. Окончательным текстом каждого дополнения является тот, который утвержден данным специализированным учреждением в соответствии с процедурой, установленной его уставом. Копия дополнения, утвержденного каждым специализированным учреждением, передается данным учреждением Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций и

после этого заменяет собою проект, указанный в разделе 35.

Раздел 37. Применение настоящей Конвенции к каждому специализированному учреждению начинается, когда последнее передает Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций окончательный текст соответствующего дополнения и извещает его о том, что оно принимает стандартные статьи с изменениями, указанными в дополнении, и обязуется проводить в жизнь положения разделов 8, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 42 и 45 (с теми изменениями раздела 32, которые могут быть сочтены необходимыми для согласования окончательного текста дополнения с учредительным актом данного учреждения) и все положения того дополнения, которое налагает обязательства на данное учреждение. Генеральный Секретарь пересылает всем членам Организации Объединенных Наций и другим государствам, являющимся членами специализированных учреждений, заверенные копии всех дополнений, переданных ему согласно настоящему разделу, и пересмотренных дополнений, переданных согласно разделу 38.

Раздел 38. Если какое-либо специализированное учреждение, после передачи окончательного дополнения согласно разделу 36, утверждает какие-либо поправки к этому дополнению в соответствии с процедурой, установленной его уставом, пересмотренное дополнение передается этим учреждением Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций.

Раздел 39. Положения настоящей Конвенции никоим образом не ограничивают и не нарушают привилегий и иммунитетов, которые предоставлены или могут быть позднее предоставлены каким-либо государством какому-либо специализированному учреждению, ввиду нахождения в пределах территории этого государства главного управления или регионального отделения этого учреждения. Предполагается, что настоящая Конвенция не препятствует заключению между государством, присоединившимся к Конвенции, и специализированным учреждением дополнительных соглашений, регулирующих положения настоящей Конвенции, расширяющих или ограничивающих предоставляемые ею иммунитеты и привилегии.

Раздел 40. Предполагается, что стандартные статьи с изменениями, содержащимися в окончательном тексте дополнения, переданного специализированным учреждением Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций согласно разделу 36 (или в любом пересмотренном дополнении, переданном согласно разделу 38), будут согласованы с положениями действующего в это время учредительного акта данного учреждения и что в случае необходимости внесения какой-либо поправки к этому акту в целях указанного согласования учредительного акта, такая поправка будет внесена, в соответствии с порядком, установленным уставом данного учреждения, до передачи окончательного текста (или пересмотренного) дополнения.

Сама Конвенция применяется так, чтобы не аннулировать и не умалять каких-либо положений учредительных актов специализированных учреждений или каких-либо других прав и обязательств, которые данное специализированное учреждение может иметь, приобрести или принять на себя.

Статья XI

Заключительные положения

Раздел 41. Присоединение к настоящей Конвенции членом Организации Объединенных Наций и (при условии соблюдения положений раздела 42) государств, состоящих членами специализированных учреждений, производится посредством сдачи на хранение Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций акта о присоединении, вступающего в силу в день сдачи его на хранение.

Раздел 42. Каждое заинтересованное специализированное учреждение сообщает текст настоящей Конвенции вместе с соответствующими дополнениями тем из ее членом, которые не являются членами Организации Объединенных Наций, и приглашает их присоединиться к

Конвенции в качестве членом этого учреждения путем сдачи на хранение Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций или главному администратору специализированного учреждения акта о присоединении к настоящей Конвенции в качестве члена указанного учреждения.

Раздел 43. Каждое государство, присоединившееся к настоящей Конвенции, указывает в своем акте о присоединении то специализированное учреждение или учреждения, в отношении которых оно обязуется применять положения настоящей Конвенции. Каждое государство, присоединившееся к настоящей Конвенции, может впоследствии, по представлении письменного извещения Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций, обязаться применять положения настоящей Конвенции к еще одному или нескольким специализированным учреждениям. Указанное письменное извещение вступает в силу в день его получения Генеральным Секретарем.

Раздел 44. Настоящая Конвенция вступает в силу в отношении каждого отдельного государства, присоединившегося к настоящей Конвенции в качестве члена какого-либо специализированного учреждения, когда она делается применимой к этому учреждению в соответствии с разделом 37 и когда указанное государство приняло на себя обязательство применять положения Конвенции к данному учреждению в соответствии с разделом 43.

Раздел 45. Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций извещает всех членом Организации Объединенных Наций, а также всех членом специализированных учреждений и главных администраторов специализированных учреждений о сдаче на хранение каждого акта о присоединении, полученного согласно разделу 41, и последующих извещений, полученных на основании раздела 43. Главный администратор специализированного учреждения извещает Генерального Секретаря Организации Объединенных Наций и членом соответствующего учреждения о получении на хранение каждого акта о присоединении, сданного ему на хранение согласно разделу 42.

Раздел 46. Предполагается, что, когда акт о присоединении или последующее извещение сдаются на хранение от имени какого-либо государства, это государство будет в состоянии, согласно его собственным законам, выполнять условия настоящей Конвенции с изменениями, предусмотренными в окончательном тексте тех или других дополнений, касающихся учреждений, упомянутых в этих актах о присоединении или в извещениях.

Раздел 47. 1. При условии соблюдения положений пунктов 2 и 3 настоящего раздела, каждое присоединившееся к Конвенции государство обязуется применять настоящую Конвенцию в отношении каждого специализированного учреждения, предусмотренного в его акте о присоединении или в последующем извещении, до тех пор, пока не вступят в силу по отношению к указанному учреждению пересмотренная Конвенция или дополнение и пока указанное государство не примет этой пересмотренной Конвенции или дополнения. Пересмотренные дополнения принимаются государствами путем направляемого Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций извещения, вступающего в силу в день получения последнего Генеральным Секретарем.

2. Однако, каждое присоединившееся к Конвенции государство, которое не состоит или перестало состоять членом какого-либо специализированного учреждения, может передать Генеральному Секретарю Организации Объединенных Наций и главному администратору соответствующего учреждения письменное извещение о его намерении лишить данное специализированное учреждение преимуществ, проистекающих из настоящей Конвенции, в определенный срок, но не ранее как через три месяца со дня получения этого извещения.

3. Каждое государство, присоединившееся к настоящей Конвенции, может не предоставлять преимуществ, проистекающих из настоящей Конвенции, специализированным учреждениям, утрачивающим связь с Организацией Объединенных Наций.

4. Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций уведомляет все присоединившиеся к Конвенции государства, состоящие членами Организации, о всех извещениях, переданных ему согласно положениям предшествующего пункта.

Раздел 48. По требованию одной трети присоединившихся к настоящей Конвенции государств, Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций созывает конференцию для пересмотра настоящей Конвенции.

Раздел 49. Генеральный Секретарь Организации Объединенных Наций рассылает копии настоящей Конвенции всем специализированным учреждениям и правительствам всех государств-членов Организации Объединенных Наций.

Дополнение IV

Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры

В тексте Организации Объединенных Наций ЮНЕСКО названа “Просветительной, научной и культурной организацией Объединенных Наций”.

В отношении Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры (далее именуемой “Организация”) стандартные статьи применяются с учетом нижеследующих положений:

1. Положения статьи V и пунктов 1 и 2(I) раздела 25 статьи VII распространяются на председателя Конференции и членов Исполнительного совета Организации*, а также и на их заместителей и советников, за исключением того, что отказ, на основании раздела 16, от иммунитета относительно любого такого члена Исполнительного совета осуществляется Исполнительным советом.

В тексте Организации Объединенных Наций Исполнительный совет назван “Исполнительным комитетом”.

2. Заместитель генерального директора Организации, его жена и несовершеннолетние дети также пользуются теми привилегиями, иммунитетами, изъятиями и льготами, присвоенными согласно международному праву дипломатическим представителям, которые разделом 21 статьи VI предоставляются главному администратору каждого специализированного учреждения.

3. i) Эксперты (иные, чем должностные лица, к которым относится статья VI), работающие в комитетах или выполняющие поручения Организации, пользуются нижеследующими привилегиями и иммунитетами, поскольку это необходимо для эффективного выполнения их функций, включая время, потраченное на поездки в связи с работой в указанных комитетах или с поручениями:

a) иммунитетом от личного ареста или задержания и от наложения ареста на их личный багаж;

b) судебнo-процессуальным иммунитетом любого рода в отношении всего сказанного или написанного ими и совершенного ими при исполнении служебных обязанностей, причем этот иммунитет продолжает предоставляться даже после того, как означенные лица прекращают работу в комитетах Организации или выполнение поручений Организации;

c) с теми же льготами в отношении валютных ограничений и ограничений обмена денег и в отношении их личного багажа, какие предоставляются должностным лицам иностранных правительств, находящимся во временных служебных командировках.

ii) Привилегии и иммунитеты предоставляются экспертам Организации в интересах Организации, а не для их личной выгоды. Организация имеет право и обязана отказываться от иммунитета, предоставленного любому эксперту, во всех случаях, когда, по ее мнению, иммунитет препятствует отправлению правосудия и когда отказ от него не причиняет ущерба интересам Организации.

КОНВЕНЦІЯ ПРО СПЕЦІАЛЬНІ МІСІЇ*

Нью-Йорк, 8 грудня 1969 року

Держави-учасниці цієї Конвенції,
відзначаючи, що спеціальним місіям завжди надавався особливий режим,
беручи до уваги цілі й принципи Статуту Організації Об'єднаних Націй, що стосуються суверенної рівності держав, підтримання міжнародного миру і безпеки та розвитку дружніх відносин і співробітництва між державами,

відзначаючи, що важливість питання про спеціальні місії була визнана у ході Конференції Об'єднаних Націй з дипломатичних зносин та імунітету, а також у резолюції 1, прийнятій Конференцією 10 квітня 1961 р.,

враховуючи, що Конференція Організації Об'єднаних Націй з дипломатичних зносин та імунітету прийняла Віденську конвенцію про дипломатичні зносини, яка була відкрита для підписання 18 квітня 1961 року,

враховуючи, що Конференція Організації Об'єднаних Націй з консульських зносин прийняла Віденську конвенцію з консульських зносин, яка була відкрита для підписання 24 квітня 1963 року,

вважаючи, що міжнародна конвенція про спеціальні місії могла б доповнити обидві ці конвенції та сприяти розвитку дружніх відносин між державами, незалежно від їх державного і суспільного устрою, усвідомлюючи, що привілеї та імунітети, які відносяться до спеціальних місій, надаються не для вигоди окремих осіб, а для забезпечення ефективного виконання функцій спеціальних місій як місій, що за своїм характером представляють державу,

підтверджуючи, що норми міжнародного звичаєвого права продовжують регулювати питання, не передбачені положеннями цієї Конвенції,

погодилися про нижченаведене:

Стаття 1

Використовувані терміни

У цій Конвенції:

а) “спеціальна місія” є тимчасова місія, що за своїм характером представляє державу і направляється однією державою в іншу за згодою останньої для розгляду з нею певних питань або для виконання щодо неї певного завдання;

б) “постійне дипломатичне представництво” це дипломатичне представництво за змістом Віденської конвенції про дипломатичні зносини;

в) “консульська установа” це будь-яке генеральне консульство, консульство, віце-консульство або консульське агентство;

г) “глава спеціальної місії” це особа, на яку посилаючою державою покладено обов'язок діяти як такої;

д) “представник посилаючої держави в спеціальній місії” – це будь-яка особа, якій посилаюча держава надала такі повноваження;

е) “членами спеціальної місії” є глава спеціальної місії, представники посилаючої країни у спеціальній місії та члени персоналу спеціальної місії;

ж) “членами персоналу спеціальної місії” є члени дипломатичного персоналу, адміністративно-технічного персоналу та обслуговуючого персоналу спеціальної місії;

з) “членами дипломатичного персоналу” є члени персоналу спеціальної місії, які мають статус дипломата для цілей спеціальної місії;

* Конвенція про спеціальні місії URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_092 (дата звернення : 01.02.2020)

і) “членами адміністративно-технічного персоналу спеціальної місії” є члени персоналу спеціальної місії, що здійснюють адміністративно-технічне обслуговування спеціальної місії;

й) “членами обслуговуючого персоналу” є члени персоналу спеціальної місії, які використовуються нею як домашні службовці чи для виконання аналогічних робіт;

к) “приватний обслуговуючий персонал” означає осіб, які знаходяться виключно у приватному обслуговуванні членів спеціальної місії.

Стаття 2

Направлення спеціальної місії

Держава може направляти спеціальну місію в іншу державу за згодою останньої, попередньо отриманою через дипломатичні та інші узгоджені або взаємоприйнятні канали.

Стаття 3

Функції спеціальної місії

Функції спеціальної місії визначаються за взаємною згодою між посилаючою державою і приймаючою державою.

Стаття 4

Направлення спеціальної місії у дві або кілька держав

Держава, яка бажає направити одну й ту саму спеціальну місію у дві або кілька держав, повідомляє про це кожну приймаючу державу, коли вона звертається до неї за згодою.

Стаття 5

Направлення спільної спеціальної місії двома або кількома державами

Дві або кілька держав, які бажають направити спільну спеціальну місію в іншу державу, повідомляють про це приймаючу державу, коли вони звертаються до неї за згодою.

Стаття 6

Направлення спеціальних місій двома або кількома державами для розгляду питання, що становить для них спільний інтерес

Дві або кілька держав можуть направити одночасно спеціальну місію в іншу державу за згодою цієї держави, отриманою відповідно до Статті 2, для спільного розгляду, за погодженням між усіма цими державами, питання, що становить для них спільний інтерес.

Стаття 7

Відсутність дипломатичних або консульських зносин

Наявність дипломатичних або консульських відносин не є необхідною для направлення або прийняття спеціальної місії.

Стаття 8

Призначення членів спеціальної місії

З винятками, передбаченими у Статтях 10, 11, 12, посилаюча держава може на свій розсуд призначити членів спеціальної місії, повідомивши попередньо приймаючій державі всю необхідну інформацію про чисельність і склад спеціальної місії і, зокрема, повідомивши про прізвища і посаду осіб, яких вона має намір призначити. Приймаюча держава може не дати своєї згоди на направлення спеціальної місії, чисельність якої вона не вважає розумною через обставини і умови у приймаючій державі та потреби даної місії. Вона може також, не повідомляючи причин своєї відмови, не дати згоди на призначення будь-якої особи як члена спеціальної місії.

Стаття 9

Склад спеціальної місії

1. Спеціальна місія складається з одного або кількох представників посилаючої держави, з числа яких ця держава може призначити главу місії. До спеціальної місії може також входити дипломатичний, адміністративно-технічний та обслуговуючий персонал.

2. Коли члени постійного дипломатичного представництва або консульської установи, що

знаходиться в приймаючій державі, включаються до складу спеціальної місії, вони зберігають свої привілеї та імунітети як членів дипломатичного представництва або консульської установи, окрім привілеїв та імунітетів, наданих цією Конвенцією.

Стаття 10

Громадянство членів спеціальної місії

1. Представники посилаючої держави у спеціальній місії і члени її дипломатичного персоналу в принципі мають бути громадянами посилаючої держави.

2. Громадяни приймаючої держави не можуть призначатися до складу спеціальної місії інакше, як за згодою цієї держави, причому ця згода може бути у будь-який час анульована.

3. Приймаюча держава може обумовити за собою право, передбачене у пункті 2 цієї Статті, щодо громадян третьої держави, які не є одночасно громадянами посилаючої країни.

Стаття 11

Повідомлення

1. Міністерство закордонних справ або інший орган приймаючої держави, щодо якого є домовленість, повідомляється:

а) про склад спеціальної місії та про будь-які наступні його зміни;

б) про прибуття і остаточне відбуття членів місії та про припинення їх функцій в місії;

с) про прибуття і остаточне відбуття будь-якої особи, що супроводжує члена місії;

д) про найм і звільнення осіб, які проживають у приймаючій державі, як членів місії або як приватного обслуговуючого персоналу;

е) про призначення глави спеціальної місії або, якщо такий не призначений, представника, про якого йдеться в пункті 1 Статті 14, та їх заступників;

ф) про місцезнаходження приміщень, які займає спеціальна місія, та особистих приміщень, що мають недоторканність відповідно до Статей 30, 36 і 39, а також про всі дані, необхідні для ідентифікації таких приміщень;

2. Повідомлення про прибуття і остаточне відбуття мають робитися завчасно, якщо це не є неможливим.

Стаття 12

Особи, оголошені *persona non grata* або неприйнятними

1. Приймаюча держава може в будь-який час, не будучи зобов'язаною мотивувати своє рішення, повідомити посилаючу державу, що який-небудь представник посилаючої держави в спеціальній місії або який-небудь із членів її дипломатичного персоналу є *persona non grata* або що будь-який інший член персоналу місії є неприйнятним. У такому випадку посилаюча держава повинна відповідно відкликати дану особу або припинити її функції в місії. Та чи інша особа може бути оголошена *persona non grata* або непринятною до прибуття на територію приймаючої держави.

2. Якщо посилаюча держава відмовиться виконати або не виконає протягом розумного строку свої зобов'язання, передбачені в пункті 1 цієї Статті, приймаюча держава може відмовитися визнати дану особу членом спеціальної місії.

Стаття 13

Початок функцій спеціальної місії

1. Функції спеціальної місії розпочинаються з моменту встановлення місією офіційного контакту з міністерством закордонних справ або іншим органом приймаючої держави, щодо якого є домовленість.

2. Початок здійснення функцій спеціальною місією не залежить ні від представлення її постійним дипломатичним представництвом посилаючої держави, ні від вручення вірчих грамот або повноважень.

Стаття 14

Повноваження діяти від імені спеціальної місії

1. Глава спеціальної місії або, якщо посилаюча держава такого не призначила, один з представників посилаючої держави, зазначений останньою, уповноважений діяти від імені спеціальної місії і вести листування з приймаючою державою. Приймаюча держава адресує листування, що стосується спеціальної місії, главі місії або, якщо глава місії не призначений, зазначеному вище представнику або безпосередньо, або через постійне дипломатичне представництво.

2. Однак член спеціальної місії може бути уповноважений посилаючою державою, главою спеціальної місії або, якщо глава місії не призначений, представником, про якого йдеться в пункті 1 цієї Статті, або заміщати главу спеціальної місії або вищезазначеного представника, або здійснювати конкретні дії від імені місії.

Стаття 15

Орган приймаючої держави, з яким ведуться офіційні справи

Всі офіційні справи з приймаючою державою, доручені спеціальній місії посилаючою державою, ведуться з міністерством закордонних справ або через це міністерство або з іншим органом приймаючого уряду щодо якого є домовленість.

Стаття 16

Правила, що стосуються старшинства

1. Коли дві або кілька спеціальних місій зустрічаються на території приймаючої держави або третьої держави, старшинство місій встановлюється, якщо немає спеціальної угоди, відповідно до алфавітного порядку назв держав, установлених протоколом держави, на території якої місія перебуває.

2. Старшинство двох або кількох спеціальних місій, що зустрічаються з нагоди церемоніальної або урочистої події, визначається протоколом приймаючої держави.

3. Старшинство членів тієї ж спеціальної місії буде таким, як воно повідомлено приймаючій державі або третій державі, на території якої зустрічаються дві або кілька спеціальних місій.

Стаття 17

Місцеперебування спеціальної місії

1. Місцеперебуванням спеціальної місії є місце, встановлене за згодою між зацікавленими державами.

2. При відсутності згоди місцеперебуванням спеціальної місії є місце, де розташоване міністерство закордонних справ приймаючої держави.

3. Якщо спеціальна місія виконує своє функції у різних місцях, зацікавлені держави можуть домовитися про те, щоб ця місія мала кілька місць перебування, з яких вони можуть обрати одне як основне місцеперебування.

Стаття 18

Зустріч спеціальних місій на території третьої держави

1. Спеціальні місії двох або кількох держав можуть зібратися на території третьої держави лише після отримання прямо висловленої згоди цієї держави, яка зберігає за собою право на її анулювання.

2. Даючи свою згоду, третя держава може визначити умови, які мають дотримуватися посилаючими державами.

3. Третя держава здійснює права і бере на себе зобов'язання приймаючої держави по відношенню до посилаючих держав тією мірою, в якій вона це зазначає, даючи свою згоду.

Стаття 19

Право спеціальної місії користуватися прапором і емблемою посилаючої держави

1. Спеціальній місії належить право користуватися прапором і емблемою посилаючої держави на приміщеннях, що займаються місією, а також на її транспортних засобах, коли вони використовуються в офіційних цілях.
2. При здійсненні передбаченого цією Статтею права мають братися до уваги закони, правила і звичаї приймаючої держави.

Стаття 20

Закінчення функцій спеціальної місії

1. Функції спеціальної місії припиняються, зокрема:
 - a) за домовленістю зацікавлених держав;
 - b) після виконання завдання спеціальної місії;
 - c) після закінчення строку, встановленого для спеціальної місії, якщо він спеціально не продовжений;
 - d) після повідомлення посилаючою державою про те, що вона припиняє або відкликає спеціальну місію;
 - e) після повідомлення приймаючої держави про те, що вона вважає діяльність спеціальної місії припиненою.
2. Розірвання дипломатичних або консульських відносин між посилаючою державою і приймаючою державою само по собі не тягне за собою припинення діяльності спеціальних місій, що існують у момент розірвання відносин.

Стаття 21

Статус глави держави та осіб високого рангу

1. Глава посилаючої держави, що очолює спеціальну місію, користується в приймаючій державі або третій державі перевагами, привілеями та імунітетами, які визнаються міжнародним правом за главами держав, що відвідують іншу державу з офіційним візитом.
2. Глава уряду, міністр закордонних справ та інші особи високого рангу, в спеціальній місії посилаючої держави, користуються в приймаючій державі або в третій державі, крім того, що надається їм за цією Конвенцією, перевагами, привілеями та імунітетами, які визнаються за ними міжнародним правом.

Стаття 22

Загальні переваги

Приймаюча держава повинна надавати спеціальній місії можливості, необхідні для виконання її функцій, враховуючи характер і завдання спеціальної місії.

Стаття 23

Приміщення

Приймаюча держава у разі прохання з боку спеціальної місії повинна сприяти їй в одержанні необхідних приміщень, а також належних житлових приміщень для її членів.

Стаття 24

Звільнення приміщень спеціальної місії від оподаткування

1. У мірі, сумісній з характером і тривалістю функцій, здійснюваних спеціальною місією, посилаюча держава і члени спеціальної місії, що діють від її імені, звільняються від усіх державних, районних і муніципальних податків, зборів і мита щодо приміщень, які займає спеціальна місія, крім таких податків, зборів і мита, що являють собою плату за конкретні види обслуговування.
2. Фіскальні винятки, про які йдеться в цій Статті, не стосуються тих податків, зборів і мита, якими, згідно з законами приймаючої держави обкладаються особи, що укладають контракти з посилаючою державою або членом спеціальної місії.

Стаття 25

Недоторканність приміщень

1. Приміщення, в яких розміщується спеціальна місія згідно з цією Конвенцією, недоторканні. Представники приймаючої держави не можуть вступати в ці приміщення інакше, як за згодою глави спеціальної місії або, у відповідних випадках, за згодою глави постійного дипломатичного представництва посилаючої держави, акредитованого в приймаючій державі. Така згода може передбачатися у випадку пожежі або іншого стихійного лиха, що становить серйозну загрозу громадській безпеці, і лише у тому разі, коли немає можливості отримати безпосередню згоду глави спеціальної місії або, у відповідних випадках, глави дипломатичного представництва.

2. На приймаючій державі лежить спеціальний обов'язок вживати всіх належних заходів для захисту приміщень спеціальної місії від будь-якого вторгнення або завдання шкоди та для запобігання будь-якому порушенню спокою місії або образи її гідності.

3. Приміщення спеціальної місії, предмети їх обстановки та інше майно, що використовується для роботи спеціальної місії, а також транспортні засоби місії користуються імунітетом від обшуку, ревізії, арешту та виконавчих дій.

Стаття 26

Недоторканність архівів і документів

Архіви і документи спеціальної місії недоторканні в будь-який час та незалежно від їх місцезнаходження. Коли це необхідно, вони повинні мати видимі зовнішні розпізнавальні знаки.

Стаття 27

Свобода пересування

У випадку, якщо це не суперечить законам і правилам про зони, в'їзд у які забороняється або регулюється з міркувань державної безпеки, приймаюча держава повинна забезпечувати всім членам спеціальних місій свободу пересування і поїздок по її території тією мірою, в якій це необхідно для виконання функцій спеціальної місії.

Стаття 28

Свобода зносин

1. Приймаюча держава повинна дозволяти і охороняти вільні зносини спеціальної місії для всіх офіційних цілей. При зносинах з урядом посилаючої держави, її дипломатичними представництвами, консульськими установами та іншими спеціальними місіями або з окремими групами тієї ж місії, де б вони не перебували, спеціальна місія може користуватися всіма відповідними засобами, включаючи кур'єрів та заковані або зашифровані депеші. Однак спеціальна місія може встановлювати й експлуатувати радіопередавач лише за згодою приймаючої держави.

2. Офіційна кореспонденція спеціальної місії недоторкана. Під офіційною кореспонденцією розуміється вся кореспонденція, що стосується спеціальної місії та її функцій.

3. Там, де це практично можливо, спеціальна місія користується засобами зносин постійного дипломатичного представництва посилаючої держави, у тому числі дипломатичною поштою та послугами кур'єра.

4. Пошта спеціальної місії не підлягає ні розкриттю, ні затриманню.

5. Всі місця, що становлять пошту спеціальної місії, повинні мати видимі зовнішні знаки, що вказують на їх характер, і вони можуть містити тільки документи і предмети, призначені для офіційного користування спеціальної місії.

6. Кур'єр спеціальної місії, який повинен бути забезпечений офіційним документом із зазначенням його статусу та кількості місць, що становлять пошту, користується під час виконання своїх обов'язків захистом приймаючої держави. Він користується особистою недоторканністю і не підлягає арешту або затриманню в якій би то не було формі.

7. Посилаюча держава або спеціальна місія можуть призначати кур'єрів спеціальної місії. В таких випадках положення пункту 6 цієї Статті також застосовуються, за тим винятком, що зазначені в ньому імунітети припиняються в момент доставки кур'єром дорученої йому пошти спеціальної місії за призначенням.

8. Пошта спеціальної місії може бути ввірена командиру судна або цивільного літака, що направляється в порт або аеропорт, прибуття в який дозволено. Командир має бути забезпечений офіційним документом із зазначенням кількості місць, що становлять пошту, але він не вважається кур'єром спеціальної місії. За домовленістю з компетентними властями спеціальна місія може направити одного з своїх членів прийняти пошту безпосередньо і безперешкодно від командиру судна або літака.

Стаття 29

Недоторканність особи

Особа представників посилаючої держави в спеціальній місії, а також особа членів дипломатичного персоналу місії недоторкана. Вони не підлягають арешту або затриманню в якій би то не було формі. Приймаюча держава зобов'язана ставитися до них з належною повагою та вживати всіх необхідних заходів для запобігання будь-яких посягань на їх особу, свободу або гідність.

Стаття 30

Недоторканність особистого приміщення

1. Особисті приміщення представників посилаючої держави в спеціальній місії та членів її дипломатичного персоналу користуються тією ж недоторканністю і захистом, що і приміщення спеціальної місії.

2. Їх папери, кореспонденція та – з винятками, передбаченими в пункті 4 Статті 31 – їх майно таким же чином користуються недоторканністю.

Стаття 31

Імунітет від юрисдикції

1. Представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу користуються імунітетом від кримінальної юрисдикції приймаючої держави.

2. Вони користуються також імунітетом від цивільної та адміністративної юрисдикції приймаючої держави, крім випадків:

а) майнових позовів, які стосуються приватного нерухомого майна, що перебуває на території приймаючої держави, якщо тільки дана особа не володіє ним від імені посилаючої держави для цілей місії;

б) позовів, які стосуються спадкування, по відношенню до яких дана особа виступає як виконавець заповіту, опікун над спадковим майном, спадкоємець або відмовник від спадкоємства як приватна особа, а не від імені посилаючої держави;

в) позовів, що стосуються будь-якої професійної або комерційної діяльності, яка здійснюється даною особою в приймаючій державі за межами її офіційних функцій;

г) позовів про відшкодування збитків, завданих внаслідок нещасного випадку, спричиненого транспортним засобом, що використовується за межами офіційних функцій даної особи.

3. Представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу не зобов'язані давати свідчення як свідки.

4. Ніякі виконавчі заходи не можуть вживатися щодо представника посилаючої держави в спеціальній місії або члена її дипломатичного персоналу, за винятком тих випадків, що підпадають під підпункти а), б), в) і г), пункту 2 цієї Статті, й інакше як за умови, що відповідні заходи можуть вживатися без порушення недоторканності її особи або її приміщення.

5. Імунітет від юрисдикції представників посилаючої держави в спеціальній місії і членів

дипломатичного персоналу не звільняє їх від юрисдикції посилаючої держави.

Стаття 32

Винятки із законодавства про соціальне забезпечення

1. За винятками, передбаченими у пункті 3 цієї Статті, постанови про соціальне забезпечення, що діють у приймаючій державі, не поширюються на представників посилаючої держави в спеціальній місії та на члена її дипломатичного персоналу щодо послуг, які надаються посилаючій державі.

2. Винятки, передбачені в пункті 1 цієї Статті, поширюються також на осіб, які є виключно в особистому обслуговуванні представника посилаючої держави в спеціальній місії або члена її дипломатичного персоналу, за умови:

- а) що ці особи не є громадянами приймаючої держави або не проживають у ній постійно;
- б) що на них не поширюються постанови про соціальне забезпечення, що діють у посилаючій державі або в третій державі.

3. Представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу, що наймають осіб, на яких не поширюється виняток, передбачений в пункті 2 цієї Статті, повинні виконувати обов'язки, що покладаються на роботодавців постановами про соціальне забезпечення, які діють у приймаючій державі.

4. Винятки, передбачені в пунктах 1 і 2 цієї Статті, не перешкоджають добровільній участі в системі соціального забезпечення приймаючої держави за умови, що така участь допускається цією державою.

5. Положення цієї Статті не зачіпають двосторонніх або багатосторонніх угод про соціальне забезпечення, укладених раніше, і не перешкоджають укладанню таких угод у майбутньому.

Стаття 33

Звільнення від податків, зборів та мита

1. Представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу звільняються від податків, зборів та мита, особистих і майнових, державних, районних та муніципальних, за винятком:

- а) непрямих податків, які зазвичай включаються в ціну товарів або обслуговування;
- б) зборів і податків на приватне нерухоме майно, що знаходиться на території приймаючої держави, якщо дана особа не володіє ним від імені посилаючої держави для цілей місії;
- в) податків на спадкоємство та мита на нього, що стягуються приймаючою державою, з винятками, передбаченими в Статті 44;
- г) зборів і податків на приватний доход, джерело якого знаходиться в приймаючій державі і податків на капіталовкладення в комерційні підприємства в приймаючій державі;
- д) зборів, що стягуються за конкретні види обслуговування;
- е) реєстраційного, судового та реєстрового мита, іпотечних зборів та гербового збору щодо нерухомого майна, з винятками, передбаченими в Статті 24.

Стаття 34

Звільнення від особистих повинностей

Приймаюча держава зобов'язана звільняти представників посилаючої держави в спеціальній місії членів її дипломатичного персоналу від усіх трудових і державних повинностей, незалежно від їх характеру, а також від військових повинностей, таких як реквізиція, контрибуція та військовий постій.

Стаття 35

Звільнення від митних зборів та огляду

1. Приймаюча держава, у межах прийнятих нею законів і правил, дозволяє ввозити і звільняє від усіх митних зборів, податків і пов'язаних з цим зборів, за винятком складських зборів,

зборів за перевезення та подібного роду послуги:

а) предмети, призначені для офіційного користування спеціальною місією;

б) предмети, призначені для особистого користування представників посилаючої держави в спеціальній місії та членами її дипломатичного персоналу.

2. Особистий багаж представників посилаючої держави в спеціальній місії та членів її дипломатичного персоналу звільняється від огляду, якщо немає серйозних підстав припускати, що він містить предмети, на які не поширюються винятки, згадані в пункті 1 цієї Статті, або предмети, ввезення і вивезення яких заборонено законом або регулюється карантинними правилами приймаючої держави. Такий огляд повинен проводитися тільки у присутності даної особи або її уповноваженого представника.

Стаття 36

Адміністративно-технічний персонал

Члени адміністративно-технічного персоналу спеціальної місії користуються привілеями та імунітетами, зазначеними у Статтях 29-34, з тим винятком, що імунітет від цивільної й адміністративної юрисдикції приймаючої держави, зазначений в пункті 2 Статті 31, не поширюється на дії, вчинені не при виконанні своїх службових обов'язків. Вони користуються також привілеями, зазначеними в пункті 1 Статті 35, щодо предметів, що ввозяться під час їх первісного в'їзду на територію приймаючої держави.

Стаття 37

Обслуговуючий персонал

Члени обслуговуючого персоналу спеціальної місії користуються імунітетом від юрисдикції приймаючої держави щодо дій, вчинених ними при виконанні службових обов'язків, і звільняються від податків, зборів і мита на заробіток, який вони одержують по службі, а також користуються винятком із законодавства про соціальне забезпечення, передбаченим у Статті 32.

Стаття 38

Приватний обслуговуючий персонал

Приватний обслуговуючий персонал спеціальної місії звільняється від податків, зборів і мита на заробіток, який він одержує по службі. В усіх інших відносинах він може користуватися привілеями та імунітетами тільки в тій мірі, в якій це допускає приймаюча держава. Однак приймаюча держава повинна здійснювати свою юрисдикцію над цими особами так, щоб не втручатися неналежним чином у здійснення функцій спеціальної місії.

Стаття 39

Члени сімей

1. Члени сімей представників посилаючої держави в спеціальній місії та сімей членів її дипломатичного персоналу, якщо вони супроводжують таких членів спеціальної місії, користуються привілеями та імунітетами, зазначеними в Статтях 29-35, якщо вони не є громадянами приймаючої держави або не проживають у ній постійно.

2. Члени сімей членів адміністративно-технічного персоналу спеціальної місії, якщо вони супроводжують таких членів спеціальної місії, користуються привілеями та імунітетами, зазначеними у Статті 36, якщо вони не є громадянами приймаючої держави або не проживають у ній постійно.

Стаття 40

Громадяни приймаючої держави та особи, які постійно проживають на території приймаючої держави

1. Крім додаткових привілеїв та імунітетів, які можуть бути надані приймаючою державою, представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу, які є громадянами приймаючої держави або постійно в ній проживають, користуються лише імунітетом від юрисдикції та недоторканністю щодо офіційних дій, вчинюваних ними при

виконанні своїх функцій.

2. Інші члени спеціальної місії та члени приватного обслуговуючого персоналу, які є громадянами приймаючої держави або постійно в ній проживають, користуються привілеями та імунітетами тільки у тій мірі, в якій це допускає приймаюча держава. Однак приймаюча держава повинна здійснювати свою юрисдикцію над цими особами так, щоб не втручатися неналежним чином у здійснення функцій спеціальної місії.

Стаття 41

Відмова від імунітету

1. Приймаюча держава може відмовитися від імунітету від юрисдикції для своїх представників у спеціальній місії, членів її дипломатичного персоналу та інших осіб, які користуються імунітетом згідно з Статтями 36-40.

2. Відмова має бути завжди належним чином виражена.

3. Порушення справи однією з осіб, зазначених у пункті 1 цієї Статті, позбавляє її права посилається на імунітет від юрисдикції щодо зустрічних позовів, безпосередньо пов'язаних з основним позовом.

4. Відмова від імунітету від юрисдикції щодо цивільної або адміністративної справи не означає відмови від імунітету щодо виконання рішення, для чого вимагається спеціальна відмова.

Стаття 42

Транзитний проїзд через територію третьої держави

1. Коли представник посилаючої держави в спеціальній місії або член її дипломатичного персоналу проїжджає через територію третьої держави або перебуває на цій території, направляючись для здійснення своїх функцій або повертаючись у посилаючу державу, ця третя держава надає йому недоторканність та такі інші імунітети, які можуть бути потрібними для забезпечення його проїзду або повернення. Це стосується також будь-яких інших членів його сім'ї, що користуються привілеями або імунітетами, які супроводжують особу, зазначену в цьому пункті, незалежно від того, направляються вони разом чи окремо, щоб приєднатися до неї або повернутися в свою країну.

2. За обставин, подібних до тих, які зазначені в пункті 1 цієї Статті, треті держави не повинні перешкоджати проїзду через їх територію членів адміністративно-технічного персоналу або обслуговуючого персоналу спеціальної місії та членів їх сімей.

3. Треті держави повинні надавати офіційній кореспонденції та іншим офіційним повідомленням, що йдуть транзитом, включаючи закодовані або зашифровані депеші, ту ж свободу і захист, які зобов'язана надавати приймаюча держава згідно з цією Конвенцією. За умови додержання положень пункту 4 цієї Статті, вони повинні надавати кур'єрам та пошти спеціальної місії, що йде транзитом, ту ж недоторканність і захист, які зобов'язана надавати приймаюча держава згідно з цією Конвенцією.

4. Третя держава зобов'язана виконувати свої зобов'язання щодо осіб, зазначених у пунктах 1, 2 і 3 цієї Статті лише у такому випадку, якщо вона була про це інформована заздалегідь або шляхом запиту візи, або шляхом повідомлення про транзитний проїзд цих осіб як членів спеціальної місії, членів їх сімей чи кур'єрів і не висловила заперечень проти такого проїзду.

5. Зобов'язання третіх держав, передбачені в пунктах 1, 2 і 3 цієї Статті, відносяться також до осіб, зазначених відповідно в цих пунктах, і до офіційних повідомлень і пошти спеціальної місії, перебування яких на території третьої держави викликане форсмажорними обставинами.

Стаття 43

Тривалість дії привілеїв та імунітетів

1. Кожний член спеціальної місії користується привілеями та імунітетами, на які вони мають право, з моменту вступу його на територію приймаючої держави з метою здійснення своїх функцій в спеціальній місії або, якщо він вже перебуває на цій території, з того моменту, коли

про його призначення повідомляється міністерству закордонних справ або іншому органу приймаючої держави, щодо якого є домовленість.

2. Якщо функції члена спеціальної місії закінчуються, то його привілеї та імунітети нормально припиняються у той момент, коли він залишає територію приймаючої держави, або після закінчення розумного строку, встановленого для цієї мети, але продовжують тривати до цього часу навіть у випадку збройного конфлікту. Однак щодо дій, вчинених таким членом місії при виконанні своїх функцій, імунітет продовжує існувати.

3. У випадку смерті члена спеціальної місії члени його сім'ї продовжують користуватися привілеями та імунітетами, на які вони мають право, до закінчення розумного строку для залишення території приймаючої держави.

Стаття 44

Майно члена спеціальної місії або члена його сім'ї у випадку їх смерті

1. У випадку смерті члена спеціальної місії або члена його сім'ї, якщо померлий не був громадянином приймаючої держави або не проживав у ній постійно, приймаюча держава повинна дозволити вивезення рухомого майна померлого, за винятком всього того майна, яке придбане в цій країні і вивезення якого було заборонене до часу його смерті.

2. Податок на спадкове майно та мито на спадкування не стягуються з рухомого майна, що перебуває в приймаючій державі виключно внаслідок тієї обставини, що померлий перебував у цій державі як член спеціальної місії або член сім'ї члена спеціальної місії.

Стаття 45

Сприяння у виїзді з території приймаючої держави та вивезенні архівів спеціальної місії

1. Приймаюча держава повинна, навіть у випадку збройного конфлікту, надавати сприяння, необхідне для якомога швидшого виїзду осіб, що користуються привілеями та імунітетами і не є громадянами приймаючої держави, та членів сімей таких осіб, незалежно від їх громадянства. Зокрема, вона повинна надавати при необхідності в їх розпорядження транспортні засоби, що вимагаються для них самих та їх майна.

2. Приймаюча держава повинна забезпечити посилаючій державі можливість вивезення з території приймаючої держави архівів спеціальної місії.

Стаття 46

Наслідки припинення функцій спеціальної місії

1. Коли функції спеціальної місії припиняються, приймаюча держава повинна поважати і охороняти приміщення спеціальної місії, коли вони перебувають в її розпорядженні, а також майно і архіви спеціальної місії. Посилаюча держава повинна вивезти це майно і ці архіви протягом розумного строку.

2. При відсутності або розірванні дипломатичних або консульських відносин між посилаючою державою і приймаючою державою та якщо функції спеціальної місії припинилися, посилаюча держава може, навіть у випадку збройного конфлікту, довірити охорону майна і архівів спеціальної місії третій державі, прийнятній для приймаючої держави.

Стаття 47

Повага законів і постанов приймаючої держави та використання приміщень спеціальної місії

1. Без шкоди для їх привілеїв та імунітетів всі особи, що користуються такими привілеями та імунітетами за цією Конвенцією, зобов'язані поважати закони і постанови приймаючої держави. Вони також зобов'язані не втручатися у внутрішні справи цієї держави.

2. Приміщення спеціальної місії не повинні використовуватися в цілях, не сумісних з функціями спеціальної місії, як вони розуміються в цій Конвенції, в інших нормах загального міжнародного права або в яких-небудь спеціальних угодах, що діють між посилаючою державою

і приймаючою державою.

Стаття 48

Професійна або комерційна діяльність

Представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу не повинні займатися в приймаючій державі професійною або комерційною діяльністю з метою особистої вигоди.

Стаття 49

Недопущення дискримінації

1. При застосуванні положень цієї Конвенції не допускається дискримінація між державами.

2. Однак не вважається, що має місце дискримінація:

а) якщо приймаюча держава застосовує обмежувально будь-яке із положень цієї Конвенції з огляду на обмежувальне застосування цього положення до її спеціальної місії в посилаючій державі;

б) якщо держави за звичаєм або угодою між собою змінили обсяг переваг, привілеїв та імунітетів для своїх спеціальних місій, хоча така зміна і не застосовується щодо інших держав за умови, що така зміна не буде несумісною з об'єктом і метою цієї Конвенції та не впливає на здійснення третіми державами своїх прав або на виконання ними своїх зобов'язань.

Стаття 50

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами, що є членами Організації Об'єднаних Націй або будь-якої зі спеціалізованих установ, або Міжнародного агентства по атомній енергії, або учасниками Міжнародного Суду, а також будь-якою іншою державою, запрошеною Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй стати учасницею цієї Конвенції, до 31 грудня 1970 року в Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку.

Стаття 51

Ратифікація

Ця Конвенція підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 52

Приєднання

Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави, що належить до однієї з категорій, перелічених у Статті 50.

Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 53

Набуття чинності

1. Ця Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання двадцять другої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

2. Щодо кожної держави, яка ратифікує Конвенцію або приєднається до неї після здачі на зберігання двадцять другої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання цією державою своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 54

Повідомлення депозитарієм

Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй повідомляє всі держави, що належать

до однієї з категорій, перелічених у Статті 50:

- а) про підписання цієї Конвенції та про здачу на зберігання ратифікаційних грамот або документів про приєднання відповідно до статей 50, 51, 52;
- б) про дату набуття чинності цією Конвенцією відповідно до Статті 53.

Стаття 55

Автентичні тексти

Оригінал цієї Конвенції, англійський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якої є однаково автентичними, буде здано на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який надішле його завірнені копії всім державам, що належать до однієї з категорій, перелічених у Статті 50.

На посвідчення чого нижчепідписані, належним чином уповноважені на те відповідними урядами, підписали цю Конвенцію, відкриту для підписання в Нью-Йорку 16 грудня 1969 року.

§ 7. ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

**ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ
ПРО ПРАВО ДОГОВОРІВ МІЖ ДЕРЖАВАМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ
ОРГАНІЗАЦІЯМИ АБО МІЖ МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ***

Відень, 21 березня 1986 року

Учасники настоящей Конвенции,

учитывая важнейшую роль договоров в истории международных отношений, признавая согласительный характер договоров и их все возрастающее значение как источника международного права,

отмечая, что принципы свободного согласия и добросовестности и норма *pacta sunt servanda* получили всеобщее признание,

подтверждая важность углубления процесса кодификации и прогрессивного развития международного права в мировом масштабе,

полагая, что кодификация и прогрессивное развитие норм, касающихся договоров между государствами и международными организациями или между международными организациями, являются средствами укрепления правовой основы международных отношений и служения целям Устава Организации Объединенных Наций,

принимая во внимание принципы международного права, воплощенные в Уставе Организации Объединенных Наций, такие, как принципы равноправия и самоопределения народов, суверенного равенства и независимости всех государств, невмешательства во внутренние дела государств, запрещения угрозы силой или ее применения и всеобщего уважения и соблюдения прав человека и основных свобод для всех,

принимая во внимание положения Венской конвенции о праве международных договоров 1969 года,

признавая связь между правом договоров между государствами и правом договоров между государствами и международными организациями или между международными организациями,

учитывая важность договоров между государствами и международными организациями или между международными организациями как полезного средства развития международных отношений и обеспечения условий для мирного сотрудничества между нациями, независимо от различий в их государственном и общественном строе, принимая во внимание особенности договоров, участниками которых являются международные организации в качестве субъектов международного права, иных, чем государства,

отмечая, что международная организация обладает такой правоспособностью заключать договоры, которая необходима для выполнения ее функций и достижения ее целей, признавая, что практика международных организаций при заключении договоров с государствами или между собой должна соответствовать их учредительным актам, подтверждая, что ничто в настоящей Конвенции не должно толковаться как затрагивающее те отношения между международной организацией и ее членами, которые регулируются правилами этой организации,

подтверждая также, что споры, касающиеся договоров, как и прочие международные споры, должны разрешаться, в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций, мирными средствами и в соответствии с принципами справедливости и международного права,

подтверждая также, что нормы международного обычного права будут по-прежнему регулировать вопросы, которые не нашли решения в положениях настоящей Конвенции, договорились о нижеследующем:

* Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_a04 (дата зверення : 24.04.2021)

Часть I. Введение

Статья 1

Сфера применения настоящей Конвенции

Настоящая Конвенция применяется:

- а) к договорам между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями, и
- б) к договорам между международными организациями.

Статья 2

Употребление терминов

1. Для целей настоящей Конвенции:

а) “договор” означает международное соглашение, регулируемое международным правом и заключенное в письменной форме:

I) между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями; или

II) между международными организациями, независимо от того, содержится ли такое соглашение в одном документе, в двух или нескольких связанных между собой документах, а также независимо от его конкретного наименования;

б) “ратификация” означает имеющий такое наименование международный акт, посредством которого государство выражает в международном плане свое согласие на обязательность для него договора;

б-бис) “акт официального подтверждения” означает международный акт, который соответствует акту ратификации государством и посредством которого международная организация выражает в международном плане свое согласие на обязательность для нее договора;

б-тер) “принятие”, “утверждение” и “присоединение” означают, в зависимости от случая, имеющий такое наименование международный акт, посредством которого государство или международная организация выражают в международном плане свое согласие на обязательность для него/нее договора;

с) “полномочия” означают документ, который исходит от компетентного органа государства или от компетентного органа международной организации и посредством которого одно или несколько лиц назначаются представлять это государство или эту организацию в целях ведения переговоров, принятия текста договора или установления его аутентичности, выражения согласия этого государства или этой организации на обязательность для него/нее договора или в целях совершения любого другого акта, относящегося к договору;

д) “оговорка” означает одностороннее заявление в любой формулировке и под любым наименованием, сделанное государством или международной организацией при подписании, ратификации, акте официального подтверждения, принятии или утверждении договора или присоединении к нему, посредством которого это государство или эта организация желает исключить или изменить юридическое действие определенных положений договора в их применении к данному государству или к данной организации;

е) “участвующее в переговорах государство” и “участвующая в переговорах организация”, соответственно, означают:

I) государство или

II) международную организацию, которое/которая принимало/принимала участие в составлении и принятии текста договора;

ф) “договаривающееся государство” и “договаривающаяся организация”, соответственно, означают:

I) государство или

П) международную организацию, которое/которая согласилось/согласилась на обязательность для него/нее договора, независимо от того, вступил ли договор в силу или нет;

g) “участник” означает государство или международную организацию, которое/которая согласилось/согласилась на обязательность для него/нее договора и для которого/которой договор находится в силе;

h) “третье государство” и “третья организация”, соответственно, означают:

I) государство или

II) международную организацию, не являющееся/не являющуюся участником договора;

i) “международная организация” означает межправительственную организацию;

j) “правила организации” означают, в частности, учредительные акты организации, принятые в соответствии с ними решения и резолюции, а также установившуюся практику организации.

2. Положения пункта 1, касающиеся употребления терминов в настоящей Конвенции, не затрагивают употребления этих терминов или значений, которые могут быть приданы им во внутреннем праве любого государства или в правилах любой международной организации.

Статья 3

Международные соглашения, не входящие в сферу применения настоящей Конвенции

Тот факт, что настоящая Конвенция не применяется:

I) к международным соглашениям, участниками которых являются одно или несколько государств, одна или несколько международных организаций и один или несколько субъектов международного права, иных, чем государства или организации;

II) к международным соглашениям, участниками которых являются одна или несколько международных организаций и один или несколько субъектов международного права, иных, чем государства или организации;

III) к международным соглашениям не в письменной форме между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями или между международными организациями;

IV) к международным соглашениям между субъектами международного права, иными, чем государства или международные организации;

не затрагивает:

a) юридической силы таких соглашений;

b) применения к ним любых норм, изложенных в настоящей Конвенции, под действие которых они попадали бы в силу международного права, независимо от настоящей Конвенции;

c) применения настоящей Конвенции к отношениям между государствами и международными организациями или между организациями в их отношениях между собой, когда эти отношения регулируются международными соглашениями, участниками которых являются также другие субъекты международного права.

Статья 4

Настоящая Конвенция не имеет обратной силы

Без ущерба для применения любых норм, изложенных в настоящей Конвенции, под действие которой попадали бы договоры между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями или между международными организациями в силу международного права, независимо от Конвенции, Конвенция применяется только к таким договорам, которые заключены после вступления в силу настоящей Конвенции в отношении этих государств и этих организаций.

Статья 5

Договоры, учреждающие международные организации, и договоры, принятые в рамках международной организации

Настоящая Конвенция применяется к любому договору между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями, являющемуся учредительным актом международной организации, и к любому договору, принятому в рамках международной организации, без ущерба для любых соответствующих правил данной организации.

Часть II. Заключение и вступление договоров в силу

Раздел 1. Заключение договоров

Статья 6

Правоспособность международных организаций заключать договоры

Правоспособность международной организации заключать договоры регулируется правилами этой организации.

Статья 7

Полномочия

1. Лицо считается представляющим государство либо в целях принятия текста договора или установления его аутентичности, либо в целях выражения согласия государства на обязательность для него договора, если:

- a) это лицо предъявит соответствующие полномочия; или
- b) из практики или из иных обстоятельств явствует, что намерение заинтересованных государств и международных организаций заключается в том, чтобы это лицо рассматривалось как представляющее государство для этих целей без необходимости предъявления полномочий.

2. Следующие лица в силу их функций и без необходимости предъявления полномочий считаются представляющими свое государство:

- a) главы государств, главы правительств и министры иностранных дел – в целях совершения всех актов, относящихся к заключению договора между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями;
- b) представители, аккредитованные государствами на международной конференции – в целях принятия текста договора между государствами и международными организациями;
- c) представители, аккредитованные государствами при международной организации или одном из ее органов, – в целях принятия текста договора в этой организации или органе;
- d) главы постоянных представительств при международной организации – в целях принятия текста договора между аккредитуемыми государствами и этой организацией.

3. Лицо считается представляющим международную организацию либо в целях принятия текста договора или установления его аутентичности, либо выражения согласия этой организации на обязательность для нее договора, если:

- a) это лицо предъявит соответствующие полномочия; или
- b) из обстоятельств явствует, что намерение заинтересованных государств и международных организаций заключается в том, чтобы это лицо рассматривалось как представляющее эту организацию для этих целей в соответствии с правилами организации без необходимости предъявления полномочий.

Статья 8

Последующее подтверждение акта, совершенного без уполномочия

Акт, относящийся к заключению договора, совершенный лицом, которое не может на основании статьи 7 считаться уполномоченным представлять государство или международную

организацию с этой целью, не имеет юридического значения, если он впоследствии не подтвержден данным государством или данной организацией.

Статья 9

Принятие текста

1. Текст договора принимается по согласию всех государств и международных организаций или, в зависимости от случая, всех организаций, участвующих в его составлении, за исключением случаев, предусмотренных в пункте 2.

2. Текст договора принимается на международной конференции в соответствии с процедурой, согласованной участниками этой конференции. Однако в случае отсутствия договоренности относительно такой процедуры текст принимается путем голосования за него двух третей участников, присутствующих и участвующих в голосовании, если тем же большинством они не решили применять иное правило.

Статья 10

Установление аутентичности текста

1. Текст договора между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями становится аутентичным и окончательным:

а) в результате применения такой процедуры, какая может быть предусмотрена в этом тексте или согласована между государствами и организациями, участвующими в его составлении; или

б) при отсутствии такой процедуры – путем подписания, подписания ad referendum или парафирования представителями этих государств и этих организаций текста договора или заключительного акта конференции, содержащего этот текст.

2. Текст договора между международными организациями становится аутентичным и окончательным:

а) в результате применения такой процедуры, какая может быть предусмотрена в этом тексте или согласована между организациями, участвующими в его составлении; или

б) при отсутствии такой процедуры – путем подписания, подписания ad referendum или парафирования представителями этих организаций текста договора или заключительного акта конференции, содержащего этот текст.

Статья 11

Способы выражения согласия на обязательность договора

1. Согласие государства на обязательность для него договора может быть выражено подписанием договора, обменом документами, образующими договор, ратификацией договора, его принятием, утверждением, присоединением к нему или любым другим способом, о котором условились.

2. Согласие международной организации на обязательность для нее договора может быть выражено подписанием договора, обменом документами, образующими договор, актом официального подтверждения, принятием договора, его утверждением, присоединением к нему или любым другим способом, о котором условились.

Статья 12

Согласие на обязательность договора, выраженное подписанием

1. Согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора выражается путем подписания договора представителем этого государства или этой организации, если:

а) договор предусматривает, что подписание имеет такую силу;

б) иным образом установлена договоренность участвующих в переговорах государств и участвующих в переговорах организаций или, в зависимости от случая, участвующих в переговорах организаций о том, что подписание должно иметь такую силу; или

с) намерение этого государства или этой организации придать подписанию такую силу вытекает из полномочий его/ее представителя или было выражено во время переговоров.

2. Для целей пункта 1:

а) парафирование текста означает подписание договора в том случае, если установлено, что участвующие в переговорах государства и участвующие в переговорах организации или, в зависимости от случая, участвующие в переговорах организации так условились;

б) подписание договора *ad referendum* представителем государства или международной организации, если оно подтверждено этим государством или этой организацией, означает окончательное подписание договора.

Статья 13

Согласие на обязательность договора, выраженное путем обмена документами, образующими договор

Согласие государства или международных организаций на обязательность для них договора, состоящего из документов, которыми они обмениваются, выражается посредством этого обмена, если:

а) эти документы предусматривают, что обмен ими будет иметь такую силу; или

б) иным образом установлена договоренность этих государств и этих организаций или, в зависимости от случая, этих организаций о том, что обмен документами должен иметь такую силу.

Статья 14

Согласие на обязательность договора, выраженное ратификацией, актом официального подтверждения, принятием или утверждением

1. Согласие государства на обязательность для него договора выражается ратификацией, если:

а) договор предусматривает, что такое согласие выражается ратификацией;

б) иным образом установлено, что участвующие в переговорах

государства и участвующие в переговорах организации договорились о необходимости ратификации;

с) представитель государства подписал договор под условием ратификации; или

д) намерение государства подписать договор под условием ратификации вытекает из полномочий его представителя или было выражено во время переговоров.

2. Согласие международной организации на обязательность для нее договора выражается актом официального подтверждения, если:

а) договор предусматривает, что такое согласие выражается актом официального подтверждения;

б) иным образом установлено, что участвующие в переговорах государства и участвующие в переговорах организации или, в зависимости от случая, участвующие в переговорах организации договорились о необходимости акта официального подтверждения;

с) представитель организации подписал договор под условием акта официального подтверждения; или

д) намерение организации подписать договор под условием акта официального подтверждения вытекает из полномочий ее представителя или было выражено во время переговоров.

3. Согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора выражается путем принятия или утверждения на условиях, подобных тем, которые применяются к ратификации или, в зависимости от случая, к акту официального подтверждения.

Статья 15

Согласие на обязательность договора, выраженное присоединением

Согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора выражается присоединением, если:

- а) договор предусматривает, что такое согласие может быть выражено этим государством или этой организацией путем присоединения;
- б) иным образом установлено, что участвующие в переговорах государства и участвующие в переговорах организации или, в зависимости от случая, участвующие в переговорах организации договорились, что такое согласие может быть выражено этим государством или этой организацией путем присоединения; или
- с) все участники впоследствии договорились, что такое согласие может быть выражено этим государством или этой организацией путем присоединения.

Статья 16

Обмен ратификационными грамотами и документами об официальном подтверждении, принятии, утверждении или присоединении или депонирование таких грамот и документов

1. Если договором не предусмотрено иное, то ратификационные грамоты, документы, касающиеся акта официального подтверждения, или документы о принятии, утверждении или присоединении означают согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями с момента:

- а) обмена ими между договаривающимися государствами и договаривающимися организациями;
- б) депонирования у депозитария; или
- с) уведомления о них договаривающихся государств и договаривающихся организаций или депозитария, если так условились.

2. Если договором не предусмотрено иное, документы, касающиеся акта официального подтверждения, или документы о принятии, утверждении или присоединении означают согласие международной организации на обязательность для нее договора между международными организациями с момента:

- а) обмена ими между договаривающимися организациями;
- б) депонирования у депозитария; или
- с) уведомления о них договаривающихся организаций или депозитария, если так условились.

Статья 17

Согласие на обязательность части договора и выбор различных положений

1. Без ущерба для статей 19 – 23 согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее части договора имеет силу лишь в том случае, если это допускается договором или если с этим согласны договаривающиеся государства и договаривающиеся организации или, в зависимости от случая, договаривающиеся организации.

2. Согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора, который допускает выбор между различными положениями, имеет силу лишь в том случае, если ясно указано, к какому из этих положений согласие относится.

Статья 18

Обязанность не лишать договор его объекта и цели до вступления договора в силу

Государство или международная организация обязано/обязана воздерживаться от действий, которые лишили бы договор его объекта и цели, если:

- а) это государство или эта организация подписало/подписала такой договор или

обменялось/обменялась документами, образующими такой договор, под условием ратификации, акта официального подтверждения, принятия или утверждения до тех пор, пока это государство или эта организация не выразило/выразила ясно своего намерения не стать участником этого договора; или

б) это государство или эта организация выразило/выразила свое согласие на обязательность для него/нее договора – до вступления договора в силу и при условии, что такое вступление в силу не будет чрезмерно задерживаться.

Раздел 2. Оговорки

Статья 19

Формулирование оговорок

Государство или международная организация может при подписании, ратификации, официальном подтверждении, принятии или утверждении договора или присоединении к нему формулировать

оговорку, за исключением тех случаев, когда:

- а) данная оговорка запрещается договором;
- б) договор предусматривает, что можно делать только определенные оговорки, в число которых данная оговорка не входит; или
- с) в случаях, не подпадающих под действие подпунктов (а) и (б), оговорка несовместима с объектом и целью договора.

Статья 20

Принятие оговорок и возражения против них

1. Оговорка, которая определено допускается договором, не требует какого-либо последующего принятия договаривающимися государствами и договаривающимися организациями или, в зависимости от случая, договаривающимися организациями, если только договор не предусматривает такого принятия.

2. Если из ограниченного числа участвующих в переговорах государств и участвующих в переговорах организаций или, в зависимости от случая, участвующих в переговорах организаций и объекта и целей договора явствует, что применение договора в целом между всеми его участниками является существенным условием для согласия каждого участника на обязательность для него договора, то оговорка требует принятия ее всеми участниками.

3. В том случае, когда договор является учредительным актом международной организации и если в нем не предусматривается иное, оговорка требует принятия ее компетентным органом этой организации.

4. В случаях, не подпадающих под действие предыдущих пунктов, и если договор не предусматривает иное:

а) принятие оговорки договаривающимся государством или договаривающейся организацией делает государство или международную организацию, сформулировавшее/сформулировавшую оговорку, участником договора по отношению к государству или организации, принявшему/принявшей оговорку, если договор находится в силе или когда он вступает в силу для сформулировавшего/сформулировавшей оговорку государства или организации и для государства или организации, принявшего/принявшей оговорку;

б) возражение договаривающегося государства или договаривающейся организации против оговорки не препятствует вступлению договора в силу между государством или международной организацией, возражающим/возражающей против оговорки, и государством или организацией, сформулировавшим/сформулировавшей оговорку, если только возражающее против оговорки государство или возражающая против оговорки организация определено не заявит о противоположном намерении;

с) акт, выражающий согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора и содержащий оговорку, приобретает силу, как только, по крайней мере, одно договаривающееся государство или одна договаривающаяся организация примет эту оговорку.

5. Поскольку это касается пунктов 2 и 4 и если договор не предусматривает иное, оговорка считается принятой государством или международной организацией, если оно/она не выскажет возражений против нее до конца двенадцатимесячного периода после того, как оно/она было/была уведомлено/уведомлена о такой оговорке, или до той даты, когда оно/она выразило/выразила свое согласие на обязательность для него/нее договора, в зависимости от того, какая из этих дат является более поздней.

Статья 21

Юридические последствия оговорок и возражений против оговорок

1. Оговорка, действующая в отношении другого участника в соответствии со статьями 19, 20 и 23:

а) изменяет для сделавшего оговорку государства или сделавшей оговорку международной организации в его/ее отношениях с этим другим участником положения договора, к которым относится оговорка, в пределах сферы действия оговорки; и

б) изменяет в той же мере указанные положения для этого другого участника в его отношениях со сделавшим оговорку государством или сделавшей оговорку международной организацией.

2. Оговорка не изменяет положений договора для других участников договора в их отношениях между собой.

3. Когда государство или международная организация, возражающее/возражающая против оговорки, не возражало/возражала против вступления в силу договора между собой и сделавшим оговорку государством или сделавшей оговорку организацией, то положения, к которым относится оговорка, не применяются между сделавшим оговорку государством или сделавшей оговорку организацией и возразившим против оговорки государством или возразившей против оговорки организацией в пределах сферы действия такой оговорки.

Статья 22

Снятие оговорок и возражений против оговорок

1. Если договор не предусматривает иное, оговорка может быть снята в любое время, и для ее снятия не требуется согласия государства или международной организации, принявшего/принявшей оговорку.

2. Если договор не предусматривает иное, возражение против оговорки может быть снято в любое время.

3. Если иное не предусматривается договором или не было другим образом обусловлено:

а) снятие оговорки вступает в силу в отношении оговаривающегося государства или договаривающейся организации только после получения этим государством или этой организацией уведомления об этом;

б) снятие возражения против оговорки вступает в силу только после получения государством или международной организацией, сформулировавшим/сформулировавшей оговорку, уведомления об этом.

Статья 23

Процедура, касающаяся оговорок

1. Оговорка, определенно выраженное согласие с оговоркой и возражение против оговорки должны быть сделаны в письменной форме и доведены до сведения договаривающихся государств и договаривающихся организаций и других государств и международных организаций, имеющих право стать участниками договора.

2. Если оговорка сделана при подписании договора, подлежащего ратификации, акту официального подтверждения, принятию или утверждению, она должна быть официально подтверждена сделавшим оговорку государством или сделавшей оговорку международной организацией при выражении им/ею своего согласия на обязательность для него/нее этого договора. В этом случае оговорка считается сделанной в день ее подтверждения.

3. Определенно выраженное согласие с оговоркой или возражение против оговорки, высказанное до ее подтверждения, сами по себе не требуют подтверждения.

4. Снятие оговорки или возражения против оговорки должно осуществляться в письменной форме.

Раздел 3. Вступление в силу договоров и их временное применение

Статья 24

Вступление в силу

1. Договор вступает в силу в порядке и в дату, предусмотренные в самом договоре или согласованные между участвующими в переговорах государствами и участвующими в переговорах организациями или, в зависимости от случая, участвующими в переговорах организациями.

2. При отсутствии такого положения или договоренности договор вступает в силу, как только будет выражено согласие всех участвующих в переговорах государств и участвующих в переговорах организаций или, в зависимости от случая, всех участвующих в переговорах организаций на обязательность для них договора.

3. Если согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора выражается в какую-либо дату после вступления договора в силу, то договор вступает в силу для этого государства или этой организации в эту дату, если в договоре не предусматривается иное.

4. Положения договора, регулирующие установление аутентичности его текста, выражение согласия на обязательность договора, порядок или дату вступления договора в силу, оговорки, функции депозитария и прочие вопросы, неизбежно возникающие до вступления договора в силу, применяются с момента принятия текста договора.

Статья 25

Временное применение

1. Договор или часть договора применяются временно до вступления договора в силу, если:

а) это предусмотрено самим договором; или

б) участвующие в переговорах государства и участвующие в переговорах организации или, в зависимости от случая, участвующие в переговорах организации договорились об этом каким-либо иным образом.

2. Если в договоре не предусматривается иное или участвующие в переговорах государства и участвующие в переговорах организации или, в зависимости от случая, участвующие в переговорах организации не договорились об ином, временное применение договора или части договора в отношении государства или международной организации прекращается, если это государство или эта организация уведомит государства и организации, в отношении которых временно применяется договор, о своем намерении не стать участником договора.

Часть III. Соблюдение, применение и толкование договоров

Раздел 1. Соблюдение договоров

Статья 26
Pacta sunt servanda

Каждый действующий договор обязателен для его участников и должен ими добросовестно выполняться.

Статья 27
**Внутреннее право государств и правила международных организаций
и соблюдение договоров**

1. Государство – участник договора не может ссылаться на положения своего внутреннего права в качестве оправдания для невыполнения им этого договора.

2. Международная организация – участник договора не может ссылаться на правила данной организации в качестве оправдания для невыполнения этого договора.

3. Нормы, содержащиеся в предыдущих пунктах, действуют без ущерба для статьи 46.

Раздел 2. Применение договоров

Статья 28

Договоры не имеют обратной силы

Если иное намерение не явствует из договора или не установлено иным образом, то положения договора не обязательны для участника договора в отношении любого действия или факта, которые имели место до даты вступления договора в силу для указанного участника, или в отношении любой ситуации, которая перестала существовать до этой даты.

Статья 29

Территориальная сфера действия договоров

Если иное намерение не явствует из договора или не установлено иным образом, то договор между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями обязателен для каждого государства-участника в отношении всей его территории.

Статья 30

**Применение последовательно заключенных договоров,
относящихся к одному и тому же вопросу**

1. Права и обязанности государств и международных организаций – участников последовательно заключенных договоров, относящихся к одному и тому же вопросу, определяются в соответствии с нижеследующими пунктами.

2. Если в договоре устанавливается, что он обусловлен предыдущим или последующим договором или что он не должен считаться несовместимым с таким договором, то преимущественную силу имеют положения этого другого договора.

3. Если все участники предыдущего договора являются также участниками последующего договора, но действие предыдущего не прекращено или не приостановлено в соответствии со статьей 59, предыдущий договор применяется только в той мере, в какой его положения совместимы с положениями последующего договора.

4. Если не все участники последующего договора являются участниками предыдущего договора:

а) в отношениях между двумя участниками, каждый из которых является участником обоих договоров, применяется то же правило, что и в пункте 3;

б) в отношениях между участником обоих договоров и участником только одного договора договор, в котором оба являются участниками, регулирует их взаимные права и обязанности.

5. Пункт 4 применяется без ущерба для статьи 41, для любого вопроса о прекращении или приостановлении действия договора в соответствии со статьей 60 или для любого вопроса об

ответственности государства или международной организации, которая может возникнуть в результате заключения или применения договора, положения которого несовместимы с его/ее обязательствами в отношении государства или организации по иному договору.

6. Предыдущие пункты не наносят ущерба тому факту, что в том случае, когда обязательства по Уставу Организации Объединенных Наций окажутся в противоречии с обязательствами по какому-либо договору, преимущественную силу имеют обязательства по Уставу.

Раздел 3. Толкование договоров

Статья 31

Общее правило толкования

1. Договор должен толковаться добросовестно в соответствии с обычным значением, которое следует придавать терминам договора в их контексте, а также в свете объекта и целей договора.

2. Для целей толкования договора контекст охватывает кроме текста, включая его преамбулу, и приложения:

а) любое соглашение, относящееся к договору, которое было достигнуто между всеми участниками в связи с заключением договора;

б) любой документ, составленный одним или несколькими участниками в связи с заключением договора и принятый другими участниками в качестве документа, относящегося к договору.

3. Наряду с контекстом учитываются:

а) любое последующее соглашение между участниками относительно толкования договора или применения его положения;

б) последующая практика применения договора, которая устанавливает соглашение участников относительно его толкования;

с) любые соответствующие нормы международного права, применяемые в отношениях между участниками.

4. Специальное значение придается термину в том случае, если установлено, что участники имели такое намерение.

Статья 32

Дополнительные средства толкования

Возможно обращение к дополнительным средствам толкования, в том числе к подготовительным материалам и к обстоятельствам заключения договоров, чтобы подтвердить значение, вытекающее из применения статьи 31, или определить значение, когда толкование в соответствии со статьей 31:

а) оставляет значение двусмысленным или неясным; или

б) приводит к результатам, которые являются явно абсурдными или неразумными.

Статья 33

Толкование договоров, аутентичность текста которых была установлена на двух или более языках

1. Если аутентичность текста договора была установлена на двух или более языках, его текст на каждом языке имеет одинаковую силу, если договором не предусматривается или участники не условились, что в случае расхождения между этими текстами преимущественную силу будет иметь какой-либо один определенный текст.

2. Вариант договора на языке, ином, чем те, на которых была установлена аутентичность текста, считается аутентичным только в том случае, если это предусмотрено договором или если об этом условились участники договора.

3. Предполагается, что термины договора имеют одинаковое значение в каждом аутентичном тексте.

4. За исключением того случая, когда в соответствии с пунктом 1 преимущественную силу имеет какой-либо один определенный текст, если сравнение аутентичных текстов обнаруживает расхождение значений, которое не устраняется применением статей 31 и 32, принимается то значение, которое, с учетом объекта и цели договора, лучше всего согласовывает эти тексты.

Раздел 4. Договоры и третьи государства или третьи организации

Статья 34

Общее правило, касающееся третьих государств или третьих организаций

Договор не создает обязательств или прав для третьего государства или третьей организации без согласия на то этого государства или этой организации.

Статья 35

Договоры, предусматривающие обязательства для третьих государств или третьих организаций

Обязательство для третьего государства или третьей организации возникает из положения договора, если участники этого договора имеют намерение сделать это положение средством создания обязательства и если третье государство или третья организация определенно принимает на себя в письменной форме это обязательство. Принятие третьей организацией такого обязательства регулируется правилами этой организации.

Статья 36

Договоры, предусматривающие права для третьих государств или третьих организаций

1. Право для третьего государства возникает из положения договора, если участники этого договора имеют намерение посредством этого положения предоставить такое право либо третьему государству, либо группе государств, к которой оно принадлежит, либо всем государствам, и если третье государство соглашается с этим. Его согласие будет предполагаться до тех пор, пока не будет иметься доказательств противного, если договором не предусматривается иное.

2. Право для третьей организации возникает из положения договора, если участники этого договора имеют намерение посредством этого положения предоставить такое право либо третьей организации, либо группе международных организаций, к которой она принадлежит, либо всем организациям, и если третья организация соглашается с этим. Такое согласие регулируется правилами этой организации.

3. Государство или международная организация, пользующееся/пользующаяся правом на основании пунктов 1 или 2, выполняет условия пользования этим правом, предусмотренные договором или установленные в соответствии с договором.

Статья 37

Отмена или изменение обязательств или прав третьих государств или третьих организаций

1. Если для третьего государства или третьей организации возникает обязательство в соответствии со статьей 35, то это обязательство может быть отменено или изменено только с согласия участников договора и третьего государства или третьей организации, если только не установлено, что они условились об ином.

2. Если для третьего государства или третьей организации возникает право в соответствии со статьей 36, то это право не может быть отменено или изменено участниками, если установлено, что, согласно существовавшему намерению, это право не подлежало отмене или изменению без согласия этого третьего государства или этой третьей организации.

3. Согласно международной организации – участника договора или третьей организации, предусмотренное в предыдущих пунктах, регулируется правилами этой организации.

Статья 38

Нормы, содержащиеся в договоре, которые становятся обязательными для третьих государств или третьих организаций в результате возникновения международного обычая

Статьи 34 – 37 никоим образом не препятствуют какой-либо норме, содержащейся в договоре, стать обязательной для третьего государства или третьей организации в качестве обычной нормы международного права, признаваемой как таковая.

Часть IV. Поправки к договорам и изменение договоров

Статья 39

Общее правило, касающееся поправок к договорам

1. Договор может быть изменен по соглашению между участниками. Нормы, изложенные в части II, применяются в отношении такого соглашения, если только договор не предусматривает иное.

2. Согласие международной организации с соглашением, предусмотренным в пункте 1, регулируется правилами этой организации.

Статья 40

Внесение поправок в многосторонние договоры

1. Если договор не предусматривает иное, при внесении поправок в многосторонний договор следует руководствоваться нижеследующими пунктами.

2. Все договаривающиеся государства и все договаривающиеся организации должны уведомляться о любом предложении, касающемся поправок к многостороннему договору, которые должны действовать в отношениях между всеми участниками, причем каждое из договаривающихся государств и каждая из договаривающихся организаций имеет право участвовать в:

а) принятии решения о том, что следует сделать в отношении такого предложения;

б) переговорах и заключении любого соглашения о внесении поправок в договор.

3. Каждое государство или каждая международная организация, имеющее/имеющая право стать участником договора, также имеет право стать участником договора, в который были внесены поправки.

4. Соглашение о внесении поправок не связывает любое государство или любую международную организацию, уже являющихся участниками договора и не ставших участниками этого соглашения; в отношении такого государства или такой организации применяется пункт 4 (b) статьи 30.

5. Государство или международная организация, которое/которая стало/стала участником договора после вступления в силу соглашения о внесении поправок, если только оно/она не заявляет об ином намерении:

а) считается участником договора, в который были внесены поправки; и

б) считается участником договора, в который не были внесены поправки, в отношении любого участника договора, не связанного соглашением о внесении поправок в договор.

Статья 41

Соглашения об изменении многосторонних договоров только во взаимоотношениях между определенными участниками

1. Два или несколько участников многостороннего договора могут заключить соглашение об изменении договора только во взаимоотношениях между собой, если:

а) возможность такого изменения предусматривается самим договором; или

б) такое изменение не запрещается договором и:

- I) не влияет на пользование другими участниками своими правами по договору или на выполнение ими своих обязательств;
- II) не затрагивает положения, отступление от которого является несовместимым с эффективным осуществлением объекта и целей договора в целом.

2. Если в случае, подпадающем под действие пункта 1 (а), договором не предусматривается иное, то указанные участники уведомляют других участников о своем намерении заключить соглашение и о том изменении договора, которое этим соглашением предусматривается.

Часть V. Недействительность, прекращение и приостановление действия договоров

Раздел 1. Общие положения

Статья 42

Действительность и сохранение договоров в силе

1. Действительность договора или согласия государства или международной организации на обязательность для него/нее договора может оспариваться только на основе применения настоящей Конвенции.

2. Прекращение договора, его денонсация или выход из него участника могут иметь место только в результате применения положений самого договора или настоящей Конвенции. Это же правило применяется к приостановлению действия договора.

Статья 43

Обязательства, имеющие силу на основании международного права, независимо от договора

Недействительность, прекращение или денонсация договора, выход из него одного из участников или приостановление его действия, если они являются результатом применения настоящей Конвенции или положений самого договора, ни в коей мере не затрагивает обязанность государства или международной организации выполнять любое записанное в договоре обязательство, которое имеет силу для этого государства или для этой организации в соответствии с международным правом, независимо от договора.

Статья 44

Делимость договорных положений

1. Предусмотренное в договоре или вытекающее из статьи 56 право участника денонсировать договор, выйти из него или приостановить его действие может быть использовано в отношении только всего договора, если договор не предусматривает иное или если его участники не условились об этом.

2. На признаваемое в настоящей Конвенции основание недействительности или прекращения договора, выхода из него или приостановления его действия можно ссылаться в отношении только всего договора во всех случаях, кроме предусмотренных нижеследующими пунктами или статьей 60.

3. Если такое основание касается лишь отдельных положений, то на него можно ссылаться только в отношении этих положений, когда:

а) названные положения отделимы от остальной части договора в отношении их применения;

б) из договора вытекает или иным образом установлено, что принятие этих положений не составляло существенного основания согласия другого участника или других участников на обязательность всего договора в целом; и

с) продолжение выполнения остальной части договора не было бы несправедливым.

4. В случаях, подпадающих под действие статей 49 и 50, государство или международная

организация, имеющее/имеющая право ссылаться на обман или подкуп, может делать это либо в отношении всего договора, либо, в предусмотренных пунктом 3 случаях, в отношении лишь его отдельных положений.

5. В случаях, подпадающих под действие статей 51, 52 и 53, делимость положений договора не допускается.

Статья 45

Утрата права ссылаться на основание недействительности или прекращения договора, выхода из него или приостановления его действия

1. Государство не вправе больше ссылаться на основание недействительности или прекращения договора, выхода из него или приостановления его действия на основе статей 46 – 50 или статей 60 и 62, если, после того, как ему стало известно о фактах:

а) оно определенно согласилось, что договор, в зависимости от случая, действителен, сохраняет силу или остается в действии; либо

б) оно должно в силу своего поведения считаться молчаливо согласившимся с тем, что договор, в зависимости от случая, действителен, сохраняет силу или остается в действии.

2. Международная организация не вправе больше ссылаться на основание недействительности или прекращения договора, выхода из него или приостановления его действия на основе статей 46 – 50 или статей 60 и 62, если, после того, как ей стало известно о фактах:

а) она определенно согласилась, что договор, в зависимости от случая, действителен, сохраняет силу или остается в действии; либо

б) она должна в силу поведения ее компетентного органа считаться отказавшейся от права ссылаться на это основание.

Раздел 2. Недействительность договоров

Статья 46

Положения внутреннего права государства и правила международной организации, касающиеся компетенции заключать договоры

1. Государство не вправе ссылаться на то обстоятельство, что его согласие на обязательность для него договора было выражено в нарушение того или иного положения его внутреннего права, касающегося компетенции заключать договоры, как на основание недействительности его согласия, если только данное нарушение не было явным и не касалось нормы его внутреннего права особо важного значения.

2. Международная организация не вправе ссылаться на то обстоятельство, что ее согласие на обязательность для нее договора было выражено в нарушение правил этой организации, касающихся компетенции заключать договоры, как на основание недействительности ее согласия, если только данное нарушение не было явным и не касалось правила особо важного значения.

3. Нарушение является явным, если оно будет объективно очевидным для любого государства или любой международной организации, ведущего/ведущей себя в этом вопросе в соответствии с обычной практикой государств и, в надлежащих случаях, международных организаций, и добросовестно.

Статья 47

Специальные ограничения правомочия на выражение согласия государства или международной организации

Если правомочие представителя на выражение согласия государства или международной организации на обязательность для него/нее конкретного договора обусловлено специальным ограничением, то на несоблюдение представителем такого ограничения нельзя ссылаться как на

основание недействительности выраженного им согласия, если только участвовавшие в переговорах государства и участвовавшие в переговорах организации не были уведомлены об ограничении до выражения представителем такого согласия.

Статья 48

Ошибка

1. Государство или международная организация вправе ссылаться на ошибку в договоре как на основание недействительности его/ее согласия на обязательность для него/нее этого договора, если ошибка касается факта или ситуации, которые, по предположению этого государства или этой организации, существовали при заключении договора и представляли собой существенную основу для его/ее согласия на обязательность для него/нее данного договора.

2. Пункт 1 не применяется, если названное государство или названная международная организация своим поведением способствовало/способствовала возникновению этой ошибки или обстоятельства были таковы, что это государство или эта организация должно/должна было/была обратить внимание на возможную ошибку.

3. Ошибка, относящаяся только к формулировке текста договора, не влияет на его действительность; в этом случае применяется статья 80.

Статья 49

Обман

Государство или международная организация, заключившее/заключившая договор под влиянием обманных действий участвовавшего в переговорах государства или участвовавшей в переговорах организации, вправе ссылаться на обман как на основание недействительности своего согласия на обязательность для него/нее договора.

Статья 50

Подкуп представителя государства или международной организации

Государство или международная организация, выражение согласия которого/которой на обязательность для него/нее договора явилось результатом прямого или косвенного подкупа его/ее представителя участвовавшим в переговорах государством или участвовавшей в переговорах организацией, вправе ссылаться на такой подкуп как на основание недействительности его/ее согласия на обязательность для него/нее такого договора.

Статья 51

Принуждение представителя государства или международной организации

Согласие государства или международной организации на обязательность для него/нее договора, которое было выражено в результате принуждения его/ее представителя действиями или угрозами, направленными против него, не имеет никакого юридического значения.

Статья 52

Принуждение государства или международной организации посредством угрозы силой или ее применения

Договор является ничтожным, если его заключение явилось результатом угрозы силой или ее применения в нарушение принципов международного права, воплощенных в Уставе Организации Объединенных Наций.

Статья 53

Договоры, противоречащие императивной норме общего международного права (jus cogens)

Договор является ничтожным, если в момент заключения он противоречит императивной норме общего международного права. Поскольку это касается настоящей Конвенции, императивная норма общего международного права является нормой, которая принимается и признается международным сообществом государств в целом как норма, отклонение от которой недопустимо и которая может быть изменена только последующей нормой общего

международного права, носящей такой же характер.

Раздел 3. Прекращение договоров и приостановление их действия

Статья 54

Прекращение договора или выход из него в соответствии с положениями договора или с согласия участников

Прекращение договора или выход из него могут иметь место:

- а) в соответствии с положениями договора; или
- б) в любое время с согласия всех участников по консультации с договаривающимися государствами и договаривающимися организациями.

Статья 55

Сокращение числа участников многостороннего договора, в результате которого оно становится меньше числа, необходимого для вступления договора в силу

Если договором не предусматривается иное, многосторонний договор не прекращается по причине только того, что число его участников стало меньше числа, необходимого для вступления в силу договора.

Статья 56

Денонсация договора или выход из договора, не содержащего положений о его прекращении, денонсации или выходе из него

1. Договор, который не содержит положений о его прекращении и который не предусматривает денонсации или выхода из него, не подлежит денонсации и выход из него не допускается, если только:

- а) не установлено, что участники намеревались допустить возможность денонсации или выхода; или
- б) характер договора не подразумевает права денонсации или выхода.

2. Участник уведомляет не менее чем за двенадцать месяцев о своем намерении денонсировать договор или выйти из него в соответствии с пунктом 1.

Статья 57

Приостановление действия договора в соответствии с положениями договора или с согласия участников

Приостановление действия договора в отношении всех участников или в отношении какого-либо отдельного участника возможно:

- а) в соответствии с положениями договора; или
- б) в любое время с согласия всех участников по консультации с договаривающимися государствами и договаривающимися организациями.

Статья 58

Приостановление действия многостороннего договора по соглашению только между некоторыми участниками

1. Два или несколько участников многостороннего договора могут заключить соглашение о временном приостановлении действия положений договора только в отношениях между собой, если:

- а) возможность такого приостановления предусматривается договором; или
- б) указанное приостановление не запрещается договором и:
 - I) не влияет ни на пользование другими участниками своими правами, вытекающими из данного договора, ни на выполнение ими своих обязательств;
 - II) не является несовместимым с объектом и целями договора.

2. Если в случае, подпадающем под действие пункта 1 (а), договором не предусматривается иное, то указанные участники уведомляют других участников о своем

намерении заключить соглашение и о тех положениях договора, действие которых они намерены приостановить.

Статья 59

Прекращение договора или приостановление его действия, вытекающие из заключения последующего договора

1. Договор считается прекращенным, если все его участники заключат последующий договор по тому же вопросу и:

- а) из последующего договора вытекает или иным образом установлено намерение участников, чтобы данный вопрос регулировался этим договором; или
- б) положения последующего договора настолько несовместимы с положениями предыдущего договора, что оба договора невозможно применять одновременно.

2. Действие предыдущего договора считается лишь приостановленным, если из последующего договора вытекает или иным образом установлено, что таково было намерение участников.

Статья 60

Прекращение договора или приостановление его действия вследствие его нарушения

1. Существенное нарушение двустороннего договора одним из его участников дает право другому участнику ссылаться на это нарушение как на основание для прекращения договора или приостановления его действия в целом или в части.

2. Существенное нарушение многостороннего договора одним из его участников дает право:

- а) другим участникам – по соглашению, достигнутому единогласно, – приостановить действие договора в целом или в части, или прекратить его, либо:
 - I) в отношениях между собой и государством или международной организацией, нарушившим/нарушившей договор, либо
 - II) в отношениях между всеми участниками;
- б) участнику, особо пострадавшему в результате нарушения, ссылаться на это нарушение как на основание для приостановления действия договора в целом или в части в отношении между ним и государством или международной организацией, нарушившим/нарушившей договор;
- с) любому другому участнику, кроме нарушившего договор государства или нарушившей договор международной организации, ссылаться на это нарушение как на основание для приостановления действия договора в целом или в части в отношении самого себя, если договор носит такой характер, что существенное нарушение его положений одним участником коренным образом меняет положение каждого участника в отношении дальнейшего выполнения им своих обязательств, вытекающих из договора.

3. Существенное нарушение договора – для целей настоящей статьи – состоит:

- а) в таком отказе от договора, который не допускается настоящей Конвенцией; или
- б) в нарушении положения, имеющего существенное значение для осуществления объекта и целей договора.

4. Предыдущие пункты не затрагивают положений договора, применимых в случае его нарушения.

5. Пункты 1 – 3 не применяются к положениям, касающимся защиты человеческой личности, которые содержатся в договорах, носящих гуманитарный характер, и особенно к положениям, исключающим любую форму репрессалий по отношению к лицам, пользующимся защитой по таким договорам.

Статья 61

Последующая невозможность выполнения

1. Участник вправе ссылаться на невозможность выполнения договора как на основание для прекращения договора или выхода из него, если эта невозможность является следствием безвозвратного исчезновения или уничтожения объекта, необходимого для выполнения договора. Если такая невозможность является временной, на нее можно ссылаться как на основание лишь для приостановления действия договора.

2. Участник не вправе ссылаться на невозможность выполнения как на основание для прекращения договора, выхода из него или приостановления его действия, если эта невозможность является результатом нарушения этим участником либо обязательства по договору, либо иного международного обязательства, взятого им на себя по отношению к любому другому участнику договора.

Статья 62

Коренное изменение обстоятельств

1. На коренное изменение, которое произошло в отношении обстоятельств, существовавших при заключении договора, и которое не предвиделось участниками, нельзя ссылаться как на основание для прекращения договора или выхода из него, за исключением тех случаев, когда:

а) наличие таких обстоятельств составляло существенное основание согласия участников на обязательность для них договора; и

б) последствие изменения обстоятельств коренным образом изменяет сферу действия обязательств, все еще подлежащих выполнению по договору.

2. На коренное изменение обстоятельств нельзя ссылаться как на основание для прекращения договора или выхода из договора между двумя или более государствами и одной или несколькими международными организациями, если договор устанавливает границу.

3. На коренное изменение обстоятельств нельзя ссылаться как на основание для прекращения договора или выхода из него, если такое коренное изменение, на которое ссылается участник договора, является результатом нарушения этим участником либо обязательства по договору, либо иного международного обязательства, взятого им на себя по отношению к любому другому участнику договора.

4. Если, в соответствии с предыдущими пунктами, участник вправе ссылаться на коренное изменение обстоятельств как на основание для прекращения договора или выхода из него, то он вправе также ссылаться на это изменение как на основание для приостановления действия договора.

Статья 63

Разрыв дипломатических или консульских отношений

Разрыв дипломатических или консульских отношений между государствами – участниками договора между двумя или более государствами и одной или несколькими международными организациями не влияет на правовые отношения, установленные между этими государствами договором, за исключением случаев, когда наличие дипломатических или консульских отношений необходимо для выполнения договора.

Статья 64

Возникновение новой императивной нормы общего международного права (jus cogens)

Если возникает новая императивная норма общего международного права, то любой существующий договор, который оказывается в противоречии с этой нормой, становится недействительным и прекращается.

Статья 65

Процедура, которой следует придерживаться в отношении недействительности или прекращения договора, выхода из него или приостановления его действий

1. Участник, который в соответствии с положениями настоящей Конвенции ссылается на порок в своей согласии на обязательность для него договора или на основание для оспаривания действительности договора, для прекращения договора, выхода из него или приостановления его действия, должен уведомить других участников о своем требовании. В уведомлении должны быть указаны меры, которые предполагается принять в отношении договора, а также их обоснования.

2. Если по истечении определенного периода, который, за исключением случаев особой срочности, должен составлять не менее трех месяцев с момента получения уведомления, ни один участник не выскажет возражения, то направивший уведомление участник имеет право в порядке, установленном статьей 67, осуществить предусмотренные им меры.

3. Если, однако, последует возражение со стороны любого другого участника, то участники должны добиваться урегулирования с помощью средств, указанных в статье 33 Устава Организации Объединенных Наций.

4. Уведомление или возражение со стороны международной организации регулируются правилами этой организации.

5. Ничто в предыдущих пунктах не затрагивает прав или обязательств участников в рамках любых действующих положений, являющихся обязательными для участников в отношении урегулирования споров.

6. Без ущерба для статьи 45, то обстоятельство, что государство или международная организация не направило/направила ранее уведомления, предписанного в пункте 1, не мешает ему/ей направить такое уведомление в ответ другому участнику, требующему выполнения договора или заявляющему о его нарушении.

Статья 66

Процедуры судебного урегулирования, арбитража и примирения

1. Если, в соответствии с пунктом 3 статьи 65, в течение двенадцати месяцев после даты, когда было сформулировано возражение, не было достигнуто никакого решения, то применяется процедура, определенная в следующих пунктах.

2. В отношении спора о применении или толковании статьи 53 или 64: а) если государство является стороной в споре с одним или несколькими государствами, то оно может путем письменного заявления передать этот спор в Международный Суд для принятия решения;

б) если государство является стороной в споре, в котором участвуют одна или несколько международных организаций, то это государство может, через государство – члена Организации Объединенных Наций, если это необходимо, обратиться с просьбой к Генеральной Ассамблее или Совету Безопасности, или, в соответствующем случае, к компетентному органу международной организации, которая является стороной в споре и которая получила разрешение на это в соответствии со статьей 96 Устава Организации Объединенных Наций, запросить консультативное заключение Международного Суда в соответствии со статьей 65 Статута Суда;

с) если Организация Объединенных Наций или международная организация, получившая разрешение в соответствии со статьей 96 Устава Организации Объединенных Наций, является стороной в споре, то она может запросить консультативное заключение Международного Суда в соответствии со статьей 65 Статута Суда;

д) если международная организация, иная, чем организации, упомянутые в подпункте (с), является стороной в споре, то она может, через государство – члена Организации Объединенных Наций, применить процедуру, определенную в подпункте (б);

е) консультативное заключение, вынесенное в соответствии с подпунктами (б), (с), или (д), принимается как окончательное всеми заинтересованными сторонами в споре;

f) если просьба в соответствии с подпунктами (b), (c) или (d) о консультативном заключении Суда не удовлетворяется, любая сторона в споре может путем письменного уведомления другой стороны или сторон передать ее на арбитраж в соответствии с положениями Приложения к настоящей Конвенции.

3. Положения пункта 2 применяются, если только все стороны в споре, упомянутые в этом пункте, не договорятся с общего согласия передать этот спор на процедуру арбитража, включая процедуру, указанную в Приложении к настоящей Конвенции.

4. В отношении спора о применении или толковании любой статьи части V настоящей Конвенции, кроме статей 53 и 64, любая из сторон в споре может прибегнуть к процедуре примирения, определенной в Приложении к настоящей Конвенции, обратившись с соответствующей просьбой к Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 67

Документы об объявлении договора недействительным,

о прекращении договора, о выходе из него или о приостановлении его действия

1. Уведомление, упоминаемое в пункте 1 статьи 65, должно делаться в письменной форме.

2. Любой акт, имеющий целью объявление договора недействительным или прекращение договора, выход из него или приостановление его действия в соответствии с его положениями или положениями пунктов 2 или 3 статьи 65, оформляется в виде документа, препровождаемого другим участникам. Если такой документ, исходящий от государства, не подписан главой государства, главой правительства или министром иностранных дел, представителю государства, передающему этот документ, может быть предложено представить полномочия. Если документ исходит от международной организации, то представителю организации, передающему этот документ, может быть предложено представить полномочия.

Статья 68

Отзыв уведомлений и документов, предусмотренных статьями 65 и 67

Уведомление или документ, предусмотренные статьями 65 и 67, могут быть отозваны в любое время до вступления их в силу.

Раздел 4. Последствия недействительности или прекращения договора или приостановления его действия

Статья 69

Последствия недействительности договора

1. Договор, недействительность которого установлена в соответствии с настоящей Конвенцией, является недействительным. Положения недействительного договора не имеют никакой юридической силы.

2. Если, тем не менее, были совершены действия на основе такого договора:

а) каждый участник вправе потребовать от любого другого участника создать, насколько это возможно, в их взаимоотношениях положение, которое существовало бы, если бы не были совершены указанные действия;

б) действия, совершенные добросовестно до ссылки на недействительность, не считаются незаконными лишь по причине недействительности договора.

3. В случаях, подпадающих под действие статей 49, 50, 51 и 52, пункт 2 не применяется к участнику, который ответственен за совершение обмана, подкупа или принуждения.

4. В случае недействительности согласия какого-либо государства или какой-либо международной организации на обязательность для него/нее многостороннего договора вышеуказанные правила применяются в отношениях между этим государством или этой организацией и участниками договора.

Статья 70

Последствия прекращения договора

1. Если договором не предусматривается иное или если участники не согласились об ином, прекращение договора в соответствии с его положениями или в соответствии с настоящей Конвенцией:

а) освобождает участников договора от всякого обязательства выполнять договор в дальнейшем;

б) не влияет на права, обязательства или юридическое положение участников, возникшие в результате выполнения договора до его прекращения.

2. Если государство или международная организация денонсирует многосторонний договор или выходит из него, пункт 1 применяется в отношениях между этим государством или этой организацией и каждым из остальных участников договора со дня вступления в силу такой денонсации или выхода из договора.

Статья 71

Последствия недействительности договора, противоречащего императивной норме общего международного права

1. Когда договор является недействительным в соответствии со статьей 53, участники:

а) устраняют, насколько это возможно, последствия любого действия, совершенного на основании положения, противоречащего императивной норме общего международного права; и

б) приводят свои взаимоотношения в соответствие с императивной нормой общего международного права.

2. Когда договор становится недействительным и прекращается в соответствии со статьей 64, прекращение договора:

а) освобождает участников от всякого обязательства выполнять договор в дальнейшем;

б) не влияет на права, обязательства или юридическое положение участников, возникшие в результате выполнения договора до его прекращения, при условии, что такие права и обязательства или такое положение могут в дальнейшем сохраняться только в той мере, в какой их сохранение само по себе не противоречит новой императивной норме общего международного права.

Статья 72

Последствия приостановления действия договора

1. Если договором не предусматривается иное или если участники не согласились об ином, приостановление действия договора в соответствии с его положениями или в соответствии с настоящей Конвенцией:

а) освобождает участников, во взаимоотношениях которых приостанавливается действие договора, от обязательства выполнять договор в своих взаимоотношениях в течение периода приостановления;

б) не влияет в остальном на правовые отношения между участниками, установленные договором.

2. В период приостановления действия договора участники воздерживаются от действий, которые могли бы помешать возобновлению действия договора.

Часть VI. Прочие постановления

Статья 73

Связь с Венской конвенцией о праве международных договоров

В отношениях между государствами – участникам и Венской конвенции о праве международных договоров 1969 года отношения этих государств в соответствии с договором

между двумя или более государствами и одной или несколькими международными организациями регулируются этой Конвенцией.

Статья 74

Вопросы, не предрешаемые настоящей Конвенцией

1. Положения настоящей Конвенции не предрешают ни одного из вопросов, которые могут возникнуть в отношении договора между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями из правопреемства государств, из международной ответственности государства или из начала военных действий между государствами.

2. Положения настоящей Конвенции не предрешают ни одного из вопросов, которые могут возникнуть в отношении договора из международной ответственности международной организации, прекращения ее существования или прекращения участия государства в качестве члена организации.

3. Положения настоящей Конвенции не предрешают ни одного из вопросов, которые могут возникнуть в отношении установления обязательств и прав государств – членов международной организации в силу договора, участником которого является эта организация.

Статья 75

Дипломатические и консульские отношения и заключение договоров

Разрыв или отсутствие дипломатических или консульских отношений между двумя или более государствами не препятствует заключению договоров между двумя или более из этих государств и одной или несколькими международными организациями. Заключение такого договора само по себе не влияет на положение в области дипломатических или консульских отношений.

Статья 76

Случай государства-агрессора

Положения настоящей Конвенции не затрагивают никаких обязательств в отношении договора между одним или несколькими государствами и одной или несколькими международными организациями, которые могут возникнуть для государства-агрессора в результате мер, принятых в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций в связи с агрессией со стороны этого государства.

Часть VII. Депозитарии, уведомления, исправления и регистрация

Статья 77

Депозитарии договоров

1. Депозитарий договора может быть назначен участвовавшими в переговорах государствами и участвовавшими в переговорах организациями или, в зависимости от случая, участвовавшими в переговорах организациями либо в самом договоре, либо каким-либо иным порядком. Депозитарием может быть одно или несколько государств, международная организация или главное исполнительное должностное лицо такой организации.

2. Функции депозитария договора являются международными по своему характеру, и при исполнении своих функций депозитарий обязан действовать беспристрастно. В частности, тот факт, что договор не вступил в силу между некоторыми участниками или что возникло разногласие между государством или международной организацией и депозитарием, касающееся выполнения функций этого последнего, не влияет на эту обязанность.

Статья 78

Функции депозитариев

1. Если договором не предусматривается иное или если договаривающиеся государства и

договаривающиеся организации или, в зависимости от случая, договаривающиеся организации не условились об ином, функции депозитария состоят, в частности:

а) в хранении подлинного текста договора и любых переданных депозитарию полномочий;

б) в подготовке заверенных копий с подлинного текста и подготовке любых иных текстов договора на таких других языках, которые могут быть предусмотрены договором, а также в препровождении их участникам и государствам и международным организациям, имеющим право стать участниками договора;

с) в получении подписей под договором и получении и хранении документов, уведомлений и сообщений, относящихся к нему;

д) в изучении вопроса о том, находятся ли подписи, документы, уведомления или сообщения, относящиеся к договору, в полном порядке и надлежащей форме, и, в случае необходимости, в доведении этого вопроса до сведения соответствующего государства или международной организации;

е) в информировании участников и государств и международных организаций, имеющих право стать участниками договора, о документах, уведомлениях и сообщениях, относящихся к договору;

ф) в информировании государств и международных организаций, имеющих право стать участниками договора, о том, когда число подписей, ратификационных грамот, документов, касающихся акта официального подтверждения, или документов о принятии, утверждении или присоединении, необходимое для вступления договора в силу, было получено или депонировано;

г) в регистрации договора в Секретариате Организации Объединенных Наций;

h) в выполнении функций, предусмотренных другими положениями настоящей Конвенции.

2. В случае возникновения любого разногласия между каким-либо государством или какой-либо международной организацией и депозитарием относительно выполнения функций последнего, депозитарий доводит этот вопрос до сведения:

а) подписавших договор государств и организаций, а также договаривающихся государств и договаривающихся организаций; или

б) в соответствующих случаях, до сведения компетентного органа заинтересованной международной организации.

Статья 79

Уведомления и сообщения

Если договором или настоящей Конвенцией не предусматривается иное, уведомление или сообщение, сделанное любым государством или любой международной организацией в соответствии с настоящей Конвенцией:

а) препровождается, если нет депозитария, непосредственно государствам и организациям, которым оно предназначено, либо, если есть депозитарий, – последнему;

б) считается сделанным соответствующим государством или соответствующей организацией только по получении его тем государством или той организацией, которому/которой оно было препровождено, или же, в зависимости от случая, по получении его депозитарием;

с) если оно препровождается депозитарию, считается полученным государством или организацией, для которого/которой оно предназначено, только после того, как последнее государство или последняя организация было/была информировано/информирована об этом депозитарием в соответствии с пунктом 1 (е) статьи 78.

Статья 80

Исправление ошибок в текстах или в заверенных копиях договоров

1. Если после установления аутентичности текста договора подписавшие его государства и международные организации, а также договаривающиеся государства и договаривающиеся организации констатируют с общего согласия, что в нем содержится ошибка, то эта ошибка, если эти государства и организации не решают применить другой способ, исправляется путем:

а) внесения соответствующего исправления в текст и парафирования этого исправления надлежащим образом уполномоченными представителями;

б) составления документа с изложением исправления, которое согласились внести, или обмена такими документами, или

с) составления исправленного текста всего договора в том же порядке, как и при оформлении подлинного текста.

2. Если речь идет о договоре, который сдается на хранение депозитарию, то последний уведомляет подписавшие договор государства и международные организации, а также договаривающиеся государства и договаривающиеся организации об ошибке, а также о предложении об ее исправлении и устанавливает соответствующий период времени, в течение которого могут быть сделаны возражения против этого предложения. Если до истечения этого периода:

а) не последовало возражений, депозитарий вносит исправление в текст и парафирует это исправление, составляет протокол об исправлении текста и препровождает копию его участникам и государствам и организациям, имеющим право стать участниками договора;

б) было высказано возражение, депозитарий доводит это возражение до сведения подписавших договор государств и организаций, а также договаривающихся государств и договаривающихся организаций.

3. Правила, изложенные в пунктах 1 и 2, применяются также в тех случаях, когда была установлена аутентичность текста на двух или более языках и обнаруживается несоответствие между различными текстами, которое, с общего согласия подписавших договор государств и международных организаций, а также договаривающихся государств и договаривающихся организаций, должно быть исправлено.

4. Исправленный текст заменяет собой содержащий ошибку текст *ab initio*, если только подписавшие договор государства и международные организации, а также договаривающиеся государства и договаривающиеся организации не решат иначе.

5. Исправление текста зарегистрированного договора доводится до сведения Секретариата Организации Объединенных Наций.

6. Если ошибка обнаруживается в заверенной копии договора, депозитарий составляет протокол, содержащий исправление, и направляет копию его подписавшим договор государствам и международным организациям, а также договаривающимся государствам и договаривающимся организациям.

Статья 81

Регистрация и опубликование договоров

1. Договоры после их вступления в силу направляются в Секретариат Организации Объединенных Наций для регистрации или для хранения в делах и занесения в перечень, в зависимости от случая, и для опубликования.

2. Назначение депозитария уполномочивает его совершать указанные в предыдущем пункте действия.

Часть VIII. Заключительные статьи

Статья 82

Подписание

Настоящая Конвенция открыта для подписания до 31 декабря 1986 года в Федеральном министерстве иностранных дел Австрийской Республики, а после этой даты и до 30 июня 1987 года – в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций в Нью-Йорке:

- а) всеми государствами;
- б) Намибией, представленной Советом Организации Объединенных Наций по Намибии;
- с) международными организациями, приглашенными участвовать в Конференции Организации Объединенных Наций по праву договоров между государствами и международными организациями или между международными организациями.

Статья 83

Ратификация или акт официального подтверждения

Настоящая Конвенция подлежит ратификации государствами и Намибией, представленной Советом Организации Объединенных Наций по Намибии, и актам официального подтверждения международных организаций. Ратификационные грамоты и документы, касающиеся актов официального подтверждения, сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 84

Присоединение

1. К настоящей Конвенции может присоединиться любое государство, Намибия, представленная Советом Организации Объединенных Наций по Намибии, и любая международная организация, которая обладает правоспособностью заключать договоры.

2. Документ о присоединении международной организации должен содержать заявление о том, что она обладает правоспособностью заключать договоры.

3. Документы о присоединении сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 85

Вступление в силу

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день с даты сдачи на хранение тридцать пятой ратификационной грамоты или документа о присоединении государств или Намибии, представленной Советом Организации Объединенных Наций по Намибии.

2. Для каждого государства или Намибии, представленной Советом Организации Объединенных Наций по Намибии, ратифицировавшего Конвенцию или присоединившегося к ней после выполнения условия, указанного в пункте 1, Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение таким государством или Намибией своей ратификационной грамоты или документа о присоединении.

3. Для каждой международной организации, сдающей на хранение документ, касающийся акта официального подтверждения, или документ о присоединении, Конвенция вступает в силу на тридцатый день после такой сдачи на хранение или на дату вступления Конвенции в силу в соответствии с пунктом 1, в зависимости от того, какая из этих дат является более поздней.

Статья 86

Аутентичные тексты

Подлинник настоящей Конвенции, английский, арабский, испанский, китайский, русский и французский тексты которого являются равно аутентичными, сдается на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся представители, должным образом

уполномоченные своими правительствами, и должным образом уполномоченные представители Совета Организации Объединенных Наций по Намибии и международных организаций подписали настоящую Конвенцию.

Совершено в Вене двадцать первого марта тысяча девятьсот восемьдесят шестого года.

Приложение

Процедуры арбитража и примирения в соответствии со статьей 66

I. Образование третейского суда или согласительной комиссии

1. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций составляет и ведет список квалифицированных юристов, из числа которых стороны в споре могут избрать лиц, образующих третейский суд или, в зависимости от случая, согласительную комиссию. С этой целью каждому государству – члену Организации Объединенных Наций и каждому участнику настоящей Конвенции предлагается назначить двух лиц, и имена назначенных таким образом лиц образуют список, копия которого направляется Председателю Международного Суда. Лица, входящие в этот список, – включая лиц, назначенных для заполнения открывшейся случайно вакансии, – назначаются на срок в пять лет, и этот срок полномочий может быть возобновлен. Лицо, срок полномочий которого истек, будет продолжать выполнять любые функции, для осуществления которых оно было избрано в соответствии с положениями следующих пунктов.

2. Если направляется уведомление в соответствии с положениями подпункта (f) пункта 2 статьи 66 или в соответствии с пунктом 3 этой статьи достигается согласие относительно процедуры, указанной в настоящем Приложении, то спор передается на рассмотрение третейского суда. Если к Генеральному секретарю направляется просьба в соответствии с положениями пункта 4 статьи 66, он передает спор на рассмотрение согласительной комиссии. Третейский суд и согласительная комиссия образуются следующим образом. Государства, международные организации или, в зависимости от случая, государства и организации, которые являются одной из сторон в споре, назначают с общего согласия:

а) одного третейского судью или, в зависимости от случая, одного мирового посредника из числа лиц, включенных в упомянутый в пункте 1 список, или из числа других лиц; и

б) одного третейского судью или, в зависимости от случая, одного мирового посредника из числа включенных в упомянутый список лиц, не являющегося гражданином какого-либо государства и не назначенного какой-либо организацией, составляющего/составляющей сторону в споре, при условии, чтобы спор двух международных организаций не рассматривали граждане одного и того же государства.

Государства, международные организации или, в зависимости от случая, государства и организации, которые составляют другую сторону в споре, назначают двух третейских судей, или, в зависимости от случая, двух мировых посредников таким же образом. Четыре избираемых сторонами лица должны быть назначены в течение шестидесяти дней с той даты, когда другая сторона в споре получает уведомление в соответствии с положениями подпункта (f) пункта 2 статьи 66, или с даты, на которую в соответствии с пунктом 3 этой статьи достигается согласие относительно процедуры, указанной в настоящем Приложении, или с той даты, когда Генеральный секретарь получает просьбу о примирении. Избранные таким образом четыре лица в течение шестидесяти дней после даты назначения последнего из них назначают из числа включенных в список лиц пятого третейского судью или, в зависимости от случая, мирового посредника, который будет председателем.

Если председатель или какой-либо из третейских судей или, в зависимости от случая, мировых посредников не назначается в течение предусмотренных выше для их назначения сроков, то они назначаются Генеральным секретарем Организации Объединенных Наций в

течение шестидесяти дней с даты истечения соответствующего срока.

Назначение председателя может быть произведено Генеральным секретарем либо из числа лиц, включенных в список, либо из числа членов Комиссии международного права. Любой из сроков, в течение которых должны быть произведены назначения, может быть продлен с согласия сторон в споре.

Если Организация Объединенных Наций является стороной или составной частью одной из сторон в споре, то Генеральный секретарь передает вышеупомянутую просьбу Председателю Международного Суда, который выполняет функции, возложенные на Генерального секретаря в соответствии с настоящим подпунктом.

Любая вакансия должна быть заполнена тем же способом, который был указан для первоначального назначения. Назначение третейских судей или мировых посредников международной организацией, предусмотренное в пунктах 1 и 2, регулируется правилами этой организации.

II. Функционирование третейского суда

3. Если стороны в споре не согласились об ином, третейский суд сам устанавливает свою процедуру, гарантируя каждой стороне в споре полную возможность быть выслушанной и осуществлять свою защиту.

4. Третейский суд, с согласия сторон в споре, может предложить любому заинтересованному государству или международной организации представить ему свое мнение устно или письменно.

5. Решения третейского суда принимаются большинством его членов. В случае разделения голосов поровну голос председателя является решающим.

6. Если одна из сторон в споре не является в суд или воздерживается от защиты, другая сторона может просить третейский суд продолжить разбирательство и вынести свое решение. До вынесения решения третейский суд должен удостовериться не только в своей компетенции в отношении данного спора, но и в том, что претензия вполне обоснована с точки зрения фактов и права.

7. Решение третейского суда ограничивается существом спора, и в нем должны быть приведены соображения, на которых оно основано. Каждый член суда может представить свое отдельное или особое мнение.

8. Решение является окончательным и не подлежит обжалованию. Стороны в споре должны ему подчиняться.

9. Генеральный секретарь предоставляет третейскому суду помощь и средства обслуживания, в которых он может нуждаться. Расходы суда покрываются Организацией Объединенных Наций.

III. Функционирование согласительной комиссии

10. Согласительная комиссия сама устанавливает свою процедуру. Комиссия может, с согласия сторон в споре, предложить любому из участников договора представить ей свое мнение устно или письменно. Комиссия принимает решения и делает рекомендации большинством голосов своих пяти членов.

11. Комиссия может обращать внимание сторон в споре на любые меры, могущие облегчить полюбовное решение спора.

12. Комиссия заслушивает стороны, рассматривает претензии и возражения и вносит на рассмотрение сторон предложения, направленные на достижение полюбовного решения спора.

13. Комиссия должна представить свой доклад в течение двенадцати месяцев, следующих за датой ее образования. Этот доклад направляется Генеральному секретарю и передается

сторонам в споре. Доклад Комиссии, включая любые содержащиеся в нем выводы о вопросах факта и вопросах права, не является обязательным для сторон и представляет собой лишь рекомендацию, предложенную на рассмотрение сторон с целью облегчения полюбовного решения спора.

14. Генеральный секретарь предоставляет Комиссии помощь и средства обслуживания, в которых она может нуждаться. Расходы Комиссии покрываются Организацией Объединенных Наций.

ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ*

Відень, 23 травня 1969 року

Держави – учасниці цієї Конвенції,
враховуючи надзвичайно важливу роль договорів в історії міжнародних відносин,
визнаючи дедалі зростаюче значення договорів як джерела міжнародного права і як засобу розвитку мирного співробітництва між націями, незалежно від відмінностей в їхньому державному і суспільному ладі,
відзначаючи, що принципи вільної згоди і добросовісності та норма *pacta sunt servanda* здобули загальне визнання,
підтверджуючи, що спори, які стосуються договорів, як і інші міжнародні спори, повинні розв'язуватися тільки мирними засобами і відповідно до принципів справедливості і міжнародного права,
нагадуючи про рішимість народів Об'єднаних Націй створити умови, за яких може бути додержано справедливості і поваги до зобов'язань, що випливають з договорів,
беручи до уваги принципи міжнародного права, втілені у Статуті Організації Об'єднаних Націй, такі, як принципи рівноправності і самовизначення народів, суверенної рівності і незалежності всіх держав, невтручання у внутрішні справи держав, заборони погрози силою або її застосування та загального поважання і додержання прав людини й основних свобод для всіх,
вважаючи, що кодифікація і прогресивний розвиток права договорів, здійснені в цій Конвенції, сприятимуть досягненню вказаних у Статуті цілей Організації Об'єднаних Націй, а саме підтриманню міжнародного миру і безпеки, розвиткові дружніх відносин між народами і здійсненню їх співробітництва один з одним,
підтверджуючи, що норми міжнародного звичайного права, як і досі, регулюватимуть питання, які не були розв'язані в положеннях цієї Конвенції,
домовилися про нижченаведене:

Частина I

Вступ

Стаття 1

Сфера застосування цієї Конвенції

Ця Конвенція застосовується до договорів між державами.

Стаття 2

Вживання термінів

1. Для цілей цієї Конвенції:

а) “договір” означає міжнародну угоду, укладену між державами в письмовій формі і регульовану міжнародним правом, незалежно від того, чи викладена така угода в одному

* Віденська конвенція про право міжнародних договорів. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118
(дата звернення : 01.02.2020 р.)

документі, двох чи кількох зв'язаних між собою документах, а також незалежно від її конкретного найменування;

b) “ратифікація”, “прийняття”, “затвердження” і “приєднання” означають, залежно від випадку, міжнародний акт, який має таке найменування і за допомогою якого держава виражає в міжнародному плані свою згоду на обов'язковість для неї договору;

c) “повноваження” означають документ, який виходить від компетентного органу держави і за допомогою якого одна чи кілька осіб призначаються репрезентувати цю державу з метою ведення переговорів, прийняття тексту договору або встановлення його автентичності, вираження згоди цієї держави на обов'язковість для неї договору або з метою вчинення будь-якого іншого акта, що стосується договору;

d) “застереження” означає односторонню заяву в будь-якому формулюванні і під будь-якою назвою, зроблену державою при підписанні, ратифікації, прийнятті чи затвердженні договору або приєднанні до нього, за допомогою якого вона бажає виключити або змінити юридичну дію певних положень договору в їхньому застосуванні до цієї держави;

e) “держава, яка бере участь у переговорах” означає державу, яка брала участь у складенні і прийнятті тексту договору;

f) “договірна держава” означає державу, яка погодилась на обов'язковість для неї договору, незалежно від того, чи набрав договір чинності чи ні;

g) “учасник” означає державу, яка погодилась на обов'язковість для неї договору і для якої договір є чинним;

h) “третя держава” означає державу, яка не є учасником договору;

i) “міжнародна організація” означає міжурядову організацію.

2. Положення пункту 1, які стосуються вживання термінів, у цій Конвенції, не зачіпають вживання цих термінів або значень, яких може бути надано їм у внутрішньому праві будь-якої держави.

Стаття 3

Міжнародні угоди, які не входять у сферу застосування цієї Конвенції

Той факт, що ця Конвенція не застосовується до міжнародних угод, укладених між державами та іншими суб'єктами міжнародного права або між такими іншими суб'єктами міжнародного права, і до міжнародних угод не у письмовій формі, не зачіпає:

a) юридичної сили таких угод;

b) застосування до них будь-яких норм, викладених у цій Конвенції, під дію яких вони підпадали б на підставі міжнародного права, незалежно від цієї Конвенції;

c) застосування цієї Конвенції до відносин держав між собою в рамках міжнародних угод, учасниками яких є також інші суб'єкти міжнародного права.

Стаття 4

Ця Конвенція не має зворотної сили

Без шкоди для застосування будь-яких норм, викладених у цій Конвенції, під дію яких підпадали б договори на підставі міжнародного права, незалежно від Конвенції, вона застосовується тільки до договорів, укладених державами після набрання нею чинності щодо цих держав.

Стаття 5

Договори, які встановлюють міжнародні організації, і договори, прийняті в рамках міжнародної організації

Ця Конвенція застосовується до будь-якого договору, який є установчим актом міжнародної організації, без шкоди для відповідних правил цієї організації.

Частина II

Укладення договорів і набрання ними чинності

Розділ 1

Укладення договорів

Стаття 6

Правоздатність держав укладати договори

Кожна держава володіє правоздатністю укладати договори.

Стаття 7

Повноваження

1. Особа вважається такою, що репрезентує державу; або з метою прийняття тексту договору чи встановлення його автентичності, або з метою вираження згоди держави на обов'язковість для неї договору, коли:

а) вона пред'явить відповідні повноваження; або

б) з практики відповідних держав чи з інших обставин випливає, що вони мали намір розглядати цю особу, як таку, що репрезентує державу для цих цілей, і не вимагати пред'явлення повноважень.

2. Такі особи з огляду на їхні функції і без необхідності пред'явлення повноважень вважаються такими, що репрезентують свою державу:

а) глави держав, глави урядів і міністри закордонних справ – з метою вчинення всіх актів, що стосуються укладення договору;

б) глави дипломатичних представництв – з метою прийняття тексту договору між акредитуючою державою і державою, при якій вони акредитовані;

с) представники, уповноважені державами репрезентувати їх на міжнародній конференції або в міжнародній організації, або в одному з її органів, – з метою прийняття тексту договору на такій конференції, в такій організації або в такому органі.

Стаття 8

Наступне підтвердження акту, вчиненого без уповноваження

Акт, який стосується укладення договору, вчинений особою, яка не може на підставі статті 7 вважатися уповноваженою репрезентувати державу з цією метою, не має юридичного значення, якщо його не підтверджено цією державою.

Стаття 9

Прийняття тексту

1. Текст договору приймається за згодою всіх держав, які беруть участь у його складенні, за винятком випадків, передбачених у пункті 2.

2. Текст договору приймається на міжнародній конференції шляхом голосування за нього двох третин держав, які присутні і беруть участь у голосуванні, якщо тією ж більшістю голосів вони не вирішили застосувати інше правило.

Стаття 10

Встановлення автентичності тексту

Текст договору стає автентичним і остаточним:

а) у результаті застосування такої процедури, яку може бути передбачено в цьому тексті або погоджено між державами, що беруть участь у його складенні; або

б) при відсутності такої процедури – шляхом підписання, підписання ad referendum або парафування представниками цих держав тексту договору або заключного акта конференції, який містить цей текст.

Стаття 11

Способи вираження згоди на обов'язковість договору

Згоду держави на обов'язковість для неї договору може бути виражено підписанням

договору, обміном документами, затвердженням, приєднанням до нього або будь-яким іншим способом, про який домовились.

Стаття 12

Згода на обов'язковість договору, виражена підписанням

1. Згода держави на обов'язковість для неї договору виражається шляхом підписання договору представником держави, коли:

- a) договір передбачає, що підписання має таку силу;
- b) в інший спосіб встановлено домовленість держав, які беруть участь у переговорах, про те, що підписання повинне мати таку силу; або
- c) намір держави надати підписанню такої сили впливає з повноважень її представника або був виражений під час переговорів.

2. Для цілей пункту 1:

- a) парафування тексту означає підписання договору в тому випадку, коли встановлено, що держави, які беруть участь у переговорах, так домовились;
- b) підписання *ad referendum* договору представником держави, якщо воно підтверджується цією державою, означає остаточне підписання договору.

Стаття 13

Згода на обов'язковість договору, виражена шляхом обміну документами, які становлять договір

Згода держав на обов'язковість для них договору, що складається з документів, якими вони обмінюються, виражається шляхом цього обміну, якщо:

- a) ці документи передбачають, що обмін ними матиме таку силу; або
- b) в інший спосіб встановлено домовленість цих держав про те, що цей обмін документами повинен мати таку силу.

Стаття 14

Згода на обов'язковість договору, виражена ратифікацією, прийняттям або затвердженням

1. Згода держави на обов'язковість для неї договору виражається ратифікацією, якщо:

- a) договір передбачає, що така згода виражається ратифікацією;
- b) в інший спосіб встановлено, що держави, які беруть участь у переговорах, домовились про необхідність ратифікації;
- c) представник держави підписав договір з умовою ратифікації; або
- d) намір держави підписати договір з умовою ратифікації впливає з повноважень її представника або був виражений під час переговорів.

2. Згода держави на обов'язковість для неї договору виражається прийняттям або затвердженням на умовах, подібних до тих, які застосовуються до ратифікації.

Стаття 15

Згода на обов'язковість договору, виражена приєднанням

Згода держави на обов'язковість для неї договору виражається приєднанням, якщо:

- a) договір передбачає, що така згода може бути виражена цією державою шляхом приєднання;
- b) в інший спосіб встановлено, що держави, які беруть участь у переговорах, домовились, що така згода може бути виражена цією державою шляхом приєднання; або
- c) всі учасники потім домовились, що така згода може бути виражена цією державою шляхом приєднання.

Стаття 16

Обмін ратифікаційними грамотами і документами про прийняття, затвердження або приєднання або депонування таких грамот і документів

Якщо договором не передбачено інше, то ратифікаційні грамоти, документи про прийняття, затвердження або приєднання означають згоду держави на обов'язковість для неї договору з моменту:

- а) обміну ними між договірними державами;
- б) депонування у депозитарію; або
- с) повідомлення про них договірних держав або депозитарію, якщо так домовилися.

Стаття 17

Згода на обов'язковість частини договору і вибір різних положень

1. Без шкоди для статей 19-23, згода держави на обов'язковість для неї частини договору має силу лише в тому випадку, коли це допускається договором або коли з цим згодні інші договірні держави.

2. Згода держави на обов'язковість для неї договору, який допускає вибір між різними положеннями, має силу лише в тому випадку, коли виразно вказано, якого з цих положень згода стосується.

Стаття 18

Обов'язок не позбавляти договір його об'єкта й мети до набрання договором чинності

Держава зобов'язана утримуватись від дій, які позбавили б договір його об'єкта й мети, коли:

а) вона підписала договір або обмінялася документами, які становлять договір, з умовою ратифікації, прийняття або затвердження, доти, поки вона не виразить ясно свого наміру не стати учасником цього договору; або

б) вона виразила згоду на обов'язковість для неї договору, – до набрання договором чинності і за умови, що таке набрання чинності не буде надмірно затримуватися.

Розділ 2: Застереження

Стаття 19

Формулювання застережень

Держава може при підписанні, ратифікації, прийнятті або затвердженні договору, або приєднанні до нього формулювати застереження, за винятком тих випадків, коли:

- а) це застереження забороняється договором;
- б) договір передбачає, що можна робити тільки певні застереження, до числа яких це застереження не належить; або
- с) – у випадках, які не підпадають під дію пунктів “а” і “б”, – застереження є несумісним з об'єктом і цілями договору.

Стаття 20

Прийняття застережень і заперечення проти них

1. Застереження, яке напевне допускається договором, не потребує якого-небудь наступного прийняття іншими договірними державами, якщо тільки договір не передбачає такого прийняття.

2. Якщо з обмеженої кількості держав, які брали участь у переговорах, і з об'єкта та цілей договору випливає, що застосування договору в цілому між усіма його учасниками є істотною умовою для згоди кожного учасника на обов'язковість для нього договору, то застереження вимагає прийняття його всіма учасниками.

3. В тому випадку, коли договір є установчим актом міжнародної організації і якщо в ньому не передбачається інше, застереження вимагає прийняття його компетентним органом цієї організації.

4. У випадках, які не підпадають під дію попередніх пунктів, і якщо договір не передбачає

інше:

а) прийняття застереження іншою договірною державою робить державу, яка сформулювала застереження, учасником цього договору відносно держави, яка прийняла застереження, якщо договір є чинним або коли він набирає чинності для цих держав;

б) заперечення іншої договірної держави проти застереження не перешкоджає набранню договором чинності між державою, яка заперечує проти застереження, і державою, яка сформулювала застереження, якщо держава, яка заперечує проти застереження, певно не заявить про протилежний намір;

с) акт, який виражає згоду держави на обов'язковість для неї договору і містить застереження, набирає чинності, як тільки принаймні одна з інших договірних держав прийме це застереження.

5. Оскільки це стосується пунктів 2 і 4 і якщо договір не передбачає інше, застереження вважається прийнятим державою, якщо вона не висловить заперечень проти нього до кінця дванадцятимісячного періоду після того, як її було повідомлено про таке застереження, або до тієї дати, коли вона виразила свою згоду на обов'язковість для неї договору, залежно від того, яка з цих дат є більш пізньою.

Стаття 21

Юридичні наслідки застережень і заперечень проти застережень

1. Застереження, яке діє щодо іншого учасника відповідно до статей 19, 20 і 23:

а) змінює для держави, яка зробила застереження, в її відносинах з цим іншим учасником положення договору, яких стосується застереження, в межах сфери дії застереження; і

б) змінює тією ж мірою зазначені положення для цього іншого учасника в його відносинах з державою, яка зробила застереження.

2. Застереження не змінює положень договору для інших учасників в їхніх відносинах між собою.

3. Якщо держава, яка заперечує проти застереження, не заперечувала проти набрання договором чинності між нею і державою, яка зробила застереження, то положення, яких стосується застереження, не застосовується між цими двома державами в межах сфери дії такого застереження.

Стаття 22

Зняття застережень і заперечень проти застережень

1. Якщо договір не передбачає інше, застереження може бути знято в усякий час і для його зняття не потрібно згоди держави, яка прийняла застереження.

2. Якщо договір не передбачає інше, заперечення проти застереження може бути знято в усякий час.

3. Якщо інше не передбачається договором або не було в іншій спосіб обумовлено:

а) зняття застереження набирає чинності щодо іншої договірної держави тільки після одержання цією останньою повідомлення про це;

б) зняття заперечення проти застереження набирає чинності тільки після одержання державою, яка сформулювала застереження, повідомлення про це.

Стаття 23

Процедура, яка стосується застережень

1. Застереження, певно виражену згоду з застереженням і заперечення проти застереження повинно бути зроблено в письмовій формі і доведено до відома договірних держав та інших держав, які мають право стати учасниками договору.

2. Якщо застереження зроблено при підписанні договору, який підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню, воно повинне бути офіційно підтверджене державою, яка зробила застереження, при вираженні нею своєї згоди на обов'язковість для неї цього договору. В цьому

разі застереження вважається зробленим у день його підтвердження.

3. Певно виражена згода з застереженням або заперечення проти застереження, висловлені до його підтвердження, самі по собі не вимагають підтвердження.

4. Зняття застереження або заперечення проти застереження повинне здійснюватись у письмовій формі.

Розділ 3: Набрання чинності договорами і їх тимчасове застосування

Стаття 24

Набрання чинності

1. Договір набирає чинності в порядку і в дату, передбачену в самому договорі або погоджені між державами, які брали участь у переговорах.

2. При відсутності такого положення або домовленості договір набирає чинності, як тільки буде виражено згоду всіх держав, які брали участь у переговорах, на обов'язковість для них договору.

3. Якщо згода держави на обов'язковість для неї договору виражається в якусь дату після набрання договором чинності, то договір набирає чинності для цієї держави в цю дату, якщо в договорі не передбачається інше.

4. Положення договору, які регулюють встановлення автентичності його тексту, вираження згоди держав на обов'язковість для них договору, порядок або дату набрання договором чинності, застереження, функції депозитарію та інші питання, що неминуче виникають до набрання договором чинності, застосовуються з моменту прийняття тексту договору.

Стаття 25

Тимчасове застосування

1. Договір або частина договору застосовуються тимчасово до набрання чинності, якщо:

а) це передбачається самим договором; або

б) держави, які брали участь у переговорах, домовилися про це в якійсь інший спосіб.

2. Якщо в договорі не передбачається інше або держави, які брали участь у переговорах, не домовилися про інше, тимчасове застосування договору або частини договору щодо держави припиняється, коли ця держава повідомить інші держави, між якими тимчасово застосовується договір, про свій намір не стати учасником договору.

Частина III

Додержання, застосування і тлумачення договорів

Розділ 1: Додержання договорів

Стаття 26

Pacta sunt servanda

Кожен чинний договір є обов'язковим для його учасників і повинен добросовісно виконуватись.

Стаття 27

Внутрішнє право і додержання договорів

Учасник не може посилається на положення свого внутрішнього права як на виправдання для невиконання ним договору. Це правило діє без шкоди для статті 46.

Розділ 2: Застосування договорів

Стаття 28

Договори не мають зворотної сили

Якщо інший намір не впливає з договору або не встановлений в інший спосіб, то

положення договору не є обов'язковими для учасника договору щодо будь-якої дії чи факту, які мали місце до дати набрання договором чинності для визначеного учасника, або щодо будь-якої ситуації, яка перестала існувати до цієї дати.

Стаття 29

Територіальна сфера дії договорів

Якщо інший намір не впливає з договору або не встановлений в інший спосіб, то договір є обов'язковим для кожного учасника щодо всієї його території.

Стаття 30

Застосування послідовно укладених договорів, які стосуються одного і того ж питання

1. З дотриманням статті 103 Статуту Організації Об'єднаних Націй права і обов'язки держав-учасниць послідовно укладених договорів, які стосуються одного і того ж питання, визначаються відповідно до нижченаведених пунктів.

2. Якщо в договорі встановлюється, що він обумовлений попереднім або наступним договором або що він не повинен вважатись несумісним з таким договором, то переважну силу мають положення цього другого договору.

3. Якщо всі учасники попереднього договору є також учасниками наступного договору, але дію попереднього договору не припинено або не зупинено відповідно до статті 59, попередній договір застосовується тільки тією мірою, якою положення є сумісними з положеннями наступного договору.

4. Якщо не всі учасники наступного договору є учасниками попереднього договору:

а) у відносинах між державами-учасницями обох договорів застосовується те ж правило, що й у пункті 3;

б) у відносинах між державою-учасницею обох договорів і державою-учасницею тільки одного договору, договір, учасниками якого є обидві держави, регулює їхні взаємні права і обов'язки.

5. Пункт 4 застосовується без шкоди для статті 41 для будь-якого питання про припинення або зупинення дії договору відповідно до статті 60 або для будь-якого питання про відповідальність держави, яка може виникнути в результаті укладення або застосування договору, положення якого є несумісними з обов'язками цієї держави щодо другої держави за іншим договором.

Розділ 3: Тлумачення договорів

Стаття 31

Загальне правило тлумачення

1. Договір повинен тлумачитись добросовісно відповідно до звичайного значення, яке слід надавати термінам договору в їхньому контексті, а також у світлі об'єкта і цілей договору.

2. Для цілей тлумачення договору контекст охоплює, крім тексту, включаючи преамбулу й додатки:

а) усяку угоду, яка стосується договору і якої було досягнуто між усіма учасниками у зв'язку з укладенням договору;

б) усякий документ, складений одним або кількома учасниками у зв'язку з укладенням договору і прийнятий іншими учасниками як документ, що стосується договору.

3. Поряд з контекстом враховуються:

а) усяка наступна угода між учасниками щодо тлумачення договору або застосування його положень;

б) наступна практика застосування договору, яка встановлює угоду учасників щодо його тлумачення;

с) будь-які відповідні норми міжнародного права, які застосовуються у відносинах між учасниками.

4. Спеціального значення надається термінові в тому випадку, коли встановлено, що учасники мали такий намір.

Стаття 32

Додаткові засоби тлумачення

Можливе звернення до додаткових засобів тлумачення в тому числі до підготовчих матеріалів та до обставин укладення договору, щоб підтвердити значення, яке випливає із застосування статті 31, або визначити значення, коли тлумачення відповідно до статті 31:

- a) залишає значення двояким чи неясним; або
- b) призводить до результатів, які є явно абсурдними або нерозумними.

Стаття 33

Тлумачення договорів, автентичність тексту яких було встановлено двома або кількома мовами

1. Коли автентичність тексту договору було встановлено двома або кількома мовами, його текст кожною мовою має однакову силу, якщо договором не передбачено або учасники не домовились, що в разі розходження між цими текстами переважну силу матиме якийсь один певний текст.

2. Варіант договору мовою, іншою, ніж ті, якими було встановлено автентичність тексту, вважається автентичними тільки в тому випадку, коли це передбачено договором або коли про це домовились учасники договору.

3. Передбачається, що терміни договору мають однакове значення в кожному автентичному тексті.

4. За винятком того випадку, коли відповідно до пункту 1 переважну силу має якийсь один певний текст, якщо порівняння автентичних текстів виявляє розходження значень, яке, з урахуванням об'єкта і цілей договору, найкраще узгоджує ці тексти.

Розділ 4: Договори і треті держави

Стаття 34

Загальне правило, яке стосується третіх держав

Договір не створює зобов'язань або прав для третьої держави без її на те згоди.

Стаття 35

Договори, які передбачають зобов'язання для третіх держав

Зобов'язання для третьої держави виникає з положення договору, якщо учасники цього договору мають намір зробити це положення засобом створення зобов'язання і якщо третя держава напевно бере на себе у письмовій формі це зобов'язання.

Стаття 36

Договори, які передбачають права для третіх держав

1. Право для третьої держави виникає з положення договору, якщо учасники цього договору мають намір за допомогою цього положення надати таке право або третій державі, або групі держав, до якої вона належить, або всім державам і якщо третя держава погоджується з цим. Її згода припускатиметься доти, поки не матимуть доказів протилежного, якщо договором не передбачається інше.

2. Держава, яка користується правом на підставі пункту 1, виконує умови користування цим правом, передбачені договором або встановлені відповідно до договору.

Стаття 37

Скасування або зміна зобов'язань або прав третіх держав

1. Коли для третьої держави виникає зобов'язання відповідно до статті 35, то це

зобов'язання може бути скасовано або змінено лише за згодою учасників договору і третьої держави, якщо тільки не встановлено, що вони домовилися про інше.

2. Коли для третьої держави виникає право відповідно до статті 36, то це право не може бути скасовано або змінено учасниками, якщо встановлено, що згідно з наміром, який існував, це право не підлягало скасуванню або зміні без згоди цієї третьої держави.

Стаття 38

Норми, які містить договір і які стають обов'язковими для третіх держав у результаті виникнення міжнародного звичаю

Статті 34 – 37 ніяким чином не перешкоджають якій-небудь нормі, яку містить договір, стати обов'язковою для третьої держави як звичайна норма міжнародного права, що визначається як така.

Частина IV

Поправки до договорів і зміна договорів

Стаття 39

Загальне правило, яке стосується поправок до договорів

Договір може бути змінено за угодою між учасниками. Норми, викладені в частині II, застосовуються щодо такої угоди, якщо тільки договір не передбачає інше.

Стаття 40

Внесення поправок до багатосторонніх договорів

1. Якщо договір не передбачає інше, при внесенні поправок до багатостороннього договору слід керуватися нижченаведеними пунктами.

2. Усі договірні держави повинні повідомлятися про усяку пропозицію, яка стосується поправок до багатостороннього договору, що повинні діяти у відносинах між усіма учасниками, причому кожна з договірних держав має право брати участь у:

а) прийнятті рішення про те, що слід зробити щодо такої пропозиції;

б) переговорах і укладенні будь-якої угоди про внесення поправок до договору.

3. Кожна держава, яка має право стати учасником договору, також має право стати учасником договору, до якого було внесено поправки.

4. Угода про внесення поправок не зв'язує державу, яка вже є учасником договору, але не стала учасником угоди про внесення поправок до договору; щодо такої держави застосовується пункт 4 "б" статті 30.

5. Держава, яка стала учасником договору після набрання чинності угодою про внесення поправок, якщо тільки вона не заявить про інший намір:

а) вважається учасником договору, до якого було внесено поправки; і

б) вважається учасником договору, до якого не було внесено поправки, щодо будь-якого учасника договору, не зв'язаного угодою про внесення поправок до договору.

Стаття 41

Угоди про зміну багатосторонніх договорів тільки у взаємовідносинах між певними учасниками

1. Два або кілька учасників багатостороннього договору можуть укласти угоду про зміну договору тільки у взаємовідносинах між собою, якщо:

а) можливість такої зміни передбачається самим договором; або

б) така зміна не забороняється договором і:

I) не впливає на користування іншими учасниками своїми правами за договором або на виконання ними своїх зобов'язань; і

II) не зачіпає положення, відступ від якого є несумісним з ефективним здійсненням об'єкта

і цілей договору в цілому.

2. Якщо у випадку, що підпадає під дію пункту 1 “а”, договором не передбачається інше, то зазначені учасники повідомляють інших учасників про свій намір укласти угоду про ту зміну договору, яка цією угодою передбачається.

Частина V

Недійсність, припинення і зупинення дії договорів

Розділ 1: Загальні положення

Стаття 42

Дійсність договорів і збереження договорами чинності

1. Дійсність договору або згода держави на обов'язковість для неї договору може оспорюватись тільки на основі застосування цієї Конвенції.

2. Припинення договору, його денонсація або вихід з нього учасника можуть мати місце тільки в результаті застосування положень самого договору або цієї Конвенції. Це ж правило застосовується до зупинення дії договору.

Стаття 43

Зобов'язання, які мають силу на підставі міжнародного права, незалежно від договору

Недійсність, припинення або денонсація договору, вихід з нього одного з учасників або зупинення його дії, коли вони є результатом застосування цієї Конвенції або положень самого договору, жодною мірою не зачіпають обов'язок держави виконувати усяке написане в договорі зобов'язання, яке має силу для неї відповідно до міжнародного права, незалежно від договору.

Стаття 44

Подільність договірних положень

1. Право учасника денонсувати договір, вийти з нього або зупинити його дію, яке було передбачене в договорі або впливає із статті 56, може бути використано відносно тільки всього договору, якщо договір не передбачає інше або якщо його учасники не домовилися про інше.

2. На підставу недійсності договору, припинення договору, виходу з нього або зупинення його дії, яка визнається в цій Конвенції, можна посилатись відносно тільки всього договору в усіх випадках, крім передбачених нижченаведеними пунктами або статтею 60.

3. Якщо така підстава стосується лише окремих положень, то на неї можна посилатись тільки відносно цих положень, коли:

а) названі положення є віддільними від решти договору щодо їх тлумачення;

б) з договору випливає чи в інший спосіб встановлено, що прийняття цих положень не становило істотної підстави згоди іншого учасника або інших учасників на обов'язковість усього договору в цілому; і

с) продовження виконання решти договору не було б несправедливим.

4. У випадках, які підпадають під дію статей 49 і 50, держава, яка має право посилатись на обман або підкуп може робити це або відносно всього договору, або, у передбачених пунктом 3 випадках, відносно лише його окремих положень.

5. У випадках, які підпадають під дію статей 51, 52 і 53, подільність положень договору не допускається.

Стаття 45

Втрата права посилатись на підставу недійсності або припинення договору, виходу з нього або зупинення його дії

Держава не має більше права посилатись на підставу недійсності або припинення договору, виходу з нього або зупинення його дії на основі статей 46 – 50 або статей 60 і 62, якщо,

після того, як стало відомо про факти:

а) вона напевне погодилась, що договір, залежно від випадку, є дійсним, зберігає чинність або й далі діє; або

б) вона повинна з огляду на її поведінку вважатись такою, що мовчазно погодилась з тим, що договір, залежно від випадку, є дійсним, зберігає чинність або й далі діє.

Розділ 2: Недійсність договорів

Стаття 46

Положення внутрішнього права, які стосуються компетенції укладати договори

1. Держава не має права посилатись на ту обставину, що її згода на обов'язковість для неї договору була виражена на порушення того чи іншого положення її внутрішнього права, яке стосується компетенції укладати договори, як на підставу недійсності її згоди, якщо тільки це порушення не було явним і не стосувалося норми її внутрішнього права особливо важливого значення.

2. Порушення є явним, якщо воно буде об'єктивно очевидним для будь-якої держави, що діє в цьому питанні добросовісно і відповідно до звичайної практики.

Стаття 47

Спеціальні обмеження правомочності на вираження згоди держави

Якщо правомочність представника на вираження згоди держави на обов'язковість для неї конкретного договору обумовлена спеціальним обмеженням, то на недодержання представником такого обмеження не можна посилатись як на підставу недійсності вираженої ним згоди, якщо тільки інші держави, які брали участь у переговорах, не було повідомлено про обмеження до вираження представником такої згоди.

Стаття 48

Помилка

1. Держава має право посилатись на помилку в договорі як на підставу недійсності її згоди на обов'язковість для неї цього договору, коли помилка стосується факту або ситуації, які, за припущенням цієї держави, існували при укладенні договору і являли собою істотну основу для її згоди на обов'язковість для неї цього договору.

2. Пункт 1 не застосовується, якщо названа держава своєю поведінкою сприяла виникненню цієї помилки або обставини були такими, що ця держава повинна була звернути увагу на можливу помилку.

3. Помилка, яка стосується тільки формулювання тексту договору, не впливає на його дійсність; в цьому випадку застосовується стаття 79.

Стаття 49

Обман

Якщо держава уклала договір під впливом обманних дій іншої держави, яка брала участь у переговорах, то вона має право посилатись на обман як на підставу недійсності своєї згоди на обов'язковість для неї договору.

Стаття 50

Підкуп представника держави

Якщо згода держави на обов'язковість для неї договору була виражена в результаті прямого або непрямого підкупу її представника іншою державою, яка брала участь у переговорах, то перша держава має право посилатись на такий підкуп як на підставу недійсності її згоди на обов'язковість для неї такого договору.

Стаття 51

Примус представника держави

Згода держави на обов'язковість для неї договору, яку було виражено в результаті

примусу її представника діями або погрозами, спрямованими проти нього, не має ніякого юридичного значення.

Стаття 52

Примус держави шляхом погрози силою або її застосування

Договір є неважним, якщо його укладення стало результатом погрози силою або її застосування на порушення принципів міжнародного права, втілених у Статуті Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 53

Договори, які суперечать імперативній нормі загального міжнародного права (jus cogens)

Договір є неважним, якщо на момент укладення він суперечить імперативній нормі загального міжнародного права. Оскільки це стосується цієї Конвенції, імперативна норма загального міжнародного права є нормою, що приймається і визнається міжнародним співтовариством держав у цілому як норма, відхилення від якої недопустиме і яку може бути змінено тільки наступною нормою загального міжнародного права, що носила б такий же характер.

Розділ 3: Припинення договорів і зупинення їхньої дії

Стаття 54

Припинення договору або вихід з нього відповідно до положень договору або за згодою учасників

Припинення договору або вихід з нього учасника можуть мати місце:

- a) відповідно до положень договору; або
- b) в усякий час за згодою всіх учасників після консультації з іншими договірними державами.

Стаття 55

Скорочення кількості учасників багатостороннього договору, в результаті якого вона стає меншою від кількості, потрібної для набрання договором чинності

Якщо договором не передбачається інше, багатосторонній договір не припиняється з причини тільки того, що кількість його учасників стала меншою від кількості, потрібної для набрання договором чинності.

Стаття 56

Денонсація договору або вихід з договору, який не містить положень про його припинення, денонсацію або вихід з нього

1. Договір, який не містить положень про його припинення і який не передбачає денонсації або виходу з нього, не підлягає денонсації і вихід з нього не допускається, якщо тільки:
 - a) не встановлено, що учасники мали намір допустити можливість денонсації або виходу; або
 - b) характер договору не має на увазі права денонсації або виходу.
2. Учасник повідомляє не менш як за дванадцять місяців про свій намір денонсувати договір або вийти з нього відповідно до пункту 1.

Стаття 57

Зупинення дії договору відповідно до положень договору або за згодою учасників

Зупинення дії договору щодо всіх учасників або щодо якогось окремого учасника можливе:

- a) відповідно до положень договору; або
- b) в усякий час за згодою всіх учасників після консультації з іншими договірними державами.

Стаття 58

Зупинення дії багатостороннього договору за угодою тільки між деякими учасниками

1. Два або кілька учасників багатостороннього договору можуть укласти угоду про тимчасове зупинення дії положень договору тільки у відносинах між собою, якщо:

а) можливість такого зупинення передбачається договором; або

б) зазначене зупинення не забороняється договором і:

I) не впливає ні на користування іншими учасниками своїми правами, що впливають з цього договору, ні на виконання ними своїх зобов'язань;

II) не є несумісним з об'єктом і цілями договору.

2. Якщо у випадку, який підпадає під дію пункту 1 "а", договором не передбачається інше, то зазначені учасники повідомляють інших учасників про свій намір укласти угоду і про ті положення договору, дію яких вони мають намір зупинити.

Стаття 59

Припинення договору або зупинення його дії, які впливають з укладення наступного договору

1. Договір вважається припиненим, якщо всі його учасники укладуть наступний договір у тому ж питанні і:

а) з наступного договору впливає або в інший спосіб встановлено намір учасників, щоб дане питання регулювалося цим договором; або

б) положення наступного договору є настільки несумісними з положеннями попереднього договору, що обидва договори неможливо застосувати одночасно.

2. Дія попереднього договору вважається лише зупиненою, якщо з наступного договору впливає або в інший спосіб встановлено, що таким був намір учасників.

Стаття 60

Припинення договору або зупинення його дії внаслідок його порушення

1. Істотне порушення двостороннього договору одним з його учасників дає право другому учасникові посилатись на це порушення як на підставу для припинення договору або зупинення його дії в цілому або в частині.

2. Істотне порушення багатостороннього договору одним з його учасників дає право:

а) іншим учасникам – за угодою, досягнутою одногосно, – зупинити дію договору в цілому або в частині або припинити його або:

I) у відносинах між собою і державою, яка порушила договір, або

II) у відносинах між усіма учасниками;

б) учасникові, який особливо постраждав у результаті порушення, посилатись на це порушення як на підставу зупинення дії договору в цілому або в частині у відносинах між ним і державою, яка порушила договір;

с) будь-якому іншому учасникові, крім держави, яка порушила договір, посилатись на це порушення як на підставу для зупинення дії договору в цілому або в частині щодо самого себе, якщо договір носить такий характер, що істотне порушення його положень одним учасником докорінно змінює становище кожного учасника щодо дальшого виконання ним своїх зобов'язань, які впливають з договору.

3. Істотне порушення договору – для цілей цієї статті – полягає:

а) у такій відмові від договору, яка не допускається цією Конвенцією; або

б) у порушенні положення, яке має істотне значення для здійснення об'єкта і цілей договору.

4. Попередні пункти не зачіпають положень договору, які застосовуються у випадку його порушення.

5. Пункти 1, 2 і 3 не застосовуються до положень, які стосуються захисту людської особи, що їх містять договори, які носять гуманітарний характер і особливо до положень, які виключають будь-яку форму репресалій щодо осіб, котрі користуються захистом за такими договорами.

Стаття 61

Наступна неможливість виконання

1. Учасник має право посилатись на неможливість виконання договору як на підставу для припинення договору або виходу з нього, якщо ця неможливість є наслідком безповоротного зникнення або знищення об'єкта, необхідного для виконання договору. Якщо така неможливість є тимчасовою, на неї можна посилатись як на підставу лише для зупинення дії договору.

2. Учасник не має права посилатись на неможливість виконання як на підставу для припинення дії договору, виходу з нього або зупинення його дії, якщо ця неможливість є результатом порушення цим учасником або зобов'язання за договором, або іншого міжнародного зобов'язання, взятого ним на себе відносно будь-якого іншого учасника договору.

Стаття 62

Докорінна зміна обставин

1. На докорінну зміну, яка сталася щодо обставин, що існували при укладенні договору, і яка не передбачалась учасниками, не можна посилатись як на підставу для припинення договору або виходу з нього, за винятком тих випадків, коли:

а) наявність таких обставин становила істотну підставу згоди учасників на обов'язковість для них договору; і

б) наслідок зміни обставин докорінно змінює сферу дії зобов'язань, які все ще підлягають виконанню за договором.

2. На докорінну зміну обставин не можна посилатись як на підставу для припинення договору або виходу з нього:

а) якщо договір встановлює межу; або

б) якщо така докорінна зміна, на яку посилається учасник договору, є результатом порушення цим учасником або зобов'язання за договором, або іншого міжнародного зобов'язання, взятого ним на себе відносно будь-якого іншого учасника договору.

3. Якщо відповідно до попередніх пунктів, учасник має право посилатись на докорінну зміну обставин як на підставу для припинення договору або виходу з нього, то він має право також посилатись на цю зміну як на підставу для зупинення дії договору.

Стаття 63

Розрив дипломатичних або консульських відносин

Розрив дипломатичних або консульських відносин між учасниками договору не впливає на правові відносини, встановлені між ними договором, за винятком випадків, коли наявність дипломатичних або консульських відносин потрібна для виконання договору.

Стаття 64

Виникнення нової імперативної норми загального міжнародного права (jus cogens)

Якщо виникає нова імперативна норма загального міжнародного права, то будь-який існуючий договір, який виявляється в суперечності з цією нормою, стає недійсним і припиняється.

Розділ 4: Процедура

Стаття 65

Процедура, якої слід додержувати щодо недійсності договору, припинення договору,

виходу з нього або зупинення його дії

1. Учасник, який відповідно до положень цієї Конвенції посилається на ваду у своїй згоді на обов'язковість для нього договору або на підставу для оспорювання дійсності договору, для припинення договору, виходу з нього або зупинення його дії, повинен повідомити інших учасників про свою вимогу. У повідомленні має бути зазначено заходи, яких передбачається вжити щодо договору, а також їх обґрунтування.

2. Якщо по скінченні певного періоду, який, за винятком випадків особливої терміновості, повинен становити не менше трьох місяців з моменту одержання повідомлення, ні один учасник не висловить заперечення, то учасник, який надіслав повідомлення, має право у порядку, встановленому статтею 67, здійснити передбачені ним заходи.

3. Якщо, проте, надійде заперечення з боку будь-якого іншого учасника, то учасники повинні добиватися врегулювання за допомогою засобів, зазначених у статті 33 Статуту Об'єднаних Націй.

4. Ніщо в попередніх пунктах не порушує прав або зобов'язань учасників у рамках будь-яких чинних положень, які є обов'язковими для учасників щодо врегулювання спорів.

5. Без шкоди для статті 45, та обставин, що держава не надіслала раніше повідомлення, встановленого у пункті 1, не заважає їй надіслати таке повідомлення у відповідь іншому учасникові, який вимагає виконання договору або заявляє про його порушення.

Стаття 66

Процедура судового розгляду, арбітражу і примирення

Якщо протягом 12 місяців після дати, коли було сформульовано заперечення, не було досягнуто ніякого рішення відповідно до пункту 3 статті 65, то застосовується така процедура:

а) будь-яка із сторін у спорі про застосування або тлумачення статей 53 або 64 може передати його шляхом письмової заяви, на вирішення Міжнародного суду, якщо тільки сторони не домовляться за спільною згодою передати цей спір на арбітраж;

б) будь-яка із сторін у спорі про застосування або тлумачення будь-якої іншої статті частини У Конвенції може розпочати процедуру, зазначену в Додатку до цієї Конвенції, звернувшись з відповідною проською до Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 67

Документи про оголошення договору недійсним, про припинення договору, про вихід з нього або про зупинення його дії

1. Повідомлення, згадуване в пункті 1 статті 65, повинне робитись у письмовій формі.

2. Усякий акт, який має на меті оголошення договору недійсним або припинення договору, вихід з нього або зупинення його дії відповідно до його положень, чи положень пунктів 2 або 3 статті 65, оформляється у вигляді документа, який надсилається іншим учасникам. Якщо такий документ не підписаний главою держави, главою уряду або міністром закордонних справ, представником держави, який передає цей документ, може бути запропоновано пред'явити повноваження.

Стаття 68

Відкликання повідомлень і документів, передбачених статтями 65 і 67

Повідомлення або документ, передбачені статтями 65 і 67, може бути відкликано в будь-який час до набрання ними чинності.

Розділ 5: Наслідки недійсності або припинення договору або зупинення його дії

Стаття 69

Наслідки недійсності договору

1. Договір, недійсність якого встановлено відповідно до цієї Конвенції, є недійсним.

Положення недійсного договору не мають ніякої юридичної сили.

2. Якщо, однак, було вчинено дії на основі такого договору:

а) кожний учасник має право вимагати від будь-якого іншого учасника створити, наскільки це можливо, в їхніх взаємовідносинах становище, яке існувало б, якби не було вчинено зазначених дій;

б) дії, вчинені добросовісно до посилання на недійсність, не вважаються незаконними лише з причини недійсності договору.

3. У випадках, які підпадають під дію статей 49, 50, 51 або 52, пункт 2 не застосовується до учасника, який є відповідальним за вчинення обману, підкупу або примусу.

4. У разі недійсності згоди якоїсь держави на обов'язковість для неї багатостороннього договору вищезазначені правила застосовуються у відносинах між цією державою і учасниками договору.

Стаття 70

Наслідки припинення договору

1. Якщо договором не передбачено інше або якщо учасники не погодились про інше, припинення договору відповідно до його положень або відповідно до цієї Конвенції:

а) звільняє учасників договору від усякого зобов'язання виконувати договір у майбутньому;

б) не впливає на права, зобов'язання або юридичне становище учасників, які виникли в результаті виконання договору до його припинення.

2. Якщо держава денонсує багатосторонній договір виходить з цього, пункт 1 застосовується у відносинах між цією державою і кожним з інших учасників договору з дня набрання чинності такою денонсацією або виходу з договору.

Стаття 71

Наслідки недійсності договору, який суперечить імперативній нормі загального міжнародного права

1. Коли договір є недійсним відповідно до статті 53, учасники:

а) усувають, наскільки це можливо, наслідки будь-якої дії, вчиненої на підставі положення, яке суперечить імперативній нормі загального міжнародного права; і

б) приводять свої взаємовідносини у відповідність з імперативною нормою загального міжнародного права.

2. Коли договір стає недійсним і припиняється відповідно до статті 64, припинення договору:

а) звільняє учасників від усякого зобов'язання виконувати договір у майбутньому;

б) не впливає на права, зобов'язання або юридичне становище учасників, які виникли в результаті виконання договору до його припинення, за умови, що такі права і зобов'язання або таке становище можуть у майбутньому зберігатися тільки тією мірою, якою їх збереження саме по собі не суперечить новій імперативній нормі загального міжнародного права.

Стаття 72

Наслідки зупинення дії договору

1. Якщо договором не передбачається інше або, якщо учасники не погодились про інше, зупинення дії договору відповідно до його положень або відповідно до цієї Конвенції:

а) звільняє учасників, у взаємовідносинах яких зупиняється дія договору, від зобов'язання виконувати договір у своїх взаємовідносинах протягом періоду зупинення;

б) не впливає в усьому іншому на правові відносини між власниками, встановлені договором.

2. У період зупинення дії договору учасники утримуються від дій, які могли б перешкодити поновленню дії договору.

Частина VI Інші постанови

Стаття 73

Випадки правонаступництва держав, відповідальності держави і початку воєнних дій

Положення цієї Конвенції не вирішують наперед ні одного з питань, які можуть виникнути щодо договору з правонаступництва держав, з міжнародної відповідальності держави або з початку воєнних дій між державами.

Стаття 74

Дипломатичні і консульські відносини та укладення договорів

Розрив або відсутність дипломатичних або консульських відносин між двома чи кількома державами не перешкоджає укладенню договорів між цими державами. Укладення договору саме по собі не впливає на стан в галузі дипломатичних або консульських відносин.

Стаття 75

Випадок держави-агресора

Положення цієї Конвенції не порушають ніяких зобов'язань щодо договору, які можуть виникнути для держави-агресора в результаті заходів, вжитих відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй у зв'язку з агресією з боку цієї держави.

Частина VII

Депозитарії, повідомлення, виправлення та реєстрація

Стаття 76

Депозитарії договорів

1. Депозитарія договору може бути призначено державами, які брали участь у переговорах, або в самому договорі або яким-небудь іншим порядком. Депозитарієм може бути одна або кілька держав, міжнародна організація або головна виконавча службова особа такої організації.

2. Функції депозитарію договору є міжнародними за своїм характером, і при виконанні своїх функцій депозитарій зобов'язаний діяти неупереджено. Зокрема, той факт, що договір не набрав чинності між деякими учасниками або що виникла суперечність між державою і депозитарієм, яка стосується виконання функцій останнього, не впливає на цей обов'язок.

Стаття 77

Функції депозитаріїв

1. Якщо договором не передбачається інше або якщо договірні держави не домовилися про інше, функції депозитарію полягають, зокрема:

- a) у зберіганні автентичного тексту договору і переданих депозитарієві повноважень;
- b) у підготовці засвідчених копій з автентичного тексту і підготовці будь-яких інших текстів договору такими іншими мовами, які можуть бути передбачені договором, а також у надсиланні їх учасникам та державам, які мають право стати учасниками договору;
- c) в одержанні підписів під договором та одержанні і зберіганні документів, оповіщень і повідомлень, які його стосуються;
- d) у вивченні питання про те, чи є підписи, документи, оповіщення або повідомлення, які стосуються договору, у повному порядку і належній формі, і, у разі потреби, в доведенні цього питання до відома відповідної держави;

е) в інформуванні учасників і держав, які мають право стати учасниками договору, про документи, оповіщення і повідомлення, які стосуються договору;

і) в інформуванні держав, які мають право стати учасниками договору, про те, коли кількість підписів ратифікаційних грамот або документів про прийняття, затвердження або приєднання, потрібну для набрання договором чинності, було одержано або депозитовано;

г) у реєстрації договору в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй;

h) у виконанні функцій, передбачених іншими положеннями цієї Конвенції.

2. У разі виникнення будь-якої суперечності між якоюсь державою і депозитарієм щодо виконання функцій останнього, депозитарій доводить це питання до відома держав, які підписали договір, і договірних держав або, у відповідних випадках, до відома компетентного органу заінтересованої міжнародної організації.

Стаття 78

Оповіщення і повідомлення

Якщо договором або Конвенцією не передбачається інше, оповіщення або повідомлення, зроблене будь-якою державою відповідно до Конвенції:

а) надсилається, коли немає депозитарію, безпосередньо державам, яким воно призначене, або, коли є депозитарій – останньому;

б) вважається зробленим відповідною державою тільки після одержання його тією державою, якій його було надіслано, або ж, залежно від випадку, після одержання його депозитарієм;

с) якщо воно надсилається депозитарієві, вважається одержаним державою, для якої воно призначене, тільки після того, як останню поінформував про це депозитарій відповідно до пункту 1 "е" статті 77.

Стаття 79

Виправлення помилок у текстах або у засвідчених копіях договорів

1. Якщо після встановлення автентичності тексту договору держави, які його підписали, і договірні держави констатують за спільною згодою, що він містить помилку, то ця помилка, якщо вони не вирішують застосувати інший спосіб, виправляється шляхом:

а) внесення відповідного виправлення до тексту і парафування цього виправлення належним чином уповноваженими представниками;

б) складення документа з викладенням виправлення, яке погодилися внести, або обміну такими документами; або

с) складення виправленого тексту всього договору в тому ж порядку, як і при оформленні автентичного тексту.

2. Якщо йдеться про договір, який здається на зберігання депозитарієві, то останній повідомляє держави, які підписали договір, і договірні держави про помилку, а також про пропозицію про її виправлення і встановлює відповідний період часу, протягом якого може бути зроблено заперечення проти цієї пропозиції. Якщо до скінчення цього періоду:

а) не надійшло заперечень, депозитарій вносить виправлення до тексту і надсилає копію його учасникам і державам, які мають право стати учасниками договору;

б) було висловлено заперечення, депозитарій доводить це заперечення до відома держав, які підписали договір, і договірних держав.

3. Правила, викладені у пунктах 1 і 2, застосовуються також у тих випадках, коли було встановлено автентичність тексту двома або кількома мовами і виявляється розбіжність між різними текстами, яку, за спільною згодою держав, які підписали договір, і договірних держав, має бути виправлено.

4. Виправлений текст замінює собою текст, який містить помилку, ab initio, якщо тільки держави, які підписали договір, і договірні держави не вирішать інакше.

5. Виправлення тексту зареєстрованого договору доводиться до відома Секретаріату Організації Об'єднаних Націй.

6. Якщо помилка виявляється у засвідченій копії договору, депозитарій складає протокол, який містить виправлення, і надсилає копію його державам, які підписали договір, і договірним державам.

Стаття 80

Реєстрація і опублікування договорів

1. Договори після набрання ними чинності надсилаються до Секретаріату Організації Об'єднаних Націй для реєстрації або для зберігання у справах і занесення до переліку, залежно від випадку, та для опублікування.

2. Призначення депозитарію уповноважує його вчиняти зазначені в попередньому пункті дії.

Частина VIII

Заключні статті

Стаття 81

Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами – членами Організації Об'єднаних Націй або членами однієї із спеціалізованих установ чи міжнародного агентства по атомній енергії, або учасницями Статуту Міжнародного суду, а також будь-якою іншою державою, запрошеною Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй стати учасницею цієї Конвенції, у такий спосіб: до 30 листопада 1969 року – у Федеральному міністерстві закордонних справ Австрійської Республіки, а після цієї дати і до 30 квітня 1970 року – в Центральних Установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку.

Стаття 82

Ратифікація

Ця Конвенція підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 83

Приєднання

До цієї Конвенції може приєднатися будь-яка держава, яка належить до тієї чи іншої з категорій, згаданих у статті 81. Документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 84

Набрання чинності

1. Ця Конвенція набирає чинності на тридцятий день з дати здачі на зберігання тридцять п'ятої ратифікаційної грамоти або тридцять п'ятого документа про приєднання.

2. Для кожної держави, яка ратифікувала Конвенцію або приєдналася до неї після здачі на зберігання тридцять п'ятої ратифікаційної грамоти або тридцять п'ятого документа про приєднання, Конвенція набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання нею своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 85

Автентичні тексти

Оригінал цієї Конвенції, англійський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якої є однаково автентичними, здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення чого нижчепідписані повноважні представники, належним чином уповноважені своїми урядами, підписали цю Конвенцію.

Складено у Відні двадцять третього травня тисяча дев'ятсот шістдесят дев'ятого року.

Додаток

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй складає і веде список мирових посередників з числа кваліфікованих юристів. З цією метою кожній державі – членові Організації Об'єднаних Націй або учасниці цієї Конвенції пропонується призначити двох мирових посередників, і імена призначених у такий спосіб осіб складають зазначений список. Мирові посередники – включаючи мирових посередників, призначених для заповнення вакансії, що відкрилася випадково, – призначаються на термін у п'ять років, і цей термін може бути поновлено. Мировий посередник, після скінчення терміну, на який його було призначено, продовжуватиме виконувати будь-які функції, для здійснення яких його було обрано відповідно до положень наступного пункту.

2. Якщо до Генерального секретаря надсилається просьба відповідно до положень статті 66, він передає спір на розгляд погоджувальної комісії, утвореної у такий спосіб.

Держава або держави, яка є або які є однією стороною у спорі, призначають:

а) одного мирового посередника, котрий є громадянином цієї держави або однієї з цих держав, з числа осіб, включених до згаданого у пункті 1 списку, або з числа інших осіб; і

б) одного мирового посередника, котрий не є громадянином цієї держави або однієї з цих держав, з числа включених до згаданого списку осіб.

Держава або держави, яка є або які є другою стороною у спорі, призначають двох мирових посередників у такий же спосіб. Чотирьох мирових посередників, які обираються сторонами, повинно бути призначено протягом шістдесяти днів з тієї дати, коли Генеральний секретар одержує відповідну просьбу.

Ці чотири мирових посередники протягом шістдесяти днів після дати призначення останнього з них призначають з числа включених до списку осіб п'ятого мирового посередника, який буде головою.

Якщо голову або будь-якого з інших мирових посередників не призначено протягом передбачених вище для їх призначення термінів, то їх призначає Генеральний секретар протягом шістдесяти днів з дати скінчення відповідного терміну. Призначення голови може бути проведено Генеральним секретарем або з числа осіб, включених до списку, або з числа членів Комісії міжнародного права. Будь-який із термінів, протягом яких повинні бути проведені призначення, може бути продовжено за згодою сторін у спорі.

Будь-яка вакансія повинна бути заповнена тим же способом, який було вказано для початкового призначення.

3. Погоджувальна комісія сама встановлює свою процедуру. Комісія може, за згодою сторін у спорі, запропонувати будь-якому з учасників договору подати їй свою думку усно або письмово. Комісія приймає рішення і робить рекомендації більшістю голосів своїх п'яти членів.

4. Комісія може звертати увагу сторін у спорі на будь-які заходи, що можуть полегшити полюбовне розв'язання спору.

5. Комісія заслуховує сторони, розглядає претензії та заперечення і вносить на розгляд сторін пропозиції, спрямовані на досягнення полюбовного розв'язання спору.

6. Комісія повинна подати свою доповідь протягом дванадцяти місяців, що йдуть за датою її утворення. Ця доповідь надсилається Генеральному секретареві і передається сторонам у спорі. Доповідь Комісії, включаючи будь-які викладені в ній висновки про питання факту і питання права, не є обов'язковою для сторін і являє собою лише рекомендацію, запропоновану на розгляд сторін з метою полегшення полюбовного розв'язання спору.

7. Генеральний секретар надає Комісії допомогу і засоби обслуговування, яких вона може потребувати. Витрати Комісії покриває Організація Об'єднаних Націй.

Конвенція відповідно до пункту 2 статті 84 набрала чинності для СРСР 29 травня 1986 року.

* * *

Україна приєдналася до Конвенції відповідно до Указу Президії Верховної Ради Української РСР від 14 квітня 1986 року з такими застереженнями і заявою:

“Українська Радянська Соціалістична Республіка не вважає себе зв’язаною положеннями статті 66 Віденської конвенції про право міжнародних договорів і заявляє, що для передачі будь-якого спору між Договірними Сторонами про застосування чи тлумачення статей 53 або 64 на вирішення Міжнародного Суду або будь-якого спору про застосування чи тлумачення будь-якої іншої статті частини V Конвенції на розгляд погоджувальної комісії необхідна у кожному окремому випадку згода усіх сторін, які беруть участь у спорі, і що мировими посередниками, яких включають до складу погоджувальної комісії, можуть бути лише особи, призначені учасниками спору за їх спільною згодою”;

Українська Радянська Соціалістична Республіка вважатиме для себе необов’язковими положення пункту 3 статті 20 і пункту “b” статті 45 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, оскільки вони суперечать міжнародній практиці, що склалася”;

“Українська Радянська Соціалістична Республіка заявляє, що вона зберігає за собою право вживати будь-яких заходів по охороні своїх інтересів у разі недодержання іншими державами положень Віденської конвенції про право міжнародних договорів”.

§ 8. ІНСТИТУТ ПРАВОНАСТУПНИЦТВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВОНАСТУПНИЦТВО ДЕРЖАВ ЩОДО ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ, ДЕРЖАВНИХ АРХІВІВ І ДЕРЖАВНИХ БОРГІВ*

Відень, 8 квітня 1983 року

Государства-участники настоящей Конвенции,
учитывая глубокие изменения в международном сообществе, обусловленные процессом деколонизации,
учитывая также, что другие факторы могут в будущем приводить к случаям правопреемства государств,
будучи убежденными в этих обстоятельствах в необходимости кодификации и прогрессивного развития норм, касающихся правопреемства государств в отношении государственной собственности, государственных архивов и государственных долгов как средства обеспечения более надежной правовой основы международных отношений,
отмечая, что принципы свободного согласия, добросовестности и *pacta sunt servanda* получили всеобщее признание,
подчеркивая важное значение кодификации и прогрессивного развития международного права, в которых заинтересовано международное сообщество в целом и которые имеют особое значение для укрепления мира и международного сотрудничества,
полагая, что вопросы, касающиеся правопреемства государств в отношении государственной собственности, государственных архивов и государственных долгов, имеют особое значение для всех государств,
принимая во внимание принципы международного права, воплощенные в Уставе Организации Объединенных Наций, такие, как принципы равноправия и самоопределения народов, суверенного равенства и независимости всех государств, невмешательства во внутренние дела государств, запрещения угрозы силой или ее применения и всеобщего уважения и соблюдения прав человека и основных свобод для всех,
напоминая, что уважение территориальной целостности и политической независимости любого государства является требованием Устава Организации Объединенных Наций,
принимая во внимание положения Венских конвенций о праве международных договоров 1969 года и о правопреемстве государств в отношении договоров 1978 года,
подтверждая, что вопросы, не регулируемые настоящей Конвенцией, по-прежнему регулируются нормами и принципами общего международного права,
договорились о нижеследующем:

Часть I Общие положения

Статья 1 Сфера применения настоящей Конвенции

Настоящая Конвенция применяется к последствиям правопреемства государств в отношении государственной собственности, государственных архивов и государственных долгов.

Статья 2 Употребление терминов

1. Для целей настоящей Конвенции:

* Віденська Конвенція про правонаступництво держав щодо державної власності, державних архівів і державних боргів URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_072 (дата звернення : 25.04.2021)

а) “правопреемство государств” означает смену одного государства другим в несении ответственности за международные отношения какой-либо территории;

б) “государство-предшественник” означает государство, которое было сменено другим государством в случае правопреемства государств;

с) “государство-преемник” означает государство, которое сменило другое государство в случае правопреемства государств;

д) “момент правопреемства государств” означает дату смены государством-преемником государства-предшественника в несении ответственности за международные отношения применительно к территории, являющейся объектом правопреемства государств;

е) “новое независимое государство” означает государство-преемник, территория которого непосредственно перед моментом правопреемства государств являлась зависимой территорией, за международные отношения которой было ответственно государство-предшественник;

ф) “третье государство” означает любое государство, которое не является ни государством-предшественником, ни государством-преемником.

2. Положения пункта 1, касающиеся употребления терминов в настоящей Конвенции, не затрагивают употребление этих терминов или значений, которые могут быть приданы им во внутреннем праве любого государства.

Статья 3

Случаи правопреемства государств, подпадающие под действие настоящей Конвенции

Настоящая Конвенция применяется только к последствиям правопреемства государств, которое осуществляется в соответствии с международным правом и, в особенности, в соответствии с принципами международного права, воплощенными в Уставе Организации Объединенных Наций.

Статья 4

Применение настоящей Конвенции во времени

1. Без ущерба для применения любых норм, изложенных в настоящей Конвенции, под действие которых подпадали бы последствия правопреемства государств в силу международного права независимо от настоящей Конвенции, она применяется исключительно в отношении правопреемства государств, которое наступило после ее вступления в силу, если не достигнута иная договоренность.

2. Государство-преемник может в момент выражения своего согласия быть связанным настоящей Конвенцией или в любой последующий момент сделать заявление, что оно будет применять ее положения к своему собственному правопреемству государств, наступившему до вступления настоящей Конвенции в силу, в своих взаимоотношениях с любым другим договаривающимся государством или с любым другим государством-участником Конвенции, которое сделает заявление о своем согласии с указанным заявлением этого государства-преемника. С даты вступления Конвенции в силу между государствами, сделавшими заявления, или с даты заявления о согласии – в зависимости от того, какая из них является более поздней, – положения настоящей Конвенции будут применяться к последствиям правопреемства государств с момента этого правопреемства государств.

3. Государство-преемник может в момент подписания настоящей Конвенции или в момент выражения своего согласия быть связанным ею сделать заявление, что оно будет временно применять ее положения к своему собственному правопреемству государств, наступившему до вступления настоящей Конвенции в силу, в своих взаимоотношениях с любым другим договаривающимся или подписавшим ее государством, которое сделает заявление о своем согласии с указанным заявлением этого государства-преемника; с даты такого заявления о согласии положения настоящей Конвенции будут применяться временно к последствиям

правопреемства государств во взаимоотношениях между этими двумя государствами с момента этого правопреемства государств.

4. Заявление в соответствии с пунктами 2 или 3 должно содержаться в письменном уведомлении, направляемом депозитарию, который будет информировать участников настоящей Конвенции и государства, имеющие право стать ее участником, об указанном уведомлении и о его содержании.

Статья 5

Правопреемство в других областях

Ничто в настоящей Конвенции не должно рассматриваться как предрешающее в каком-либо отношении любой вопрос, касающийся последствий правопреемства государств в других областях, помимо тех, которые предусмотрены в настоящей Конвенции.

Статья 6

Права и обязанности физических или юридических лиц

Ничто в настоящей Конвенции не должно рассматриваться как предрешающее в каком-либо отношении любой вопрос, касающийся прав и обязательств физических или юридических лиц.

Часть II

Государственная собственность

Раздел 1. Введение

Статья 7

Сфера применения настоящей Части

Статьи настоящей Части применяются к последствиям правопреемства государств в отношении государственной собственности государства-предшественника.

Статья 8

Государственная собственность

Для целей статей настоящей Части “государственная собственность государства-предшественника” означает имущество, права и интересы, которые на момент правопреемства государств, принадлежали согласно внутреннему праву государства-предшественника этому государству.

Статья 9

Последствия перехода государственной собственности

Переход государственной собственности государства-предшественника влечет за собой прекращение прав этого государства и возникновение прав государства-преемника на государственную собственность, которая переходит к государству-преемнику с учетом положений статей настоящей Части.

Статья 10

Дата перехода государственной собственности

Если иначе не договорено заинтересованными государствами или не решено соответствующим международным органом, датой перехода государственной собственности государства-предшественника является момент правопреемства государств.

Статья 11

Переход государственной собственности без компенсации

С соблюдением положений статей настоящей Части и если иначе не договорено заинтересованными государствами или не решено соответствующим международным органом, переход государственной собственности государства-предшественника к государству-преемнику происходит без компенсации.

Статья 12
Отсутствие последствия правопреемства государств
для собственности третьего государства

Правопреемство государств как таковое не затрагивает имущества, прав и интересов, которые в момент правопреемства государств находятся на территории государства-предшественника и которые в указанный момент принадлежат согласно внутреннему праву государства-предшественника третьему государству.

Статья 13
Сохранение и невредимость государственной собственности

Для целей применения положений статей настоящей Части государство-предшественник принимает все меры по предотвращению ущерба или уничтожения государственной собственности, которая переходит к государству-преемнику в соответствии с этими положениями.

Раздел 2. Положения, относящиеся к определенным
категориям правопреемства государств

Статья 14
Передача части территории государств

1. Когда часть территории государства передается этим государством другому государству, переход государственной собственности от государства-предшественника к государству-преемнику регулируется соглашением между ними.

2. В случае отсутствия такого соглашения:

а) недвижимая государственная собственность государства-предшественника, находящаяся на территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к государству-преемнику;

б) движимая государственная собственность государства-предшественника, связанная с деятельностью государства-предшественника в отношении территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к государству-преемнику.

Статья 15
Новое независимое государство

1. Когда государство-преемник является новым независимым государством:

а) недвижимая государственная собственность государства-предшественника, находящаяся на территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к государству-преемнику;

б) недвижимая собственность, принадлежавшая территории, являющейся объектом правопреемства государств, находящаяся за ее пределами и ставшая государственной собственностью государства-предшественника в период зависимости, переходит к государству-преемнику;

с) недвижимая государственная собственность государства-предшественника, иная, чем указанная в подпункте б, и находящаяся за пределами территории, являющейся объектом правопреемства государств, в образовании которой принимала участие зависимая территория, переходит к государству-преемнику в доле, соответствующей вкладу зависимой территории;

д) движимая государственная собственность государства-предшественника, связанная с деятельностью государства-предшественника в отношении территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к государству-преемнику;

е) движимая собственность, принадлежащая территории, являющейся объектом правопреемства государств, и ставшая в период зависимости государственной собственностью государства-предшественника, переходит к государству-преемнику;

f) движимая государственная собственность государства-предшественника, иная, чем собственность, указанная в подпунктах d и e, в образовании которой принимала участие зависимая территория, переходит к государству-преемнику в доле, соответствующей вкладу этой зависимой территории.

2. Когда новое независимое государство образовано из двух или нескольких зависимых территорий, переход государственной собственности государства-предшественника или государств-предшественников к новому независимому государству регулируется в соответствии с положениями пункта 1.

3. Когда зависимая территория становится частью территории государства, иного, чем государство, которое несло ответственность за ее международные отношения, переход государственной собственности государства-предшественника к государству-преемнику регулируется в соответствии с положениями пункта 1.

4. Соглашения, заключенные между государством-предшественником и новым независимым государством для регулирования правопреемства в отношении государственной собственности государства-предшественника иным образом, чем в соответствии с пунктами 1 – 3, не должны наносить ущерба принципу неотъемлемого суверенитета каждого народа над его богатствами и природными ресурсами.

Статья 16

Объединение государств

Когда два или несколько государств объединяются и тем самым образуют одно государство-преемник, государственная собственность государств-предшественников переходит к государству-преемнику.

Статья 17

Отделение части или частей территории государства

1. Когда часть или части территории государства отделяются от него и образуют государство-преемник, и если государство-предшественник и государство-преемник не условились иначе:

a) недвижимая государственная собственность государства-предшественника, находящаяся на территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к государству-преемнику;

b) движимая государственная собственность государства-предшественника, связанная с деятельностью государства-предшественника в отношении территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к государству-преемнику;

c) движимая государственная собственность государства-предшественника, иная, чем собственность, указанная в подпункте b, переходит к государству-преемнику в справедливой доле.

2. Пункт 1 применяется, когда часть территории государства отделяется от него и объединяется с другим государством.

3. Положения пунктов 1 и 2 не наносят ущерба какому-либо вопросу о справедливой компенсации между государством-предшественником и государством-преемником, который может возникнуть в результате правопреемства государств.

Статья 18

Разделение государства

1. Когда государство разделяется и прекращает свое существование и части территории государства-предшественника образуют два или несколько государств-преемников и если соответствующие государства-преемники не условились иначе:

a) недвижимая государственная собственность государства-предшественника переходит к государству-преемнику, на территории которого она находится;

б) недвижимая государственная собственность государства-предшественника, находящаяся за пределами его территории, переходит к государствам-преемникам в справедливых долях;

с) движимая государственная собственность государства-предшественника, связанная с деятельностью государства-предшественника в отношении территорий, являющихся объектом правопреемства государств, переходит к соответствующему государству-преемнику;

д) движимая государственная собственность государства-предшественника, иная, чем собственность, указанная в подпункте с, переходит к государствам-преемникам в справедливых долях.

2. Положения пункта 1 не наносят ущерба какому-либо вопросу о справедливой компенсации между государствами-преемниками, который может возникнуть в результате правопреемства государств.

Часть III Государственные архивы

Раздел 1. Введение Статья 19

Сфера применения настоящей Части

Статьи настоящей Части применяются к последствиям правопреемства государств в отношении государственных архивов государства-предшественника.

Статья 20

Государственные архивы

Для целей статей настоящей Части “государственные архивы государства-предшественника” означают совокупность документов любой давности и рода, произведенных или приобретенных государством-предшественником в ходе его деятельности, которые на момент правопреемства государств принадлежали государству-предшественнику согласно его внутреннему праву и хранились им непосредственно или под его контролем в качестве архивов для различных целей.

Статья 21

Последствия перехода государственных архивов

Переход государственных архивов государства-предшественника влечет за собой прекращение прав этого государства и возникновение прав государства-преемника на государственные архивы, которые переходят к государству-преемнику с учетом положений статей настоящей Части.

Статья 22

Дата перехода государственных архивов

Если иначе не договорено заинтересованными государствами или не решено соответствующим международным органом, датой перехода государственных архивов государства-предшественника является момент правопреемства государств.

Статья 23

Переход государственных архивов без компенсации

С соблюдением положений статей настоящей Части и если иначе не договорено заинтересованными государствами или не решено соответствующим международным органом, переход государственных архивов государства-предшественника к государству-преемнику происходит без компенсации.

Статья 24

Отсутствие последствия правопреемства государств для архивов третьего государства

Правопреемство государств как таковое не затрагивает государственных архивов, которые в момент правопреемства государств находятся на территории государства-предшественника и которые в указанный момент принадлежат согласно внутреннему праву государства-предшественника третьему государству.

Статья 25

Сохранение целостности государственных архивных фондов

Ничто в настоящей Части не должно рассматриваться как предпрещающее в каком-либо отношении любой вопрос, который может возникнуть из соображений сохранения целостности государственных архивных фондов государства-предшественника.

Статья 26

Сохранение и невредимость государственных архивов

Для целей применения положений статей настоящей Части государство-предшественник принимает все меры по предотвращению ущерба или уничтожения государственных архивов, которые переходят к государству-преемнику в соответствии с этими положениями.

Раздел 2. Положения, относящиеся к определенным категориям правопреемства государств

Статья 27

Передача части территории государства

1. Когда часть территории государства передается этим государством другому государству, переход государственных архивов государства-предшественника к государству-преемнику регулируется соглашением между ними.

2. В случае отсутствия такого соглашения:

а) часть государственных архивов государства-предшественника, которая в целях нормального управления территорией, являющейся объектом правопреемства государств, должна находиться в распоряжении государства, которому передается указанная территория, переходит к государству-преемнику;

б) часть государственных архивов государства-предшественника, иная, чем указанная в подпункте а, и имеющая отношение исключительно или главным образом к территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к государству-преемнику.

3. Государство-предшественник предоставляет государству-преемнику имеющиеся в его государственных архивах достоверные сведения, которые касаются титулов на переданную территорию или ее границ или которые необходимы для выяснения смысла документов государственных архивов государства-предшественника, переходящих к государству-преемнику в силу других положений настоящей статьи.

4. Государство-предшественник предоставляет государству-преемнику по просьбе и за счет последнего государства надлежащее воспроизведение своих государственных архивов, связанных с интересами переданной территории.

5. Государство-преемник предоставляет государству-предшественнику по просьбе и за счет последнего государства надлежащее воспроизведение государственных архивов государства-предшественника, которые перешли к государству-преемнику в соответствии с пунктом 1 или 2.

Статья 28

Новое независимое государство

1. Когда государство-преемник является новым независимым государством:

а) архивы, принадлежащие территории, являющейся объектом правопреемства государств, и ставшие в период зависимости государственными архивами государства-предшественника, переходят к новому независимому государству;

б) часть государственных архивов государства-предшественника, которая в целях нормального управления территорией, являющейся объектом правопреемства государств, должна находиться на этой территории, переходит к новому независимому государству;

с) часть государственных архивов государства-предшественника, иная, чем указанная в подпунктах а и б, и имеющая отношение исключительно или главным образом к территории, являющейся объектом правопреемства государств, переходит к новому независимому государству.

2. Переход или надлежащее воспроизведение частей государственных архивов государства-предшественника, иных, чем указанные в пункте 1, представляющих интерес для территории, являющейся объектом правопреемства государств, регулируется соглашением между государством-предшественником и новым независимым государством таким образом, чтобы каждое из этих государств могло самым широким и справедливым, насколько это возможно, образом извлекать пользу из этих частей государственных архивов государства-предшественника.

3. Государство-предшественник предоставляет новому независимому государству имеющиеся в его государственных архивах достоверные сведения, которые касаются титулов на территорию нового независимого государства или его границ или которые необходимы для выяснения смысла документов государственных архивов государства-предшественника, переходящих к новому независимому государству в силу других положений настоящей статьи.

4. Государство-предшественник сотрудничает с государством-преемником в усилиях по возвращению любых архивов, принадлежащих территории, являющейся объектом правопреемства государств, и рассеявшихся в период зависимости.

5. Пункты 1-4 применяются, когда новое независимое государство образовано из двух или нескольких зависимых территорий.

6. Пункты 1-4 применяются, когда зависимая территория становится частью территории государства, иного, чем государство, которое несло ответственность за ее международные отношения.

7. Соглашения, заключенные между государством-предшественником и новым независимым государством в отношении государственных архивов государства-предшественника, не должны наносить ущерба праву народов этих государств на развитие, на информацию об их истории и на их культурное достояние.

Статья 29

Объединение государств

Когда два или несколько государств объединяются и тем самым образуют одно государство-преемник, государственные архивы государств-предшественников переходят к государству-преемнику.

Статья 30

Отделение части или частей территории государства

1. Когда часть или части территории государства отделяются от него и образуют государство и если государство-предшественник и государство-преемник не условились иначе:

а) часть государственных архивов государства-предшественника, которая в целях нормального управления территорией, являющейся объектом правопреемства государств, должна находиться на этой территории, переходит к государству-преемнику;

б) часть государственных архивов государства-предшественника, иная, чем указанная в подпункте а, имеющая непосредственное отношение к территории, являющейся объектом

правопреемства государств, переходит к государству-преемнику.

2. Государство-предшественник предоставляет государству-преемнику имеющиеся в его государственных архивах достоверные сведения, которые касаются титулов на территорию государства-преемника или ее границ или которые необходимы для выяснения смысла документов государственных архивов государства-предшественника, переходящих к государству-преемнику в силу других положений настоящей статьи.

3. Соглашения, заключенные между государством-предшественником и государством-преемником в отношении государственных архивов государства-предшественника, не должны наносить ущерба праву народов этих государств на развитие, на информацию об их истории и на их культурное достояние.

4. Государство-предшественник и государство-преемник по просьбе одного из них и за его счет или на основе обмена предоставят друг другу надлежащее воспроизведение своих государственных архивов, связанных с интересами их соответствующих территорий.

5. Положения пунктов 1-4 применяются, когда часть территории государства отделяется от него и объединяется с другим государством.

Статья 31

Разделение государства

1. Когда государство разделяется и прекращает свое существование и части территории государства-предшественника образуют два или несколько государств-преемников и если соответствующие государства-преемники не условились иначе:

а) часть государственных архивов государства-предшественника, которая должна находиться на территории данного государства-преемника в целях нормального управления его территорией, переходит к этому государству-преемнику;

б) часть государственных архивов государства-предшественника, иная, чем указанная в подпункте а, и имеющая непосредственное отношение к территории данного государства-преемника, переходит к этому государству-преемнику.

2. Государственные архивы государства-предшественника, иные, чем указанные в пункте 1, переходят к государствам-преемникам справедливым образом, с учетом всех соответствующих обстоятельств.

3. Каждое государство-преемник предоставляет другому государству-преемнику или другим государствам-преемникам имеющиеся в его части государственных архивов государства-предшественника достоверные сведения, которые касаются титулов на территорию или границ этого другого государства-преемника или этих других государств-преемников или которые необходимы для выяснения смысла документов государственных архивов государства-предшественника, переходящих к этому государству или этим государствам в силу других положений настоящей статьи.

4. Соглашения, заключенные между соответствующими государствами-преемниками в отношении государственных архивов государства-предшественника, не должны наносить ущерба праву народов этих государств на развитие, на информацию об их истории и на их культурное достояние.

5. Каждое государство-преемник предоставляет любому другому государству-преемнику по просьбе этого государства и за его счет или на основе обмена надлежащее воспроизведение своей части государственных архивов государства-предшественника, связанных с интересами территории этого другого государства-преемника.

Часть IV

Государственные долги

Раздел 1. Введение

Статья 32

Сфера применения настоящей Части

Статьи настоящей Части применяются к последствиям правопреемства государств в отношении государственных долгов.

Статья 33

Государственный долг

Для целей статей настоящей Части “государственный долг” означает любое финансовое обязательство государства-предшественника в отношении другого государства, международной организации или любого иного субъекта международного права, возникшее в соответствии с международным правом.

Статья 34

Последствия перехода государственных долгов

Переход государственных долгов влечет за собой прекращение обязательств государства-предшественника и возникновение обязательств государства-преемника в отношении государственных долгов, которые переходят к государству-преемнику с учетом положений статей настоящей Части.

Статья 35

Дата перехода государственных долгов

Если иначе не договорено заинтересованными государствами или не решено соответствующим международным органом, датой перехода государственных долгов государства-предшественника является момент правопреемства государств.

Статья 36

Отсутствие последствий правопреемства государств для кредиторов

Правопреемство государств как таковое не затрагивает прав и обязательств кредиторов.

Раздел 2. Положения, относящиеся к определенным категориям правопреемства государств

Статья 37

Передача части территории государства

1. Когда часть территории государства передается этим государством другому государству, переход государственного долга государства-предшественника к государству-преемнику регулируется соглашением между ними.

2. В случае отсутствия такого соглашения государственный долг государства-предшественника переходит к государству-преемнику в справедливой доле с учетом, в частности, имущества, прав и интересов, которые переходят к государству-преемнику в связи с данным государственным долгом.

Статья 38

Новое независимое государство

1. Когда государство-преемник является новым независимым государством, никакой государственный долг государства-предшественника не переходит к новому независимому государству, если соглашение между ними не предусматривает иное с учетом связи между государственным долгом государства-предшественника, связанным с его деятельностью на территории, являющейся объектом правопреемства государств, и имуществом, правами и интересами, которые переходят к этому новому независимому государству.

2. Соглашение, указанное в пункте 1, не должно наносить ущерба принципу неотъемлемого суверенитета каждого народа над его богатствами и природными ресурсами, и осуществление этого соглашения не должно подрывать основ экономического благосостояния

нового независимого государства.

Статья 39

Объединение государств

Когда два или несколько государств объединяются и тем самым образуют одно государство-преемник, государственный долг государств-предшественников переходит к государству-преемнику.

Статья 40

Отделение части или частей территории государства

1. Когда часть или части территории государства отделяются от него и образуют государство и если государство-предшественник и государство-преемник не условились иначе, государственный долг государства-предшественника переходит к государству-преемнику в справедливой доле с учетом, в частности, имущества, прав и интересов, которые переходят к государству-преемнику в связи с данным государственным долгом.

2. Пункт 1 применяется, когда часть территории государства отделяется от него и объединяется с другим государством.

Статья 41

Разделение государства

Когда государство разделяется и прекращает свое существование и части территории государства-предшественника образуют два или несколько государств-преемников и если государства-преемники не условились иначе, государственный долг государства-предшественника переходит к государствам-преемникам в справедливых долях с учетом, в частности, имущества, прав и интересов, которые переходят к государству-преемнику в связи с данным государственным долгом.

Часть V

Урегулирование споров

Статья 42

Консультации и переговоры

В случае возникновения спора между двумя или несколькими участниками настоящей Конвенции относительно ее толкования или применения, они будут, по просьбе любого из них, стремиться разрешить его путем проведения консультаций и переговоров.

Статья 43

Примирительная процедура

Если спор не был разрешен в течение шести месяцев со дня просьбы, указанной в статье 42, любая сторона в споре может передать его на примирительную процедуру, предусмотренную в Приложении к настоящей Конвенции, обратившись с соответствующей просьбой к Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций и сообщив об этом другой или другим сторонам в споре.

Статья 44

Судебное разрешение и арбитраж

Любое государство при подписании или ратификации настоящей Конвенции, или при присоединении к ней, или в любой момент после этого может путем уведомления на имя депозитария заявить, что в случае, когда спор не был решен посредством применения процедур, указанных в статьях 42 и 43, этот спор может быть передан на решение Международного Суда путем письменного заявления любой стороны в споре или же на арбитраж при условии, что другое государство сторона в споре сделало такое же заявление.

Статья 45

Разрешение по взаимному согласию

Независимо от положений статей 42, 43 и 44, в случае возникновения спора между двумя или несколькими участниками настоящей Конвенции относительно ее толкования или применения, они могут по взаимному согласию передать его в Международный Суд или на арбитраж либо избрать другую соответствующую процедуру урегулирования споров.

Статья 46

Другие находящиеся в силе положения разрешения споров

Ничто в статьях 42-45 не затрагивает прав или обязательств участников настоящей Конвенции, предусмотренных любыми имеющими силу положениями, связывающими их в отношении урегулирования споров.

Часть VI

Заключительные положения

Статья 47

Подписание

Настоящая Конвенция открыта для подписания всеми государствами до 31 декабря 1983 года в федеральном министерстве иностранных дел Австрийской Республики, а затем до 30 июня 1984 года – в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций в Нью-Йорке.

Статья 48

Ратификация

Настоящая Конвенция подлежит ратификации. Ратификационные грамоты сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 49

Присоединение

Настоящая Конвенция открыта для присоединения любого государства. Документы о присоединении сдаются на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

Статья 50

Вступление в силу

1. Настоящая Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение пятнадцатой ратификационной грамоты или документа о присоединении.

2. Для каждого государства, ратифицировавшего Конвенцию или присоединившегося к ней после сдачи на хранение пятнадцатой ратификационной грамоты или документа о присоединении, Конвенция вступает в силу на тридцатый день после сдачи на хранение этим государством своей ратификационной грамоты или документа о присоединении.

Статья 51

Аутентичные тексты

Подлинник настоящей Конвенции, английский, арабский, испанский, китайский, русский и французский тексты которой являются равно аутентичными, сдается на хранение Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся полномочные представители, должным образом уполномоченные своими правительствами, подписали настоящую Конвенцию.

Приложение

1. Генеральный секретарь Организации Объединенных Наций составляет и ведет список мировых посредников из числа квалифицированных юристов. С этой целью каждому

государству-члену Организации Объединенных Наций или участнику настоящей Конвенции предлагается назначить двух мировых посредников, и имена назначенных таким образом лиц образуют указанный список. Мировые посредники включая мировых посредников, назначенных для заполнения открывшейся случайно вакансии, – назначаются на пятилетний срок, и этот срок может быть возобновлен. Мировой посредник, по истечении срока, на который он был назначен, будет продолжать выполнять любые функции, для осуществления которых он был избран в соответствии с положениями следующего пункта.

2. Если к Генеральному секретарю направляется просьба в соответствии с положениями статьи 43, он передает спор на рассмотрение примирительной комиссии, образованной следующим образом.

Государство или государства, являющееся или являющиеся одной стороной в споре, назначают:

а) одного мирового посредника, являющегося гражданином этого государства или одного из этих государств, из числа лиц, включенных в упомянутый в пункте 1 список, или из числа других лиц; и

б) одного мирового посредника, не являющегося гражданином этого государства или одного из этих государств, из числа включенных в упомянутый список лиц.

Государство или государства, являющееся или являющиеся другой стороной в споре, назначают двух мировых посредников таким же образом. Четыре избираемых сторонами мировых посредника должны быть назначены в течение шестидесяти дней с той даты, когда Генеральный секретарь получает соответствующую просьбу.

Эти четыре мировых посредника в течение шестидесяти дней с даты назначения последнего из них назначают из числа включенных в список лиц пятого мирового посредника, который будет председателем.

Если председатель или какой-либо из других мировых посредников не назначаются в течение предусмотренных выше для их назначения сроков, то они назначаются Генеральным секретарем в течение шестидесяти дней с даты истечения соответствующего срока. Назначение председателя может быть произведено Генеральным секретарем либо из числа лиц, включенных в список, либо из числа членов Комиссии международного права. Любой из сроков, в течение которых должны быть произведены назначения, может быть продлен с согласия сторон в споре.

Любая вакансия должна быть заполнена тем же способом, который был указан для первоначального назначения.

3. Примирительная комиссия сама устанавливает свою процедуру. Комиссия может, с согласия сторон в споре, предложить любому из участников настоящей Конвенции представить ей свое мнение устно или письменно. Комиссия принимает решения и делает рекомендации большинством голосов своих пяти членов.

4. Комиссия может обращать внимание сторон в споре на любые меры, могущие облегчить полюбовное решение спора.

5. Комиссия заслушивает стороны, рассматривает претензии и возражения и вносит на рассмотрение сторон предложения, направленные на достижение полюбовного решения спора.

6. Комиссия должна представить свой доклад в течение двенадцати месяцев, следующих за датой ее образования. Этот доклад направляется Генеральному секретарю и передается сторонам в споре. Доклад Комиссии, включая любые содержащиеся в нем выводы о вопросах факта и вопросах права, не является обязательным для сторон и представляет собой лишь рекомендацию, предложенную на рассмотрение сторон с целью облегчения полюбовного решения спора.

7. Генеральный секретарь предоставляет Комиссии помощь и средства обслуживания, в которых она может нуждаться. Расходы Комиссии покрываются Организацией Объединенных

Націй.

ВІДЕНСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПРАВО НАСТУПНИЦТВО ДЕРЖАВ ЩОДО ДОГОВОРІВ*

Відень, 23 серпня 1978 року

Держави – учасниці цієї Конвенції,
враховуючи значні зміни в міжнародному співтоваристві, обумовлені процесом деколонізації,

Враховуючи також, що інші фактори можуть у майбутньому призводити до випадків правонаступництва держав,

усвідомлюючи в цих умовах необхідність кодифікації і прогресивного розвитку норм щодо правонаступництва держав у відношенні договорів як засобів забезпечення більш надійної правової основи міжнародних відносин,

відзначаючи, що принципи вільної згоди, сумлінності і *pacta sunt servanda* одержали загальне визнання,

підкреслюючи особливу важливість для зміцнення миру і міжнародного співробітництва послідовного дотримання загальних багатосторонніх договорів, які стосуються кодифікації і прогресивного розвитку міжнародного права, а також договорів, об'єкт і цілі яких становлять інтерес для міжнародного співтовариства в цілому,

беручи до уваги принципи міжнародного права, втілені у Статуті Організації Об'єднаних Націй, такі як принципи рівноправності і самовизначення народів, суверенної рівності і незалежності всіх держав, невтручання у внутрішні справи держав, заборони погрози силою або її застосування і загальної поваги і дотримання прав людини й основних свобод для всіх,

нагадуючи, що повага територіальної цілісності і політичної незалежності будь-якої держави є вимогою Статуту Організації Об'єднаних Націй,

беручи до уваги положення Віденської конвенції 1969 року про право міжнародних договорів,

беручи до уваги також статтю 73 зазначеної Конвенції,

підтверджуючи, що інші питання права міжнародних договорів, крім тих, що можуть виникнути з правонаступництва держав, регулюються відповідними нормами міжнародного права, включаючи ті норми звичаєвого міжнародного права, що втілені у Віденській конвенції 1969 року про право міжнародних договорів,

підтверджуючи, що норми міжнародного звичаєвого права будуть як і раніше регулювати питання, що не віднайшли вирішення в положеннях цієї Конвенції,

домовилися про наведене нижче:

ЧАСТИНА I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Сфера застосування цієї Конвенції

Ця Конвенція застосовується до наслідків правонаступництва держав щодо договорів між державами.

Стаття 2. Використання термінів

1. Для цілей цієї Конвенції:

а) “договір” означає міжнародну угоду, укладену між державами в письмовій формі і яка

* Віденська конвенція про правонаступництво держав щодо договорів URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_185 (дата звернення : 01.02.2020)

регулюється міжнародним правом незалежно від того, чи така угода міститься в одному документі, у двох або декількох пов'язаних між собою документах, а також незалежно від її конкретного найменування;

в) “правонаступництво держав” означає зміну однієї держави іншою у несенні відповідальності за міжнародні відносини якої-небудь території;

с) “державо-попередниця” означає державу, яка була змінена іншою державою у випадку правонаступництва держав;

д) “державо-спадкоємниця” означає державу, яка замінила іншу державу у випадку правонаступництва держав;

е) “момент правонаступництва держав” означає дату зміни державою-спадкоємницею держави-попередника в несенні відповідальності за міжнародні відносини стосовно до території, що є об'єктом правонаступництва держав;

ф) “нова незалежна держава” означає державу-спадкоємницю, територія якої безпосередньо перед моментом правонаступництва держав була залежною територією, за міжнародні відносини якої була відповідальною держава-попередниця;

г) “повідомлення про правонаступництво” означає стосовно багатостороннього договору будь-яке повідомлення в будь-якому формулюванні і під будь-яким найменуванням, зроблене державою-спадкоємницею і яке висловлює згоду бути пов'язаною цим договором;

h) “повноваження” означають стосовно повідомлення про правонаступництво або до будь-яких інших повідомлень, передбачених цією Конвенцією, документ, що наданий компетентним органом держави і за допомогою якого одна чи декілька осіб призначаються представниками цієї держави з метою передачі цього повідомлення про правонаступництво або, залежно від випадку, цього повідомлення;

l) “ратифікація”, “прийняття” і “затвердження” означають, залежно від випадку, який має найменування міжнародний акт, за допомогою якого держава виражає в міжнародному плані свою згоду на обов'язковість для неї договору;

j) “застереження” означає односторонню заяву в будь-якому формулюванні і під будь-яким найменуванням, зроблене державою під час підписання, ратифікації, прийнятті або затвердженні договору або приєднанні до нього, або при повідомленні про правонаступництво щодо договору, за допомогою якого вона бажає виключити або змінити юридичну дію визначених положень договору в їхньому застосуванні до цієї держави;

к) “договірна держава” означає державу, яка погодилася на обов'язковість для неї договору, незалежно від того, набрав договір сили чи ні;

l) “учасник” означає державу, що погодилася на обов'язковість для неї договору і для якої договір є чинним;

m) “інша держава-учасниця” означає стосовно держави-спадкоємниці кожного, крім держави-попередниці, учасниці договору, що є чинним на момент правонаступництва держав стосовно території, яка є об'єктом правонаступництва держав;

n) “міжнародна організація” означає міжурядову організацію.

2. Положення пункту 1, щодо вживання термінів у цій Конвенції не торкаються вживання цих термінів або значень, що можуть бути додані у внутрішньому праві будь-якої держави.

Стаття 3. Випадки, що не входять до сфери застосування цієї Конвенції

Той факт, що ця Конвенція не застосовується до наслідків правонаступництва держав щодо міжнародних угод, укладених між державами й іншими суб'єктами міжнародного права, або щодо міжнародних угод не в писемній формі, не стосується:

а) застосування до таких випадків будь-яких норм, викладених у цій Конвенції, під дію яких вони підпадають на підставі міжнародного права незалежно від цієї Конвенції;

б) застосування між державами цієї Конвенції до наслідків правонаступництва держав

щодо міжнародних угод, учасниками яких є також інші суб'єкти міжнародного права.

Стаття 4. Договори, що засновують міжнародні організації, і договори, прийняті в рамках міжнародної організації

Ця Конвенція застосовується до наслідків правонаступництва держав щодо:

- а) будь-якого договору, що є установчим актом міжнародної організації, без шкоди для правил про придбання членства і без шкоди для інших відповідних правил цієї організації;
- б) будь-якого договору, прийнятого в рамках міжнародної організації, без шкоди для відповідних правил цієї організації.

Стаття 5. Зобов'язання, чинні на підставі міжнародного права незалежно від договору

Той факт, що договір який не є чинним щодо будь-якої держави на підставі застосування цієї Конвенції, ні в якому разі не стосується обов'язку цієї держави виконувати будь-яке прописане в договорі зобов'язання, що чинне для неї відповідно до міжнародного права незалежно від договору.

Стаття 6. Випадки правонаступництва держав, які підпадають під дію цієї Конвенції

Ця Конвенція застосовується тільки до наслідків правонаступництва держав, що здійснюється відповідно до міжнародного права і, особливо, відповідно до принципів міжнародного права, закріплених у Статуті Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 7. Застосування цієї Конвенції у часі

1. Без шкоди для застосування будь-яких норм, викладених у цій Конвенції, під дію яких підпадали б наслідки правонаступництва держав на підставі міжнародного права незалежно від Конвенції, ця Конвенція застосовується виключно щодо правонаступництва держав, що наступило після її набрання сили, якщо не досягнута інша домовленість.

2. Держава-спадкоємниця може в момент висловлення своєї згоди бути пов'язаною цією Конвенцією або в будь-який наступний момент зробити заяву, що вона буде застосовувати її положення до свого власного правонаступництва держав, що наступило до набрання цієї Конвенції сили, у своїх відносинах з будь-якою іншою договірною державою або з будь-якою іншою державою-учасницею Конвенції, що зробить заяву про свою згоду з зазначеною заявою цієї держави-спадкоємниці. З дати набрання Конвенції сили між державами, що зробили заяви, або з дати заяви про згоду – залежно від того, яка з них є більш пізньою, – положення цієї Конвенції будуть застосовуватися до наслідків правонаступництва держав з моменту цього правонаступництва держав.

3. Держава-спадкоємниця може в момент підписання цієї Конвенції або в момент висловлення своєї згоди бути пов'язаною нею зробити заяву, що вона буде тимчасово застосовувати її положення до свого власного правонаступництва держав, що наступило до набрання цієї Конвенції сили, у своїх відносинах з будь-якою іншою договірною чи тією, яка її підписала, державою, яка зробить заяву про свою згоду з зазначеною заявою цієї держави-спадкоємниці; з дати такої заяви про згоду положення цієї Конвенції будуть застосовуватися тимчасово до наслідків правонаступництва держав у відносинах між цими двома державами з моменту цього правонаступництва держав.

4. Заява відповідно до пунктів 2 або 3 повинна міститися в письмових повідомленнях, що направляються депозитарію, який буде інформувати учасників цієї Конвенції і держави, які мають право стати її учасниками, про зазначені повідомлення і про їхній зміст.

Стаття 8. Угоди про перехід договірних зобов'язань або прав держави-попередниці до держави-спадкоємниці

1. Зобов'язання або права держави-попередниці відповідно до договорів, що є чинними по відношенню до цієї території в момент правонаступництва держав, не стають зобов'язаннями

або правами держави-спадкоємниці стосовно інших держав-учасниць таких договорів на підставі винятково того факту, що це держава-попередниця і держава-спадкоємниця уклали угоду про перехід таких зобов'язань або прав до держави-спадкоємниці.

2. Незалежно від укладення такої угоди наслідки правонаступництва держав за договорами, що є чинними на момент правонаступництва держав щодо вищезгаданої території, регулюються цієї Конвенцією.

Стаття 9. Одностороння заява держави-спадкоємниці про договори держави-попередника

1. Зобов'язання або права за договорами, що є чинними щодо цієї території на момент правонаступництва держав, не стають зобов'язанням або правами держави-спадкоємниці або інших держав-учасниць цих договорів на підставі виключно того факту, що ця держава-спадкоємниця зробила односторонню заяву про збереження в силі зазначених договорів по відношенню до своєї території.

2. У цьому випадку наслідки правонаступництва держав за договорами, які є чинними щодо вказаної вище території на момент правонаступництва держав, регулюються цією Конвенцією.

Стаття 10. Договори, що передбачають участь держави-спадкоємниці

1. Коли договір передбачає, що у випадку правонаступництва держав держави-спадкоємниці надається можливість вважати себе учасницею цього договору, вона може повідомити про своє правонаступництво стосовно цього договору відповідно до його положень або, у разі відсутності таких, відповідно до положень цієї Конвенції.

2. Якщо договір передбачає, що у випадку правонаступництва держав держава-спадкоємниця буде вважатися учасницею цього договору, то це положення набирає сили лише тоді, коли ця держава-спадкоємниця виразно у письмовій формі дасть на це свою згоду.

3. У випадках, що підпадають під дію пунктів 1 або 2, держава-спадкоємниця, яка дала свою згоду стати учасницею договору, вважається такою з моменту правонаступництва держав, якщо договір не передбачає іншого або якщо не досягнута інша домовленість.

Стаття 11. Режими кордонів

Правонаступництво держав як таке не зачіпає:

- а) кордонів, встановлених договором; або
- в) зобов'язань і прав, встановлених договором і які належать до режиму кордону.

Стаття 12. Інші територіальні режими

1. Правонаступництво держав як таке не зачіпає:

а) зобов'язань щодо користування будь-якою територією або обмежень щодо користування нею, встановлених договором на користь якої-небудь території іноземної держави і таких, що розглядаються як невід'ємні щодо зазначених територій;

б) прав, встановлених договором на користь будь-якої території і тих, що стосуються користування або обмежень щодо користування будь-якої території іноземної держави і таких, що розглядаються як невід'ємні щодо зазначених територій.

2. Правонаступництво держав як таке не зачіпає:

а) зобов'язань щодо користування будь-якою територією або обмежень щодо користування нею, встановлених договором на користь групи держав або всіх держав і таких, що розглядаються як невід'ємні щодо цієї території;

б) прав, встановлених договором на користь групи держав або всіх держав тих, що стосуються користування будь-якою територією або обмежень щодо користування нею і таких, що розглядаються як невід'ємні стосовно цієї території.

3. Положення цієї статті не застосовуються до договірних зобов'язань держави-попередниці, що передбачають заснування іноземних військових баз на території, що є об'єктом

правонаступництва держав.

Стаття 13. Ця Конвенція і невід’ємний суверенітет над природними багатствами і ресурсами

Ніщо в цій Конвенції не зачіпає принципів міжнародного права, що затверджують невід’ємний суверенітет кожного народу і кожної держави над своїми природними багатствами і ресурсами.

Стаття 14. Питання щодо дійсності договору

Ніщо у цій Конвенції не повинно розглядатися як попереднє вирішення в якому-небудь відношенні будь-яке питання щодо дійсності будь-якого договору.

**ЧАСТИНА II
ПРАВОНАСТУПНИЦТВО ЩОДО ЧАСТИНИ ТЕРИТОРІЇ**

Стаття 15. правонаступництво щодо частини території

Коли частина території держави або будь-яка територія, за міжнародні відносини якої держава несе відповідальність і яка не є частиною її території, стає частиною іншої держави:

а) договори держави-попередниці втрачають силу стосовно території, що була об’єктом правонаступництва держав, з моменту правонаступництва; і

б) договори держави-спадкоємниці набирають сили стосовно території, що є об’єктом правонаступництва держав, з моменту правонаступництва держав, за винятком тих випадків, коли з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору до цієї території було б несумісним з об’єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

**ЧАСТИНА III
НОВІ НЕЗАЛЕЖНІ ДЕРЖАВИ**

Розділ 1. Загальне правило

Стаття 16. Положення щодо договорів держави-попередниці

Нова незалежна держава не зобов’язана зберігати в силі який-небудь договір або ставати його учасницею в силу виключно того факту, що в момент правонаступництва держав цей договір був у силі щодо території, що є об’єктом правонаступництва держав.

Розділ 2. Багатосторонні договори

Стаття 17. Участь у договорах, що були чинними, правонаступництва держав

1. З винятками, передбаченими пунктами 2 і 3, нова незалежна держава може шляхом повідомлення про правонаступництво встановити свій статус як учасника будь-якого багатостороннього договору, що у момент правонаступництва держав був чинним щодо території, що є об’єктом правонаступництва держав.

2. Пункт 1 не застосовується, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо нової незалежної держави було б несумісне з об’єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

3. Якщо з положень договору або з обмеженої кількості держав, що брали участь у переговорах, і з об’єкту та цілей договору випливає, що участь у цьому договорі будь-якої іншої держави вимагає згоди всіх його учасників, нова незалежна держава може встановити свій статус як учасника цього договору тільки у разі наявності такої згоди.

Стаття 18. Участь у договорах, що не набули чинності до моменту

правонаступництва держав

1. З винятками, передбаченими пунктами 3 і 4, нова незалежна держава може шляхом повідомлення про правонаступництво встановити свій статус як договірної держави багатостороннього договору, що не набрав сили, якщо в момент правонаступництва держав держава-попередниця була договірною державою щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав.

2. З винятками, передбаченими пунктами 3 і 4, нова незалежна держава може шляхом повідомлення про правонаступництво встановити свій статус як учасника багатостороннього договору, що набрав сили після моменту правонаступництва держав, якщо в момент правонаступництва держав держава-попередниця була договірною державою щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав.

3. Пункти 1 і 2 не застосовуються, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо нової незалежної держави було б несумісно з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

4. Якщо з положень договору або з обмеженої кількості держав, що брали участь у переговорах, і з об'єкта та цілей договору випливає, що участь у цьому договорі будь-якої іншої держави вимагає згоди всіх його учасників або всіх договірних держав, нова незалежна держава може встановити свій статус як договірної держави або учасника цього договору тільки у разі наявності такої згоди.

5. Коли договір передбачає, що для набрання ним сили необхідна наявність визначеної кількості договірних держав, нова незалежна держава, що встановлює відповідно до пункту 1 свій статус як договірної держави цього договору, розглядається для цілей зазначеного положення як договірна держава, за винятком випадків, коли інший намір випливає з цього договору або встановлений іншим чином.

Стаття 19. Участь у договорах, підписаних державою-попередницею під умовою ратифікації, прийняття або затвердження

1. З винятками, передбаченими пунктами 3 і 4, якщо до моменту правонаступництва держав держава-попередниця підписала багатосторонній договір під умовою ратифікації, прийняття або затвердження і при цьому висловила намір поширити дію цього договору на територію, що є об'єктом правонаступництва держав, то нова незалежна держава може ратифікувати, прийняти або затвердити цей договір, так ніби вона підписала його сама, і тим самим може стати договірною державою або учасницею цього договору.

2. З метою пункту 1, якщо інший намір не випливає з положень договору або не встановлений іншим чином, підписання державою-попередницею договору розглядається як вираження її наміру поширити дію цього договору на всю територію, за міжнародні відносини якої держава-попередниця несла відповідальність.

3. Пункт 1 не застосовується, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору стосовно нової незалежної держави було б несумісне з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

4. Коли з положень договору або з обмеженої кількості держав, що брали участь у переговорах, і з об'єкту і цілей договору випливає, що участь у цьому договорі будь-якої іншої держави вимагає згоди всіх його учасників або всіх договірних держав, нова незалежна держава може стати договірною державою або учасницею цього договору тільки за наявності такої згоди.

Стаття 20. Застереження

1. Коли нова незалежна держава встановлює свій статус як договірної держави або учасника багатостороннього договору за допомогою повідомлення про правонаступництво відповідно до статей 17 і 18, вона вважається такою, що зберігає будь-яке застереження до цього договору, що було дійсне та цей момент правонаступництва держав щодо території, яке є

об'єктом правонаступництва держав, за винятком тих випадків, коли, роблячи повідомлення про правонаступництво, воно виражає протилежний намір або формулює застереження, що належить до того самого питання, що і згадане вище застереження.

2. Роблячи повідомлення про правонаступництво, що встановлює його статус як договірну державу або учасника багатостороннього договору відповідно статей 17 і 18, нова незалежна держава може сформулювати будь-яке застереження, крім того, яке виключається положеннями підпунктів "а" або "b", або "с" статті 19 Віденської конвенції про право міжнародних договорів.

3. У випадку, коли нова незалежна держава формулює яке-небудь застереження відповідно до пункту 2, правила, викладені у статтях 20-23 Віденської конвенції про право міжнародних договорів, застосовуються щодо цього застереження.

Стаття 21. Згода на обов'язковість частини договору і вибір різних положень

1. Роблячи повідомлення про правонаступництво відповідно до статей 17 і 18, що встановлюють його статус як договірну державу або учасника багатостороннього договору, нова незалежна держава може – якщо це допускається договором – виразити свою згоду на обов'язковість для нього лише частини договору або зробити вибір між різними його положеннями відповідно до викладених у цьому договорі умов висловлення такої згоди або здійснення такого вибору.

2. Нова незалежна держава може також на тих самих умовах, що й інші учасники або договірні держави, будь-яке передбачене в договорі право анулювати або змінити будь-яке виражене нею самою або державою-попередницею згоду стосовно території, що є об'єктом правонаступництва держав, або зроблений нею самою чи державою-попередницею вибір щодо такої території.

3. Якщо нова незалежна держава відповідно до пункту 1 не висловлює свою згоду або не робить вибору, або, відповідно до пункту 2, не анулює і не змінює згоду держави-попередниці і не анулює і не змінює вибір держави-попередниці, вона буде розглядатися як такою, що зберігає:

а) згоду держави-попередниці відповідно до договору на обов'язковість щодо території, що є об'єктом правонаступництва держави, лише частини цього договору; або

б) вибір, зроблений державою-попередницею відповідно до договору між різними його положеннями при застосуванні цього договору щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав.

Стаття 22. Повідомлення про правонаступництво

1. Повідомлення про правонаступництво щодо багатостороннього договору відповідно до статей 17 або 18 робиться в письмовій формі.

2. Якщо повідомлення про правонаступництво не підписано главою держави, главою уряду або міністром закордонних справ, то представникові держави, який передає це повідомлення, може бути запропоновано надати повноваження.

3. Якщо договором не передбачається інше, то повідомлення про правонаступництво:

а) перепроводжується новою незалежною державою депозитарію або, якщо немає депозитарію, учасникам або договірним державам;

б) вважається зробленою новою незалежною державою з моменту одержання його депозитарієм або, якщо немає депозитарію, з моменту одержання його всіма учасниками або, залежно від випадку, усіма договірними державами.

4. Пункт 3 не поширюється на який-небудь обов'язок депозитарію, встановлений договором або встановлений іншим чином, інформувати учасників або договірні держави про повідомлення щодо правонаступництва або про будь-яке пов'язане з ним повідомлення, зроблене новою незалежною державою.

5. З урахуванням положень цього договору повідомлення про правонаступництво або пов'язане з ним повідомлення вважається отриманим державою, якій воно адресовано, лише в

момент оповіщення її про це депозитарієм.

Стаття 23. Наслідки повідомлення про правонаступництво

1. У випадках, коли договір не передбачає іншого або коли не встановлена інша домовленість, нова незалежна держава, що зробила повідомлення про правонаступництво відповідно до статті 17 або пунктом 2 статті 18, вважається учасницею цього договору з моменту правонаступництва держав або з моменту набрання цим договором сили, якщо останнє настає пізніше.

2. Проте дія цього договору буде вважатися припиненою між новою незалежною державою й іншими учасниками договору до моменту здійснення повідомлення про правонаступництво, за винятком випадків, коли цей договір застосовується тимчасово відповідно до статті 27 або коли встановлена інша домовленість.

3. У випадку, коли договір не передбачає іншого або коли не встановлена інша домовленість, нова незалежна держава, що зробила повідомлення про правонаступництво відповідно до пункту 1 статті 18, вважається договірною державою цього договору з моменту здійснення повідомлення про правонаступництво.

РОЗДІЛ 3. ДВОСТОРОННІ ДОГОВОРИ

Стаття 24. Умови, відповідно до яких договір вважається чинним у випадку правонаступництва держав

1. Двосторонній договір, що у момент правонаступництва був чинним щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав, вважається чинним між новою незалежною державою й іншою державою-учасницею, коли:

- a) вони чітко про це домовилися; або
- b) через свою поведінку вони мають вважатися такими, що про це домовилися.

2. Договір, що вважається чинним відповідно до пункту 1, застосовується у взаєминах між новою незалежною державою й іншою державою-учасницею з моменту правонаступництва держав, якщо інший намір не впливає з їхньої угоди або не встановлений іншим чином.

Стаття 25. Відносини між державою-попередницею і новою незалежною державою

Договір, що згідно зі статтею 24 вважається чинним між новою незалежною державою й іншими державами-учасницями, не повинний внаслідок виключно одного цього факту вважатися чинним також у взаєминах між державою-попередницею і новою незалежною державою.

Стаття 26. Припинення, призупинення дії або зміна договору між державою-попередницею та іншою державою-учасницею

1. Коли відповідно до статті 24 договір вважається чинним між новою незалежною державою та іншою державою-учасницею, то:

a) цей договір не перестає втрачати чинності у взаєминах між ними внаслідок виключно того факту, що він був припинений у взаєминах між державою-попередницею і іншою державою-учасницею;

b) його дія у взаєминах між ними не припиняється внаслідок виключно того факту, що його дія згодом була припинена у взаєминах між державою-попередницею й іншою державою-учасницею;

c) цей договір не змінюється у взаєминах між ними внаслідок виключно того факту, що він був згодом змінений у взаєминах між державою-попередницею й іншою державою-учасницею.

2. Той факт, що договір був припинений або, відповідно, його дія між державою-попередницею й іншою державою-учасницею була припинена після моменту правонаступництва держав, не перешкоджає тому, щоб цей договір вважався чинним або, відповідно, щоб його дія

не вважалася припиненою у взаєминах між новою незалежною державою й іншою державою-учасницею, якщо згідно зі статтею 24 встановлено, що вони про це домовилися.

3. Той факт, що договір був змінений у взаєминах між державою-попередницею й іншою державою-учасницею після моменту правонаступництва держав, не перешкоджає тому, щоб незмінений договір вважався чинним відповідно до статті 24 у взаєминах між новою незалежною державою й іншою державою-учасницею, якщо не встановлено, що вони мали намір застосовувати між собою змінений договір.

РОЗДІЛ 4. ТИМЧАСОВЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Стаття 27. Багатосторонні договори

1. Якщо в момент правонаступництва держав багатосторонній договір є чинним щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав, і нова незалежна держава повідомляє про свій намір застосовувати цей договір тимчасово щодо своєї території, то цей договір буде застосовуватися тимчасово між новою незалежною державою і будь-якою учасницею, яка виразно висловлює свою згоду з цим або внаслідок своєї поведінки повинна розглядатися як така, що висловила таку згоду.

2. Проте у випадку договору, що належить до категорії, зазначеній у пункті 3 статті 17, необхідна згода всіх учасників на таке тимчасове застосування.

3. Якщо в момент правонаступництва держав багатосторонній договір, що ще не набув чинності, застосовувався тимчасово щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав, і нова незалежна держава повідомляє про свій намір продовжувати застосовувати цей договір тимчасово щодо своєї території, то такий договір продовжує застосовуватися тимчасово між новою незалежною державою і будь-якою договірною державою, що виразно висловлює свою згоду з цим або через свою поведінку повинна розглядатися як така, що виразила таку згоду.

4. Проте у випадку договору, що належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, необхідна згода всіх договірних держав на продовження такого тимчасового застосування.

5. Пункти 1-4 не застосовуються, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування договору щодо нової незалежної держави було б несумісне з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

Стаття 28. Двосторонні договори

Двосторонній договір, що у момент правонаступництва держав був чинним або застосовувався тимчасово щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав, вважається таким, що тимчасово застосовується між новою незалежною державою й іншою відповідною державою, коли:

- a) вони чітко про це домовилися; або
- b) через свою поведінку вони мають вважатися такими, що висловили таку домовленість.

Стаття 29. Припинення тимчасового застосування

1. У випадках, коли договір не передбачає іншого або коли не встановлена інша домовленість, тимчасове застосування багатостороннього договору відповідно до положень статті 27 може бути припинено:

a) шляхом повідомлення про припинення через визначений розумний термін, зроблене новою незалежною державою або учасницею, або договірною державою, що тимчасово застосовує договір, і після закінчення цього терміну; або

b) у випадку договору, що належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, шляхом повідомлення про припинення через визначений розумний термін, зроблене новою незалежною державою або всіма учасниками або, залежно від випадку, усіма договірними державами, і після закінчення цього терміну.

2. У випадку, коли договір не передбачає іншого або коли не встановлена інша домовленість, тимчасове застосування двохсторонньої угоди відповідно до положень статті 28 може бути припинене шляхом повідомлення про припинення через визначений розумний термін, зроблене новою незалежною державою або іншою відповідною державою, і після закінчення цього терміну.

3. У випадках, коли договором не передбачено більш короткий термін для його припинення або не встановлена інша домовленість, розумний термін припинення становить дванадцять місяців з моменту одержання відповідного повідомлення іншою державою або іншими державами, що тимчасово застосовують договір.

4. У випадках, коли договір не передбачає іншого або коли не встановлена інша домовленість, тимчасове застосування багатостороннього договору відповідно до положень статті 27 припиняється, якщо нова незалежна держава повідомляє про свій намір не ставати учасницею цього договору.

РОЗДІЛ 5. НОВІ НЕЗАЛЕЖНІ ДЕРЖАВИ, ЯКІ УТВОРИЛИСЯ З ДВОХ АБО ДЕКІЛЬКОХ ТЕРИТОРІЙ

Стаття 30. Нові незалежні держави, що утворилися з двох або декількох територій

1. У випадку нової незалежної держави, що утворилася із двох або декількох територій, застосовуються статті 16-29.

2. Коли нова незалежна держава, що утворилася з двох або декількох територій, вважається або стає на підставі положень статей 17, 18 або 24 учасницею договору, що у момент правонаступництва держав був чинним або щодо якого була надана згода на обов'язковість його щодо однієї або декількох, але не всіх зазначених територій, цей договір застосовується щодо всієї території такої нової незалежної держави, за винятком випадків, коли:

а) з договору впливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо всієї території було б несумісне з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії;

б) у випадку багатостороннього договору, що не підпадає під дію пункту 3 статті 17 або пункту 4 статті 18, повідомлення про правонаступництво обмежується територією, щодо якої цей договір є чинним у момент правонаступництва держав або стосовно якої до цього моменту було надано згоду на обов'язковість цього договору;

с) у випадку багатостороннього договору, що підпадає під дію пункту 3 статті 17 або пункту 4 статті 18, нова незалежна держава й інші держави-учасниці або, залежно від випадку, інші договірні держави домовилися про інше; або

д) у випадку двохсторонньої угоди нова незалежна держава й інша відповідна держава домовилися про інше.

3. Коли нова незалежна держава, що утворилася з двох або декількох територій, стає учасницею багатостороннього договору відповідно до положень статті 19 і коли під час підписання його державою або державами-попередницями був висловлений намір поширити цей договір на одну або декілька, але не на всі зазначені території, цей договір застосовується щодо всієї території такої нової незалежної держави, за винятком випадків, коли:

а) з договору впливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо всієї території було б неумісне з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії;

б) у випадку багатостороннього договору, що не підпадає під дію пункту 4 статті 19, ратифікація, прийняття або затвердження договору обмежується територією або територіями, на які передбачалося поширити цей договір; або

с) у випадку багатостороннього договору, що підпадає під дію пункту 4 статті 19, нова незалежна держава й інші держави-учасниці або, залежно від випадку, інші договірні держави домовилися про інше.

ЧАСТИНА IV ОБ'ЄДНАННЯ І ВІДОКРЕМЛЕННЯ ДЕРЖАВ

Стаття 31. Наслідки об'єднання держав відповідно до договорів, що є чинними на момент правонаступництва держав

1. Коли дві або кілька держав об'єднуються і тим самим утворюють одну державу-спадкоємницю, будь-який договір, що є чинним на момент правонаступництва держав щодо кожної з них, залишається чинним щодо цієї держави-спадкоємниці, за винятком випадків, коли:

а) держава-спадкоємниця й інша держава-учасниця або інші держави-учасниці домовилися про інше; або

б) з договору впливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо держави-спадкоємниці було б несумісним з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

2. Будь-який договір, що продовжує залишатися чинним відповідно до пункту 1, застосовується лише стосовно тієї частини території держави-спадкоємниці, щодо якої цей договір був чинним на момент правонаступництва держав, за винятком випадків, коли:

а) у випадку багатостороннього договору, що не належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця робить повідомлення про те, що цей договір застосовується щодо всієї її території;

б) у випадку багатостороннього договору, що належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця і всі інші держави-учасниці домовилися про інше; або

с) у випадку двохсторонньої угоди держава-спадкоємниця й інша держава-учасниця домовилися про інше.

3. Пункт 2а не застосовується, якщо з договору впливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо всієї території держави-спадкоємниці було б несумісне з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

Стаття 32. Наслідки об'єднання держав для договорів, що не є чинними на момент правонаступництва держав

1. З винятками, передбаченими пунктами 3 і 4, держава-спадкоємниця, згадана в статті 31, може через повідомлення встановити свій статус як договірної держави багатостороннього договору, що є чинним, якщо на момент правонаступництва держав кожна держава-попередниця була договірною державою цього договору.

2. З винятками, передбаченими пунктами 3 і 4, держава-спадкоємниця, згадана у статті 31, може через повідомлення встановити свій статус як учасниці багатостороннього договору, що набрав сили після моменту правонаступництва держав, якщо у момент правонаступництва держав, кожна держава-попередниця була договірною державою цього договору.

3. Пункти 1 і 2 не застосовуються, якщо з договору впливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо держави-спадкоємниці було б несумісне з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

4. Якщо договір належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця може установити свій статус як учасниці або договірної держави цього договору лише за згодою всіх його учасників або всіх договірних держав.

5. Будь-який договір, щодо якого держава-спадкоємниця стає договірною державою або учасницею відповідно до пунктів 1 або 2, застосовується лише щодо частини території держави-спадкоємниці, стосовно якої до моменту правонаступництва держав було виражено згоду на

обов'язковість цього договору, за винятком випадків, коли:

а) у випадку багатостороннього договору, що не належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця вказує у своєму повідомленні, зробленому відповідно до положень пунктів 1 або 2, що цей договір застосовується щодо всієї його території; або

б) у випадку багатостороннього договору, що належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця і всі його учасники або, залежно від випадку, усі договірні держави домовилися про інше.

6. Пункт 5а не застосовується, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо всієї території держави-спадкоємниці було б несумісним з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

Стаття 33. Наслідки об'єднання держав для договорів, підписаних державою-попередницею під умовою ратифікації, прийняття або затвердження

1. З винятками, передбаченими пунктами 2 і 3, якщо до моменту правонаступництва держав одна з держав-попередниць підписала багатосторонній договір під умовою ратифікації, прийняття або затвердження, держава-спадкоємниця, зазначена в статті 31, може ратифікувати, прийняти або затвердити цей договір, так наче би вона його підписала, і, таким чином, стати учасницею або договірною державою цього договору.

2. Пункт 1 не застосовується, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору до держави-спадкоємниці було б несумісним з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

3. Якщо договір належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця може стати договірною державою або учасницею цього договору лише за згоди всіх його учасників або всіх договірних держав.

4. Будь-який договір, по відношенню до якого держава-спадкоємниця стає договірною державою або учасницею відповідно до пункту 1, застосовується лише до тієї частини території держави-спадкоємниці, щодо якої цей договір був підписаний однією з держав-попередниць, за винятком випадків, коли:

а) у випадку багатостороннього договору, що не належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця при ратифікації, прийнятті або затвердженні договору вказує у своєму повідомленні, що цей договір застосовується щодо всієї її території; або

б) у випадку багатостороннього договору, що належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця і всі її учасники або, у залежності від випадку, усі договірні держави домовилися про інше.

5. Пункт 4а не застосовується, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо всієї території держави-спадкоємниці було б несумісним з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

Стаття 34. правонаступництво держав у випадках відокремлення частин держави

1. Коли частина або частини території держави відокремлюються й утворюють одну або декілька держав, незалежно від того, чи продовжує існувати держава-попередниця:

а) будь-який договір, що був чинним на момент правонаступництва держав щодо всієї території держави-попередниці, залишається чинним стосовно кожної утвореної в такий спосіб держави-спадкоємниці;

б) будь-який договір, що був чинним на момент правонаступництва держав лише щодо тієї частини території держави-попередниці, що стала державою-спадкоємницею, залишається чинним стосовно тільки до цієї держави-спадкоємниці.

2. Пункт 1 не застосовується, якщо:

а) відповідні держави домовилися про інше; або

б) з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору

щодо цієї держави-спадкоємниці було б несумісним з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

Стаття 35. Положення, коли держава продовжує існувати після відокремлення частини її території

Коли після відокремлення будь-якої частини її території держава-попередниця продовжує існувати, будь-який договір, що на момент правонаступництва держав був чинним щодо держави-попередниці, залишається чинним щодо її збереженої території, за винятком випадків, коли:

- a) відповідні держави домовилися про інше;
- b) встановлено, що договір належить лише до тієї території, що відокремилася від держави-попередниці; або
- c) з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо держави попередниці було б несумісне з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

Стаття 36. Участь у договорах, що не були чинними на момент правонаступництва держав, у випадках відокремлення частин держави

1. З винятками, передбаченими пунктами 3 і 4, держава-спадкоємниця, згадана в пункті 1 статті 34, може через повідомлення встановити свій статус як договірної держави багатостороннього договору, що не є чинним, якщо на момент правонаступництва держав держава-попередниця була договірною державою цього договору щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав.

2. З винятками, передбаченими пунктами 3 і 4, держава-спадкоємниця, згадана в пункті 1 статті 34, може через повідомлення встановити свій статус як учасниці багатостороннього договору, що набирає сили після моменту правонаступництва держав, якщо на момент правонаступництва держав держава-попередниця була договірною державою цього договору щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав.

3. Пункти 1 і 2 не застосовуються, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору стосовно цієї держави-спадкоємниці було б несумісним з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

4. Якщо договір належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця може встановити свій статус як учасниці або договірної держави цього договору лише за згодою її учасників або всіх договірних держав.

Стаття 37. Участь, у випадках відокремлення частин держави, у договорах, підписаних державою-попередницею під умовою ратифікації, прийняття або затвердження

1. З винятками, передбаченими пунктами 2 і 3, якщо до моменту правонаступництва держав держава-попередниця підписала багатосторонній договір під умовою ратифікації, прийняття або затвердження і цей договір, якщо б він на момент правонаступництва держав був чинним, застосовувався б щодо території, що є об'єктом правонаступництва держав, держава правонаступниця, згадана в пункті 1 статті 34, може ратифікувати, прийняти або затвердити цей договір, так як вона його підписала, і, таким чином, стати договірною державою або учасницею цього договору.

2. Пункт 1 не застосовується, якщо з договору випливає або іншим чином встановлено, що застосування цього договору щодо держави-спадкоємниці було б несумісним з об'єктом і цілями цього договору або докорінно змінило б умови його дії.

3. Якщо договір належить до категорії, зазначеної в пункті 3 статті 17, держава-спадкоємниця може стати договірною державою або учасницею цього договору тільки за згодою всіх його учасників або всіх договірних держав.

Стаття 38. Повідомлення

1. Будь-яке повідомлення відповідно до статей 31, 32 або 36 здійснюється в письмовій формі.

2. Якщо повідомлення не підписане главою держави, главою уряду або міністром закордонних справ, то представникові держави, що передає це повідомлення, може бути запропоновано надати повноваження.

3. Якщо договором не передбачено інше, то повідомлення:

а) перепроводжується державою-спадкоємницею депозитарію або, якщо немає депозитарію, учасникам або договірним державам;

б) вважається зробленим державою-спадкоємницею з моменту одержання його депозитарієм, або, якщо немає депозитарію, з моменту одержання його всіма учасниками, або, залежно від випадку, усіма договірними державами.

4. Пункт 3 не поширюється на який-небудь обов'язок депозитарію, встановлений договором або встановлений іншим чином, інформувати учасників або договірні держави про повідомлення або про будь-яке пов'язане з ним сповіщення, зроблене державою-спадкоємницею.

5. З урахуванням положень цього договору, таке повідомлення або сповіщення вважається отриманим державою, якій воно адресовано, лише в момент повідомлення її про це депозитарію.

ЧАСТИНА V ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 39. Випадки відповідальності держав і початок воєнних дій

Положення цієї Конвенції не регулюють жодного з питань, які можуть виникнути щодо наслідків правонаступництва держав стосовно якого-небудь договору з міжнародної відповідальності держави або з початку воєнних дій між державами.

Стаття 40. Випадки військової окупації

Положення цієї Конвенції не регулюють жодного з питань, які можуть виникнути щодо якого-небудь договору з військової окупації території.

ЧАСТИНА VI ВРЕГУЛЮВАННЯ СУПЕРЕЧОК

Стаття 41. Консультації і переговори

У випадку виникнення спору між двома або декількома учасниками цієї Конвенції щодо її тлумачення або застосування, вони будуть, на прохання кожного з них, прагнути вирішити його шляхом проведення консультацій і переговорів.

Стаття 42. Процедура примирення

Якщо спір не був вирішений впродовж шести місяців з дня прохання, згаданого в статті 41, будь-яка сторона в суперечці може передати його на процедуру примирення, передбачену в Додатку до цієї Конвенції, звернувшись з відповідним проханням до Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй і повідомивши про це іншу або інші сторони у спорі.

Стаття 43. Судовий розгляд і арбітраж

Будь-яка держава під час підписання або ратифікації цієї Конвенції або при приєднанні до неї або в будь-який момент після цього може через повідомлення на ім'я депозитарія заявити, що у випадку, коли спір не був вирішений за допомогою застосування процедур, передбачених у статтях 41 і 42, цей спір може бути передано на вирішення Міжнародного Суду шляхом письмової заяви будь-якої сторони в спорі або в арбітраж за умови, що інша держава – сторона в суперечці зробила таку саму заяву.

Стаття 44. Розгляд за взаємною згодою

Незалежно від положень статей 41, 42 і 43, у випадку виникнення спору між двома або декількома учасниками цієї Конвенції щодо її тлумачення або застосування, вони можуть за взаємною згодою передати її в Міжнародний Суд або в арбітраж або обрати іншу відповідну процедуру врегулювання спору.

Стаття 45. Інші положення, що є чинними про розгляд спорів

Ніщо у статтях 41-44 не зачіпає прав або зобов'язань учасників цієї Конвенції, які передбачені будь-якими чинними положеннями, що пов'язані з врегулюванням спорів.

ЧАСТИНА VII ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 46. Підписання

Ця Конвенція відкрита для підписання всіма державами до 28 лютого 1979 року у федеральному міністерстві закордонних справ Австрійської Республіки, а потім до 31 серпня 1979 року – у Центральних установах Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку.

Стаття 47. Ратифікація

Ця Конвенція підлягає ратифікації. Ратифікаційні грамоти здаються на збереження Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 48. Приєднання

Ця Конвенція відкрита для приєднання будь-якої держави. Документи про приєднання здаються на збереження Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 49. Набрання сили

1. Ця Конвенція набирає сили на тридцятий день після здачі на зберігання п'ятнадцятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

2. Для кожної держави, що ратифікувала Конвенцію або приєдналася до неї після здачі на зберігання п'ятнадцятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання, Конвенція набуває чинності на тридцятий день після здачі на зберігання цією державою своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 50. Автентичні тексти

Оригінал цієї Конвенції, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якої є рівно автентичними, здається на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

У посвідчення чого повноважені представники, які підписалися нижче, належним чином уповноважені своїми урядами, підписали цю Конвенцію.

Вчинено у Відні двадцять третього серпня тисяча дев'ятсот сімдесят восьмого року.

Додаток

1. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй складає і веде список світових посередників з числа кваліфікованих юристів. З цією метою кожній державі – члену Організації Об'єднаних Націй або учасниці цієї Конвенції пропонується призначити двох світових посередників, і імена призначених у такий спосіб осіб складуть зазначений список. Світові посередники, включаючи світових посередників, призначених для заповнення вакансії, що випадково відкрилася, – призначаються на термін у п'ять років, і цей термін може бути поновлений. Світовий посередник після закінчення терміну, на який він був призначений, буде продовжувати виконувати функції, для здійснення яких він був обраний відповідно до положень наступного пункту.

2. Якщо до Генерального секретаря направляється прохання відповідно до положень

статті 42, він передає спір на розгляд примирливої комісії, створеної в такий спосіб.

Держава або держави, що є одною зі сторін у спорі, призначають:

а) одного світового посередника, який є громадянином цієї держави або одного з цих держав, із числа осіб, включених у згаданий в пункті 1 список, або з числа інших осіб; і

б) одного світового посередника, який не є громадянином цієї держави або одного з цих держав, із числа включених у згаданий список осіб.

Держава або держави, що є іншою стороною в спорі, призначають двох світових посередників у такий самий спосіб. Чотири обраних сторонами світових посередників повинні бути призначені протягом шістдесятьох днів з тієї дати, коли Генеральний секретар одержує відповідне прохання.

Ці чотири світових посередники протягом шістдесятьох днів з дати призначення останнього з них призначають із числа включених до списку осіб п'ятого світового посередника, який буде головою.

Якщо голова або який-небудь з інших світових посередників не призначаються протягом передбачених вище для їхнього призначення термінів, то вони призначаються Генеральним секретарем протягом шістдесятьох днів з дати закінчення відповідного терміну. Призначення голови може бути здійснено Генеральним секретарем або з числа осіб, включених до списку, або з числа членів Комісії міжнародного права. Будь-який з термінів, протягом яких повинні бути здійснені призначення, може бути продовжений за згодою сторін у спорі.

Будь-яка вакансія повинна бути заповнена таким самим способом, що був вказаний для первісного призначення.

3. Комісія з примирення сама встановлює свою процедуру. Комісія може, за згодою сторін у спорі, запропонувати кожному з учасників цієї Конвенції висловити їй свою думку усно або письмово. Комісія приймає рішення і здійснює рекомендації більшістю голосів своїх п'яти членів.

4. Комісія може звертати увагу сторін у спорі на будь-які заходи, що можуть полегшити взаємне вирішення спору.

5. Комісія заслуховує сторони, розглядає претензії і заперечення і вносить на розгляд сторін пропозиції, спрямовані на досягнення взаємного вирішення спору.

6. Комісія повинна надати свою доповідь протягом дванадцяти місяців, наступних за датою її утворення. Ця доповідь надсилається Генеральному секретареві і передається сторонам по спору. Доповідь Комісії, включаючи будь-які висновки, що містяться в ній, про питання факту і питання права, не є обов'язковим для сторін і є лише рекомендацією, запропонованою на розгляд сторін з метою полегшення взаємного вирішення спору.

7. Генеральний секретар надає Комісії допомогу і засоби обслуговування, в яких є необхідність. Витрати Комісії покриваються Організацією Об'єднаних Націй.

ЄВРОПЕЙСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ІМУНІТЕТ ДЕРЖАВ*

Базель, 16 травня 1972 року

Преамбула

Государства – члены Совета Европы, подписавшие настоящую Конвенцию, считают, что целью Совета Европы является достижение более тесного союза между его членами;

принимая во внимание существование в международном праве тенденции к ограничению тех случаев, когда государство может ссылаться на иммунитет в иностранных судах;

стремясь установить в отношениях друг с другом совместные нормы, касающиеся объема

* Европейская конвенция об иммунитете государств. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_060#Text
(дата звернення : 26.04.2021)

иммунитета от юрисдикции, которым государство пользуется в судах другого государства, и направленные на обеспечение выполнения судебных решений, вынесенных в отношении какого-либо государства;

считая, что принятие таких норм может содействовать делу унификации, предпринятому государствами-членами Совета Европы в области права, договорились о нижеследующем:

Глава I. Иммунитет от юрисдикции

Статья 1

1. Договаривающееся государство, выступающее в качестве истца или третьего лица в судебном разбирательстве в суде другого Договаривающегося государства, признает в отношении предпринятого судебного разбирательства юрисдикцию судов этого государства.

2. Такое Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в судах другого Договаривающегося государства в отношении встречного иска:

а) в тех случаях, когда этот встречный иск вытекает из юридической взаимосвязи или из фактов, на которых основывается основной иск;

б) в тех случаях, когда это государство, если против него было предпринято отдельное судебное разбирательство в судах другого государства, не смогло в соответствии с положениями настоящей Конвенции сослаться на иммунитет.

3. Договаривающееся государство, выдвигающее в суде другого Договаривающегося государства встречный иск, признает юрисдикцию судов этого государства как в отношении основного иска, так и в отношении встречного иска.

Статья 2

Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если оно взяло на себя обязательство признавать юрисдикцию этого суда в соответствии с:

а) международным соглашением;

б) ясно выраженным положением, содержащимся в договоренности, составленной в письменной форме; или

с) ясно выраженным согласием, данным после возникновения спора.

Статья 3

Договаривающееся государство не пользуется иммунитетом от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если оно ссылается на иммунитет от юрисдикции после принятия решения по существу вопроса. Тем не менее, если оно устанавливает, что факты, на которых оно могло основывать иммунитет, могли стать ему известны лишь позднее, оно может сослаться на иммунитет в том случае, если оно приведет эти факты как можно скорее.

2. Договаривающееся государство не рассматривается как отказавшееся от иммунитета в том случае, когда оно выступает в суде другого Договаривающегося государства для того, чтобы сослаться на этот иммунитет.

Статья 4

1. При условии соблюдения положений статьи 5 Договаривающееся государство не может сослаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если судебное разбирательство связано с обязательством государства, которое в силу имеющегося соглашения должно быть осуществлено на территории государства, где происходит судебное разбирательство.

2. Пункт 1 не применяется:

а) в том случае, когда речь идет о соглашении, которое было заключено между государствами;

- б) в том случае, когда стороны в соглашении договорились об ином;
- с) в том случае, когда государство является стороной в соглашении, заключенном на его территории, и обязательство государства регулируется его административным правом.

Статья 5

1. Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства в том случае, когда судебное разбирательство связано с трудовым соглашением, заключенным между государством и физическим лицом, и работа подлежит исполнению на территории государства, где происходит судебное разбирательство.

2. Пункт 1 не применяется:

а) в том случае, когда физическое лицо в момент возбуждения иска имеет гражданство государства – работодателя;

б) в том случае, когда в момент заключения соглашения оно не имело гражданства государства, где происходит судебное разбирательство, а также не имело обычного места пребывания на территории этого государства; или

с) в том случае, когда стороны в соглашении в письменной форме договорились об ином, за исключением тех случаев, когда в соответствии с законами государства, где происходит судебное разбирательство, только суды этого государства компетентны рассматривать этот вопрос.

3. Если работа осуществляется для учреждения, агентства или другой организации, упомянутых в статье 7, положения подпунктов “а” и “б” пункта 2 настоящей статьи применяются только в том случае, когда лицо, с которым было заключено такое соглашение, имело обычное место пребывания на территории государства – работодателя в момент заключения соглашения.

Статья 6

1. Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если оно участвует с одним или несколькими частными лицами в обществе, ассоциации или юридическом лице, имеющем свое реальное или официальное место нахождения или свое главное учреждение на территории государства, где происходит судебное разбирательство, и если судебное разбирательство связано с отношениями между государством, с одной стороны, и организацией или одним из ее участников, с другой, которые вытекают из этого участия.

2. Пункт 1 не применяется, если была достигнута договоренность об ином в письменной форме.

Статья 7

1. Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если оно имеет на территории государства, где происходит судебное разбирательство, бюро, агентство либо другое учреждение, через которое оно осуществляет тем же образом, что и частное лицо, промышленную, коммерческую или финансовую деятельность, и если судебное разбирательство касается этой деятельности бюро, агентства или учреждения.

2. Пункт 1 не применяется, если всеми сторонами в споре являются государства и если стороны договорились об ином в письменной форме.

Статья 8

Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если судебное разбирательство касается:

а) патента на изобретение, чертежа или промышленной модели, производственного или товарного знака, фирменного наименования или другого аналогичного права, в отношении которого в государстве, где происходит судебное разбирательство, была представлена или

зарегистрирована заявка, или которое охраняется иным образом и в отношении которого государство является заявителем или владельцем;

b) несоблюдения государством в государстве, где происходит судебное разбирательство, упомянутого права, которое в нем охраняется и принадлежит третьему лицу;

c) несоблюдения государством в государстве, где происходит судебное разбирательство, авторского права, которое в нем охраняется и принадлежит третьему лицу;

d) права использования названия фирмы в государстве, где происходит судебное разбирательство.

Статья 9

Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если судебное разбирательство касается:

a) права государства на недвижимость, на владение или на пользование такой недвижимостью государством; или

b) возлагаемого на него обязательства, либо как на владельца права на недвижимость, либо как на владельца или пользователя этой недвижимостью,

и если недвижимость находится на территории государства, где происходит судебное разбирательство.

Статья 10

Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если судебное разбирательство касается права на имущество, движимое или недвижимое, зависящее от права наследования или дарения, либо на бесхозное имущество.

Статья 11

Договаривающееся государство не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, если судебное разбирательство касается возмещения за телесное повреждение или материальный ущерб, вызванные фактом, имевшим место на территории государства, где происходит судебное разбирательство, и если лицо, причинившее ущерб, находилось там в тот момент, когда этот факт имел место.

Статья 12

1. Если Договаривающееся государство согласилось в письменной форме вынести на арбитраж уже возникшие споры или те, которые могут возникнуть по гражданским или коммерческим вопросам, оно не может ссылаться на иммунитет от юрисдикции в суде другого Договаривающегося государства, на территории или в соответствии с законодательством которого должно иметь место или имело место арбитражное разбирательство в отношении любых действий, связанных:

a) с юридической действительностью или толкованием конвенции об арбитраже;

b) с процедурой арбитража;

c) с отменой приговора,

если конвенция об арбитраже не предусматривает иного.

2. Пункт 1 не применяется к конвенции об арбитраже, заключенной между государствами.

Статья 13

Пункт 1 статьи 1 не применяется, если Договаривающееся государство заявляет в суде другого Договаривающегося государства, ведущего судебное разбирательство, в котором оно не является стороной, что оно имеет право на имущество, являющееся предметом спора в той мере, в какой оно могло бы сослаться на иммунитет, если бы разбирательство было направлено против него.

Статья 14

Никакое положение настоящей Конвенции не может быть истолковано как

препятствующее суду Договаривающегося государства управлять имуществом, таким как имущество под опекой или имущество банкрота, а также организовывать такое управление или надзирать за ним лишь в силу того, что другое Договаривающееся государство имеет право на это имущество.

Статья 15

Договаривающееся государство пользуется иммунитетом от юрисдикции в судах другого Договаривающегося государства, если судебное разбирательство не подпадает под статьи с 1 по 14; суд не может вести подобное судебное разбирательство даже в том случае, если государство не явилось в суд.

Глава II. Правила процедуры

Статья 16

1. В судебных разбирательствах против одного Договаривающегося государства в суде другого Договаривающегося государства применяются следующие Правила.

2. Компетентные органы государства, где происходит судебное разбирательство, передают:

- оригинал или копию документов, на основании которого возбуждается судебное дело;
- копию любого судебного решения, вынесенного против государства – ответчика в случае его неявки, дипломатическим путем министерству иностранных дел государства – ответчика для передачи в случае необходимости компетентному органу. В случае необходимости эти документы сопровождаются переводом на язык или один из официальных языков государства – ответчика.

3. Считается, что судебное предписание или уведомление о документах, упомянутых в пункте 2, сделаны когда они получены министерством иностранных дел.

4. Срок, в течение которого государство должно явиться в суд или прибегнуть к путям обжалования заочного судебного решения, начинается исчисляться 2 месяца спустя после даты получения министерством иностранных дел документа о возбуждении судебного дела или копии вышеупомянутого судебного решения.

5. Если срок явки в суд и применения путей обжалования заочного судебного решения устанавливает суд, он не может установить государству срок, составляющий менее двух месяцев после даты получения министерством иностранных дел документа о возбуждении судебного дела или копии судебного решения.

6. Предполагается, что Договаривающееся государство, которое участвует в судебном разбирательстве, не будет выдвигать каких-либо возражений в отношении формы уведомления о судебном решении и уведомления о документе о возбуждении судебного дела.

7. Если Договаривающееся государство не явилось на судебное разбирательство, заочное судебное решение может быть вынесено против него только в том случае, если установлено, что документ о возбуждении судебного дела был вручен ему в соответствии с пунктом 2 и что судом были соблюдены сроки явки, предусмотренные в пунктах 4 и 5.

Статья 17

Никакой залог или взнос под каким-либо наименованием, которые не могут быть истребованы в государстве, где происходит судебное разбирательство, от гражданина этого государства или от лица, которое там проживает или имеет место пребывания, не могут быть предписаны Договаривающемуся государству в качестве гарантии оплаты судебных издержек и расходов. Государство, выступающее в качестве истца в суде другого Договаривающегося государства, должно покрыть все судебные издержки и расходы, отнесенные на его счет.

Статья 18

К Договаривающемуся государству, участвующему в судебном разбирательстве в суде

другого Договаривающегося государства, не может быть применена какая-либо принудительная мера или любая другая санкция в силу того, что оно отказалось или воздержалось от предоставления доказательств. Тем не менее суд рассматривает последствия такого отказа или непредоставления.

Статья 19

1. Суд, проводящий судебное разбирательство, в котором одной из сторон является Договаривающееся государство, должен по ходатайству одной из сторон или, если это допускается его национальным законодательством, по своему решению прекратить судебное разбирательство или отложить принятие судебного решения, если другое судебное разбирательство с участием тех же сторон, основанное на тех же фактах и имеющее тот же предмет:

а) не завершено в суде этого Договаривающегося государства, первым начавшего судебное разбирательство; или

б) не завершено в суде другого Договаривающегося государства, первым начавшем судебное разбирательство, и может привести к принятию судебного решения, которое государство, являющееся стороной в судебном разбирательстве, обязано выполнить в соответствии со статьями 20 или 25.

2. Каждое Договаривающееся государство, законодательство которого предоставляет судам возможность прекратить судебное разбирательство или отложить принятие судебного решения в том случае, если суд другого Договаривающегося государства уже разбирает судебное дело между теми же сторонами, основанное на тех же фактах и имеющее тот же предмет разбирательства, может путем уведомления, адресованного Генеральному секретарю Совета Европы, заявить, что его суды не связаны положениями пункта 1.

Глава III. Приведение в исполнение судебных решений

Статья 20

1. Договаривающееся государство должно привести в исполнение судебное решение, вынесенное в отношении него судом другого Договаривающегося государства, если:

а) в соответствии с положениями статей с 1 по 13 оно не может сослаться на иммунитет от юрисдикции; и если

б) судебное решение не может или более не может быть опротестовано в случае вынесения его заочно, подачи апелляции или кассационной жалобы или использования любых других обычных путей обжалования.

2. Тем не менее Договаривающееся государство не обязано приводить в исполнение такое судебное решение, если:

а) его исполнение вступило бы в явное противоречие с публичным порядком этого государства;

б) судебное разбирательство с участием тех же сторон, основанное на тех же фактах и имеющее тот же предмет разбирательства:

I) не завершено в суде этого государства, первым начавшем судебное разбирательство;

II) не завершено в суде другого Договаривающегося государства, первым начавшем судебное разбирательство, и может привести к принятию судебного решения, которое в силу настоящей Конвенции будет обязательным для выполнения государством, являющимся стороной в этом судебном разбирательстве;

с) исполнение судебного решения несовместимо с исполнением другого судебного решения, вынесенного между теми же сторонами;

I) судом Договаривающегося государства, если этот суд первым начал судебное разбирательство или если это другое судебное решение было вынесено до того, как первое

судебное решение стало отвечать условиям пункта 1 подпункта “b”; или

II) судом другого Договаривающегося государства, первым отвечающим условиям, предусмотренным настоящей Конвенцией;

d) не были соблюдены положения статьи 16 и если государство не явилось в суд или не прибегло к обжалованию судебного решения, вынесенного заочно.

3. Кроме того, в случаях, предусмотренных в статье 10, Договаривающееся государство не обязано приводить в исполнение такое судебное решение:

a) когда суды государства, где происходит судебное разбирательство, оказываются не компетентными в силу применения *mutatis mutandis* Правил компетенции, не являющихся правилами, предусмотренными в Приложении к настоящей Конвенции, действующих в государстве, против которого вынесено судебное решение;

b) когда применение судом закона, не являющегося законом, который был бы применен в соответствии с нормами частного международного права этого государства, привело к результату, отличающемуся от того, который был бы получен при применении закона, определяемого вышеупомянутыми нормами.

Вместе с тем Договаривающееся государство не может мотивировать свой отказ положениями подпунктов “a” и “b” настоящего пункта, если оно связано с государством, где происходит судебное разбирательство, договором о признании и выполнении судебных решений и если судебное решение отвечает условиям, предусмотренным в этом договоре в том, что касается компетенции и, в подлежащем случае, примененного закона.

Статья 21

1. Если против какого-либо Договаривающегося государства было вынесено судебное решение и если это государство не приводит его в исполнение, сторона, в пользу которой было вынесено это решение, может обратиться в компетентный суд данного государства с просьбой вынести решение о том, следует ли привести в исполнение судебное решение в соответствии со статьей 20. В суд может обратиться также и государство, против которого вынесено судебное решение, если это допускается его законодательством.

2. При условии соблюдения положений, необходимых для применения статьи 20, суд государства, против которого вынесено судебное решение, не может предпринимать какое-либо изучение по существу вынесенного судебного решения.

3. В случае процедуры, возбужденной в суде государства в соответствии с пунктом 1:

a) стороны должны иметь возможность представить свои доказательства;

b) документы, представленные стороной, в пользу которой вынесено судебное решение, не нуждаются в легализации или в любых иных аналогичных формальностях;

c) никакой залог или взнос под каким-либо наименованием, не может быть истребован со стороны, в пользу которой вынесено судебное решение, в силу ее гражданства, места проживания или места пребывания;

d) сторона, в пользу которой вынесено судебное решение, может пользоваться юридической помощью на условиях по крайней мере столь же благоприятных, что и условия, предоставляемые гражданам государства, которые имеют в нем место жительства или место пребывания.

4. Каждое Договаривающееся государство назначает суд или судью, упомянутые в пункте 1, и информирует об этом Генерального секретаря Совета Европы в момент сдачи на хранение ратификационной грамоты или документа о принятии или присоединении.

Статья 22

1. Договаривающееся государство должно привести в исполнение мировую сделку, в которой оно является стороной и которая заключена в суде другого Договаривающегося государства в ходе судебного разбирательства; при этом положения статьи 20 не применяются.

2. В случае невыполнения государством мировой сделки может быть применена процедура, предусмотренная в статье 21.

Статья 23

На территории Договаривающегося государства не могут быть осуществлены принудительное исполнение судебного решения или охранительная мера в отношении имущества другого Договаривающегося государства, за исключением тех случаев и тогда, когда это государство дало на это свое ясно выраженное согласие в письменной форме.

Глава IV. Факультативный режим

Статья 24

1. Независимо от положений статьи 15, любое государство может в момент подписания или сдачи на хранение ратификационной грамоты или документа о принятии или присоединении или в любой другой последующий момент путем уведомления, адресованного Генеральному секретарю Совета Европы, объявить о том, что за исключением случаев, относящихся к статьям с 1 по 13, его суды могут быть компетентны в отношении судебных расследований, предпринятых против другого Договаривающегося государства, в той мере, в какой они могут быть компетентны в отношении судебных расследований против государств, не являющихся сторонами настоящей Конвенции. Это заявление не наносит ущерба иммунитету от юрисдикции, которым пользуются иностранные государства в отношении действий, совершенных при осуществлении публичной власти (*acta jure imperii*).

2. Суды государства, которое сделало заявление, предусмотренное в пункте 1, не могут, однако, быть компетентны в отношении таких судебных расследований против другого Договаривающегося государства, если их компетенция может основываться только на одном или нескольких положениях, содержащихся в Приложении к настоящей Конвенции, за исключением тех случаев, когда другое Договаривающееся государство ведет расследование по существу дела, не отклонив компетенцию суда.

3. Положения главы II действительны в отношении судебных разбирательств, начатых против какого-либо Договаривающегося государства в силу настоящей статьи.

4. Заявление, сделанное в соответствии с пунктом 1, может быть аннулировано путем уведомления, адресованного Генеральному секретарю Совета Европы. Аннулирование вступает в силу через 3 месяца после даты его получения, не затрагивая при этом судебные разбирательства, начатые до истечения этого срока.

Статья 25

1. Любое Договаривающееся государство, сделавшее заявление, предусмотренное в статье 24, должно за исключением случаев, предусмотренных в статьях с 1 по 13, привести в исполнение судебное решение, вынесенное судом другого Договаривающегося государства, сделавшего такое заявление:

- a) если выполнены условия, предусмотренные в подпункте “b” пункта 1 статьи 20; и
- b) если компетентность суда установлена на основании нижеследующих пунктов.

2. Вместе с тем Договаривающееся государство не обязано приводить в исполнение такое судебное решение:

- a) в случае отказа, предусмотренного в пункте 2 статьи 2; или
- b) если не были учтены положения пункта 2 статьи 24.

3. При условии соблюдения положений пункта 4 суд Договаривающегося государства считается компетентным, как это предусмотрено в подпункте “b” пункта 1:

- a) если его компетенция признана соглашением, сторонами которого является государство, где происходит судебное разбирательство, и другое Договаривающееся государство;
- b) в случае отсутствия соглашения между двумя государствами в отношении признания и

приведения в исполнение судебных решений по вопросам гражданского права, когда суды государства, где происходит судебное разбирательство, были бы компетентны, если бы они применили *mutatis mutandis* правила компетенции, не являющиеся теми, которые упомянуты в Приложении к настоящей Конвенции, и действующие в государстве, против которого вынесено судебное решение. Настоящее положение не применяется в договорной области.

4. Два Договаривающихся государства, сделавших заявление, предусмотренное в статье 24, могут путем дополнительного соглашения к настоящей Конвенции определить обстоятельства, в которых их суды будут считаться компетентными, как это предусмотрено в подпункте “b” пункта 1.

5. Если государство не приводит в исполнение судебное решение, может быть применена процедура, предусмотренная в статье 21.

Статья 26

Невзирая на положения статьи 23, судебное решение, вынесенное против какого-либо Договаривающегося государства по делу, касающемуся промышленной или коммерческой деятельности, осуществляемой государством таким же образом, как частное лицо, может быть приведено в исполнение в государстве, где происходит судебное разбирательство, в отношении имущества государства, против которого было вынесено судебное решение, если это имущество было использовано исключительно для такой деятельности, в случае:

а) если государство, где происходит судебное разбирательство, и государство, против которого вынесено судебное решение, сделали заявление, предусмотренное в статье 24;

б) если судебное разбирательство, в результате которого было вынесено судебное решение, подпадает под действие статей с 1 по 13 или было начато в соответствии с положениями пунктов 1 и 2 статьи 24; и

с) судебное решение отвечает условиям, предусмотренным в подпункте “b” пункта 1 статьи 20.

Глава V. Общие положения

Статья 27

1. В целях настоящей Конвенции термин “Договаривающееся государство” не включает самостоятельное подразделение какого-либо Договаривающегося государства, наделенное правоспособностью предъявлять иск в суде даже в том случае, если этому подразделению поручено выполнение функций государственной службы.

Любое подразделение, упомянутое в пункте 1, может быть привлечено в суды другого Договаривающегося государства как частное лицо; вместе с тем эти суды не могут разбирать действия, которые оно совершило при осуществлении своей публичной власти (*acta jure imperii*).

3. В любом случае такое подразделение может быть привлечено в указанные суды, когда в аналогичных обстоятельствах они могли бы проводить судебное разбирательство, если оно было бы предпринято против какого-либо Договаривающегося государства.

Статья 28

1. Без ущерба для положений статьи 27, автономные единицы, входящие в состав федеративного государства, не пользуются иммунитетом.

2. Однако федеративное государство, являющееся стороной настоящей Конвенции, может заявить путем уведомления, адресованного Генеральному секретарю Совета Европы, о том, что автономные единицы, входящие в его состав, могут ссылаться на положения Конвенции, применимые к Договаривающимся государствам, и имеют те же обязательства, что и последние.

3. Если на основании пункта 2 было сделано заявление, уведомления о решении суда и извещения, направляемые автономной единице, входящей в состав федеративного государства, передаются в соответствии со статьей 16 министерству иностранных дел федеративного

государства.

4. Только федеративное государство имеет право делать заявления, уведомления и сообщения, предусмотренные настоящей Конвенцией, и только оно может быть стороной в судебном разбирательстве, предусмотренном статьей 35.

Статья 29

Настоящая Конвенция не применяется к судебным разбирательствам по вопросам:

- a) социального обеспечения;
- b) нанесения ущерба в ядерной области;
- c) обложений или штрафов, таможенных сборов или налогов.

Статья 30

Настоящая Конвенция не применяется к судебным разбирательствам, касающимся претензий, связанных с эксплуатацией морских судов, принадлежащих какому-либо Договаривающемуся государству или эксплуатируемых этим государством, а также с перевозкой грузов или пассажиров этими судами или с перевозкой грузов, принадлежащих Договаривающемуся государству, коммерческими судами.

Статья 31

Никакое положение настоящей Конвенции не наносит ущерба иммунитетам или привилегиям, которыми пользуется Договаривающееся государство в том, что касается любого действия или уклонения от действия со стороны его вооруженных сил или в связи с ними, когда они находятся на территории другого Договаривающегося государства.

Статья 32

Никакое положение настоящей Конвенции не наносит ущерба привилегиям и иммунитетам, касающимся служебной деятельности дипломатических представительств и консульств, а также лиц, им приданных.

Статья 33

Никакое положение настоящей Конвенции не наносит ущерба другим заключенным или подлежащим заключению международным соглашениям, в которых в конкретных областях рассматриваются вопросы, являющиеся предметом настоящей Конвенции.

Статья 34

1. Споры, которые могут возникнуть между двумя или несколькими Договаривающимися государствами по поводу толкования или применения настоящей Конвенции, передаются на рассмотрение Международного суда путем ходатайства одной из сторон в споре или путем соглашения о третейском разбирательстве, если стороны не договорятся об ином способе мирного урегулирования спора.

2. Однако в Международный суд не могут быть переданы:

a) спор по вопросу, поднятому в ходе судебного разбирательства, ведущегося против одного Договаривающегося государства в суде другого Договаривающегося государства, до того, как этот суд не вынесет судебное решение, отвечающее условиям, предусмотренным в подпункте "b" пункта 1 статьи 20;

b) спор по вопросу, поднятому в ходе судебного разбирательства, ведущегося в суде какого-либо Договаривающегося государства в соответствии с пунктом 1 статьи 21, до тех пор, пока суд не вынесет окончательного решения в этом судебном разбирательстве.

Статья 35

1. Настоящая Конвенция применяется только к тем делам, которые возбуждены после ее вступления в силу.

2. В том случае, если какое-либо государство присоединилось к настоящей Конвенции после ее вступления в силу, она применяется только к тем делам, которые были возбуждены после ее вступления в силу в отношении этого государства.

3. Никакое положение настоящей Конвенции не применяется к делам и судебным решениям, предметом которых являются действия, уклонение от действий или факты, которые имели место до даты открытия для подписания настоящей Конвенции.

Глава VI. Заключительные положения

Статья 36

1. Настоящая Конвенция открыта для подписания государствами-членами Совета Европы. Она ратифицируется или принимается. Ратификационные грамоты или документы о принятии сдаются на хранение Генеральному секретарю Совета Европы.

2. Конвенция вступает в силу через 3 месяца после даты сдачи на хранение третьей ратификационной грамоты или документа о принятии.

3. Она вступает в силу в отношении любого подписавшего ее государства, которое ратифицирует или примет ее впоследствии, через 3 месяца после даты сдачи на хранение ее ратификационной грамоты или документа о принятии.

Статья 37

1. После вступления в силу настоящей Конвенции Комитет министров Совета Европы решением, принятым единогласно, может предложить любому государству, не являющемуся членом Совета Европы, присоединиться к настоящей Конвенции.

2. Присоединение осуществляется путем сдачи на хранение Генеральному секретарю Совета Европы документа о присоединении, который вступает в силу через 3 месяца после даты сдачи его на хранение.

3. Вместе с тем, если по поводу присоединения какого-либо государства, не являющегося членом Совета Европы, государство, ранее присоединившееся к Конвенции, выдвигает до вступления в силу вышеуказанного присоединения возражение, о котором уведомляется Генеральный секретарь Совета Европы, Конвенция не применяется к отношениям между этими двумя государствами.

Статья 38

1. Любое государство может при подписании или сдаче на хранение своей ратификационной грамоты, документа о принятии или присоединении указать территорию или территории, к которым будет применяться настоящая Конвенция.

2. Любое государство может при сдаче на хранение своей ратификационной грамоты либо документа о принятии или присоединении или в любое другое время впоследствии распространить путем заявления, адресованного Генеральному секретарю Совета Европы, действие настоящей Конвенции на любую другую указанную в заявлении территорию, внешние сношения которой оно обеспечивает или от имени которой оно правомочно выносить решения.

3. Любое заявление, сделанное на основании предыдущего пункта, может быть аннулировано в том, что касается любой территории, указанной в этом заявлении, в условиях, предусмотренных в статье 40 настоящей Конвенции.

Статья 39

В отношении настоящей Конвенции не допускается никаких оговорок.

Статья 40

1. Любое Договаривающееся государство может в том, что его касается, денонсировать настоящую Конвенцию, направив уведомление Генеральному секретарю Совета Европы.

2. Денонсация вступает в силу через 6 месяцев после даты получения уведомления Генеральным секретарем. Вместе с тем Конвенция продолжает применяться к судебным разбирательствам, начатым до истечения этого срока, и к судебным решениям, вынесенным в результате этих судебных разбирательств.

Статья 41

Генеральный секретарь Совета Европы уведомляет государства-члены Совета и каждое государство, присоединившееся к настоящей Конвенции, о:

- a) каждом подписании;
- b) сдаче на хранение каждой ратификационной грамоты, документа о принятии или присоединении;
- c) каждой дате вступления в силу настоящей Конвенции, в соответствии с ее статьями 36 и 37;
- d) каждом уведомлении, полученном во исполнение положений пункта 2 статьи 19;
- e) каждом сообщении, полученном во исполнение положений пункта 4 статьи 21;
- f) каждом уведомлении, полученном во исполнение положений пункта 1 статьи 24;
- g) аннулировании любого уведомления, осуществленном во исполнение положений пункта 4 статьи 24;
- h) каждом уведомлении, полученном во исполнение положений пункта 2 статьи 28;
- I) каждом уведомлении, полученном во исполнение положений пункта 3 статьи 37;
- j) каждом заявлении, полученном во исполнение положений статьи 38;
- k) каждом уведомлении, полученном во исполнение положений статьи 40, и дате вступления денонсации в силу.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, должным образом на то уполномоченные, подписали настоящую Конвенцию.

Совершено в Базеле 16 мая 1972 года на французском и английском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу, в одном экземпляре, который будет сдан на хранение в архивы Совета Европы. Генеральный секретарь Совета Европы разошлет его заверенные копии каждому из подписавших настоящую Конвенцию или присоединившихся к ней государств.

Дополнение к Конвенции

Основными составными частями компетенции, о которых идет речь в подпункте “а” пункта 3 статьи 20, в пункте 2 статьи 24 и в подпункте “b” пункта 3 статьи 25, являются следующие:

- a) наличие имущества ответчика или арест имущества истцом на территории государства, где происходит судебное разбирательство, за исключением тех случаев:
 - когда иск касается права собственности или владения указанным имуществом, либо относится к другому касающемуся его спору; или
 - когда спор касается долга, гарантированного на вышеуказанной территории вещным залогом;
- b) гражданство истца;
- c) обычное или временное местожительство или местопребывание истца в государстве, где происходит судебное разбирательство, за исключением тех случаев, когда такая компетенция допускается в некоторых договорных отношениях в силу специфического характера вопроса;
- d) тот факт, что ответчик вел дела в государстве, где происходит судебное разбирательство, хотя спор с этими делами не был связан;
- e) одностороннее определение суда истцом, в частности, в счете.

К местожительству и к обычному местопребыванию приравниваются действительное и уставное правление и главное учреждение юридических лиц.

ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ІМУНІТЕТ ДЕРЖАВ*

Базель, 16 травня 1972 року

Государства-члены Совета Европы, подписавшие настоящий Протокол, принимая во внимание Европейскую конвенцию об иммунитете государств, ниже именуемую “Конвенция”, и, в частности, ее статьи 21 и 34, желая развивать согласованность в области, охватываемой Конвенцией, дополнив ее положениями, предусматривающими европейскую процедуру урегулирования споров, договорились о нижеследующем:

Раздел I

Статья 1

1. Если против государства-участника Конвенции было вынесено судебное решение и если оно не приводит в исполнение это решение, сторона, в пользу которой вынесено это судебное решение, может ходатайствовать о вынесении решения о том, следует ли в соответствии со статьями 20 и 25 Конвенции привести в исполнение это судебное решение, обратившись для этого:

- а) либо в компетентный суд этого государства во исполнение статьи 21 Конвенции;
- б) либо в Европейский суд, учреждаемый в соответствии с положениями раздела III настоящего Протокола, при условии, что это государство является участником настоящего Протокола и не сделало заявления, предусмотренного в его разделе IV.

Выбор между этими двумя возможностями является окончательным.

2. Если государство намерено обратиться в свой суд в условиях, предусмотренных в пункте 1 статьи 21 Конвенции, оно должно уведомить об этом сторону, в пользу которой было вынесено судебное решение; оно может обратиться в свой суд только в том случае, если эта сторона в течение трех месяцев после получения уведомления не обратилась в Европейский суд. По истечении этого срока сторона, в пользу которой было вынесено судебное решение, не может более обращаться в Европейский суд.

3. При условии соблюдения положений, необходимых для выполнения статей 20 и 25 Конвенции, Европейский суд не может предпринимать какое-либо изучение по существу вынесенного судебного решения.

Раздел II

Статья 2

1. Споры, которые могут возникнуть между двумя или несколькими государствами-участниками настоящего Протокола по поводу толкования или применения Конвенции, передаются путем ходатайства одной из сторон в споре или путем соглашения о третейском разбирательстве на рассмотрение Европейского суда, учреждаемого в соответствии с положениями раздела III настоящего Протокола. Государства-участники настоящего Протокола обязуются не прибегать к иному методу урегулирования такого спора.

2. Если спор касается вопроса, поднятого в судебном разбирательстве, ведущемся в суде государства-участника Конвенции против другого государства-участника Конвенции, или вопроса, поднятого в судебном разбирательстве, ведущемся в суде государства-участника Конвенции в соответствии со статьей 21 Конвенции, обращение в Европейский суд не может быть

* Дополнительный протокол к Европейской конвенции об иммунитете государств. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_060 (дата звернення : 03.03.2020)

сделано до тех пор, пока не будет вынесено окончательное решение в этом судебном разбирательстве.

3. Европейский суд не может рассматривать спора о судебном решении, которое он уже должен был рассматривать или которое он должен будет рассматривать в соответствии с разделом 1 настоящего Протокола.

Статья 3

Никакое положение настоящего Протокола не может быть истолковано как препятствующее Европейскому суду выносить решения по спорам, которые могут возникнуть между двумя или несколькими государствами-участниками Конвенции относительно толкования или применения Конвенции и которые будут переданы ему путем соглашения о третейском разбирательстве даже в том случае, если эти государства или какое-либо из них не являются участниками настоящего Протокола.

Раздел III

Статья 4

1. Учреждается Европейский суд по вопросам иммунитета государств, которому поручается разбирать дела, передаваемые ему в соответствии с положениями разделов I и II настоящего Протокола.

2. В состав Европейского суда входят члены Европейского суда по правам человека и по одному лицу от каждого присоединившегося к настоящему Протоколу государства, не являющегося членом Совета Европы, обладающему качествами, требуемыми от членов указанного суда и назначаемому, с согласия Комитета министров Совета Европы, правительством данного государства сроком на 9 лет.

3. Председателем в Европейском суде является председатель Европейского суда по правам человека.

Статья 5

1. Когда Европейский суд рассматривает какое-либо дело в условиях, предусмотренных в разделе I настоящего Протокола, он образует Палату из 7 членов. В нее автоматически входят член Европейского суда, являющийся гражданином государства, против которого было вынесено судебное решение, и член Европейского суда, являющийся гражданином государства, где происходит судебное разбирательство, или, в отсутствие того или другого, лицо, назначаемое для участия в качестве члена Палаты правительством заинтересованного государства. Имена пяти других членов определяются по жребию председателем Европейского суда в присутствии секретаря суда.

2. Когда Европейский суд рассматривает дело в условиях, предусмотренных в разделе II настоящего Протокола, судебное разбирательство ведется в соответствии с порядком, предусмотренным в предыдущем пункте. Однако в Палату автоматически входят члены Европейского суда, являющиеся гражданами одного из государств-участников спора, или в отсутствие таковых, лицо, назначаемое в качестве члена Палаты правительством заинтересованного государства.

3. Если в связи с рассматриваемым Палатой делом возникает серьезный вопрос, касающийся толкования Конвенции или настоящего Протокола, Палата может в любое время отказаться от рассмотрения вопроса, передав его на разбирательство Европейского суда на его пленарном заседании. Этот отказ обязателен в том случае, если решение такого вопроса может привести к противоречию с постановлением, ранее вынесенным Палатой или Европейским судом на его пленарном заседании. Этот отказ является окончательным. Решение об отказе не нуждается в обосновании.

Статья 6

1. Европейский суд выносит решение в связи с любым протестом, касающимся его компетенции.

2. Заседания Европейского суда являются открытыми, если в силу исключительных обстоятельств он не примет иного решения.

3. Постановления Европейского суда, принимаемые большинством присутствующих членов, мотивируются и оглашаются на открытых заседаниях. Если постановление полностью или частично не выражает единодушного мнения Европейского суда, любой член имеет право дополнить его изложением своего мнения.

4. Постановления Европейского суда являются окончательными и обязательными.

Статья 7

1. Европейский суд принимает свой Устав и Правила процедуры.

2. Секретарем Европейского суда является судебный секретарь Европейского суда по правам человека.

Статья 8

1. Текущие расходы Европейского суда несет Совет Европы и государства, не являющиеся членами Совета и присоединившиеся к настоящему Протоколу, участвуют в расходах на условиях, устанавливаемых Комитетом министров по соглашению с ними.

2. Члены Европейского суда получают устанавливаемое Комитетом министров вознаграждение за каждый проработанный день.

Раздел IV

Статья 9

1. Каждое государство может путем уведомления Генерального секретаря Совета Европы при подписании настоящего Протокола или сдаче на хранение ратификационной грамоты, либо документа о принятии или присоединении, заявить о том, что оно ограничивает в том, что его касается, применение настоящего Протокола только разделами со II по V.

2. Впоследствии подобное уведомление может быть в любое время отменено.

Раздел V

Статья 10

1. Настоящий Протокол открыт для подписания государствами-членами Совета Европы, подписавшими Конвенцию. Он подлежит ратификации или принятию. Ратификационные грамоты или документы о принятии сдаются на хранение Генеральному секретарю Совета Европы.

2. Настоящий Протокол вступает в силу через 3 месяца после даты сдачи на хранение пятой ратификационной грамоты или документа о принятии.

3. Он вступает в силу в отношении любого подписавшего его государства, которое его ратифицирует или примет, через 3 месяца после даты сдачи на хранение его ратификационной грамоты или документа о принятии.

4. Никакое государство-член Совета Европы не может ратифицировать или принять настоящий Протокол, не ратифицировав или не приняв Конвенцию.

Статья 11

1. Любое государство, присоединившееся к Конвенции, может присоединиться к настоящему Протоколу после вступления его в силу.

2. Присоединение осуществляется путем сдачи на хранение Генеральному секретарю

Совета Европы документа о присоединении и вступает в силу через 3 месяца после сдачи документа на хранение.

Статья 12

Никакие оговорки не допускаются к настоящему Протоколу.

Статья 13

1. Каждое Договаривающееся государство может в том, что его касается, денонсировать настоящий Протокол, направив уведомление Генеральному секретарю Совета Европы.

2. Денонсация вступает в силу через 6 месяцев после даты получения Генеральным секретарем уведомления. Вместе с тем, Протокол продолжает применяться к тем делам, которые были возбуждены в соответствии с его положениями до истечения этого срока.

3. Денонсация Конвенции автоматически влечет за собой денонсацию настоящего Протокола.

Статья 14

Генеральный секретарь Совета Европы уведомляет государства-члены Совета Европы и каждое государство, присоединившееся к Конвенции, о:

- a) каждом подписании настоящего Протокола;
- b) сдаче на хранение каждой ратификационной грамоты, либо документа о принятии или присоединении;
- c) каждой дате вступления в силу настоящего Протокола в соответствии с его статьями 10 и 11;
- d) каждом уведомлении, полученном во исполнение положений раздела IV, и каждом аннулировании такого уведомления;
- e) каждом уведомлении, полученном во исполнение положений статьи 13, и о дате вступления в силу денонсации.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся, надлежащим образом на то уполномоченные, подписали настоящий Протокол.

Совершено в Базеле 16 мая 1972 г. на французском и английском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу, в одном экземпляре, который будет сдан на хранение в архивы Совета Европы. Генеральный секретарь Совета Европы разошлет его заверенные копии каждому из государств-участников и присоединившихся государств.

Дополнительный протокол вступил в силу 22.05.85.

§ 9. ІНСТИТУТ ТЕРИТОРІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

ДОГОВІР ПРО АНТАРКТИКУ*

Вашингтон, 1 грудня 1959 р.

Уряди Аргентини, Австралії, Бельгії, Чилі, Французької Республіки, Японії, Нової Зеландії, Норвегії, Південно-Африканського Союзу, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії та Сполучених Штатів Америки,

усвідомлюючи, що в інтересах всього людства Антарктика повинна й надалі завжди використовуватись виключно в мирних цілях і не повинна стати ареною або предметом міжнародних розбіжностей;

визнаючи істотний вклад, внесений у наукове пізнання завдяки міжнародному співробітництву в наукових дослідженнях в Антарктиці;

переконані в тому, що встановлення міцного фундаменту для продовження й розвитку такого співробітництва на основі свободи наукових досліджень в Антарктиці, як воно здійснювалось протягом Міжнародного геофізичного року, відповідає інтересам науки і прогресу всього людства;

переконані також у тому, що Договір, який забезпечує використання Антарктики тільки в мирних цілях і продовження міжнародної згоди в Антарктиці, сприятиме здійсненню цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй;

погодилися про таке:

Стаття I

(1) Антарктика використовується тільки в мирних цілях. Забороняються, зокрема, будь-які заходи військового характеру, такі, як створення військових баз і укріплень, проведення військових маневрів, а також випробування будь-яких видів зброї.

(2) Цей Договір не перешкоджає використанню військового персоналу чи оснащення для наукових досліджень або для будь-яких інших мирних цілей.

Стаття II

Свобода наукових досліджень в Антарктиці і співробітництво з цією метою, як вони застосовувались протягом Міжнародного геофізичного року, продовжуватимуться відповідно до положень цього Договору.

Стаття III

(1) Для сприяння міжнародному співробітництву у наукових дослідженнях в Антарктиці, як це передбачено в Статті II цього Договору, Договірні Сторони погоджуються, що в максимально можливому і практично здійснюваному ступені:

а) проводиться обмін інформацією стосовно планів наукових робіт в Антарктиці з тим, щоб забезпечити максимальну економію коштів і ефективність робіт;

б) проводиться обмін науковим персоналом в Антарктиці між експедиціями і станціями;

с) проводиться обмін даними і результатами наукових спостережень в Антарктиці та забезпечується вільний доступ до них.

(2) При виконанні цієї Статті всіляко заохочується встановлення відносин ділового співробітництва з тими спеціалізованими установами Організації Об'єднаних Націй та іншими міжнародними організаціями, для яких Антарктика становить інтерес у науковому або технічному відношенні.

Стаття IV

(1) Ніщо, що міститься в цьому Договорі, не повинно тлумачитись як:

а) відмова будь-якої з Договірних Сторін від раніше заявлених прав або претензій на

* Договір про Антарктику. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_224 (дата звернення : 31. 01. 2020)

територіальний суверенітет в Антарктиці;

б) відмова будь-якої з Договірних Сторін від будь-якої основи для претензії на територіальний суверенітет в Антарктиці або скорочення цієї основи, яку вона може мати в результаті її діяльності чи діяльності її громадян в Антарктиці або з інших причин;

с) таке, що завдає шкоди позиції будь-якої з Договірних Сторін щодо визнання або невизнання нею права чи претензії, або основи для претензії будь-якої іншої держави на територіальний суверенітет в Антарктиці.

(2) Ніякі дії або діяльність, що мають місце, поки цей Договір залишається чинним, не створюють основи для заяви, підтримання або заперечення будь-якої претензії на територіальний суверенітет в Антарктиці і не створюють ніяких прав суверенітету в Антарктиці. Ніяка нова претензія або розширення існуючої претензії на територіальний суверенітет в Антарктиці не заявляється, поки цей Договір залишається чинним.

Стаття V

(1) Будь-які ядерні вибухи в Антарктиці і видалення в цьому районі радіоактивних матеріалів забороняються.

(2) У разі укладення міжнародних угод, в яких братимуть участь усі Договірні Сторони, представники яких мають право брати участь у нарадах, передбачених Статтею IX, стосовно використання ядерної енергії, включаючи ядерні вибухи і видалення радіоактивних відходів, в Антарктиці застосовуватимуться правила, встановлені такими угодами.

Стаття VI

Положення цього Договору застосовуються до району південніше 60-ї паралелі південної широти, включаючи всі шельфові льодовики, але ніщо в цьому Договорі не зачіпає і ніяким чином не зачіпає прав будь-якої держави або здійснення цих прав, визнаних міжнародним правом щодо відкритого моря, в межах цього району.

Стаття VII

(1) Для сприяння досягненню цілей і для забезпечення додержання положень цього Договору кожна Договірна Сторона, представники якої мають право брати участь у нарадах, передбачених у Статті IX цього Договору, має право призначати спостерігачів для проведення будь-якої інспекції, передбаченої цією Статтею. Спостерігачі повинні бути громадянами тих Договірних Сторін, які їх призначають. Прізвища спостерігачів повідомляються кожною з Договірних Сторін, що має право призначати спостерігачів; подібне повідомлення робиться і про закінчення строку їх призначення.

(2) Кожний спостерігач, призначений відповідно до положень пункту (1) цієї Статті, має повну свободу доступу в будь-який час у будь-який або всі райони Антарктики.

(3) Всі райони Антарктики, включаючи всі станції, установки та устаткування в цих районах, а також усі морські й повітряні судна в пунктах розвантаження і вантаження вантажу або персоналу в Антарктиці, завжди відкриті для інспекції будь-якими спостерігачами, призначеними відповідно до положень пункту (1) цієї Статті.

(4) Спостереження з повітря може проводитись у будь-який час над будь-яким або всіма районами Антарктики кожною Договірною Стороною, що має право призначати спостерігачів.

(5) Кожна з Договірних Сторін після набуття для неї чинності цим Договором інформує інші Договірні Сторони і надалі повідомляє їх завчасно:

а) про всі експедиції в Антарктику або в межах Антарктики, які проводяться її суднами або громадянами, і всі експедиції в Антарктику, що організуються на її території або направляються з її території;

б) про всі станції в Антарктиці, які займають її громадяни;

с) про будь-який військовий персонал або оснащення, призначене для направлення нею в Антарктику з додержанням умов, передбачених у пункті (2) Статті I цього Договору.

Стаття VIII

(1) Для сприяння здійсненню ними своїх функцій на підставі цього Договору і без шкоди для відповідної позиції кожної Договірної Сторони стосовно юрисдикції над усіма іншими особами в Антарктиці, спостерігачі, призначені відповідно до положень пункту (1) Статті VII, і науковий персонал, яким обмінюються згідно з підпунктом (1) б) Статті III Договору, а також персонал, що супроводжує будь-яких таких осіб, перебувають під юрисдикцією тільки тієї Договірної Сторони, громадянами якої вони є, щодо всіх дій або упушень, які мають місце під час їх перебування в Антарктиці для виконання своїх функцій.

(2) Без шкоди для положень пункту (1) цієї Статті і до вжиття заходів відповідно до положень підпункту (1) е) Статті IX зацікавлені Договірні Сторони в будь-якому випадку спору стосовно здійснення юрисдикції в Антарктиці негайно консультуються між собою з метою досягнення взаємоприйняттого рішення.

Стаття IX

(1) Представники Договірних Сторін, згаданих у преамбулі цього Договору, зберуться в місті Канберрі не пізніше ніж через два місяці після набуття чинності цим Договором і збиратимуться згодом через проміжки часу і в місцях, які будуть ними визначені, з метою обміну інформацією, взаємних консультацій з питань Антарктики, що становлять спільний інтерес, а також розробки, розгляду та рекомендації своїм урядам заходів, що сприяють здійсненню принципів і цілей цього Договору, включаючи заходи щодо:

- а) використання Антарктики тільки в мирних цілях;
- б) сприяння науковим дослідженням в Антарктиці;
- в) сприяння міжнародному науковому співробітництву в Антарктиці;
- г) сприяння здійсненню прав інспекції, передбачених у Статті VII цього Договору;
- д) питань, що стосуються здійснення юрисдикції в Антарктиці;
- е) охорони і збереження живих ресурсів у Антарктиці.

(2) Кожна Договірна Сторона, яка стала учасником цього Договору, шляхом приєднання відповідно до положень Статті XIII, має право призначати представників для участі в нарадах, згаданих у пункті (1) цієї Статті, протягом того часу, поки ця Договірна Сторона виявляє свою зацікавленість в Антарктиці проведенням там істотної науково-дослідної діяльності, такої, як створення наукової станції або посилка наукової експедиції. (3) Доповіді спостерігачів, згаданих у Статті VII цього Договору, направляються представникам Договірних Сторін, які беруть участь у нарадах, згаданих у пункті (1) цієї Статті.

(4) Заходи, згадані в пункті (1) цієї Статті, набирають чинності після затвердження їх усіма Договірними Сторонами, представники яких мали право брати участь у нарадах, скликаних для розгляду цих заходів.

(5) Будь-яке або всі права, встановлені в цьому Договорі, можуть здійснюватись з дня набуття чинності Договором незалежно від того, були чи не були будь-які заходи, що сприяють здійсненню таких прав, запропоновані, розглянуті або схвалені, як це передбачено у цій Статті.

Стаття X

Кожна з Договірних Сторін зобов'язується докладати відповідних зусиль, сумісних зі Статутом Організації Об'єднаних Націй, з тим, щоб в Антарктиці не проводилось будь-якої діяльності, що суперечить принципам або цілям цього Договору.

Стаття XI

(1) У разі виникнення будь-якого спору між двома або кількома Договірними Сторонами щодо тлумачення або застосування цього Договору, ці Договірні Сторони консультуються між собою з метою розв'язання спору шляхом переговорів, розслідування, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду або іншими мирними засобами за їх власним вибором.

(2) Будь-який спір такого роду, який не буде розв'язано зазначеним шляхом, передається

за згодою в кожному випадку всіх Сторін, що беруть участь у спорі, на розв'язання у Міжнародний Суд; проте, якщо не буде досягнуто домовленості про передачу спору в Міжнародний Суд, Сторони, що беруть участь у спорі, не звільняються від обов'язку продовжувати пошук його розв'язання будь-яким з різних мирних засобів, зазначених у пункті (1) цієї Статті.

Стаття XII

(1) а) Цей Договір може бути змінено або в нього може бути внесено поправку в будь-який час за згодою всіх Договірних Сторін, представники яких мають право брати участь у нарадах, передбачених Статтею IX. Будь-яка така зміна або будь-яка така поправка набуває чинності після одержання урядом-депозитарієм від усіх таких Договірних Сторін повідомлення про ратифікацію.

б) Така зміна або така поправка потім набуває чинності щодо будь-якої іншої Договірної Сторони після одержання від неї урядом-депозитарієм повідомлення про ратифікацію. Будь-яка така Договірна Сторона, від якої не одержано повідомлення про ратифікацію протягом двох років з дня набуття чинності зміною або поправкою відповідно до положень підпункту (1) а) цієї Статті, розглядається як така, що вийшла з Договору в день закінчення цього строку.

(2) а) Якщо після закінчення тридцяти років з дня набуття чинності цим Договором будь-яка з Договірних Сторін, представники якої мають право брати участь у нарадах, передбачених Статтею IX, того вимагатиме шляхом звернення, направленого урядові-депозитарію, то буде скликана так швидко, як це практично може бути здійснено, конференція всіх Договірних Сторін для розгляду питання про те, як діє Договір.

б) Будь-яка зміна цього Договору або будь-яка поправка до нього, які схвалені на зазначеній конференції більшістю представлених на ній Договірних Сторін, включаючи більшість тих Сторін, представники яких мають право брати участь у нарадах, передбачених Статтею IX, доводяться урядом-депозитарій до відома всіх Договірних Сторін негайно після закінчення конференції і набувають чинності відповідно до положень пункту (1) цієї Статті.

в) Якщо будь-яка така зміна або будь-яка така поправка не набере чинності відповідно до положень підпункту (1) а) цієї Статті протягом двох років з дня повідомлення всіх Договірних

Сторін, будь-яка Договірна Сторона може в будь-який час після закінчення цього строку повідомити уряд-депозитарій про свій вихід з цього Договору; такий вихід з Договору набуває чинності після закінчення двох років з дня одержання урядом-депозитарієм цього повідомлення.

Стаття XIII

(1) Цей Договір підлягає ратифікації Державами, які підписали його. Договір відкритий для приєднання до нього будь-якої держави, що є членом Організації Об'єднаних Націй, або будь-якої іншої держави, яку може бути запрошено приєднатись до Договору за згодою всіх Договірних Сторін, представники яких мають право брати участь у нарадах, передбачених Статтею IX цього Договору.

(2) Ратифікація цього Договору або приєднання до нього здійснюється кожною Державою відповідно до її конституційної процедури.

(3) Ратифікаційні грамоти та акти про приєднання здаються на зберігання урядові Сполучених Штатів Америки, який є урядом-депозитарієм.

(4) Уряд-депозитарій повідомляє всі Держави, які підписали Договір і приєднались до нього, про дату здачі на зберігання кожної ратифікаційної грамоти або кожного акта про приєднання, а також про дату набуття чинності Договором і будь-якої його зміни або будь-якої поправки до нього.

(5) Після здачі на зберігання ратифікаційних грамот всіма Державами, які підписали Договір, цей Договір набуде чинності для цих Держав і для Держав, які здали на зберігання акти про приєднання. Надалі Договір набуває чинності для будь-якої Держави, що приєдналась, після

здачі нею на зберігання акта про приєднання.

(6) Цей Договір буде зареєстровано урядом-депозитарієм відповідно до положень Статті 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття XIV

Цей Договір, складений англійською, французькою, російською та іспанською мовами, причому кожний з текстів є однаково автентичним, буде здано на зберігання в архів Уряду Сполучених Штатів Америки, який надсилає належним чином завірені копії Договору урядам Держав, які підписали його, або приєднались до нього.

На посвідчення чого повноважні представники, належним чином на те уповноважені, підписали цей Договір.

Укладено в Вашингтоні грудня першого дня тисяча дев'ятсот п'ятдесят дев'ятого року.

ПРОТОКОЛ ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ДО ДОГОВОРУ ПРО АНТАРКТИКУ*

Мадрид, 4 жовтня 1991 року

Преамбула

Держави-учасники даного Протоколу до Договору про Антарктику, у подальшому іменовані Сторонами,

переконані в необхідності посилення охорони навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що пов'язані з нею і залежать від неї;

переконані в необхідності зміцнення системи Договору про Антарктику для забезпечення того, щоб Антарктика і надалі завжди використовувалася винятково в мирних цілях і не стала ареною або предметом міжнародних незгод;

зважаючи на особливий правовий і політичний статус Антарктики і відповідальність Консультативних Сторін Договору про Антарктику щодо забезпечення того, щоб будь-яка діяльність в Антарктиці відповідала цілям і принципам Договору про Антарктику;

нагадуючи про визначення Антарктики як Району, що Особливо Оберігається, та інші заходи, які були прийняті у рамках системи Договору про Антарктику, щодо охорони навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що пов'язані з нею і залежать від неї;

визнаючи далі наявні в Антарктиці унікальні можливості для проведення наукового моніторингу та досліджень процесів, що мають як глобальне, так і регіональне значення;

підтверджуючи принципи Конвенції про зберігання морських живих ресурсів Антарктики;

переконані, що розробка всеосяжного режиму охорони навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що пов'язані з нею і залежать від неї, відповідає інтересам людства в цілому;

бажаючи з цією метою доповнити Договір про Антарктику;

погодилися про нижченаведене:

Стаття 1

Визначення

Для цілей даного Протоколу:

(а) "Договір про Антарктику" означає Договір про Антарктику, укладений у Вашингтоні 1-го грудня 1959 р.;

(б) "Район дії Договору про Антарктику" означає район, на який поширюються положення Договору про Антарктику у відповідності зі Статтею VI цього Договору;

(в) "Консультативна нарада за Договором про Антарктику" означає наради, що згадуються

* Протокол про охорону навколишнього середовища до Договору про Антарктику. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_645 (дата звернення : 31.01.2020)

у Статті IX Договору про Антарктику;

(г) “Консультативні Сторони Договору про Антарктику” означає Договірні Сторони щодо Договору про Антарктику, які мають право призначати представників для участі у нарадах, згаданих у Статті IX даного Договору;

(д) “Система Договору про Антарктику” означає Договір про Антарктику, заходи, що діють у рамках цього Договору, пов’язані з ним окремі чинні міжнародні документи та чинні у рамках цих документів заходи;

(е) “Арбітражний трибунал” означає Арбітражний трибунал, заснований відповідно Доповненню до дійсного Протоколу, що складає його невід’ємну частину;

(ж) “Комітет” означає Комітет щодо охорони навколишнього середовища, заснований у відповідності зі Статтею 11.

Стаття 2

Мета та призначення

Сторони беруть на себе відповідальність за всеосяжну охорону навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї та пов’язані з нею, і дійсним визначають Антарктику як природний заповідник, призначений для миру і науки.

Стаття 3

Природоохоронні принципи

1. Охорона навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї і пов’язані з нею, та повсякчасна цінність Антарктики, включаючи первісність її природи та її естетичну цінність і значимість як району проведення наукових досліджень, зокрема, досліджень, які необхідні для розуміння глобального навколишнього середовища, повинні бути одним із основних факторів, що беруться до уваги при плануванні і здійсненні будь-якої діяльності в районі дії Договору про Антарктику.

2. З цією метою:

(а) діяльність у районі дії Договору про Антарктику повинна плануватися і здійснюватися таким чином, щоб обмежити негативні впливи на навколишнє середовище Антарктики та екосистем, які залежать від неї та пов’язані з нею;

(б) діяльність у районі дії Договору про Антарктику повинна плануватися і здійснюватися таким чином, щоб уникати:

(I) негативних впливів на характер клімату та погоди;

(II) значних негативних впливів на якість повітря та води;

(III) значних змін в атмосферному, наземному (включаючи водний), льодовому або морському середовищах;

(IV) шкідливих змін у розподілі, кількості чи продуктивності видів або популяцій видів фауни і флори;

(V) подальшої небезпеки для видів або популяцій таких видів, що вже знаходяться під загрозою зникнення;

(VI) погіршення або суттєвого ризику для районів біологічного, наукового, історичного, естетичного значення або районів, які мають значення завдяки первісності їх природи;

(в) діяльність у районі дії Договору про Антарктику повинна плануватися і здійснюватися на основі інформації, достатньої для проведення попередніх оцінок і винесення обґрунтованих висновків про її можливі впливи на навколишнє середовище Антарктики та екосистеми, що залежать від неї та пов’язані з нею, а також на значимість Антарктики для проведення наукових досліджень; такі висновки повинні повною мірою враховувати:

(I) масштаби конкретної діяльності, включаючи її район, тривалість та інтенсивність;

(II) кумулятивний вплив конкретної діяльності як самої по собі, так і в сполученні з іншими видами діяльності в районі дії Договору про Антарктику;

(III) чи буде конкретна діяльність негативно впливати на будь-яку іншу діяльність у районі дії Договору про Антарктику;

(IV) чи є технологія і процедури для забезпечення екологічно безпечних операцій;

(V) чи існує можливість моніторингу ключових параметрів навколишнього середовища і компонентів екосистем для визначення і забезпечення раннього оповіщення про будь-які негативні впливи конкретної діяльності і забезпечення такої зміни процедур проведення операцій, яка може бути необхідна у світлі результатів моніторингу або розширення знань про навколишнє середовище Антарктики в екосистемах, що залежать від неї та пов'язані з нею;

(VI) чи є спроможність негайного й ефективного реагування на аварії, особливо ті, що потенційно можуть впливати на навколишнє середовище;

(г) повинен проводитися постійний і ефективний моніторинг для здійснення оцінки впливу діяльності, яка ведеться, включаючи перевірку прогнозованих впливів;

(д) повинен проводитися постійний і ефективний моніторинг для полегшення раннього виявлення можливих непередбачених наслідків діяльності, яка здійснюється у районі дії Договору про Антарктику і за його межами, для навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї та пов'язані з нею.

3. Діяльність повинна плануватися і здійснюватися в районі дії Договору про Антарктику таким чином, щоб надавати пріоритетне значення науковій діяльності і зберігати значимість Антарктики як району проведення таких досліджень, включаючи дослідження, необхідні для розуміння глобального навколишнього середовища.

4. Діяльність, що здійснюється в районі дії Договору про Антарктику відповідно до науково-дослідних програм, туризму і усіх інших видів урядової та неурядової діяльності в районі дії Договору про Антарктику, стосовно яких потрібне завчасне повідомлення у відповідності зі Статтею VII (5) Договору про Антарктику, включаючи пов'язану з ними допоміжну логістичну діяльність, повинна:

(а) здійснюватися відповідно до принципів, викладених в цій Статті; і

(б) змінюватися, призупинятися або припинятися, якщо вона впливає або створює погрозу впливу на навколишнє середовище Антарктики або екосистеми, що залежать або пов'язані з нею, несумісним із цими принципами чином.

Стаття 4

Взаємозв'язок з іншими компонентами системи Договору про Антарктику

1. Даний Протокол доповнює Договір про Антарктику і не змінює його і не вносить у цей Договір поправки.

2. Ніщо в даному Протоколі не обмежує прав та зобов'язань Сторін Протоколу в інших чинних міжнародних документах у рамках системи Договору про Антарктику.

Стаття 5

Відповідність іншим компонентам системи Договору про Антарктику

Сторони консультуються і співробітничать із Договірними Сторонами інших чинних міжнародних документів у рамках системи Договору про Антарктику та їхніми відповідними органами з метою забезпечити досягнення цілей і дотримання принципів цього Протоколу й уникати створення будь-яких перешкод у досягненні цілей і дотриманні принципів цих документів або будь-якої невідповідності між здійсненням цих документів і даного Протоколу.

Стаття 6

Співробітництво

1. Сторони співробітничать при плануванні і здійсненні діяльності в районі дії Договору про Антарктику. З цією метою кожна Сторона докладас зусиль до того, щоб:

(а) здійснювати спільні програми, що мають наукове, технічне та освітнє значення, щодо охорони навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї та пов'язані з

нею;

(б) надавати відповідну допомогу іншим Сторонам у підготовці оцінок впливу на навколишнє середовище;

(в) за запитом надавати іншим Сторонам інформацію, що стосується будь-якої потенційної небезпеки для навколишнього середовища, і сприяти у зведенні до мінімуму наслідків аварій, що можуть завдати шкоди навколишньому середовищу Антарктики або екосистемам, які залежать від неї та пов'язані з нею;

(г) консультуватися з іншими Сторонами у відношенні вибору місць для розміщення майбутніх станцій або засобів обслуговування, щоб уникати кумулятивного впливу, викликаного їхньою надлишковою концентрацією в будь-якому місці;

(д) де це доцільно, проводити спільні експедиції і спільно використовувати станції й інші засоби обслуговування; і

(е) розпочинати такі кроки, що можуть бути узгоджені на Консультативних нарадах за Договором про Антарктику.

2. Кожна Страна, у міру можливості, надає інформацію, що може бути корисною іншим Сторонам при плануванні і здійсненні їхньої діяльності в районі дії Договору про Антарктику, з метою охорони навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї і пов'язані з нею.

3. Сторони співробітничать із тими Сторонами, що можуть здійснювати юрисдикцію в районах, що примикають до району дії Договору про Антарктику, з метою забезпечення того, щоб діяльність у районі дії Договору про Антарктику не чинила шкідливого впливу на навколишнє середовище в цих районах.

Стаття 7

Заборона діяльності, пов'язаної з мінеральними ресурсами

Будь-яка діяльність, що пов'язана з мінеральними ресурсами, за винятком наукових досліджень, забороняється.

Стаття 8

Оцінка впливу на навколишнє середовище

1. На запропоновану діяльність, згадану в пункті 2 нижче, поширюються встановлені в Додатку I процедури попередньої оцінки впливу цієї діяльності на навколишнє середовище Антарктики або на екосистеми, що залежать від неї або пов'язані з нею, відповідно до того, чи визначається ця діяльність як:

(а) має менше, ніж незначний або обмежений за часом вплив;

(б) має незначний або обмежений за часом вплив; або

(в) має більш ніж незначний або обмежений за часом вплив.

2. Кожна Страна забезпечує застосування встановлених у Додатку I процедур оцінки впливу в процесі планування, що передують прийняттю рішень щодо будь-якої діяльності в районі дії Договору про Антарктику відповідно до науково-дослідних програм, туризму і усіх інших видів урядової і неурядової діяльності в районі дії Договору про Антарктику, стосовно яких потрібне завчасне повідомлення у відповідності зі Статтею VII (5) Договору про Антарктику, включаючи пов'язану з ними допоміжну логістичну діяльність.

3. Процедури оцінки впливу, встановлені в Додатку I, застосовуються до будь-якої зміни діяльності незалежно від того, чи виникає зміна внаслідок збільшення або зменшення інтенсивності існуючої діяльності, додавання виду діяльності, припинення дії засобів обслуговування або в інших випадках.

4. У випадках, коли діяльність планується спільно більш, ніж однією Стороною, Сторони, що беруть участь, призначають одну з них координатором перетворення в життя процедур оцінки впливу на навколишнє середовище, встановлених у Додатку I.

Стаття 9

Додатки

1. Додатки до даного Протоколу складають його невід'ємну частину.
2. Додатки, доповнювальні до Додатків I-IV, можуть схвалюватися і набирати сили у відповідності зі Статтею IX Договору про Антарктику.
3. Поправки і зміни до Додатків можуть схвалюватися і набирати сили у відповідності зі Статтею IX Договору про Антарктику при тому розумінні, що будь-який Додаток може сам передбачати процедуру прискореного вступу в силу поправок та змін.
4. Додатки і будь-які поправки і зміни до них, що вступили в силу відповідно до пунктів 2 і 3 вище, якщо самий Додаток не передбачає іншого у відношенні вступу в силу будь-якої поправки або зміни до нього, набирають сили у відношенні Договірної Сторони Договору про Антарктику, що не є Консультативною Стороною Договору про Антарктику або яка не була Консультативною Стороною Договору про Антарктику в момент схвалення, коли повідомлення про прийняття цієї Договірної Стороною отримана Депозитарієм.
5. Якщо в самому Додатку не передбачено іншого, на нього поширюються процедури врегулювання суперечок, встановлені в Статтях 13-20.

Стаття 10

Консультативні наради за Договором про Антарктику

1. Консультативні наради за Договором про Антарктику, керуючись наявними найкращими науковими та технічними рекомендаціями:
 - (а) визначають відповідно до положень дійсного Протоколу загальну політику щодо всеосяжної охорони навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї і пов'язані з нею; і
 - (б) вживають заходи у відповідності зі Статтею IX Договору про Антарктику для здійснення даного Протоколу.
2. Консультативні наради за Договором про Антарктику розглядають роботу Комітету і повною мірою враховують його розуміння і рекомендації при виконанні задач, згаданих у пункті 1 вище, а також думку Наукового комітету щодо антарктичних досліджень.

Стаття 11

Комітет з охорони навколишнього середовища

1. Даним засновується Комітет з охорони навколишнього середовища.
2. Кожна Сторона має право бути членом Комітету і призначати представника, якого можуть супроводжувати експерти та радники.
3. Статус спостерігача в Комітеті відкритий для будь-якої Договірної Сторони Договору про Антарктику, що не є Стороною даного Протоколу.
4. Комітет запрошує для участі як спостерігачів на свої засідання голову Наукового комітету з антарктичних досліджень і голову Наукового комітету по зберіганню морських живих ресурсів Антарктики. Комітет може також із схвалення Консультативної наради з Договору про Антарктику запрошувати для участі в якості спостерігачів на свої засідання інші відповідні наукові, природоохоронні та технічні організації, що можуть сприяти його роботі.
5. Комітет подає звіт Консультативній нараді з Договору про Антарктику про кожне зі своїх засідань. Звіт охоплює всі питання, розглянуті на засіданні, і відображає усі висловлені думки. Звіт направляється Сторонам і спостерігачам, що були присутні на цьому засіданні, після чого він стає загальнодоступним.
6. Комітет застосовує свої правила процедури, що підлягають схваленню Консультативною нарадою з Договору про Антарктику.

Стаття 12

Функції Комітету

1. Функціями Комітету є подання міркувань і формулювання рекомендацій Сторонам у зв'язку зі здійсненням даного Протоколу, включаючи дію його Додатків, для розгляду на Консультативних нарадах з Договору про Антарктику і виконання інших функцій, що можуть бути покладені на нього Консультативною нарадою з Договору про Антарктику. Зокрема, він подає міркування у відношенні:

- (а) ефективності заходів, що приймаються відповідно до даного Протоколу;
- (б) необхідності удосконалення, посилення або іншого поліпшення таких заходів;
- (в) необхідності в додаткових заходах, включаючи доповнювальні Додатки, де це доцільно;
- (г) застосування і здійснення процедур оцінки впливу на навколишнє середовище, встановлених у Статті 8 і Додатку I; (д) засобів зменшення або послаблення впливу діяльності в районі дії Договору про Антарктику;
- (е) процедур щодо ситуацій, які потребують невідкладних дій, включаючи відповідні дії в надзвичайних екологічних ситуаціях;
- (ж) дії та подальшої розробки системи Районів Антарктики, що Особливо Оберігаються;
- (з) процедур інспекції, включаючи формати інспекційних звітів і контрольних листів для проведення інспекцій;
- (і) збору, збереження, обміну та оцінки інформації, що пов'язана з охороною навколишнього середовища;
- (к) стану навколишнього середовища Антарктики; і
- (л) необхідності проведення наукових досліджень, включаючи моніторинг навколишнього середовища, пов'язаних із здійсненням даного Протоколу.

2. При здійсненні своїх функцій Комітет у належних випадках консультується з Науковим комітетом щодо антарктичних досліджень, Науковим комітетом щодо зберігання морських живих ресурсів Антарктики і з іншими відповідними науковими, природоохоронними і технічними організаціями.

Стаття 13

Дотримання даного Протоколу

1. Кожна Сторона в межах своєї компетенції вживає відповідні заходи, включаючи прийняття законів і правил, адміністративні акти і примусові заходи, необхідні для забезпечення дотримання даного Протоколу.

2. Кожна Сторона докладає належні зусилля, сумісні зі Статутом Організації Об'єднаних Націй, з тим, щоб ніхто не здійснював діяльність, що суперечить даному Протоколу.

3. Кожна Сторона повідомляє всі інші Сторони про заходи, які вжиті відповідно до пунктів 1 і 2 вище.

4. Кожна Сторона звертає увагу усіх інших Сторін на будь-яку діяльність, що, на її думку, завдає шкоди здійсненню цілей і принципів даного Протоколу.

5. Консультативні наради з Договору про Антарктику звертають увагу будь-якої держави, що не є Стороною даного Протоколу, на будь-яку діяльність, яка здійснюється цією державою, його органами, установами, фізичними або юридичними особами, морськими, повітряними суднами або іншими транспортними засобами, що завдає шкоди здійсненню цілей і принципів даного Протоколу.

Стаття 14

Інспекція

1. Для сприяння охороні навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї та пов'язані з нею і забезпечення дотримання даного Протоколу, Консультативні

Сторони Договору про Антарктику організують, індивідуально або колективно, інспекції спостерігачами у відповідності зі Статтею VII Договору про Антарктику.

2. Спостерігачами вважаються:

(а) спостерігачі, що призначаються будь-якою Консультативною Стороною Договору про Антарктику, які є її громадянами; і

(б) будь-які спостерігачі, що призначаються на Консультативних нарадах з Договору про Антарктику, для проведення інспекцій відповідно до процедур, які встановлюються Консультативною нарадою з Договору про Антарктику.

3. Сторони повною мірою співробітничать із спостерігачами, що проводять інспекції і забезпечують під час інспекцій доступ спостерігачам до всіх частин станцій, устаткування, обладнання, морських і повітряних суден, які відкриті для інспекцій, у відповідності зі Статтею VII (3) Договору про Антарктику, а також до усіх записів, які ведуться там і які вимагаються у відповідності з даним Протоколом.

4. Звіти інспекцій направляються Сторонам, чії станції, установки, устаткування, морські і повітряні судна згадані у звітах. Після того, як цим Сторонам надана можливість зробити свої зауваження, звіти, з будь-якими зауваженнями щодо них, розсилаються всім Сторонам і Комітету, розглядаються на наступній Консультативній нараді з Договору про Антарктику і після цього стають загальнодоступними.

Стаття 15

Відповідні дії у надзвичайних ситуаціях

1. З метою реагування на надзвичайні екологічні ситуації в районі дії Договору про Антарктику, кожна Сторона погоджується:

(а) забезпечувати негайні й ефективні відповідні дії стосовно таких надзвичайних ситуацій, що можуть виникнути у зв'язку зі здійсненням науково-дослідних програм, туризмом і всіма іншими видами урядової і неурядової діяльності в районі дії Договору про Антарктику, у відношенні до яких потрібно завчасне повідомлення у відповідності зі Статтею VII (5) Договору про Антарктику, включаючи пов'язану з ними допоміжну логістичну діяльність; і

(б) складати плани дій у надзвичайних ситуаціях для реагування на випадки, що мають потенційний негативний вплив на навколишнє середовище Антарктики або екосистеми, що залежать від нього та пов'язані з ним.

2. З цією метою Сторони:

(а) співробітничать у складанні та здійсненні таких планів дій у надзвичайних ситуаціях; і

(б) встановлюють процедури для негайного повідомлення і спільних відповідних дій у надзвичайних екологічних ситуаціях.

3. При здійсненні даної Статті, Сторони враховують рекомендації відповідних міжнародних організацій.

Стаття 16

Матеріальна відповідальність

Відповідно до цілей даного Протоколу щодо всеосяжної охорони навколишнього середовища Антарктики та екосистем, що залежать від неї і пов'язані з нею, Сторони розробляють правила і процедури, що стосуються матеріальної відповідальності за збиток, який виникає в результаті діяльності в районі дії Договору про Антарктику, на яку поширюється даний Протокол. Такі правила і процедури будуть включені в один або більше Додатків, які приймаються у відповідності зі Статтею 9 (2).

Стаття 17

Щорічний звіт Сторін

1. Кожна Сторона щорічно звітує про кроки, які робляться щодо здійснення даного

Протоколу. Такі звіти включають повідомлення, зроблені у відповідності зі Статтею 13 (3), плани дій у надзвичайних ситуаціях, що підготовлені у відповідності зі Статтею 15, і будь-які інші повідомлення й інформацію, необхідні згідно даного Протоколу, якщо у відношенні їх не діють інші положення, що стосуються поширення й обміну інформацією.

2. Звіти, складені відповідно до пункту 1 вище, направляються усім Сторонам і Комітету, розглядаються на наступній Консультативній нараді з Договору про Антарктику і робляться загальнодоступними.

Стаття 18

Врегулювання суперечок

У випадку виникнення суперечки стосовно тлумачення або застосування даного Протоколу, сторони у суперечці, на прохання будь-якої із них, консультуються між собою в можливо короткий термін з метою врегулювання суперечки шляхом переговорів, обстеження, посередництва, примирення, арбітражу, судового розгляду або інших мирних засобів, на які погодяться сторони у суперечці.

Стаття 19

Вибір процедури врегулювання суперечок

1. Кожна Сторона при підписанні, ратифікації, прийнятті, схваленні або приєднанні до даного Протоколу, або в будь-який час після цього, може вибрати шляхом подачі письмової заяви одне чи обидва з таких засобів врегулювання суперечок у відношенні тлумачення або застосування Статей 7, 8 і 15 і, якщо Додаток не передбачає іншого, положень будь-якого Додатка, а також Статті 13 у тій частині, у якій вона стосується цих Статей і положень:

(а) Міжнародний Суд ООН;

(б) Арбітражний трибунал.

2. Заява, яка зроблена відповідно до пункту 1 вище, не торкається дії Статті 18 і Статті 20 (2).

3. Сторона, що не зробила заяву відповідно до пункту 1 вище або у відношенні якої заява втратила силу, вважається такою, яка признала компетенцію Арбітражного трибуналу.

4. У випадку, якщо сторони в суперечці прийняли один і той же засіб врегулювання суперечки, він може бути переданий на розгляд тільки по цій процедурі, якщо тільки сторони не погодяться про інше.

5. У випадку, якщо сторони в суперечці не прийняли один і той же засіб врегулювання суперечки або якщо обидві сторони прийняли обидва засоби, суперечка може бути переданою на розгляд тільки Арбітражного трибуналу, якщо сторони не погодяться про інше.

6. Заява, яка зроблена відповідно до пункту 1 вище, залишається в силі до закінчення терміну його дії відповідно до умов цієї заяви або до закінчення трьох місяців з того моменту, як письмове повідомлення про його відкликання було здано на збереження Депозитарію.

7. Нова заява, повідомлення про відкликання або закінчення терміну дії заяви ніяким чином не торкаються справ, що розглядаються Міжнародним Судом ООН або Арбітражним трибуналом, якщо сторони в суперечці не погодяться про інше.

8. Заяви та повідомлення, які згадуються у даній Статті, здаються на збереження Депозитарію, який розсилає їхні копії всім Сторонам.

Стаття 20

Процедури врегулювання суперечок

1. Якщо сторони в суперечці щодо тлумачення або застосування Статей 7, 8 і 15 або, якщо Додаток не передбачає іншого, положень будь-якого Додатка і Статті 13 у тій частині, у якій вона стосується цих Статей та положення, не дійшли згоди щодо вибору засобів його врегулювання протягом 12 місяців з моменту прохання про консультацію у відповідності зі Статтею 18, суперечка, на прохання будь-якої із сторін у суперечці, передається для врегулювання у

відповідності з процедурою, що визначена на основі Статті 19 (4) і (5).

2. Арбітражний трибунал не володіє компетенцією виносити рішення або висловлюватися у відношенні будь-яких питань, що підпадають під Статтю IV Договору про Антарктику. Крім того, ніщо у даному Протоколі не повинно тлумачитися як надану Міжнародному Суду ООН або будь-якому іншому трибуналу, заснованих з метою врегулювання суперечок між Сторонами, компетенцію або юрисдикцію виносити рішення або висловлюватися іншим способом щодо будь-яких питань, що потрапляють під Статтю IV Договору про Антарктику.

Стаття 21

Підписання

Даний Протокол відкритий для підписання у Мадриді 4 жовтня 1991 р. і потім у Вашингтоні до 3 жовтня 1992 року будь-якою державою, що є Договірною Стороною Договору про Антарктику.

Стаття 22

Ратифікація, прийняття, схвалення або приєднання

1. Даний Протокол підлягає ратифікації, прийняттю або схваленню державами, які його підписали.

2. Після 3 жовтня 1992 р. даний Протокол відкритий для приєднання будь-якої держави, що є Договірною Стороною Договору про Антарктику.

3. Ратифікаційні грамоти і документи про прийняття, схвалення або приєднання здаються на збереження уряду Сполучених Штатів Америки, що призначається цим Депозитарієм.

4. Після дати вступу в силу даного Протоколу Консультативні Сторони Договору про Антарктику не будуть здійснювати дій при одержанні повідомлення, яке стосується права Договірної Сторони про Антарктику призначити представників для участі в Консультативних нарадах з Договору про Антарктику у відповідності зі Статтею IX (2) Договору про Антарктику, якщо ця Договірна Сторона до цього не ратифікувала, не прийняла, не схвалила або не приєдналася до даного Протоколу.

Стаття 23

Набрання чинності

1. Даний Протокол набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання ратифікаційних грамот, документів про прийняття, схвалення або приєднання усіма державами, які є Консультативними Сторонами Договору про Антарктику на дату схвалення даного Протоколу.

2. Для кожної Договірної Сторони Договору про Антарктику, яка після дати вступу даного Протоколу в силу здає на зберігання ратифікаційну Грамоту, документ про прийняття, схвалення або приєднання, даний Протокол набирає чинності на тридцятий день після здачі на зберігання таких документів.

Стаття 24

Зауваження

Зауваження на доповнення даного Протоколу не дозволяються.

Стаття 25

Зміни або поправки

1. Не порушуючи положень Статті 9, даний Протокол може бути змінений або в нього може бути внесена поправка в будь-який час відповідно до процедур, встановлених в Статті XII, (1) (a) і (б) Договору про Антарктику.

2. Якщо після закінчення 50 років з дня дати вступу в силу даного Протоколу будь-яка з Консультативних Сторін Договору про Антарктику буде домагатися шляхом звернення до Депозитарія, то буде скликана так швидко, як це, практично, може бути здійснено, конференція для розгляду питання про те, як діє даний Протокол.

3. Зміна або поправка, запропоновані на будь-якій конференції з огляду дії, скликаній відповідно до пункту 2 вище, схвалюються більшістю Сторін, включаючи 3/4 держав, що є Консультативними Сторонами Договору про Антарктику на момент схвалення даного Протоколу.

4. Зміна або поправка, схвалені відповідно до пункту 3 вище, набирають чинності після ратифікації, прийняття, схвалення і приєднання 3/4 Консультативних Сторін Договору про Антарктику, включаючи ратифікацію, прийняття, схвалення і приєднання всіма державами, що є Консультативними Сторонами Договору про Антарктику на момент схвалення даного Протоколу.

5. (а) У тому, що стосується Статті 7 сторони погоджуються, що то заборона на діяльність, яка міститься в ній і пов'язана з мінеральними ресурсами Антарктики, продовжується доти, поки не набере чинності юридично обов'язковий режим щодо освоєння мінеральних ресурсів Антарктики, який буде включати узгоджені засоби для визначення, чи приймається будь-яка така діяльність, і якщо так, то на яких умовах. Цей режим повинен цілком зберігати інтереси всіх держав, зазначених у Статті IV Договору про Антарктику, і застосовувати принципи, що містяться в ній. У зв'язку з цим, якщо зміна або поправка до Статті 7 пропонуються на конференції за оглядом дії, що згадується в пункті 2 вище, вони мають включати такий юридично обов'язковий режим.

(б) Якщо будь-яка зміна або поправка не набирають чинності протягом трьох років після дати прийняття їх, будь-яка Сторона може в будь-який час після цього повідомити Депозитарію про свій вихід із даного Протоколу, і цей вихід набирає чинності через два роки після одержання повідомлення Депозитарієм.

Стаття 26

Повідомлення Депозитарієм

Депозитарій повідомляє усі Договірні Сторони Договору про Антарктику:

(а) про підписання даного Протоколу та здачу на збереження ратифікаційних грамот, документів про прийняття, схвалення або приєднання;

(б) про дату набрання чинності даного Протоколу і будь-якого доповнювального Додатка до нього;

(в) про дату набрання чинності будь-якої зміни або поправки до даного Протоколу; і

(г) про здачу на збереження заяв та повідомлень у відповідності зі Статтею 19;

(д) будь-яке повідомлення, що отримане у відповідності зі Статтею 25 (5) (б).

Стаття 27

Автентичні тексти і реєстрація в Організації Об'єднаних Націй

1. Даний Протокол, англійський, іспанський, російський та французький тексти якого є рівно автентичними, здається на збереження в архіви Уряду Сполучених Штатів Америки, який перепроводжує належним чином засвідчені копії всім Договірним Сторонам Договору про Антарктику.

2. Даний Протокол буде зареєстрований Депозитарієм у відповідності зі Статтею 102 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Доповнення до Протоколу

Арбітраж

Стаття 1

1. Арбітражний трибунал засновується і функціонує відповідно до даного Протоколу, включаючи це Доповнення.

2. Секретар, згаданий у даному Доповненні, є Генеральним Секретарем Постійної палати

арбітражного суду.

Стаття 2

1. Кожна Договірна Сторона має право призначити до трьох арбітрів, щонайменше, один із яких призначається протягом трьох місяців з моменту вступу даного Протоколу в силу для цієї Сторони. Кожний арбітр повинен мати досвід у справах, що стосуються Антарктики, мати поглиблене знання міжнародного права і користуватися найвищою репутацією справедливої, компетентної та чесної особи. Імена осіб, що призначені таким чином, складають список арбітрів. Кожна Сторона в будь-який період часу має в списку ім'я щонайменше одного арбітра.

2. За умови дотримання пункту 3 нижче, ім'я призначеного Стороною арбітра залишається в списку протягом п'ятирічного терміну і він може бути знову призначений цією Стороною на додаткові п'ятирічні терміни.

3. Ім'я будь-якого арбітра може бути вилучене із списку Стороною, яка його призначила. У випадку смерті арбітра або у випадку вилучення за якимись причинами імені арбітра із списку Стороною, яка його призначила, Сторона, що призначила даного арбітра, негайно сповіщає Секретаря. Арбітр, ім'я якого вилучено із списку, продовжує виконувати свої обов'язки в будь-якому Арбітражному трибуналі, до складу якого він був включений, до завершення розгляду в цьому Арбітражному трибуналі.

4. Секретар забезпечує наявність дійсного на сьогоднішній день списку арбітрів, що призначені відповідно до даної Статті.

Стаття 3

1. Арбітражний трибунал складається з трьох арбітрів, що призначаються таким чином:

(а) Сторона в суперечці, що порушила розгляд, призначає одного арбітра, який може бути її громадянином, із списку, зазначеного в Статті 2. Це призначення включається в повідомлення, зазначене в Статті 4.

(б) Протягом 40 днів з моменту одержання цього повідомлення інша Сторона в суперечці призначає другого арбітра, що може бути її громадянином, із списку, зазначеного в Статті 2.

(в) Протягом 60 днів з моменту призначення другого арбітра Сторони в суперечці призначають, за згодою, третього арбітра зі списку, зазначеного в Статті 2. Третій арбітр не повинен бути ні громадянином однієї із сторін у суперечці, ні особою, призначеною у список, згаданий у Статті 2 однією із сторін в суперечці, а також не повинен мати те ж громадянство, що і будь-який із перших двох арбітрів. Третій арбітр призначається Головою Арбітражного трибуналу.

(г) Якщо другий арбітр не призначений протягом визначеного періоду або, якщо сторони в суперечці не дійшли згоди протягом визначеного періоду щодо питання про призначення третього арбітра, такий арбітр або арбітри призначаються за вимогою будь-якої із сторін у суперечці і протягом 30 днів з моменту одержання такої вимоги Головою Міжнародного Суду ООН із списку, зазначеного в Статті 2, і при дотриманні умов, що визначені у підпунктах (б) і (в) вище. Голова Суду при здійсненні функцій, покладених на нього цим підпунктом, проводить консультації зі сторонами в суперечці.

(д) Якщо Голова Міжнародного Суду ООН не зможе здійснювати функції, покладені на нього підпунктом (г) вище, або якщо він має громадянство однієї із сторін у суперечці, ці функції здійснюються Заступником Голови цього Суду, за винятком тих випадків, коли Заступник Голови не в змозі здійснювати ці функції або коли він має громадянство однієї із сторін у суперечці, тоді ці функції здійснюються найстаршим з інших членів Суду, який вільний в даний час і не є громадянином жодної зі сторін у суперечці.

2. Заповнення будь-якої вакансії здійснюється таким же чином, як і початкове призначення.

3. У випадку суперечки між більш ніж двома Сторонами, Сторони, що мають загальний

інтерес, протягом зазначеного в пункті 1 (б) вище терміну, призначають одного арбітра за згодою.

Стаття 4

Сторона в суперечці, що порушила розгляд, письмово повідомляє про це іншу Сторону або Сторони в суперечці і Секретаря. Таке повідомлення включає виклад предмета претензії і підстав для неї. Це повідомлення направляється Секретарем усім Сторонам.

Стаття 5

1. Якщо Сторони в суперечці не погодяться про інше, арбітражний розгляд проводиться в Гаазі, де зберігаються протоколи Арбітражного трибуналу. Арбітражний трибунал приймає свої власні правила процедури. Такі правила забезпечують кожній Стороні в суперечці повну можливість бути вислуханою і викласти свої докази, а також забезпечують швидке проведення судового розгляду.

2. Арбітражний трибунал може заслуховувати і приймати рішення щодо зустрічних претензій, що виникають у результаті суперечки.

Стаття 6

1. Арбітражний трибунал, у тих випадках, коли він вважає, що він *prima facie*, має юрисдикцію на підставі даного Протоколу, може:

(а) на прохання будь-якої Сторони в суперечці, зазначити такі тимчасові заходи, які він вважає необхідними для збереження відповідних прав Сторін у суперечці;

(б) передбачити будь-які тимчасові заходи, які він вважає доцільними за даних обставин, для запобігання нанесення серйозної шкоди антарктичному навколишньому середовищу або екосистемам, що залежать від нього та пов'язані з ним.

2. До винесення рішення по Статті 10, сторони в суперечці негайно підпорядковуються будь-яким тимчасовим заходам, продиктованим відповідно до пункту 1 (б) вище.

3. Незважаючи на період часу в Статті 20 Протоколу, Сторона в суперечці шляхом повідомлення іншої сторони або Сторін у суперечці і Секретаря, у відповідності зі Статтею 4, може в будь-який час поставити вимогу, щоб Арбітражний трибунал було створено винятково терміново для вказівки або розпорядження тимчасових заходів відповідно до цієї Статті. У такому випадку Арбітражний трибунал утворюється в можливо короткий термін у відповідності зі Статтею 3 з тією різницею, що терміни, зазначені в Статті 3 (1) (б), (в) і (г), скорочуються до 14 днів у кожному випадку. Арбітражний трибунал виносить рішення щодо прохання про надзвичайні тимчасові заходи протягом двох місяців після призначення його Голови.

4. Після винесення рішення Арбітражним трибуналом щодо прохання про термінові тимчасові заходи відповідно до пункту 3 вище, врегулювання суперечки продовжується у відповідності зі Статтями 18, 19 і 20 Протоколу.

Стаття 7

Будь-яка Сторона, котра вважає, що вона має загальний або індивідуальний інтерес правового характеру, який може бути серйозно порушений рішенням Арбітражного трибуналу, може, якщо Арбітражний трибунал не прийме іншого рішення, вступити в справу.

Стаття 8

Сторони в суперечці полегшують роботу Арбітражного трибуналу і, зокрема, у відповідності зі своїм законодавством, використовуючи всі наявні в їхньому розпорядженні засоби, подають йому всі документи й інформацію, що стосуються справи, а також дають йому можливість, у разі потреби, викликати свідків або експертів і вислуховувати їхні свідчення.

Стаття 9

Якщо одна із Сторін у суперечці не з'являється в Арбітражний трибунал або не подає своїх доказів, будь-яка інша Сторона в суперечці може вимагати, щоб Арбітражний трибунал продовжував розгляд і виніс своє рішення.

Стаття 10

1. Арбітражний трибунал приймає рішення щодо переданих йому суперечок на основі положень Протоколу й інших правил і принципів, які застосовуються міжнародним правом і є сумісними з такими положеннями.

2. Арбітражний трибунал може приймати рішення *ex aequo et bono* щодо переданих йому суперечок, якщо сторони в суперечці з цим згодні.

Стаття 11

1. Перед тим, як винести своє рішення Арбітражний трибунал засвідчує, що він має компетенцію у відношенні такої суперечки, і що претензія або зустрічна претензія достатньо обґрунтовані з фактичної і юридичної точок зору.

2. Рішення супроводжується викладом мотивів, на яких воно засновано, і повинно бути повідомлене Секретарю, що направляє його всім Сторонам.

3. Рішення є остаточним і обов'язковим для Сторін у суперечці, а також для будь-якої Сторони, що вступила в справу, і підлягає негайному виконанню. Арбітражний трибунал дає тлумачення своєму рішенню за вимогою будь-якої із Сторін у суперечці або будь-якої Сторони, що вступила в справу.

4. Рішення має обов'язкову силу тільки у відношенні даної справи.

5. Якщо Арбітражний трибунал не прийняв іншого рішення, витрати Арбітражного трибуналу, включаючи винагороду арбітрів, покриваються Сторонами в суперечці в рівних частках.

Стаття 12

Всі рішення Арбітражного трибуналу, включаючи рішення, згадані в Статті 5, 6 і 11, приймаються більшістю арбітрів, які не можуть утримуватися від голосування.

Стаття 13

1. У дане Доповнення може бути внесена поправка або воно може бути змінено шляхом вживання заходу у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо у самому заході не передбачено іншого, поправка або зміна вважаються прийнятими і набирають сили через один рік після закриття Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якому вони були схвалені, якщо тільки одна або більше Консультативних Сторін Договору про Антарктику не повідомлять Депозитарій протягом цього періоду часу про своє бажання продовжити цей період або про неможливість вжиття цього заходу.

2. Будь-яка поправка або зміна даного Доповнення, що набирає чинності відповідно до пункту 1 вище, потім набирає чинності для будь-якої іншої Сторони після одержання від неї Депозитарієм повідомлення про прийняття.

Додатки

Додаток I до Протоколу про охорону навколишнього середовища до Договору про Антарктику

Оцінка впливу на навколишнє середовище

Стаття 1

Попередня стадія

1. Вплив на навколишнє середовище згаданої в Статті 8 Протоколу запропонованої діяльності має підлягати розгляду до початку такої діяльності відповідно до належних національних процедур.

2. Якщо діяльність визначається, як та, що має менш, ніж незначний або обмежений за часом вплив, вона може здійснюватися.

Стаття 2

Первинна оцінка навколишнього середовища

1. Якщо не визначено, що діяльність буде мати менше, ніж незначний або обмежений за часом вплив, або якщо не готується Всебічна Оцінка Навколишнього Середовища у відповідності зі Статтею 3, готується Первинна Оцінка Навколишнього Середовища. Вона повинна бути достатньо докладною для того, щоб визначити, чи може запропонована діяльність мати більш, ніж незначний або обмежений за часом вплив, і повинна включати:

(а) опис запропонованої діяльності, включаючи її мету, місце проведення, тривалість і інтенсивність; і

(б) розгляд альтернатив запропонованій діяльності і будь-якому впливу, який вона може учинити, включаючи розгляд кумулятивного впливу у світлі існуючих і відомих видів діяльності, що плануються.

2. Якщо Первинна Оцінка Навколишнього Середовища показує, що запропонована діяльність, певно, буде мати не більш, ніж незначний або обмежений за часом вплив, ця діяльність може здійснюватися за умови наявності відповідних процедур, що можуть включати моніторинг, для оцінки і перевірки впливу цієї діяльності.

Стаття 3

Всебічна оцінка навколишнього середовища

1. Якщо Первинна Оцінка Навколишнього Середовища показує, або якщо іншим чином визначено, що запропонована діяльність, певно, буде мати більш, ніж незначний або обмежений за часом вплив, готується Всебічна Оцінка Навколишнього Середовища.

2. Всебічна Оцінка Навколишнього Середовища повинна включати:

(а) опис запропонованої діяльності, включаючи її мету і місце проведення, тривалість і інтенсивність і можливі альтернативи цієї діяльності, включаючи альтернативу не здійснювати цю діяльність, і наслідки цих альтернатив;

(б) опис вихідного еталонного стану навколишнього середовища, з яким порівнюються зміни, що прогнозуються, і прогноз майбутнього еталонного стану навколишнього середовища у випадку непроведення запропонованої діяльності;

(в) опис методів і даних, які використовуються для прогнозу впливу запропонованої діяльності;

(г) оцінку природи, величини, тривалості та інтенсивності певного прямого впливу запропонованої діяльності;

(д) розгляд можливого непрямого або другорядного впливу запропонованої діяльності;

(е) розгляд кумулятивного впливу запропонованої діяльності у світлі існуючої діяльності або інших відомих видів діяльності, що плануються;

(ж) визначення заходів, включаючи програми моніторингу, що можуть бути вжиті для зменшення або послаблення впливу запропонованої діяльності, і виявлення непередбаченого впливу, і які можуть забезпечити завчасне оповіщення про будь-які негативні впливи цієї діяльності, а також негайне й ефективне реагування на аварії;

(з) визначення неминучого впливу запропонованої діяльності;

(и) розгляд впливу запропонованої діяльності на проведення наукових досліджень і на інші існуючі види використання і цінності;

(к) визначення прогалів у знаннях і непевностей, виявлених при підготовці інформації, необхідної в рамках даного пункту;

(л) нетехнічне резюме інформації, поданої відповідно до даного пункту; і

(м) ім'я та адреса особи або назва й адреса організації, що підготувала Всебічну Оцінку Навколишнього Середовища, і адреса, за якою належить спрямовувати зауваження.

3. Проект Всебічної Оцінки Навколишнього Середовища робиться загальнодоступним і

направляється для зауважень усім Сторонам, що також роблять його загальнодоступним. Для одержання зауважень встановлюється період у 90 днів.

4. Проект Всебічної Оцінки Навколишнього Середовища одночасно з його відправленням Сторонам, і, як мінімум, за 120 днів до початку наступної Консультативної наради з Договору про Антарктику, направляється Комітету для його розгляду відповідним чином.

5. Остаточне рішення про здійснення запропонованої діяльності в районі дій Договору про Антарктику може бути прийнято тільки в тому випадку, якщо у Консультативній нараді з Договору про Антарктику була можливість розглянути за рекомендацією Комітету проект Всебічної Оцінки Навколишнього Середовища.

Проте рішення про здійснення запропонованої діяльності не може бути відкладене шляхом реалізації цього пункту більш, ніж на 15 місяців, починаючи з дати поширення проекту Всебічної Оцінки Навколишнього Середовища.

6. Остаточна Всебічна Оцінка Навколишнього Середовища повинна містити відповідь на зауваження, позначені у проекті Всебічної Оцінки Навколишнього Середовища, і включати або узагальнювати ці зауваження. Остаточна Всебічна Оцінка Навколишнього Середовища,

повідомлення про будь-які рішення, що стосуються її, і будь-яка оцінка значимості впливів, які передбачаються у співвідношенні з перевагами діяльності, що пропонується, направляються всім Сторонам, які також роблять їх загальнодоступними, принаймні за 60 днів до початку запропонованої діяльності в районі дії Договору про Антарктику.

Стаття 4

Рішення, що ґрунтуються на Всебічних Оцінках Навколишнього Середовища

Будь-яке рішення про те, чи буде здійснюватися запропонована діяльність, до якої застосовується Стаття 3, і якщо так, то в початковій або зміненій формі повинно ґрунтуватися на Всебічній Оцінці Навколишнього Середовища, а також і на інших відповідних міркуваннях.

Стаття 5

Моніторинг

1. Для оцінки та перевірки впливу будь-якої діяльності, яка здійснюється по завершенні Всебічної Оцінки Навколишнього Середовища, повинні бути процедури, включаючи відповідний моніторинг ключових параметрів навколишнього середовища.

2. Процедури, згадані в пункті 1 вище і Статті 2 (2), повинні мати своєю метою забезпечення регулярної реєстрації впливу діяльності, що піддається перевірці, щоб, *inter alia*:

(а) забезпечити можливість проведення оцінки тих меж, у котрих такий вплив відповідає Протоколу; і

(б) забезпечити надходження інформації, корисної для зменшення або послаблення впливу, і, де це доцільно, інформації про необхідність призупинення, припинення або зміни діяльності.

Стаття 6

Розповсюдження інформації

1. Наступна інформація розсилається Сторонам, направляється Комітету і робиться загальнодоступною:

(а) опис процедур, згаданих у Статті 1;

(б) щорічний список будь-яких Первинних Оцінок Навколишнього Середовища, підготовлених у відповідності зі Статтею 2 і будь-яких прийнятих згодом щодо них рішень;

(в) суттєва інформація, що отримана в результаті застосування процедур, передбачених у відповідності зі Статтями 2 (2) і 5, і будь-які дії, здійснені на основі цієї інформації; і

(г) інформація, що згадана у Статті 3 (б).

2. Будь-яка Первинна Оцінка Навколишнього Середовища, яка підготовлена у відповідності зі Статтею 2, надається за запитом.

Стаття 7

Надзвичайні ситуації

1. Даний Додаток не застосовується в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних із безпекою людського життя, суден і літаків, або устаткування і засобів обслуговування, що являють велику цінність, або охороною навколишнього середовища, що потребують здійснення діяльності без завершення процедур, встановлених у цьому Додатку.

2. Повідомлення про діяльність, що здійснюється в надзвичайних ситуаціях, яка у протилежному випадку вимагала б підготування Всебічної Оцінки Навколишнього Середовища, негайно направляється всім Сторонам і Комітету, і повне пояснення розпочатої діяльності надається протягом 90 днів після зазначених дій.

Стаття 8

Поправки або зміни

1. У даний Додаток може бути внесена поправка або він може бути змінений шляхом вжиття заходу у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо в самому заході не передбачено іншого, поправка або зміна вважаються прийнятими і набирають чинності через один рік після закриття Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якій вони були схвалені, якщо тільки одна або декілька Консультативних Сторін Договору про Антарктику не повідомлять Депозитарія протягом цього періоду часу про своє бажання продовжити цей період або про неможливість вжити цей захід.

2. Будь-яка поправка або зміна даного Додатка, які набирають чинності відповідно до пункту 1 вище, потім набирають чинності для будь-якої іншої Сторони після одержання від неї Депозитарієм повідомлення про прийняття.

Додаток II до Протоколу про охорону навколишнього середовища до Договору про Антарктику

Зберігання антарктичної флори і фауни

Стаття 1

Визначення

Для цілей даного Додатка:

(а) “Місцеві ссавці” означає будь-якого представника будь-яких видів, що належать до класу ссавців, характерних для району дії Договору про Антарктику або що зустрічаються там сезонно у результаті природної міграції;

(б) “Місцеві птахи” означає будь-якого представника будь-яких видів на будь-якій стадії їхнього життєвого циклу (включаючи стадію яєць), що належать до класу птахів, характерних для району дії Договору про Антарктику або що зустрічаються там сезонно у результаті природної міграції;

(в) “Місцеві рослини” означає будь-яку наземну або прісноводну рослинність, включаючи біофіти, лишайники, грибки і водорості, на будь-якій стадії її життєвого циклу (включаючи насіння і спори), характерну для району дії Договору про Антарктику;

(г) “Місцеві безхребетні” означає будь-яке наземне або прісноводне безхребетне на будь-якій стадії його життєвого циклу, характерне для району дії Договору про Антарктику;

(д) “Відповідна інстанція” означає будь-яку особу або організацію, що уповноважені Стороною видавати дозвіл відповідно до даного Додатка;

(е) “Дозвіл” означає офіційний письмовий дозвіл, виданий відповідною інстанцією;

(ж) “Вилучити або вилучення” означає убити, поранити, упіймати, брати в руки або тривожити місцевого ссавця або птаха, або перемістити чи завдати шкоди такій кількості місцевих рослин, що суттєво відіб'ється на їхньому поширенні або чисельності;

(з) “Шкідливе втручання” означає:

(I) польоти та посадки вертольотів або інших літальних апаратів, що здійснюються таким чином, що це порушує концентрації птахів та тюленів;

(II) використання засобів пересування або суден, включаючи судна на повітряній подушці або маломірні судна, таким чином, що це порушує концентрації птахів та тюленів;

(III) використання вибухових речовин або вогнепальної зброї таким чином, що це порушує концентрації птахів та тюленів;

(IV) навмисне порушення спокою птахів, що гніздяться або линяють, або концентрацій птахів та тюленів пішою людиною;

(V) нанесення значної шкоди концентраціям місцевих наземних рослин шляхом посадки літального апарата, використання засобів пересування або ходьби, або іншим способом; і

(VI) будь-яку діяльність, у результаті якої відбувається значна шкідлива зміна середовищ проживання будь-яких видів або популяцій місцевих ссавців, птахів, рослин або безхребетних;

(и) “Міжнародна Конвенція по регулюванню китобійного промислу” означає Конвенцію, прийняту у Вашингтоні 2 грудня 1946 р.

Стаття 2

Надзвичайні ситуації

1. Даний Додаток не застосовується в надзвичайних ситуаціях, пов’язаних із безпекою людського життя, суден та літаків, або устаткування і засобів обслуговування, що являють велику цінність, або охороною навколишнього середовища.

2. Повідомлення про діяльність, що здійснюється в надзвичайних ситуаціях, негайно направляється всім Сторонам і Комітету.

Стаття 3

Охорона місцевої флори і фауни

1. Вилучення або шкідливе втручання забороняється за винятком випадків, коли на це видається дозвіл.

2. У таких дозволах вказується дозволена діяльність, включаючи відомості про те, коли, де і ким вона повинна здійснюватись, і вони видаються лише за таких обставин:

(а) для одержання зразків для наукових досліджень або наукової інформації;

(б) для одержання зразків для музеїв, гербаріїв, зоологічних та ботанічних садів або інших освітянських і культурних закладів та цілей; і

(в) як неминуче слідство наукової діяльності, що не може бути дозволена відповідно до підпунктів (а) або (б) вище, або будівництва і діяльності науково-допоміжних засобів обслуговування.

3. Видача таких дозволів обмежується для забезпечення того, щоб:

(а) кількість місцевих ссавців, птахів або рослин, що вилучаються, не перевищувала кількості, цілком необхідної для виконання задач, зазначених у пункті 2 вище;

(б) убивалася тільки невеличка кількість місцевих ссавців або птахів, і щоб ні в якому разі кількість ссавців або птахів із місцевих популяцій, що убивається, не перевищувала кількості, що у сполученні з іншими дозволеними вилученнями може бути нормально відновлено шляхом природного відтворення протягом наступного сезону; і

(в) зберегти розмаїтість видів, а також середовище проживання, необхідне для їхнього існування, і рівновагу екологічних систем, що існують у районі дії Договору про Антарктику.

4. Будь-які види місцевих ссавців, птахів і рослин, які перелічуються в Додатку А до цього Додатку, оголошуються “видами, що Особливо оберігаються” і користуються особливою охороною Сторін.

5. Дозвіл на вилучення видів, що Особливо оберігаються, не видається, за винятком тих випадків, коли вилучення:

- (а) необхідно для наукових цілей;
 - (б) не спричиняє небезпеки для виживання або відновлення цих видів або місцевої популяції; і
 - (в) провадиться з використанням, де це доцільно, методів що не приводять до смертельного результату.
6. Будь-яке вилучення місцевих ссавців та птахів здійснюється таким чином, щоб це завдало якомога менше болю і страждань.

Стаття 4

Впровадження немісцевих видів паразитів та хвороб

1. Впровадження на суші або шельфовому льодовику, або у води в районі дії Договору про Антарктику будь-яких видів тварин або рослин, що не є місцевими для даного району, припускається тільки відповідно за дозволом.
2. Собаки не повинні ввозитися на сушу або шельфові льодовики, а собаки, що знаходяться в даний час у цих районах, повинні бути вивезені до 1 квітня 1994 р.
3. Дозволи відповідно до пункту 1 вище видаються тільки на ввезення тварин і рослин, перелічених у Доповненні В до даного Додатка і в них вказуються види, кількості і, у відповідних випадках, вік, стать і заходи обережності, які необхідно вжити, щоб не допустити їхнього паростка або контакту з місцевою фауною і флорою.
4. Будь-яка рослина або тварина, стосовно яких видано дозвіл відповідно до пунктів 1 і 3 вище, вивозяться з району дії Договору про Антарктику до того, як мине термін дії дозволу, або знищуються шляхом спалювання або іншими настільки ж ефективними засобами, що виключають ризик для місцевої фауни і флори. У дозволі повинно міститися це зобов'язання. Будь-яка інша рослина або тварина, завезена в район дії Договору про Антарктику, що не є місцевим для цього району, включаючи потомство, вивозиться або знищується шляхом спалювання або іншими настільки ж ефективними засобами з метою його стерилізації, якщо не встановлено, що воно не створює загрози для місцевої флори і фауни.
5. Ніщо в даній Статті не стосується ввезення їжі в район дії Договору про Антарктику за умови, що в цих цілях не ввозяться живі тварини, і всі рослини, частини тварин і продукти зберігаються під суворим контролем і знищуються відповідно Додатка III до Протоколу і Доповнення С до даного Додатка.
6. Кожна Сторона потребує дотримання запобіжних заходів, включаючи ті, що зазначені в Доповненні С до даного Додатка, для запобігання внесення мікроорганізмів (наприклад, вірусів, бактерій, паразитів, дріжджів та грибків), які не є наявними у місцевій фауні і флорі.

Стаття 5

Інформація

Кожна Сторона готує і робить доступною інформацію, у якій вказуються, зокрема, заборонені види діяльності і перелічуються види, що Особливо оберігаються, і відповідні райони, що Охороняються, яка призначена для всіх осіб, що знаходяться або мають намір прибути в район дії Договору про Антарктику з тим, щоб забезпечити з боку цих осіб розуміння і дотримання положень даного Додатка.

Стаття 6

Обмін інформацією

1. Сторони вживають відповідні заходи, необхідні для:
 - (а) збору та обміну даними (у тому числі даними про видачу дозволів) і статистичними даними у відношенні числа або кількостей кожного виду місцевих ссавців, птахів або рослин, які щорічно вилучаються в районі дії Договору про Антарктику;
 - (б) одержання та обміну інформацією у відношенні стану місцевих ссавців, птахів, рослин та безхребетних у районі дії Договору про Антарктику, а також стосовно того, у якому ступені

будь-які види або популяції потребують охорони;

(в) установлення загальної форми надання цієї інформації Сторонами відповідно до пункту 2 нижче.

2. Кожна Сторона інформує інші Сторони, а також Комітет до кінця листопада кожного року про будь-які кроки, які зроблені відповідно до пункту 1 вище, і про кількість і характер дозволів, виданих відповідно до даного Додатка, за попередній період з 1 липня до 30 червня.

Стаття 7

Взаємозв'язок з іншими угодами, що не входять у систему Договору про Антарктику

Ніщо у даному Додатку не обмежує прав і зобов'язань Сторін щодо Міжнародної Конвенції по регулюванню китобійного промислу.

Стаття 8

Огляд дієвості

Сторони постійно розглядають дієвість заходів щодо зберігання антарктичної фауни і флори з урахуванням будь-яких рекомендацій Комітету.

Стаття 9

Поправки або зміни

1. У даний Додаток може бути внесена поправка або він може бути змінений шляхом прийняття заходу у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо в самому заході не передбачено іншого, поправка або зміна вважаються прийнятими і набирають чинності через один рік після закриття Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якій вони були схвалені, якщо тільки одна або декілька Консультативних Сторін Договору про Антарктику не повідомлять Депозитарій протягом цього періоду часу про своє бажання продовжити цей період або про неможливість прийняття цього заходу.

2. Будь-яка поправка або зміна даного Додатка, які набирають чинності відповідно до пункту 1 вище, потім набирають чинності для будь-якої іншої Сторони після одержання від неї Депозитарієм повідомлення про прийняття.

Доповнення до Додатка

Доповнення А:

Види, що Особливо оберігаються

Всі види, що відносяться до роду *Arctosephalus* – морський котик і до роду *Ommatophoca rossii* – тюлень Росса.

Доповнення Б:

Ввіз тварин і рослин

Такі тварини і рослини можуть ввозитися в район дії Договору про Антарктику відповідно до дозволів, що видані у відповідності зі Статтею 4 даного Додатка:

(а) кімнатні рослини; і

(б) лабораторні тварини і рослини, включаючи віруси, бактерії, дріжджі та грибки.

Доповнення В:

Запобіжні заходи, спрямовані на відвернення внесення мікроорганізмів

1. Домашня птиця. Жива домашня птиця або інші живі птахи не ввозяться в район дії Договору про Антарктику. Перед упакуванням для доставки в район дії Договору про Антарктику птиця, призначена для вживання в їжу, повинна бути перевірена на наявність хвороб, таких як хвороба Ньюкастла, туберкульоз і дріжджові інфекції. Будь-яка домашня птиця або її частини, що не використовувались в їжу, вивозяться за межі району дії Договору про Антарктику,

знищуються шляхом спалювання або різними засобами, що виключають ризик для місцевої флори і фауни.

2. Варто уникати, максимально можливою мірою ввезення нестерильного ґрунту.

Додаток III до Протоколу про охорону навколишнього середовища до Договору про Антарктику

Видалення і управління ліквідацією відходів

Стаття 1

Загальні зобов'язання

1. Даний Додаток застосовується до діяльності, що здійснюється в районі дії Договору про Антарктику відповідно до науково-дослідних програм, туризму та всіх інших видів урядової і неурядової діяльності в районі дії Договору про Антарктику, у відношенні яких потрібно завчасне повідомлення у відповідності зі Статтею VII (5) Договору про Антарктику, включаючи пов'язану з ними допоміжну логістичну діяльність.

2. Обсяг відходів, які виробляються або вилучаються в районі дії Договору про Антарктику, повинен бути скорочений наскільки можливо з метою зменшення впливу на навколишнє середовище Антарктики і втручання в природне середовище Антарктики, яке являє цінність, у наукові дослідження й інші види використання Антарктики, що здійснюються відповідно Договору про Антарктику.

3. Збереження, вилучення і вивезення відходів із району дії Договору про Антарктику, а також їхня переробка і скорочення їхніх джерел, мають бути одним з основних чинників, що беруться до уваги при плануванні та здійсненні діяльності в районі дії Договору про Антарктику.

4. Відходи, які вивозяться з району дії Договору про Антарктику, у максимально можливому ступені повертаються в країну, що організувала діяльність, яка викликала ці відходи, або в будь-яку іншу країну, де були досягнуті домовленості про вилучення таких відходів згідно до відповідних міжнародних угод.

5. Старі і діючі майданчики для вилучення відходів на суші, а також залишені робітничі майданчики, де здійснювалася антарктична діяльність, розчищаються виробником таких відходів і користувачем таких майданчиків. Це зобов'язання не повинно тлумачитись як таке, що вимагає:

(а) знищення будь-якої споруди, визначеної як історичне місце або пам'ятник; або

(б) знищення будь-якої споруди або відходів матеріалів у тих випадках, коли знищення будь-яким наявним засобом може призвести до більш шкідливих впливів на навколишнє середовище, ніж зберігання цієї споруди або відходів матеріалів на їхньому старому місці.

Стаття 2

Видалення відходів шляхом вивозу з району дії Договору про Антарктику

1. Відходи, що нижче перелічуються, які зроблені після вступу в силу дійсного Додатка, вивозяться з району дії Договору про Антарктику виробником таких відходів:

(а) радіоактивні речовини;

(б) електричні батареї;

(в) паливо, як рідке, так і тверде;

(г) відходи, що містять небезпечні кількості важких металів або гостротоксичних, або шкідливих стійких сполук;

(д) полівинілхлорид (ПВХ), пінополіуретан, пінополістирол, гума та мастила, просочена деревина й інші продукти, що містять добавки, які можуть призвести до шкідливих викидів у випадку їхнього спалювання;

(е) всі інші пластмасові відходи, за винятком поліетиленових контейнерів із низькою щільністю (наприклад, мішки для збереження відходів) за умови, що такі контейнери будуть

спалюватися у відповідності зі Статтею 3 (1) (ж) бочки від пального; і

(з) інші тверді відходи, що не спалюються; за умови, що зобов'язання щодо вивозу бочок і твердих відходів, що не спалюються, які містяться в підпунктах (ж) і (з) вище, не застосовуються до ситуацій, коли вивіз таких відходів будь-яким можливим засобом призведе до більш шкідливих впливів на навколишнє середовище, ніж зберігання їх на старому місці.

2. Рідкі відходи, інші, ніж зазначені в пункті 1 вище, а також стічні води і рідкі побутові відходи в максимально можливому ступені вивозяться з району дії Договору про Антарктику виробником таких відходів.

3. Відходи, що перелічуються нижче, вивозяться з району дії Договору про Антарктику виробником таких відходів за винятком випадків, коли вони спалюються, обробляються в автоклаві або переробляються іншим чином, щоб зробити їх стерильними:

(а) залишки скелетів завезених тварин;

(б) лабораторні культури мікроорганізмів і хвороботворних рослинних організмів; і

(в) завезені пташині продукти.

Стаття 3

Видалення відходів шляхом спалювання

1. При дотриманні пункту 2 нижче, горючі відходи, крім згаданих у Статті 2 (1), не вивезені з району дії Договору про Антарктику, спалюються в сміттєспалювачах, що у максимально можливому ступені знижують шкідливі викиди. Необхідно враховувати будь-які стандарти на викиди і посібник з устаткування, що можуть бути рекомендовані, *inter alia*, Комітетом і Науковим комітетом щодо антарктичних досліджень. Тверді продукти, що залишилися після спалювання, вивозяться з району дії Договору про Антарктику.

2. Будь-яке відкрите спалювання відходів припиняється в можливо короткі терміни, але не пізніше кінця сезону 1998/1999 рр. До завершення процесу щодо повного припинення відкритого спалювання в тих випадках, коли відходи необхідно знищувати шляхом відкритого спалювання, варто враховувати напрямок і швидкість вітру і тип відходів, які спалюються, для того, щоб обмежити осадження твердих часток і запобігти такому осадженню в районах особливого біологічного, наукового, історичного, естетичного значення або таких, що мають значення через первісність природи, включаючи, зокрема, райони, які необхідно охороняти відповідно до Договору про Антарктику.

Стаття 4

Видалення інших відходів на суші

1. Відходи, які не були вивезені або знищені у відповідності зі Статтями 2 і 3, не повинні знищуватися на ділянках, вільних від льоду, або скидатися в прісноводні системи.

2. Стічні води, рідкі побутові відходи й інші рідкі відходи, які не були вивезені з району дії Договору про Антарктику у відповідності зі Статтею 2, у максимально можливому ступені не повинні знищуватися на морському льоді, шельфових льодовиках або берегових льодовикових покровах при тому розумінні, що такі відходи, вироблені на станціях, розташованих у глибині шельфових льодовиків або на берегових льодовикових покровах, можуть бути видалені в глибокі льодовикові шахти, де таке видалення є єдино можливим. Такі шахти не повинні розташовуватися на відомих шляхах прямування льодовикових потоків, що завершуються в районах, вільних від льоду, або в районах, де є велика небезпека зсувів.

3. Відходи, що вироблені в районах розташування пересувних таборів, у максимально можливому ступені вивозяться виробником таких відходів на допоміжні станції або судна з метою знищення відповідно до цього Додатка.

Стаття 5

Видалення відходів у море

1. Стічні води і рідкі побутові відходи можуть безпосередньо скидатися в море з

урахуванням асиміляційних можливостей морського середовища, що приймає, і за умови, що:

(а) таке скидання відбувається, у міру можливості, в тих місцях, де є умови для початкового розведення і швидкого розсіювання; і

(б) великі кількості таких відходів (зроблених на станції, де протягом південного літа щотижня перебиває в середньому 30 і більше чоловік) обробляються, принаймні, шляхом мацерації.

2. Побічні продукти обробки стічних вод в обертовому біологічному змішувачі або аналогічному устаткуванні можуть скидатися в море за умови, що таке скидання не робить негативного впливу на місцеве природне середовище, і, що будь-яке таке скидання в море здійснюється відповідно до Додатка IV до даного Протоколу.

Стаття 6

Збереження відходів

Всі відходи, які необхідно вивозити з району дії Договору про Антарктику або видаленню яким-небудь іншим засобом, зберігаються таким чином, щоб уникнути їхнього розсіювання в навколишньому середовищі.

Стаття 7

Заборонені продукти

На сушу або на шельфові льодовики або у води району дії Договору про Антарктику не повинні потрапляти поліхлоріровані біфеніли (ПХБ), нестерильний ґрунт, гранульований полістирол, дрібняк або аналогічні пакувальні форми, або пестициди (крім тих, що необхідні у наукових, медичних або гігієнічних цілях).

Стаття 8

Планування управління ліквідацією відходів

1. Кожна Сторона, що здійснює діяльність у районі дії Договору про Антарктику, розробляє стосовно до цієї діяльності систему класифікації видалення відходів, як основу для реєстрації відходів і сприяння дослідженням, спрямованим на одержання оцінки впливу на навколишнє середовище наукової діяльності і допоміжної логістичної діяльності. З цією метою вироблені відходи класифікуються таким чином:

(а) стічні води і рідкі побутові відходи (Група 1);

(б) інші рідкі відходи і хімічні речовини, включаючи паливо і мастила (Група 2);

(в) тверді відходи, які необхідно спалювати (Група 3);

(г) інші тверді відходи (Група 4); і

(д) радіоактивні речовини (Група 5).

2. З метою подальшого зменшення впливу відходів на навколишнє середовище Антарктики, кожна така Сторона підготує свої плани щодо керування ліквідацією відходів (включаючи скорочення, збереження і видалення відходів), щорічно розглядає їхню дію і призводить їх у відповідність з новими вимогами. У цих планах для кожної постійної ділянки, для пересувних таборів у цілому і для кожного судна (крім невеличких суден, що є частиною операцій, які здійснюються на постійних ділянках або на суднах і з урахуванням існуючих планів керування для суден), конкретно вказуються:

(а) програми розчищення існуючих майданчиків для видалення відходів і залишених робочих площадок;

(б) заходи, які здійснюються і плануються щодо керування ліквідацією відходів, включаючи остаточне видалення;

(в) заходи, які здійснюються і плануються щодо аналізу впливу на навколишнє середовище відходів і керування ліквідацією відходів; і

(г) інші кроки, що спрямовані на зменшення будь-яких впливів відходів на навколишнє середовище і управління ліквідацією відходів.

3. Кожна така Сторона складає перелік місць, де в минулому здійснювалася діяльність (наприклад, полігони, паливні склади, пересувні бази, літаки, що розбилися), наскільки це можливо до того, як ця інформація буде цілком загублена, щоб такі місця могли враховуватися при плануванні майбутніх наукових програм (наприклад, програм дослідження хімії снігу, забруднюючих речовин, що містяться у лишайниках або програм одержання крижаних кернів).

Стаття 9

Поширення і огляд дії планів щодо управління ліквідацією відходів

1. Плани щодо управління ліквідацією відходів, підготовлені у відповідності зі Статтею 8, звіти про їхнє здійснення і переліки, що згадуються в Статті 8 (3), включаються в щорічні обміни інформацією у відповідності зі Статтями III і VII Договору про Антарктику і відповідними рекомендаціями згідно Статті IX Договору про Антарктику.

2. Кожна Сторона спрямовує в Комітет копії своїх планів щодо управління ліквідацією відходів і звіт про їхнє здійснення й огляд їхніх дій.

3. Комітет може розглядати плани і звіти щодо управління ліквідацією відходів і може подавати на розгляд Сторін свої зауваження, включаючи пропозиції щодо зменшення впливу, поправок і поліпшення планів.

4. Сторони можуть обмінюватися інформацією і консультуватися, *inter alia*, щодо існуючих маловідходних технологій, реконверсії наявних установок, особливих вимог відносно вод, що скидаються, і відповідних методів видалення і скидання відходів.

Стаття 10

Практика управління ліквідацією відходів

Кожна Сторона:

(а) призначає посадову особу з питань управління ліквідацією відходів для розробки планів управління ліквідацією відходів і контролю за їх виконанням; у польових умовах цей обов'язок покладається на відповідного працівника на кожній ділянці;

(б) забезпечує, щоб члени її експедицій одержали відповідну підготовку, покликану обмежити вплив робіт, що здійснюються нею, на навколишнє середовище Антарктики й інформує їх про вимоги даного Додатка; і

(в) сприяє невикористанню продукції з полівинілхлорида (ПВХ) і забезпечує, щоб її експедиції в районі дії Договору про Антарктику були проінформовані про продукцію з ПВХ, яку вони можуть ввезти в цей район з тим, щоб ця продукція могла бути згодом вивезена відтіля відповідно до даного Додатка.

Стаття 11

Огляд дієвості

Дієвість даного Додатка підлягає регулярному розгляду з метою забезпечення його відповідності вимогам часу в області удосконалювання технології і процедур видалення відходів і забезпечення тим самим максимально можливої охорони навколишнього середовища Антарктики.

Стаття 12

Надзвичайні ситуації

1. Даний Додаток не застосовується в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних із безпекою людського життя, суден і літаків, або устаткування і засобів обслуговування, які мають велику цінність, або охорони навколишнього середовища.

2. Повідомлення про розпочату в надзвичайних ситуаціях діяльність негайно направляється всім Сторонам і в Комітет.

Стаття 13

Поправки або зміни

1. У даний Додаток може бути внесена поправка або він може бути змінений шляхом

вжиття заходу у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо в самому заході не передбачено іншого, поправка або думка вважаються прийнятими і набувають чинності через один рік після закриття Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якому вони були схвалені, якщо тільки одна або декілька Консультативних Сторін Договору про Антарктику не повідомлять Депозитарію протягом цього періоду часу про своє бажання продовжити цей період або про неможливість прийняти цей захід.

2. Будь-яка поправка або зміна даного Додатка, які набувають чинності відповідно до пункту 1 вище, потім набувають чинності для будь-якої іншої Сторони, після одержання від неї Депозитарієм повідомлення про прийняття.

Додаток IV до Протоколу щодо охорони навколишнього середовища до Договору про Антарктику

Запобігання забруднення морського середовища

Стаття 1

Визначення

Для цілей даного Додатка:

(а) “скидання” означає будь-який викид із судна, якими б причинами він не викликався, і включає будь-який витік, видалення, розлив, протікання, відкачку, викидання або опорожнення;

(б) “сміття” означає усі види продовольчих, побутових і експлуатаційних відходів, крім свіжої риби і її залишків, що утворюються в процесі нормальної експлуатації судна, за винятком речовин, згаданих у Статтях 3 і 4;

(в) “МАРПОЛ 73/78” означає Міжнародну Конвенцію щодо запобігання забруднення із суден 1973 р., змінену Протоколом 1978 р. до неї та іншими поправками, що вступили в силу пізніше;

(г) “шкідлива рідка речовина” означає будь-яку шкідливу рідку речовину, зазначену в Додатку II МАРПОЛ 73/78;

(д) “нафта” означає нафту в будь-якому вигляді, включаючи сиру нафту, нафтове паливо, нафтовмістовні осадки, нафтові залишки й очищені нафтопродукти (які не є нафтохімічними речовинами, що потрапляють під дію положень Статті 4);

(е) “нафтовмістова суміш” означає суміш із будь-яким утриманням нафти; і

(ж) “судно” означає судно будь-якого типу, яке експлуатується в морському середовищі і включає судна на підводних крилах, судна на повітряній подушці, підводні судна, плавучі засоби, а також стаціонарні або плавучі платформи.

Стаття 2

Застосування

У відношенні до кожної Сторони даний Додаток застосовується до суден, що плавають під її прапором, а також до будь-якого іншого судна, що використовується або забезпечує її антарктичну діяльність, коли вони експлуатуються в районі дії Договору про Антарктику.

Стаття 3

Скидання нафти

1. Будь-яке скидання в море нафти або нафтовмістовної суміші забороняється, за винятком випадків, що передбачаються Додатком I до МАРПОЛ 73/78. При експлуатації в районі дії Договору про Антарктику судна зберігають на борту всі нафтовмістовні осадки, брудний баласт, промивочну воду з танків та інші нафтові залишки і суміші, які не можуть скидатися в море. Судна скидають ці залишки тільки за межами району дії Договору про Антарктику в приймальні споруди або іншим чином, що дозволяється Додатком I МАРПОЛ 73/78.

2. Дана Стаття не застосовується:

(а) до скидання в море нафти або нафтовмістовної суміші у результаті ушкодження судна або його устаткування:

(І) за умови, що після ушкодження, що трапилося, або виявлення скидання були прийняті всі розумні запобіжні заходи для уникнення або зведення до мінімуму такого скидання; і

(ІІ) за винятком тих випадків, коли судовласник або капітан діяли або з наміром заподіяти ушкодження, або безвідповідально і розуміючи, що це може завдати шкоди; або

(б) до скидання в море речовин, що містять нафту, які використовуються при боротьбі з особливими випадками забруднення моря з метою зведення до мінімуму збитку від забруднення.

Стаття 4

Скидання шкідливих рідких речовин

Забороняється скидання в море будь-яких шкідливих рідких речовин і будь-яких хімічних або інших речовин у кількості або концентраціях, що є шкідливими для морського середовища.

Стаття 5

Скидання сміття

1. Забороняється викидання в море усіх видів пластмас, включаючи синтетичні троси, синтетичні рибальські сітки та пластмасові мішки для сміття, але не обмежуючись ними,

2. Забороняється викидання в море інших видів сміття, включаючи вироби з паперу, ганчір'я, скло, метал, пляшки, черепки, попіл, сепараційні, обшивальні та пакувальні матеріали.

3. Дозволяється викидання в море харчових відходів, які пропущені через подрібнювач або млиновий устрій за умовою, щоб таке скидання, за винятком випадків, передбачених Додатком V МАРПОЛ 73/78, здійснювалося якнайдалі від берега і шельфових льодовиків, але в будь-якому випадку не ближче 12 морських миль від найближчого берега або шельфового льодовика. Такі подрібнені або розмолоті харчові відходи повинні проходити через грохот з отворами розміром не більш 25 мм.

4. Якщо речовина або матеріал, на який поширюється дана Стаття, змішані з іншою речовиною або матеріалом для скидання або видалення, у відношенні до яких є інші вимоги щодо видалення або скидання, застосовуються більш суворі вимоги щодо видалення або скидання.

5. Положення пунктів 1 і 2 вище не застосовуються до:

(а) скидання сміття в результаті ушкодження судна або його устаткування за умови, що до і після ушкодження, що трапилося, були прийняті всі розумні запобіжні заходи для уникнення або зведення до мінімуму такого скидання; або

(б) аварійної втрати синтетичних рибальських сіток за умови, що були прийняті всі розумні запобіжні заходи для уникнення такої втрати.

6. У разі потреби Сторони вимагають ведення журналів реєстрації операцій із сміттям.

Стаття 6

Скидання стічних вод

1. За винятком випадків, коли це може необґрунтовано позначитися на діяльності в Антарктиці:

(а) кожна Сторона виключає будь-яке скидання в море необроблених стічних вод ("стічні води" визначаються в Додатку IV МАРПОЛ 73/78) у межах 12 морських миль від берега або шельфових льодовиків;

(б) далі зазначеної відстані накопичені в збірних танках стічні води не скидаються миттєво, а поступово і, по можливості, коли судно рухається, маючи швидкість не менше 4 вузлів. Даний пункт не застосовується до суден, яким дозволяється мати на борту не більше 10 чоловік.

2. При необхідності. Сторони вимагають ведення журналів реєстрації операцій із стічними водами.

Стаття 7

Надзвичайні ситуації

1. Статті 3, 4, 5 і 6 даного Додатка не застосовуються в надзвичайних ситуаціях, що пов'язані з безпекою судна та людей, які знаходяться на його борту, або порятунком людського життя на морі.

2. Повідомлення про діяльність, яка здійснюється в надзвичайних ситуаціях, негайно направляється всім Сторонам і в Комітет.

Стаття 8

Вплив на екосистеми, що залежать і взаємозв'язані

При здійсненні положень даного Додатка належна увага повинна приділятися необхідності запобігання шкідливого впливу на екосистеми, що залежать і взаємозв'язані, за межами району дії Договору про Антарктику.

Стаття 9

Ємності на суднах і приймальні споруди

1. Кожна Сторона зобов'язується забезпечити, щоб усі судна, що плавають під її прапором і будь-яке інше судно, що використовується або забезпечує її антарктичну діяльність, до приходу в район дії Договору про Антарктику обладнувались достатніми ємностями для зберігання на борту всіх осадків, брудного баласту, лляльної води з танків та інших залишків і нафтовмістовних сумішей, і мали достатні ємності для зберігання на борту сміття під час експлуатації в районі дії Договору про Антарктику, і щоб були укладені домовленості про здачу нафтових залишків і сміття на приймальні спорудження після виходу суден із району. Судна повинні також мати достатні ємності для шкідливих рідких речовин.

2. Кожна Сторона, через порти якої судна направляються в район дії Договору про Антарктику або повертаються з нього, зобов'язується забезпечити в можливо короткі терміни наявність достатніх приймальних споруджень для прийому всіх нафтовмістовних осадків, брудного баласту, лляльної води з танків та інших залишків і нафтовмістовних сумішей, а також сміття із суден, не приводячи до їх надмірного простою і відповідно до потреб суден, якими вони користуються.

3. Сторони, що експлуатують судна, які входять у район дії Договору про Антарктику або залишають його з портів інших Сторін, консультуються з цими Сторонами з тим, щоб створення приймальних споруджень не було надмірним навантаженням для Сторін, що знаходяться в районах, які прилегли до району дії Договору про Антарктику.

Стаття 10

Проектування, конструкція, комплектування екіпажу і устаткування суден

При проектуванні, конструкції, комплектуванні екіпажу й устаткуванні суден, що використовуються або забезпечують антарктичну діяльність, кожна Сторона бере до уваги цілі даного Додатка.

Стаття 11

Суверенний імунітет

1. Даний Додаток не застосовується до будь-яких військових кораблів, військово-допоміжних суден або інших суден, що належать державі або експлуатуються нею, коли вони використовуються тільки для урядової некомерційної служби. Проте кожна Сторона шляхом прийняття відповідних заходів, що не завдають збитку експлуатації або експлуатаційним можливостям таких кораблів і суден, що належать їй або експлуатуються нею, забезпечує, щоб ці кораблі і судна діяли, наскільки це доцільно і практично можливо, відповідно до даного Додатка.

2. При застосуванні пункту 1 вище кожна Сторона бере до уваги важливість охорони навколишнього середовища Антарктики.

3. Кожна Сторона інформує інші Сторони про те, як вона виконує дане положення.

4. Процедура врегулювання суперечок, передбачених у Статтях 18-20 Протоколу, не застосовується до даної Статті.

Стаття 12

Запобіжні заходи, готовність до надзвичайних ситуацій і реагування на них

1. З метою більш ефективного реагування в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних із забрудненням морського середовища або загрозою його виникнення, у районі дії Договору про Антарктику Сторони, у відповідності зі Статтею 15 Протоколу, розробляють плани дій у надзвичайних ситуаціях, пов'язаних із забрудненням морського середовища в районі дії Договору про Антарктику, включаючи аварійні плани для суден (крім невеличких суден, зайнятих обслуговуванням стаціонарних платформ і суден), що експлуатуються у районі дії Договору про Антарктику, зокрема, для суден, що перевозять нафту, а також на випадок, що викликається прибережними установками розливів нафти, що потрапляють у море. З цією метою вони:

(а) співробітничать у розробці і здійсненні таких планів; і

(б) запитують думку Комітету, Міжнародної морської організації й інших міжнародних організацій.

2. Сторони також установлюють процедури спільного реагування в надзвичайних ситуаціях, пов'язаних із забрудненням, і здійснюють відповідні дії належно до таких процедур.

Стаття 13

Огляд дієвості

Сторони регулярно проводять огляд дієвості положень даного Додатка й інших заходів для запобігання, зменшення та реагування на забруднення морського середовища Антарктики, включаючи будь-які поправки і нові правила, прийняті відповідно до МАРПОЛ 73/78, для забезпечення досягнення цілей цього Додатка.

Стаття 14

Відношення до МАРПОЛ 73/78

Що стосується Сторін, які також є Сторонами Конвенції МАРПОЛ 73/78, то ніщо в даному Додатку не обмежує особливих прав і зобов'язань по цій Конвенції.

Стаття 15

Поправки або зміни

1. У даний Додаток може бути внесена поправка або він може бути змінений шляхом прийняття заходу у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо в самому заході не передбачено іншого, поправка або зміна вважаються прийнятими і набирають чинності через один рік після закриття Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якій вони були прийняті, якщо тільки одна або декілька Консультативних Сторін Договору про Антарктику не повідомлять Депозитарій протягом цього періоду часу про своє бажання продовжити цей період або про неможливість прийняття цього заходу.

2. Будь-яка поправка або зміна даного Додатка, що набирають чинності відповідно до пункту 1 вище, потім набирають чинності для будь-якої іншої Сторони після одержання від неї Депозитарієм повідомлення про прийняття.

Додаток V до Протоколу щодо охорони навколишнього середовища до Договору про Антарктику

Охорона і управління районами

Стаття 1

Визначення

Для цілей даного Додатка:

(а) “належна інстанція” означає будь-яку особу або установу, уповноважену Стороною видавати дозволи, передбачені даним Додатком;

(б) “дозвіл” означає офіційний дозвіл у письмовому вигляді, виданий належною інстанцією;

(в) “план управління” означає план з управління діяльністю та захистом особливої цінності або цінностей в Антарктичному районі, що особливо охороняється, або Антарктичному районі, що особливо управляється.

Стаття 2

Цілі

Для цілей, встановлених у даному Додатку, будь-який район, включаючи будь-який морський район, може бути визначений як Антарктичний район, що особливо охороняється, або Антарктичний район, що особливо управляється. Діяльність у цих районах забороняється, обмежується або управляється відповідно до плану управління, прийнятого відповідно до положень даного Додатка.

Стаття 3

Антарктичні райони, що особливо охороняються

1. Будь-який район, включаючи будь-який морський район, може бути визначений як Антарктичний район, що особливо охороняється, з метою охорони винятково важливих екологічних, наукових, історичних, естетичних або первісних природних цінностей, будь-якого сполучення цих цінностей або наукових досліджень, що ведуться чи плануються.

2. Сторони будуть прагнути визначати в систематичних еколого-географічних рамках і включати до категорії Антарктичних районів, що особливо охороняються:

(а) райони, що не зазнали людського впливу, для того, щоб у майбутньому було можливо порівняти з місцевостями, що зазнають вплив діяльності людини;

(б) характерні зразки основних наземних, включаючи льодовикові й акваторичні, екосистем і морських екосистем;

(в) райони високої концентрації або незвичного сполучення видів, включаючи основні колонії місцевих птахів, що розмножуються, або ссавців;

(г) типові або єдино відомі місця перебування будь-яких видів;

(д) райони, що являють особливий інтерес для наукових досліджень, що проводяться або плануються;

(е) зразки виняткових геологічних, гляціологічних або геоморфологічних особливостей;

(ж) райони виняткової естетичної або первісної природної цінності;

(з) ділянки або пам'ятки визнаної історичної цінності;

(і) будь-які інші райони, що доцільно включити до цієї категорії для охорони цінностей, перерахованих у пункті 1 вище.

3. Райони, що особливо охороняються, і Ділянки особливого наукового інтересу, визначені як такі попередніми Консультативними нарадами з Договору про Антарктику, цим визначаються як Антарктичні райони, що особливо охороняються і будуть відповідно перейменовані і пронумеровані.

4. Доступ до Антарктичного району, що особливо охороняється, здійснюється тільки відповідно дозволу, виданого на підставі Статті 7.

Стаття 4

Антарктичні райони, що особливо управляються

1. Будь-який район, включаючи будь-який морський район, де проводиться або може проводитись у майбутньому будь-яка діяльність, може бути визначений як Антарктичний район, що особливо управляється, з метою сприяння плануванню і координації діяльності, запобігання можливих конфліктів, удосконалення співробітництва між Сторонами і зведення до мінімуму

впливу на навколишнє середовище.

2. Антарктичні райони, що особливо управляються, можуть включати:

(а) райони, де діяльність спричиняє собою небезпеку взаємних перешкод і кумулятивного впливу на навколишнє середовище;

(б) місця і пам'ятки визнаної історичної цінності.

3. Дозвіл для доступу в Антарктичний район, що особливо управляється, не потрібен.

4. До Антарктичного району, що особливо управляється, можуть входити один або декілька Антарктичних районів, що особливо охороняються, доступ до яких незважаючи на пункт 3 вище вирішується тільки відповідно дозволу, виданого на підставі Статті 7.

Стаття 5

Плани управління

1. Будь-яка Сторона, Комітет, Науковий комітет з антарктичних досліджень або Комісія по збереженню морських живих ресурсів Антарктики може запропонувати визначити той або інший район у якості Антарктичного району, що особливо оберігається, або Антарктичного спеціально керованого району, представивши запропонований план управління Консультативній нараді з Договору про Антарктику.

2. Район, що пропонується в такий спосіб визначити, повинен мати достатні розміри для захисту цінностей, що потребують особливої охорони чи управління.

3. Запропоновані плани управління відповідно включають:

(а) опис цінності або цінностей, що потребують особливої охорони чи особливого управління;

(б) виклад цілей і завдань плану управління, спрямованого на охорону цих цінностей або управління ними;

(в) організаційну діяльність, що має бути проведена для захисту цінностей, що потребують особливої охорони або особливого управління;

(г) термін дії, якщо потрібно;

(д) опис району, включаючи:

(I) географічні координати, спеціальні знаки і характерні природні ознаки, що визначають межі району;

(II) доступ у район із суші, моря або повітря, включаючи підходи з моря і якірні стоянки суден, пішохідні й автотраси в межах району, а також повітряні траси і посадочні майданчики;

(III) місця розташування споруд, включаючи наукові станції, засоби забезпечення наукової діяльності і сховища як у межах району, так і поблизу нього;

(IV) місцезнаходження в межах чи поблизу даного району інших Антарктичних районів, що особливо охороняються, або Антарктичних районів, що особливо управляються, визначених на основі даного Додатка, або інших районів, що охороняються, визначених відповідно до заходів, вжитих у рамках інших компонентів системи Договору про Антарктику;

(е) визначення ділянок усередині даного району, на яких діяльність має бути заборонена, обмежена або керована для досягнення цілей і завдань, зазначених у підпункті (б) вище;

(ж) карти і фотографії, що чітко вказують межі даного району в прив'язці до характерних ознак навколишнього середовища й основних характерних рис усередині району;

(з) обґрунтування;

(і) для району, який пропонується визначити в якості Антарктичного району, що особливо охороняється, чіткий опис умов видачі рішень належними інстанціями у відношенні:

(I) доступу в район і пересування усередині нього і через нього;

(II) видів діяльності, яка проводиться або передбачається усередині даного району, включаючи тимчасові і просторові обмеження;

(III) зведення, зміни або видалення споруд;

(IV) розміщення польових таборів;
(V) обмежень на матеріали або організми, що можуть доставлятися в район;
(VI) вилучення місцевої флори і фауни або шкідливого впливу на них;
(VII) збору або вивозу чого-небудь, що не було доставлено в район утримувачем дозволу;
(VIII) видалення відходів;
(IX) заходів, що можуть бути необхідні для забезпечення відповідності цілям і завданням плану управління; і
(X) вимог щодо звітів належним інстанціям про відвідини району;
(к) для району, що пропонується визначити в якості Антарктичного спеціального керованого району, кодекс поведіння у відношенні:
(I) доступу в район та пересування усередині нього і через нього;
(II) видів здійснюваної і передбачуваної до проведення діяльності усередині даного району, включаючи тимчасові і просторові обмеження;
(III) зведення, зміни або видалення споруд;
(IV) розміщення польових таборів;
(V) вилучення місцевої флори і фауни або шкідливого впливу на них;
(VI) збору або вивозу чого-небудь, що не було доставлено в район тримачем дозволу;
(VII) видалення відходів;
(VIII) вимог стосовно звітів належним інстанціям про відвідини району.
(л) положень, що стосуються випадків, коли Сторонам слід заздалегідь обмінюватися інформацією щодо передбачуваної діяльності.

Стаття 6

Процедури визначення району

1. Запропоновані плани управління надаються в Комітет, Науковий Комітет з антарктичних досліджень і, у відповідних випадках, у Комісію по збереженню морських живих ресурсів Антарктики. Формулюючи свою думку для представлення Консультативній нараді з Договору про Антарктику, Комітет повинен врахувати будь-які зауваження, подані Науковим комітетом з антарктичних досліджень і, у відповідних випадках, Комісією по збереженню морських живих ресурсів Антарктики. Після цього плани управління можуть бути схвалені Консультативними сторонами Договору про Антарктику на Консультативній нараді з Договору про Антарктику, шляхом вжиття заходів у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо сам захід не передбачає іншого, план вважається прийнятим через 90 днів після закриття Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якому він був схвалений, якщо одна або декілька Консультативних сторін не повідомлять Депозитарію протягом цього часу про своє бажання продовжити цей термін або про неможливість схвалити цей захід.

2. З огляду на положення Статей 4 і 5 Протоколу, ніякий морський район не може бути визначений як Антарктичний район, що особливо охороняється, або Антарктичний район, що особливо управляється, без попереднього схвалення Комісією по збереженню морських живих ресурсів Антарктики.

3. Якщо в плані управління не міститься інших вказівок, райони визначаються в якості Антарктичних районів, що особливо охороняються, або Антарктичних районів, що особливо управляються на необмежений період. Огляд плану управління здійснюється не менше як одного разу на п'ять років. Він оновлюється в разі необхідності.

4. Плани управління можуть доповнюватися або скасовуватися відповідно до пункту 1 вище.

5. Після прийняття плани управління негайно розсилаються Депозитарієм усім Сторонам. Депозитарій веде реєстр усіх прийнятих на даний момент планів управління.

Стаття 7

Дозволи

1. Кожна сторона визначає належну інстанцію для видачі дозволів на доступ і здійснення діяльності в Антарктичних районах, що особливо охороняються, відповідно до вимог плану управління для даного Району. Дозвіл супроводжується відповідними розділами плану управління і повинен визначати розміри і місце розташування Району, дозволені види діяльності, де, коли і ким вони дозволені, а також будь-які інші умови, передбачені в плані управління.

2. У випадку, коли райони, що особливо охороняються, визначені у якості таких попередніми Консультативними нарадами з Договору про Антарктику, для яких немає плану управління, належна інстанція може видати дозвіл на виконання обґрунтованої наукової діяльності, проведення якої неможливе в іншому місці і яка не ставить під загрозу природну екосистему, що існує в даному районі.

3. Кожна Сторона буде вимагати від утримувача дозволу під час його перебування в даному Антарктичному районі, що особливо охороняється, постійно мати при собі копію дозволу.

Стаття 8

Історичні місця і пам'ятки

1. Місця і пам'ятки визнаної історичної цінності, визначені в якості Антарктичних, що особливо охороняються, чи Антарктичних районів, що особливо управляються, або розташовані усередині таких районів, включаються до переліку історичних місць і пам'яток.

2. Будь-яка Сторона може запропонувати певне місце або пам'ятку визнаної історичної цінності, не визначені як Антарктичний район, що особливо охороняється, чи Антарктичний район, що особливо управляється, або не розташовані усередині таких районів, для включення до переліку історичних місць і пам'яток. Пропозиція про включення його до переліку може бути схвалена Консультативними сторонами Договору про Антарктику на Консультативній нараді з Договору про Антарктику шляхом вжиття заходів у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо сам захід не передбачає іншого, пропозиція вважається прийнятою через 90 днів після завершення Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якому вона була схвалена, якщо тільки одна або декілька Консультативних сторін не повідомлять Депозитарію протягом цього періоду про своє бажання продовжити вказаний термін, або про неможливість схвалити цей захід.

3. Існуючі історичні місця і пам'ятки, включені до переліку попередніми Консультативними нарадами з Договору про Антарктику, включаються до переліку історичних місць і пам'яток, передбаченого даною Статтею.

4. Включені до переліку історичні місця і пам'ятки забороняється ушкоджувати, переміщувати або руйнувати.

5. До переліку історичних місць і пам'яток можуть вноситися поправки відповідно до пункту 2 вище. Депозитарій веде перелік існуючих історичних місць і пам'яток.

Стаття 9

Інформація і доступ до неї громадськості

1. З тим, щоб усі особи, які відвідують або планують відвідати Антарктику, розуміли і додержувалися положень, що містяться в даному Додатку, кожна Сторона робить доступною для громадськості інформацію, де вказуються, зокрема:

- а) місце розташування Антарктичних районів, що особливо охороняються і Антарктичних районів, що особливо управляються;
- б) списки і карти цих районів;
- в) плани управління, включаючи перелік заборон, що діють у кожному районі;
- г) розташування історичних місць і пам'яток та будь-які заборони й обмеження, що їх стосуються.

2. Кожна Сторона забезпечить позначення місць розташування і, якщо це можливо, меж Антарктичних районів, що особливо охороняються, Антарктичних районів, що особливо управляються, та історичних місць і пам'яток на своїх топографічних, гідрографічних картах, в інших відповідних публікаціях.

3. Сторони співробітничать з метою забезпечення, де необхідно, правильного визначення на місцях меж Антарктичних районів, що особливо охороняються, Антарктичних районів, що особливо управляються, історичних місць і пам'яток.

Стаття 10

Обмін інформацією

1. Сторони передбачать:

(а) збирання та обмін даними про видані дозволи на відвідини, включаючи інспекційні перевірки Антарктичних районів, що особливо охороняються, та звіти про інспекційні відвідини Антарктичних районів, що особливо управляються;

(б) одержання й обмін інформацією стосовно будь-яких істотних змін або шкоди, нанесеної будь-якому Антарктичному району, що особливо охороняється, Антарктичному району, що особливо управляється, або історичному місцю чи пам'ятці;

(в) розробку єдиних форм для обов'язкового представлення Сторонами реєстрів та інформації відповідно до пункту 2 нижче.

2. Кожна Сторона в обов'язковому порядку інформуватиме інші Сторони і Комітет до кінця листопада щороку про кількість та характер дозволів, виданих на основі дійсного Додатка за попередній період з 1 липня по 30 червня.

3. Кожна Сторона, здійснюючи, фінансуючи або дозволяючи наукові дослідження або іншу діяльність в Антарктичних районах, що особливо охороняються, або Антарктичних районах, що особливо управляються, реєструє таку діяльність і включає стислий загальний опис діяльності, здійсненої у цих районах за попередній рік особами під її юрисдикцією, в науковий обмін інформацією відповідно до Договору про Антарктику.

4. Кожна Сторона інформує інші Сторони і Комітет до кінця листопада щороку про вжиті нею заходи для здійснення даного Додатка, включаючи будь-які інспекції на місцях і будь-які започатковані нею кроки із звернення до інстанцій стосовно діяльності, що порушує положення схваленого плану управління для Антарктичного району, що особливо охороняється, або Антарктичного району, що особливо управляється.

Стаття 11

Надзвичайні ситуації

1. Перераховані і дозволені в даному Додатку обмеження не застосовуються у надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з безпекою людської діяльності або суден і літаків, або устаткування і засобів обслуговування, що являють велику цінність, або охороною навколишнього середовища.

2. Повідомлення про здійснювану в надзвичайних ситуаціях діяльність негайно направляється усім Сторонам і Комітету.

Стаття 12

Поправки або зміни

1. До даного Додатка можуть бути внесені поправки або він може бути змінений шляхом вжиття заходів у відповідності зі Статтею IX (1) Договору про Антарктику. Якщо сам захід не передбачає іншого, поправка або зміна вважаються прийнятими і набирають сили через один рік після закриття Консультативної наради з Договору про Антарктику, на якій вони були схвалені, якщо тільки одна або декілька Консультативних сторін Договору про Антарктику не повідомлять Депозитарію протягом цього періоду часу про своє бажання продовжити названий термін або про неможливість схвалення цих заходів.

2. Будь-яка поправка або зміна даного Додатка, що вступає в силу відповідно до пункту 1 вище, набирає сили для будь-якої іншої Сторони після одержання від неї Депозитарієм повідомлення про схвалення.

ДОГОВІР ПРО ПОСТІЙНИЙ НЕЙТРАЛІТЕТ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЮ ПАНАМСЬКОГО КАНАЛУ*

Вашингтон, 7 вересня 1977 року

Соединенные Штаты Америки и Республика Панама согласились о следующем:

Статья I

Республика Панама заявляет о том, что Канал как международный транзитный водный путь является постоянно нейтральным в соответствии с режимом, устанавливаемым в настоящем Договоре. Тот же режим нейтралитета применяется к любому другому международному водному пути, который может быть построен либо частично, либо полностью на территории Республики Панама.

Статья II

Республика Панама объявляет о нейтралитете Канала для обеспечения того, чтобы как в мирное время, так и во времена войны он оставался безопасным и открытым для мирного транзита судов всех стран на условиях полного равенства с тем, чтобы не было дискриминации против любой страны или ее граждан, или подданных в отношении условий или транзитных сборов, или в силу любой другой причины, и с тем, чтобы Канал и, таким образом, Панамский перешеек не являлись объектом репрессалий в любом военном конфликте между другими странами мира. Вышеуказанное оговаривается следующими требованиями:

- a) выплатой сборов и других видов платы за транзит и вспомогательное обслуживание при условии, если они устанавливаются в соответствии с положениями статьи III "с";
- b) выполнением применимых норм и правил при условии, если такие нормы и правила применяются в соответствии с положениями статьи III;
- c) требованием о том, чтобы транзитные суда не совершали враждебных актов, находясь в Канале, и
- d) таким другим условиям и ограничениям, которые устанавливаются настоящим Договором.

Статья III

1. Для целей безопасности, эффективности и надлежащего обслуживания Канала применяются следующие правила:

- a) Канал эксплуатируется эффективно в соответствии с условиями транзита через Канал, а также нормами и правилами, которые должны быть обоснованными, справедливыми и разумными и ограничиваться такими положениями, которые необходимы для безопасного судоходства и эффективны в санитарных условиях эксплуатации Канала;
- b) предоставляются вспомогательные услуги, необходимые для транзита через Канал;
- c) сборы и другие виды платы за транзит и вспомогательное обслуживание должны быть обоснованными, разумными, справедливыми и соответствовать принципам международного права;
- d) в качестве предварительного условия для транзита судам может предъявляться требование – четко определять финансовую ответственность и гарантии выплаты разумной и соразмерной компенсации, соответствующей международной практике и нормам за ущерб,

* Договір про постійний нейтралітет та експлуатацію Панамського каналу. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591_002#Text (дата звернення : 02.05.2021)

являющийся результатом действий или упущений таких судов при проходе через Канал. В случае, если суда являются собственностью государства или эксплуатируются им или в отношении которых оно признает ответственность, документ, выданный этим государством о том, что оно будет выполнять свои обязательства по международному праву, связанные с покрытием ущерба в результате действий или упущений таких судов при проходе через Канал, считается достаточным для установления такой финансовой ответственности;

е) военные и вспомогательные суда всех государств имеют право на транзит через Канал во все времена вне зависимости от их внутреннего распорядка, средств тяги, происхождения, места назначения или вооружения, не подвергаясь в качестве условия для транзита инспекции, обыску или наблюдению. Однако к таким судам может быть предъявлено требование подтвердить, что они выполняют все применимые медицинские, санитарные и карантинные правила. В дополнение к этому такие суда имеют право отказываться сообщать об их внутреннем распорядке, происхождении, вооружении, грузах или месте назначения. Однако от вспомогательных судов могут затребовать представления письменных заверений, удостоверенных высоким должностным лицом правительства государства, просящего о предоставлении освобождения от выполнения установленных правил, о том, что они принадлежат или эксплуатируются этим правительством и что в данном случае они используются только на правительственной некоммерческой службе.

2. Для целей настоящего Договора значение терминов “Канал”, “военное судно”, “вспомогательное судно”, “внутренний распорядок”, “вооружение” и “инспекция” определяется в Приложении А к настоящему Договору.

Статья IV

Соединенные Штаты Америки и Республика Панама соглашаются сохранять режим нейтралитета, устанавливаемый настоящим Договором, который будет поддерживаться для того, чтобы Канал постоянно оставался нейтральным вне зависимости от прекращения действия любых других договоров, заключенных двумя Договаривающимися Сторонами.

Статья V

После прекращения действия Договора о Панамском канале только Республика Панама будет эксплуатировать Канал и содержать военные силы, военные объекты и сооружения на своей национальной территории.

Статья VI

1. В знак признательности за важный вклад Соединенных Штатов Америки и Республики Панама в строительство, эксплуатацию, обслуживание, защиту и оборону Канала военные и вспомогательные суда этих стран имеют право, несмотря на любые другие положения настоящего Договора, на транзит через Канал вне зависимости от их внутреннего распорядка, средств тяги, происхождения, места назначения, вооружения или перевозимого груза. Такие военные и вспомогательные суда имеют право на быстрый транзит через Канал.

2. Пока Соединенные Штаты Америки несут ответственность за эксплуатацию Канала, они могут по-прежнему обеспечивать Республике Колумбия бесплатный транзит ее войск, судов и военных снаряжений через Канал. После этого Республика Панама может предоставить Республике Колумбия и Республике Коста-Рика право на транзит без взимания сборов.

Статья VII

1. Соединенные Штаты Америки и Республика Панама совместно станут соавторами резолюции в Организации американских государств, открывающей для присоединения всеми государствами мира Протокол к настоящему Договору, посредством которого все подписавшиеся государства признают цели настоящего Договора, соглашаясь соблюдать режим нейтралитета, установленный в нем.

2. Организация американских государств выступает в качестве депозитария настоящего

Договора и связанных с ним документов.

Статья VIII

Настоящий Договор подлежит ратификации в соответствии с конституционными процедурами обеих Сторон. Обмен ратификационными грамотами настоящего Договора будет произведен в Панаме в то же время, что и обмен ратификационными грамотами Договора о Панамском канале, подписанного в этот же день. Настоящий Договор вступит в силу одновременно с Договором о Панамском канале по истечении 6 календарных месяцев со дня обмена ратификационными грамотами.

Совершено в Вашингтоне 7 сентября 1977 года в двух экземплярах, на английском и испанских языках, причем оба текста имеют одинаковую силу.

Приложение А

1. “Канал” включает существующий Панамский канал, входы в него и прилежащее к нему территориальное море Республики Панама, как это определено на приложенной к Договору карте (приложение В), и любой другой межокеанский водный путь, эксплуатируемый полностью или частично на территории Республики Панама, в отношении которого Соединенные Штаты Америки являются одним из участников или в отношении которого Соединенные Штаты Америки принимали участие в связи со строительством или финансированием, входы в него и прилежащее к нему территориальное море.

2. “Военное судно” означает судно, принадлежащее военно-морским силам любого государства, несущее внешние знаки, отличающие военные суда данного государства, находящиеся под командованием офицера, который назначен должным образом на свою должность правительством, и чье имя внесено в список личного состава ВМФ, и укомплектованное экипажем, который действует в соответствии с принятой ВМФ дисциплиной.

3. “Вспомогательное судно” означает любое судно, не являющееся военным судном, которое принадлежит или эксплуатируется государством и в течение определенного периода времени используется исключительно на правительственной некоммерческой службе.

4. “Внутренний распорядок” охватывает все системы механизмов и тяги, а также командование и управление судном, включая его экипаж. Он не включает меры, необходимые для транзита судов под управлением лоцманов, когда такие суда находятся в Канале.

5. “Вооружение” означает оружие, боеприпасы, военное снаряжение и другое оборудование такого судна, которое имеет отличительные свойства, подходящие для использования в военных целях.

6. “Инспекция” включает проверку на борту конструкции судна, груза, вооружений и внутреннего распорядка. Она не включает тех мер, которые строго необходимы для обмера, а также тех мер, которые строго необходимы для обеспечения безопасного, удовлетворяющего санитарным требованиям транзита и судоходства, включая проверку палубы и оптического навигационного оборудования, а в случае наличия живого груза, такого, как крупный рогатый скот или другого скота, который может переносить инфекционные заболевания, такие меры, которые необходимы для выполнения медицинских и санитарных требований.

§ 10. ЄВРОПЕЙСЬКІ РЕГІОНАЛЬНІ ХАРТІЇ

ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ*

Страсбург, 15 жовтня 1985 року

ПРЕАМБУЛА

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Хартію, враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням; вважаючи, що одним з методів досягнення цієї мети є укладання угод в адміністративній галузі; враховуючи, що органи місцевого самоврядування є однією з головних підвалин будь-якого демократичного режиму; враховуючи, що право громадян на участь в управлінні державними справами є одним з демократичних принципів, які поділяються всіма державами членами Ради Європи; вважаючи, що це право найбільш безпосередньо може здійснюватися саме на місцевому рівні; переконані в тому, що існування органів місцевого самоврядування, наділених реальними повноваженнями, може забезпечити ефективно і близько до громадянина управління; усвідомлюючи, що охорона і посилення місцевого самоврядування в різних країнах Європи є важливим внеском у розбудову Європи на принципах демократії і децентралізації влади; стверджуючи, що із цього випливає необхідність існування органів місцевого самоврядування, які мають створені на демократичній основі органи, уповноважені приймати рішення, і широку автономію щодо своїх повноважень, шляхи і засоби здійснення цих повноважень, а також ресурси, необхідні для їх виконання, домовились про таке:

Стаття 1

Сторони зобов'язуються вважати для себе обов'язковими, у порядку та обсязі, передбачених у статті 12 цієї Хартії, нижченаведені статті.

ЧАСТИНА I

Стаття 2

Конституційна та правова основа місцевого самоврядування

Принцип місцевого самоврядування визнається в національному законодавстві та, у міру можливості, в конституції.

Стаття 3

Концепція місцевого самоврядування

1. Місцеве самоврядування означає право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення.

2. Це право здійснюється радами або зборами, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи. Це положення жодним чином не заважає використанню зборів громадян, референдумів чи будь-якої іншої форми прямої участі громадян, якщо це дозволяється законом.

Стаття 4

Сфера компетенції місцевого самоврядування

1. Головні повноваження і функції органів місцевого самоврядування визначаються

* Європейська хартія місцевого самоврядування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 01.05.2021)

конституцією або законом. Однак це положення не перешкоджає наділенню органів місцевого самоврядування повноваженнями і функціями для спеціальних цілей відповідно до закону.

2. Органи місцевого самоврядування в межах закону мають повне право вільно вирішувати будь-яке питання, яке не вилучене зі сфери їхньої компетенції і вирішення якого не доручене жодному іншому органу.

3. Публічні повноваження, як правило, здійснюються переважно тими органами публічної влади, які мають найтісніший контакт з громадянином. Наділяючи тими чи іншими повноваженнями інший орган, необхідно враховувати обсяг і характер завдання, а також вимоги досягнення ефективності та економії.

4. Повноваження, якими наділяються органи місцевого самоврядування, як правило, мають бути повними і виключними. Вони не можуть скасовуватися чи обмежуватися іншим, центральним або регіональним органом, якщо це не передбачене законом.

5. Якщо повноваження делегуються органам місцевого самоврядування центральним чи регіональним органом, органи місцевого самоврядування у міру можливості мають право пристосовувати свою діяльність до місцевих умов.

6. У процесі планування і прийняття рішень щодо всіх питань, які безпосередньо стосуються органів місцевого самоврядування, з останніми мають проводитися консультації, у міру можливості своєчасно і належним чином.

Стаття 5

Охорона територіальних кордонів органів місцевого самоврядування

Зміни територіальних кордонів органів місцевого самоврядування не можуть здійснюватися без попереднього з'ясування думки відповідних місцевих громад, можливо шляхом проведення референдуму, якщо це дозволяється законом.

Стаття 6

Відповідні адміністративні структури і ресурси для виконання органами місцевого самоврядування своїх завдань

1. Без шкоди для більш загальних законодавчих положень органи місцевого самоврядування повинні мати можливість визначати власні внутрішні адміністративні структури з урахуванням місцевих потреб і необхідності забезпечення ефективного управління.

2. Умови служби найманих працівників органів місцевого самоврядування повинні дозволяти добір висококваліфікованого персоналу з урахуванням особистих якостей та компетентності; для цього забезпечуються належні можливості професійної підготовки, винагороди та просування по службі.

Стаття 7

Умови, за яких виконуються повноваження на місцевому рівні

1. Умови діяльності місцевих обраних представників повинні забезпечувати вільне виконання ними своїх функцій.

2. Вони повинні передбачати відповідне фінансове відшкодування витрат, що виникають при відповідній діяльності, а також, у разі необхідності, відшкодування втрачених доходів або винагороди за виконану роботу і відповідний захист соціального забезпечення.

3. Будь-які функції та діяльність, несумісні з мандатом місцевого обраного представника, визначаються законом або основоположними правовими принципами.

Стаття 8

Адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування

1. Будь-який адміністративний нагляд за органами місцевого самоврядування може здійснюватися тільки згідно з процедурами та у випадках, передбачених конституцією або законом.

2. Будь-який адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування, як

правило, має на меті тільки забезпечення дотримання закону та конституційних принципів. Однак вищі інстанції можуть здійснювати адміністративний нагляд за належністю виконання завдань, доручених органам місцевого самоврядування.

3. Адміністративний нагляд за органами місцевого самоврядування здійснюється таким чином, щоб забезпечити домірність заходів контролюючого органу важливості інтересів, які він має намір охороняти.

Стаття 9

Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень.

2. Обсяг фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування відповідає повноваженням, передбаченим конституцією або законом.

3. Принаймні частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону.

4. Фінансові системи, які складають підґрунтя ресурсів органів місцевого самоврядування, мають достатньо диверсифікований і гнучкий характер і повинні забезпечувати можливість приводити наявні ресурси, наскільки це практично можливо, у відповідність до реального зростання вартості виконуваних ними завдань.

5. Захист більш слабких у фінансовому відношенні органів місцевого самоврядування передбачає запровадження процедур бюджетного вирівнювання або аналогічних заходів з метою подолання наслідків нерівного розподілу потенційних джерел фінансування і фінансового тягара, який вони повинні нести. Такі процедури або заходи не повинні звужувати свободу дій органів місцевого самоврядування в межах власної відповідальності.

6. З органами місцевого самоврядування повинні належним чином проводитись консультації про порядок передачі їм перерозподілених ресурсів.

7. У міру можливості, дотації органам місцевого самоврядування призначаються не для фінансування конкретних проектів. Надання дотацій не скасовує основоположну свободу органів місцевого самоврядування проводити свою політику в межах власної компетенції.

8. Для цілей здійснення позик інвестиційного капіталу органи місцевого самоврядування мають доступ до національного ринку капіталу в межах закону.

Стаття 10

Право органів місцевого самоврядування на свободу асоціації

1. Органи місцевого самоврядування мають право, здійснюючи свої повноваження, співробітничати та в межах закону створювати консорціуми з іншими органами місцевого самоврядування для виконання завдань, що становлять спільний інтерес.

2. Право органів місцевого самоврядування бути членом асоціації з метою захисту і заохочення їхніх спільних інтересів, а також бути членом міжнародної асоціації органів місцевого самоврядування визнається кожною державою.

3. Органи місцевого самоврядування мають право на умовах, які можуть бути передбачені законом, співробітничати з органами місцевого самоврядування інших держав.

Стаття 11

Правовий захист місцевого самоврядування

Органи місцевого самоврядування мають право використовувати засоби правового захисту для забезпечення вільного здійснення своїх повноважень і поважання принципів місцевого самоврядування, які утілені в конституції чи національному законодавстві.

ЧАСТИНА II ІНШІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 12 Зобов'язання

1. Кожна Сторона зобов'язується вважати для себе обов'язковими принаймні двадцять пунктів частини I цієї Хартії, з яких принаймні десять пунктів мають належати до пунктів, які наведені нижче:

- стаття 2,
- пункти 1 і 2 статті 3,
- пункти 1, 2 і 4 статті 4,
- стаття 5,
- пункт 1 статті 7,
- пункт 2 статті 8,
- пункти 1, 2 і 3 статті 9,
- пункт 1 статті 10,
- стаття 11.

2. Кожна Договірна Держава під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або свого документа про приєднання чи затвердження повідомляє Генеральному секретарю Ради Європи, які пункти вона визначила відповідно до положень пункту 1 цієї статті.

3. Будь-яка Сторона в подальшому в будь-який час може повідомити Генеральному секретарю про те, що вона вважає для себе обов'язковими будь-які пункти цієї Хартії, які вона ще не прийняла згідно з положеннями пункту 1 цієї статті. Такі взяті в подальшому зобов'язання вважаються складовою частиною ратифікації, прийняття чи затвердження Стороною, яка надсилає таке повідомлення, і набирають такої самої чинності з першого дня місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 13

Органи, до яких застосовується Хартія

Принципи місцевого самоврядування, що містяться в цій Хартії, застосовуються до всіх категорій органів місцевого самоврядування, існуючих в межах території відповідної Сторони. Однак кожна Сторона під час здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про приєднання чи затвердження може визначити категорії місцевих або регіональних органів самоврядування, якими вона має намір обмежити сферу застосування цієї Хартії або які вона має намір вилучити з неї. Вона може також включити в сферу застосування цієї Хартії інші категорії місцевих або регіональних органів самоврядування шляхом подання в подальшому відповідного повідомлення Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 14

Надання інформації

Кожна Сторона надсилає Генеральному секретарю Ради Європи всю відповідну інформацію, що стосується законодавчих положень або інших заходів, вжитих нею з метою дотримання положень цієї Хартії.

ЧАСТИНА III

Стаття 15

Підписання, ратифікація та набрання чинності

1. Цю Хартію відкрито для підписання державами-членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації, прийняттю чи затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття

чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Ця Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати, на яку чотири держави-члени Ради Європи висловили свою згоду на обов'язковість для них цієї Хартії відповідно до положень попереднього пункту.

3. Стосовно будь-якої держави, яка висловлюватиме свою згоду на обов'язковість для неї цієї Хартії після набрання нею чинності, Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 16

Територіальне застосування

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження чи приєднання може визначити територію (території), до якої застосовуватиметься ця Хартія.

2. Будь-яка держава може в подальшому в будь-який час заявою на ім'я Генерального секретаря Ради Європи поширити дію цієї Хартії на будь-яку іншу територію, визначену в цій заяві. Щодо такої території Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного строку з дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена відповідно до двох попередніх пунктів, може стосовно будь-якої території, визначеної в цій заяві, бути відкликана шляхом надіслання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного строку з дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 17

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може денонсувати цю Хартію в будь-який час після закінчення п'ятирічного строку з дати, на яку Хартія набрала для неї чинності. Відповідне повідомлення надсилається Генеральному секретарю Ради Європи за шість місяців до дати денонсації Хартії. Така денонсація не завдає шкоди чинності Хартії для інших Сторін, якщо їхня кількість протягом всього часу становить не менше чотирьох Сторін.

2. Будь-яка Сторона може відповідно до положень попереднього пункту денонсувати будь-який прийнятий нею пункт частини I Хартії, якщо ця Сторона продовжує вважати для себе обов'язковими ту кількість і категорію пунктів, які визначені в пункті 1 статті 12. Будь-яка Сторона, яка після денонсації того чи іншого пункту більше не відповідає вимогам пункту 1 статті 12, вважається такою, що денонсувала також і Хартію.

Стаття 18

Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам □ членам Ради Європи про:

- a) будь-яке підписання;
- b) здачу на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти чи будь-якого документа про прийняття або затвердження;
- c) будь-яку дату набрання чинності цією Хартією відповідно до статті 15;
- d) будь-яке повідомлення, отримане на виконання положень пунктів 2 і 3 статті 12;
- e) будь-яке повідомлення, отримане на виконання положень статті 13;
- f) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або оповіщення, які стосуються цієї Хартії.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на те вповноважені представники підписали цю Хартію.

Учинено в м. Страсбург 15 жовтня 1985 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є рівноавтентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради

Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії цієї Хартії кожній державі-члену Ради Європи.

ДОДАТКОВИЙ ПРОТОКОЛ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ХАРТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРО ПРАВО УЧАСТІ У СПРАВАХ МІСЦЕВОГО ОРГАНУ ВЛАДИ*

Утрехт, 16 листопада 2009 року

Преамбула

Держави-члени Ради Європи, які підписали цей Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування (далі – Хартія),

беручи до уваги те, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами для забезпечення та реалізації ідеалів та принципів, які є їхнім спільним надбанням;

беручи до уваги те, що право участі у веденні суспільних справ є одним з демократичних принципів, які поділяють усі держави-члени Ради Європи;

беручи до уваги те, що поступовий розвиток у державах-членах показав виняткову важливість цього принципу для місцевого самоврядування;

беручи до уваги те, що було б доцільно доповнити Хартію положеннями, які гарантували б право участі у справах місцевого органу влади;

ураховуючи Конвенцію Ради Європи про доступ до офіційних документів, прийняту Комітетом Міністрів 27 листопада 2008 р.;

ураховуючи також Декларацію та План дій, прийняті на Третьому саміті глав держав та урядів країн-членів Ради Європи (м. Варшава, 16-17 травня 2005 р.),

домовилися про таке:

Стаття 1

Право участі у справах місцевого органу влади

1. Держави-Сторони в рамках своєї юрисдикції повинні забезпечувати кожному право участі у справах місцевого органу влади.

2. Право участі у справах місцевого органу влади означає право вживати рішучих заходів для визначення або впливу на здійснення повноважень та обов'язків місцевого органу влади.

3. Законодавство повинно передбачати засоби, що сприяють здійсненню цього права. Не здійснюючи несправедливої дискримінації будь-якої особи чи групи, законодавство може передбачати окремі заходи для різних обставин або категорій осіб. Відповідно до конституційних обов'язків та (або) міжнародних зобов'язань Сторони законодавство може, зокрема, передбачати заходи, які конкретно обмежуються виборцями.

4.1. Кожна Сторона повинна визнати в законодавстві право громадян Сторони брати участь як виборці або кандидати у виборах членів ради або асамблеї місцевого органу влади, на території якого вони проживають.

4.2. У законодавстві також повинно бути визнано право інших осіб брати участь так само у випадках, коли Сторона згідно зі своїм конституційним порядком так вирішить, або у випадках, коли це відповідає міжнародно-правовим зобов'язанням Сторони.

5.1. Будь-які формальності, умови чи обмеження стосовно здійснення права участі у справах місцевого органу влади повинні бути встановлені законодавством і відповідати міжнародно-правовим зобов'язанням Сторони.

* Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946#n2 (дата звернення : 01.05.2020)

5.2. Законодавство повинно встановлювати такі формальності, умови та обмеження, які є необхідними для забезпечення того, що здійснення права участі не загрожує етичній чесності й прозорості здійснення повноважень та обов'язків місцевих органів влади.

5.3. Будь-які інші формальності, умови чи обмеження повинні бути необхідними для функціонування справжньої політичної демократії, для підтримання суспільної безпеки в демократичному суспільстві або для виконання Стороною вимог своїх міжнародно-правових зобов'язань.

Стаття 2

Заходи зі здійснення права участі

1. Сторони повинні вживати всіх таких заходів, які є необхідними для здійснення права участі у справах місцевого органу влади.

2. Ці заходи зі здійснення права участі повинні включати:

I) надання місцевим органам влади повноважень надавати право участі, викладене в цьому Протоколі, сприяти його здійсненню;

II) забезпечення створення:

a) процедур залучення людей, які можуть включати консультаційні процеси, місцеві референдуми й звернення та, у випадках, коли на території органу місцевого самоврядування є багато жителів та (або) коли орган місцевого самоврядування охоплює великий географічний регіон, заходи із залучення людей на рівні, найближчому до них;

b) процедур доступу згідно з конституційним порядком та міжнародно-правовими зобов'язаннями Сторони до офіційних документів, які є в розпорядженні місцевих органів влади;

c) заходів для задоволення потреб категорій осіб, які натрапляють на конкретні перешкоди в участі, а також

d) механізмів і процедур розгляду скарг і пропозицій стосовно функціонування місцевих органів влади й місцевих комунальних служб та реагування на такі скарги й пропозиції;

III) сприяння використанню інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку та здійснення права участі, викладеного в цьому Протоколі.

3. Ці процедури, заходи та механізми можуть бути різними для різних категорій місцевих органів влади з урахуванням їхнього розміру та компетенції.

4. У ході планування та прийняття рішень стосовно заходів, яких необхідно вжити для здійснення права участі у справах місцевого органу влади, необхідно проводити консультації з місцевими органами влади по можливості своєчасно й належним чином.

Стаття 3

Органи влади, до яких застосовується цей Протокол

Цей Протокол застосовується до всіх категорій місцевих органів влади, які є в межах території Сторони. Однак кожна Сторона, здаючи на зберігання свою ратифікаційну грамоту або свій документ про прийняття чи затвердження, може визначити категорії місцевих або регіональних органів влади, якими вона має намір обмежити сферу застосування Протоколу або які вона має намір виключити зі сфери його застосування. Вона також може включити додаткові категорії місцевих або регіональних органів влади до сфери застосування Протоколу за допомогою подальшого повідомлення, адресованого Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 4

Територіальне застосування

1. Будь-яка Держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження може визначити територію або території, до яких застосовуватиметься цей Протокол.

2. Будь-яка Сторона будь-коли в подальшому за допомогою заяви, адресованої Генеральному секретарю Ради Європи, може поширити сферу застосування цього Протоколу на

будь-яку іншу територію, визначену в заяві. Стосовно такої території Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати отримання такої заяви Генеральним секретарем.

3. Будь-яка заява, зроблена згідно з двома попередніми пунктами, стосовно будь-якої території, визначеної в такій заяві, може бути відкликана за допомогою повідомлення, адресованого Генеральному секретарю Ради Європи. Відкликання набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду з дати отримання такого повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 5

Підписання та набрання чинності

1. Цей Протокол є відкритим для підписання державами-членами Ради Європи, які підписали Хартію. Він підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Держава-член Ради Європи не може ратифікувати, прийняти або затвердити цього Протоколу, якщо вона одночасно або раніше не ратифікувала, прийняла або затвердила Хартію. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Цей Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати, коли вісім держав-членів Ради Європи висловили свою згоду бути зобов'язаними Протоколом відповідно до положень пункту 1.

3. Для будь-якої держави-члена, яка в подальшому висловлює свою згоду бути зобов'язаною ним, Протокол набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду з дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 6

Денонсація

1. Будь-яка Сторона може будь-коли денонсувати цей Протокол за допомогою повідомлення, адресованого Генеральному секретарю Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем.

Стаття 7

Повідомлення

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє державам-членам Ради Європи про:

- a) будь-яке підписання;
- b) заду на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти чи будь-якого документа про прийняття або затвердження;
- c) будь-яку дату набрання чинності цим Протоколом відповідно до статті 5;
- d) будь-яке повідомлення, отримане в ході застосування положень статті 3;
- e) будь-яку іншу дію, повідомлення або сповіщення, які стосуються цього Протоколу.

На посвідчення чого ті, що підписалися нижче, належним чином на це вповноважені, підписали цей Протокол.

Учинено в Утрехті 16 листопада 2009 р. англійською та французькою мовами, при цьому обидва тексти є рівноавтентичними, в одному примірнику, який зберігається в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії кожній державі-члену Ради Європи.

ЄВРОПЕЙСЬКА ХАРТІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ МОВ АБО МОВ МЕНШИН*

Страсбург, 5 листопада 1992 року

Преамбула

Держави-члени Ради Європи, які підписали цю Хартію, враховуючи, що метою Ради Європи є досягнення більшого єднання між її членами, зокрема для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, вважаючи, що охорона історичних регіональних мов або мов меншин Європи, деякі з яких знаходяться під загрозою відмирання, сприяє збереженню та розвитку культурного багатства і традицій Європи,

враховуючи, що право на використання регіональної мови або мови меншини у приватному та суспільному житті є невід'ємним правом відповідно до принципів, проголошених у Міжнародному пакті Організації Об'єднаних Націй про громадянські і політичні права, та відповідно до духу Конвенції Ради Європи про захист прав і основних свобод людини,

враховуючи роботу, проведenu в рамках НБСЄ, і зокрема гельсінкський Заключний акт 1975 року та документ Копенгагенської зустрічі 1990 року,

підкреслюючи важливість міжкультурного діалогу і багатомовності, а також вважаючи, що охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин не повинні зашкоджувати офіційним мовам і необхідності вивчати їх,

усвідомлюючи, що охорона і розвиток регіональних мов або мов меншин у різних країнах та регіонах Європи є важливим внеском у розбудову Європи, що ґрунтується на принципах демократії та культурного розмаїття в рамках національного суверенітету і територіальної цілісності,

враховуючи специфічні умови та історичні традиції різних регіонів європейських держав, погодилися про таке:

Частина I Загальні положення

Стаття 1 Визначення

Для цілей цієї Хартії:

а) термін “регіональні мови або мови меншин” означає мови, які:

i) традиційно використовуються в межах певної території держави громадянами цієї держави, які складають групу, що за своєю чисельністю менша, ніж решта населення цієї держави; та

ii) відрізняються від офіційної мови (мов) цієї держави;

він не включає діалекти офіційної мови (мов) держави або мови мігрантів;

б) термін “територія, на якій використовується регіональна мова або мова меншини” означає географічну місцевість, де така мова є засобом спілкування певної кількості осіб, яка виправдовує здійснення різних охоронних і заохочувальних заходів, передбачених у цій Хартії;

с) термін “нетериторіальні мови” означає мови, якими користуються громадяни держави і які відрізняються від мови (мов), що використовується рештою населення держави, але які, незважаючи на їхнє традиційне використання в межах території держави, не можуть вважатися найбільш поширеними в межах конкретної місцевості цієї держави.

* Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text (дата звернення : 01.05.2021)

Стаття 2

Зобов'язання

1. Кожна Сторона зобов'язується застосовувати положення частини II до всіх регіональних мов або мов меншин, які вживаються в межах її території і які відповідають визначенням, наведеним у статті 1.

2. Стосовно кожної мови, визначеної під час ратифікації, прийняття або затвердження відповідно до статті 3, кожна Сторона зобов'язується застосовувати якнайменш тридцять п'ять пунктів або підпунктів з тих положень, що наведені у частині III Хартії, включаючи якнайменш три з кожної зі статей 8 і 12 та один з кожної зі статей 9, 10, 11 і 13.

Стаття 3

Процедура виконання

1. Кожна Договірна Держава визначає у своїй ратифікаційній грамоті або своєму документі про прийняття чи затвердження кожен регіональну мову або мову меншини чи офіційну мову, яка менш широко використовується на всій її території або частині території і до якої застосовуються пункти, визначені відповідно до пункту 2 статті 2.

2. Будь-яка Сторона може, в подальшому в будь-який час, повідомити Генерального секретаря про те, що вона приймає зобов'язання, які випливають з положень будь-якого іншого пункту Хартії, який вона ще не визначила у своїй ратифікаційній грамоті або своєму документі про прийняття чи затвердження, або про те, що вона застосовуватиме пункт 1 цієї статті до інших регіональних мов або мов меншин чи до інших офіційних мов, які менш широко використовуються на всій її території або частині території.

3. Зобов'язання, зазначені у попередньому пункті, вважаються складовою частиною ратифікації, прийняття або затвердження і мають таку ж силу від дати їхнього повідомлення.

Стаття 4

Існуючі режими охорони

1. Ніщо у цій Хартії не може тлумачитися як таке, що обмежує або порушує будь-які права, гарантовані Європейською конвенцією з прав людини.

2. Положення цієї Хартії не зашкоджують жодним більш сприятливим положенням, що стосуються статусу регіональних мов або мов меншин чи правового статусу осіб, які належать до меншин, і що можуть бути чинними на території Сторони або передбачаються відповідними двосторонніми чи багатосторонніми міжнародними угодами.

Стаття 5

Існуючі зобов'язання

Ніщо у цій Хартії не може тлумачитися як таке, що передбачає будь-яке право займатися будь-якою діяльністю або здійснювати будь-які дії, що суперечать цілям Статуту Організації Об'єднаних Націй або іншим зобов'язанням за міжнародним правом, включаючи принцип суверенітету і територіальної цілісності держав.

Стаття 6

Інформація

Сторони зобов'язуються дбати про те, щоб відповідні органи, організації та особи були поінформовані про права і обов'язки, визначені цією Хартією.

Частина II

Цілі та принципи, яких необхідно дотримуватися відповідно до пункту 1 статті 2

Стаття 7

Цілі та принципи

1. Стосовно регіональних мов або мов меншин, в межах територій, на яких такі мови

використовуються, та відповідно до стану кожної мови, Сторони будують свою політику, законодавство та практику на таких цілях та принципах:

а) визнання регіональних мов або мов меншин як засобу відображення культурного багатства;

б) поважання кордонів кожної географічної місцевості, в якій використовується регіональна мова або мова меншини, з метою забезпечення, щоб існуючий раніше або новий адміністративний розподіл не створював перешкод розвитку відповідної регіональної мови або мови меншини;

в) необхідність здійснення рішучих дій, спрямованих на розвиток регіональних мов або мов меншин з метою їх збереження;

г) сприяння використанню регіональних мов або мов меншин, в усній та письмовій формі, у суспільному та приватному житті і/або заохочення такого використання;

д) підтримання і розвиток стосунків з питань, що охоплюються цією Хартією, між групами, які використовують регіональну мову або мову меншини, та іншими групами населення держави, які вживають мову в такій самій або схожій формі, а також започаткування культурних стосунків з іншими групами населення держави, що користуються різними мовами;

е) передбачення належних форм і засобів викладання і вивчення регіональних мов або мов меншин на всіх відповідних рівнях;

ж) передбачення особам, які не володіють регіональною мовою або мовою меншини і які проживають у місцевості, де вона використовується, можливостей вивчати її за своїм бажанням;

з) сприяння здійсненню наукових досліджень в галузі регіональних мов або мов меншин в університетах чи аналогічних установах;

и) розвиток відповідних форм транснаціональних обмінів з питань, що охоплюються цією Хартією та що стосуються регіональних мов або мов меншин, які використовуються в такій самій або схожій формі у двох або більше державах.

2. Сторони зобов'язуються усунути, якщо вони цього ще не зробили, будь-які необґрунтовані розрізнення, виключення, обмеження або переваги, які стосуються використання регіональної мови або мови меншини та які мають на меті перешкодити чи створити загрозу її збереженню або розвитку. Вжиття спеціальних заходів у галузі регіональних мов або мов меншин, які спрямовані на досягнення рівності між особами, що вживають ці мови, і рештою населення або які належним чином враховують їхній конкретний стан, не розглядаються як акт дискримінації проти тих осіб, що вживають більш поширені мови.

3. Сторони зобов'язуються відповідними заходами поглиблювати взаєморозуміння між всіма мовними групами населення країни, і зокрема сприяти вихованню поваги, розуміння і терпимості щодо регіональних мов або мов меншин як одній з цілей освіти і професійної підготовки, яка надається в їхніх країнах, а також заохочувати засоби масової інформації до досягнення такої цілі.

4. Визнаючи свою політику щодо регіональних мов або мов меншин, Сторони враховують потреби та побажання тих груп населення, які користуються цими мовами. Сторони заохочуються до створення у разі необхідності органів, які консультували б власті з усіх питань, що стосуються регіональних мов або мов меншин.

5. Сторони зобов'язуються застосовувати, *mutatis mutandis*, принципи, наведені у пунктах 1-4 вище, до нетериторіальних мов. Однак, що стосується цих мов, то характер і масштаби заходів, яких необхідно вживати на виконання цієї Хартії, визначаються гнучко, з урахуванням потреб і побажань та з поважанням традицій та характерних рис тих груп, які користуються відповідними мовами.

Частина III

Заходи, спрямовані на заохочення використання регіональних мов або мов меншин у суспільному житті відповідно до зобов'язань, взятих за пунктом 2 статті 2

Стаття 8

Освіта

1. Стосовно освіти Сторони зобов'язуються, в межах території, на якій такі мови використовуються, відповідно до стану кожної з таких мов і без шкоди для викладання офіційної мови (мов) держави:

а) I) передбачити можливість надання дошкільної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

II) передбачити можливість надання суттєвої частини дошкільної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

III) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах I та II вище, принаймні до дітей з тих сімей, які цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою; або

IV) якщо органи державної влади не мають безпосередньої компетенції у галузі дошкільної освіти, сприяти застосуванню заходів, згаданих у підпунктах I-III вище, і/або заохочувати таке застосування;

б) I) передбачити можливість надання початкової освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

II) передбачити можливість надання суттєвої частини початкової освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

III) передбачити в рамках системи початкової освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

IV) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах I-III вище, принаймні до учнів з тих сімей, які цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою;

с) I) передбачити можливість надання середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

II) передбачити можливість надання суттєвої частини середньої освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

III) передбачити в рамках системи середньої освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

IV) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах I-III вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою;

д) I) передбачити можливість надання професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

II) передбачити можливість надання суттєвої частини професійно-технічної освіти відповідними регіональними мовами або мовами меншин; або

III) передбачити в рамках системи професійно-технічної освіти викладання відповідних регіональних мов або мов меншин як складову частину учбової програми; або

IV) застосовувати один із заходів, передбачених у підпунктах I-III вище, принаймні до тих учнів, які самі, або у відповідних випадках сім'ї яких, цього бажають і кількість яких вважається для цього достатньою;

е) I) передбачити можливість надання університетської та іншої вищої освіти регіональними мовами або мовами меншин; або

II) забезпечити можливості вивчення цих мов як окремих дисциплін університетської або іншої вищої освіти; або

III) якщо у зв'язку із роллю держави стосовно вищих учбових закладів, підпункти I і II

застосовуватися не можуть, заохочувати і/або дозволяти надання університетської або інших форм вищої освіти регіональними мовами або мовами меншин чи створення можливостей для вивчення цих мов як окремих дисциплін університетської або іншої вищої освіти;

f) I) вжити заходів для створення курсів навчання дорослих і безперервного навчання, на яких викладання здійснюється, головним чином або повністю, регіональними мовами або мовами меншин; або

II) пропонувати такі мови як окремі дисципліни в рамках навчання дорослих і безперервного навчання; або

III) якщо державні органи не мають безпосередньої компетенції у галузі навчання дорослих, сприяти викладанню таких мов як окремих дисциплін у рамках навчання дорослих і безперервного навчання та/або заохочувати таке викладання;

g) вжити заходів для забезпечення викладання історії та культури, засобом відображення яких є відповідна регіональна мова або мова меншини;

h) забезпечити базову професійну підготовку та удосконалення вчителів з метою виконання тих з пунктів a-g, які прийняті відповідною Стороною;

i) створити наглядовий орган (органи), який контролюватиме заходи і прогрес, здійснені в галузі започаткування або розвитку викладання регіональних мов або мов меншин, та складатиме періодичні доповіді про свої висновки, які будуть оприлюднюватися.

2. Стосовно освіти і щодо тих територій, на яких регіональні мови або мови меншин традиційно не використовуються, Сторони зобов'язуються, якщо чисельність осіб, що вживають регіональну мову або мову меншин, це виправдовує, дозволяти, заохочувати або забезпечувати викладання регіональною мовою або мовою меншини чи вивчення такої мови на всіх відповідних рівнях освіти.

Стаття 9 **Судова влада**

1. Сторони зобов'язуються, стосовно тих судових округів, в яких чисельність мешканців, що вживають регіональні мови або мови меншин, виправдовує вжиття заходів, наведених нижче, відповідно до стану розвитку кожної з цих мов і за умови, що використання можливостей, які надаються цим пунктом, на думку судді, не перешкоджатиме належному відправленню правосуддя:

a) у кримінальному судочинстві:

I) передбачити, щоб суди, на клопотання однієї зі сторін процесу, здійснювали провадження регіональними мовами або мовами меншин; і/або

II) гарантувати обвинуваченій особі право користуватися своєю регіональною мовою або мовою її меншини; і/або

III) передбачити, щоб клопотання і докази, у письмовій чи усній формі, не розглядалися як неприйнятні виключно на тій підставі, що вони сформульовані регіональною мовою або мовою меншини; і/або

IV) складати, на клопотання, документи, пов'язані з кримінальним судочинством, відповідною регіональною мовою або мовою меншини,

у разі необхідності із залученням усних і письмових перекладачів без додаткових витрат для зацікавлених осіб;

b) у цивільному судочинстві:

I) передбачити, щоб суди, на клопотання однієї зі сторін процесу, здійснювали провадження регіональними мовами або мовами меншин; і/або

II) якщо сторона має постати перед судом особисто, дозволяти їй користуватися своєю регіональною мовою або мовою її меншини без додаткових витрат; і/або

III) дозволяти подання документів і доказів регіональними мовами або мовами меншин;

у разі необхідності із залученням усних і письмових перекладачів;

с) під час судового провадження у справах, що стосуються адміністративних питань:

I) передбачити, щоб суди, на клопотання однієї зі сторін процесу, здійснювали провадження регіональними мовами або мовами меншин; і/або

II) якщо сторона має постати перед судом особисто, дозволити їй користуватися своєю регіональною мовою або мовою її меншини без додаткових витрат; і/або

III) дозволити подання документів і доказів регіональними мовами або мовами меншин, у разі необхідності із залученням усних і письмових перекладачів;

d) вжити заходів для забезпечення застосування підпунктів і та ііі пунктів b та c вище, а також будь-якого необхідного використання послуг усних і письмових перекладачів без додаткових витрат для зацікавлених осіб.

2. Сторони зобов'язуються:

a) не заперечувати дійсність юридичних документів, складених в межах держави, виключно на тій підставі, що вони сформульовані регіональною мовою або мовою меншини; або

b) не заперечувати дійсність для сторін процесу юридичних документів, складених в межах країни, виключно на тій підставі, що вони сформульовані регіональною мовою або мовою меншини, а також передбачити можливість їхнього використання проти зацікавлених третіх сторін, які не вживають цих мов, якщо зміст документа повідомляється їм особою (особами), яка посилається на нього; або

c) не заперечувати дійсність для сторін процесу юридичних документів, складених в межах країни, виключно на тій підставі, що вони сформульовані регіональною мовою або мовою меншини.

3. Сторони зобов'язуються забезпечити наявність складених регіональними мовами або мовами меншин найбільш важливих національних законодавчих актів і тих документів, які зокрема стосуються осіб, що вживають ці мови, якщо їх наявність не забезпечена іншим шляхом.

Стаття 10

Адміністративні органи та публічні послуги

1. В межах адміністративних районів держави, в яких кількість мешканців, що вживають регіональні мови або мови меншин, виправдовує вжиття заходів, наведених нижче, і відповідно до стану кожної з цих мов, Сторони зобов'язуються, у міру розумної можливості:

a) I) забезпечити, щоб адміністративні органи використовували регіональні мови або мови меншин; або

II) забезпечити, щоб їхні посадові особи, які працюють з відвідувачами, використовували регіональні мови або мови меншин у їхніх стосунках з особами, що звертаються до них цими мовами; або

III) забезпечити особам, що вживають регіональні мови або мови меншин, можливість подавати усні чи письмові заяви і отримувати відповідь на них цими мовами; або

IV) забезпечити особам, що вживають регіональні мови або мови меншин, можливість подавати усні або письмові заяви цими мовами; або

V) забезпечити особам, що вживають регіональні мови або мови меншин, можливість на законних підставах подавати документи, складені цими мовами;

b) забезпечити населенню наявність адміністративних документів і бланків широкого користування, складених регіональними мовами або мовами меншин чи у двомовному варіанті;

c) дозволяти адміністративним органам складати документи регіональною мовою або мовою меншини.

2. Стосовно органів місцевої та регіональної влади, на території яких чисельність мешканців, що вживають регіональні мови або мови меншин, виправдовує вжиття заходів, наведених нижче, Сторони зобов'язуються дозволяти і/або заохочувати:

а) використання регіональних мов або мов меншин в рамках регіонального або місцевого самоврядування;

б) можливість для осіб, які вживають регіональні мови або мови меншин, подавати усні або письмові заяви цими мовами;

с) публікування органами регіональної влади своїх офіційних документів також і відповідними регіональними мовами або мовами меншин;

д) публікування органами місцевої влади своїх офіційних документів також і відповідними регіональними мовами або мовами меншин;

е) використання органами регіональної влади регіональних мов або мов меншин у дискусіях, які відбуваються на їхніх зборах, не виключаючи, однак, використання офіційної мови (мов) держави;

ф) використання органами місцевої влади регіональних мов або мов меншин у дискусіях, які відбуваються на їхніх зборах, не виключаючи, однак, використання офіційної мови (мов) держави;

г) використання або прийняття, у разі необхідності паралельно з назвами офіційною мовою (мовами), традиційних правильних форм написання назв місцевостей регіональними мовами або мовами меншин.

3. Стосовно публічних послуг, які надаються адміністративними органами або іншими особами, що діють від їхнього імені, Сторони зобов'язуються, в межах території, на якій використовуються регіональні мови або мови меншин, відповідно до стану кожної мови, а також у міру розумної можливості:

а) забезпечити використання регіональних мов або мов меншин у наданні послуг; або

б) дозволяти особам, які вживають регіональні мови або мови меншин, подавати заяви і отримувати відповідь на них цими мовами; або

с) дозволяти особам, які вживають регіональні мови або мови меншин, подавати заяви цими мовами.

4. З метою застосування тих положень пунктів 1, 2 і 3, які вони прийняли, Сторони зобов'язуються вжити одного чи більше таких заходів:

а) письмовий або усний переклад у разі необхідності;

б) добір і у разі необхідності професійна підготовка посадових осіб та інших державних службовців у необхідній кількості;

с) задоволення у міру можливості прохань державних службовців, які володіють регіональною мовою або мовою меншини, про призначення на роботу в тій території, де така мова вживається.

5. Сторони зобов'язуються дозволяти використання або прийняття прізвищ регіональними мовами або мовами меншин на прохання зацікавлених осіб.

Стаття 11

Засоби масової інформації

1. Сторони зобов'язуються, для осіб, які вживають регіональні мови або мови меншин, в межах територій, на яких ці мови використовуються, відповідно до стану кожної мови, якщо органи державної влади, безпосередньо чи опосередковано, мають компетенцію, повноваження або відіграють певну роль у цій сфері, та із поважанням принципу незалежності і самостійності засобів масової інформації:

а) якщо радіо і телебачення здійснюють функції громадських засобів масової інформації:

I) забезпечити створення якнайменш однієї радіостанції і одного телевізійного каналу, які здійснюватимуть мовлення регіональними мовами або мовами меншин; або

II) заохочувати створення якнайменш однієї радіостанції і одного телевізійного каналу, які здійснюватимуть мовлення регіональними мовами або мовами меншин, і/або сприяти такому

створенню; або

III) вжити належних заходів для того, щоб радіо- і телеорганізації транслювали програми регіональними мовами або мовами меншин;

b) I) заохочувати створення якнайменш однієї радіостанції, яка здійснюватиме мовлення регіональними мовами або мовами меншин, і/або сприяти такому створенню; або

II) заохочувати трансляцію радіопрограм регіональними мовами або мовами меншин на регулярній основі та/або сприяти такій трансляції;

c) I) заохочувати створення якнайменш одного телевізійного каналу, який здійснюватиме мовлення регіональними мовами або мовами меншин, і/або сприяти такому створенню; або

II) заохочувати трансляцію телевізійних програм регіональними мовами або мовами меншин на регулярній основі та/або сприяти такій трансляції;

d) заохочувати створення та розповсюдження аудіо- і аудіовізуальних творів регіональними мовами або мовами меншин і/або сприяти такому створенню та розповсюдженню;

e) I) заохочувати створення і/або функціонування якнайменш однієї газети, яка друкуватиме свої матеріали регіональними мовами або мовами меншин, і/або сприяти такому створенню та/або функціонуванню; або

II) заохочувати публікацію газетних статей регіональними мовами або мовами меншин на регулярній основі і/або сприяти такій публікації;

f) I) покривати додаткові витрати тих засобів масової інформації, які використовують регіональні мови або мови меншин, якщо законодавством загалом передбачається фінансова допомога засобам масової інформації; або

II) застосовувати існуючі механізми фінансової допомоги також до аудіовізуальної продукції, яка створюється регіональними мовами або мовами меншин;

g) сприяти професійній підготовці журналістів та іншого персоналу для засобів масової інформації, які використовують регіональні мови або мови меншин.

2. Сторони зобов'язуються гарантувати свободу прямого прийому радіо- і телепередач із сусідніх країн, які транслюються мовою, такою самою або схожою до регіональної мови або мови меншини, та не перешкоджати ретрансляції радіо- і телепередач із сусідніх країн, які випускаються в ефір такою мовою. Вони також зобов'язуються забезпечити, щоб не запроваджувалися жодні обмеження на свободу виявлення поглядів і вільне поширення інформації у друкованих засобах інформації мовою, такою самою або схожою до регіональної мови або мови меншини. Здійснення вищезазначених свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками та відповідальністю, може бути предметом таких формальностей, умов, обмежень або покарання, які встановлені законом і необхідні в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, з метою запобігання заворушенням або злочинам, для захисту здоров'я чи моралі, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

3. Сторони зобов'язуються забезпечити представництво або урахування інтересів осіб, що вживають регіональні мови або мови меншин, в органах, які можуть бути створеними відповідно до закону для гарантування свободи і плюралізму засобів масової інформації.

Стаття 12

Культурна діяльність та засоби її здійснення

1. Стосовно культурної діяльності та засобів її здійснення особливо бібліотек, відеотек, культурних центрів, музеїв, архівів, академій, театрів і кінотеатрів, а також літературних творів і кінопродукції, народних форм виявлення культури, фестивалів і організацій, що займаються культурною діяльністю, включаючи, між іншим, використання нових технологій, – Сторони зобов'язуються, в межах території, на якій такі мови використовуються, і якщо органи державної

влади мають компетенцію, повноваження або відіграють певну роль у цій сфері:

а) заохочувати форми виявлення та ініціативи, притаманні регіональним мовам або мовам меншин, і сприяти різними засобами доступу до творів, що створюються цими мовами;

б) сприяти різними засобами доступу іншими мовами до творів, що створюються регіональними мовами або мовами меншин, підтримуючи і розвиваючи діяльність у галузі перекладу, дублювання, озвучування і субтитрування;

в) сприяти доступу регіональними мовами або мовами меншин до творів, що створюються іншими мовами, підтримуючи і розвиваючи діяльність у галузі перекладу, дублювання, озвучування і субтитрування;

г) забезпечити, щоб органи, які відповідають за здійснення чи підтримку різноманітної культурної діяльності, під час заходів, які вони проводять або підтримують, поширювали інформацію про регіональні мови та культурні цінності або мови та культурні цінності меншин та використовували їх;

д) сприяти заходам, спрямованим на забезпечення, щоб органи, які відповідають за здійснення чи підтримку культурної діяльності, мали персонал, що повністю володіє відповідною регіональною мовою або мовою відповідної меншини, а також мовою (мовами) решти населення;

е) заохочувати безпосередню участь представників осіб, що вживають відповідну регіональну мову або мову відповідної меншини, у забезпеченні засобів здійснення культурної діяльності та її плануванні;

ж) заохочувати створення органу (органів), відповідального за збір, збереження примірника та презентацію чи видання творів, що створюються регіональними мовами або мовами меншин, і/або сприяти створенню такого органу (органів);

з) у разі необхідності створювати і/або розвивати та фінансувати перекладацькі та термінологічні дослідницькі структури, зокрема з метою збереження та розвитку належної адміністративної, торгової, економічної, соціальної, технічної або правової термінології кожною регіональною мовою або мовою кожної меншини.

2. Стосовно територій, на яких регіональні мови або мови меншин традиційно не використовуються, Сторони зобов'язуються, якщо чисельність осіб, що вживають регіональну мову або мову меншини, виправдовує це, дозволяти, заохочувати і/або передбачати відповідну культурну діяльність і відповідні засоби її здійснення згідно з попереднім пунктом.

3. Сторони зобов'язуються приділяти належну увагу у своїй культурній політиці за кордоном регіональним мовам або мовам меншин, а також культурам, які відображаються такими мовами.

Стаття 13

Економічне і соціальне життя

1. Стосовно економічної та соціальної діяльності, Сторони зобов'язуються, в межах всієї країни:

а) виключити із свого законодавства будь-які положення, що необґрунтовано забороняють або обмежують використання регіональних мов або мов меншин в документах, які стосуються економічного або соціального життя, зокрема трудових договорах, і технічній документації, такий як інструкції по використанню товарів або устаткування;

б) заборонити застосування у внутрішніх правилах компаній і приватних документах будь-яких положень, що виключають або обмежують використання регіональних мов або мов меншин, принаймні між особами, що вживають одну і ту ж мову;

в) запобігати практиці, спрямованій на відмову від використання регіональних мов або мов меншин в економічній або соціальній діяльності;

г) сприяти використанню регіональних мов або мов меншин також за допомогою заходів, які не визначені у попередніх підпунктах, і/або заохочувати таке використання.

2. Стосовно економічної та соціальної діяльності, Сторони зобов'язуються, якщо державні органи мають таку компетенцію, в межах території, на якій використовуються регіональні мови або мови меншин, та у міру розумної можливості:

а) включити у свої фінансові та банківські правила положення, які дозволяють шляхом використання процедур, сумісних з комерційною практикою, використовувати регіональні мови або мови меншин під час складання платіжних документів (чеків, векселів і т. і.) чи інших фінансових документів або, у міру можливості, забезпечити здійснення таких положень;

б) в економічному та соціальному секторах, які знаходяться під їхнім безпосереднім контролем (державний сектор), організувати заходи, які сприяють використанню регіональних мов або мов меншин;

в) забезпечити, щоб соціальні установи, такі як лікарні, будинки для осіб похилого віку та гуртожитки, могли приймати та обслуговувати осіб, що вживають регіональну мову або мову меншини і потребують догляду на підставі слабкого здоров'я, похилого віку або з інших причин, з використанням їхньої мови;

г) забезпечити відповідними засобами складання інструкцій з техніки безпеки регіональними мовами або мовами меншин;

е) вжити заходів для того, щоб інформація, яка надається компетентними державними органами стосовно прав споживачів, подавалася регіональними мовами або мовами меншин.

Стаття 14

Транскордонні обміни

Сторони зобов'язуються:

а) застосовувати чинні двосторонні і багатосторонні угоди з державами, в яких аналогічна мова використовується у такій самій або схожій формі, або у разі необхідності докладати зусиль для укладення таких угод з метою сприяння контактам між особами, що вживають ту саму мову у відповідних державах у галузях культури, освіти, інформації, професійно-технічної підготовки і безперервного навчання;

б) в інтересах регіональних мов або мов меншин сприяти транскордонному співробітництву, зокрема між органами регіонального або місцевого самоврядування, на території яких аналогічна мова використовується у такій самій або схожій формі, та/або розвивати таке співробітництво.

Частина IV

Застосування Хартії

Стаття 15

Періодичні доповіді

1. Сторони подають Генеральному секретарю Ради Європи на періодичній основі і у форматі, визначеному Комітетом міністрів, доповідь про політику, яку вони проводять відповідно до частини II Хартії, і про заходи, вжиті ними на виконання тих положень частини III, які вони прийняли. Перша доповідь подається через один рік після набрання Хартією чинності стосовно відповідної Сторони, наступні доповіді подаються кожні три роки після першої доповіді.

2. Свої доповіді Сторони оприлюднюють.

Стаття 16

Розгляд доповідей

1. Доповіді, які подаються Генеральному секретарю Ради Європи згідно зі статтею 15, розглядаються Комітетом експертів, який створюється відповідно до статті 17.

2. Законно створені органи або асоціації Сторони можуть звертати увагу Комітету експертів на питання, які стосуються зобов'язань цієї Сторони за частиною III Хартії. Після

консультацій з відповідною Стороною Комітет експертів може врахувати таку інформацію під час підготовки доповіді, зазначеної у пункті 3 нижче. Ці органи або асоціації можуть також робити заяви стосовно політики, яку Сторона проводить відповідно до частини П.

3. На основі доповідей, зазначених у пункті 1, та інформації, згаданої у пункті 2, Комітет експертів складає доповідь Комітету міністрів. Ця доповідь супроводжується коментарями, які Сторони надсилають на відповідне прохання, і може оприлюднюватися Комітетом міністрів.

4. Доповідь, зазначена у пункті 3, містить, зокрема, пропозиції Комітету експертів стосовно підготовки Комітетом міністрів необхідних рекомендацій одній або декільком Сторонам.

5. Генеральний секретар Ради Європи подає Парламентській асамблеї докладну дворічну доповідь про застосування Хартії.

Стаття 17

Комітет експертів

1. До складу Комітету експертів входять по одному члену від кожної Сторони. Члени Комітету призначаються Комітетом міністрів із списку кандидатів, які висувуються відповідною Стороною і які повинні відзначитися високою сумлінністю та мати визнаний авторитет в питаннях, які розглядаються у цій Хартії.

2. Члени Комітету призначаються строком на 6 років і можуть перепризначатися. Член Комітету, який не може продовжувати виконувати свої обов'язки, замінюється за процедурою, визначеною у пункті 1, а його наступник обіймає посаду свого попередника протягом решти частини його строку повноважень.

3. Комітет експертів встановлює свої правила процедури. Його секретарське обслуговування забезпечується Генеральним секретарем Ради Європи.

Частина V

Заключні положення

Стаття 18

Цю Хартію відкрито для підписання державами-членами Ради Європи. Вона підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження здаються на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи.

Стаття 19

1. Ця Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати, на яку п'ять держав-членів Ради Європи висловили свою згоду на обов'язковість для них цієї Хартії відповідно до положень статті 18.

2. Стосовно будь-якої держави, яка висловлюватиме свою згоду на обов'язковість для неї цієї Хартії після набрання нею чинності, Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання ратифікаційної грамоти або документа про прийняття чи затвердження.

Стаття 20

1. Після набрання цією Хартією чинності, Комітет міністрів Ради Європи може запропонувати будь-якій державі, яка не є членом Ради Європи, приєднатися до цієї Хартії.

2. Стосовно будь-якої держави, яка приєдналася до Хартії, Хартія набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення тримісячного періоду від дати здачі на зберігання Генеральному секретарю Ради Європи документа про приєднання.

Стаття 21

1. Будь-яка держава під час підписання або здачі на зберігання своєї ратифікаційної

грамоти чи свого документа про прийняття, затвердження або приєднання може заявити одне або декілька застережень до пунктів 2-5 статті 7 цієї Хартії. Інші застереження не дозволяються.

2. Будь-яка Договірна Держава, яка заявила застереження згідно з попереднім пунктом, може повністю або частково відкликати його шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи. Відкликання набирає чинності від дати отримання Генеральним секретарем такого повідомлення.

Стаття 22

1. Будь-яка Сторона може у будь-який час денонсувати цю Хартію шляхом подання відповідного повідомлення на ім'я Генерального секретаря Ради Європи.

2. Така денонсація набирає чинності в перший день місяця, що настає після закінчення шестимісячного періоду від дати отримання Генеральним секретарем такого повідомлення.

Стаття 23

Генеральний секретар Ради Європи повідомляє держави-члени Ради і будь-яку державу, яка приєдналася до цієї Хартії, про:

- a) будь-яке підписання;
- b) заду на зберігання будь-якої ратифікаційної грамоти або будь-якого документа про прийняття, затвердження або приєднання;
- c) будь-яку дату набрання чинності цією Хартією відповідно до статей 19 та 20;
- d) будь-яке повідомлення, отримане на виконання положень пункту 2 статті 3;
- e) будь-яку іншу дію, будь-яке повідомлення або сповіщення, які стосуються цієї Хартії.

На посвідчення чого нижчепідписані належним чином на те уповноважені представники підписали цю Хартію.

Вчинено у Страсбурзі п'ятого дня листопада місяця 1992 року англійською і французькою мовами, причому обидва тексти є однаково автентичними, в одному примірнику, який зберігатиметься в архіві Ради Європи. Генеральний секретар Ради Європи надсилає засвідчені копії Хартії кожній державі-члену Ради Європи і будь-якій державі, якій було запропоновано приєднатися до цієї Хартії.

ПАРИЗЬКА ХАРТІЯ ДЛЯ НОВОЇ ЄВРОПИ*

Підсумковий документ Наради з безпеки і співробітництва в Європі,
Париж, 21 листопада 1990 року

Новая эра демократии, мира и единства

Мы, главы государств и правительств государств-участников Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе, собрались в Париже в период глубоких перемен и исторических ожиданий. Эра конфронтации и раскола Европы закончилась. Мы заявляем, что отныне наши отношения будут основываться на взаимном уважении и сотрудничестве.

Европа освобождается от наследия прошлого. Храбрость мужчин и женщин, сила воли народов и мощь идей Хельсинкского Заключительного акта открыли новую эпоху демократии, мира и единства в Европе.

Наше время – это время осуществления тех надежд и ожиданий, которые жили в сердцах наших народов на протяжении десятилетий: твердая приверженность демократии, основанной на правах человека и основных свободах; процветание через экономическую свободу и социальную справедливость и равная безопасность для всех наших стран.

Десять принципов Заключительного акта будут нашей путеводной звездой в продвижении к этому желанному будущему, подобно тому, как они освещали наш путь к

* Паризька хартія для нової Європи. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058#Text (дата звернення : 01.05.2021)

улучшению отношений на протяжении последних пятнадцати лет. Полное выполнение всех обязательств по СБСЕ должно служить основой для тех инициатив, которые мы предпринимаем теперь с тем, чтобы дать возможность нашим народам жить в соответствии с их чаяниями.

Права человека, демократия и верховенство закона

Мы обязуемся строить, консолидировать и укреплять демократию как единственную систему правления в наших странах. В этом начинании мы будем руководствоваться следующим:

Права человека и основные свободы с рождения принадлежат всем людям, они неотъемлемы и гарантируются законом. Их защита и содействие им – первейшая обязанность правительства. Их уважение – существенная гарантия против обладающего чрезмерной властью государства. Их соблюдение и полное осуществление – основа свободы, справедливости и мира.

Демократическое правление основывается на воле народа, выражаемой регулярно в ходе свободных и справедливых выборов. В основе демократии лежит уважение человеческой личности и верховенства закона. Демократия является наилучшей гарантией свободы выражения своего мнения, терпимости по отношению ко всем группам в обществе и равенства возможностей для каждого человека.

Демократия, имеющая представительный и плюралистический характер, влечет за собой подотчетность избирателям, обязательство государственных властей соблюдать законы и беспристрастное отправление правосудия. Никто не должен стоять над законом.

Мы подтверждаем, что без какой-либо дискриминации

каждый человек имеет право на:

свободу мысли, совести, религии и убеждений,
свободу выражения своего мнения,
свободу ассоциации и мирных собраний,
свободу передвижения;

никто не будет:

подвергаться произвольному аресту или содержанию под стражей,
подвергаться пыткам или другим видам жестокого, бесчеловечного или унижающего человеческого достоинства обращения и наказания;

каждый имеет также право:

знать свои права и поступать в соответствии с ними,
участвовать в свободных и справедливых выборах,
на справедливое и открытое судебное разбирательство в случае предъявления ему обвинения в совершении преступления,
владеть собственностью единолично или совместно с другими и заниматься индивидуальным предпринимательством,
пользоваться своими экономическими, социальными и культурными правами.

Мы подтверждаем, что этническая, культурная, языковая и религиозная самобытность национальных меньшинств будет защищена и что лица, принадлежащие к национальным меньшинствам, имеют право свободно выражать, сохранять и развивать эту самобытность без какой-либо дискриминации и в условиях полного равенства перед законом.

Мы будем обеспечивать, чтобы каждый человек пользовался доступом к эффективным средствам правовой защиты, национальным или международным, против любого нарушения его прав.

Полное соблюдение настоящих положений является тем фундаментом, на котором мы будем стремиться строить новую Европу.

Наши государства будут сотрудничать и оказывать друг другу поддержку с целью сделать демократические завоевания необратимыми.

Экономическая свобода и ответственность

Экономическая свобода, социальная справедливость и ответственное отношение к окружающей среде абсолютно необходимы для процветания.

Свободная воля личности, осуществляемая в условиях демократии и защищаемая верховенством закона, составляет необходимую основу для успешного экономического и социального развития. Мы будем поощрять такую экономическую деятельность, которая осуществляется при уважении и утверждении человеческого достоинства.

Свобода и политический плюрализм являются необходимыми элементами нашей общей цели — развития рыночной экономики в направлении устойчивого экономического роста, процветания, социальной справедливости, увеличения занятости и эффективного использования экономических ресурсов. Успешный переход к рыночной экономике стран, предпринимающих усилия в этом направлении, имеет важное значение и отвечает интересам всех нас. Он позволит нам подняться на более высокий уровень благосостояния, что является нашей общей целью. Мы будем сотрудничать в решении этой задачи.

Сохранение окружающей среды — совместная обязанность всех наших стран. Поддерживая усилия, предпринимаемые в этой области на национальном и региональном уровнях, мы также должны иметь в виду острую потребность в совместных действиях на более широкой основе.

Дружественные отношения между государствами-участниками

Теперь, когда над Европой занимается заря новой эры, мы исполнены решимости расширять и укреплять дружественные отношения и сотрудничество между государствами Европы, Соединенными Штатами Америки и Канадой, а также способствовать дружбе между нашими народами.

С целью поддержания и укрепления демократии, мира и единства в Европе мы торжественно провозглашаем нашу полную приверженность десяти принципам Хельсинкского Заключительного акта. Мы подтверждаем непреходящую ценность этих десяти принципов и нашу решимость осуществлять их на практике. Все принципы применяются одинаково и неукоснительно при интерпретации каждого из них с учетом других. Они составляют основу наших отношений.

В соответствии с нашими обязательствами по Уставу Организации Объединенных Наций и обязательствами по Хельсинкскому Заключительному акту мы возобновляем наши заверения в том, что будем воздерживаться от применения силы или угрозы силой против территориальной целостности или политической независимости какого-либо государства и от любых других действий, несовместимых с принципами и целями этих документов. Мы напоминаем о том, что несоблюдение обязательств по Уставу Организации Объединенных Наций представляет собой нарушение международного права.

Мы вновь подтверждаем нашу приверженность урегулированию споров мирными средствами. Мы принимаем решение создать механизмы по предотвращению и урегулированию конфликтов между государствами-участниками.

С прекращением раскола Европы мы будем стремиться придать новое качество нашим отношениям в сфере безопасности при полном уважении сохраняющейся за каждым свободой выбора в этой области. Безопасность неделима, и безопасность каждого государства-участника неразрывно связана с безопасностью всех остальных. Поэтому мы обязуемся сотрудничать в деле укрепления доверия и безопасности между нами и в содействии контролю над вооружениями и разоружению.

Мы приветствуем Совместную декларацию двадцати двух государств об улучшении их отношений.

Наши отношения будут покоиться на нашей общей приверженности демократическим ценностям, а также правам человека и основным свободам. Мы убеждены, что для укрепления мира и безопасности наших государств абсолютно необходимы развитие демократии и уважение и эффективное осуществление прав человека. Мы вновь подтверждаем равноправие народов и их право распоряжаться своей судьбой в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций и соответствующими нормами международного права, включая те, которые относятся к территориальной целостности государств.

Мы исполнены решимости активизировать политические консультации и расширять сотрудничество в решении экономических, социальных, экологических, культурных и гуманитарных проблем. Эта совместная решимость и наша растущая взаимозависимость помогут преодолеть существовавшее на протяжении десятилетий недоверие, повысить стабильность и построить единую Европу.

Мы хотим, чтобы Европа служила источником мира, была открыта к диалогу и сотрудничеству с другими странами, приветствовала обмена и участвовала в поиске совместных ответов на вызовы будущего.

Безопасность

Упрочение демократии и укрепление безопасности благоприятно скажутся на дружественных отношениях между нами.

Мы приветствуем подписание двадцатью двумя государствами-участниками Договора об обычных вооруженных силах в Европе, который приведет к снижению уровней вооруженных сил. Мы утверждаем принятие набора новых существенных мер укрепления доверия и безопасности, которые приведут к увеличению транспарентности и росту доверия между всеми государствами-участниками. Это – важные шаги на пути к укреплению стабильности и безопасности в Европе.

Беспрецедентное сокращение вооруженных сил, которое явится результатом Договора об обычных вооруженных силах в Европе, в сочетании с новыми подходами к безопасности и сотрудничеству в рамках процесса СБСЕ приведут к новому пониманию безопасности в Европе и придадут новое качество нашим отношениям. В этом контексте мы полностью признаем свободу государств выбирать способ обеспечения своей собственной безопасности.

Единство

Составляющая единое целое и свободная Европа зовет к новому почину. Мы приглашаем наши народы принять участие в этом великом деле.

Мы с большим удовлетворением отмечаем Договор об окончательном урегулировании в отношении Германии, подписанный в Москве 12 сентября 1990 года, и искренне приветствуем тот факт, что немецкий народ объединился в одном государстве в соответствии с принципами Заключительного акта Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе и в полном согласии со своими соседями. Достижение национального единства Германии – важный вклад в установление справедливого и прочного мирного порядка в единой демократической Европе, сознающей свою ответственность за обеспечение стабильности, мира и сотрудничества.

Одной из фундаментальных характеристик СБСЕ является участие в нем как североамериканских, так и европейских государств; оно лежит в основе его прошлых достижений и существенно необходимо для будущего процесса СБСЕ. Неизменная преданность разделяемым нами ценностям и нашему общему наследию – вот те узы, которые связывают нас друг с другом. При всем богатом разнообразии наших стран мы едины в нашей приверженности расширению сотрудничества во всех областях. Стоящие перед нами сложные задачи могут быть решены только путем совместных действий, сотрудничества и солидарности.

СБСЕ и мир

Судьба наших стран связана с судьбой всех других стран. Мы полностью поддерживаем Организацию Объединенных Наций и повышение ее роли в содействии международному миру, безопасности и справедливости. Мы вновь подтверждаем свою приверженность принципам и целям Организации Объединенных Наций, как они закреплены в ее Уставе, и осуждаем любые нарушения этих принципов. Мы с удовлетворением отмечаем растущую роль Организации Объединенных Наций в мировых делах и ее повышающуюся эффективность, чему способствует улучшение отношений между нашими государствами.

Сознавая неотложные нужды значительной части мира, мы обязуемся проявлять солидарность по отношению ко всем другим странам. Поэтому мы обращаемся сегодня из Парижа с призывом ко всем странам мира. Мы готовы объединить усилия со всеми государствами и с любым из них для совместной защиты и утверждения всей совокупности основополагающих человеческих ценностей.

Ориентиры на будущее

Исходя из нашей твердой приверженности полному соблюдению всех принципов и положений СБСЕ, мы принимаем сейчас решение придать новый импульс сбалансированному и всестороннему развитию нашего сотрудничества в целях удовлетворения нужд и чаяний наших народов.

Человеческое измерение

Мы заявляем, что наше уважение прав человека и основных свобод неизменно. Мы будем полностью соблюдать и развивать положения, касающиеся человеческого измерения СБСЕ.

Руководствуясь Документом Копенгагенского совещания Конференции по человеческому измерению, мы будем сотрудничать в целях укрепления демократических институтов и обеспечения верховенства закона. С этой целью мы принимаем решение провести семинар экспертов в Осло с 4 по 15 ноября 1991 года.

Исполненные решимости способствовать богатому вкладу национальных меньшинств в жизнь наших обществ, мы обязуемся и впредь улучшать их положение. Мы вновь подтверждаем нашу глубокую убежденность в том, что дружественные отношения между нашими народами, а также мир, справедливость, стабильность и демократия требуют того, чтобы этническая, культурная, языковая и религиозная самобытность национальных меньшинств была защищена и чтобы создавались условия для поощрения этой самобытности. Мы заявляем, что вопросы, касающиеся национальных меньшинств, могут решаться удовлетворительным образом только в демократических политических рамках. Мы признаем далее, что права лиц, принадлежащих к национальным меньшинствам, должны полностью уважаться, как часть всеобщих прав человека. Сознавая неотложную потребность в активизации сотрудничества в вопросах, касающихся национальных меньшинств, а также в улучшении их защиты, мы принимаем решение провести с 1 по 19 июля 1991 года в Женеве совещание экспертов по вопросам национальных меньшинств.

Мы выражаем свою решимость бороться против всех форм расовой и этнической ненависти, антисемитизма, ксенофобии и дискриминации в отношении кого бы то ни было, а также преследования по религиозным и идеологическим мотивам.

В соответствии с нашими обязательствами по СБСЕ мы подчеркиваем, что свободное передвижение наших граждан и контакты между ними, а также свободный поток информации и идей имеют важнейшее значение для сохранения и развития свободных обществ и процветающих культур. Мы приветствуем развитие туризма и расширение поездок граждан наших стран друг к другу.

Механизм человеческого измерения доказал свою полезность, и поэтому мы исполнены

решимости расширять его путем включения новых процедур, предусматривающих, в частности, услуги экспертов или коллегии видных деятелей, обладающих опытом в вопросах прав человека, которые могут быть поставлены в рамках данного механизма. В контексте данного механизма мы будем обеспечивать участие отдельных лиц в защите их прав. Поэтому мы заявляем о нашей твердой приверженности дальнейшему расширению наших обязательств в этой области, в частности на Московском совещании Конференции по человеческому измерению, без ущерба для обязательств по существующим международным инструментам, участниками которых могут быть наши государства.

Мы признаем важный вклад Совета Европы в дело содействия правам человека и принципам демократии и верховенства закона, а также в развитие сотрудничества в области культуры. Мы приветствуем шаги, предпринятые некоторыми государствами-участниками в целях вступления в Совет Европы и присоединения к его Европейской конвенции о правах человека. Мы также приветствуем готовность Совета Европы передать свой опыт СБСЕ.

Безопасность

Меняющаяся политическая и военная обстановка в Европе открывает новые возможности для совместных усилий в области военной безопасности. Мы будем развивать те важные достижения, которых удалось добиться в Договоре об обычных вооруженных силах в Европе и на переговорах по мерам укрепления доверия и безопасности. Мы обязуемся продолжать переговоры по МДБ с тем же мандатом и стремиться завершить их не позднее следующей встречи СБСЕ, которая состоится в Хельсинки в 1992 году. Мы также приветствуем решение соответствующих государств-участников продолжать переговоры по ОВЕ с тем же мандатом и стремиться завершить их не позднее следующей встречи в Хельсинки. После периода, необходимого для подготовки на национальном уровне, мы с заинтересованностью ожидаем налаживания структурно более организованного сотрудничества между всеми государствами-участниками в вопросах безопасности, а также обсуждений и консультаций между тридцатью четырьмя государствами-участниками с целью начать не позднее 1992 года, после завершения хельсинкской встречи в рамках дальнейших шагов, новые переговоры по разоружению и укреплению доверия и безопасности, открытые для всех государств-участников.

Мы призываем к скорейшему заключению конвенции о подпадающем эффективной проверке полном и всеобщем запрещении химического оружия, и мы намерены стать ее первоначальными участниками.

Мы вновь подтверждаем важность инициативы по “открытому небу” и призываем к скорейшему и успешному завершению этих переговоров.

Хотя угроза конфликта в Европе уменьшилась, другие опасности угрожают стабильности наших обществ. Мы намерены сотрудничать в деле защиты демократических институтов от действий, нарушающих независимость, суверенное равенство или территориальную целостность государств-участников. К ним относятся незаконные действия, включающие давление извне, принуждение и подрывную деятельность.

Мы безоговорочно осуждаем как преступные все акты, методы и практику терроризма и выражаем свою решимость сотрудничать в целях его искоренения как на двусторонней основе, так и путем многостороннего сотрудничества. Мы также будем совместно бороться с незаконным оборотом наркотиков.

Сознавая, что существенным дополнением к обязанности государств воздерживаться от угрозы силой или ее применения является мирное урегулирование споров, причем оба эти фактора являются существенными для поддержания и укрепления международного мира и безопасности, мы будем не только искать эффективные пути предотвращения возможных конфликтов политическими средствами, но и определять, в соответствии с международным

правом, соответствующие механизмы мирного урегулирования любых споров, которые могут возникнуть. Соответственно мы обязуемся изыскивать новые формы сотрудничества в этой области, в частности набор методов мирного урегулирования споров, включая обязательное привлечение третьей стороны. Мы подчеркиваем, что в этом контексте необходимо в полной мере использовать возможности Совещания по мирному урегулированию споров, которое состоится в Валлетте в начале 1991 года. Совет министров иностранных дел примет во внимание доклад совещания в Валлетте.

Экономическое сотрудничество

Мы подчеркиваем, что экономическое сотрудничество, основанное на рыночной экономике, является существенным элементом наших отношений и будет способствовать строительству процветающей и единой Европы. Демократические институты и экономическая свобода стимулируют экономический и социальный прогресс, как это признается в документе Боннской конференции по экономическому сотрудничеству, результаты которой мы решительно поддерживаем.

Мы подчеркиваем, что сотрудничество в области экономики, науки и техники стало теперь важной опорой процесса СБСЕ. Государства-участники должны периодически рассматривать прогресс в этих областях и давать ему новые импульсы.

Мы убеждены в необходимости расширения в целом нашего экономического сотрудничества, поощрения свободного предпринимательства, расширения и диверсификации торговли в соответствии с правилами ГАТТ. Мы будем содействовать социальной справедливости и прогрессу, а также повышать благосостояние наших народов. В этом контексте мы признаем важность эффективной политики, направленной на решение проблемы безработицы.

Мы вновь подтверждаем необходимость и впредь поддерживать демократические страны в их переходе к рыночной экономике и в создании ими основы для экономического и социального роста с опорой на свои силы, как это уже обязалась делать группа 24 стран. Мы подчеркиваем также необходимость их более глубокой интеграции в международную экономическую и финансовую систему, предполагающую признание дисциплины и выгод.

Мы считаем, что при уделении большего внимания экономическому сотрудничеству в рамках процесса СБСЕ следует учитывать интересы развивающихся государств-участников.

Мы напоминаем о взаимосвязи между уважением и развитием прав человека и основных свобод и научным прогрессом. Сотрудничество в области науки и техники будет играть существенную роль в экономическом и социальном развитии. Поэтому оно должно развиваться в направлении более широкого обмена соответствующей научно-технической информацией и знаниями для преодоления технологического разрыва, существующего между государствами-участниками. Мы также поощряем государства-участники к взаимодействию в целях развития человеческого потенциала и духа свободного предпринимательства.

Мы преисполнены решимости придать необходимый импульс сотрудничеству между нашими государствами в области энергетики, транспорта и туризма в интересах экономического и социального развития. Мы, в частности, приветствуем практические шаги по созданию оптимальных условий для экономически целесообразного и рационального освоения энергетических ресурсов с должным учетом экологических факторов.

Мы признаем важную роль европейского сообщества в политическом и экономическом развитии Европы. Международные экономические организации, такие как Европейская экономическая комиссия Организации Объединенных Наций (ЕЭК ООН), Бреттон-Вудские учреждения, Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР), Европейская ассоциация свободной торговли (ЕАСТ) и Международная торговая палата (МТП), будут также

выполнять важную задачу в содействии экономическому сотрудничеству, которое получит дальнейшее развитие в результате создания Европейского банка реконструкции и развития (ЕБРР). Во имя достижения наших целей мы подчеркиваем необходимость эффективной координации деятельности этих организаций и придаем особое значение потребности найти методы для участия всех наших государств в этой деятельности.

Окружающая среда

Мы признаем настоятельную необходимость решения проблем окружающей среды и важность индивидуальных и совместных усилий в этой области. Мы обязуемся активизировать нашу деятельность по защите и улучшению окружающей среды в целях восстановления и поддержания устойчивого экологического равновесия в атмосфере, воде и почве. Поэтому мы исполнены решимости в полной мере использовать СБСЕ как структуру для разработки общих обязательств и целей в области окружающей среды и таким образом продолжать работу, итоги которой отражены в Докладе Софийского совещания по защите окружающей среды.

Мы подчеркиваем важную роль широкой осведомленности общества, которая дает возможность общественности и отдельным лицам выступать с инициативами по улучшению окружающей среды. Для этого мы берем на себя обязательство содействовать общественному сознанию и просвещению в области окружающей среды, а также открытому освещению вопросов воздействия политики, проектов и программ на окружающую среду.

Мы придаем первостепенное значение внедрению чистых и малоотходных технологий, сознавая необходимость поддерживать страны, которые пока не располагают своими собственными средствами для принятия соответствующих мер.

Мы подчеркиваем, что для обеспечения эффективного осуществления политики в области окружающей среды она должна подкрепляться соответствующими законодательными мерами и административными структурами.

Мы подчеркиваем необходимость принятия новых мер, предусматривающих систематическую оценку соблюдения уже существующих обязательств и, кроме того, разработки более далеко идущих обязательств в отношении уведомления и обмена информацией о состоянии окружающей среды и потенциальных экологических опасностях. Мы также приветствуем создание Европейского агентства по окружающей среде (ЕАОС).

Мы приветствуем оперативную деятельность, проблемные исследования и обзоры политики в таких различных существующих международных организациях, занимающихся защитой окружающей среды, как Программа Организации Объединенных Наций по окружающей среде (ЮНЕП), Европейская экономическая комиссия Организации Объединенных Наций (ЕЭК ООН) и Организация экономического сотрудничества и развития (ОЭСР). Мы подчеркиваем необходимость укрепления сотрудничества и их эффективной координации.

Культура

Мы признаем важнейший вклад нашей общей европейской культуры и разделяемых нами ценностей в преодолении раскола на континенте. Поэтому мы подчеркиваем свою приверженность свободе творчества, а также защите и развитию нашего культурного и духовного наследия во всем его богатстве и разнообразии.

Ввиду недавних изменений в Европе мы подчеркиваем возросшее значение Краковского симпозиума и с заинтересованностью ожидаем рассмотрения на нем основных направлений активизации сотрудничества в области культуры. Мы приглашаем Совет Европы внести вклад в работу этого симпозиума.

В целях содействия более глубокому взаимному ознакомлению наших народов мы выступаем за создание культурных центров в городах других государств-участников, а также за

более активное сотрудничество в аудиовизуальной области и более широкий обмен в сфере музыки, театра, литературы и искусства.

Мы принимаем решение приложить особые усилия в нашей национальной политике в целях содействия более глубокому взаимопониманию, в частности среди молодежи, посредством культурных обменов, сотрудничества во всех областях образования и, более конкретно, посредством преподавания и подготовки на языках других государств-участников. Мы намерены рассмотреть первые результаты этой деятельности на Хельсинкской встрече в рамках дальнейших шагов в 1992 году.

Рабочие-мигранты

Мы признаем, что проблемы рабочих-мигрантов и их семей, законно проживающих в принимающих странах, имеют экономические, культурные и социальные аспекты, а также свое человеческое измерение. Мы вновь подтверждаем, что защита их прав и содействие им, а также выполнение соответствующих международных обязательств являются нашим общим делом.

Средиземноморье

Мы считаем, что коренные политические изменения, происшедшие в Европе, имеют положительное значение для Средиземноморского региона. Соответственно мы будем и впредь предпринимать усилия для укрепления безопасности и сотрудничества в Средиземноморье как важного фактора стабильности в Европе. Мы приветствуем Доклад Совещания в Пальма-де-Майорка по Средиземноморью, результаты которого мы все поддерживаем.

Мы озабочены сохраняющейся напряженностью в этом регионе и вновь заявляем о своей решимости активизировать усилия по нахождению справедливых, жизнеспособных и долговременных решений по остающимся неурегулированным ключевым проблемам мирными средствами на основе уважения принципов Заключительного акта.

Мы желаем содействовать созданию благоприятных условий для гармоничного развития и диверсификации отношений с неучаствующими средиземноморскими государствами. Нашей целью будет расширение сотрудничества с этими государствами, направленного на содействие экономическому и социальному развитию и на укрепление таким образом стабильности в регионе. Для этого мы совместно с этими странами будем стремиться к значительному сокращению разрыва в благосостоянии между Европой и ее средиземноморскими соседями.

Неправительственные организации

Мы напоминаем о важной роли, которую неправительственные организации, религиозные и иные группы и отдельные лица играют в достижении целей СБСЕ, и будем и впредь содействовать их деятельности, направленной на осуществление государствами-участниками обязательств по СБСЕ. Для выполнения своей важной задачи эти организации, группы и отдельные лица должны быть надлежащим образом вовлечены в деятельность и новые структуры СБСЕ.

Новые структуры и институты процесса СБСЕ

Наши совместные усилия по обеспечению уважения прав человека, демократии и верховенства закона, по укреплению мира и содействию единству в Европе требуют нового качества политического диалога и сотрудничества и таким образом развития структур СБСЕ.

Первостепенное значение в деле формирования наших будущих отношений имеет активизация наших консультаций на всех уровнях. Для достижения этой цели мы принимаем решение о следующем:

Мы, главы государств и правительств, соберемся в следующий раз в Хельсинки на встрече

СБСЕ 1992 года в рамках дальнейших шагов. Затем мы будем собираться на последующих встречах в рамках дальнейших шагов.

Наши министры иностранных дел будут собираться в качестве Совета регулярно, не реже одного раза в год. Эти встречи будут являться центральным форумом для политических консультаций в рамках процесса СБСЕ. Совет будет рассматривать вопросы, имеющие отношение к Совещанию по безопасности и сотрудничеству в Европе, и принимать соответствующие решения.

Первая сессия Совета состоится в Берлине

Комитет старших должностных лиц будет подготавливать заседания Совета и выполнять его решения. Комитет будет проводить обзор текущих вопросов и может принимать соответствующие решения, в том числе в форме рекомендаций Совету.

Может быть достигнута договоренность о проведении дополнительных встреч представителей государств-участников для обсуждения вопросов неотложного характера.

Совет изучит вопрос о разработке положений, касающихся созыва заседаний комитета старших должностных лиц в чрезвычайных ситуациях.

Государства-участники могут также договориться о проведении встреч других министров.

В целях обеспечения административного обслуживания этих консультаций мы создаем секретариат в Праге.

Встречи государств-участников в рамках дальнейших шагов будут проводиться, как правило, раз в два года с тем, чтобы дать возможность государствам-участникам подводить итоги происшедших событий, делать обзор выполнения ими своих обязательств и рассматривать дальнейшие шаги в рамках процесса СБСЕ.

Мы принимаем решение создать в Вене центр по предотвращению конфликтов для оказания Совету содействия в деле уменьшения опасности возникновения конфликтов.

Мы принимаем решение создать в Варшаве бюро по свободным выборам для содействия контактам и обмену информацией о выборах в государствах-участниках.

Признавая важную роль, которую парламентарии могут играть в процессе СБСЕ, мы призываем к более широкому участию парламентов в СБСЕ, в частности путем создания парламентской ассамблеи СБСЕ, в которую войдут члены парламентов всех государств-участников. С этой целью мы настоятельно призываем к развитию контактов на парламентском уровне для обсуждения сферы деятельности, рабочих методов и правил процедуры такой парламентской структуры СБСЕ с использованием имеющегося опыта и работы, уже проделанной в этой области.

Мы просим наших министров иностранных дел рассмотреть этот вопрос на их первом заседании в качестве Совета.

* * *

Процедурные и организационные условия применительно к определенным положениям, содержащимся в Парижской хартии для новой Европы, изложены в Дополнительном документе, который принимается вместе с Парижской хартией.

Мы поручаем Совету предпринять такие дальнейшие шаги, которые могут потребоваться для обеспечения выполнения решений, содержащихся в настоящем Документе, а также в Дополнительном документе, и рассмотреть вопрос о дальнейших усилиях по укреплению безопасности и сотрудничества в Европе. Совет может вносить в Дополнительный документ любые поправки, которые он сочтет целесообразными.

* * *

Подлинник Парижской хартии для новой Европы, составленный на английском, испанском, итальянском, немецком, русском и французском языках, будет передан Правительству Французской Республики, которое будет хранить его в своих архивах. Каждое из государств-участников получит от Правительства Французской Республики заверенную копию Парижской хартии.

Текст Парижской хартии будет опубликован в каждом государстве-участнике, которое распространит его и обеспечит возможно более широкое ознакомление с ним.

К Правительству Французской Республики обращается просьба направить Генеральному секретарю Организации Объединенных Наций текст Парижской хартии для новой Европы, который не подлежит регистрации на основании статьи 102 Устава Организации Объединенных Наций, с целью его распространения среди всех членов Организации в качестве официального документа Организации Объединенных Наций.

К Правительству Французской Республики обращается также просьба направить текст Парижской хартии всем другим международным организациям, упомянутым в тексте.

В удостоверение всего этого мы, нижеподписавшиеся высокие представители государств-участников, сознавая высокое политическое значение, которое мы придаем результатам совещания на высшем уровне, и заявляя о своей решимости действовать в соответствии с принятыми нами положениями, поставили свои подписи под настоящей Хартией.

§ 11. ДЕКЛАРАЦІЇ

ДЕКЛАРАЦІЯ ПРО ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА*

Прийнята резолюцією 2625 (XXV) Генеральної Асамблеї ООН від 24 жовтня 1970 року

Преамбула

Генеральная Ассамблея,

вновь подтверждая, что, согласно Уставу Организации Объединенных Наций, поддержание международного мира и безопасности и развитие дружественных отношений и сотрудничества между государствами входят в число основных целей Организации Объединенных Наций,

напоминая, что народы Организации Объединенных Наций преисполнены решимости проявлять терпимость и жить сообща друг с другом в условиях мира, как добрые соседи,

имея в виду все значение поддержания и укрепления международного мира, основанного на свободе, равенстве, справедливости и уважении основных прав человека, а также развития дружественных отношений между государствами, независимо от их политических, экономических и социальных систем и от уровня их развития,

имея в виду также первостепенное значение Устава Организации Объединенных Наций для установления правовых норм в отношениях между государствами,

считая, что добросовестное соблюдение принципов международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами, и добросовестное выполнение в соответствии с Уставом обязательств, взятых государствами, имеют важнейшее значение для поддержания международного мира и безопасности, для достижения других целей Организации Объединенных Наций,

отмечая, что крупные политические, экономические и социальные перемены и научный прогресс, которые произошли в мире со времени принятия Устава, повышают значение этих принципов и необходимость их более эффективного применения в деятельности государств, где бы она ни осуществлялась,

ссылаясь на установленный принцип, согласно которому космическое пространство, включая Луну и другие небесные тела, не подлежит национальному присвоению ни путем провозглашения суверенитета над ними, ни путем их использования или оккупации, ни любыми другими средствами, и имея в виду, что в Организации Объединенных Наций рассматривается вопрос об установлении других соответствующих положений, вдохновляемых подобными же соображениями,

будучи убеждена в том, что строгое соблюдение государствами обязательства не вмешиваться в дела любого другого государства является существенно важным условием для обеспечения того, чтобы нации жили сообща друг с другом в условиях мира, поскольку практика вмешательства в какой бы то ни было форме не только представляет собой нарушение духа и буквы Устава, но также ведет к созданию ситуаций, которые ставят под угрозу международный мир и безопасность,

напоминая об обязанности государств воздерживаться в своих международных отношениях от военной, политической, экономической или какой-либо другой формы давления, направленного против политической независимости или территориальной целостности любого государства,

считая существенно важным, чтобы все государства в своих международных отношениях воздерживались от угрозы силой или ее применения как против территориальной целостности

* Декларация о принципах международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества между государствами в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_569 (дата звернення : 30. 01. 2020)

или политической независимости любого государства, так и каким-либо иным образом, несовместимым с целями Организации Объединенных Наций,

считая в равной степени существенно важным, чтобы все государства решали свои международные споры мирными средствами в соответствии с Уставом,

вновь подтверждая в соответствии с Уставом основополагающее значение суверенного равенства и подчеркивая, что цели Организации Объединенных Наций могут быть достигнуты лишь в том случае, если государства пользуются суверенным равенством и полностью соблюдают в своих международных отношениях требования этого принципа,

будучи убеждена в том, что подчинение народов иностранному игу, господству и эксплуатации является крупным препятствием на пути установления международного мира и безопасности,

будучи убеждена в том, что принцип равноправия и самоопределения народов является существенным вкладом в современное международное право и что его эффективное применение имеет первостепенное значение для содействия развитию дружественных отношений между государствами, основанных на уважении принципа суверенного равенства,

будучи убеждена поэтому в том, что любая попытка, направленная на частичное или полное нарушение национального единства и территориальной целостности государства или страны или их политической независимости, несовместима с целями и принципами Устава,

рассматривая положения Устава как единое целое и учитывая роль соответствующих резолюций, принятых компетентными органами Организации Объединенных Наций и касающихся содержания настоящих принципов,

считая, что прогрессивное развитие и кодификация следующих принципов:

a) принципа, согласно которому государства воздерживаются в своих международных отношениях от угрозы силой или ее применения как против территориальной целостности или политической независимости любого государства, так и каким-либо иным образом, несовместимым с целями Организации Объединенных Наций,

b) принципа, согласно которому государства разрешают свои международные споры мирными средствами таким образом, чтобы не подвергать угрозе международный мир и безопасность и справедливость,

c) обязанности в соответствии с Уставом не вмешиваться в дела, входящие во внутреннюю компетенцию любого государства,

d) обязанности государств сотрудничать друг с другом в соответствии с Уставом,

e) принципа равноправия и самоопределения народов,

f) принципа суверенного равенства государств,

g) принципа, согласно которому государства добросовестно выполняют обязательства, принятые ими в соответствии с Уставом;

будут способствовать осуществлению целей Организации Объединенных Наций, с тем чтобы обеспечить их более эффективное применение в рамках международного сообщества,

рассмотрев принципы международного права, касающиеся дружественных отношений и сотрудничества между государствами,

1. торжественно провозглашает следующие принципы:

Принцип, согласно которому государства воздерживаются в своих международных отношениях от угрозы силой или ее применения как против территориальной целостности или политической независимости любого государства, так и каким-либо иным образом, несовместимым с целями Организации Объединенных Наций

Каждое государство обязано воздерживаться в своих международных отношениях от

угрозы силой или ее применения как против территориальной целостности или политической независимости любого государства, так и каким-либо иным образом, несовместимым с целями Организации Объединенных Наций. Такая угроза силой или ее применение являются нарушением международного права и Устава Организации Объединенных Наций; они никогда не должны применяться в качестве средства урегулирования международных проблем.

Агрессивная война составляет преступление против мира, за которое предусматривается ответственность в соответствии с международным правом.

В соответствии с целями и принципами Организации Объединенных Наций государства обязаны воздерживаться от пропаганды агрессивных войн.

Каждое государство обязано воздерживаться от угрозы силой или ее применения с целью нарушения существующих международных границ другого государства или в качестве средства разрешения международных споров, в том числе территориальных споров, и вопросов, касающихся государственных границ.

Равным образом каждое государство обязано воздерживаться от угрозы силой или ее применения с целью нарушения международных демаркационных линий, таких как линии перемирия, установленных или соответствующих международному соглашению, стороной которого является данное государство или которое это государство обязано соблюдать на каком-либо ином основании. Ничто в вышесказанном не должно истолковываться как наносящее ущерб позициям заинтересованных сторон в отношении статуса и последствий установления таких линий, согласно их особым режимам, или как нарушающее их временный характер.

Государства обязаны воздерживаться от актов репрессалий, связанных с применением силы.

Каждое государство обязано воздерживаться от каких-либо насильственных действий, лишаящих народы, о которых говорится в изложении принципа равноправия и самоопределения, их права на самоопределение, свободу и независимость.

Каждое государство обязано воздерживаться от организации или поощрения организации иррегулярных сил или вооруженных банд, в том числе наемников, для вторжения на территорию другого государства.

Каждое государство обязано воздерживаться от организации, подстрекательства, оказания помощи или участия в актах гражданской войны или террористических актах в другом государстве или от потворствования организационной деятельности в пределах своей территории, направленной на совершение таких актов, в том случае, когда акты, упоминаемые в настоящем пункте, связаны с угрозой силой или ее применением.

Территория государства не может быть объектом военной оккупации, являющейся результатом применения силы в нарушение положений Устава. Территория государства не должна быть объектом приобретения другим государством в результате угрозы силой или ее применения. Никакие территориальные приобретения, являющиеся результатом угрозы силой или ее применения, не должны признаваться законными. Ничто в вышесказанном не должно истолковываться как затрагивающее:

- а) положения Устава или любое международное соглашение, заключенное до принятия Устава и имеющее юридическую силу в соответствии с международным правом, или
- б) полномочия Совета Безопасности в соответствии с Уставом.

Все государства должны добросовестно вести переговоры с целью скорейшего заключения универсального договора о всеобщем и полном разоружении под эффективным международным контролем и стремиться к принятию соответствующих мер, направленных на ослабление международной напряженности и укрепление доверия между государствами.

Все государства должны на основе общепризнанных принципов и норм международного права добросовестно выполнять свои обязательства в отношении поддержания международного

мира и безопасности и стремиться к тому, чтобы сделать более эффективной систему безопасности Организации Объединенных Наций, основывающуюся на Уставе.

Ничто в вышеизложенных пунктах не должно истолковываться как расширяющее или ограничивающее каким-либо образом масштабы действия положений Устава, затрагивающих случаи, при которых применение силы является законным.

Принцип, согласно которому государства разрешают свои международные споры мирными средствами таким образом, чтобы не подвергать угрозе международный мир, безопасность и справедливость

Каждое государство разрешает свои международные споры с другими государствами мирными средствами таким образом, чтобы не подвергать угрозе международный мир, безопасность и справедливость.

Государства должны в соответствии с этим стремиться к скорейшему и справедливому урегулированию своих международных споров путем переговоров, обследования, посредничества, примирения, арбитража, судебного разбирательства, обращения к региональным органам или соглашениям, или иными мирными средствами по своему выбору. В поисках такого урегулирования стороны должны приходить к согласию в отношении таких мирных средств, которые соответствовали бы обстоятельствам и характеру спора.

Стороны в споре обязаны в случае, если они не достигнут разрешения спора путем одного из вышеупомянутых мирных средств, продолжать стремиться к урегулированию спора путем других согласованных между ними мирных средств.

Государства, являющиеся сторонами в международном споре, а также другие государства должны воздерживаться от любых действий, которые могут обострить положение настолько, что будет поставлено под угрозу поддержание международного мира и безопасности, и должны действовать в соответствии с целями и принципами Организации Объединенных Наций.

Международные споры разрешаются на основе суверенного равенства государств и в соответствии с принципом свободного выбора средств. Применение процедуры урегулирования спора или согласие на такую процедуру, свободно согласованную между государствами в отношении существующих или будущих споров, в которых они являются сторонами, не должно рассматриваться как несовместимое с принципом суверенного равенства.

Ничто в предыдущих пунктах не затрагивает и не умаляет значения соответствующих положений Устава, в частности тех, которые относятся к мирному разрешению международных споров.

Принцип, касающийся обязанности в соответствии с Уставом не вмешиваться в дела, входящие во внутреннюю компетенцию любого другого государства

Ни одно государство или группа государств не имеет права вмешиваться прямо или косвенно по какой бы то ни было причине во внутренние и внешние дела любого другого государства. Вследствие этого вооруженное вмешательство и все другие формы вмешательства или всякие угрозы, направленные против правосубъектности государства или против его политических, экономических и культурных основ, являются нарушением международного права.

Ни одно государство не может ни применять, ни поощрять применение экономических, политических мер или мер любого иного характера с целью добиться подчинения себе другого государства в осуществлении им своих суверенных прав и получения от этого каких бы то ни было преимуществ. Ни одно государство не должно также организовывать, разжигать, финансировать, подстрекать или допускать подрывную, террористическую или вооруженную деятельность, направленную на насильственное свержение строя другого государства, равно как

и способствовать ей, а также вмешиваться во внутреннюю борьбу в другом государстве.

Применение силы, имеющее целью лишить народы их национальной самобытности, является нарушением их неотъемлемых прав и принципа невмешательства.

Каждое государство обладает неотъемлемым правом выбирать себе политическую, экономическую, социальную и культурную систему без вмешательства в какой-либо форме со стороны какого бы то ни было другого государства.

Ничто в приведенных выше пунктах не должно истолковываться как затрагивающее положения Устава, касающиеся поддержания международного мира и безопасности.

Обязанность государств сотрудничать друг с другом в соответствии с Уставом

Государства обязаны, независимо от различий в их политических, экономических и социальных системах, сотрудничать друг с другом в различных областях международных отношений с целью поддержания международного мира и безопасности и содействия международной экономической стабильности и прогрессу, общему благосостоянию народов и международному сотрудничеству, свободному от дискриминации, основанной на таких различиях.

С этой целью:

а) государства сотрудничают с другими государствами в деле поддержания международного мира и безопасности;

б) государства сотрудничают в установлении всеобщего уважения и соблюдения прав человека и основных свобод для всех и в ликвидации всех форм расовой дискриминации и всех форм религиозной нетерпимости;

в) государства осуществляют свои международные отношения в экономической, социальной, культурной, технической и торговой областях в соответствии с принципами суверенного равенства и невмешательства;

г) государства-члены Организации Объединенных Наций обязаны в сотрудничестве с Организацией Объединенных Наций принимать совместные и индивидуальные меры, предусмотренные соответствующими положениями Устава.

Государства сотрудничают в экономической, социальной и культурной областях, а также в области науки и техники и содействуют прогрессу в мире в области культуры и образования. Государства должны сотрудничать в деле оказания содействия экономическому росту во всем мире, особенно в развивающихся странах.

Принцип равноправия и самоопределения народов

В силу принципа равноправия и самоопределения народов, закрепленного в Уставе Организации Объединенных Наций, все народы имеют право свободно определять без вмешательства извне свой политический статус и осуществлять свое экономическое, социальное и культурное развитие, и каждое государство обязано уважать это право в соответствии с положениями Устава.

Каждое государство обязано содействовать с помощью совместных и индивидуальных действий осуществлению принципа равноправия и самоопределения народов в соответствии с положениями Устава и оказывать помощь Организации Объединенных Наций в выполнении обязанностей, возложенных на нее Уставом, в отношении осуществления данного принципа, с тем чтобы:

а) способствовать дружественным отношениям и сотрудничеству между государствами и

б) незамедлительно положить конец колониализму, проявляя должное уважение к свободно выраженной воле заинтересованных народов, а также имея в виду, что подчинение

народов иностранному игу, господству и эксплуатации является нарушением настоящего принципа, равно как и отрицанием основных прав человека, и противоречит Уставу Организации Объединенных Наций.

Каждое государство обязано содействовать путем совместных и самостоятельных действий всеобщему уважению и соблюдению прав человека и основных свобод в соответствии с Уставом.

Создание суверенного и независимого государства, свободное присоединение к независимому государству или объединение с ним, или установление любого другого политического статуса, свободно определенного народом, являются формами осуществления этим народом права на самоопределение.

Каждое государство обязано воздерживаться от каких-либо насильственных действий, лишаящих народы, о которых говорится выше, в изложении настоящего принципа, их права на самоопределение, свободу и независимость. В своих мерах против таких насильственных действий и в оказании им сопротивления эти народы, в порядке осуществления своего права на самоопределение, вправе добиваться поддержки и получать ее в соответствии с целями и принципами Устава.

Территория колонии или другой несамоуправляющейся территории имеет, согласно Уставу, статус, отдельный и отличный от статуса территории государства, управляющего ею; такой отдельный и отличный, согласно Уставу, статус существует до тех пор, пока народ данной колонии или несамоуправляющейся территории не осуществит своего права на самоопределение в соответствии с Уставом, и в особенности в соответствии с его целями и принципами.

Ничто в приведенных выше пунктах не должно истолковываться как санкционирующее или поощряющее любые действия, которые вели бы к расчленению или к частичному или полному нарушению территориальной целостности или политического единства суверенных и независимых государств, соблюдающих в своих действиях принцип равноправия и самоопределения народов, как этот принцип изложен выше, и, вследствие этого, имеющих правительства, представляющие без различия расы, вероисповедания или цвета кожи весь народ, проживающий на данной территории.

Каждое государство должно воздерживаться от любых действий, направленных на частичное или полное нарушение национального единства и территориальной целостности любого другого государства или страны.

Принцип суверенного равенства государств

Все государства пользуются суверенным равенством. Они имеют одинаковые права и обязанности и являются равноправными членами международного сообщества, независимо от различий экономического, социального, политического или иного характера.

В частности, понятие “суверенное равенство” включает следующие элементы:

- a) государства юридически равны;
- b) каждое государство пользуется правами, присущими полному суверенитету;
- c) каждое государство обязано уважать правосубъектность других государств;
- d) территориальная целостность и политическая независимость государства неприкосновенны;
- e) каждое государство имеет право свободно выбирать и развивать свои политические, социальные, экономические и культурные системы;
- f) каждое государство обязано выполнять полностью и добросовестно свои международные обязательства и жить в мире с другими государствами.

Принцип добросовестного выполнения государствами обязательств, принятых ими в соответствии с Уставом

Каждое государство обязано добросовестно выполнять обязательства, принятые им в соответствии с Уставом Организации Объединенных Наций.

Каждое государство обязано добросовестно выполнять свои обязательства в соответствии с общепризнанными принципами и нормами международного права.

Каждое государство обязано добросовестно выполнять свои обязательства в соответствии с международными соглашениями, имеющими силу согласно общепризнанным принципам и нормам международного права.

В том случае, когда обязательства, вытекающие из международных соглашений, противоречат обязательствам членов Организации Объединенных Наций по Уставу Организации Объединенных Наций, преимущественную силу имеют обязательства по Уставу.

Общие положения

2. заявляет, что

при истолковании и применении изложенных выше принципов последние являются взаимосвязанными, и каждый принцип должен рассматриваться в свете других принципов.

Ничто в настоящей Декларации не должно истолковываться как наносящее ущерб каким-либо образом положениям Устава или правам и обязанностям государств-членов по Уставу, или правам народов по Уставу с учетом изложения этих прав в настоящей Декларации.

3. заявляет далее, что

принципы Устава, воплощенные в настоящей Декларации, представляют собой основные принципы международного права, и поэтому призывает все государства руководствоваться этими принципами в своей международной деятельности и развивать свои взаимоотношения на основе строгого соблюдения этих принципов.

ДЕКЛАРАЦИЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ ООН*

Затверджена резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї
від 8 вересня 2000 року

I. Ценности и принципы

1. Мы, главы государств и правительств, собрались в Центральных учреждениях Организации Объединенных Наций в Нью-Йорке с 6 по 8 сентября 2000 г., на заре нового тысячелетия, чтобы вновь подтвердить нашу веру в Организацию и ее Устав как нерушимые основы более мирного, процветающего и справедливого мира.

2. Мы признаем, что помимо индивидуальной ответственности перед нашими собственными обществами мы несем также коллективную ответственность за утверждение принципов человеческого достоинства, справедливости и равенства на глобальном уровне. Поэтому мы как руководители ответственны перед всеми жителями Земли, особенно перед наиболее уязвимыми из них, и в частности перед детьми мира, которым принадлежит будущее.

3. Мы вновь заявляем о нашей приверженности целям и принципам Устава Организации Объединенных Наций, которые доказали свою неподвластность времени и универсальный характер. Их актуальность и способность служить источником вдохновения возрастают по мере того, как страны и народы становятся все более взаимосвязанными и взаимозависимыми.

4. Мы преисполнены решимости установить справедливый и прочный мир во всем мире в соответствии с целями и принципами Устава. Мы подтверждаем свое обязательство

* Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_621 (дата звернення : 30. 01. 2020)

поддерживать все усилия, направленные на обеспечение суверенного равенства всех государств; уважения их территориальной целостности и политической независимости; урегулирования споров мирными средствами и в соответствии с принципами справедливости и международного права; права на самоопределение народов, все еще находящихся под колониальным господством и иностранной оккупацией; невмешательства во внутренние дела государств; уважения прав человека и основных свобод; соблюдения равных прав для всех без различия расы, пола, языка и религии; и международного сотрудничества в решении международных проблем экономического, социального, культурного или гуманитарного характера.

5. Мы считаем, что главной задачей, стоящей перед нами сегодня, является обеспечение того, чтобы глобализация стала позитивным фактором для всех народов мира. Это связано с тем, что, хотя глобализация открывает широкие возможности, ее благами сейчас пользуются весьма неравномерно и неравномерно распределяются ее издержки. Мы осознаем, что развивающиеся страны и страны с переходной экономикой сталкиваются с особыми трудностями в плане принятия мер в связи с решением этой главной задачи. Именно поэтому глобализация может обрести полностью всеохватывающий и справедливый характер лишь через посредство широкомасштабных и настойчивых усилий по формированию общего будущего, основанного на нашей общей принадлежности к роду человеческому во всем его многообразии. Эти усилия должны включать политику и меры на глобальном уровне, которые отвечали бы потребностям развивающихся стран и стран с переходной экономикой и которые разрабатывались бы и осуществлялись при их эффективном участии.

6. Мы считаем, что существенно важное значение для международных отношений в XXI веке будет иметь ряд фундаментальных ценностей. К ним относятся:

Свобода. Мужчины и женщины имеют право жить и растить своих детей в достойных человека условиях, свободных от голода и страха насилия, угнетения и несправедливости. Лучшей гарантией этих прав является демократическая форма правления, основанная на широком участии и воле народа.

Равенство. Ни один человек и ни одна страна не должны лишаться возможности пользоваться благами развития. Должно быть гарантировано равенство прав и возможностей мужчин и женщин.

Солидарность. Глобальные проблемы должны решаться при справедливом распределении издержек и бремени в соответствии с фундаментальными принципами равенства и социальной справедливости. Те, кто страдают или находятся в наименее благоприятном положении, заслуживают помощи со стороны тех, кто находится в наиболее благоприятном положении.

Терпимость. При всем многообразии вероисповеданий, культур и языков люди должны уважать друг друга. Различия в рамках обществ и между обществами не должны ни пугать, ни служить поводом для преследований, а должны пестоваться в качестве ценнейшего достояния человечества. Следует активно поощрять культуру мира и диалог между всеми цивилизациями.

Уважение к природе. В основу охраны и рационального использования всех живых организмов и природных ресурсов должна быть положена осмотрительность в соответствии с постулатами устойчивого развития. Только таким образом можно сохранить для наших потомков те огромные богатства, которые дарованы нам природой. Нынешние неустойчивые модели производства и потребления должны быть изменены в интересах нашего будущего благосостояния и благополучия наших потомков.

Общая обязанность. Обязанность по управлению глобальным экономическим и социальным развитием, а также устранению угроз международному миру и безопасности должна разделяться между народами мира и осуществляться на многосторонней основе. Центральную роль в этом должна играть Организация Объединенных Наций как наиболее универсальная и

самая представительная организация в мире.

7. С тем чтобы претворить эти общие ценности в конкретные действия, мы определили те ключевые цели, которым мы придаем особо важное значение.

II. Мир, безопасность и разоружение

8. Мы приложим все усилия к тому, чтобы освободить наши народы от бедствий войн, будь то внутри государств или между государствами, войн, которые за последнее десятилетие унесли более 5 миллионов жизней. Мы будем также добиваться устранения угроз, создаваемых оружием массового уничтожения.

9. Поэтому мы преисполнены решимости:

укреплять уважение к принципу верховенства права, причем как в международных, так и во внутренних делах, и в частности обеспечивать выполнение государствами-членами решений Международного Суда, во исполнение Устава Организации Объединенных Наций по любым делам, сторонами которых они являются;

повышать эффективность Организации Объединенных Наций в деле поддержания мира и безопасности путем предоставления в ее распоряжение ресурсов и инструментов, необходимых ей для предотвращения конфликтов, мирного разрешения споров, проведения операций по поддержанию мира, постконфликтного миростроительства и реконструкции. В этой связи мы принимаем к сведению доклад Группы по операциям Организации Объединенных Наций в пользу мира и просим Генеральную Ассамблею оперативно рассмотреть ее рекомендации;

укреплять сотрудничество между Организацией Объединенных Наций и региональными организациями в соответствии с положениями главы VIII Устава;

обеспечить соблюдение государствами-участниками договоров в таких областях, как контроль над вооружениями и разоружение, и норм международного гуманитарного права и права в области прав человека и призвать все государства рассмотреть возможность подписания и ратификации Римского статута Международного уголовного суда;

предпринять согласованные действия по борьбе против международного терроризма и присоединиться как можно скорее всем соответствующим международным конвенциям;

удвоить наши усилия по осуществлению принятого нами обязательства поставить заслон всемирной проблеме наркотиков;

активизировать наши усилия по борьбе с транснациональной преступностью во всех ее аспектах, включая торговлю людьми и их контрабандный провоз, и “отмывание” денег;

свести к минимуму неблагоприятные последствия вводимых Организацией Объединенных Наций экономических санкций для ни в чем не повинных групп населения; обеспечить регулярный пересмотр режимов таких санкций; и исключить неблагоприятные последствия санкций для третьих сторон;

добиваться ликвидации оружия массового уничтожения, особенно ядерного оружия, и сохранять открытыми все имеющиеся возможности для достижения этой цели, включая возможность созыва международной конференции для определения путей и способов устранения ядерной угрозы;

предпринять согласованные действия для прекращения незаконного оборота стрелкового оружия и легких вооружений, особенно посредством обеспечения большей транспарентности в области передачи оружия и поддержки региональных мер по разоружению, принимая во внимание все рекомендации предстоящей конференции Организации Объединенных Наций по проблеме незаконной торговли стрелковым оружием и легкими вооружениями;

обратиться ко всем государствам с призывом рассмотреть возможность присоединения к Конвенции о запрещении применения, накопления запасов, производства и передачи противопехотных мин и об их уничтожении, а также измененному Протоколу о минах к

Конвенции о конкретных видах обычного оружия.

10. Мы настоятельно призываем государства-члены соблюдать “олимпийское перемирие”, индивидуально и коллективно, в настоящее время и в будущем, и поддерживать Международный олимпийский комитет в его усилиях по поощрению мира и взаимопонимания между людьми посредством спорта и воплощения олимпийских идеалов.

III. Развитие и искоренение нищеты

11. Мы приложим все усилия к тому, чтобы избавить наших соплеменников, мужчин, женщин и детей, от унижающей человеческое достоинство крайней нищеты, в условиях которой в настоящее время вынуждены жить более миллиарда из них. Мы привержены тому, чтобы превратить право на развитие в реальность для всех и избавить весь род человеческий от нужды.

12. В этой связи мы твердо намерены создать, как на национальном, так и на глобальном уровне, условия, благоприятствующие развитию и ликвидации нищеты.

13. Успех в достижении этих целей зависит, в частности, от обеспечения благого управления в каждой стране. Он также зависит от обеспечения благого управления на международном уровне и транспарентности в финансовой, кредитно-денежной и торговой системах. Мы привержены формированию открытой, справедливой, регулируемой, предсказуемой и недискриминационной многосторонней торговой и финансовой системы.

14. Мы обеспокоены теми препятствиями, с которыми сталкиваются развивающиеся страны в деле мобилизации ресурсов, необходимых для финансирования их устойчивого развития. Поэтому мы будем прилагать все усилия к обеспечению успеха Международного и межправительственного мероприятия высокого уровня по финансированию развития, которое состоится в 2001 году.

15. Мы также обязуемся содействовать удовлетворению особых потребностей наименее развитых стран. В этой связи мы приветствуем созыв в мае 2001 года третьей Конференции Организации Объединенных Наций по наименее развитым странам и будем стремиться обеспечить ее успешное проведение. Мы призываем промышленно развитые страны: принять, предпочтительно до начала работы этой Конференции, комплекс мер по обеспечению беспопытного и неквотируемого доступа практически всех экспортных товаров наименее развитых стран на свои рынки; без дальнейших промедлений приступить к осуществлению расширенной программы по облегчению долгового бремени бедных стран с высоким уровнем задолженности и согласиться на списание всей официальной двусторонней задолженности этих стран в обмен на принятие ими твердых обязательств в области борьбы с нищетой; и оказывать более щедрую помощь в целях развития, особенно тем странам, которые действительно пытаются использовать имеющиеся у них ресурсы для сокращения масштабов нищеты.

16. Мы также преисполнены решимости всеобъемлющим образом и эффективно урегулировать проблемы задолженности развивающихся стран с низким и средним уровнем дохода на основе принятия различных национальных и международных мер, направленных на то, чтобы вывести их задолженность на приемлемый уровень в долгосрочной перспективе.

17. Мы также твердо намерены решать проблему особых потребностей малых островных развивающихся государств путем осуществления Барбадосской программы действий и решений двадцать второй специальной сессии Генеральной Ассамблеи оперативно и в полном объеме. Мы настоятельно призываем международное сообщество обеспечить, чтобы при разработке показателя уязвимости учитывались особые потребности малых островных развивающихся государств.

18. Мы признаем особые потребности и проблемы развивающихся стран, не имеющих выхода к морю, и настоятельно призываем как двусторонних, так и многосторонних доноров увеличить объем финансовой и технической помощи этой группе стран в целях удовлетворения

их особых потребностей в области развития и содействовать им в преодолении обусловленных их географическим положением трудностей путем совершенствования их транзитных транспортных систем.

19. Мы также преисполнены решимости:

сократить вдвое к 2015 году долю населения земного шара, имеющего доход менее одного доллара в день, и долю населения, страдающего от голода, а также сократить вдвое к тому же сроку долю населения земного шара, не имеющего доступа к безопасной питьевой воде, в том числе из-за нехватки средств;

обеспечить, чтобы к тому же сроку у детей во всем мире, как у мальчиков, так и у девочек, была возможность получать в полном объеме начальное школьное образование и чтобы девочки и мальчики имели равный доступ ко всем уровням образования;

к тому же сроку добиться снижения материнской смертности на три четверти и смертности среди детей в возрасте до 5 лет на две трети по сравнению с их нынешними уровнями;

к указанному сроку остановить распространение ВИЧ/СПИДа, малярии и других основных болезней, от которых страдает человечество, и положить начало тенденции к сокращению их масштабов;

предоставлять особую помощь детям, лишившимся родителей из-за ВИЧ/СПИДа;

к 2020 году обеспечить существенное улучшение жизни как минимум 100 миллионов обитателей трущоб, как это предусмотрено инициативой "Города без трущоб".

20. Мы также преисполнены решимости:

способствовать равенству мужчин и женщин и расширению прав и возможностей женщин как эффективным средствам борьбы с нищетой, голодом и болезнями и стимулирования развития, носящего подлинно устойчивый характер;

разработать и осуществить стратегии, дающие молодым людям во всем мире реальный шанс находить достойную и продуктивную работу;

поощрять фармацевтическую промышленность к обеспечению более широкого распространения основных лекарств и их большей доступности для всех, кто в них нуждается в развивающихся странах;

наладить прочные партнерские отношения с частным сектором и организациями гражданского общества во имя развития и искоренения нищеты;

принять меры к тому, чтобы все могли пользоваться благами новых технологий, особенно информационных и коммуникационных технологий, в соответствии с рекомендациями, содержащимися в Декларации министров на сессии ЭКОСОС 2000 г.

IV. Охрана нашей общей окружающей среды

21. Мы должны не жалеть усилий в деле избавления всего человечества, и прежде всего наших детей и внуков, от угрозы проживания на планете, которая будет безнадежно испорчена деятельностью человека и ресурсов которой более не будет хватать для удовлетворения их потребностей.

22. Мы вновь заявляем о своей поддержке принципов устойчивого развития, в том числе тех, которые изложены в Повестке дня на XXI век, согласованной на Конференции Организации Объединенных Наций по окружающей среде и развитию.

23. В этой связи мы твердо намерены придерживаться во всей нашей экологической деятельности новой этики бережного и ответственного отношения к природе и для начала заявляем о своей решимости:

приложить все усилия к тому, чтобы обеспечить вступление в силу Киотского протокола, предпочтительно к десятой годовщине Конференции Организации Объединенных Наций по окружающей среде и развитию в 2002 году, и приступить к предусмотренному им сокращению

выбросов парниковых газов;

активизировать наши коллективные усилия по лесоустройству, сохранению всех типов лесов и устойчивому развитию лесного хозяйства;

добиваться полного осуществления Конвенции о биологическом разнообразии и Конвенции по борьбе с опустыниванием в тех странах, которые испытывают серьезную засуху и/или опустынивание, особенно в Африке;

остановить нерациональную эксплуатацию водных ресурсов, разрабатывая стратегии водохозяйственной деятельности на региональном, национальном и местном уровнях, способствующие справедливому доступу к воде и ее достаточному предложению;

активизировать сотрудничество в целях сокращения числа и последствий стихийных бедствий и антропогенных катастроф;

обеспечить свободный доступ к информации о геноме человека.

V. Права человека, демократия и благое управление

24. Мы не пожалеем усилий для поощрения демократии и укрепления правопорядка, а также для обеспечения уважения всех международно признанных прав человека и основных свобод, включая право на развитие.

25. Поэтому мы преисполнены решимости:

полностью уважать и поддерживать Всеобщую декларацию прав человека;

добиваться полной защиты и поощрения во всех наших странах гражданских, политических, экономических, социальных и культурных прав для всех;

укреплять потенциал всех наших стран для претворения в жизнь принципов и практики демократии и уважения прав человека, включая права меньшинств;

вести борьбу со всеми формами насилия в отношении женщин и осуществлять Конвенцию о ликвидации всех форм дискриминации в отношении женщин;

принять меры по обеспечению уважения и защиты прав человека мигрантов, трудящихся-мигрантов и членов их семей, прекращению учащающихся во многих обществах проявлений расизма и ксенофобии и поощрению большего согласия и терпимости во всех обществах;

коллективно добиваться большей открытости политических процессов, создавая условия для подлинного участия в них всех граждан во всех наших странах;

обеспечить средствам массовой информации свободу выполнять присущую им важную функцию, а также право общественности на доступ к информации.

VI. Защита уязвимых

26. Мы приложим все усилия к тому, чтобы детям, а также всему гражданскому населению, которое испытывает наибольшие страдания в результате стихийных бедствий, геноцида, вооруженных конфликтов и других чрезвычайных гуманитарных ситуаций, предоставлялась всяческая помощь и защита с целью их скорейшего возвращения к нормальной жизни.

Поэтому мы преисполнены решимости:

расширять и укреплять деятельность по защите гражданского населения в сложных чрезвычайных ситуациях в соответствии с международным гуманитарным правом;

укреплять международное сотрудничество, включая совместное несение бремени гуманитарной помощи странам, принимающим беженцев, и ее координацию; и помогать всем беженцам и перемещенным лицам на добровольной основе возвращаться в свои дома в условиях безопасности и достоинства и беспрепятственно реинтегрироваться в свои общества;

поощрять ратификацию и полное осуществление Конвенции о правах ребенка и факультативных протоколов к ней, касающихся участия детей в вооруженных конфликтах и

торговли детьми, детской проституции и детской порнографии.

VII. Удовлетворение особых потребностей Африки

27. Мы будем поддерживать укрепление демократии в Африке и помогать африканцам в их борьбе за прочный мир, искоренение нищеты и устойчивое развитие, тем самым вовлекая Африку в основное русло развития мировой экономики.

28. Поэтому мы преисполнены решимости:

в полной мере поддерживать политические и институциональные структуры зарождающихся демократий в Африке;

стимулировать и поддерживать региональные и субрегиональные механизмы предупреждения конфликтов и поощрения политической стабильности и обеспечивать надежный приток ресурсов для миротворческих операций на континенте;

принять особые меры для решения проблем искоренения нищеты и устойчивого развития в Африке, включая списание задолженности, улучшение доступа к рынкам, расширение официальной помощи в целях развития (ОПР) и увеличение потоков прямых иностранных инвестиций (ПИИ), а также передачу технологии;

помочь Африке создать свой потенциал для обуздания пандемии ВИЧ/СПИДа и других инфекционных заболеваний.

VIII. Укрепление Организации Объединенных Наций

29. Мы приложим все усилия к тому, чтобы превратить Организацию Объединенных Наций в более эффективный инструмент для решения всех этих первоочередных задач: борьбы за развитие для всех народов мира, борьбы с нищетой, невежеством и болезнями; борьбы с несправедливостью; борьбы с насилием, террором и преступностью; и борьбы с деградацией и разрушением нашего общего дома.

30. Поэтому мы преисполнены решимости: подтвердить центральное место Генеральной Ассамблеи как главного совещательного, директивного и представительного органа Организации Объединенных Наций и дать ей возможность эффективно играть эту роль;

активизировать наши усилия по проведению всеобъемлющей реформы Совета Безопасности во всех ее аспектах;

продолжать укреплять Экономический и Социальный Совет, опираясь на его последние достижения, с тем чтобы помочь ему выполнять роль, предписанную ему в Уставе;

укреплять Международный Суд, с тем чтобы обеспечить правосудие и верховенство права в международных делах;

поощрять регулярные консультации и координацию между главными органами Организации Объединенных Наций в выполнении ими своих функций;

обеспечить наделение Организации на своевременной и предсказуемой основе ресурсами, необходимыми ей для выполнения ее мандатов;

настоятельно призвать Секретариат наилучшим образом использовать эти ресурсы в соответствии с четкими правилами и процедурами, согласованными Генеральной Ассамблеей, в интересах всех государств-членов, посредством задействования наиболее эффективных методов управления и передовых технологий и путем сосредоточения усилий на выполнении тех задач, которые соответствуют согласованным приоритетам государств-членов;

поощрять соблюдение Конвенции о безопасности персонала Организацией Объединенных Наций и связанного с ней персонала;

обеспечить большую согласованность политики и дальнейшее улучшение взаимодействия между Организацией Объединенных Наций, ее учреждениями, бреттон-вудскими учреждениями и Всемирной торговой организацией, а также другими многосторонними органами в целях

обеспечения полностью скоординированного подхода к проблемам мира и развития;
продолжать укреплять сотрудничество между Организацией Объединенных Наций и национальными парламентами через их всемирную организацию – Межпарламентский союз – в различных областях, включая мир и безопасность, экономическое и социальное развитие, международное право и права человека, демократию и гендерные вопросы;
предоставить частному сектору, неправительственным организациям и гражданскому обществу в целом более широкие возможности для содействия достижению целей и осуществлению программ Организации.

31. Мы просим Генеральную Ассамблею регулярно рассматривать ход осуществления положений настоящей Декларации и просим Генерального секретаря публиковать периодические доклады для рассмотрения Генеральной Ассамблеей и в качестве основы для принятия дальнейших мер.

Пользуясь этой исторической возможностью, мы вновь торжественно заявляем о том, что Организация Объединенных Наций является незаменимым общим домом для всего человечества и что через нее мы будем стремиться воплотить в жизнь свое общее стремление к миру, сотрудничеству и развитию. Поэтому мы торжественно обещаем всемерно поддерживать эти общие цели и заявляем о нашей решимости обеспечить их достижение.